

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene

„Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației”
Contract nr. 5077/21.01.2019

Raport de Evaluare aferent anului 2023 a intervențiilor POCU 2014-2020 în domeniul educației

(versiunea finală)

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

CIVITTA

Acest raport a fost elaborat în baza contractului de servicii nr. 5077/21.01.2019 - „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației” derulat de asocierea formată din ARCHIDATA SRL (lider), CIVITTA Strategy & Consulting SA, NTSN CONECT SRL și GRUPUL DE CONSULTANȚĂ PENTRU DEZVOLTARE (DCG) SRL.

Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de proiect și nu prezintă, neapărat punctul de vedere al Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene.

Fișa documentului

VERSIUNEA	DATA TRANSMITERII
Versiune inițială	30.06.2023
Versiuni revizuite:	
• Versiune revizuită 1	31.07.2023
• Versiune finală	02.10.2023

CUPRINS

Fișa documentului.....	3
Lista abrevierilor	8
Preambul	10
Date sintetice ale proiectului	10
Sumar executiv	11
1. Introducere	16
1.1. Cadrul general al evaluării	16
1.2. Obiectivul evaluării și întrebări de evaluare	17
1.3. Grupul țintă și utilizatorii evaluării	18
1.4. Structura Raportului de evaluare	18
2. Temele 1&3: Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație	20
2.1. Contextul evaluării și a implementării intervențiilor corespunzătoare TE1&3	20
2.1.1. Contextul evaluării	20
2.1.2. Prezentarea intervențiilor evaluate	20
2.1.3. Metodologia de evaluare	21
2.1.4. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor	24
2.1. Răspunsul la întrebările de evaluare	25
2.1.1. ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției)	25
2.1.2. Sumarul constatărilor ÎE 1	55
2.1.3. ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției)	58
2.1.4. Sumarul constatărilor ÎE 2	91
2.1.5. ÎE 3. Alte efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative	95
2.1.6. Sumarul constatărilor ÎE 3	98
2.1.7. ÎE 4. Efectul de propagare	99
2.1.8. Sumarul constatărilor ÎE 4	101
2.1.9. ÎE 5. Durabilitatea efectelor	101
2.1.10. Sumarul constatărilor ÎE 5	104
2.1.11. ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora	105
2.1.12. Sumarul constatărilor ÎE 6	117
2.1.13. ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine	121
2.1.14. Sumarul constatărilor ÎE 7	124
2.1.15. ÎE 8. Exemple de bune practici	125
2.1.16. Concluzii și recomandări TE1&3	128
3. TE 2&4 Evaluarea contribuției POCU cu privire la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (IVET și CVET)	134
3.1. Contextul evaluării	134
3.2. Contextul implementării intervențiilor corespunzătoare Temelor de evaluare 2&4	135
3.2.1. Descrierea succintă a contextului și intervențiilor prevăzute în cadrul Temei 2	135
3.2.2. Descrierea succintă a contextului și intervențiilor prevăzute în cadrul Temei 4	136
3.2.3. Metode de evaluare Teme 2&4	138
3.2.4. Limitări metodologice	141
3.3. Răspunsul la întrebările de evaluare	142
3.3.1. ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției)	142
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 1	156
3.3.2. ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției)	158
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 2	165
3.3.2. ÎE 3. Efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative	166
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 3	168
3.3.2. ÎE 4. Efectul de propagare	169
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 4	170
3.3.2. ÎE 5. Durabilitatea efectelor	170
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 5	172
3.3.2. ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora	173
3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 6	177
3.3.2. ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine	178

3.3.1.	Sumarul constatărilor ÎE 7.....	179
3.3.2.	ÎE 8. Cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovației sociale și teme secundare ...	179
3.3.1.	Sumarul constatărilor ÎE 8.....	181
3.4.	Concluziile și recomandările Temelor de evaluare 2 și 4.....	181
3.4.1.	Concluzii.....	181
3.4.2.	Recomandări.....	182
4.	Tema 5: Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii	183
4.1.	Contextul evaluării TE5.....	183
4.2.	Contextul implementării intervențiilor corespunzătoare TE 5.....	183
4.2.1.	Descrierea succintă a intervențiilor TE5.....	183
4.2.2.	Metoda de evaluare TE5.....	184
4.2.3.	Limitări metodologice TE5.....	186
4.3.	Răspunsul la întrebările de evaluare TE5.....	187
4.3.1.	ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției).....	187
4.3.2.	Sumarul constatărilor ÎE 1.....	193
4.3.3.	ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției).....	193
4.3.4.	Sumarul constatărilor ÎE 2.....	212
4.3.5.	ÎE 3. Alte efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative.....	213
4.3.6.	Sumarul constatărilor ÎE 3.....	216
4.3.7.	ÎE 4. Efectul de propagare.....	216
4.3.8.	Sumarul constatărilor ÎE 4.....	217
4.3.9.	ÎE 5. Durabilitatea efectelor.....	217
4.3.10.	Sumarul constatărilor ÎE 5.....	219
4.3.11.	ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora.....	219
4.3.12.	Sumarul constatărilor ÎE 6.....	222
4.3.13.	ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine.....	223
4.3.14.	Sumarul constatărilor ÎE 7.....	225
4.3.15.	ÎE 8 Cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovării sociale și temele secundare	225
4.4.	Concluzii și recomandări TE5.....	227
4.4.1.	Concluzii.....	227
4.4.2.	Recomandări.....	228

Anexe la RE POCU 2023

- 0.1. Lista documentelor și a literaturii parcurse
- 0.2. Teoria schimbării și Reconstrucția logicii intervenției
- 0.3. Lista instituțiilor intervievate
- 0.4. Tabel de tratare a comentariilor
- 0.5. Lista membrilor CCE
- 0.6. Tabelul corelare constatări-concluzii-recomandări
- 0.7. Raportul Consiliului Științific cu privire la calitatea Raportului de Evaluare
- 0.8. Lista anexelor specifice fiecărei Teme
 - 0.8.(TE1&3) Anexe Temele de evaluare 1 și 3
 - 0.8.(TE2&4) Anexe Temele de evaluare 2 și 4
 - 0.8.(TE5) Anexe tema de evaluare 5
- 0.9. Baze de date și metadate TE1-5

Lista tabelor

Tabel 1. Metodologia de evaluare pentru Temele 1 și 3.....	21
Tabel 2. Evoluția indicatorilor privind educația din Agenda Europa 2020.....	26
Tabel 3. Evoluția înmatriculărilor în învățământul superior de stat și privat (2016-2022).....	52
Tabel 4. Personal didactic în învățământul universitar, 2016-2022.....	52
Tabel 5. Efectivele de personal didactic în funcție de nivel, 2016-2021.....	53
Tabel 6. Număr de absolvenți învățământ universitar, pe nivel de învățare, 2016-2021.....	53
Tabel 7. Valoarea proiectelor finanțate în cadrul Temelor 1 și 3 pentru învățământul preuniversitar.....	64

Tabel 8. Valoarea proiectelor finanțate în cadrul Temelor 3, 5 și compozit 1 și 3 pentru sectorul universitar (valoare FSE și buget de stat la 31.03.2023)	66
Tabel 9. Progresul indicatorilor de realizare la data de 30 aprilie 2023, date raportate în SMIS.....	68
Tabel 10. Gradul de atingere a țintelor indicatorilor de realizare la data de 30 aprilie 2023	70
Tabel 11. Indicatori privind rata de cuprindere în educație și rata de abandon a elevilor, la 30.06.2020.....	70
Tabel 12. Progresul indicatorilor de rezultat la data de 30 aprilie 2023 date raportate în SMIS	71
Tabel 13. Indicatori de realizare pentru OS specifice învățământ terțiar, la 31.12.2022.....	74
Tabel 14. Indicatori de rezultat pentru sectorul învățământ terțiar	74
Tabel 15. Grad de atingere a indicatorilor de realizare - intervenții în sectorul educație de nivel terțiar	75
Tabel 16. Tipologia școlilor finanțate prin Școală pentru Toți versus cele nefinanțate în baza criteriilor din Anexa 1 la Ghidul Solicitantului	78
Tabel 17. Matricea factorilor de influență pentru învățământul preuniversitar	115
Tabel 18. Matricea factorilor de influență pentru învățământul terțiar	117
Tabel 19. Descrierea intervențiilor aferente TE2&4	134
Tabel 20. Indicatori de rezultat și realizare aferenți Temei 2.....	135
Tabel 21. Indicatori de rezultat și realizare aferenți Temei 4.....	137
Tabel 22. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare.....	138
Tabel 23. Metode de colectare și analiză a datelor	138
Tabel 24. Evoluția numărului de furnizori de formare profesională și evoluția numărului de programe de formare profesională autorizate.....	151
Tabel 25. Evoluția numărului de centre de evaluare autorizate și numărului de persoane certificate	154
Tabel 26. Valoarea proiectelor contractate în cadrul Temei 2.....	159
Tabel 27. Regiuni vizate de implementarea proiectelor	160
Tabel 28. Gradul de atingere a țintelor indicatorilor de realizare la data de 30.04.2023	161
Tabel 29. Rata de participare la FPC 2014-2022 prin raportare la ciclurile de programare/implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane (POSDRU 2007-2013, POCU 2014-2020).....	162
Tabel 30. Teme secundare și pondere din alocare TE2.....	179
Tabel 31. Intervenții de sprijin pentru învățământul pre-universitar și universitar	183
Tabel 32. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare.....	184
Tabel 33. Metodologia de colectare de date pentru Tema 5.....	185
Tabel 34. Metode de analiză a datelor	186
Tabel 35. Situația apelurilor și valoarea proiectelor finanțate.....	195
Tabel 36. Număr proiecte contractate pe regiuni din perspectiva beneficiarilor	196
Tabel 37. Progresul Indicatorilor de realizare OS 6.13 și Os 6.14	202
Tabel 38. Progresul Indicatorilor de rezultat OS 6.13 și OS 6.14.....	204
Tabel 39. Perspectivele de îndeplinire a indicatorilor.....	206
Tabel 40. Matricea factorilor de influență pentru OS 6.13 și 6.14	220
Tabel 41. Teme secundare și pondere din alocare TE5.....	225

Lista figurilor

Figură 1. Ponderea din PIB a alocării bugetare pentru educație, România și UE, 2014-2021.....	32
Figură 2. Ponderea din PIB a alocării bugetare pentru educație, în funcție de nivelul de învățământ, România și UE, 2014-2021 ..	33
Figură 3. Numărul unităților în funcție de nivelul de învățământ principal deservit	34
Figură 4. Rata brută de cuprindere școlară la toate nivelurile de învățământ, 2016-2022.....	36
Figură 5. Rata brută de cuprindere, în funcție de nivel, 2016-2021	36
Figură 6. Rata abandonului școlar în funcție de nivel, 2014-2021	37
Figură 7. Rata abandonului școlar în funcție de nivel și de mediu, 2014-2021.....	38
Figură 8. Rata de absolvire a învățământului gimnazial în funcție de mediu, 2016-2020.....	38
Figură 9. Rata de absolvire a învățământului gimnazial în funcție de gen, 2016-2020	39
Figură 10. Rata de absolvire a învățământului liceal, cu și fără examenul de bacalaureat, în funcție de gen, 2016-2021	39
Figură 11. Rata de absolvire a învățământului liceal cu examenul de bacalaureat, în funcție de gen, 2014-2021.....	40
Figură 12. Ponderea personalului didactic, pe nivel de învățământ, 2021-2022	41
Figură 13. Distribuția cadrelor didactice pe nivele de învățământ	41
Figură 14. Ponderea elevilor cu scoruri scăzute la probele examenului PISA, în România și UE, 2012-2018	42
Figură 15. Raport elevi înscriși/prezenți la Evaluarea Națională, 2014-2022.....	43
Figură 16. Evoluția ponderii mediilor sub 5 la Evaluarea Națională, 2015-2022	44
Figură 17. Rata de promovare în rândul promoției curente, BAC 2015-2022.....	45
Figură 18. Rata de promovare în funcție de gen, BAC 2015-2022	46
Figură 19. Rata de angajare a noilor absolvenți în România și UE, 2014-2022	47
Figură 20. Rata de angajare a noilor absolvenți în funcție de gen în România și UE, 2014-2022	47

Figură 21. Elevi înscriși în programul „A doua șansă” 2016-2022	50
Figură 22. Evoluția ratei de promovabilitate a elevilor înscriși în programul „A doua șansă”	50
Figură 23. POCU/784/6/24 Copii cu părinți plecați (pilot)	60
Figură 24. POCU/658/6/2- Dezvoltarea serviciilor de educație antreprenorială	61
Figură 25. POCU/73/6.6/Profesori motivați în școli defavorizate	61
Figură 26. POCU/987/6/25 Educația nonformală outdoor	62
Figură 27. POCU/988/6/25 Educația nonformală outdoor (BI).....	63
Figură 28. POCU/665/6/23 Măsuri de educație de tip a doua șansă	63
Figură 29. POCU/74/6.18/Școala pentru toți.....	64
Figură 30. POCU/73/6.6/Profesori motivați în școli defavorizate	72
Figură 31. Descrierea programului Școală pentru toți	76
Figură 32. Repartizarea pe județe a școlilor implicate în Școală pentru toți.....	78
Figură 33. Rata de participare a adulților (25-64 ani) la învățarea pe parcursul vieții la învățarea pe tot parcursul vieții, comparație media UE – RO perioada 2014-2022, (%).....	146
Figură 34. Dinamica întreprinderilor care au oferit cursuri de formare profesională în România, pe tipuri de activități ale economiei naționale, în 2020 față de 2015	148
Figură 35. Evoluția participării angajaților la programele de formare profesională continuă 2014-prezent la nivel de eșantion...150	
Figură 36. Distribuția întreprinderilor după oferta de FPI, pe clase de mărime, în anul 2015 și 2020 (comparație), %	153
Figură 37. Tipuri de beneficiari din cadrul Temei 2.....	160
Figură 38. Efectele participării la cursuri de FPC (sondaj în rândul GT, N=650)	164
Figură 39. Repartiția proiectelor contractate pe tipuri de beneficiari	196
Figură 40. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 90.....	196
Figură 41. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 380.....	197
Figură 42. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 633.....	197
Figură 43. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 626.....	198
Figură 44. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 711.....	198
Figură 45. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 829.....	199
Figură 46. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 993.....	199

Lista abrevierilor

Acronim	Denumire
AARNIEC	Agencia de Administrare a Rețelei Naționale de Informatică pentru Educație și Cercetare
AC	Autoritatea Contractantă
AdȘ	A doua Șansă
AM	Autoritate de Management
ANC	Autoritatea Națională pentru Calificări
ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANS	Platforma informatică privind datele statistice din învățământul superior
AP	Axă Prioritară
AP	Acordul de Parteneriat
ARACIP	Agencia de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
ARACIS	Agencia de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
AT	Asistență Tehnică
CAEN	Clasificarea activităților din economia națională
CCD	Casa Corpului Didactic
CCE	Comitetul de Coordonare a Evaluării
CdS	Caiet de sarcini
CE	Comisia Europeană
CES	Cerințe educaționale speciale
CRAE	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională
CM	Comitet de Monitorizare
CMBRAE	Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională
CNDIPT	Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic
CNEE	Centrul Național de Evaluare și Examinare
CNFP	Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților
CNPEE-UCE	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație-Unitatea de Cercetare în Educație
CNSET	Comitet Național de Sprijin pentru Educație Timpurie
CSP	Corelarea scorului de propensiune
CVET	Formarea profesională continuă
DID	Diferența în diferență
DMI	Domeniu Major de Intervenție
ECI	Evaluare Contrafactuală de Impact
ÊĈP	Educația și Îngrijirea Copiilor Preșcolari
FESI	Fonduri structurale și de investiții europene
FPC	Formare profesională continuă
FPI	Formare profesională inițială
FSE	Fondul Social European
GIS	Sistem Informațional Geografic (Geographic Information System, în engleză)
ÎE	Întrebare de evaluare
INS	Institutul Național de Statistică
IȘE	Institutul de Științe ale Educației
ISJ	Inspectorat Școlar Județean
IVET	Formarea profesională inițială
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
ME	Ministerul Educației Naționale (la data finalizării raportului final Ministerul Educației)
MFE (actual MIPE)	Ministerul Fondurilor Europene (în decembrie 2020 s-a redenumit ca Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene)

MMJS	Ministerul Muncii și Justiției Sociale
OI	Organism Intermediar
OS	Obiectiv specific
PO	Program Operațional
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POSDRU	Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane
PPTȘ	Prevenirea părăsirii timpurii a școlii
RȘT	Recomandările Specifice de Țară
ȘdȘ	Școală după școală
SEOSP	Serviciul de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională
SIIIR	Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România
SMIS	Sistemul Unic de Management al Informației pentru Instrumentele Structurale
SNC	Strategia națională pentru competitivitate
SNCDI	Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare
SO	Standard Ocupațional
TE	Teme de evaluare
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UAT	Unitate administrativ teritorială
UE	Uniunea Europeană
UEFISCDI	Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării
UIPFFS	Unitatea de Implementare a Proiectelor Finanțate din Fonduri Structurale
UM	Unitate de măsură
UPB	Universitatea Politehnică București

Preambul

- 1.** Acest Raport de evaluare s-a realizat în urma derulării celui de **al treilea exercițiu de evaluare** din cadrul contractului **„Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației”**, în perioada **octombrie 2022-iunie 2023**.
- 2.** Evaluarea **succede primul exercițiu de evaluare** „Evaluarea retrospectivă a intervențiilor în domeniul educației, finanțate prin „Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) 2007-2013”, realizată în 2019 și cel de **al doilea exercițiu de evaluare** realizat în perioada aprilie -septembrie 2020 asupra intervențiilor POCU 2014-2020.” Pentru simplificare, ne vom referi la prezentul ciclu de evaluare cu titlul de „Evaluarea 2023”, iar la evaluarea intermediară a POCU cu titlul de „Evaluarea 2020”.
- 3.** Raportul de evaluare se compune dintr-un raport structurat pe trei capitole dedicate temelor de evaluare, la care se adaugă anexele aferente. Sumarul executiv al raportului de evaluare este realizat în limba română, cât și în limba engleză, precum și în limbajul Braille conform cerințelor caietului de sarcini.

Date sintetice ale proiectului

Titlul proiectului	„Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației”
Contract	Contract nr. 5077/21.01.2019
Acte adiționale la contract	Act adițional nr. 1/25.09.2019 Act adițional nr. 2/24.12.2019
Surse de finanțare	Fondurile ESI, Axa Prioritară 7 Asistență Tehnică din cadrul POCU 2014-2020
Beneficiar	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem, Serviciul Unitatea Centrală de Evaluare, Biroul Evaluare Program
Autoritate Contractantă	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
Valoarea totală a contractului	2.625.000,00 lei fără TVA, respectiv 3.123.750,00 lei cu TVA
Contractor	Asocierea ARCHIDATA SRL (lider), CIVITTA Strategy & Consulting SA, NTSN CONECT SRL și GRUPUL DE CONSULTANȚĂ PENTRU DEZVOLTARE (DCG) SRL
Obiectiv general	Realizarea evaluărilor în domeniul educației prevăzute în Planul de Evaluare a POCU 2014-2020, potrivit art. 19 al Regulamentului UE 1304/2013
Data de începere	21.01.2019
Durata proiectului	58 luni (nu mai târziu de 15.10.2023)

Sumar executiv

- 4. „Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației”** este o **evaluare finală**, care face parte din Planul de evaluare a Programului Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020 și s-a desfășurat în perioada **octombrie 2022 – iunie 2023**.
- 5. Această evaluare** este o evaluare de tip MESO, la nivel de program, însă ea include și analize la nivelul proiectelor, integrând astfel nivelul micro de analiză, prin intermediul studiilor de caz, cu toate metodele și tehnicile specifice acestora.
- 6. Scopul evaluării** este de a facilita un management informat al programului și adoptarea deciziilor pe bază de dovezi.
- 7.** Aria evaluării este foarte largă acoperind 16 obiective specifice motiv pentru care intervențiile evaluate, finanțate prin POCU 2014-2020, au fost grupate în **cinci (5) teme de evaluare (TE)** pe care le redăm mai jos:

 - **Tema 1:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional (cinci OS);
 - **Tema 2:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați (inclusiv persoane care desfășoară activități independente și întreprinderi de familie), cu accent pe cei cu un nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 ani, persoane din zone rurale defavorizate;
 - **Tema 3:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație (cinci OS);
 - **Tema 4:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (formarea profesională inițială (IVET) și formarea profesională continuă (CVET));
 - **Tema 5:** Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii.
- 8.** Tema 1 și Tema 3 au un număr mare de proiecte comune, iar Temele 2 și 4 au o legătură intrinsecă, adresându-se participării la formarea profesională continuă, respectiv calitatea în formarea profesională continuă și inițială. Din acest motiv Temele 1 și 3 pe de o parte și Temele 2 și 4 pe de altă parte au fost evaluate împreună, răspunsurile la întrebările de evaluare fiind formulate integrat evidențind doar unde este cazul specificul temei, respectiv al obiectivelor specifice componente. Structura raportului de evaluare este coerentă cu această abordare, răspunsurile la întrebările de evaluare regăsindu-se în **trei capitole, câte unul dedicat temelor 1 și 3 (TE 1&3), respectiv temelor 2 și 4 (TE 2&4) și temei 5 (TE5)**.
- 9. Cele opt (8) Întrebări de Evaluare (ÎE)** la care trebuie să răspundă prezentul exercițiu sunt următoarele:

 - **ÎE1.** Care este progresul ce poate fi observat în zonele, sectoarele și grupurile țintă din perspectiva obiectivelor specifice, de la momentul adoptării intervenției?
 - **ÎE2.** Există efecte neintenționate, pozitive sau negative?
 - **ÎE3.** În ce măsură progresul observat poate fi atribuit intervenției?
 - **ÎE4.** Aceste efecte depășesc granița zonei sau sectorului sau afectează alte grupuri nețintite de intervenție (efect de răspândire - spillover effect)?
 - **ÎE5.** În ce măsură efectele sunt durabile pe o perioadă mai lungă de timp?
 - **ÎE6.** Ce mecanisme au facilitat/împiedicat efectele? Care sunt trăsăturile contextuale cheie ale acestor mecanisme?
 - **ÎE7.** Dacă și în ce măsură lucrurile ar fi putut fi făcute mai bine?
 - **ÎE8.** Identificarea de cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovației sociale și teme secundare
- 10. Datele colectate** au fost analizate urmărind verificarea legăturilor cauzale care au stat la baza teoriei programului, identificarea efectelor neintenționate, pozitive sau negative, a efectelor de propagare și a mecanismelor de producere a realizărilor, rezultatelor și a altor efecte, în condițiile influenței factorilor externi. **Metodele de colectare și analiză au permis formularea unor constatări și concluzii de încredere** privind măsura și modul în care acțiunile programului au contribuit la efectele observate.

- 11. Metodele și instrumentele de evaluare planificate și efectiv aplicate în procesul de evaluare au inclus:** cercetarea documentară, procesarea și analiza statistică a seriilor de date, interviuri comune și specifice celor cinci (5) teme, ateliere de lucru regionale în care au participat reprezentanți ai părților interesate, un focus grup național, 51 de studii de caz, cinci (5) sondaje de opinie, focus grup, analiza factorilor de influență în mecanismul de producere a rezultatelor și a altor efecte, hărți pe baza sistemelor informaționale geografice (cunoscute și ca hărți GIS) pentru vizualizarea datelor. Analiza contrafactuală a impactului prin metode cantitative cvasi-experimentale a fost aplicată pentru 3 tipuri de intervenții parte a temelor 1 și 2, intervenții ce au fost identificate ca evaluabile în faza de pregătire a metodologiei.
- 12. Perioada evaluată** a fost durata implementării **Programului Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020** până la data de 30 aprilie 2023, termen limită pentru cea mai mare parte a datelor colectate, considerată data de referință a evaluării. Cu toate că este o evaluare finală, cu 8 luni înainte de sfârșitul implementării programului multe proiecte erau încă în implementare, iar datele de monitorizare nu capturează realizările până la data limită datorită unui decalaj între realizarea efectivă, raportarea progresului și validarea realizărilor. De aceea, analizele au ținut cont de acest aspect în aprecierea îndeplinirii țințelor obiectivelor intervențiilor. Datorită numărului mare de proiecte finalizate la sfârșitul perioadei de implementare, potențialul intervențiilor de a produce efecte pe termen lung asupra beneficiarilor este mai mare decât efectele observate în acest moment.
- 13. Limitările metodologice** au fost generate de constrângeri semnificative privind disponibilitatea, accesibilitatea și calitatea datelor. Constrângerile manifestate se plasează fie la nivelul sistemului de educație și privesc întregul sector, fie la nivelul programului, vizând datele înregistrate și disponibile prin sistemul de monitorizare a POCU, fie la nivelul proiectelor constând în disponibilitatea beneficiarilor de finanțare și a beneficiarilor finali de a furniza datele necesare evaluării. Acest lucru a impus adaptarea metodologiei de colectare a datelor și analiză, identificând noi surse, adăugând verificări ale calității datelor, iar interpretarea constatărilor a fost adaptată limitărilor metodologice, așa cum se explică în detaliu în evaluările temelor. Datorită acestor măsuri implementate, **concluziile formulate sunt suficient de robuste pentru a fi utilizate cu încredere de părțile interesate.**

Aspecte generale privind intervențiile evaluate

- 14. Intervențiile din domeniul educației**, obiect al prezentei evaluări, fac parte din POCU 2014-2020, un program operațional cu o alocare totală (din Fondul Social European, FSE) de peste 4 miliarde de euro. Programul are dimensiuni mari și o complexitate ridicată și a beneficiat de lecțiile învățate și experiența câștigată în predecesorul său POSDRU 2007-2013, program considerat la vremea respectivă un exercițiu de învățare.
- 15. Peste 1200 de proiecte au fost contractate** atât la nivel central, cât și în regiunile de dezvoltare, vizând implementarea intervențiilor finanțate în domeniul educației prin proiecte ale căror bugete cumulate depășesc 1 miliard Euro¹.
- 16. Intervențiile adresate creșterii participării la educație și a calității sistemului de educație (temele 1 și 3) au ponderea cea mai mare** cu aproximativ 560 mil. Euro, sume contractate în 689 de proiecte, dintre care 391 se adresează **sistemului preuniversitar și reprezintă peste 85%** din valoarea totală contractată. Intervenția este caracterizată de o abordare integrată a acțiunilor vizând accesul, participarea și performanța cu alte acțiuni ce vizează capacitatea, în special formarea. Finanțarea nu are o distribuție teritorială uniformă și nu apare bine corelată cu nevoile existente în toate regiunile de dezvoltare, chiar dacă ponderea mare a finanțării în regiunea București-Ilfov se explică prin numărul mare de beneficiari instituții publice și universități, dominant localizate în București.

¹ Calculat pe baza bugetelor contractate în lei la 30.04.2023 și un curs de schimb de 1 EUR = 4.95 lei.

- 17.** Sprijinul pentru **creșterea participării la formare profesională continuă** (tema de evaluare 2) s-a bucurat de un mare interes, reflectat într-o supra-subscriere de 400%, în condițiile în care a fost un singur apel de proiecte lansat în ultima parte de implementare a programului. Cele **140 de proiecte contractate însumând 127 mil. EUR continuă să producă realizări și efecte fiind recent finalizate sau încă în implementare.**
- 18.** Cu toate că nevoia de creștere a calității formării profesionale continue și inițiale identificată la momentul elaborării programului se menține în continuare validă, **nici un apel nu a fost lansat și nu a fost implementat niciun proiect pentru obiectivul de creștere a calității sistemului de formare profesională continuă și inițială** (tema de evaluare 4).
- 19.** Intervențiile finanțate în cadrul temei de evaluare 5, care vizează **corelarea sistemului de educație cu nevoile pieței muncii, au finanțat prin 428 de proiecte contractate stagii de practică pentru elevi și studenți, unele focalizate teritorial (cum ar fi Delta Dunării), altele sectorial cum ar fi sectorul agroalimentar, sprijin pentru doctoranzi și cercetători post-doctorat.** Distribuția teritorială nu a fost echilibrată, fiind influențată de numărul mare de proiecte adresate studenților și de distribuția geografică a centrelor universitare.
- 20.** Între numeroasele proiecte finanțate se remarcă un număr de proiecte ample cu un număr mare de beneficiari (zeci de mii de elevi, părinți sau cadre didactice) **rezultate notabile și impact asupra grupurilor țintă. Evidențiem aici "Bani de liceu" și "Bursa profesională"** la nivel liceal și formare profesională inițială, **proiectul CRED "Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți"**, proiecte finanțate în cadrul unor apeluri tematice cum ar fi: „Profesori motivați în școli defavorizate”, „Curriculum național pentru învățământul primar și gimnazial”, „Educație de calitate în creșe”, „Școală pentru toți”, „A doua șansă”.
- 21.** La nivelul **învățământului terțiar**, proiectele finanțate au vizat educația și cercetarea științifică (evaluate în cadrul temelor 1 și 3) și corelarea cu piața muncii, stagii de practică și sprijin pentru doctoranzi și post-doctoranzi (evaluate în cadrul Temei 5).
- 22.** În ansamblu, **programul a demarat cu întârziere**, primul contract fiind semnat în 2017. Cu toate că apelurile de proiecte au fost lansate cu întârziere, unele nu au fost lansate nici până la data evaluării, pentru cea mai mare parte a indicatorilor de program se **estimează atingerea țintelor, chiar depășirea lor cu câteva excepții** privind indicatori de realizare și de rezultat unde exista un risc de neîndeplinire.
- 23. Concluziile și recomandările evaluării sunt succint redate în continuare**, și pot fi aprofundate în capitolele dedicate temelor ce fac obiectul evaluării. Din motive practice pentru fiecare tema de evaluare a fost selectat un număr limitat de recomandări, cele care pot avea cel mai bun impact asupra viitoarelor intervenții. Recomandările sunt coerente cu concluziile și fundamentarea lor se poate găsi în sumarul constatărilor formulate pentru fiecare întrebare de evaluare. În plus, față de acest număr limitat de recomandări și concluzii, răspunsurile la întrebările de evaluare și anexele ample, conțin multe informații valoroase ce pot fi folosite de utilizatorii evaluării în diverse situații.
- 24.** Cu toate că **intervențiile au avut un impact pozitiv la nivelul grupurilor sprijinite, efectele cumulate ale proiectelor nu reușesc să conducă la o schimbare observabilă la nivelul sectorului.**
- 25. Participanții la proiecte s-au bucurat de numeroase beneficii ale sprijinului POCU**, variate, corespunzătoare profilului și nevoilor lor, între care evidențiem:
- (i) la nivel antepreșcolar și preșcolar: dezvoltarea unor abilități cognitive, de comunicare, motorii, facilitarea trecerii spre grădiniță, respectiv spre școală a copiilor antepreșcolari și preșcolari, dar și îmbunătățirea atitudinii părinților față de educație;
 - (ii) la nivel preuniversitar: îmbunătățirea participării elevilor la procesul educațional, reducerea absentismului, îmbunătățirea performanțelor școlare, o mai bună integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale, dezvoltarea competențelor cadrelor didactice, aplicarea unor metode și instrumente moderne de predare, accesul la resurse educaționale;

- (iii) la nivel terțiar: înființarea de facto a colegiilor universitare și dezvoltarea primelor programe de studii de nivel terțiar non-universitar, dezvoltarea pregătirii practice a studenților în unele domenii de studii, creșterea angajabilității, facilitarea integrării în organizațiile angajatorilor, dezvoltarea accelerată a digitalizării conținuturilor educaționale și a competențelor digitale ale personalului universitar din unele domenii de studii;
- (iv) la nivelul angajaților: dezvoltarea nivelului de competențe însoțit de îmbunătățirea angajabilității și a perspectivelor de a obține un loc de muncă mai bun și mai bine remunerat.

26. Imaginea generală la nivelul sistemului de educație este reflectată de **progrese combinate cu stagnare și descreșteri, fără a îmbunătăți poziția României raportată la celelalte state membre ale UE. România nu reușește să-și atingă țintele asumate prin agenda Europa 2020**, situându-se constant pe ultimele poziții în UE, unde majoritatea statelor și-au atins sau depășit țintele asumate. În ciuda progreselor semnificative - de la 16% în 2008 la 26,3% în 2022 - gradul de absolvire a învățământului superior în rândul tinerilor între 30 și 34 de ani este sub ținta propusă: 26,7%. În cazul ratei de părăsire timpurie a școlii în rândul tinerilor între 18 și 24 de ani, situația din România s-a depreciat pentru o bună perioadă de timp, ajungând în 2022 să fie practic la un nivel similar cu cel din 2008: 15,9%, față de 15,6% în 2022, departe de ținta de 11,3% asumată.

27. Indicatorii analizați demonstrează că **măsurile luate în ultimii 10 ani au fost insuficiente pentru a produce îmbunătățiri semnificative**. Rata brută de cuprindere școlară pentru segmentul 3-23 de ani a crescut ușor dar scade la nivel gimnazial și liceal, abandonul școlar scade în general, dar rămâne semnificativ la nivel liceal și profesional, disparitățile rural urban sunt mari și se adâncesc în defavoarea mediului rural în cazul unor indicatori cum ar fi rata de absolvire la nivel gimnazial și liceal.

28. **Formarea profesională continuă în România nu a făcut progresele așteptate**, așa cum se reflectă în indicatorii cheie sectoriali. Rata de participare în FPC a fluctuat de la 1,5% în 2014 și 1,3% în 2019 (după o scădere la un minim de 0,9% în 2018) la 5,4% în 2022, o creștere ce se poate asocia cu un volum mai ridicat al finanțării FSE dedicat formării profesionale continue. Totuși, România rămâne mult sub media europeană de 10,46%.

29. **Intervențiile POCU 2014-2020 s-au bucurat de reglementări favorabile adoptate pe parcursul implementării**, cum ar fi cele privind educația timpurie, învățământul dual, corelarea domeniilor de dezvoltare inteligentă cu domeniile de studii în cadrul cărora universitățile pot organiza programe de studii. Cu toate că unele lacune ale cadrului de reglementare și finanțarea insuficientă au limitat producerea schimbării dorite, procesul de reformă în curs de implementare creează premise favorabile viitoarelor intervenții în domeniul educației.

30. **Recomandările evaluării se adresează Ministerului Educației vizând îmbunătățirea cadrului de reglementare și autorității de management și organismului intermediar** privind implementarea programului prin **optimizarea planificării și prevederilor apelurilor de proiecte, și îmbunătățirea mecanismelor de implementare**.

31. **Recomandările evaluării**

R1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare al intervențiilor în domeniul educației vizând (1) continuarea demersurilor spre standardizarea evaluării rezultatelor învățării, însoțită de ghidaj metodologic privind aplicarea și interpretarea, și includerea acestor noțiuni în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice; (2) Eficientizarea procedurilor și proceselor normative și de adoptare a legislației secundare și terțiare în baza noilor legi ale educației, ca factori cheie ce condiționează eficacitate și impactul intervențiilor.

R2. Asigurarea coerenței interne și externe a intervențiilor în domeniul educației prin (i) corelarea intervențiilor PEO cu alte programe privind sistemul de educație finanțate din bugetul național, PNRR, programe regionale, respectiv alte surse de finanțare pentru infrastructură, incluziune și inovație, (ii) continuarea implementării

proiectelor la nivel strategic care acoperă nevoi naționale de reformă complementare cu proiectele locale care se adresează nevoilor educaționale și de incluziune socială a grupurilor țintă ale programului.

R3. Planificarea apelurilor trebuie să asigure (i) predictibilitatea disponibilității finanțării (ii) conceperea unor intervenții care să permită furnizarea sprijinului pe durate optime corespunzător tipului de intervenție, cum ar fi un ciclu educațional complet și corelarea cu anul școlar (iii) corelarea cu implementarea legislației și progresul în implementare a intervențiilor finanțate din alte surse, prin consultări AM, OI cu Ministerul Educației.

R4. Apelurile de proiecte și prevederile lor privind propunerile de proiecte și metodologia de evaluare trebuie:

- Să permită mai multă flexibilitate privind posibilitatea unor adaptări ale activităților impuse de factori contextuali, fără acte adiționale ce generează întârzieri și costuri administrative, sau la nevoi specifice ale angajatorilor în cazul formării profesionale continue, cum ar fi formări de scurtă durată, cu sau fără recunoaștere națională, focalizate doar pe anumite faze sau operațiuni ale fluxului de producție.
- Să stimuleze abordarea integrată a intervențiilor, ce s-a dovedit un factor de eficacitate și impact. Abordarea integrată poate să vizeze: integrarea sprijinului financiar sau material în proiecte educaționale, implicarea părinților, a angajatorilor și ale altor părți interesate (după caz) în activitățile proiectelor, implicarea unităților administrativ teritoriale, integrarea acțiunilor vizând sistemul preuniversitar cu cel universitar, extinderea utilizării conceptelor "antreprenoriat", "digitalizare", "competențe verzi" și în apeluri și proiecte ce nu includ în mod specific în obiectivele lor aceste concepte.
- Să faciliteze accesul la finanțare și la sprijin a grupurilor țintă din zonele defavorizate, zonele unde nevoia este cea mai mare.

R5. Eficientizarea mecanismelor de implementare, vizând procesul de evaluare, selecție și contractare a proiectelor, astfel încât durata procesului de evaluare să fie redusă semnificativ, prin adoptarea în funcție de tipul intervențiilor a unor soluții de digitalizare a criteriilor de evaluare, simplificarea verificării documentelor și datelor disponibile în registre administrative.

R6. Simplificarea proceselor de implementare și reducerea poverii administrative asupra beneficiarilor și, implicit asupra AM și OI, astfel:

- Simplificarea procedurilor de implementare, reducerea birocrăției, eliminarea solicitărilor de justificări excesive, flexibilizarea sistemului, extinderea digitalizării, stocarea datelor în formate prelucrabile, îmbunătățirea funcționalităților MySMIS, introducerea costurilor simplificate în perioada următoare de programare.
- Procesul de digitalizare a procedurilor de raportare inițiat în contextul pandemiei trebuie să fie menținut și dezvoltat în continuare pentru a ușura povara administrativă a beneficiarilor proiectelor.
- Asigurarea unei înțelegeri unitare a instrucțiunilor la nivel de autoritate de management și organism intermediar, a cooperării pentru implementarea măsurilor de îmbunătățire a sistemului, consultarea Autorității de Audit privind interpretarea unitară a instrucțiunilor, fără a afecta separarea funcțiilor.

1. Introducere

1.1. Cadrul general al evaluării

32. Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul educației este o evaluare finală, care face parte din Planul de evaluare a Programului Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020 și s-a desfășurat în perioada **octombrie 2022 – iunie 2023**.

33. Această evaluare este o evaluare la nivel de program, însă ea include și analize la nivelul proiectelor, integrând astfel nivelul micro de analiză, prin intermediul studiilor de caz cu toate metodele și tehnicile specifice acestora.

34. Scopul evaluării este de a facilita un management informat al programului și adoptarea deciziilor pe bază de dovezi. Conform caietului de sarcini (CdS), evaluarea are următoarele obiective:

- Adoptarea unor decizii informate de management în ceea ce privește implementarea POCU, precum și susținerea procesului de formulare a politicilor publice și luare a deciziilor bazate pe dovezi în ceea ce privește susținerea implementării fondurilor structurale și de investiții europene (FESI) în România și a domeniilor asupra cărora POCU poate avea incidență (de ex. politica în domeniul resurselor umane din administrația publică);
- Îmbunătățirea rapoartelor anuale și de progres transmise Comisiei Europene (CE), prin includerea rezultatelor evaluărilor și raportarea constatărilor evaluărilor aferente POCU, inclusiv prin generarea valorilor indicatorilor de rezultat pentru AP 6 a POCU;
- Îmbunătățirea calității evaluărilor printr-o planificare adecvată, inclusiv prin identificarea datelor necesare și facilitarea planificării activității de colectare a datelor;
- Asigurarea de resurse adecvate pentru finanțarea și gestionarea evaluărilor;
- Generarea de cunoștințe și informații în scopul creșterii nivelului de înțelegere asupra elementelor asociate implementării POCU care produc efecte și privind circumstanțele în care se produc acestea, precum și asupra modului în care mecanismele de implementare pot fi îmbunătățite pentru a deveni mai eficiente.

35. Intervențiile evaluate, finanțate prin POCU 2014-2020 au fost grupate în **cinci (5) teme de evaluare (TE)** și contribuie la **16 obiective specifice (OS)**, așa cum se arată mai jos:

Tema1: Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional

Aria de acoperire:

- **OS 6.2** Creșterea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar, în special a grupurilor cu risc de părăsire timpurie a școlii, cu accent pe copiii aparținând minorității roma și a celor din mediul rural;
- **OS 6.3** Reducerea părăsirii timpurii a școlii prin măsuri integrate de prevenire și de asigurare a oportunităților egale pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, cu accent pe elevii aparținând minorității roma și elevii din mediul rural/comunitățile dezavantajate socio-economic;
- **OS 6.4** Creșterea numărului de tineri care au abandonat școala și de adulți care nu și-au finalizat educația obligatorie care se reîntorc în sistemul de educație și formare, inclusiv prin programe de tip a doua șansă și programe de formare profesională;
- **OS 6.7** Creșterea participării la învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile;
- **OS 6.11** Creșterea participării la programele de formare profesională inițială, în special pentru elevii/ucenicii care provin din comunități dezavantajate, cu accent pe mediul rural și cei aparținând minorității roma.

Tema 2: Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați (inclusiv persoane care desfășoară activități independente și întreprinderi de familie), cu accent pe cei cu un nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 ani, persoane din zone rurale defavorizate

Aria de acoperire:

- **OS 6.12** Creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.

Tema 3: Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație**Aria de acoperire:**

- **OS 6.5** Creșterea numărului de oferte educaționale orientate pe formarea de competențe și pe utilizarea de soluții digitale/de tip tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC) în procesul de predare;
- **OS 6.6** Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive;
- **OS 6.8** Implementarea de măsuri sistemice în învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate pentru a facilita adaptarea la cerințele pieței muncii;
- **OS 6.9** Îmbunătățirea nivelului de competențe ale personalului didactic din învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile;
- **OS 6.10** Diversificarea ofertelor educaționale în învățământul terțiar universitar și non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate, corelate cu nevoile pieței muncii din sectoarele economice/ domeniile identificate prin Strategia națională pentru competitivitate (SNC) și Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare (SNCDI).

Tema 4: Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (formarea profesională inițială (IVET) și formarea profesională continuă (CVET))**Aria de acoperire:**

- **OS 6.15** Îmbunătățirea nivelului de competențe ale personalului didactic, formatorilor, evaluatorilor de competențe profesionale și personalului din întreprinderi cu atribuții în învățarea la locul de muncă;
- **OS 6.17** Creșterea numărului de programe de formare profesională pentru sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI, bazate pe un sistem de anticipare a nevoilor și tendințelor de dezvoltare ale pieței muncii prin investiții în capacitatea furnizorilor de formare și prin stimularea parteneriatelor cu mediul de afaceri.

Tema 5: Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii.**Aria de acoperire:**

- **OS 6.13** Creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar și non-universitar care își găsesc un loc de muncă ca urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă / cercetare/inovare, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI;
- **OS 6.14** Creșterea participării la programe de învățare la locul de muncă a elevilor și ucenicilor din învățământul secundar și terțiar non-universitar, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI;
- **OS 6.16** Creșterea numărului de oferte furnizate de sistemul de educație și formare profesională adaptate la nevoile și tendințele de dezvoltare ale pieței muncii.

1.2. Obiectivul evaluării și întrebări de evaluare

- 36.** Scopul evaluării este de a facilita un management informat al POCU 2014-2020 și adoptarea deciziilor pe bază de dovezi. În acest sens, după ce exercițiul de evaluare POSDRU 2007-2013 a însemnat o retrospectivă a intervențiilor în domeniul educației în vederea identificării și cuantificării impactului, iar prima evaluare a intervențiilor POCU în domeniul educației realizată în anul 2020 a oferit informații privind progresul și probabilitatea îndeplinirii obiectivelor, prezenta evaluare urmărește oferirea unor concluzii obiective și formularea unor recomandări utile privind eficacitatea și impactul intervențiilor, utile pentru

sustenabilitatea rezultatelor POCU 2014-2020 și implementarea Programului Educație și Ocupare (PEO) 2021-2027.

37. Exercițiul de evaluare care face obiectul acestui raport se referă la intervențiile finanțate în cadrul celor **16 obiective specifice** menționate în secțiunea anterioară.

38. Conform CdS, **opt (8) întrebări de evaluare (ÎE)** au stat la baza acestui exercițiu:

- **ÎE1.** Care este progresul ce poate fi observat în zonele, sectoarele și grupurile țintă din perspectiva obiectivelor specifice, de la momentul adoptării intervenției?
- **ÎE2.** Există efecte neintenționate, pozitive sau negative?
- **ÎE3.** În ce măsură progresul observat poate fi atribuit intervenției?
- **ÎE4.** Aceste efecte depășesc granița zonei sau sectorului sau afectează alte grupuri nețintite de intervenție? (efect de răspândire - spillover effect)
- **ÎE5.** În ce măsură efectele sunt durabile pe o perioadă mai lungă de timp?
- **ÎE6.** Ce mecanisme au facilitat/împiedicat efectele? Care sunt trăsăturile contextuale cheie ale acestor mecanisme?
- **ÎE7.** Dacă și în ce măsură lucrurile ar fi putut fi făcute mai bine?
- **ÎE8.** Identificarea de cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovației sociale și teme secundare.

39. Datele colectate au fost analizate urmărind verificarea legăturilor cauzale care au stat la baza teoriei programului, identificarea efectelor neintenționate, pozitive sau negative, a efectelor de propagare și a mecanismelor de producere a realizărilor, rezultatelor și a altor efecte, în condițiile influenței factorilor externi. Metodele de colectare și analiză au permis formularea unor constatări și concluzii de încredere privind măsura și modul în care acțiunile programului au contribuit la efectele observate.

40. Evaluarea s-a desfășurat în perioada **octombrie 2022 - iunie 2023**. **Data limită a datelor administrative de program** analizate este **30.04.2023**, dacă nu se specifică o altă dată.

1.3. Grupul țintă și utilizatorii evaluării

41. Utilizatorii rezultatelor evaluării identificați includ: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), ministerele de resort responsabile de politicile publice susținute din Fondul Social European (FSE), Guvernul României, Autoritatea de Management (AM) POCU, organisme intermediare (OI) POCU și membrii Comitetului de Monitorizare (CM) POCU, inclusiv partenerii economici și sociali.

42. Procesele de consultare integrate în metodele de evaluare au asigurat corelarea între nevoile și așteptările utilizatorilor, pe de o parte, și procesul și rezultatele evaluării, pe de altă parte, facilitând creșterea utilității evaluării, o mai bună preluare a recomandărilor în practică. Implicarea utilizatorilor pe parcursul evaluării este și un proces de învățare și pregătește terenul pentru implementarea recomandărilor.

1.4. Structura Raportului de evaluare

43. Structura raportului de evaluare are în vedere faptul că evaluarea acoperă **5 teme de evaluare**, din care 4, respectiv temele TE1 și TE3, pe de o parte, și temele TE2 și TE4, pe de altă parte, sunt abordate integrat. Pentru facilitarea parcurgerii și înțelegerii volumului mare de informații, Raportul de Evaluare este structurat în 5 capitole, un capitol introductiv urmat de trei capitole dedicate temelor evaluate și un capitol final dedicat sintezei recomandărilor și coerenței cu concluziile evaluării după cum urmează:

- **Capitolul 1. Introducere / Acesta este un capitol introductiv care prezintă evaluarea în ansamblul ei**, scop obiective, intervențiile evaluate în cadrul celor cinci teme de evaluare, întrebările de evaluare, grupul țintă și perioada desfășurării evaluării.
- **Capitolul 2. Temele 1&3: Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație / Tema de evaluare 1 și tema de evaluare 3** au

fost abordate integrat datorita coerenței lor și numărului mare de proiecte integrate care contribuie la obiective specifice în ambele teme.

- **Capitolul 3. Temele 2&4 Evaluarea contribuției POCU cu privire la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (IVET și CVET) /** Tema de evaluare 2 și tema de evaluare 4 au fost abordate integrat datorită legăturii lor intrinseci vizând complementar sprijinul formării și creșterea calității sistemului de formare.
- **Capitolul 4. Tema 5: Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii /** Această temă a fost evaluată ca tema unică de sine stătătoare.

44. Pentru standardizarea aprecierii cu privire la validarea prin metode cantitative și prin metode calitative a ipotezelor formulate s-a folosit următoarea clasificare:

- **Ipoteză invalidată:** Ipoteza este invalidată dacă cercetarea nu oferă argumente pentru validarea ipotezei sau oferă argumente care conduc la contrazicerea enunțului ipoteză.
- **Ipoteză validată parțial:** cercetarea oferă argumente doar pentru anumite variabile și nu pentru toate cele considerate. Există limitări semnificative ale grupului țintă pentru care se dovedește impactul sau efectele se produc doar în anumite condiții și situații.
- **Ipoteză validată:** cercetarea oferă argumente pentru toate variabilele de impact, sau oferă multiple argumente pentru validarea ipotezei respective.

2. Temele 1&3: Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație

2.1. Contextul evaluării și a implementării intervențiilor corespunzătoare TE1&3

2.1.1. Contextul evaluării

45. Acest capitol este cuprinde evaluarea **Temelor de evaluare 1 și 3**, abordate integrat datorită legăturilor conceptuale și modului de implementare integrat, respectiv:

- **Tema 1:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional.
- **Tema 3:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație

2.1.2. Prezentarea intervențiilor evaluate

46. Intervențiile obiect al temelor de evaluare 1 și 3 se încadrează în mai multe obiective specifice (OS) ale POCU 2014-2020 așa cum se arată în continuare:

- **Tema 1:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la sistemul de educație, prin prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, revenirea în cadrul sistemului educațional
Învățământ preuniversitar
 - **OS 6.2** Creșterea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar, în special a grupurilor cu risc de părăsire timpurie a școlii, cu accent pe copiii aparținând minorității roma și a celor din mediul rural
 - **OS 6.3** Reducerea părăsirii timpurii a școlii prin măsuri integrate de prevenire și de asigurare a oportunităților egale pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, cu accent pe elevii aparținând minorității roma și elevii din mediul rural/ comunitățile dezavantajate socio-economic
 - **OS 6.4** Creșterea numărului de tineri care au abandonat școala și de adulți care nu și-au finalizat educația obligatorie care se reîntorc în sistemul de educație și formare, inclusiv prin programe de tip a doua șansă și programe de formare profesională**Învățământ terțiar**
 - **OS 6.7** Creșterea participării la învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile
 - **OS 6.11** Creșterea participării la programele de formare profesională inițială, în special pentru elevii/ucenicii care provin din comunități dezavantajate, cu accent pe mediul rural și cei aparținând minorității roma
- **Tema 3:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de educație
Învățământ preuniversitar
 - **OS 6.5** Creșterea numărului de oferte educaționale orientate pe formarea de competențe și pe utilizarea de soluții digitale/de tip TIC în procesul de predare
 - **OS 6.6** Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive**Învățământ terțiar**
 - **OS 6.8** Implementarea de măsuri sistemice în învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate pentru a facilita adaptarea la cerințele pieței muncii
 - **OS 6.9** Îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic din învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile

- **OS 6.10** Diversificarea ofertelor educaționale în învățământul terțiar universitar și non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate corelate cu nevoile pieței muncii din sectoarele economice/ domeniile identificate prin SNC și SNCDI

2.1.3. Metodologia de evaluare

- 47.** Metodologia de evaluare a avut o abordare integrată combinând metode cantitative și calitative, date primare și secundare și implicarea părților interesate.

Tabel 1. Metodologia de evaluare pentru Temele 1 și 3

Metoda de evaluare	Aplicare și contribuție la evaluare
Cercetare documentară	Analiza cadrului strategic, legislativ și instituțional; a rapoartelor privind evoluția învățământului preuniversitar, respectiv terțiar; a documentelor de programare; a Rapoartelor Anuale de Implementare (RAI); a rapoartelor de monitorizare și evaluare, planuri, strategii aferente domeniului; a rapoartelor și studiilor de specialitate din domeniu. Documente ale proiectelor finanțate în cadrul TE1 și TE3 (O.S. 6.2, 6.3, 6.4, 6.7, 6.11 și O.S. 6.5, 6.6, 6.8, 6.9, 6.10) (cereri de finanțare, rapoarte de progres, livrabile, newsletter-e, postări online).
Colectarea de date din baze de date publice, date de program, date administrative	Colectarea de date din sistemul integrat de management MySMIS, baze de date ale Ministerului Educației și Cercetării (MEC), cel mai important fiind Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR), date deținute de beneficiarii finanțării, date statistice contextuale și de impact deținute de Institutul Național de Statistică (INS) și de Eurostat.
Interviuri	Interviurile au avut ca scop colectarea de date pentru triangularea și completarea informațiilor obținute anterior din prelucrarea și analiza documentelor și datelor administrative. Au fost realizate: 1. interviuri care au urmărit efectele la nivel de sistem, implicând reprezentanți ai celor mai importante instituții, precum AM POCU, OI MEN, MEN, CNDIPT. 2. interviuri la nivel de proiecte, cu beneficiari ai finanțărilor și cu parteneri ai acestora, în cadrul Studiilor de caz.
Ateliere de lucru regionale	Pentru învățământul preuniversitar au fost organizate 8 ateliere regionale, la care au participat beneficiari din fiecare dintre cele 8 regiuni de dezvoltare, colectând informații cu privire la contextul și procesul de implementare și efectele intervențiilor. Pentru învățământul terțiar a fost organizat 1 atelier de lucru național, la care au participat beneficiarii finali ai finanțării POCU.
Sondaje	Au fost realizate două sondaje mixte (telefonice, în sistem CATI, sau online (în sistem CAWI)). Acestea au avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU asupra creșterii participării la educație și creșterea calității sistemului de educație, calitatea măsurilor întreprinse, precum și identificarea altor efecte ale intervențiilor. Sondajul 1 în rândul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar care au beneficiat de intervenții prin temele 1 și 3 POCU Educație, identificate în registrele de grup țintă ale proiectelor implementate la nivel de regiuni sau județe. <ul style="list-style-type: none"> • Tema cercetării: sondaj pe bază de chestionar în rândul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar care au beneficiat de intervenții prin temele 1 și 3. Sondajul a avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU la creșterea participării la sistemul de educație și calitatea sistemului de educație, precum și alte efecte ale intervențiilor. • Acoperire: cadrele didactice din învățământul preuniversitar; • Metodologie sondaj: Sondajul a fost aplicat la nivel teritorial (național, pe regiuni de dezvoltare, rural/urban), pe niveluri de învățământ și tipologia personalului din învățământ. Sondajul s-a adresat resurselor umane din educație și formare profesională din cadrul unităților școlare, instruite și perfecționate în cadrul POCU - profesori, formatori, manageri de școli consilieri școlari, membri ai comitetelor de asigurare a calității etc. ; • Metoda de culegere: chestionarele au fost aplicate în regim CAWI; • Șantion rezultat: 280 de cadre didactice care predau în unități școlare la nivel național. Respondenții fac parte din următoarele categorii de grup țintă: personal didactic din EICP; personal didactic din învățământul preuniversitar de nivel antepreșcolar (ISCED 0); personal didactic din învățământul preuniversitar de nivel primar și gimnazial și personal didactic din învățământul preuniversitar. • Chestionar: a fost structurat pe 3 arii tematice. Durata medie de aplicare a fost de 15 de minute și a cuprins 14 întrebări;

	<ul style="list-style-type: none"> ● Marja de eroare statistică: +/-5% pentru un interval de încredere de 95% la nivel național. <p>Sondajul 2</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tema cercetării: Sondaj aplicat în rândul unităților de învățământ. Chestionarul a fost aplicat în rândul personalului unităților de învățământ preuniversitar care au beneficiat de intervenții prin temele 1 și 3, proiectele fiind în mare parte cu intervenții compozite. Sondajul a avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU la creșterea participării la sistemul de educație și calitatea sistemului de educație, precum și alte efecte ale intervențiilor. ● Acoperire: cadrele didactice din unitățile de învățământ preuniversitar care au beneficiat de intervenții prin temele 1 și 3; ● Metodologie sondaj: sondajul a fost aplicat la nivel teritorial (național, pe regiuni de dezvoltare, rural/urban); ● Metoda de culegere: chestionarele au fost aplicate în regim CATI; ● Eșantion rezultat: 150 de persoane care predau în unități școlare de învățământ preuniversitar care au beneficiat de intervenții prin temele 1 și 3 și care au ocupat diverse funcții în proiectul POCU desfășurat la nivelul unității școlare. Respondenții au funcții diferite la nivel de unitate școlară și au ocupat poziții diferite în cadrul proiectului desfășurat la nivel de unitate școlară; ● Chestionar: a fost structurat pe 4 arii tematice. Durata medie de aplicare a fost de 20 de minute și a cuprins 18 întrebări. ● Marja de eroare și interval de încredere: +/-5% pentru un interval de încredere de 95% la nivel național. 																									
<p>Studii de caz</p>	<p>Au fost realizate 30 de studii de caz cu scopul de a colecta dovezi de la nivelul proiectelor, implicând beneficiari de finanțare și beneficiari finali, privind efectele și mecanismele de producere a acestora, identificarea de bune practici și lecții învățate.</p> <p>Au fost realizate 4 mini-anchete, după cum urmează:</p> <p>Ancheta prin colectare date administrative cu privire la beneficiarii finali, care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin Apelul POCU/447/6.3 Bani de liceu, în vederea realizării ECI.</p> <p>S-au selectat elevi care au absolvit liceul în anul 2022 și au fost beneficiari în anii școlari 2018/19 și 2019/20, când erau elevi în clasele a 9-a sau a 10-a. Pentru fiecare beneficiar au fost selectați aleator alți 2 non-beneficiari din aceeași clasă (unde s-a putut) sau din același an școlar (clasă paralelă). Prin urmare nu sunt toți elevii non-beneficiari din aceeași promoție/ clasă.</p> <p>Au fost selectați 300 de elevi, din care 100 sunt beneficiari, iar 200 sunt non-beneficiari. Distribuția participanților pe cele două licee este următoarea:</p> <table border="1" data-bbox="400 1279 1398 1451"> <thead> <tr> <th colspan="5">Liceul</th> </tr> <tr> <th>BENEFICIAR</th> <th>Colegiul I.C. Ștefănescu</th> <th>Colegiul ASACHI</th> <th colspan="2">Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>NON-BENEFICIAR</td> <td>100</td> <td>100</td> <td colspan="2">200</td> </tr> <tr> <td>BENEFICIAR</td> <td>50</td> <td>50</td> <td colspan="2">100</td> </tr> <tr> <td>Total</td> <td>150</td> <td>150</td> <td colspan="2">300</td> </tr> </tbody> </table> <p>Ancheta cu beneficiarii finali, care au fost sprijiniți pentru participarea la programe de educație prin Apelul POCU/454/6.11 Bursă profesională.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tema cercetării: sondaj pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor programului național bursă profesională, proiect cod SMIS 126577, în cadrul intervențiilor POCU educație, temele 1 și 3. Sondajul a avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU la creșterea participării la sistemul de educație și calitatea sistemului de educație, precum și alte efecte ale intervențiilor. ● Acoperire: beneficiari programul național bursă profesională, în cadrul proiectului cod SMIS 126577; ● Metodologie sondaj: Sondajul a fost aplicat la nivel teritorial (național, pe regiuni de dezvoltare, rural/urban). Sondajul s-a adresat beneficiarilor de bursă profesională, care au beneficiat de programul național. Programul a avut ca scop îmbunătățirea accesului egal la educație prin implementarea unor măsuri financiare de stimulare a participării la programele de formare profesională inițială, în special pentru elevii care provin din comunități dezavantajate; ● Metoda de culegere: chestionarele au fost aplicate în regim CATI; ● Eșantion rezultat: 102 beneficiari ai programului național bursă profesională. Respondenții fac parte din medii de viață diferite, reprezentanți atât din mediul urban, cât și din mediul rural, dar și din medii defavorizate. ● Chestionar: a fost structurat pe mai multe arii tematice, care au vizat: aspectele socio-demografice, importanța programului și impactul generat asupra fiecărui participant, dar și principalele dificultăți ale programului și problemele întâmpinate. Durata medie de aplicare a fost de 20 de minute și a cuprins un număr de 21 de întrebări, la care s-au adăugat întrebările socio-demografice. 	Liceul					BENEFICIAR	Colegiul I.C. Ștefănescu	Colegiul ASACHI	Total		NON-BENEFICIAR	100	100	200		BENEFICIAR	50	50	100		Total	150	150	300	
Liceul																										
BENEFICIAR	Colegiul I.C. Ștefănescu	Colegiul ASACHI	Total																							
NON-BENEFICIAR	100	100	200																							
BENEFICIAR	50	50	100																							
Total	150	150	300																							

Ancheta cu beneficiarii finali (studenți), care au beneficiat de sprijin în cadrul proiectelor aferente apelului POCU/320/6.21 pentru optimizarea ofertelor de studii din învățământul superior în sprijinul angajabilității, și prin apelul POCU 379/6.21/ Bursa student antreprenor.

- **Tema cercetării:** sondaj pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor programului bursă antreprenorială, proiect cod SMIS 124958, 125093, 125094, 125095, în cadrul intervențiilor POCU educație, temele 1 și 3. Sondajul a avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU la creșterea participării la sistemul de educație și calitatea sistemului de educație, precum și alte efecte ale intervențiilor.
- **Acoperire:** beneficiarii programului bursă antreprenorială în cadrul proiectului cod SMIS 124958, 125093, 125094, 125095;
- **Metodologie sondaj:** Sondajul s-a adresat beneficiarilor de bursă antreprenorială, care au localitatea de reședință în județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Hunedoara. Programul a avut ca scop adoptarea unor măsuri active precum consiliere, programe antreprenoriale, creșterea competențelor profesionale ale cadrelor didactice universitare, acordarea de burse, interacțiunea activă cu partenerii sociali din mediul economic
- **Metoda de culegere:** chestionarele au fost aplicate în regim CATI;
- **Eșantion rezultat:** 104 beneficiari ai programului bursă antreprenorială. Respondenții fac parte din medii de viață diferite, reprezentanți atât din mediul urban, cât și din mediul rural, dar și din medii defavorizate.
- **Chestionar:** a fost structurat pe mai multe arii tematice, care au vizat: aspectele socio-demografice, importanța programului și impactul generat asupra fiecărui participant, dar și principalele dificultăți ale programului și problemele întâmpinate. Durata medie de aplicare a fost de 20 de minute și a cuprins un număr de 21 de întrebări, la care s-au adăugat întrebările socio-demografice.

Ancheta cu beneficiarii finali (tineri peste 18 ani și adulți), care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin Apelul POCU/665/6.23 A doua șansă.

- **Tema cercetării:** sondaj pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor programului „A doua șansă”, proiect cod SMIS 133158, în cadrul intervențiilor POCU educație, temele 1 și 3. Sondajul a avut ca scop colectarea de date în vederea realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind impactul intervențiilor POCU la creșterea participării la sistemul de educație și calitatea sistemului de educație, precum și alte efecte ale intervențiilor.
- **Acoperire:** beneficiari programul A doua șansă, în cadrul proiectului cod SMIS 133158;
- **Metodologie sondaj:** Sondajul a fost aplicat la nivelul județului Ilfov, cu beneficiari care fac parte din medii rurale defavorizate. Programul „A doua șansă” se adresează copiilor, tinerilor, adulților proveniți din medii sociale diverse și cu vârste variate, care nu au urmat sau nu au finalizat învățământul primar și gimnazial.
- **Metoda de culegere:** chestionarele au fost aplicate în regim CATI;
- **Eșantion rezultat:** 101 beneficiari ai programului „A doua șansă”.
- **Chestionar:** a fost structurat pe mai multe arii tematice, care au vizat: aspectele socio-demografice, importanța programului și impactul generat asupra fiecărui beneficiar, dar și principalele dificultăți ale programului și problemele întâmpinate. Durata medie de aplicare a fost de 20 de minute și a cuprins un număr de 23 de întrebări, la care s-au adăugat întrebările socio-demografice.

De asemenea, au fost organizate **2 mese rotunde cu părinții beneficiarilor finali** (copii / elevi / ucenici) din următoarele apeluri:

- Masa rotundă cu părinții beneficiarilor finali (copii), care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin Apelurile POCU/658/6.2 și POCU/664/6.2 Creșterea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar. Masa rotundă s-a desfășurat cu părinții beneficiarilor finali (copii), care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin apelul POCU/658/6.2 – „Creșterea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar, în special a grupurilor cu risc de părăsire timpurie a școlii, cu accent pe copiii aparținând minorității roma și a celor din mediul rural”. La discuție au participat un număr de 13 părinți ai beneficiarilor finali (copii) care au beneficiat de sprijin în cadrul proiectului „Funcționare creșei Moșnița Nouă”, cod SMIS 133167, solicitant unitatea administrativ teritorială Moșnița Nouă.
- Masa rotundă cu părinții beneficiarilor finali (copii), care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin Apelul POCU/784/6.24 Stimulare participare la educație – copii cu părinți plecați. Masa rotundă s-a desfășurat cu părinții beneficiarilor finali (copii), care au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație prin apelul POCU/784/6/24/ Operațiune compozită OS 6.2, OS 6.3 – „Program pilot de stimulare a participării la educație a copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate - Regiuni mai puțin dezvoltate”. Prioritatea de intervenție a avut ca obiectiv reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar

	și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, non-formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare.
Procesarea și analiza statistică a datelor	Trei tipuri de analize a datelor statistice și administrative au fost realizate: <ul style="list-style-type: none"> • A datelor privind contextul de implementare al Temelor 1 și 3 și evoluția sectorului; • A datelor privind progresul fizic la nivelul Temelor 1 și 3 - urmărind aspecte privind numărul de proiecte aprobate/contractate/ finalizate, gradul de utilizare a fondurilor la nivel de proiect/tipuri de intervenții etc; • A datelor privind indicatorii proiectelor din bazele de date ale MFE.
ECI	<p>Analiza evaluabilității realizată în faza de pregătire a metodologiei de evaluare, a evidențiat două tipuri de intervenții pentru care se pot aplica metodele de evaluare contrafactuală a impactului: "Școală pentru toți" și "Bani de liceu". Acestea sunt singurele intervenții ale POCU în domeniul educației cu omogenitate adecvată, lanțul causal este clar definit, efectele sunt definite, măsurabile și observabile, se poate construi un grup de comparație și datele aferente variabilelor de analiză sunt accesibile și disponibile.</p> <p>1) Aplicarea ECI pentru intervențiile "Școală pentru toți". Grupul sprijinit selectat: 409 unități școlare în care s-a implementat programul "Școala pentru toți", după anul școlar 2017-2018 (când au fost implementate primele proiecte) și până în anul școlar 2021-2022 Grup de comparație: 4508 unități, care au fost eligibile pentru a aplica în cadrul Apelului "Școala pentru toți", dar nu au fost finanțate. Variabile de impact: Rata abandonului școlar, risc de abandon școlar, rata promovării, rata promovării la examenul de Evaluare Națională, Examenul Național de Bacalaureat. Metoda cvasiexperimentală aplicată: metoda corelării scorului de propensiune.</p> <p>2) Aplicarea ECI pentru intervențiile "Bani de liceu" (apel POCU/447/6.3/BANI DE LICEU) Grupul sprijinit selectat din două licee beneficiare cu profil similar (dimensiune grup 100) / Grup de comparație selectat din aceleași licee/ clasă (dimensiune grup 200 elevi) Variabilele de impact: Performanța școlară (absolvire liceu, examen Bacalaureat; Creșterea participării: absenteism. Metoda cvasiexperimentală aplicată: metoda corelării scorului de propensiune .</p>
Matricea factorilor de influență	Utilizată pentru a surprinde și sintetiza o serie de elemente cheie din cadrul analizelor formulate, astfel încât să poată evidenția mecanismele care au influențat producerea impactului.
Tehnici vizuale	Au fost realizate hărți în GIS pentru a prezenta nivelul de acoperire teritorială a proiectelor implementate prin Obiectivele Specifice vizate în cadrul Temelor 1 și 3 la nivel regional/județean/local.

2.1.4. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor

- 48.** Problemele întâmpinate în procesul de evaluare au inclus disponibilitatea și accesibilitatea limitată a datelor administrative ale programului. Datele de program extrase din SMIS nu permit corelarea automată a grupului țintă și a beneficiarilor cu unitățile de învățământ. A fost necesară o cercetare la nivel de proiecte pe baza informațiilor publicate pentru fiecare proiect conform cerințelor de vizibilitate.
- 49.** Din perspectiva realizării ECI limitările vizează disponibilitatea și calitatea datelor. Acestea nu sunt ready-to-use, au fost trimise în altă structură față de cea solicitată, au ajuns cu întârziere sau nu au fost trimise deloc. Abordarea echipei de implementare a vizat alocarea de resurse suplimentare pentru a prelucra datele trimise și a limita analiza la variabilele disponibile. Principalele aspecte problematice au fost:
- Lista unităților școlare finanțate care au finalizat proiectele are un volum redus din punct de vedere statistic, respectiv 305 școli. Aceasta poate să afecteze calitatea estimărilor.
 - Implementarea programului și intervențiile s-au derulat la nivel de unitate școlară. Astfel, datele s-au solicitat de la autoritățile publice (ME) la acest nivel, unitatea școlară fiind unitatea statistică în evaluarea ECI. Datele primite de la MEN privind infrastructura s-au referit la nivel de clădire (fișier cu 31000 observații) sau la nivel de clasă (fișier Excel 123983 observații) pentru planul de școlarizare. Acest aspect nu a fost semnalat echipei de evaluare, din timp, în comunicarea cu MEN, iar pregătirea datelor la nivel de unitate școlară este laborioasă și necesită timp de lucru suplimentar.
 - Datele solicitate privind performanța școlară la nivel de unitate școlară nu au fost trimise.
 - Datele au fost trimise cu întârziere.
- 50.** Datele extrase din SMIS, deși puse la dispoziția echipei de evaluare rapid, au fost deseori fragmentate la nivel de proiect, în tabele a căror agregare nu a putut fi realizată, fiind în format .xlm, protejate pentru

modificare, nefiind omogene și în formate doar similare, nu identice (registrele de grup țintă, spre exemplu). Verificarea datelor a condus la identificarea unor inconsecvențe în raportările la nivel de proiecte, fiind raportate fie realizări în perioada de raportare fie realizări cumulate. Aceste erori au fost verificate de echipa de evaluare și corectate pentru ca datele agregate să nu fie afectate.

- 51.** Pentru a limita dificultățile întâmpinate la evaluarea anterioară din perspectiva responsivității scăzute a beneficiarilor la sondaje aplicate online, în cadrul acestei evaluări s-a optat pentru realizarea, preponderent, de sondaje telefonice, în sistem CATI. În mod similar, ori de câte ori a fost posibil, colectarea de date de la beneficiari a avut loc prin contact direct, menținând opțiunea online, doar acolo unde probabilitatea de răspuns era foarte mare.
- 52.** Disponibilitatea datelor de contact corecte atât ale beneficiarilor, cât și ale grupului țintă, a reprezentat o adevărată problemă. Pentru multe dintre proiectele finanțate au fost create adrese de e-mail/website-uri dedicate acestora, care, odată cu finalizarea proiectului, nu mai sunt verificate de către liderii/partenerii din implementare. De asemenea, contactarea beneficiarilor finali, a grupului țintă, spre exemplu, pentru realizarea meselor rotunde, nu ar fi fost posibilă fără intervenția și sprijinul autorităților locale întrucât în registrele de grup țintă, la date de contact, erau trecute datele de contact ale organizațiilor care au implementat proiectul, fie datele de contact nu mai erau de actualitate.
- 53.** Deși există specificată în contractul de finanțare obligativitatea ca Beneficiarul/Liderul de parteneriat/partenerii să furnizeze AMPOCU/OI, Comisiei Europene sau agenților acestora, orice document sau informație, în termenul solicitat, în vederea realizării evaluării Programului Operațional Capital Uman și/sau a Proiectului implementat, un număr semnificativ de beneficiari ce au fost contactați de echipa de evaluare au refuzat să sprijine echipa de evaluare și să participe la activitățile de evaluare la care au fost invitați.
- 54.** Datorită măsurilor luate pentru asigurarea datelor necesare și a calității datelor, conștientizarea limitărilor și interpretarea lor adecvată, efortul suplimentar pentru triangulare și validare, apreciem că robustețea concluziilor este suficientă pentru acceptarea lor și a recomandărilor formulate.

2.1. Răspunsul la întrebările de evaluare

2.1.1. ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției)

2.1.1.1. Progresul privind participarea la educație și calitatea sistemului de educație în perioada 2014-2020

- **Ipoteza de cercetare:** Participarea la educație și FPI a grupurilor țintă s-a îmbunătățit față de momentul adoptării POCU – **ipoteză validată.**
- **Ipoteza de cercetare:** Calitatea sistemului de educație și FPI s-a îmbunătățit față de momentul adoptării POCU – **ipoteză validată.**

55. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza următoarelor variabile:

- Variația sumelor alocate de la bugetul de stat pentru educație;
- Variația ratei de părăsire timpurie a școlii și a abandonului școlar;
- Variația ratei de cuprindere școlară;
- Variația numărului de absolvenți;
- Variația performanței la examenele naționale;
- Variația competențelor TIC;
- Variația resurselor umane din sistem;
- Variația nivelului de angajabilitate și competitivitate a absolvenților.

56. Perioada de implementare a proiectelor POCU a fost marcată de reforma propusă prin Legea Educației Naționale (LEN) adoptată în ianuarie 2011. În 2023 au fost adoptate legi – una privind educația preuniversitară și una pe cea universitară – pentru a pune în aplicare proiectul propus de comisia prezidențială, România Educată.

2.1.1.2. Cadrul legislativ european privind educația

57. Cadrul general european este dat de Tratatul de la Lisabona (2007) și Agenda Europa 2020 (2010), iar Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (2016) protejează dreptul la educație și la formare profesională.

58. Scopul general la nivel european este acela de a promova dimensiunea europeană și colaborarea transnațională în domeniul educației, atât prin schimburi de elevi/studenti (prin Erasmus+), cât și prin facilitarea accesului la bune practici, informații și analize în materie de politici publice (prin grupurile de lucru ET2020). În domeniul formării profesionale, scopul principal este acela de a facilita reconversia și de a asigura adaptarea la nevoile pieței muncii, asigurând totodată mobilitatea și încurajând schimburile de experiență în domeniu.

59. Obiectivele principale sunt prevăzute în Agenda Europa 2020, prin care Uniunea a stabilit un set de ținte pentru anul 2020, la nivel național și european. Țintele educaționale vizează doi indicatori principali și alți patru secundari, relevanți pentru atingerea celor principali. Tabelul 1 rezumă situația acestora, de la nivelul inițial luat ca reper (anul 2008), la ținta stabilită pentru 2020, fiind inclus și nivelul atins în 2019, cel mai recent disponibil.

Tabel 2. Evoluția indicatorilor privind educația din Agenda Europa 2020

Indicator	Uniunea Europeană			România		
	Nivel inițial	Nivel 2022	Ținta propusă	Nivel inițial	Nivel 2022	Ținta propusă
Părăsirea timpurie a școlii	14,7%	9,6%	10%	15,9%	15,6%	11,3%
Gradul de absolvire a învățământului superior	31,1%	42,8%	40%	16%	26,3%	26,7%
Participarea în educația preșcolară SDG_04_30	91,7%	95% (2021)	95%	88,5%	81,5% (2021)	-
Angajarea absolvenților recentți TPS00053	82%	82,4%	82%	84,8%	69,6%	-
Elevii care au rezultate slabe la matematică SDG_04_40	22,7% (2009)	22,9% (2018)	15%	47% (2009)	46,6% (2018)	15%
Participarea în educație a adulților SDG_04_60	9,5%	11,9%	15%	1,8%	5,4%	-

Sursa: Eurostat

60. Politicile publice în domeniul educației din România sunt corelate și coerente cu Agenda Europa 2020 și Cadrul Strategic ET2020. Cadrul strategic din România este construit în conformitate cu cel european, Comisia Europeană având un rol activ în monitorizarea progreselor României. Principalul instrument utilizat de Comisie în domeniul educației este Monitorul educației și formării, însă recomandări se regăsesc și în programele și rapoartele Semestrului European: Programul de convergență (rezumă programele aflate în derulare sau în curs de implementare), Programul Național de Reformă (sintetizează direcțiile de acțiune luate pentru a atinge țintele Agendei 2020) și Raportul de Țară.

2.1.1.3. Contextul național și finanțare

61. Implementarea intervențiilor în domeniul educației s-a făcut într-un cadru legislativ caracterizat de numeroase modificări ce au afectat toate nivelurile de învățământ. În perioada 2014-2020, învățământul din România s-a aflat în plin proces de implementare a reformei începute prin **Pactul pentru Educație din 2008** și concretizată prin Legea Educației Naționale nr. 1 din 2011 (LEN). De la adoptare și până în prezent, LEN a suferit sute de modificări, însă cele mai semnificative au avut loc la începutul perioadei de referință, în 2013 și 2014.

- 62. Cadrul legislativ** principal din România în domeniul educației este asigurat de *Legea Educației Naționale*, adoptate în ianuarie 2011, de *Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar*, aprobat prin Ordinul MECT nr. 5115/2014 și de *Legea Asigurării Calității în Învățământ nr. 87/2006*, care reglementează controlul calității în școli prin ARACIP.
- 63. Monitorizarea** sistemului de educației este realizată, în principal, prin *Raportul anual privind starea învățământului*, obligatoriu la nivelul unităților de învățământ, la nivel județean și național.
- 64. Cadrul strategic** include, în total, cinci strategii:
- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România – domeniul învățământ preuniversitar (aceeași participare la o educație incluzivă și de calitate);
 - Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 - 2020 – domeniul educație permanentă;
 - Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016 - 2020 - domeniul învățământ preuniversitar profesional și tehnic;
 - Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017 - 2023 (proiect);
 - Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar 2015 - 2020.
- 65.** Politicile publice ale Ministerului Educației sunt construite pornind de la aceste strategii, care au rolul de a asigura coerența cu Agenda Europa 2020 și ET2020. Monitorizarea îndeplinirii Țintelor asumate prin cadrul strategic presupune o serie de livrabile periodice care nu sunt însă disponibile public.

2014-2020: Principalele modificări și evoluții legislative în perioada de referință

- 66.** În 2014 este adoptat *Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar*, iar între 2015 și 2017 sunt finalizate și adoptate două (cea privind părăsirea timpurie și cea privind formarea profesională) dintre cele cinci strategii ce formează **Cadrul Strategic Național**.
- 67. Reforma curriculară** este implementată încă din anul școlar 2012-2013, când este introdusă clasa pregătitoare în învățământul obligatoriu primar. Această primă generație începe să învețe după manuale noi, în conformitate cu noul curriculum, care include elemente interdisciplinare. Totodată, sunt primii elevi care susțin evaluările naționale de la clasele a II-a, a IV-a și a VI-a și **sunt primii elevi care, în anul școlar 2020-2021, au susținut evaluarea națională de la finalul clasei a VIII-a după modelul nou, interdisciplinar**, iar admiterea lor în ciclul gimnazial superior ar trebui să se realizeze în baza portofoliului educațional.
- 68.** În iulie 2020, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație a publicat un prim set de modele de subiecte și bareme pentru Evaluarea Națională 2021, structura fiind conformă curriculumului după care au învățat elevii din această generație, fără însă a include elemente trans-disciplinare, precum evaluarea de la clasa a VI-a și precum era prevăzut inițial în LEN. Întrucât planul cadru și curriculum nu au fost adaptate la timp și la nivel gimnazial, reforma începută în 2012 nu a fost dusă la capăt. Astfel, generațiile aflate în prezent în învățământ au învățat (parțial) conform viziunii noii legi, ultima etapă – ciclul liceal – rămânând însă în continuare pe planul cadru anterior, cu același curriculum și aceleași manuale de la începutul anilor 2000.
- 69.** Perioada 2015-2020 însumează câteva zeci de legi și ordonanțe de urgență care aduc modificări legii educației ce afectează învățământul la toate nivelurile. Printre cele mai importante acte ce aduc modificări se numără OUG 81 și 96 din 2016, Legea 221 din 2019, OG 9/2018 și Legea 185/2020.
- 70. Cele mai importante progrese au privit învățământul dual, care a permis un cadru de funcționare nou**, ceea ce facilitează dezvoltarea colaborărilor între școli și mediul privat pentru a înființa mai ușor unități noi și a atrage elevi, fiind asigurate burse, cazare, masă și transport atât din bani publici, cât și din mediul privat.
- 71.** S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește **învățământul ante-preșcolar**, pentru care a fost introdusă finanțarea de bază de la bugetul de stat.

- 72.** O măsură cu efecte semnificative a fost **diminuarea planurilor cadru din învățământul preuniversitar (prin legea 221/2019)**, aceasta având implicații multiple: reforma curriculară începută în 2012 va trebui regândită, iar programele școlare recent finalizate vor trebui refăcute pentru a ține cont de reducerea numărului de ore. Întrucât modificarea ar fi dus la disponibilizarea a mii de cadre didactice, o altă modificare a legii educației a adus o serie de măsuri complementare, de ameliorare a efectelor negative ale reducerii numărului de ore. Astfel, **valorile minime, medii și maxime ale numărului de elevi pe clasă au fost scăzute la toate nivelurile de învățământ.**
- 73.** O altă modificare structurală importantă a fost **extinderea învățământului obligatoriu de la 11 ani la 14 și ulterior 16 ani**, într-o primă fază (până cel târziu în 2020) pentru a cuprinde și ultimii doi ani de liceu, precum și ultimul an de grădiniță, iar ulterior, treptat, până în 2030, includerea în întregime a învățământului preșcolar.
- 74.** Din punct de vedere al **carrierei didactice**, a fost permisă completarea normei didactice prin activități de mentorat cu cadre didactice debutante sau prin susținerea unor ore de cursuri remediale sau pentru performanță cu elevii. Salariile au fost majorate începând cu 2017, fiind prevăzute creșteri până în anul 2021, iar pentru cadrele didactice cu funcții de conducere a fost introdusă posibilitatea degrevării totale de norma didactică. **Tot în 2017 a început și implementarea celui mai ambițios program de formare, CRED.**
- 75.** De asemenea, este important de notat reluarea concursurilor pentru ocuparea funcțiilor de conducere - director și director adjunct la nivelul școlilor, respectiv inspector general la nivelul inspectoratelor – în învățământul preuniversitar, în anul 2016. Totodată, după o serie de modificări legislative importante, în anul universitar 2020-2021 au fost organizate pentru prima dată programe de **Masterat didactic**, FSE fiind o sursă importantă de finanțare a acestora printr-un apel dedicat.
- 76.** **La nivel universitar**, printre cele mai importante modificări este reprezentată de procesul de **combatere a fenomenului doctoratelor plagiate în 2016**, fiind aduse schimbări la nivelul evaluării programelor doctorale, precum și în procesul de verificare a lucrărilor deja publicate.
- 77.** **Din perspectiva incluziunii**, se remarcă, din punct de vedere al accesului, o serie de măsuri care permit organizarea și funcționarea școlilor în regiuni izolate, reglementarea predării în limba maternă încă din învățământul antepreșcolar, precum și introducerea explicită a obligativității de a înscrie în învățământ și persoanele care nu dețin Cod Numeric Personal. Pentru elevii cu cerințe educaționale speciale a fost introdusă posibilitatea de a învăța la domiciliu și, totodată, de a reduce numărul minim și maxim de elevi cu 2 în cazul claselor care au elevi cu CES. Au fost, de asemenea, introduse noi măsuri de combatere a segregării în școli a elevilor cu dizabilități și au fost reglementate pentru prima oară tulburările de învățare (dislexia, disgrafia, discalculia). La nivel terțiar, a fost impusă prin lege asigurarea a 10 locuri bugetate în universități pentru absolvenții de BAC proveniți din sistemul de protecție socială.
- 78.** Un alt efort important de notat privește **consilierii școlari**, a căror normă de elevi a fost redusă de la minim 800 la 500, ceea ce facilitează eficacitatea prin îmbunătățirea raportului consilier/elevi și în același timp sprijină angajarea consilierilor și în unități școlare mai mici. Elevilor și studenților li s-au acordat o serie de facilități în ceea ce privește transportul (gratuități și reduceri semnificative).
- 79.** O altă schimbare constatată ține de faptul că Institutul de Științe ale Educației și Centrul Național pentru Evaluarea și Examenul au fuzionat în Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație.
- 80.** În final, trebuie menționat faptul că a fost continuată prorogarea termenelor de aplicare a unor măsuri, cea mai importantă fiind prorogarea implementării art. 8, conform căruia se asigură alocarea a cel puțin 6% din PIB pentru finanțarea învățământului. O altă măsură amânată prevede acordarea a 500 de euro pentru educația permanentă a fiecărui nou-născut.

- 81. Nivelul terțiar non-universitar** al sistemului național de educație cuprinde două tipuri distincte de organizații educaționale: școlile postliceale și colegiile din cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate. Aceste organizații funcționează pe baza unor prevederi legislative comune, însă există unele diferențe semnificative. **Școlile postliceale** funcționează în baza Legii Educației Naționale (nr. 1/2011) și pot fi organizații cu personalitate juridică sau subordonate unei alte organizații educaționale (de regulă un liceu). Potrivit art.9 din LEN, școlile postliceale beneficiază de finanțare de bază de la Ministerul Educației, în baza metodologiei specifice care are în vedere costul standard per elev. **Colegiile din cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate** sunt organizate în baza unei Metodologii cadru de organizare, aprobată prin ORDINUL Ministrului Educației, Nr. 4342 din 25 iunie 2015. Acest ordin a fost emis drept consecință a amendării LEN prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2013. Astfel, art. 23 din LEN stabilește faptul că învățământul terțiar non-universitar cuprinde învățământul postliceal, ca parte a sistemului național de învățământ pre-universitar.
- 82.** Organizarea legal-administrativă a colegiilor din învățământul terțiar non-universitar determină unele consecințe, printre care necesitatea evaluării și acreditării programelor de studii non-universitare organizate de colegiile din instituțiile de învățământ superior acreditate de către Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Pre-universitar (ARACIP). În același timp universitățile care administrează programe de studii pe teritoriul României sunt supuse evaluării periodice gestionate de Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS), pentru programele de studii de nivel universitar.
- 83. Problema finanțării organizării programelor de studii terțiare, non-universitare, organizate în cadrul colegiilor din universitățile din România, a rămas nesoluționată până în prezent.** Potrivit prevederilor LEN (Art. 44) învățământul postliceal este parțial subvenționat de stat, însă această prevedere nu se aplică programelor de studii de nivel terțiar non-universitar, organizate în colegii. Acest lucru este stipulat inclusiv în Art. 44 din LEN prin faptul că finanțarea pentru **programele de studii din cadrul colegiilor universitare se realizează exclusiv prin taxe plătite de cursanți.**

Principalele modificări și evoluții legislative în perioada 2020-2022. Direcții viitoare în sistemul de învățământ din România

- 84.** Ultimii trei ani au fost marcați de trei evenimente globale cu impact semnificativ și asupra educației din România: pandemia COVID-19, războiul din Ucraina și instabilitatea economică recentă. Consecințele sunt semnificative. În primul rând, învățământul a fost forțat să treacă printr-un proces accelerat de digitalizare. Apoi, ca răspuns la succesiunea de crize fără precedent recent, Uniunea Europeană a demarat un program de sprijin ambițios – NextGenerationEU – program prin care au fost puse la dispoziția statelor membre peste 800 de miliarde de euro pentru stimularea recuperării economice. Dintre acestea, peste 29 de miliarde de euro reprezintă fonduri alocate României prin Planul de Redresare și Reziliență al României.
- 85.** În timpul pandemiei COVID-19, sistemul educațional s-a confruntat cu provocări fără precedent și a trebuit să se adapteze rapid pentru a asigura continuitatea educației, acordând în același timp prioritate sănătății și siguranței. Au fost puse în aplicare diverse măsuri pentru a face față acestor provocări și pentru a sprijini învățarea. Egalitatea de șanse și asigurarea calității în educație au fost priorități-cheie.
- 86.** Principala provocare a fost asigurarea accesului la educație pentru toți elevii, indiferent de mediul socio-economic sau de localizarea geografică. Acest lucru a implicat furnizarea de dispozitive digitale și conectivitate la internet pentru elevii care nu au acces și dezvoltarea de platforme și resurse de învățare online. Investițiile în tehnologie, resurse și formare au devenit esențiale pentru un învățământ și o predare la distanță eficiente.
- 87.** Profesorii și elevii au trebuit să dobândească sau să își îmbunătățească competențele digitale pentru a utiliza platformele și instrumentele online. Au fost introduse programe de dezvoltare profesională și inițiative de formare pentru a sprijini cadrele didactice în adaptarea metodelor lor de predare la mediul online.

- 88.** Metodele de evaluare au necesitat, de asemenea, ajustări pentru învățământul la distanță. Profesorii au trebuit să dezvolte noi abordări pentru a evalua progresul și înțelegerea elevilor, bazându-se adesea pe instrumente și resurse digitale. Accentul a fost pus pe asigurarea calității conținutului digital utilizat pentru predare și învățare și pe furnizarea de feedback constructiv studenților.
- 89.** În anul școlar 2020-2021 a avut loc suspendarea cursurilor față în față și trecerea la învățarea online. Acest lucru a avut un impact semnificativ asupra activităților de predare și a metodelor de evaluare, afectând calitatea educației și atingerea obiectivelor educaționale. Două momente-cheie au influențat abordarea didactică și programul de învățământ: ultima perioadă a anului școlar precedent și întregul an școlar 2020-2021, ambele caracterizate de predare, învățare și evaluare online.
- 90.** Ministerul Educației a oferit sesiuni de îndrumare și consiliere ("formare continuă") pentru profesori, conduse de experți și autori de ghiduri metodologice, pentru a sprijini adaptarea acestora la sistemul online. A fost introdusă o legislație care să reglementeze activitățile de predare în mediul digital, oferind orientări și standarde. Programele de formare a cadrelor didactice privind utilizarea tehnologiei digitale în predare au fost intensificate la nivel local și național, cu scopul de a dota cadrele didactice cu abilități eficiente de predare digitală.
- 91.** Cu toate acestea, este important de remarcat faptul că provocările legate de accesul digital și de tranziția la învățarea online nu au fost distribuite în mod egal. Au existat disparități în ceea ce privește accesul la tehnologie și la resurse, în special în rândul elevilor dezavantajați.
- 92.** În 2018, Președinția României a lansat Raportul **România Educată**, iar la mai puțin de un an distanță Guvernul a anunțat începerea elaborării unor noi legi privind educația, care a ajuns în dezbate publică abia în 27 februarie 2023 și a trecut în faza de avizare interministerială în 9 martie 2023. Direcțiile și obiectivele indicate de **România Educată** (2018) nu diferă însă în mod semnificativ de cele stabilite cu mai bine de zece ani în urmă, în Raportul Comisiei Prezidențiale (2007) ce a precedat eforturile de reformare marcate de LEN. De altfel, în cei 16 ani trecuți de la semnarea Pactului pentru Educație în 2008 de către toți actorii relevanți cele opt principii ce formează esența înțelegerii par să fi fost abandonate aproape în întregime: niciunul nu poate fi considerat îndeplinit cu succes, majoritatea obiectivelor fiind realizate parțial și cu un succes foarte limitat, iar unele, printre care asigurarea finanțării cu 6% din PIB, nu au fost respectate în niciunul din cei 16 ani, în 2022 bugetul alocat educației fiind de 2,1% din PIB.
- 93.** **România Educată** este noul Cadrul Strategic Național pentru Politici Educaționale în România pentru perioada 2021-2027. Acesta are drept obiectiv optimizarea și îmbunătățirea calității serviciilor de educație și formare profesională. Acesta se aliniaza la documentele programatice europene, precum **Green Deal** european, **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă** și **Pilonul european al drepturilor sociale**. Proiectul pune accentul pe valori precum echitate, excelență, integritate, bunăstare, profesionalism, respect, flexibilitate, diversitate, transparență și colaborare. Printre domeniile prioritare de acțiune se numără cariera didactică, managementul și guvernanta, finanțarea, infrastructura, curriculum și evaluarea axată pe competențe, educația incluzivă, alfabetizarea funcțională, educația STEAM, digitalizarea și reziliența. Proiectul este în curs de implementare și este susținut de diverse surse de finanțare, inclusiv de Cadrul Financiar Multianual și de Planul Național de Redresare și Reziliență.
- 94.** După finalizarea raportului România Educată, Ministerul Educației din România a elaborat două proiecte de legi ale educației: Legea învățământului școlar și Legea învățământului superior. Aceste proiecte de lege au ca scop abordarea provocărilor și problemelor identificate în sistemul național de educație, precum și alinierea la cerințele beneficiarilor de educație. Soluțiile propuse în proiectele de legi urmăresc să asigure o reglementare unitară și sistematică a sectorului educațional, asigurând îmbunătățirea calității educației, accesul egal la educație pentru grupurile vulnerabile, precum și dezvoltarea și recunoașterea competențelor cheie și a abilităților profesionale necesare pe piața muncii. Proiectele de legi au fost supuse unui amplu proces de consultare și au fost aprobate de Guvern, urmând să fie dezbătute și aprobate în continuare în Parlamentul României.

- 95.** În octombrie 2020, Ministerul Educației a lansat procesul de elaborare a **Strategiei privind digitalizarea educației din România 2021 – 2027 (SMART.Edu)**, care vizează digitalizarea educației din țară în perioada 2021-2027. Proiectul se concentrează pe concepte-cheie precum școli moderne, accesibile, bazate pe resurse și tehnologii digitale. Printre priorități se numără asigurarea infrastructurii digitale pentru o educație incluzivă și de calitate, dezvoltarea competențelor digitale, promovarea alfabetizării digitale și utilizarea resurselor educaționale deschise.
- 96.** Proiectul **SMART.Edu** abordează domenii precum dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor, curriculum pentru profesiile emergente, educația digitală pe tot parcursul vieții, formarea profesorilor pentru educația digitală, infrastructura tehnologică digitală și crearea de resurse educaționale deschise. De asemenea, proiectul pune accentul pe cetățenia digitală, pe conștientizarea impactului tehnologiei asupra bunăstării, pe incluziune și accesibilitate și pe stimularea creativității și a inovării.
- 97.** Pentru a sprijini abordarea didactică, a fost aprobată o metodologie-cadru pentru desfășurarea activităților didactice prin intermediul tehnologiei și al internetului. De asemenea, au fost inițiate dezvoltarea infrastructurii și furnizarea de dispozitive digitale pentru programul "**Școala acasă**" pentru a facilita activitățile de învățare online.
- 98.** Proiectul "**Școli mai sigure, incluzive și durabile**" este o inițiativă importantă, care se derulează în perioada decembrie 2021 - iunie 2027, cu un buget de 100 de milioane de euro. Obiectivul principal al proiectului este de a moderniza infrastructura școlară și de a crea medii de învățare mai sigure și mai incluzive pentru elevi și profesori. Proiectul se concentrează pe reabilitarea, consolidarea și construirea de școli, începând cu zonele din România care prezintă cel mai mare risc seismic.
- 99.** De asemenea, se remarcă în această perioadă două programe pilot importante:
- continuarea **programului pilot "Masă caldă"** ce are ca scop abordarea excluziunii sociale și reducerea abandonului școlar prin oferirea de sprijin alimentar copiilor preșcolari și elevilor din instituțiile de învățământ preuniversitar de stat. Programul a fost implementat inițial ca proiect pilot în 150 de școli în anul școlar 2021-2022 și a fost extins la 450 de școli pentru anul școlar 2022-2023. Programul servește drept sprijin financiar pentru părinți și încurajează participarea elevilor la procesul educațional. Prin acordarea de sprijin alimentar, acesta asigură accesul echitabil și nediscriminatoriu la o educație de calitate pentru toți copiii și elevii.
 - **Digitalizarea evaluării** - Ministerul Educației, în colaborare cu inspectoratele școlare și Brio, o platformă ed-tech, a realizat o evaluare standardizată pilot în anul școlar 2021-2022. Programul național pilot de Evaluare Standardizată a avut ca scop testarea unei metode de evaluare digitală pentru măsurarea competențelor elevilor la Limba română, Matematică și Istorie la finalul anului școlar. Faza pilot a evaluării s-a desfășurat în perioada 30 mai - 10 iunie pentru elevii din clasele I-VII și în perioada 30 mai - 8 iunie pentru elevii din clasele IX-XI. Aceasta a implicat șapte unități de învățământ din fiecare județ/sector al municipiului București, inclusiv unități cu profil pedagogic. Obiectivul acestui program pilot a fost evaluarea eficienței și fezabilității testării digitale standardizate ca mijloc de evaluare a competențelor elevilor. Evaluarea a urmărit să ofere informații despre realizările elevilor și să informeze politicile și practicile educaționale.
- 100.** De la începutul războiului din Ucraina în februarie 2022, Ministerul Educației din România a pus în aplicare mai multe măsuri pentru a sprijini elevii strămutați din Ucraina și pentru a le asigura accesul la educație. Aceste măsuri includ oferirea de șanse egale pentru copiii ucraineni de a frecventa grădinițele și școlile, oferirea de programe de învățare a limbii române și activități extra curriculare, furnizarea de programe de sprijin social, burse și asistență pentru cazare, transport și asistență medicală. A fost dezvoltată o platformă în colaborare cu UNICEF pentru a colecta date despre copiii ucraineni înscriși în școlile din România și pentru a oferi informații privind cerințele școlare. Recunoașterea calificărilor pentru persoanele care beneficiază de protecție internațională a fost, de asemenea, abordată prin introducerea Pașaportului european al calificărilor pentru refugiați și crearea unei secțiuni dedicate pe site-ul CNRED.
- 101.** **Programul Național pentru Redresare și Reziliență**, aprobat în noiembrie 2021, corelat cu Proiectul România Educată, cuprinde 6 reforme și 18 investiții importante pentru dezvoltarea învățământului

românesc, cu o valoare totală alocată de 3,6 mil euro până în 2026. Cele 6 subcomponente (6 Reforme și 18 Investiții) au ca obiectiv general creșterea capacității de reziliență a sistemului educațional prin modernizarea infrastructurii educaționale și a dotării aferente, în corelare cu nevoile prezente și viitoare ale pieței forței de muncă, în vederea asigurării participării la un proces educațional de calitate, modern și incluziv. Măsurile cheie vizează extinderea serviciilor de educație timpurie prin construirea de noi creșe, sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar printr-o schema de granturi dedicată și digitalizarea educației la toate nivelurile.

102. Strategia Națională privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023-2030 în România se concentrează pe creșterea nivelului de educație și conștientizare în rândul copiilor și tinerilor în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și responsabilitatea față de mediu. Strategia prezintă obiective și măsuri în domenii precum educația formală și non-formală, formarea profesorilor, investițiile, resursele deschise și parteneriatele.

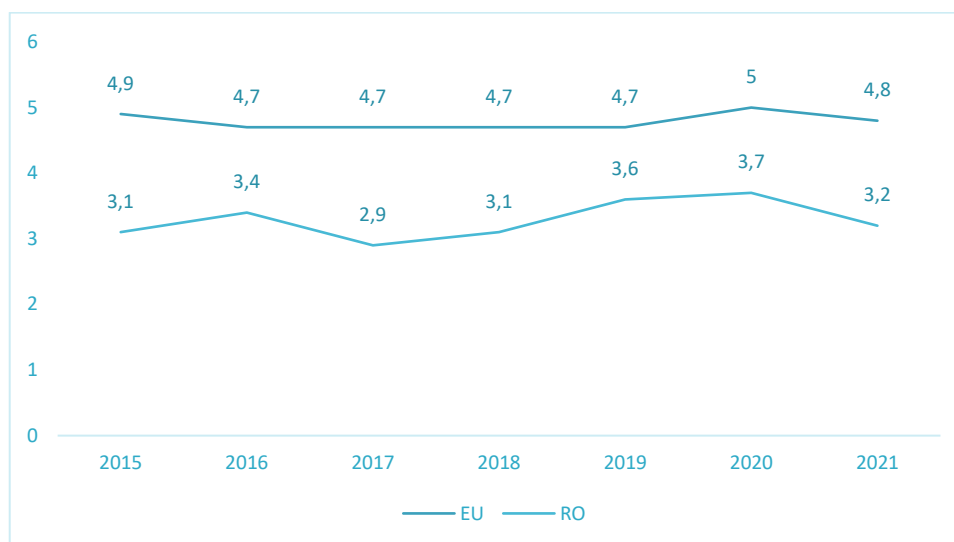
103. Strategia Națională de Educație Financiară (SNEF), 2030 are ca obiectiv îmbunătățirea nivelului de educație financiară în rândul diferitelor grupuri, inclusiv a elevilor, studenților, adulților și operatorilor economici. Obiectivele specifice sunt prezentate pentru fiecare grup țintă, inclusiv pentru copii și tineri, pentru populația adultă activă și pentru operatorii economici.

104. Strategia națională de educație parentală „Părinți educați, copii fericiți”, 2022 - 2030, este un efort de colaborare între mai multe ministere, printre care Ministerul Educației, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse, Ministerul Sănătății, Ministerul de Interne, Ministerul Justiției, Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Mediului și Ministerul Culturii. Aceasta vizează stabilirea unui sistem național cuprinzător și coordonat care să ofere informații, consiliere, sensibilizare și sprijin pentru părinți, tutori, reprezentanți legali și îngrijitori.

2.1.1.4. Sumele alocate de la bugetul de stat pentru învățământ

105. Pe întreaga durată a perioadei de referință (cu excepția unui an când are a treia cea mai mică alocare), România se află fie pe ultimul, fie pe penultimul loc în ceea ce privește alocarea procentuală din PIB pentru educație din Uniunea Europeană, chiar dacă în perioada 2018-2020 se înregistrează o ușoară creștere în România (0,6 p.p.) și o scădere în media europeană. Singurul stat care are o rată mai mică decât România este Irlanda, care însă are un alt regim fiscal față de majoritatea statelor europene. Una dintre problemele subfinanțării vine din colectarea fiscală scăzută, România situându-se la coada clasamentului (ultimele cinci poziții) și în ceea ce privește bugetul general ca procent din PIB, stând mai bine doar decât Irlanda (paradis fiscal) și Lituania. Cu toate acestea, raportat strict la bugetul național disponibil, în ceea ce privește educația România se situează mai aproape de media europeană – 8,1% față de 9,4%, în 2019 alocarea României fiind chiar aceeași ca media europeană – 10.1%.

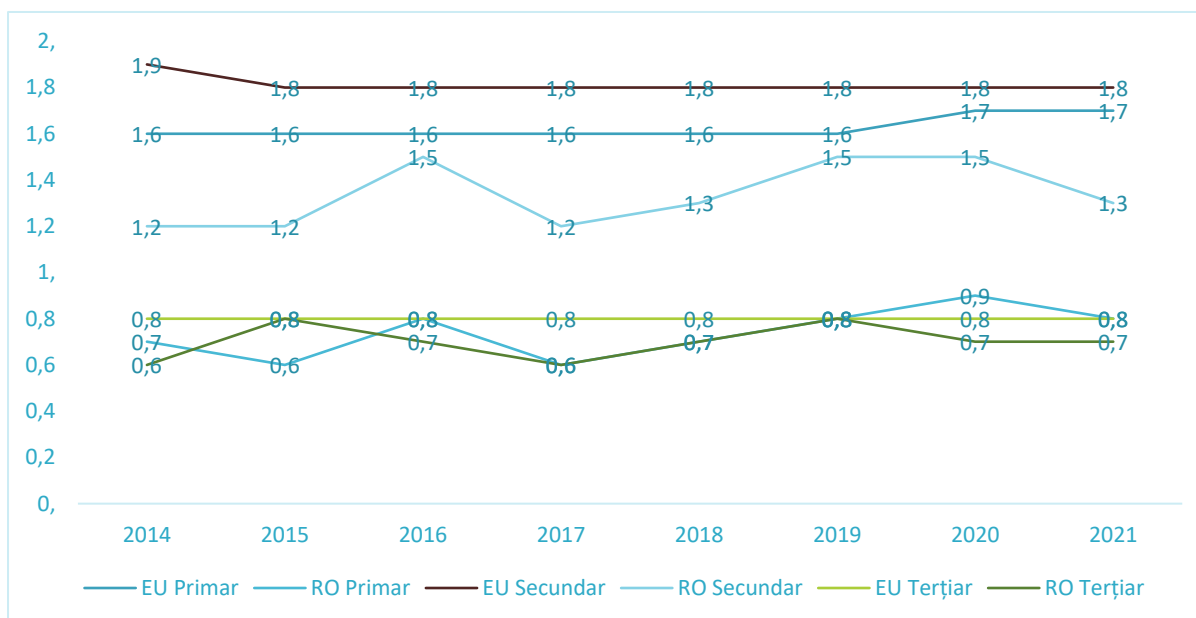
Figură 1. Ponderea din PIB a alocării bugetare pentru educație, România și UE, 2014-2021

Sursa: prelucrările autorilor

106. Situația diferă însă în funcție de ciclul de învățământ. Variații semnificative pe parcursul perioadei de referință, pe fiecare ciclu în parte, nu se înregistrează la niciun nivel, nici în ceea ce privește alocarea în România, nici în ceea ce privește media europeană, diferențele fiind de +/- 0,1 p.p.

Figură 2. Ponderea din PIB a alocării bugetare pentru educație, în funcție de nivelul de învățământ, România și UE, 2014-2021

Sursa: prelucrările autorilor

107. Sunt importante însă de notat diferențele între alocarea medie europeană și alocarea din România pe fiecare nivel. Astfel, România alocă pentru învățământul preșcolar și primar 0,7%-0,8% din PIB, la mai puțin de jumătate decât alocarea medie europeană (1,8%). În cazul învățământului secundar, România alocă cu 0,5 p.p. mai puțin decât media europeană. În schimb, la nivelul învățământului terțiar, România alocă aproape la fel cât media europeană, 0,7%, față de 0,8%. Prin comparație, la nivel european România ocupă ultimul loc în ceea ce privește alocarea pentru învățământul preșcolar și primar (de cinci ori mai puțin decât Suedia, cea mai bine clasată țară), poziția 21 din 28 pentru alocarea la nivel gimnazial (cu un punct procentual mai puțin decât Belgia, lider din această privință) și poziția 17-18 când vine vorba de alocarea pentru învățământul terțiar (un punct procentual mai puțin decât Finlanda, cea mai bine clasată țară).

108. Astfel, se remarcă **subfinanțarea severă a învățământului preșcolar și primar, care deservește un total de peste 3 ori mai mulți preșcolari și elevi decât sunt studenți, deși alocarea bugetară este egală.**

2.1.1.5. Unități școlare și participarea școlară în sistemul de învățământ preuniversitar

2.1.1.5.1. Infrastructura școlară și efectivele de elevi

109. Rețeaua școlară din România este formată, în principal, din unitățile de învățământ – **peste 17 mii în total la nivelul anului școlar 2021-2022**. Fiecare județ (plus Municipiul București) are un inspectorat școlar județean, în subordinea căruia se află câte o casă a corpului didactic și, în total, 96 de centre județene de resurse și asistență educațională. Rețeaua școlară este completată de cele 127 de cluburi sportive școlare, 166 de cluburi ale copiilor și 45 de palate ale copiilor. De interes în această secțiune sunt însă unitățile de învățământ.

110. **Distribuția unităților școlare la nivelul județelor variază**, dar nu este de fiecare dată în legătură cu numărul copiilor și tinerilor. Media națională este de aproximativ **178 de copii pe unitate școlară**.

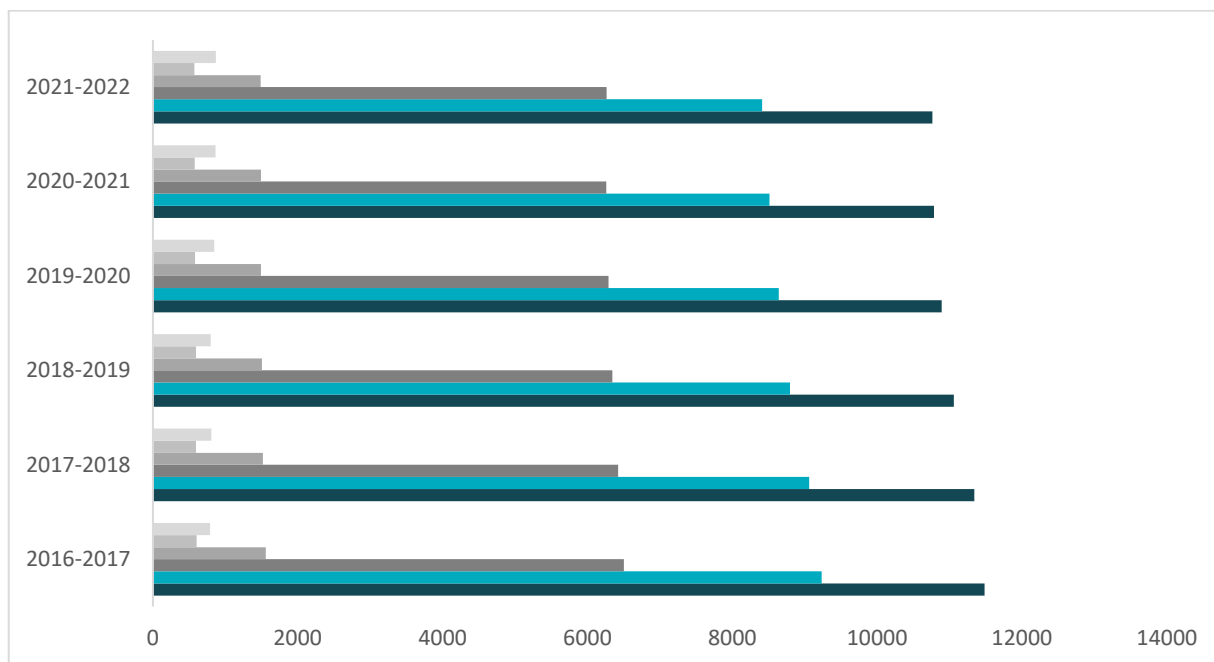
111. Între anii școlari 2016-2017 și 2021-2022, s-a produs o schimbare interesantă în peisajul educației în ceea ce privește școlile publice și private. În 2016-2017, existau în total 849 de școli private, în timp ce, în 2021-2022, acest număr a crescut la 941. Acest lucru indică o creștere cu un punct procentual a ponderii numărului școlilor private din total unităților de învățământ, de la 4% la 5% într-o perioadă de cinci ani. În paralel, numărul școlilor publice a înregistrat un declin în aceeași perioadă de timp. Dacă în 2016-2017 existau 18.200 de școli publice, în 2021-2022 numărul acestora a scăzut la 16.769. Se observă că, prin urmare, creșterea numărului de școli din mediul privat nu a substituit scăderea numărului de unități din mediul public, ceea ce indică o scădere a numărului total de unități de învățământ în perioada respectivă.

112. În România, există două categorii de unități școlare în funcție de statutul lor: unități cu personalitate juridică proprie și unități arondate unei entități cu personalitate juridică. În privința distribuției acestor unități, se constată că peste jumătate dintre ele (**64%**) **sunt arondate, în timp ce 40% dețin personalitate juridică proprie**.

113. În perioada analizată, numărul elevilor a înregistrat o scădere constantă, în concordanță cu declinul general al populației, cu excepția ultimului an al analizei. Astfel, la începutul anului școlar 2021-2022, există aproximativ 83 de mii de elevi mai puțini decât în anul 2016.

114. Cele aproximativ 18 mii de unități școlare se împart, în principal, în grădinițe (ciclul preșcolar), școli primare (ciclul primar), școli gimnaziale (ciclul primar și ciclul gimnazial inferior), licee (ciclul gimnazial superior) și școli profesionale (ciclul gimnazial superior).

Figură 3. Numărul unităților în funcție de nivelul de învățământ principal deservit

Sursa: prelucrările autorilor

115. Grădinițele reprezintă cea mai mare pondere (40%) din totalul unităților educaționale, constituind aproape jumătate din numărul total de unități de învățământ. Școlile postliceale și școlile profesionale, reprezintă un număr relativ mic în comparație cu celelalte tipuri de unități și vor fi discutate într-o secțiune ulterioară. De asemenea, liceele ocupă o pondere de doar 5% din numărul total de unități de învățământ.

Situația Grădinițelor (2021-2022)

116. Conform legii, sunt necesari cel puțin 10 elevi pentru a forma o grupă de grădiniță. Cu toate acestea, în anul 2021-2022 funcționau 366 de unități, aproape toate în mediul rural, cu cel mult 9 elevi. LEN prevede un minim de 10 și un maxim de 20 de elevi pentru funcționarea unei grupe. Sunt 3.061 de structuri (28% din total) care au înscriși între 10 și 20 de elevi, unde învață 8% din totalul preșcolarilor. Este neclar câte dintre structurile existente funcționează cu grupe ce depășesc numărul maxim legal de elevi.

Situația școlilor primare (2021-2022)

117. În perioada 2016-2022, numărul școlilor primare se reduce constant, și într-un ritm mai accelerat decât celelalte unități (cu excepția grădinițelor). Astfel, față de 2016, în anul școlar 2021-2022 erau cu 822 mai puține școli primare, o scădere cu aproape 9%. Majoritatea școlilor primare sunt unități cu personalitate juridică, iar majoritatea școlilor arundate se află în rural. Școlile primare 107 elevi/unitate. Aproape două treimi dintre elevii din școlile primare învață în aproape o treime dintre unități, în vreme ce aproape trei mii de elevi învață în unități cu puțin de 12 elevi, sub minimul legal pentru a înființa o grupă de învățământ primar.

Situația școlilor gimnaziale (2021-2022)

118. Media elevilor per unitate este de 146, recordul fiind deținut de Școala Gimnazială nr. 195 din București, Sector 3, unde învață peste 2500 de elevi. 56% din totalul elevilor din școlile gimnaziale învață în unități cu peste 300 de elevi, adică în 22% din totalul structurilor de acest nivel. De altfel, peste 10% dintre elevii învață în cele 146 de unități cu cel puțin 1.000 de elevi.

Situația liceelor (2021-2022)

119. Aproape toate liceele sunt unități cu personalitate juridică, iar 84% sunt în mediul urban. Liceele sunt structurile cu cea mai mare medie a elevilor per unitate – 718. O treime dintre elevii învață în doar 18% din unități, unde media unităților este de aproape 1.300 elevi/unitate.

Situația Școlilor profesionale (2021-2022)

120.În 2014, existau doar 25 de astfel de unități în toată țara, iar până la sfârșitul anului 2019 numărul lor a crescut la 75. În acest interval, **numărul elevilor din școlile profesionale a înregistrat o creștere semnificativă, aproape de patru ori mai mare.** De la 5.191 de elevi, numărul lor a ajuns aproape la 20.000. Dezvoltarea învățământului profesional a fost **mai pronunțată în mediul rural**, unde numărul unităților s-a înmulțit de aproximativ cinci ori în perioada analizată, trecând de la 10 la 49. În mediul urban, creșterea a fost mai modestă, de numai 11 unități (de la 15 la 26).

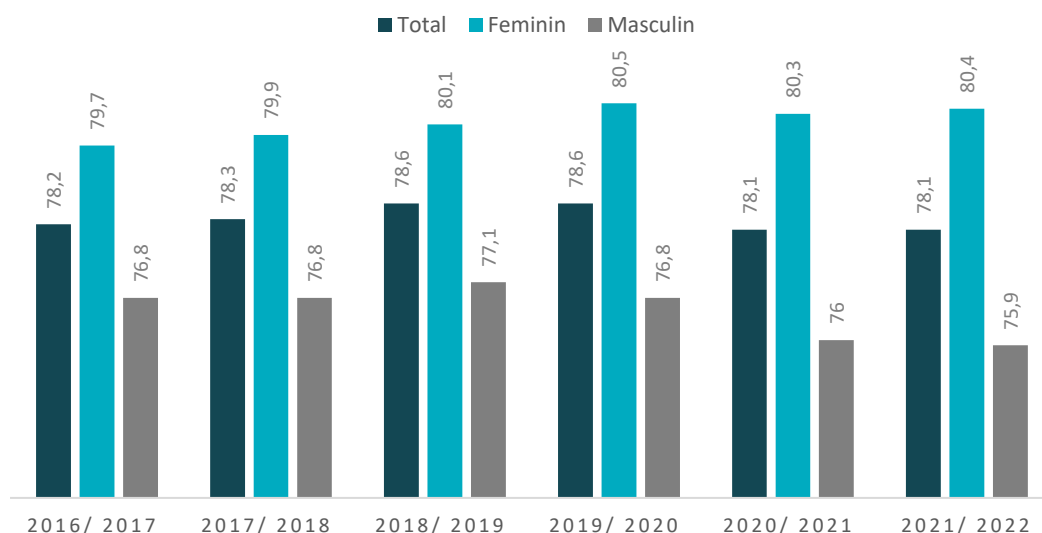
Școli Postliceale

121.Conform datelor transmise de către MEN, numărul școlilor postliceale este de 573. Majoritatea dintre acestea (97%) au personalitate juridică, doar 17 unități sunt arondate. Datele arată însă faptul că cu toate că rețeaua din sectorul public este mai bine dezvoltată decât cel de privat cu 367 de unități față de 206 care aparțin sectorului privat, numărul de elevi înscriși la instituții private este puțin mai mare.

2.1.1.5.2. Rata brută și rata specifică de cuprindere

122.În general, rata brută totală de școlarizare a rămas relativ stabilă de-a lungul anilor, fluctuând între 78,1% și 78,6%. Cu toate acestea, au existat unele variații în ceea ce privește ratele de înscriere între sexe. Rata brută de înscriere a femeilor a depășit în mod constant rata bărbaților, femeile prezentând în mod constant niveluri mai ridicate de participare la educație.

Figură 4. Rata brută de cuprindere școlară la toate nivelurile de învățământ, 2016-2022

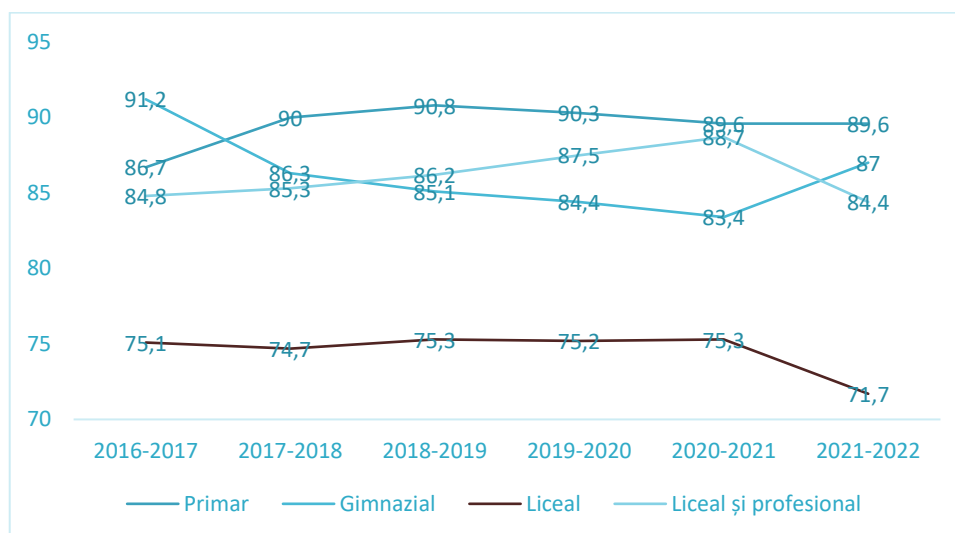

Sursa: prelucrările autorilor

123.În cazul populației de 3-18 ani, rata brută de cuprindere de la învățământul preșcolar la cel liceal este de 86,8%, menținându-se constantă față de anul școlar anterior. Valorile indicatorului în funcție de sex sunt, de asemenea, constante față de anul școlar anterior, cu o diferență de doar 0,1 p.p. în favoarea persoanelor de sex feminin.

124.Rata brută de cuprindere în învățământul primar și gimnazial – reprezentând numărul elevilor cuprinși în ciclurile primar și gimnazial, indiferent de vârstă, ca raport procentual din populația totală de vârstă oficială corespunzătoare celor două niveluri de studiu (6-14 ani) – a fost influențată de măsurile de reorganizare implementate începând cu anul școlar 2012/2013. În intervalul analizat, până în anul școlar 2020/2021, valoarea indicatorului a fost în scădere constantă (cu aproximativ 4 p.p.). În anul școlar de referință, indicatorul a înregistrat o creștere de 1,7 p.p. față de anul școlar anterior, asociată cu creșterea efectivelor de elevi din învățământul gimnazial.

Figură 5. Rata brută de cuprindere, în funcție de nivel, 2016-2021

Sursa: prelucrările autorilor

125. Pentru ambele genuri, **rata brută de cuprindere în învățământul primar a înregistrat o ușoară creștere** în primii ani ai perioadei analizate, urmată de fluctuații și o ușoară scădere în ultimii ani. Valorile sunt relativ similare între fete și băieți, cu ușoare variații, situându-se în general în jurul intervalului 89-91%.

126. La învățământul gimnazial, pentru ambele genuri, observăm o scădere semnificativă a ratei brute de cuprindere în primele trei ani ai perioadei analizate, urmată de fluctuații și o ușoară creștere în anul școlar 2021-2022. Valorile pentru fete sunt, în general, mai mici decât cele pentru băieți, cu o diferență de aproximativ 3-4 puncte procentuale. În concluzie, **în învățământul primar și gimnazial, ambele genuri înregistrează tendințe similare în evoluția ratei brute de cuprindere**, cu ușoare variații între fete și băieți. Este important de menționat că valorile pot fi influențate de diverși factori și trebuie analizate în contextul mai larg al sistemului de învățământ.

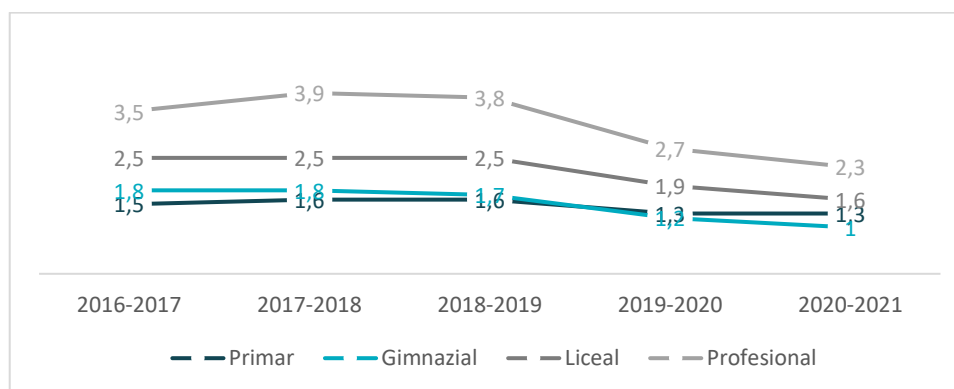
127. Rata brută de cuprindere în **învățământul liceal și profesional înregistrează valori relativ constante în prima jumătate a perioadei analizate, urmate de o scădere semnificativă** în ultimii ani. Valorile pentru fete sunt, în general, mai mari decât cele pentru băieți, cu o diferență de aproximativ 1-2 puncte procentuale. Rata brută de cuprindere în învățământul liceal înregistrează valori relativ constante în prima jumătate a perioadei analizate, urmate de o ușoară scădere în ultimii ani. Valorile pentru fete sunt, în general, mai mari decât cele pentru băieți, cu o diferență de aproximativ 3-4 puncte procentuale. Rata brută de cuprindere în **învățământul profesional înregistrează o creștere semnificativă** în perioada analizată. Valorile pentru băieți sunt, în general, mai mari decât cele pentru fete, cu o diferență de aproximativ 9-10 puncte procentuale.

128. Rata brută de cuprindere în învățământul secundar superior înregistrează o creștere semnificativă în primii ani ai perioadei analizate, urmată de o scădere în ultimii ani. Scăderea este mai pronunțată în cazul liceelor tehnologice și a învățământului profesional.

2.1.1.5.3. Rata abandonului școlar

129. La finalul anului școlar 2020/2021, în învățământul primar și gimnazial de masă au fost înregistrați 1545,2 mii de elevi, cu excepția elevilor din Programul „A Doua Șansă”. Din totalul acestor elevi, 97,4% au fost declarați promovați și 2,6% repetenți, ceea ce reprezintă o scădere cu 1 punct procentual față de anul școlar anterior, atât în ceea ce privește rata de promovare, cât și rata de repetenție. În învățământul special, situația rămâne relativ constantă în comparație cu anul școlar anterior, cu un număr de 17,2 mii de elevi la finalul anului școlar, dintre care 98,5% au fost declarați promovați și 1,5% repetenți.

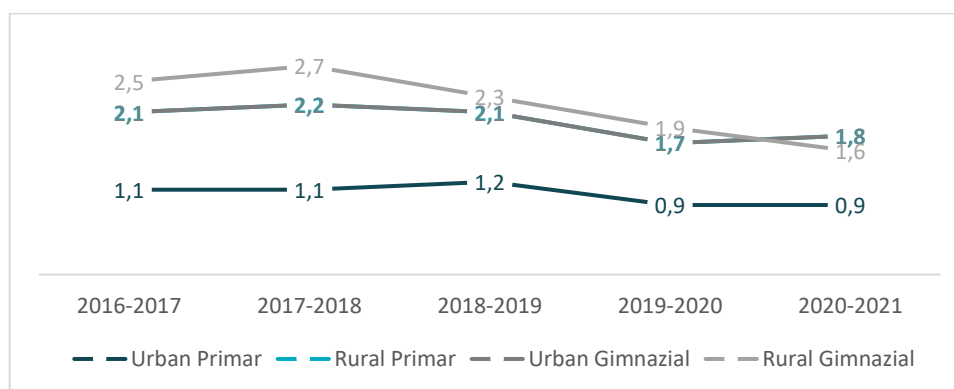
Figură 6. Rata abandonului școlar în funcție de nivel, 2014-2021

Sursa: prelucrările autorilor

130. În general, tendințele evidențiate arată o reducere a ratei abandonului școlar în toate nivelurile de învățământ menționate în perioada 2016-2021. În învățământul primar. În anul școlar 2020-2021, rata abandonului a înregistrat o scădere semnificativă la 1%. Tendința observată indică o reducere a abandonului școlar în învățământul gimnazial, în învățământul liceal și în învățământul profesional.

Figură 7. Rata abandonului școlar în funcție de nivel și de mediu, 2014-2021

Sursa: prelucrările autorilor

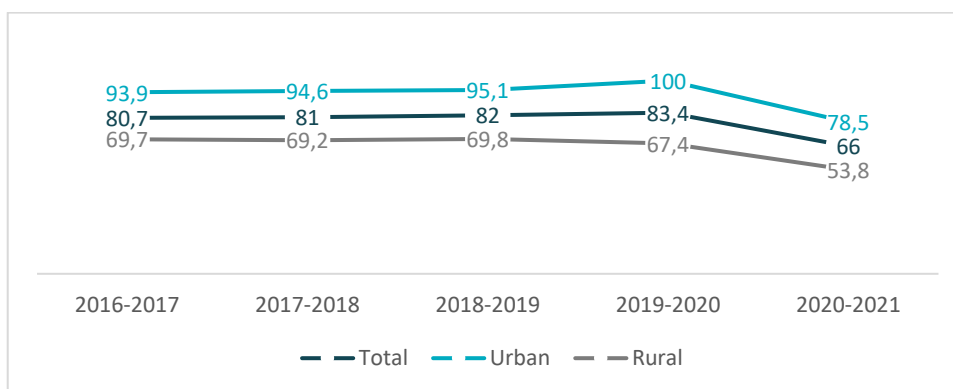
131. Tendințele evidențiate în figura de mai sus arată o scădere a ratei abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial în perioada 2016-2021, atât în mediul urban, cât și în mediul rural. Cu toate acestea, rata abandonului rămâne mai mare în mediul rural față de cel urban în ambele niveluri de învățământ.

132. În mediul rural situația este diferită. Creșterea este semnificativă în anii cu nivelul cel mai mare – clasele I și a V-a. Clasa pregătitoare prezintă o creștere a ratei constante, cu câte 0,2 p.p. în fiecare an. Clasele a VI-a – a VIII-a prezintă o creștere mai lentă, în vreme ce pentru clasele a II-a – a IV-a se poate observa un trend ușor de scădere.

2.1.1.5.4. Rata de absolvire

133. Există diferențele semnificative între mediul urban și cel rural în ceea ce privește rata de absolvire a gimnaziului, cu performanțe mai bune în mediul urban și nevoia de acțiuni suplimentare pentru a sprijini și îmbunătăți rata de absolvire în mediul rural.

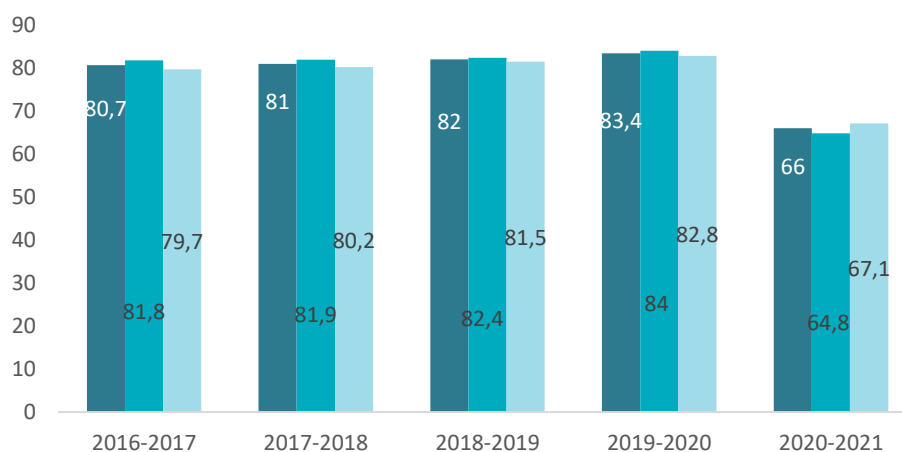
Figură 8. Rata de absolvire a învățământului gimnazial în funcție de mediu, 2016-2020

Sursa: prelucrările autorilor

134. Pe medii de rezidență, rata de absolvire este constant mai ridicată în mediul urban în comparație cu mediul rural. Acest lucru se datorează în primul rând situațiilor de abandon școlar mai frecvente întâlnite în mediul rural, dar și altor pierderi școlare sau aspecte precum migrarea unor elevi din mediul rural către școli din mediul urban, către finalul gimnaziului. Scăderea valorii indicatorului în mediul urban este mai consistentă decât în mediul rural. Acest lucru sugerează că în mediul urban s-au întreprins mai multe măsuri și eforturi pentru a reduce abandonul școlar și a îmbunătăți rata de absolvire a gimnaziului.

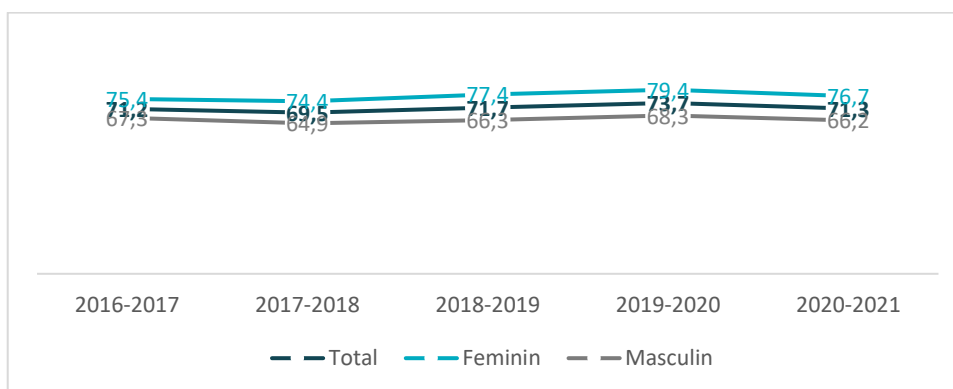
Figură 9. Rata de absolvire a învățământului gimnazial în funcție de gen, 2016-2020

Sursa: prelucrările autorilor

135. Inversarea categoriilor de absolvenți aflate în avantaj în ceea ce privește absolvirea este observată în anul școlar 2020/2021. În trecut, fetele reprezentau un procent mai mare de absolvenți de gimnaziu în comparație cu băieții, însă la finalul anului școlar 2020/2021 se evidențiază un avantaj al băieților, cu o diferență de 2,3 puncte procentuale.

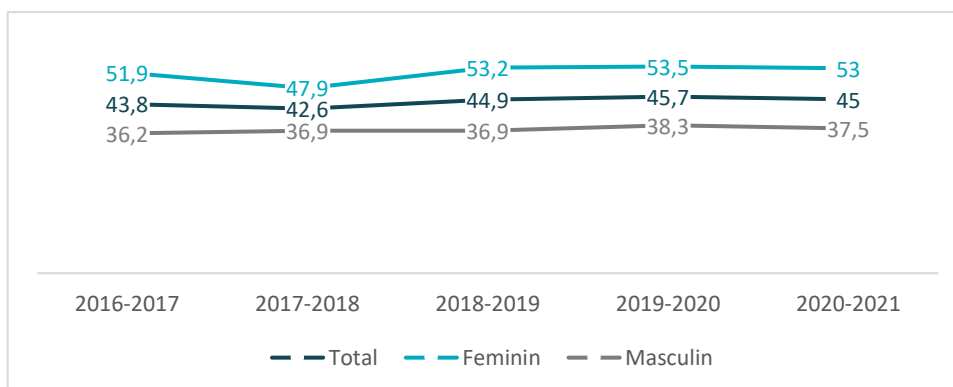
Figură 10. Rata de absolvire a învățământului liceal, cu și fără examenul de bacalaureat, în funcție de gen, 2016-2021

Sursa: prelucrările autorilor

136. Valorile rata de absolvire a învățământului liceal, cu și fără examen de bacalaureat, au fost influențate în ultimii zece ani de măsurile educaționale din domeniu. Acestea includ faptul că două generații de elevi au început școala în același an, în 2003/2004, la vârste diferite (6 ani și 7 ani), ceea ce a avut un impact asupra parcurgerii nivelului de studiu. De asemenea, a avut loc o reorganizare a învățământului profesional, cu durata de 3 ani, începând cu anul școlar 2014/2015. La nivelul anului 2020/2021, această diferență era de aproximativ 11 puncte procentuale, indicând o prevalență a absolvenților de liceu de gen feminin în comparație cu genul masculin.

Figură 11. Rata de absolvire a învățământului liceal cu examenul de bacalaureat, în funcție de gen, 2014-2021

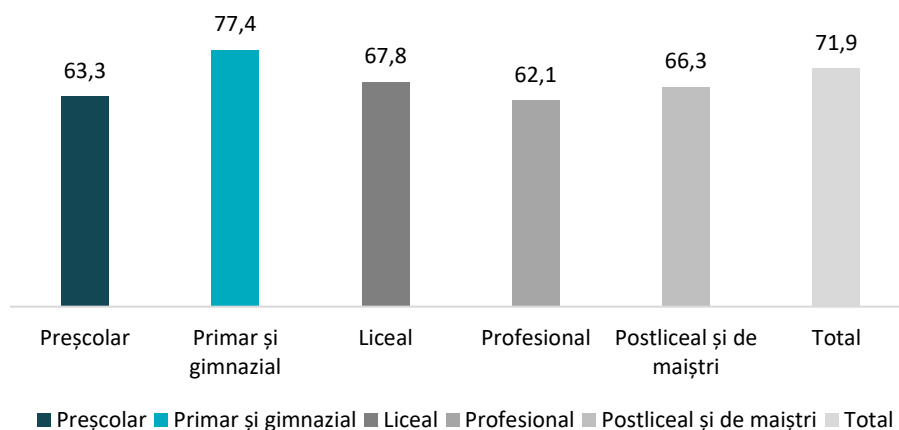

Sursa: prelucrările autorilor

137. În anul 2020/2021, procentul elevilor care au absolvit liceul prin examenul de bacalaureat a înregistrat o scădere față de anul școlar anterior, ajungând la 45%. Similar cu tendința din anii precedenți, populația feminină a înregistrat valori mai mari cu peste 15 puncte procentuale în comparație cu populația școlară masculină. Aceasta înseamnă că un procent mai mare de fete au reușit să absolve liceul și să obțină diploma de bacalaureat în comparație cu băieții.

2.1.1.5.5. Resursele umane ale sistemului de învățământ preuniversitar

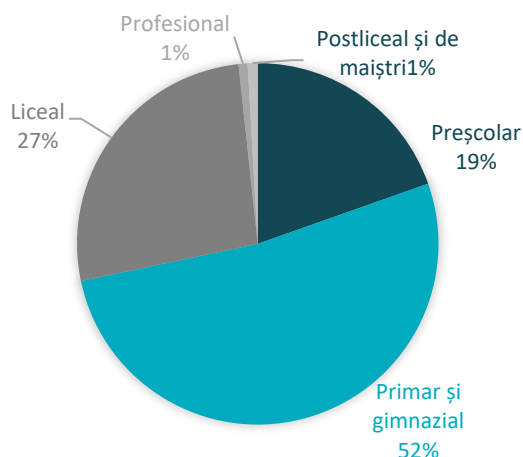
Figură 12. Ponderea personalului didactic, pe nivel de învățământ, 2021-2022

Sursa: prelucrările autorilor

138. Analizând ponderea personalului didactic pe nivel de învățământ în anul 2018-2019, putem observa următoarele: În învățământul preșcolar, ponderea personalului didactic este de 63,3%. Pentru învățământul primar și gimnazial, ponderea personalului didactic este de 77,4%. În învățământul liceal, ponderea personalului didactic este de 67,8%. În învățământul postliceal și de maiștri, ponderea personalului didactic este de 66,3%. Ponderea totală a personalului didactic, luând în considerare toate nivelele de învățământ menționate, este de 71,9%. Aceste cifre reflectă distribuția personalului didactic pe nivel de învățământ în anul 2018-2019 și indică procentul acestuia în raport cu totalul de cadre didactice din sistemul de învățământ.

Figură 13. Distribuția cadrelor didactice pe nivele de învățământ

Sursa: prelucrările autorilor

139. Distribuția cadrelor didactice pe nivele de învățământ, exprimată în procente, este următoarea: În învățământul preșcolar, ponderea cadrelor didactice este de 19,60%. Acest nivel de învățământ include educatoarele și cadrele didactice care lucrează în grădinițe și instituții de învățământ preșcolar. Pentru învățământul primar și gimnazial, ponderea cadrelor didactice este de 52,10%. Aici sunt incluși învățătorii și profesorii care predau la școlile primare și gimnaziale. În învățământul liceal, ponderea cadrelor didactice este de 26,60%. Aceasta cuprinde profesorii care predau la licee. În învățământul profesional, ponderea cadrelor didactice este de 0,80%. Aici sunt incluși profesorii care predau în școlile profesionale. În învățământul postliceal și de maiștri, ponderea cadrelor didactice este de 0,90%. Aceasta cuprinde cadrele didactice care lucrează în instituții de învățământ postliceal și învățământ de maiștri. Aceste cifre

reprezintă distribuția procentuală a cadrelor didactice pe nivele de învățământ și indică ponderea acestora în sistemul educațional.

140. În ultimii ani, numărul cadrelor didactice pare să fi rămas relativ stabil. Deși există ușoare fluctuații între anii școlari, diferențele sunt minime și nu indică schimbări semnificative în numărul total de cadre didactice. Datele arată o creștere ușoară în numărul de cadre didactice în anul școlar 2021-2022, ajungându-se la un total de 210.317, cea mai mare valoare înregistrată în perioada de referință. Aceasta poate sugera o creștere continuă în resursele umane disponibile în sistemul educațional.

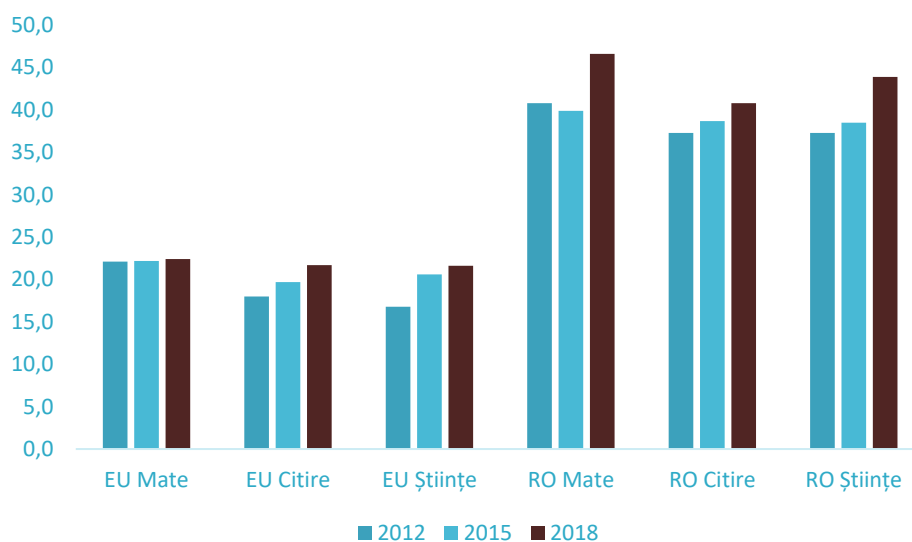
141. Există o discrepanță de gen în profesia de cadru didactic, iar aceasta reprezintă o problemă în majoritatea sistemelor educaționale. În general, procentul relativ scăzut al bărbaților în această profesie este evident în toate categoriile de vârstă, fiind mai pronunțat în rândul celor mai tineri.

142. În ansamblu, **tendința generală arată o creștere a ponderii personalului calificat în toate nivelurile de învățământ**, cu unele variații și scăderi minore în anumite perioade. Aceste tendințe reflectă eforturile de îmbunătățire a calității educației și promovarea personalului didactic bine pregătit.

2.1.1.5.6. Rezultatele și eficiența externă a sistemului de învățământ

Rezultatele elevilor români la examenele PISA

Figură 14. Ponderea elevilor cu scoruri scăzute la probele examenului PISA, în România și UE, 2012-2018

Sursa: prelucrările autorilor

143. Rezultatele PISA prezintă un trend negativ, atât în România, cât și în UE. Ponderea elevilor cu scoruri scăzute este aproape dublă în România față de media europeană în cazul tuturor probelor, cea mai semnificativă diferență fiind în cazul probei de matematică, unde peste 45% dintre elevii români nu au obținut rezultate satisfăcătoare la proba din 2018².

144. România a înregistrat rezultate mult sub media statelor membre OECD și chiar și mai slabe decât media statelor partenere OECD. Astfel, în cazul celei mai joase grupe de rezultate, nivelul 1c, 5,1% dintre elevii români (de 3,6 ori mai mult decât media OECD și de 1,4 ori mai mult decât media statelor partenere) nu reușesc să-l depășească, însemnând că nu pot înțelege decât cel mult sensul literal al cuvintelor și al propozițiilor scurte. Aproape 69% dintre elevii români nu reușesc să depășească nivelul 2, mai puțin de jumătate dintre aceștia atingând nivelul conform căruia pot să identifice ideea principală dintr-un text și

² Țările membre OECD au decis amânarea PISA 2021 pentru 2022 și a PISA 2024 pentru 2025 pentru a surprinde mai bine efectele dificultățile post-COVID. Până la data elaborării prezentului document, nu fuseseră publicate noi informații.

pot conecta o experiență proprie de textul citit. Media OECD este cu peste 22 de p.p. mai mică, majoritatea (53%) dintre elevi depășind nivelul 2.

145. În medie, scorurile elevilor din România nu s-au schimbat cu mult în ultimele trei ediții ale PISA la proba de citire, observându-se o ușoară scădere de 6 puncte, la 431 de puncte (nivelul 2 pe scala PISA). Evoluția este diferită însă pentru elevii cu cele mai slabe rezultate și cei cu cele mai bune rezultate. Astfel, elevii din decila cu cele mai bune rezultate au rămas, în medie, la același nivel – 554 de puncte (aproape de nivelul 4 pe scală) – în vreme ce elevii din decila cu cele mai slabe rezultate se observă o scădere însemnată, de 25 de puncte, mărindu-se diferența dintre cele două grupuri la 257 de puncte (ușor sub scorul minim pentru a atinge pragul cel mai scăzut al scalei PISA, nivelul 1c). Sunt, așadar, echivalentul a două nivele pe scala PISA între cei mai performanți și cei mai puțin performanți dintre elevii români.

146. Din perspectiva de gen, în România rezultatele fetelor sunt mai bune decât cele ale băieților. 75% dintre băieți nu reușesc să atingă nivelul 3, în vreme ce ponderea fetelor este de 63%, cu 12 p.p. mai mică. Diferențele cele mai importante sunt la nivelul 3, unde se încadrează cu 7 p.p. mai multe fete, respectiv la nivelul 1b, unde sunt cu 6,4 p.p. mai mulți băieți.

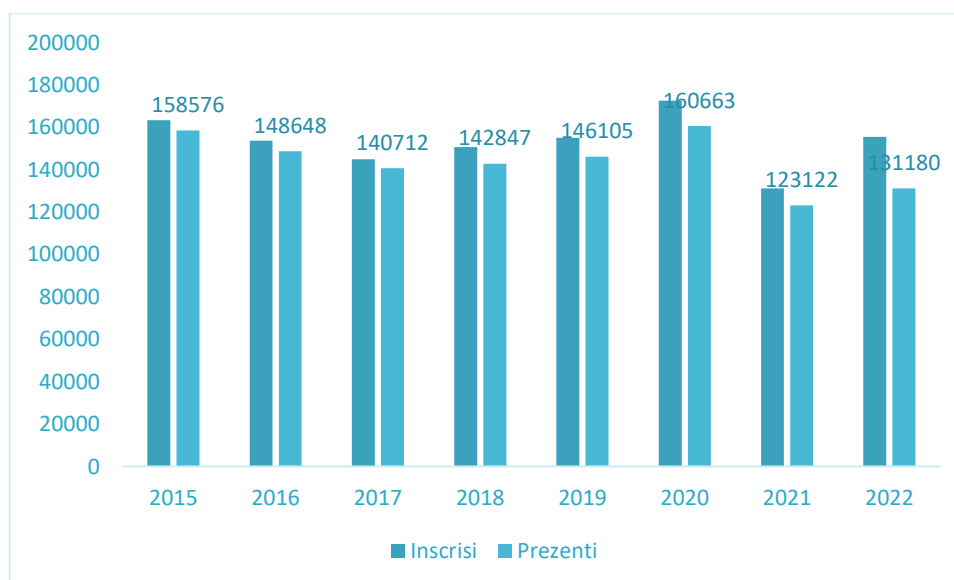
147. Rezultatele PISA permit o analiză din perspectiva statutului socio-economic al familiei, indicator ce nu poate fi analizat cu datele puse la dispoziție pentru examenele naționale. Din acest punct de vedere, situația în România este printre cele mai îngrijorătoare din lume. În comparație cu media statelor partenere OECD, România se situează deasupra mediei pentru rezultatele celor mai buni elevi (atât la nivel de decilă, cât și la nivel de pătrime), dar se situează sub medie, în mod semnificativ (30 de puncte la nivel de decilă, 21 de puncte la nivel de pătrime), în rândul elevilor cu rezultatele cele mai slabe. În consecință, **România înregistrează una dintre cele mai mari rate ale inegalității, fiind în top 10 global.**

148. Din perspectiva mediului și al localității în care se află școala în care studiază elevii, datele PISA indică o altă inegalitate importantă: elevii de la școlile din mediul rural depășesc, la limită, nivelul 1 (342 de puncte), în vreme ce în mediul urban scorurile medii variază între 414 (aproape de punctajul minim pentru nivelul 2) în orașe mici, cu mai puțin de 15 mii de locuitori și 459 (sub punctajul minim pentru nivelul 3) în municipii cu peste un milion de locuitori.

Rezultatele obținute la examenele naționale (BAC și Evaluarea Națională)

Evaluarea Națională

Figură 15. Raport elevi înscriși/prezenți la Evaluarea Națională, 2014-2022

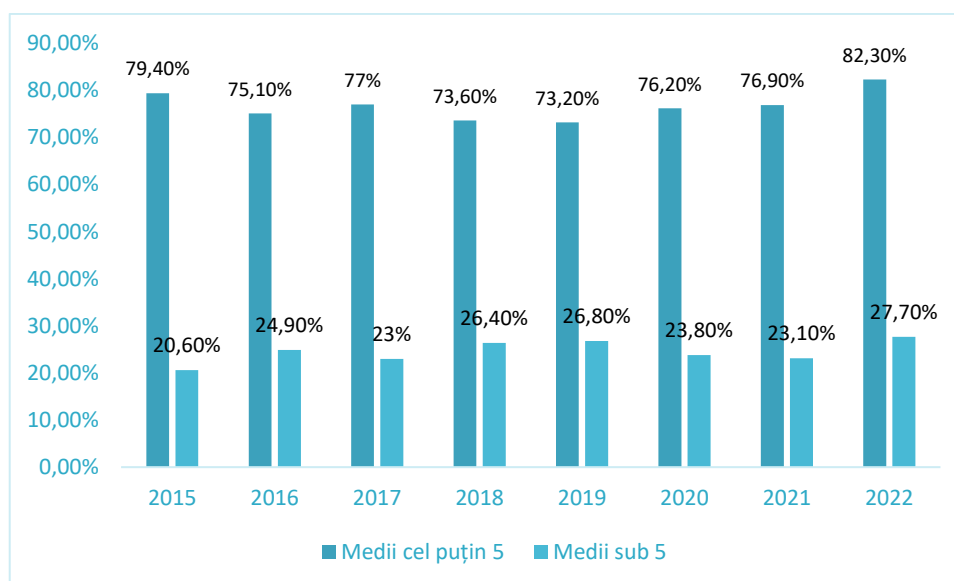
Sursa: prelucrările autorilor

149. Prezența în rândul celor înscriși a fost ridicată, menținându-se în jurul a 97% în perioada 2014-2017, scăzând apoi la 94,9% în 2018 și 2019, ca în 2020 să ajungă la cel mai scăzut nivel – 93,1%, de așteptat în contextul pandemiei. Ulterior, în 2021 și 2022 numărul elevilor înscriși a scăzut până la cel mai mic număr de elevi înscriși din intervalul analizat în 2021 (131.180) - cu o rată de participare de 93,9%. În 2022 se observă din nou o creștere a numărului de înscriși, prezența fiind de 95,7% la nivel național.

150. La nivel de județ, în anul 2022, prezența la examen (proba de limba și literatura română) variază între 88,8% în Olt și 99,2% în Neamț. Alte două județe au prezență sub 90% (Satu Mare și Sălaj), iar alte 7 județe au o rată sub 95%. La proba de matematică prezența a fost aproape egală cu cea la română pentru majoritatea județelor, în medie diferența fiind de 0,2 p.p. Cea mai mare diferență de participare, de 0,8 p.p. se înregistrează în județul Sălaj. Este de observat faptul că prezența la EN 2022 a crescut pentru majoritatea județelor față de anii precedenți.

151. Evoluția mediilor peste 5 este una ascendentă începând cu 2020 (76,2%) pentru a ajunge în 2022 la 82,4%, fiind înregistrată cea mai mare promovabilitate din perioada analizată.

Figură 16. Evoluția ponderii mediilor sub 5 la Evaluarea Națională, 2015-2022

Sursa: prelucrările autorilor

152. Situația este ușor diferită în cazul materiilor: rezultatele elevilor sunt constant mai mari la limba română decât la matematică, rata celor care obțin cel puțin 5 fiind cu minim 11 p.p. mai mare la limba română, cea mai mare diferență fiind înregistrată în anul 2018, aproape 22 p.p.

153. Față de 2015, rezultatele din 2022 scad în mod semnificativ, în medie cu 1,2 puncte, de la 7,56 la 6,36. Astfel, sunt cu 6 p.p. mai mulți elevi care nu reușesc să obțină media 5, cu puțin peste 2 p.p. mai mulți elevi cu medii între 5 și 8, și cu peste 8 p.p. mai puțini elevi care obțin medii peste 8.

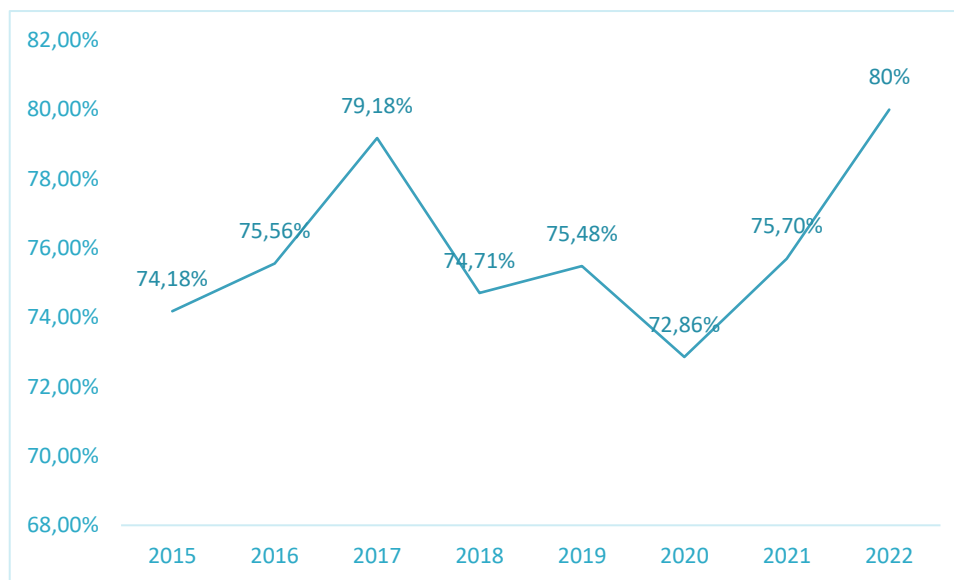
154. Situația în mediul rural este semnificativ diferită față de cea în mediul urban. Ponderea elevilor din mediul rural din totalul elevilor înscriși la Evaluarea Națională este în scădere (de la aproape 45% în anul școlar 2015-2016, primul pentru care dețin date, la sub 41% în 2022).

Bacalaureat

155. În cazul examenului de Bacalaureat, se observă diferențe semnificative între situația elevilor ce susțin Bacalaureatul pentru prima dată, cei din promoția curentă, și situația generală, care include și candidații din promoții anterioare. În 2022, 15.126 dintre candidații înscriși proveneau din promoții anterioare (cu

mai mult de 50% mai puțin decât în 2020), dintre care 13 mii s-au prezentat la examen, doar 4,2 mii promovându-l (32,1%).

Figură 17. Rata de promovare în rândul promoției curente, BAC 2015-2022

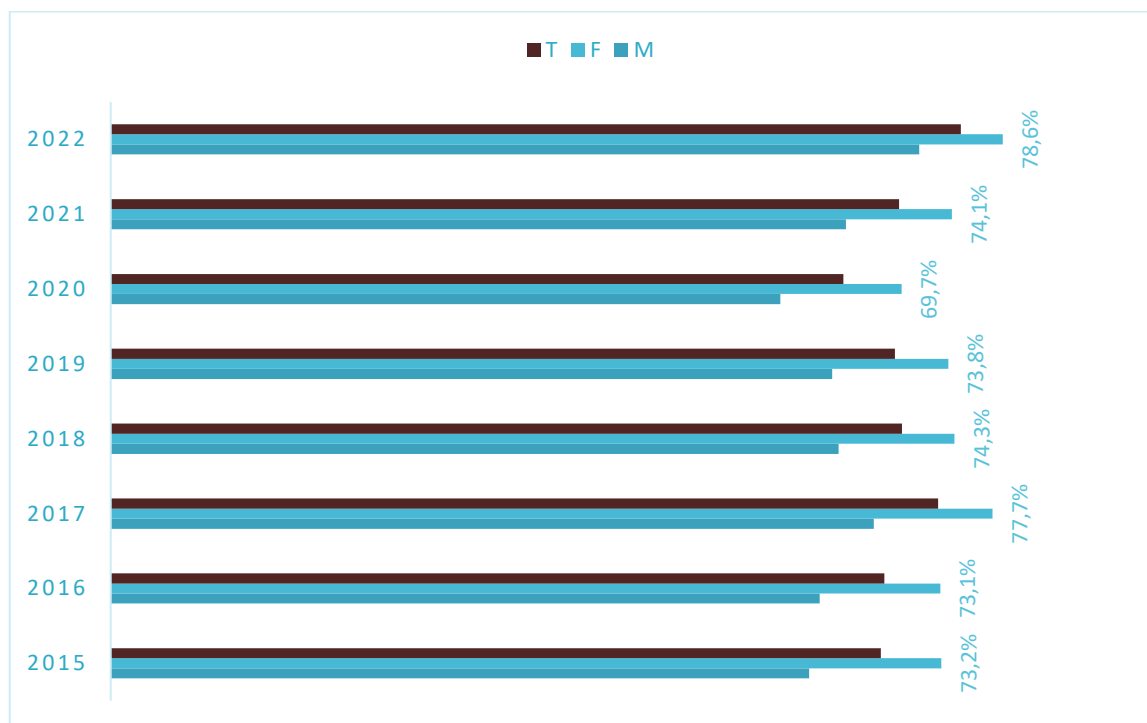
Sursa: prelucrările autorilor

156. În cazul candidaților din promoția curentă, din 2016 începe o creștere aproape constantă, ajungând în 2020 la un total de candidați înscriși cu aproape 9 mii mare decât în 2016. Însă începând cu 2021 numărul începe să scadă, în 2022 având loc o scădere semnificativă, de aproape 20 mii de elevi comparativ cu 2020. Rata de promovare se menține în această perioadă în jurul a 75%, valoarea maximă fiind atinsă în 2022 (80%), iar cea minimă în 2020 (aproape 73%).

157. Majoritatea candidaților înscriși sunt din promoția curentă (aproape 89%). Principala grupă este formată din elevii ce locuiesc în mediul urban și au urmat cursurile unui liceu teoretic (68%). Elevii din mediul rural din promoția curentă reprezintă doar 33% din total, dintre aceștia 10% provenind din licee vocaționale, 52% din licee tehnologice și 10% din cele teoretice. În cazul promoției curente, candidații din mediul urban sunt de peste două ori mai mulți decât cei din mediul rural (67% vs 33%). În plus, se observă o inegalitate semnificativă în tipul de unități absolvite: în vreme ce elevii din mediul rural ce ajung să susțină examenul de bacalaureat provin majoritar din licee tehnice și teoretice, în mediul urban majoritatea candidaților vin din licee teoretice, în proporție de 3 ori mai mare față de cei din liceele tehnologice.

158. Fetele au o rată a promovării mare decât băieții pe întreaga perioadă de referință, observându-se o constantă diferență de cel puțin 10 p.p. În 2022 diferența procentuală între băieții care reușesc să promoveze examenul fiind de aproximativ 17 p.p.

Figură 18. Rata de promovare în funcție de gen, BAC 2015-2022

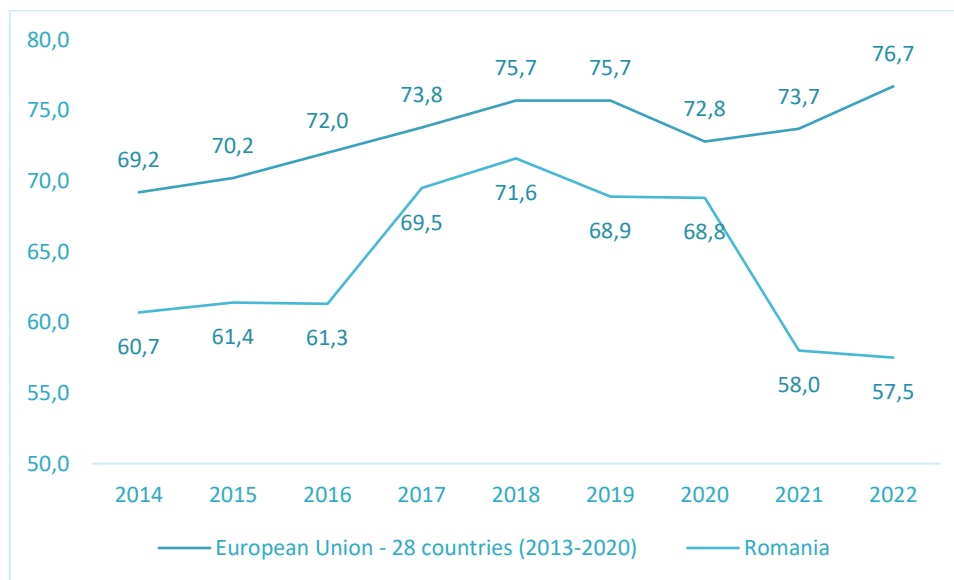
Sursa: prelucrările autorilor

159. Ponderea candidaților rămâne relativ constantă în ceea ce privește mediul unității, în 2022 ajungând la cel mai mic procent din perioada analizată, doar 4% din cei care susțin Bacalaureatul provenind din licee situate în mediul rural. În schimb, ponderea elevilor ce locuiesc în mediul rural, indiferent de unde este situat liceul pe care l-au absolvit, ușor, cu aproximativ un punct procentual în perioada 2015-2019, iar în 2020 și 2022 atinge cea mai mare rată, 34%.

160. Rata de promovare indică inegalități majore. Din perspectiva reședinței candidaților, se menține pe întreaga perioadă de referință o diferență de peste 16 p.p. în favoarea celor ce locuiesc în mediul urban. Mai grav, între candidații ce au absolvit o unitate din mediul rural și cei care au absolvit un liceu din mediul urban diferența este de 30 de p.p. Rata promovării pentru candidații ce locuiesc în mediul urban este aproape dublă (72% v 38%) față de cei care au absolvit o unitate din mediul rural. Inegalitățile sunt mari și în ceea ce privește rezultatele bune. Astfel, candidații ce provin din mediul urban și reușesc să obțină o medie mai mare decât 8 au, în 2015, o pondere de 52% din cei care au promovat examenul și 36% din cei care s-au înscris să susțină examenul, iar în 2022 reprezintă 62% din promovați, respectiv 42% din înscriși. În cazul celor ce provin din rural, ponderea celor cu media 8 din totalul promovaților este 41% în 2015, respectiv 21% din totalul celor înscriși, iar în 2022 reprezintă 49% din promovați și 25% din toți cei înscriși. Diferențele cresc și mai mult din perspectiva mediului unității: absolvenții unităților din mediul urban reușesc, în 2015, să obțină medii mai mari de 8 în proporție de 50% din totalul promovaților și 33% din totalul celor înscriși, iar în 2022 59% din promovați și 38% din total. Absolvenții liceelor din mediul rural care reușesc să obțină o medie peste 8 au, în 2015, o pondere de doar 30% dintre promovați și 10% din totalul celor înscriși să susțină examenul, iar în 2022 cei cu medii mai mari de 8 reprezintă 34% din promovați, respectiv 11% din totalul celor înscriși.

2.1.1.5.7. Rezultatele educației și formării pe piața muncii

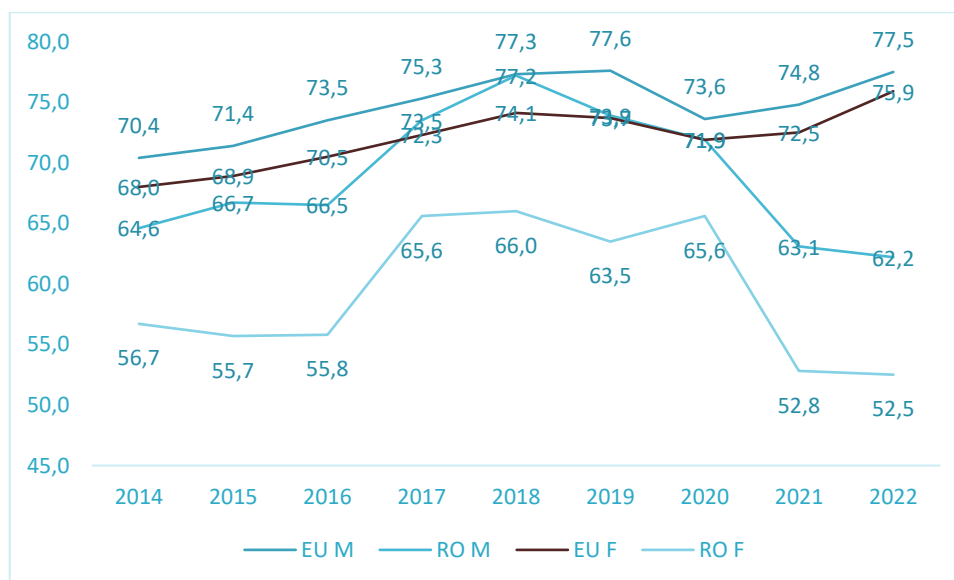
Figură 19. Rata de angajare a noilor absolvenți în România și UE, 2014-2022

Sursa: prelucrările autorilor

161. După o evoluție pozitivă, cu o scădere inițială în perioada 2014-2020 a diferenței dintre media ratei de angajare în România și media europeană cu aproape 5 p.p., începând cu 2021 rata de angajare în România scade dramatic cu peste 10 p.p. Astfel, România ajunge să înregistreze cea mai mică valoare a indicatorului în perioada de referință (57,5%) în vreme ce media europeană atinge un vârf la valoarea de 76,7%, fapt ce face ca rata de angajare a noilor absolvenți să fie în România să fie cea mai scăzută din U.E., cu 25% mai mică decât media europeană.

Figură 20. Rata de angajare a noilor absolvenți în funcție de gen în România și UE, 2014-2022

Sursa: prelucrările autorilor

162. Inegalitatea de gen din România este semnificativ mai mare decât în UE. Mai mult, dacă în medie la nivel european scade până la un nivel aproape nesemnificativ, în România inegalitatea se adâncește, ajungând

la o diferență de aproape 10 p.p. în defavoarea femeilor. Totodată, diferența dintre rata de angajare a femeilor în România și media europeană rămâne semnificativă pe toată durata perioadei de referință (peste 23 p.p. mai puțin în 2022 față de media europeană), în vreme ce în cazul bărbaților diferența fluctuează, având ani când valoarea este aproape la fel ca media europeană (2018 și 2020). 2022 marchează și cea mai mare diferență pentru bărbați, peste 15 p.p. mai puțin față de media europeană.

163. Din perspectiva nivelului de educație (folosind scara ISCED), se observă situații și evoluții diferite. În cazul absolvenților recentți cu un nivel scăzut de educație (cel mult 8 clase), cu excepția ultimilor doi ani (pentru 2021 nu sunt date disponibile) situația în România este peste media europeană, însă în 2022 rata în România scade dramatic la mai mult de jumătate din valoarea înregistrată în 2020, în vreme ce media europeană se păstrează pe un trend ascendent. În cazul celor cu studii medii (ciclul pre-universitar încheiat), anterior pandemiei, rata angajării proaspeților absolvenți crește într-un ritm mai bun în România decât media europeană, însă și acest segment al populației este afectat negativ în România. Astfel, dacă la începutul perioadei de referință în România rata de angajare a absolvenților noi era cu aproape 14 p.p. mai mică decât media europeană, în 2020 diferența este redusă la aproape 5 p.p., ca în 2022 să ajungă din nou la peste 10 p.p. Singurul segment de studii care arată o creștere aproape constantă și cu un impact redus al pandemiei este cel al absolvenților de ciclu universitar. În cazul acestora, rata de angajare este cu 10 p.p. mai mare la finalul perioadei decât la început și se menține în apropierea mediei europene, cu un vârf în 2020 când România depășește media europeană cu 6 p.p.

164. În România, rata de angajare a noilor absolvenți este mai ridicată în rândul bărbaților decât în cazul femeilor indiferent de nivelul de studii.

Rata de părăsire timpurie a școlii

165. Rata părăsirii timpurii a școlii este unul dintre indicatorii principali ai Agendei Europa 2020. UE, în medie, își îndeplinește ținta, însă **România rămâne departe de ceea ce și-a propus în 2009**. În ultimii șase ani, media europeană a continuat să scadă ușor, în total cu aproape un punct procentual. România a înregistrat o scădere mai mare, de 3,5 p.p., după vârful atins în 2015 la 19,1%.

166. La nivel european, diferențele în funcție de mediul de rezidență rămân ne semnificative, până în 2022 inegalitățile ajungând să fie aproape inexistente, cu o diferență de cel mult 1 p.p. În România, diferențele rămân semnificative, în special dacă comparăm situația din municipii/orașe mari cu cea din mediul rural. Astfel, deși rata părăsirii timpurii scade în mod semnificativ în mediul rural - aproape 5 p.p. - rata este în continuare de peste 6 ori mai mare în comune decât în municipii. În raport cu media europeană, rata părăsirii în municipii este de peste două ori mai mică în România decât în UE, însă 2,5 ori mai mare în România în comune decât în UE, și cu 3 p.p. mai mare în orașe mici și suburbii.

167. În comparație cu celelalte state europene, România are, începând cu 2021, cea mai ridicată rată a părăsirii timpurii din Uniunea Europeană. În cazul ratei părăsirii în municipii, România ajunge în 2022 să aibă a treia cea mai mică rată a părăsirii timpurii, după Lituania și Grecia. În contrast, în mediul rural, în 2014 România are cea mai mare rată a părăsirii timpurii în 2022, detronând Bulgaria și Ungaria, care au cu aproape 5 p.p. mai puțin. Astfel, România înregistrează cea mai mare inegalitate la nivelul Uniunii Europene în funcție de mediul de rezidență.

168. Din perspectiva de gen, la nivelul mediei europene, rata părăsirii timpurii este mai mare pentru bărbați decât pentru femei indiferent de mediul de rezidență. Diferențele de gen sunt mai importante decât cele rezidențiale, rata părăsirii în rândul bărbaților situându-se în medie în jurul valorii de 12%, cea mai mică valoare fiind 11,1% (în 2022), în vreme ce pentru femei media este în jur de 8% (2022), cu cea mai mare valoare situată la 9,3%, în suburbii și orașele mici.

169. În România, situația este diferită, **diferențele rezidențiale fiind mai importante decât cele de gen**. Astfel, atât femeile, cât și bărbații, au o rata a părăsirii timpurii mai mare în comune și semnificativ mai mică în orașe, în special în municipii. România prezintă un trend diferit de media europeană: deși tendința este

una de scădere, rata părăsirii timpurii pentru femei devine mai mare decât cea în rândul bărbaților, în principal din cauza scăderii mai lente a ratei pentru femei.

2.1.1.5.8. Învățământul special și situația elevilor cu cerințe educaționale speciale

170. Centrele școlare de educație incluzivă sunt unități de învățământ special care oferă cursuri la toate nivelurile de învățământ, în funcție de capacitatea unității. Numărul acestora a rămas constant în perioada 2014-2018 – 78, crescând în anul școlar 2020-2021 la 87.

171. Tendința și recomandările europene sunt însă de a asigura un învățământ incluziv. Nu dispunem însă de date privind elevii cu dizabilități și rata de incluziune a acestora în învățământul de masă.

172. În ceea ce privește elevii cu Cerințe Educaționale Speciale (CES), conform datelor puse la dispoziție de MEN, aceștia reprezintă aproximativ 2% din totalul elevilor. Numărul elevilor CES scade cu 9% pe perioada de referință, de la 52.402 elevi în 2014-2015, la 47.639 de elevi CES în 2018-2019. Majoritatea elevilor CES sunt prinși în învățământul de masă, însă pe parcursul perioadei de referință crește ponderea elevilor CES cuprinși în învățământul special, de la 7% la 12%.

173. Cei mai mulți elevi cu CES învață în unitățile cu personalitate juridică din mediul urban, numărul acestora fiind în creștere pe perioada de referință. În schimb, scade numărul elevilor CES în unitățile rurale arondate, fiind de două ori mai puțini în 2018-2019 decât în 2014-2015. Scăderi semnificative se observă și în cazul efectivelor de elevi CES în unitățile cu PJ din mediul rural, dar și în cele arondate în mediul urban.

174. La nivel preșcolar s-a înregistrat o creștere consistentă a numărului de elevi de la 800 în 2016-2017 la 4.728 în 2021-2022, ceea ce indică o creștere semnificativă de-a lungul anilor.

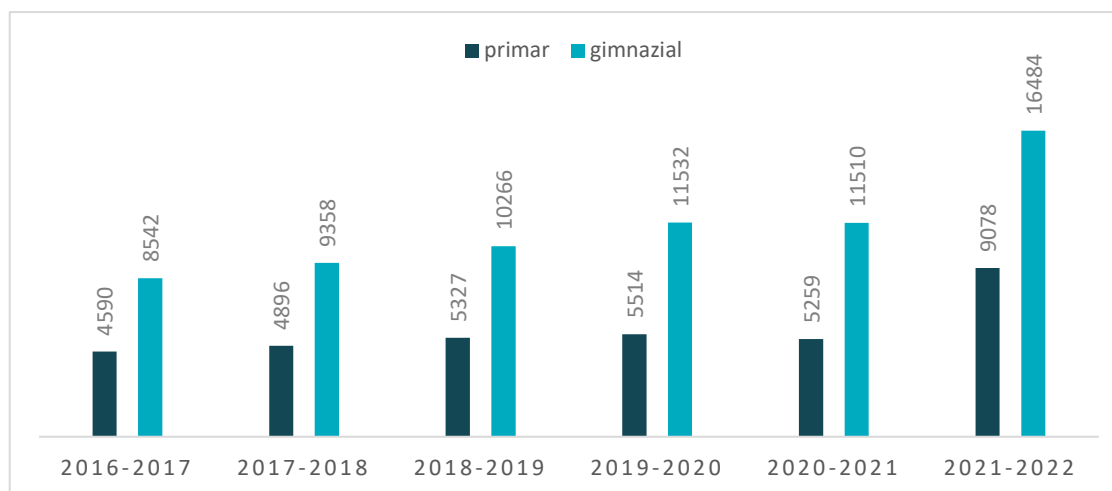
175. Similar, numărul de elevi de la primar arată o tendință constantă de creștere, cu o creștere notabilă de la 4.740 în 2016-2017 la 21.809 în 2021-2022. Acest lucru sugerează o creștere substanțială a înscrierii elevilor cu CES în școlile primare. De asemenea, și la nivel gimnazial numărul de elevi a crescut în mod constant de-a lungul anilor, ajungând la 27.396 în 2021-2022 de la 8.466 în 2016-2017. La nivel liceal, deși a existat o anumită fluctuație a numărului de elevi, tendința generală pare relativ stabilă, cu o ușoară scădere de la 6.422 în 2016-2017 la 6.258 în 2021-2022. În învățământul profesional numărul de elevi a înregistrat o creștere substanțială, de la 1.108 în 2016-2017 la 9.329 în 2021-2022. În învățământul postliceal populația de elevi din școlile postliceale a rămas relativ stabilă, cu ușoare fluctuații, dar fără schimbări globale semnificative.

176. Evoluția efectivelor de elevi cu CES este diferită în mediul urban față de cel rural: în orașe, numărul elevilor cu CES crește cu 824 de elevi, în principal datorită creșterii cu 2903 de elevi cu CES în liceele din mediul urban, care compensează pentru scăderile la nivel gimnazial și preșcolar. În mediul rural, în schimb, numărul de elevi cu CES scade cu 5.587 de elevi, fiind înregistrate scăderi semnificative în grădinițe, școli primare și școli gimnaziale, și o creștere cu doar 163 de elevi în licee.

2.1.1.5.9. Programul „A doua șansă”

177. Programele tip „A doua șansă” sunt menite să ajute la reducerea numărului de persoane cu o educație slabă, care însă au depășit vârsta de școlarizare.

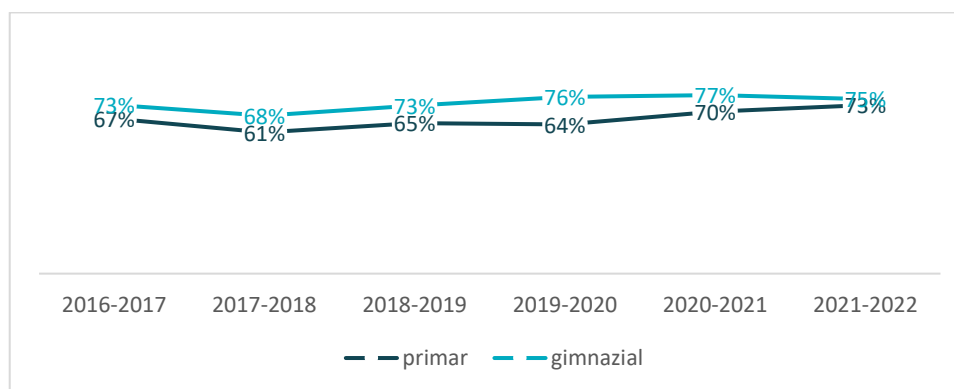
Figură 21. Elevi înscriși în programul „A doua șansă” 2016-2022

Sursa: prelucrările autorilor

178. Pe baza datelor furnizate, putem observa o creștere generală în ceea ce privește numărul de înscrieri pentru programele A doua șansă atât în învățământul primar, cât și în cel secundar inferior de-a lungul anilor. Cu toate acestea, există unele fluctuații ale numărului de înscrieri de la an la an. În plus, sunt mai multe înscrieri în învățământul secundar inferior; cifrele de înscriere pentru programele din învățământul secundar inferior sunt în mod constant mai mari decât cele din învățământul primar.

Figură 22. Evoluția ratei de promovabilitate a elevilor înscriși în programul „A doua șansă”

Sursa: prelucrările autorilor

179. În ceea ce privește rata de promovare, la nivel primar rata a fluctuat între 61% și 73% pe parcursul perioadei, iar la nivel gimnazial rata de promovare a variat între 68% și 77%.

180. În ceea ce privește programele private „A doua șansă”, numărul de studenți înscriși a fost relativ mai mic în comparație cu cel al programelor de stat. Datele indică faptul că programele „A doua șansă” organizate de instituții de stat au un număr de înscrieri constant mai mare în comparație cu programele private, atât la nivelul primar, cât și la nivelul secundar inferior.

2.1.1.5.10. Etnie și limba maternă

181. Datele disponibile public sunt sărace în ceea ce privește evoluția indicatorilor în funcție de etnia elevilor. Elevii înscriși în învățământul primar și gimnazial sunt majoritar etnici români (88%). Cele mai numeroase

grupuri etnice minoritare sunt reprezentate de elevii maghiari (5%) și cei romi (6%), celelalte grupuri etnice însumând sub 1% din total.

182.În cazul populației de elevi maghiari, situația rămâne constantă, aceștia reprezentând 5% din totalul elevilor, la nivel gimnazial și primar, în mediul urban și rural, atât în anul școlar 2014-2015, cât și în 2018-2019.

183.Situația este diferită în cazul elevilor romi. Există ușoare variațiuni, de cel mult un punct procentual, între situația din 2014-2015 și cea din 2018-2019. Majoritatea elevilor romi sunt situați în mediul rural – 66% la nivelul ciclului primar, 65% la nivel gimnazial. Ponderea elevilor romi din totalul elevilor este de 11% în mediul rural și 4% în mediul urban la nivel primar, respectiv 8% și 3% în cazul învățământului gimnazial.

184.La nivelul învățământului liceal datele puse la dispoziție de INS fac referire la mediul unității de învățământ urmate, nu la mediul de rezidență al elevului. Astfel, 93% dintre elevi învață în unități din mediul rural. Ponderea este mai mică în cazul elevilor romi, din care 11% merg la liceele din mediul rural în 2018-2019, în creștere cu 2 p.p. față de 2014-2015. Elevii romi reprezintă însă doar 1% din totalul elevilor care merg la liceu, doar în cazul celor din mediul rural procentul ajungând la 1,5%. În cazul elevilor romi din mediul urban se observă o scădere de 0,1 p.p., în 2018-2019 fiind cu 1356 de elevi romi mai puțini învățând în liceele din oraș decât în 2014-2015.

185.Majoritatea elevilor optează pentru învățământ predat în limba română: 93-94% la nivel primar și gimnazial, respectiv 95% la nivel gimnazial. În limba maghiară învață în jur de 5,5% dintre elevi în învățământul primar și gimnazial, procentul fiind mai mare în mediul rural decât în mediul urban (4,7-4,8% v. 6-6,6%), respectiv 4% în învățământul liceal, unde însă ponderea este mai mică în mediul rural (doar 2,2%).

2.1.1.6. Sistemul de învățământ universitar

2.1.1.6.1. Unități de învățământ superior

186.Conform datelor INS, în anul 2022 existau 53 de universități de stat și 35 de universități private. În instituțiile de învățământ universitar din România funcționau 543 de facultăți, din care 409 se află în universitățile de stat.

187.Rețeaua educațională universitară este relativ neuniform distribuită la nivel național. Majoritatea universităților și a structurilor acestora sunt concentrate la nivelul Municipiului București și al orașelor Iași, Cluj-Napoca, Timișoara și Constanța. Există județe în care nu există nici măcar o structură a unei universități, precum Botoșani, Ialomița sau Giurgiu. Evoluția recentă a universităților indică o contractare a infrastructurii organizaționale, marcată de o reducere ușoară a numărului de universități și facultăți. Este important să menționăm faptul că în perioada 2021 – 2022 au avut loc mai multe procese de fuziune între diferite universități din orașe cu o populație mai redusă numeric și universități localizate în zone mai dens populate.

2.1.1.6.2. Poziția universităților în ierarhiile internaționale

188.Situația universităților românești la nivel global este sintetizată în Metarankingul Național, realizat de către un grup de experți, la comanda Ministerului Educației Naționale³. Conform celui mai recent raport, publicat în 2022, la nivel internațional, în cele 9 ierarhii consultate, erau prezente 31 de universități din România, dintre care 29 de stat și 2 private. Numărul acestora este constant în ultimii 3 ani, dar este mai mare decât în anul 2016, când a fost realizat primul exercițiu de metaranking, atunci când doar 20 de universități din România erau incluse în ierarhiile internaționale. Cu toate acestea, poziția universităților din România în aceste ierarhii este mai degrabă simbolică, ele ocupând poziții aflate sub jumătatea numărului de poziții disponibile în clasamentele analizate.

³ Sursa: https://www.edu.ro/raport_metaranking_national_2022

189. Vizibilitatea internațională a sistemului educațional universitar rămâne relativ redusă, aproape jumătate dintre universitățile de stat din România nefiind nici măcar menționate în diferitele clasamente internaționale.

2.1.1.6.3. Efective de studenți

190. Înmătrulările în sistemul universitar au uşoare fluctuații între 2016 și 2022, însă se situează constant în jurul a **540.000 persoane**, cu un maxim în anul universitar 2020 / 2021 de 560 mii persoane și un minim de 531 mii persoane în 2016. Din această perspectivă situația pare a fi stabilă și **indică o limită naturală a sistemului** de a asigura școlarizarea unui număr mai ridicat de persoane. Înmătrulările în universitățile de stat sunt majoritare, în universitățile private fiind înmatriculați doar 12% dintre studenții din România.

Tabel 3. Evoluția înmatriculărilor în învățământul superior de stat și privat (2016-2022)

	2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022	
	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%
Total	531,6	100	538,9	100	533,7	100	543,3	100	560,5	100	554	100
Stat	464,6	87	471,4	87	467,9	87	475,8	87	491,9	88	486,5	88
Particular	66,9	13	67,5	13	65,8	13	67,5	13	68,5	12	67,5	12

Sursa: Raport privind starea învățământului superior din România 2021-2022 și INS

191. Ponderea studenților pe cicluri de studii este caracterizată de **constanță, aproximativ 75% dintre studenți sunt înscriși în programe de licență, 21% în programe masterale, 4% în programe doctorale**. Chiar dacă observăm fluctuații ale valorilor absolute ale înmatriculărilor pe nivel de studii, acestea nu afectează distribuția între niveluri. Este evidentă orientarea preponderentă pe ciclul de studii de licență și o stagnare a dezvoltării programelor de studii mai avansate. Creșterea înmatriculărilor în anul universitar 2020/2021 a fost influențată de contextul pandemiei COVID-19 și se datorează oportunității de a putea participa la distanță, prin intermediul mijloacelor de comunicare online, la activitățile didactice.

192. Distribuția pe grupe de specializări, conform clasificării ISCED 2013, este la fel de constantă. Grupa de specializări care include cei mai mulți studenți este cea a "Afacerilor, administrației și dreptului", care deține aproximativ 25% dintre înmatriculări. Aceasta este urmată de inginerie, prelucrare și construcții, cu 20% din efectivul de studenți și de sănătate și asistență socială cu 14% din înmatriculări. Domenii precum științele educației sau cel al serviciilor sau al științelor naturale și al matematicilor se află pe ultimele locuri în clasament, atrăgând, fiecare în parte, aproximativ 4% sau 5% dintre studenții înmatriculați în universitățile din România.

193. În perioada 2016 – 2022, înmatriculările la toate ciclurile de programe de studii universitare au înregistrat fluctuații similare. O creștere ușoară între 2016 – 2020 a fost urmată de o scădere redusă în perioada recentă. În seria de timp analizată, tendința este una ascendentă, cea mai rapidă creștere a numărului de înmatriculări fiind în cadrul ciclului de studii masterale. Cu toate acestea, structura înmatriculărilor pe cicluri este dominată de înmatriculările în programe de nivel licență (76% dintre studenți), urmate de studiile masterale (20%) și de cele doctorale (4%).

2.1.1.6.4. Personalul didactic din universități

194. Personalul angajat în universități rămâne constant în perioada analizată. În universitățile de stat fiind angajați aproximativ 24.000 de persoane, în timp ce, în cele private aproximativ 2600. Numărul de salariați înregistrează aceeași tendință de stagnare ca și numărul de persoane înmatriculate și indică faptul că, în perioada 2016 – 2023 sistemul de învățământ universitar din România nu a înregistrat o dezvoltare semnificativă.

Tabel 4. Personal didactic în învățământul universitar, 2016-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stat	23.776	23.566	23.822	23.621	23.204	23.992

Particular	2.842	2.700	2.562	2.808	2.787	2.563
------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Sursa: Raport privind starea învățământului superior din România 2021-2022 și INS

Tabel 5. Efectivele de personal didactic în funcție de nivel, 2016-2021

Personal didactic în învățământul universitar						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	32.043	28.043	31.118	33.700	34.440	35.030
Profesor	5.527	4.801	5.315	5.646	5.446	5.370
Conferențiar	6.663	6.070	6.762	7.207	7.381	7.643
Lector / Șef de lucrări	12.480	11.153	12.559	14.030	14.964	14.798
Asistent	7.368	6.019	6.479	6.817	6.649	7.219
Preparator	5	-	3	1	-	-

Sursa: Raport privind starea învățământului superior din România 2021-2022 și INS

2.1.1.6.5. Rezultatele educației universitare

195. Numărul absolvenților de studii universitare este din ce în ce mai ridicat. Femeile sunt mai numeroase decât bărbații în rândul absolvenților, ceea ce corespunde tendinței generale de la nivelul sistemului educațional, în cadrul căruia fetele participă mai mult timp la educație și tind să obțină rezultate mai bune decât băieții.

Tabel 6. Număr de absolvenți învățământ universitar, pe nivel de învățare, 2016-2021

	2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin
Licență	46.515	33.520	48.820	34.028	48.391	34.819	49.606	36.173	49.439	36.226
Master	24.179	15.148	24.284	16.756	24.295	15.334	26.278	16.145	27.202	16.103
Doctorat	1.027	861	980	863	967	953	1.073	996	1.398	1.166

Sursa: Raport privind starea învățământului superior din România 2021-2022 și INS

196. Există o discrepanță semnificativă între numărul de absolvenți în funcție de nivelul programului de studii, care reflectă disparitatea în înmatriculări. Astfel, **studiile de nivel doctoral continuă să producă foarte puțini absolvenți, chiar dacă numărul de înmatriculări a crescut în perioada 2016 -2021**, iar un program de studii de nivel doctoral ar trebui, formal să se încheie în trei ani.

197. Ratele de absolvire se mențin constant ridicate, pentru absolvenții programelor de studii care se prezintă la susținerea examenelor de licență respectiv disertație pentru masterate. Datele publicate de Ministerul Educației Naționale arată că 98% dintre candidații și candidatele care se prezintă la examenele de finalizare, din seria curentă reușesc să absolva aceste examene și să obțină diploma de studii.

198. Absența unei evoluții a numărului de înmatriculări și, implicit a numărului de absolvenți de programe de studii universitare face ca **România să se afle pe ultima poziție, între statele membre UE, din perspectiva indicatorului privind deținerea unei diplome de nivel terțiar în cadrul populației cu vârsta între 25 și 34 de ani**. Astfel, ponderea în cadrul populației din această grupă de vârstă a celor care au obținut o diplomă de nivel universitar este de doar 24,9%.

2.1.1.7. Regiunea ITI Delta Dunării

199. Regiunea Delta Dunării beneficiază, începând cu perioada de programare 2014-2020, de statutul de regiune de „Investiție Teritorială Integrată (ITI)”, un instrument nou creat de către Comisia Europeană pentru exercițiul financiar 2014-2020.

200. Zona ce constituie regiunea ITI Delta Dunării cuprinde 29 din cele 46 de comune ale județului Tulcea, municipiul Tulcea, orașele Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina și 4 comune din nord-estul județului Constanța, aflate parțial pe teritoriul Rezervației Biosferei Delta Dunării: Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele.

Regiunea ITI Delta Dunării

- 201.** Sunt 38 de unități administrative teritoriale care formează Regiunea ITI – 29 în mediul rural și 5 în mediul urban în județul Tulcea și 4 în mediul rural în Constanța.
- 202.** În 2014 în regiune învățau un total de 27.998 de elevi, din care 2.081 în cele 16 unități de învățământ din cele 4 localități din județul Constanța. În total, 64,5% dintre elevii din regiune învață în unități din mediul urban. De asemenea, doar 11,5% din totalul elevilor învață în unități arondate, majoritatea acestora fiind în mediul rural.
- 203.** În regiune erau, în 2014, în total 123 de unități școlare, 68 cu personalitate juridică și 55 arondate, 78 în mediul rural și 45 în orașe (1 școală profesională, 1 seminar teologic, 21 grădinițe, 24 școli primare, 58 școli gimnaziale, 18 licee/colegii).
- 204.** În 2014, exista o singură unitate de învățământ special, o școală gimnazială în municipiul Tulcea, fără elevi însă. În total, în regiune erau 574 de elevi cu CES, din care 57% erau în mediul urban. Aproape 90% dintre elevii cu CES învățau în unități cu PJ.
- 205.** În anul școlar 2018-2019 numărul total al elevilor din regiune a scăzut ușor, cu 551 de persoane, ajungând la 27.447 de elevi, din care 2.010 în cele 16 unități de învățământ din cele 4 localități din județul Constanța. Pondere elevilor care învață în unități din mediul urban a crescut cu 2,5 p.p., ajungând la 67 %. De asemenea, crește cu un punct procentual ponderea celor care învață în unități arondate - 12,6%.
- 206.** În 2018 erau 124 de unități școlare în regiunea ITI Delta Dunării (creștere cu o unitate față de 2014), din care 66 cu personalitate juridică (cu 2 mai puține ca în 2014) și 58 arondate (cu trei mai mult), 79 în mediul rural (cu una mai mult) și 45 în orașe. Acestea reprezintă: două școli profesionale, un seminar teologic, 33 grădinițe, 17 școli primare, 54 școli gimnaziale, 17 licee/colegii.
- 207.** În 2018, există în continuare o singură unitate de învățământ special, situată în municipiul Tulcea, având 86 de elevi, din care 2 cu CES. În total, în regiune erau 480 de elevi cu CES, cu 94 mai puțini ca în 2014, 574 de elevi cu CES, procentele celor situați în mediul urban și a celor care învață în unități cu PJ rămânând constantă - 57%, respectiv 90%.
- 208.** În 2018, s-au înscris la examenul de bacalaureat un total de 1129 de elevi, cu 258 mai puțini ca în 2014. În mediul rural s-au înscris însă doar 18 elevi (cu 30 mai puțini decât în 2014), au fost prezenți 16 și au promovat doar 3 (18,75% rata de promovare). În mediul urban prezența a fost de aproape 96%, iar rata de promovare a fost de 76,5%, în scădere cu aproape 2 p.p. față de 2014. Față de situația națională, elevii din liceele din rural au o rată a promovării de aproape 2 ori mai mică decât media națională -35%. Elevii din regiune au o performanță mai bună însă în mediul rural, rata de promovare fiind cu aproape 10 p.p. mai mare față de media națională - 66,15%.

Tulcea

- 209.** Regiunea ITI este aproape în întregime situată în județul Tulcea, înglobând întreg mediul urban și 63% din mediul rural. Județul Tulcea are în anul școlar 2018-2019, în total, 142 de unități școlare cu un total de 29.758 de elevi, din care 499 cu CES. Comparativ cu întreaga regiune ITI (inclusiv cele 4 localități din județul Constanța), asta înseamnă aproximativ 2,3 mii de elevi mai mulți în 18 unități de învățământ suplimentare. Dintre acestea, doar unul este un liceu – Liceul Tehnologic Topolog, cu 738 de elevi, 36 de candidați înscriși la examenul de Bacalaureat, 25 prezenți, 7 promovați (28% rata de promovare). Restul unităților reprezentând o grădiniță, trei școli primare și 14 școli gimnaziale.
- 210.** Date fiind aceste diferențe importante, pe lângă faptul că nu deținem date pentru a înțelege diferențele socio-economice între localitățile din județul Tulcea ce fac parte din regiunea ITI și cele care nu, nu avem niciun fundament pentru a corela evoluția indicatorilor în întreg județul Tulcea cu cea a indicatorilor pentru regiunea ITI.

- 211.** Personalul didactic din județul Tulcea numără 2037 de persoane și înregistrează o scădere totală cu aproximativ 12,5% în anul școlar 2019-2020 față de anul 2014-2015, de trei ori mai mare ca scăderea națională (4%). Ponderea cadrelor didactice din mediul rural este de 42%, în ușoară scădere față de 2014, mai mare decât ponderea la nivel național – 32%.
- 212.** Rata abandonului școlar în județul Tulcea scade în învățământul primar și gimnazial cu 0,9 p.p. în anul 2018-2019 față de anul 2014-2015, mai mult decât dublă față de scăderea înregistrată la nivel național de 0,4 p.p. Cu toate acestea, rata abandonului rămâne cu 0,3 p.p. mai mare în Tulcea decât media națională (1,9% față de 1,6%). Trendul pozitiv se observă și la nivel liceal și profesional, unde rata abandonului scade în județul Tulcea de la 5,6% la 4%. Deși scăderea este mai importantă în Tulcea decât la nivel național (diferența de 1,6 p.p. față de doar 0,9), rata abandonului rămâne considerabil mai ridicată în Tulcea decât media națională – 4% față de 2,6%, fiind județul cu a doua cea mai mare rată a abandonului la nivel liceal după Satu Mare (4,2%).
- 213.** La Evaluarea Națională din 2019 în județul Tulcea au fost înscriși 1557 candidați, din care s-au prezentat 95,4%. Nu a fost niciun candidat înscris la proba de limbă maternă, deși Tulcea este un județ cu o populație diversă din punct de vedere etnic (conform recensământului din 2011, 15% dintre tulcenii au altă etnie decât cea română, cel mai numeros grup fiind cel al rușilor lipoveni). 33% dintre candidați au avut medii mai mici decât 5, în vreme ce mai puțin de 14% au medii mai mari de 8. Mediile sunt, așadar, mai mici față de media națională, unde rata celor cu medii sub 5 e de 27%, iar a celor cu medii mai mari de 8 este 26%. În lipsa datelor pentru Evaluarea Națională din 2015, considerăm situația din 2016. Prezența în județul Tulcea fost 96,1%, rata celor cu medii sub 5 a fost de 31%, iar a celor cu medii peste 8 era de 15%. La nivel național în 2016 rata mediilor sub 5 era 25%, iar a celor cu peste 8 era peste 20%. Prin urmare, județul Tulcea înregistrează rezultate mai slabe decât media națională iar tendința este de adâncire a diferențelor.
- 214.** În programe de tip „A doua șansă” au fost înscrise doar 114 persoane în județul Tulcea în anul 2018-2019, la nivel primar și gimnazial, în vreme ce în 2014-2015 erau cuprinși 159 de elevi.
- 215.** Așa cum a fost notat în secțiunea privind învățământul universitar, în 2014-2015 nu exista nicio unitate de învățământ superior în județul Tulcea, însă la finalul perioadei de referință, în 2019-2020, găsim în județul Tulcea o unitate de învățământ superior.

2.1.2. Sumarul constatărilor ÎE 1

- 216.** În perioada 2014-2022, învățământul din România a trecut printr-o serie importantă de schimbări: unele, cele mai multe, inițiate în baza reformei propusă de legea nr. 1/2011, altele însă în direcție contrară acelei reforme. Multe propuneri au rămas la stadiul de idei. Evoluția indicatorilor analizați în acest raport demonstrează însă limitările severe ale procesului de reformă, îmbunătățirile fiind insuficiente pentru a produce schimbarea dorită de oricare dintre actorii implicați în procesul de reformare a educației în România. Noua reformă, promovată prin proiectul Administrației Prezidențiale, „România Educată”, nu pare că va avea o evoluție cu mult diferită, presiunile și nemulțumirile fiind similare cu cele din perioada 2008-2011.
- 217.** România nu reușește să-și atingă țintele asumate prin agenda Europa 2020. În ciuda progreselor semnificative - de la 16% în 2008 la 26,3% în 2022 - gradul de absolvire a învățământului superior în rândul tinerilor între 30 și 34 de ani este sub ținta propusă: 26,7%. În plus, România se situează pe ultimul loc în UE, unde majoritatea statelor și-au atins sau depășit țintele asumate. Mai mult, în cazul ratei de părăsire timpurie a școlii în rândul tinerilor între 18 și 24 de ani, situația din România s-a înrăutățit pentru o bună perioadă de timp, ajungând în 2022 să fie practice la un nivel similar cu cel din 2008: 15,9%, față de 15,6% în 2022, departe de ținta de 11,3% asumată în cadrul Agendei. România s-a menținut în top 3 cele mai mari rate la nivelul UE pe întreaga durată, ajungând la finalul perioadei să fie lider în ceea ce privește părăsirea timpurie a școlii. Și în acest caz, majoritatea statelor au reușit să-și atingă sau să depășească obiectivul. De asemenea, România nu a reușit să corecteze inegalitățile majore dintre mediul urban și rural, diferența de factor 5 sau chiar 6 între rata din comune și cea din marile orașe păstrându-se pe întreaga perioadă de referință.

- 218.** În plan legislativ, cele mai importante modificări în linie cu reforma propusă de LEN au vizat deblocarea dezvoltării învățământului dual, care a permis un cadru legislativ nou în 2016 și resurse financiare semnificative pentru asigurarea burselor acordate elevilor, chiar dacă cuantumul acestora nu este suficient pentru a răspunde tuturor nevoilor elevilor. Alte îmbunătățiri importante sunt reprezentate de asigurarea finanțării de bază de la bugetul de stat pentru învățământul antepreșcolar și implementarea proiectului CRED pentru formarea cadrelor didactice în conformitate cu noul curriculum. Dintre măsurile recente care contravin direcției dorite prin LEN sunt demne de notat extinderea învățământului obligatoriu de la 11 la 14/16 ani și reducerea numărului de ore ce formează planul cadru.
- 219.** Indicatorii analizați demonstrează că măsurile luate în ultimii 10 ani au fost insuficiente pentru a produce îmbunătățiri semnificative.
- 220.** România continuă procesul de optimizare a rețelei școlare, numărul unităților scăzând cu o medie de peste 300 de unități pe an în perioada 2014-2022.
- 221.** În conformitate cu trendul general demografic negativ, efectivul de elevi scade în perioada 2014-2022 cu aproape 260 mii de persoane.
- 222.** Doar o treime dintre unitățile școlare au personalitate juridică, majoritatea unităților fiind arondate unei alte structuri. Distribuția unităților arondate este inegală, majoritatea fiind situate în mediul rural, unde media este 4 structuri per unitate cu personalitate juridică, față de 1,7 în mediul urban.
- 223.** Majoritatea elevilor învață în structuri cu personalitate juridică, însă acestea sunt semnificativ mai aglomerate decât structurile arondate.
- 224.** Rețeaua școlară este inegal împărțită între mediul rural și mediul urban. Aproape toate liceele sunt situate în orașe, elevii din mediul rural care doresc să continue în ciclul gimnazial superior fiind nevoiți să se deplaseze în orașele apropiate.
- 225.** Rata brută de cuprindere pentru segmentul 3-23 de ani este în ușoară creștere în perioada de referință. Se înregistrează scăderi importante însă la nivelul învățământului gimnazial și liceal, în vreme ce învățământul primar prezintă o îmbunătățire a ratei.
- 226.** Cu excepția învățământului profesional, rata brută de cuprindere a fetelor este mai bună decât cea a băieților.
- 227.** Se observă o inegalitate semnificativă din perspectiva mediului de rezidență, rata specifică de cuprindere în mediul rural fiind, în medie, cu 20 de p.p. mai mică decât în mediul urban.
- 228.** Abandonul școlar scade în general, dar rămâne semnificativ la nivel liceal și profesional. În mediul rural, abandonul școlar crește atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial.
- 229.** Rata de absolvire la nivel gimnazial este în scădere, iar inegalitățile între mediul rural și mediul urban se adâncesc. Rata de absolvire este în scădere și la nivel liceal, inclusiv în rândul celor care nu susțin sau nu promovează examenul de bacalaureat. Din perspectivă de gen, băieții au o rată a promovării mai mică decât fetele.
- 230.** În ceea ce privește cadrele didactice, efectivul scade cu aproape 9 mii de persoane în perioada 2014-2019, cea mai importantă scădere fiind în rândul cadrelor ce predau în învățământul gimnazial. Anii 2020-2022 reprezintă însă momente de creștere semnificativă, atingându-se un vârf în anul școlar 2021-2022 când numărul total de cadre didactice ajunge la peste 210 mii. Trendul de scădere este mai semnificativ în mediul rural, ponderea cadrelor care predau în comune fiind în continuă scădere la toate nivelurile.

Meseria didactică rămâne una majoritar feminină, cu 80% dintre cadre fiind femei. În ansamblu, tendința generală arată o creștere a ponderii personalului calificat în toate nivelurile de învățământ, cu unele variații și scăderi minore în anumite perioade. Aceste tendințe reflectă eforturile de îmbunătățire a calității educației și promovarea personalului didactic bine pregătit.

231. Rezultatele PISA prezintă un trend negativ, atât în România, cât și în UE. Ponderele elevilor cu scoruri scăzute este aproape dublă în România față de media europeană în cazul tuturor probelor, cea mai semnificativă diferență fiind în cazul probei de matematică, unde peste 45% dintre elevii români nu au obținut rezultate satisfăcătoare la proba din 2018. Fetele au rezultate mai bune decât băieții, România înregistrează una dintre cele mai mari rate ale inegalității din perspectiva statului socioeconomic, iar elevii din mediul rural au rezultate mult sub cele ale colegilor din mediul urban, în special față de cei din marile orașe.

232. La Evaluarea Națională, după o perioadă în care s-a înregistrat un trend de scădere a ponderii candidaților care obțin medii peste 5, în 2022 a fost înregistrată cea mai mare rată de promovare din perioada analizată: 82,4%. Situația este mai îngrijorătoare însă dacă ne raportăm la cohortele inițiale de elevi: raportat la numărul celor înscriși în clasa I, ponderea celor care obțin cel puțin media 5 la examenul de Evaluare Națională scade la puțin peste 60%, în creștere față de anii anteriori. Rezultatele sunt constant și semnificativ mai slabe la proba de matematică decât la cea de limba română. Inegalitățile dintre mediul urban și mediul rural se mențin pe întreaga perioadă de referință, ponderea elevilor cu medii sub cinci fiind de 2,5 ori mai mare în mediul rural decât în mediul urban, în vreme ce ponderea celor cu rezultate bune, medii peste 8, este cu 30 p.p. mai mică în mediul rural decât în mediul urban. Diferențele de gen se mențin, fetele având performanțe mai bune decât băieții.

233. Similar, în cazul examenului de Bacalaureat se observă o tendință de scădere a ratei de promovare până în anul 2020, urmată de o creștere semnificativă, marcată în 2022 de atingerea valorii maxime din perioada de referință: 80%. Rezultatele diferă în funcție de filiera absolvită, de mediul de rezidență și al unității și dacă vorbim despre candidații din promoția curentă sau din promoții anterioare: cea mai mare rată a promovării, aproape 90%, o întâlnim în cazul absolvenților din promoția curentă, din mediul urban, filieră teoretică, în vreme ce candidații din mediul rural din promoții anterioare, absolvenți ai filierei tehnice au o rată a promovării de sub 25%. Fetele au o prezență mai mare și o rată a promovării mai mare decât băieții. Rata de promovare indică inegalități majore. Din perspectiva reședinței candidaților, se menține pe întreaga perioadă de referință o diferență de peste 16 p.p. în favoarea celor ce locuiesc în mediul urban. Mai grav, între candidații ce au absolvit o unitate din mediul rural și cei care au absolvit un liceu din mediul urban diferența este de 30 de p.p. Rata promovării pentru candidații ce locuiesc în mediul urban este aproape dublă (72% v 38%) față de cei care au absolvit o unitate din mediul rural.

234. Rata de angajare a noilor absolvenți a prezentat un trend crescător în perioada anterioară pandemiei, însă din 2020 situația s-a schimbat în mod dramatic în sens negativ. Doar la nivelul învățământului terțiar reușește România să se mențină în zona mediei europene, pentru absolvenții cu studii medii sau mai puțin, ultimii doi ani reprezintă scăderi semnificative, în care se pierd progresele făcute în prima parte a perioadei analizate. Mai mult, diferențele de gen sunt semnificative în România, iar tendința este una de adâncire. Femeile au o rată a angajării semnificativ mai mică decât a bărbaților, în special în cazul celor cu cel mult opt clase sau studii medii. De altfel, bărbații cu cel mult opt clase au o rată a angajării absolvenților recenți aproape egală cu cea a femeilor cu studii medii.

235. Rata de părăsire timpurie a școlii este în scădere pe întreaga perioadă de referință, însă departe de ținta asumată de România prin Agenda Europa 2020. Se menține diferența de factor 5-6 în cazul ratei în mediul rural față de cea din municipii. Diferențele rezidențiale contează în România mai mult decât cele de gen, astfel că atât femeile cât și bărbații au o rată a părăsirii mai mare în comune decât în orașe. România prezintă un trend diferit de media europeană: deși tendința este una de scădere, rata părăsirii timpurii pentru femei devine mai mare decât cea în rândul bărbaților, în principal din cauza scăderii mai lente pentru femei.

236.În ceea ce privește finanțarea, învățământul românesc continuă să fie subfinanțat, situându-se în continuare în jurul a 3% din PIB, jumătate din alocarea promisă prin LEN. Învățământul preșcolar și primar este cel mai afectat, fiind la jumătatea mediei europene cu doar 0,7% din PIB, pe ultimul loc în UE, reprezentând de cinci ori mai puțin decât alocă Suedia, cea mai bine clasată țară din acest punct de vedere. România alocă la acest nivel la fel de mult ca pentru învățământul terțiar, finanțat cu același procent ca media europeană, deși la nivel preșcolar și primar sunt de peste 3 ori mai mulți elevi decât studenți în sistemul universitar.

237.În privința învățământului special și al elevilor cu CES, România are în continuare un număr semnificativ de școli segregate, deși tendința europeană și legislativă este de desegregare a învățământului. Totodată, este important de notat faptul că cei mai mulți elevi cu CES învață în unitățile cu personalitate juridică din mediul urban, fapt ce poate indica o sub-diagnosticare a elevilor în mediul rural și în unitățile arondate, unde nu există la fel de multe resurse și acces la personal relevant precum în mediul urban și în unitățile cu personalitate juridică.

238.Numărul participanților în cadrul programului „A doua șansă” este mic în toți anii pentru care dispunem de date, vorbind de doar câteva mii de persoane înscrise, însă tendința este una de creștere, cel mai semnificativ progres înregistrându-se în anul 2021-2022. Sunt diferențe semnificative între județe, numărul participanților variind de la 102 în județul Sălaj la 2295 în județul Alba. Peste 50% dintre cei înscriși au peste 24 de ani la toate nivelurile, ponderea fiind semnificativă (peste 40%) în rândul celor peste 30 de ani. Majoritatea participanților învață în mediul urban (peste 70%), iar ponderea bărbaților este în general mai mare. Din perspectiva etniei, datele INS indică o participare egală a etnicilor români și romi - câte 47%, cursanții romi fiind mai numeroși în mediul rural și la nivelul învățământului primar.

239.Datele privind situația din perspectiva etnică sunt extrem de limitate. Se observă însă o situație îngrijorătoare în cazul elevilor romi, a căror pondere din totalul elevilor scade de la un nivel de învățământ la altul: dacă în învățământul primar elevii romi reprezintă 11% din totalul elevilor din mediul rural, respectiv 4% în mediul urban, în învățământul gimnazial ponderea scade la 8%, respectiv 3%, iar la liceu ajung să reprezinte doar 1% în mediul urban și 1,5% în mediul rural. De altfel, datele din 2016 din studiul FRA indică o rată a părăsirii timpurii a școlii de 77% în rândul populației rome și faptul că doar 22% dintre tinerii romi între 15 și 18 ani sunt școlarizați la nivel liceal.

240.Pandemia a avut un impact semnificativ asupra procesului educațional, care poate fi însă cu greu cuantificat în acest moment, fiind prea devreme pentru a dispune de date relevante pentru o astfel de analiză. În schimb, privind partea pozitivă, trecerea forțată a procesului de învățare în mediul online pentru o perioadă îndelungată a dus la dezvoltarea accelerată a unor competențe digitale necesare atât pentru cadre didactice, cât și pentru elevi.

2.1.3. ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției)

- **Ipoteza de cercetare:** Intervențiile finanțate au avut o contribuție la îmbunătățirea participării la educație și formare profesională inițială (FPI) – **ipoteză validată.**
- **Ipoteza de cercetare:** Intervențiile finanțate au avut o contribuție la creșterea calității sistemului de educație – **ipoteză validată.**

241.Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza efectelor intervențiilor evaluate și a contribuției lor la îmbunătățirea situației grupurilor țintă. Au fost analizate gradul de îndeplinire a obiectivelor (a ținutelor indicatorilor de program), impactul proiectelor finanțate asupra participării la educație și performanței școlare a elevilor reflectată în rezultatele la examenele naționale și percepția părților interesate. Analiza cantitativă a impactului prin metode contrafactice și analizele calitative ale contribuției intervențiilor au condus la concluzii privind impactul net.

2.1.3.1. Progresul observat în implementarea programului

2.1.3.1.1. Învățământ preuniversitar

Apeluri și tipologia proiectelor

242. Dintre cele 426 de proiecte finanțate în cadrul obiectivelor specifice incluse în temele de evaluare 1 și 3⁴, 391 se adresează învățământului **preuniversitar**. Unsprezece proiecte au fost reziliate până la data limită a acestei evaluări, astfel: 1 din apelul POCU/784/6/24 Copii cu părinți plecați, 2 din apelul POCU/74/6.18/Scoală pentru toți, 8 din apelul POCU/658/6/2 – Dezvoltarea serviciilor de educație ante-prescolară.

243. Proiectele finanțate în cadrul Temelor 1 și 3 (și compozit) cumulează 2.753.125.263 de LEI în total (buget FSE și național) și reprezintă 54% din alocarea totală (1 miliard EURO) pentru această categorie de intervenții (clasificate pe codurile 1155, 116 și 118).

244. Cele mai multe proiecte finanțate (272) abordează ambele teme de evaluare, investițiile în resursele umane aferente Temei 3 fiind integrate cu investiții în acces și participare aferente Temei 1. 91 proiecte includ exclusiv intervenții din cadrul Temei 1 și 28 de proiecte se adresează exclusiv OS ale Temei 3. Din acest motiv cele două teme sunt tratate împreună ca o **temă compozită**.

245. Întregul portofoliu de proiecte include 7 proiecte selectate prin apeluri **non-competitive**, însă cu valoare semnificativă în finanțarea celor două teme în cadrul învățământului preuniversitar (respectiv 1.049.862.758 RON, de aproximativ 24% din întreaga alocare pe învățământul preuniversitar), după cum se vede mai jos:

- Apelul **POCU/447/6.3/Programul Național de sprijin pentru diminuarea părăsirii timpurii a școlii – „Bani de liceu”** cu o sumă contractată de 144.848.879 de lei. Acesta a fost finalizat în 2020 și a avut ca beneficiari 77.123 elevi.
- Apelul **POCU/454/6.11/Bursa profesională**, cu o sumă contractată de **386.201.644** de lei, finalizat în 2020 și având 140.275 beneficiari de burse.
- Apelul **POCU/904/6/25/Profesionalizarea carierei didactice**, cu o sumă contractată de **132.553.713,17** lei, ce se va finaliza la 30.12.2023 și având peste 2800 de beneficiari, până la data evaluării.
- Apelul **POCU/254/6.20/Curriculum național pentru învățământul primar și gimnazial**, cu o sumă contractată de **192.407.487** lei, ce va fi finalizat în iulie 2023. Acesta a înregistrat peste 3300 de copii care au beneficiat de sprijin pentru participarea la EICP și peste 52.600 de personal didactic ce a beneficiat de formare, până la data evaluării.
- Apelul **POCU/446/POCU/446/6/22/Educație timpurie incluzivă și de calitate (ETIC)**, cu o sumă contractată de **13.864.561** lei, ce va fi finalizat în iunie 2023 și având peste 2600 beneficiari declarați la finalul anului 2022
- Apelul **POCU/982/6/20/Limba română pentru minorități**, cu o sumă alocată contractată de **44.481.130** lei, ce va fi finalizat în noiembrie 2023 și având peste 2600 de personal didactic ce a beneficiat de formare, până la data evaluării.
- Apelul **POCU/1000/6/20/STANDEV**, cu o sumă contractată de **57.925.589** lei, ce va fi finalizat în decembrie 2023.

246. Analiza listei de apeluri POCU⁵ identificată pe www.fonduri-ue.ro, menționează câteva apeluri pentru care nu au fost contractate proiecte până la data limită a evaluării, respectiv:

- **POCU/933/6/3/ Program național pilot de tip «Școală după școală»**, necompetitiv, al cărui ghid a fost lansat în martie 2021, cu un buget disponibil de **14.616.300** lei.
- **POCU/455/6.11/ Bursa profesională** pentru regiunile mai dezvoltate, dar pentru care nu pare să fi fost lansat un Ghid specific, nici măcar în consultare.

⁴ Pentru cursivitatea textului ne vom referi în continuare la aceste teme de evaluare ca Tema 1 și Tema 3

⁵ Cod de intervenție: 115 Sprijin pentru educație timpurie; 116 Acces la educație terțiară și echivalent, 118 Întărirea educației și formării profesionale. Îmbunătățirea relevanței sistemelor de educație și formare față de piața muncii.

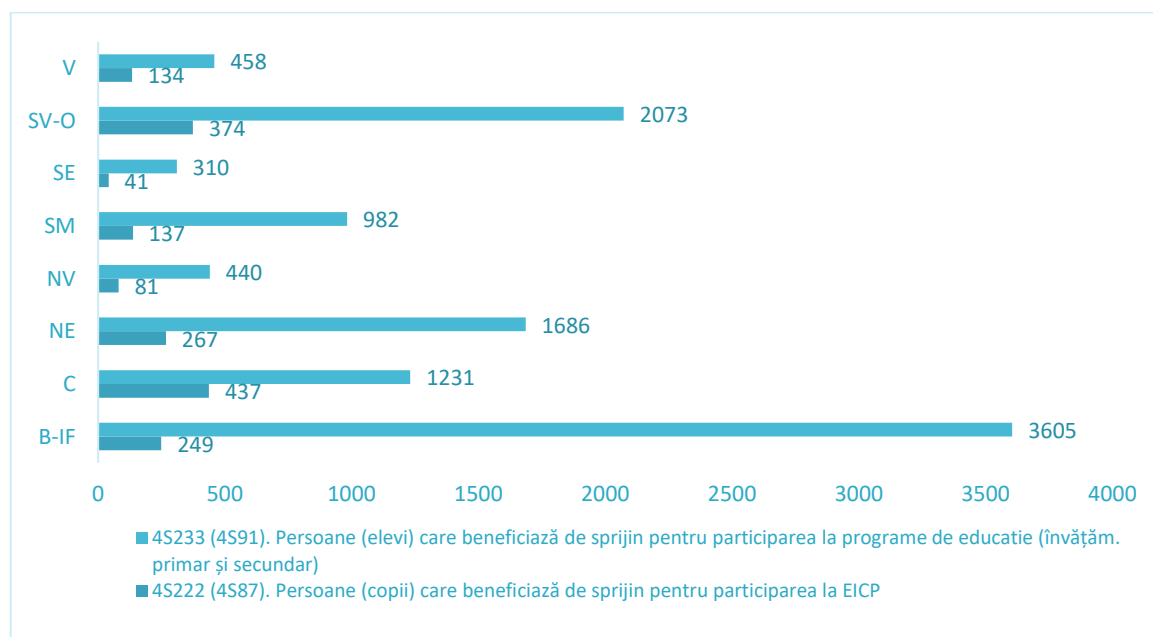
⁶ <https://www.fonduri-ue.ro/statistici?m=4>

- Două apeluri:
 - POCU/459/6/8 - SISTEM MULTINIVELAR DE CALIFICĂRI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (2018) cu o alocare de 4.657.106 euro pentru regiuni mai puțin dezvoltate și 592.894 euro pentru regiunea dezvoltată și
 - POCU/523/6/8/ - SISTEM MULTINIVELAR DE CALIFICĂRI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (2019), cu aceeași valoare a bugetelor alocate, însă nu au fost depuse și contractate proiecte în cadrul acestora.

247. Analiza celor 91 de proiecte ale Temei 1 evidențiază următoarele:

- Pe apelul **POCU/784/6/24/Copii cu părinți plecați (PILOT)**, pentru care a existat o alocare de 30.000.000 Euro, au fost contractate 65 de proiecte cu o valoare totală a proiectelor de **278.786.541** lei, majoritatea fiind încă în implementare la momentul evaluării, având datele de finalizare, majoritar la finalul anului 2023. Valoarea totală a proiectelor contractate reprezintă **190%** din valoarea alocării pe apel, ceea ce poate conduce la constatarea că nevoia, la nivelul grupului țintă este una extrem de mare. Top 3 regiuni cu cea mai mare pondere în grupul țintă atins sunt București-Ilfov, Sud Vest Oltenia și Nord-Est.

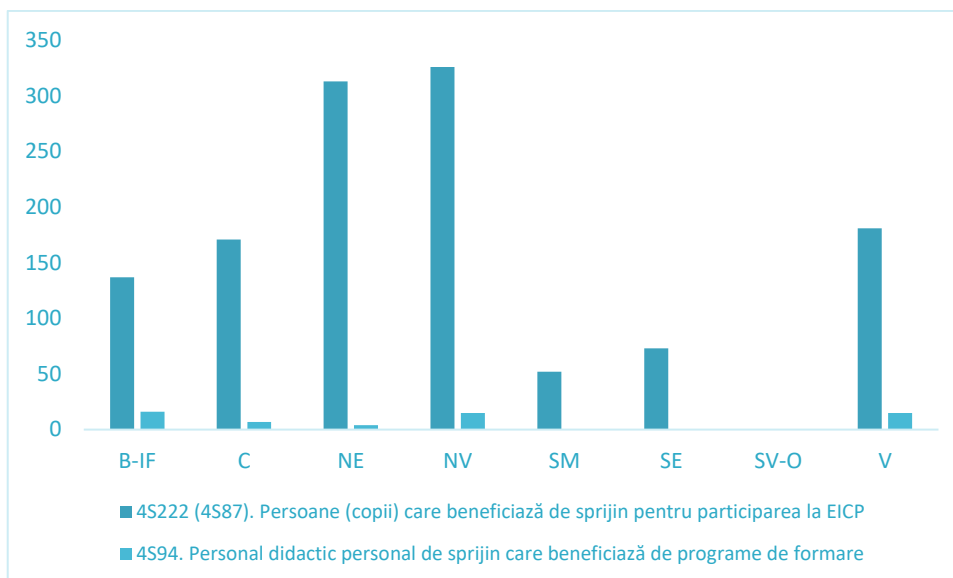
Figură 23. POCU/784/6/24 Copii cu părinți plecați (pilot)

Sursa: prelucrările autorilor

- Pe apelul **POCU/447/6.3/Bani de liceu**, apel necompetitiv, cu beneficiar unic MEN, a avut o alocare de 50.000.000 Euro, însă proiectul depus a acoperit doar 59% din bugetul disponibil.
- Pe apelul **POCU/658/6/2/Dezvoltarea serviciilor de educație antreprenorială**, cu o alocare de **145.479.108** Euro pentru regiunile mai puțin dezvoltate, au fost contractate doar 17 proiecte ce au însumat **67.049.630** lei, respectiv numai **9%** din bugetul alocat.

Figură 24. POCU/658/6/2- Dezvoltarea serviciilor de educație antreprenorială

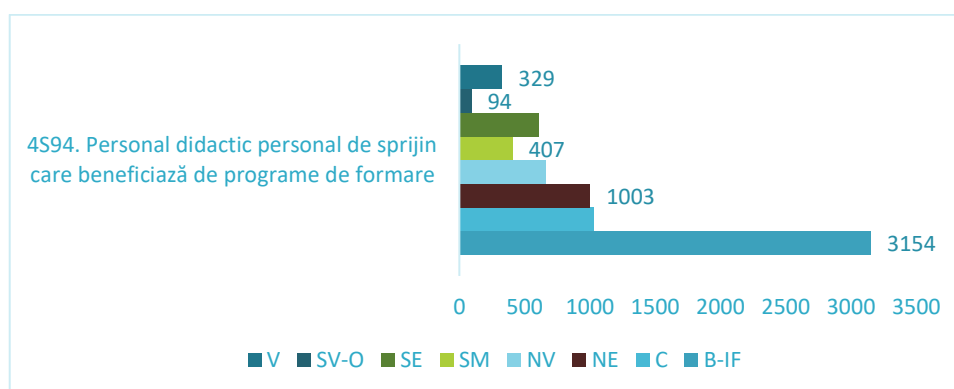
Sursa: prelucrările autorilor

- Un apel similar a fost lansat și pentru regiunea București-Ilfov, mai dezvoltată, respectiv **POCU/664/6/2/ Dezvoltarea serviciilor de educație anteprescolară (B-IF)** cu o alocare de **18.520.892 Euro**, în cadrul căruia au fost contractate doar 7 proiecte ce au însumat **31.588.977** de lei, respectiv **35%** din valoarea alocată și au sprijinit 147 de copii.

248. Din cele 40 de proiecte ale Temei 3, 28 sunt pentru învățământul preuniversitar:

- Pe apelul **POCU/73/6.6/Profesori motivați în școli defavorizate**, pentru care a existat o alocare de **25.000.000 Euro**, sunt contractate 27 de proiecte cu o valoare totală a proiectelor de **127.104.233** (104% din bugetul alocat) lei și o valoare medie pe proiect de **4.699.467** lei. Aceste proiecte au fost încheiate în 2020 și au avut ca indicator sprijinirea a 6.883 de cadre didactice.

Figură 25. POCU/73/6.6/Profesori motivați în școli defavorizate

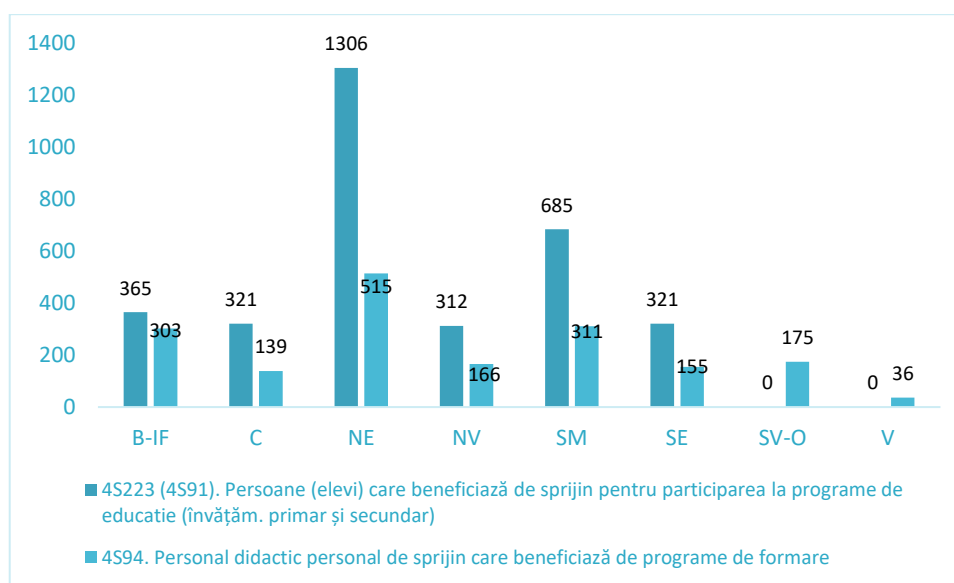
Sursa: prelucrările autorilor

- Apelul **POCU/904/6/25/Profesionalizarea carierei didactice**, necompetitiv, a avut o alocare de 28.000.000 Euro, iar valoarea contractată a proiectului este de 132.553.713 lei, puțin peste 27 mil. Euro, prin care peste 2800 de cadre didactice au beneficiat, de asemenea, de instruire.

249. Dintre cele 295 de proiecte comune temelor 1 și 3, 272 sunt dedicate învățământului preuniversitar, din care 268 de proiecte sunt de tip **competitiv**, în timp ce patru sunt de tip **non-competitiv**, după cum urmează:

- Apelul **POCU/254/6.20/ Curriculum național pentru învățământul primar și gimnazial**, necompetitiv, cu o alocare de 37.094.555 Euro, finanțând cu o valoare de 192.407.487,71 de lei (106% din fondurile alocate), un proiect ce poate fi considerat cel mai ambițios proiect al Axei 6, prin prisma valorii, a obiectivelor de reformă și a dimensiunii grupului țintă. Acesta are un grup țintă de 55.000 de cadre didactice din învățământul primar și gimnazial din care peste 52.600 fuseseră sprijinite până la data evaluării și 2.500 de elevi, indicator depășit, întrucât până la finalul lunii aprilie 2023, fuseseră sprijiniți peste 3300 de elevi. Proiectul se va încheia în iulie 2023.
- Apelul **POCU/446/6.22/Educație timpurie incluzivă și de calitate (ETIC)**, cu un buget alocat de 4.000.000 Euro, are doar un singur proiect cu o finanțare de 13.864.560,84 de lei (71% din bugetul alocat). Proiectul se va încheia în iunie 2023 și implică 2.600 de cadre didactice.
- Apelul **POCU/982/6/20 LIMBA ROMÂNĂ PENTRU MINORITĂȚI**, cu o sumă alocată de 1.000.000 Euro, are de asemenea, un singur proiect în valoare totală de 44.481.130 lei ce va fi finalizat în noiembrie 2023 și având peste 2600 beneficiari.
- Apelul **POCU/1000/6/2/STANDEV**, cu o sumă alocată de 57.925.589 lei, ce va fi finalizat în decembrie 2023.
- Apelul **POCU/987/6/25/Educație nonformală outdoor**, cu un buget alocat de 13.120.000 Euro, a adunat 98 de proiecte contractate în valoare de 168.629.622 lei ce reprezintă o contractare de 262%, în regiunile mai puțin dezvoltate.

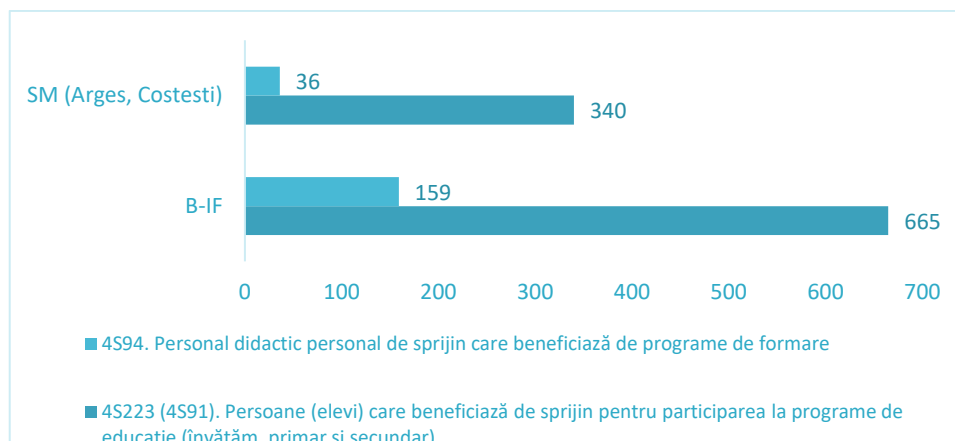
Figură 26. POCU/987/6/25 Educația nonformală outdoor

Sursa: prelucrările autorilor

- În oglindă, a fost lansat și apelul **POCU/988/6/25/Educație nonformală outdoor (B-IF)**, cu un buget alocat de 1.920.000 Euro, care, de asemenea a avut o supra-contractare de 147%, valoarea totală a celor 8 proiecte contractate însumând 13.822.598 lei. Deși proiectul ce figurează în baza de date a fi implementat în orașul Costești, Județul Argeș - E - COOL - Educație Creativă Organizată prin Outdoor Learning, SMIS 154207, acesta este implementat la nivelul a două școli gimnaziale din Buftea și una din Glina, ambele în județul Ilfov.

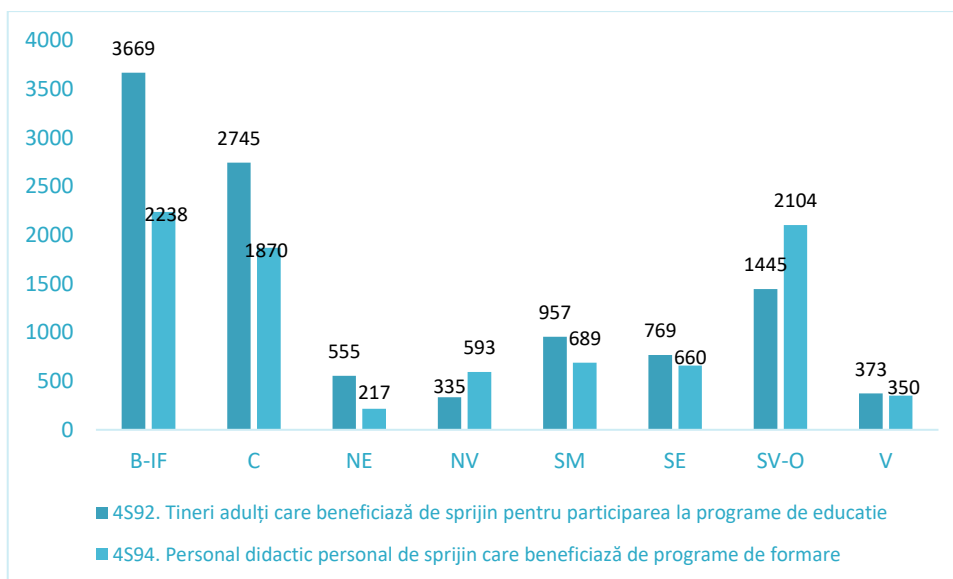
Figură 27. POCU/988/6/25 Educația nonformală outdoor (BI)

Sursa: prelucrările autorilor

- Apelul **POCU/665/6/23/Măsurile de educație de tip a doua șansă**, cu un buget disponibil de 144.995.431 Euro, a însumat 30 de proiecte contractate în regiunile mai puțin dezvoltate, cu o valoare totală de 283.404.577 lei, epuizând doar 40% din fondurile disponibile. București-Ilfov, Centru și Sud Vest Oltenia sunt regiunile care au folosit cel mai mult această oportunitate de finanțare.

Figură 28. POCU/665/6/23 Măsurile de educație de tip a doua șansă

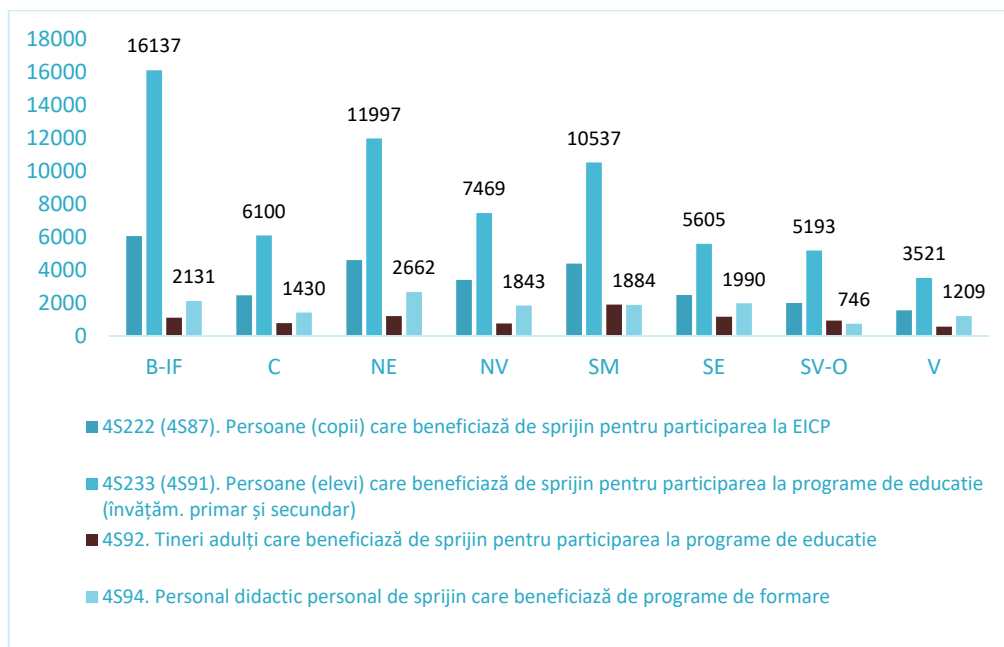

Sursa: prelucrările autorilor

- Un apel similar a fost lansat și pentru regiunea București-Ilfov, **POCU/666/6/23/Măsurile de educație de tip a doua șansă (B-IF)**, cu o alocare de 18.459.315 Euro, dar în cadrul căruia au fost contractate doar 8 proiecte în valoare totală de 47.594.835 lei, reprezentând doar 53% din disponibil. Peste 1900 de tineri adulți au beneficiat de sprijin pentru participarea la programe de educație și peste 1000 de personal didactic au fost formate.

- Cele mai multe proiecte au fost finanțate prin apelul **POCU/74/6.18/Școală pentru toți**, cu o alocare totală de 173,2 mil Euro, și anume 127 proiecte, cu o valoare totală a finanțării de 764.481.330 (90% din bugetul alocat) de lei și o valoare medie a proiectelor de 6.019.538 de lei. Cu excepția a nouă proiecte ce au termene de finalizare în perioada mai-decembrie 2023, celelalte proiecte sunt finalizate.

Figură 29. POCU/74/6.18/Școala pentru toți

Sursa: prelucrările autorilor

Tabel 7. Valoarea proiectelor finanțate în cadrul Temelor 1 și 3 pentru învățământul preuniversitar

Tema de evaluare/Apelul	Alocare (Euro) UE+RO	Alocare (RON) UE+RO (4.9)	Număr de proiecte pe apeluri	Reziliate	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Lei	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Euro (4.9)	% din alocare	Valoarea medie a proiectelor pe apeluri în Lei
POCU/784/6/24/COPII CU PARINȚI PLECĂȚI (PILOT)	30.000.000	147.000.000	65	1	278.786.541	56.895.212	190%	4.289.024
POCU/447/6.3/BANI DE LICEU	50.000.000	245.000.000	1		144.848.879	29.560.996	59%	
POCU/658/6/2/DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE EDUCATIE ANTEPRESCOLARA	145.479.108	712.847.629	17	8	67.049.630	13.683.598	9%	3.944.096
POCU/664/6/2/DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE EDUCATIE ANTEPRESCOLARA (BI)	18.520.892	90.752.371	7		31.588.977	6.446.730	35%	4.512.711
POCU/454/6.11/BURSA PROFESIONALA	84.056.791	411.878.276	1		386.201.644	78.816.662	94%	
Total 3 - calitate	53.000.000	259.700.000	28		259.657.946	52.991.418	2	
POCU/904/6/25/PROF CARIERA DIDACTICA	28.000.000	137.200.000	1		132.553.713	27.051.778	97%	
POCU/73/6.6/PROFESORI MOTIVAȚI ÎN ȘCOLI DEFAVORIZATE	25.000.000	122.500.000	27		127.104.233	25.939.639	104%	4.707.564
Total tema compozită 1 și 3	415.889.301	2.037.857.575	272	2	1.584.991.646	323.467.683	78%	

Tema de evaluare/Apelul	Alocare (Euro) UE+RO	Alocare (RON) UE+RO (4.9)	Număr de proiecte pe apeluri	Reziliate	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Lei	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Euro (4.9)	% din alocare	Valoarea medie a proiectelor pe apeluri în Lei
POCU/74/6.18/ȘCOALĂ PENTRU TOȚI	173.200.000	848.680.000	127	2	764.481.330	156.016.598	90%	6.019.538
POCU/254/6.20/CURRICULUM NATIONAL PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL	37.094.555	181.763.320	1		192.407.487	39.266.834	106%	
POCU/446/6/22/EDUCAȚIE TIMPURIE INCLUZIVĂ ȘI DE CALITATE (ETIC)	4.000.000	19.600.000	1		13.864.561	2.829.502	71%	
POCU/665/6/23/MĂSURI DE EDUCAȚIE DE TIP A DOUA ȘANȘĂ	144.995.431	710.477.612	30		283.404.577	57.837.669	40%	9.446.819
POCU/666/6/23 MĂSURI DE EDUCAȚIE DE TIP A DOUA ȘANȘĂ (BI)	18.459.315	90.450.644	5		47.594.835	9.713.232	53%	9.518.967
POCU/982/6/20/LB ROMANA PT MINORITATI	10.000.000	49.000.000	1		42.861.047	8.747.152	18%	
POCU/987/6/25/EDUCAȚIE NONFORMALA OUTDOOR	13.120.000	64.288.000	98		168.629.622	34.414.209	262%	1.720.710
POCU/988/6/25/EDUCAȚIE NONFORMALA OUTDOOR (B-If)	1.920.000	9.408.000	8		13.822.598	2.820.938	147%	1.727.825
POCU/1000/6/20/STANDEV	13.100.000	64.190.000	1		57.925.589	11.821.549	90%	
Total Temele 1, 3 și compozit	796.946.092	3.905.035.851	391	11	2.753.125.263	561.862.299	71%	

Sursa datelor: prelucrările autorilor pe baza informațiilor furnizate de AM POCU, 30.04.2023

2.1.3.1.2. Învățământ terțiar

250. Intervențiile la nivelul învățământului terțiar (universitar și non-universitar) finanțate prin POCU sunt cuprinse, potrivit documentului de programare, în cadrul Axei Prioritare 6 (AP6 – Educație și competențe). Conform documentului de programare, în cadrul AP6, au fost incluse următoarele priorități de investiții pentru sectorul universitar: P110ii - Îmbunătățirea calității și eficienței și accesul la învățământul terțiar și a celui echivalent în vederea creșterii participării și a nivelului de educație, în special pentru grupurile defavorizate (Obiectivele specifice 6.7 – 6.10). De asemenea în cadrul P110iv - Îmbunătățirea utilității sistemelor de educație și formare pentru piața muncii, facilitarea trecerii de la educație la muncă și consolidarea sistemelor de educație și formare profesională și a calității lor, inclusiv prin mecanisme pentru anticiparea competențelor, adaptarea programelor de învățământ și crearea și dezvoltarea de sisteme de învățare bazate pe muncă, inclusiv sisteme de învățare duale și de ucenicie, este inclus parțial și sectorul universitar.

251. Obiectivele specifice care au vizat sectorul de învățământ terțiar, universitar și non-universitar în cadrul Temei 1&3 au fost:

- OS 8 Implementarea de măsuri sistematice în învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate pentru a facilita adaptarea la cerințele pieței muncii;
- OS 19 Obiectiv compozit OS. 6.13 și 6.14;
- OS 21 Obiectiv specific integrat 6.7, 6.9, 6.10.

252. Proiectele finanțate prin POCU în învățământul terțiar se regăsesc în trei teme de obiect al acestei evaluări și anume: în cadrul Temei 3, în cadrul Temelor 1 și 3 (proiecte comune ambelor teme / obiectiv specific compozit) și în cadrul Temei 5. (vezi temele de evaluare în capitolul Contextul evaluării).

Tabel 8. Valoarea proiectelor finanțate în cadrul Temelor 3, 5 și compozit 1 și 3 pentru sectorul universitar (valoarea FSE și buget de stat la 31.03.2023)

Tema de evaluare/Apelul	Alocare (Euro) UE+RO	Alocare (RON) UE+RO (4.9)	Număr de proiecte pe apeluri	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Lei	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Euro (4.9)	% din alocare	Valoarea medie a proiectelor pe apeluri în Lei
Total 3 - calitate	6.500.000	31.850.000	1	27.092.444	5.529.070	85%	
POCU/472/6.8/INSTRUMENTE PENTRU STABILIREA DECIZIILOR DE SISTEM FUNDAMENTATE PENTRU CREȘTEREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (Terțiar)	6.500.000	31.850.000	1	27.092.444	5.529.070	85%	
Total tema compozită 1 și 3	232.387.012	1.138.696.359	34	300.133.048	61.251.642	26%	
POCU/864/6/21/MASTER DIDACTIC (Terțiar)	17.000.000	83.300.000	1	76.836.962	15.681.013	92%	
POCU/320/6.21/MASURI DE OPTIMIZARE A OFERTELOR DE STUDII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN SPRIJINUL ANGAJABILITĂȚII (Terțiar)	144.295.248	707.046.715	11	61.726.702	12.597.286	9%	5.611.518
POCU/379/6.21/BURSA STUDENT ANTREPRENOR (Terțiar)	71.091.764	348.349.644	22	161.569.384	32.973.344	46%	7.344.063
Total Temele 1, 3 și compozit	238.887.012	1.170.546.359	35	327.225.492	66.780.713	28%	

Sursa datelor: prelucrările autorilor pe baza informațiilor furnizate de AM POCU, 30.04.2023

253. În perioada evaluată, în cadrul POCU au fost contractate și implementate 298 de proiecte care au avut ca beneficiar principal (sau partener) o organizație din domeniul învățământului terțiar (universitate de stat sau particulară acreditată, instituție publică aflată în subordinea Ministerului Educației sau independentă cu rol de reglementare în sector, Ministerul Educației)⁷.

254. Valoarea totală a contractelor a fost de 1,6 miliarde de lei (dacă includem și intervențiile finanțate în cadrul obiectivului specific 13). Dacă luăm în considerare exclusiv intervențiile finanțate exclusiv în sectorul terțiar universitar, suma totală contractată este de aproximativ 300 de milioane de lei. Intervențiile dedicate învățământului universitar reprezintă aproximativ 5% în totalul fondurilor contractate în cadrul POCU.

255. Dintre cele 298 de proiecte contractate pentru sprijinirea învățământului terțiar, 2 proiecte au fost selectate prin apeluri non-competitive:

- POCU/472/6.8/INSTRUMENTE PENTRU STABILIREA DECIZIILOR DE SISTEM FUNDAMENTATE PENTRU CREȘTEREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR
- POCU/864/6/21/Program pilot pentru SPRIJINIREA FORMĂRII INIȚIALE A CADRELOR DIDACTICE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

⁷ Cod de intervenție: 116 Acces la educație terțiară și echivalent, 118 Întărirea educației și formării profesionale. Îmbunătățirea relevanței sistemelor de educație și formare față de piața muncii.

256. În cadrul apelului POCU/320/6.21/Măsurile de optimizare a ofertelor de studii din învățământul superior în sprijinul angajabilității au fost depuse 16 cereri de finanțare, dintre care 11 au fost admise și contractate. În cadrul apelului POCU/379/6.21/Bursa Student Antreprenor au fost depuse 30 de cereri de finanțare, dintre care 22 au fost admise și contractate. Ambele apeluri de proiecte au vizat operațiuni compozite în cadrul O.S. 6.7, 6.9 și 6.10 ale AP 6.

257. Alocările financiare pentru proiectele contractate în urma acestor apeluri de proiecte sunt semnificativ mai mici decât cele previzionate la lansarea apelurilor. Astfel, pentru Apelul 320 au fost alocate aproximativ 670 milioane LEI, din care efectiv contractate au fost aproape 62 de milioane (sau 9% din suma alocată inițial). Apelul 379 a beneficiat de o alocare inițială de aproape 348 milioane LEI, din care au fost efectiv contractați puțin peste 161 de milioane (aproximativ 47% din suma alocată).

258. Activitățile finanțate în cadrul Apelului 320 au vizat dezvoltarea unor noi programe de studii de nivel terțiar non-universitar în cadrul colegiilor universitare, structuri universitare care în anii anteriori nu au avut activități didactice din cauza absenței unei finanțări din fonduri publice. De asemenea, au fost alocate resurse specifice pentru acordarea unor stimulente financiare directe (în sumă de 300 de lei, acordate lunar, pe perioada participării în calitate de membru al grupului țintă la activitățile proiectului) elevilor participanți la programele de studii organizate în cadrul colegiilor universitare, precum și organizarea de programe de pregătire profesională pentru cadrele didactice universitare care urmau să gestioneze cursurile de nivel terțiar non-universitar.

259. Activitățile finanțate în cadrul Apelului 379 au vizat dezvoltarea unui sistem de sprijin prin intermediul susținerii unui sistem de burse, mobilități și constituirea unor rețele de colaborare la distanță, virtuale, pentru a stimula participarea la învățământul superior a studenților. Simultan, în vederea creșterii calității programelor de studii, au fost finanțate activități de dezvoltare și flexibilizare a ofertei educaționale și a materialelor de studii și adaptarea acestora la noile mijloace de comunicare. În cele din urmă au fost finanțate activități care au ca rezultat corelarea dintre oferta educațională și piața muncii, în special în domeniile de dezvoltare inteligentă specificate în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare Inovare (SNCDI), în conformitate cu OMEN 5376/2017. Totodată, au fost alocate punctaje suplimentare în evaluarea proiectelor pentru includerea în grupul țintă a elevilor din sistemul pre-universitar, pentru aceștia urmând a fi dezvoltate activități de informare și atragere către programele de studii de nivel universitar dar și non-universitar. În ceea ce privește cadrele didactice, au fost prevăzute activități eligibile identice cu cele din cadrul Apelului 320, care au vizat consolidarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale acestora. Datorită suprapunerii de activități eligibile cu cele din Apelul 320, Ghidul Solicitantului din Apelul 379 conține o prevedere specifică prin care este explicit enunțat faptul că persoanele care fac parte din grupul țintă al proiectelor finanțate în cadrul acestui Apel nu pot deține calitatea de membru al grupului țintă în cadrul proiectelor finanțate în cadrul celui alt apel.

260. Cu excepția proiectului non-competitiv, finanțat prin apelul 864, privind derularea unui program pilot de formare inițială pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, precum și a câte unui proiect finanțat în cadrul apelului 320 și 379, a căror implementare a fost prelungită până în luna Iunie 2023, proiectele finanțate sunt finalizate.

261. Proiectul finanțat prin apelul 864, are ca beneficiar principal Ministerul Educației și include 9 parteneri, dintre care 8 sunt universități de stat din România. Obiectivul proiectului este, conform cererii de finanțare " Îmbunătățirea calității și eficienței învățământului terțiar prin diversificarea ofertelor educaționale în învățământul terțiar universitar, îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic din învățământul terțiar universitar în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile, precum și prin stimularea accesului la învățământul superior. Contribuția principală a proiectului vizează implementarea unui sistem integrat de învățare adresat viitoarelor cadre didactice ce vor preda în sistemul național de învățământ preuniversitar, sistem ce are ca scop dezvoltarea și diversificarea competențelor didactice ale acestora." Concret, în cadrul acestui proiect au fost dezvoltate programe de studii de master didactic, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1 / 2011, care au fost implementate de către universitățile partenere. În cadrul acestor programe au fost școlarizate

aproximativ. 484 de persoane până la 30 decembrie 2022. Date finale privind grupul țintă atins de proiect nu sunt disponibile la momentul prezentei evaluări, proiectul fiind încă în implementare până în iunie 2023.

2.1.3.2. Realizări, rezultate și gradul de îndeplinire a obiectivelor programului

2.1.3.2.1. Învățământ preuniversitar

262. Țintele indicatorilor de realizare sunt în general atinse la jumătate. Proiectele cu cele mai mari contribuții la nivelul de realizare a indicatorilor au fost proiectele strategice, precum cele din apelul Bani de liceu și Bursa profesională, cel din urmă depășind cu mult ținta indicatorului aferent. Patru indicatori, însă, sunt în pericol de a nu-și atinge țintele, după cum urmează:

- Indicatorul dedicat participării la educația timpurie „**4S22 (4S87). Persoane (copii) care beneficiază de sprijin pentru participarea la EICP**” este puțin peste jumătate față de țintă. Acesta a fost vizat prin proiectele din cadrul apelului Școală pentru toți, însă numărul proiectelor a fost redus iar țintele diminuate, în special pentru categoria 0-2 ani. Astfel de intervenții au un grup țintă specific care necesită o atenție deosebită și personal specializat, motiv pentru care încadrarea cu alte tipuri de grupuri țintă poate fi limitativă.
- Participarea scăzută în proiectele de tip **A doua șansă**, așa cum s-a întâmplat de altfel și proiectele similare finanțate prin POSDRU DMI 2.2, face ca valoarea indicatorului „4S92. Tineri adulți care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație” la 30 martie 2023 să fie departe de țintă, la 53% îndeplinire, și are un risc ridicat de nerealizare chiar dacă ținta lui a fost ajustată (de la 75.000 la 32.232, pentru regiunile mai puțin dezvoltate).
- Indicatorului **4S93 Ofertă educațională dezvoltată**, îi lipsește 1 dintre cele 3 ce reprezentau ținta pentru 2023, respectiv cea bazată pe soluții digitale, având astfel un grad de realizare de 67%.
- Indicatorul **4S94 „Personal didactic personal de sprijin care beneficiază de programe de formare”** vizând personalul didactic este la 30 aprilie 2023 la 58%. Contribuția majoritară la atingerea valorii indicatorului vine din proiectul CRED⁸, peste 55% din valoarea indicatorului realizat, iar împreună cu proiectele PROF și ETIC, proiectele strategice, non-competitive, adună 64% din valoarea indicatorului.

Tabel 9. Progresul indicatorilor de realizare la data de 30 aprilie 2023, date raportate în SMIS

Indicatori de realizare	Ținta 2023 conform POCU	Valoare corespunzătoare țintelor proiectelor contractate (2022)	Valoare realizată raportată în SMIS (2023)	% realizare vs ținta proiecte (2023)	% realizare vs ținta POCU
OS 6.2: 4S222 (4S87). Persoane (copii) care beneficiază de sprijin pentru participarea la EICP	55.447	27.763	30.152	109%	54%
• din care: copii 0-2 ani		6.398	5.673	89%	
○ din care: Roma		1.723	1.696	98%	
○ din care: Din zona rurală		3.479	3.450	99%	
• din care: copii 3-5 ani		20.475	25.277	123%	
○ din care: Roma		4.396	6.577	150%	
○ din care: Din zona rurală		14.214	18.485	130%	
OS 6.2: 4S88. Sistem de asigurare a calității la nivel de educație timpurie elaborat	1	1	1	100%	100%
OS 6.2: 4S89. Cadru instituțional la nivel de educație timpurie elaborat	1	1	1	100%	100%

⁸ Proiect Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți - CRED (cod SMIS 118327)

Indicatori de realizare	Ținta 2023 conform POCU	Valoare corespunzătoare țințelor proiectelor contractate (2022)	Valoare realizată raportată în SMIS (2023)	% realizare vs ținta proiecte (2023)	% realizare vs ținta POCU
OS 6.2: 4S90. Cadru curricular național la nivel de EICP elaborat	1	1	0	0%	0%
OS 6.3: 4S233 (4S91). Persoane (elevi) care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație (învățăm. primar și secundar)	54.516	135.082	157.782	117%	289%
· din care: elevi din învățământul primar (6-10 ani)		33.192	40.256	121%	
o din care: Din zona rurală		21.234	28.183	133%	
o din care: Roma		8.115	11.299	139%	
· din care: elevi din învățământul gimnazial (11-14 ani)		32.590	36.526	112%	
o din care: Din zona rurală		18.191	24.071	132%	
o din care: Roma		6.440	8.164	127%	
· din care: elevi din învățământul secundar superior (14-16 ani)		70.513	81.235	115%	
o din care: Din zona rurală		54.547	65.298	120%	
o din care: Roma		1.703	2.020	119%	
OS 6.4: 4S92. Tineri adulți care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație	40257	29.434	21.186	72%	53%
· din care: Tineri care au părăsit timpuriu școala, cu vârsta cuprinsă între 12-16 ani, care nu au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei neabsolvite		1.137	208	18%	
o din care: Din zona rurală		521	139	27%	
o din care: Roma		410	170	41%	
· din care: Tineri care au părăsit timpuriu școala, cu vârsta cuprinsă între 12-16 ani, care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei neabsolvite		1.686	428	25%	
o din care: Din zona rurală		675	152	23%	
o din care: Roma		842	503	60%	
· din care: Tineri 16-24 ani care au un loc de munca și nu au absolvit învățământul obligatoriu		1.465	296	20%	
o din care: Din zona rurală		201	117	58%	
o din care: Roma		560	246	44%	
· din care: Adulți 25-64 ani care NU au absolvit învățământul obligatoriu		9.206	7.189	78%	
o din care: Din zona rurală		3.007	3.987	133%	
o din care: Roma		4.122	7.270	176%	
OS 6.5: 4S93. Oferta educațională (dezvoltată)	3	17	2	12%	67%
· din care: de tip TIC/ de tip CdȘ		5	1	20%	
· din care: orientate pe formarea de competențe cheie		3	1	33%	
· din care: bazate pe soluții digitale		2	0	0%	
OS 6.6: 4S94. Personal didactic personal de sprijin care beneficiază de programe de formare	157.205	136.677	91.125	67%	58%
OS 6.11: 4S113. Persoane (elevi ucenici) care beneficiază de sprijin	80.132	134.912	139.512	103%	174%

Sursa datelor: prelucrările autorilor pe baza informațiilor furnizate de AM POCU, 30.04.2023

263. După cum se observă în tabelul de mai jos, mare parte dintre indicatori – cinci din nouă, și-au atins ținta asumată prin proiecte, dar raportat la țintele asumate pentru 2023 la nivel de program, doar patru din nouă au atins țintele, din care doi le-au depășit semnificativ. Probleme de atingere a țintelor se observă la indicatorii evidențiați în tabel cu grad de realizare variind între 25% și 55%. Aceștia și-ar atinge ținta doar dacă s-ar semna noi contracte sau contractele existente și-ar depăși țintele. Indicatorul 4S90, aferent cadrului curricular național la nivel de EICP, urmează a fi finalizat până la finalul proiectului.

Tabel 10. Gradul de atingere a țintelor indicatorilor de realizare la data de 30 aprilie 2023

Indicatori de realizare	Ținta 2023 conform POCU	Grad de îndeplinire: realizări raportate la valoarea cumulată a țintelor din proiectele contractate*	Grad de îndeplinire: realizări raportate la valoarea țintă program 2023**
OS 6.2: 4S222 (4S87). Persoane (copii) care beneficiază de sprijin pentru participarea la EICP	55.447	109%	54%
OS 6.2: 4S88. Sistem de asigurare a calității la nivel de educație timpurie elaborat	1	100%	100%
OS 6.2: 4S89. Cadru instituțional la nivel de educație timpurie elaborat	1	100%	100%
OS 6.2: 4S90. Cadru curricular național la nivel de EICP elaborat	1	0%	0%
OS 6.3: 4S233 (4S91). Persoane (elevi) care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație (învățăm. primar și secundar)	54.516	117%	289%
OS 6.4: 4S92. Tineri adulți care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație	40.257	72%	53%
OS 6.5: 4S93. Oferta educațională (dezvoltată)	3	12%	67%
OS 6.6: 4S94. Personal didactic personal de sprijin care beneficiază de programe de formare	157.205	67%	58%
OS 6.11: 4S113. Persoane (elevi ucenici) care beneficiază de sprijin	80.132	103%	174%

* Raportul dintre suma valorilor raportate și suma valorilor țintă stabilite prin contracte

** Raportul dintre suma valorilor raportate și valoarea țintă a indicatorilor stabilită prin POCU

Sursa: Date de monitorizare a programului (SMIS)

264. Rapoartele privind Starea Învățământului Preuniversitar oferă date pentru indicatorii privind rata de cuprindere și cea de abandon școlar, la nivel regional și național, sintetizate în tabelul următor:

Tabel 11. Indicatori privind rata de cuprindere în educație și rata de abandon a elevilor, la 30.06.2020

Indicator	Țintă POCU 2023	Valoarea indicatorului în Rapoartele privind starea învățământului preuniversitar din 2014-2020 (nivel național)	Valoarea indicatorului în Rapoartele privind starea învățământului preuniversitar din 2017-2018 și 2018-2019 (nivel național)
Pentru OS 6.2			

4S215. Rata de cuprindere a copiilor de vârstă educației ante-preșcolare	8,7%	-	-
4S216. Rata de cuprindere a copiilor de vârstă educației preșcolare	86,73% în regiuni mai puțin dezvoltate 89% în regiuni dezvoltate	90,1%	90% (în 2018-2019)
Pentru OS 6.3:			
4S217 Rata de cuprindere a elevilor din învățământul primar sprijiniți prin FSE	91,83% în regiuni mai puțin dezvoltate 93% regiuni dezvoltate	88,7%	90,8% (în 2018-2019)
4S218 Rata de cuprindere a elevilor din învățământul gimnazial sprijiniți prin FSE	92,18% în regiuni mai puțin dezvoltate 95% în dezvoltate regiuni dezvoltate	90%	85,1% (în 2018-2019)
4S219 Rata de cuprindere a elevilor din învățământul secundar superior sprijiniți prin FSE	90,7% în regiuni mai puțin dezvoltate 92,5% în regiuni dezvoltate	91,4%	86,2% (în 2018-2019)
4S220 Rata de abandon a elevilor din învățământul primar și gimnazial	1,85% în regiuni mai puțin dezvoltate 1,5% în regiuni dezvoltate	1,8%	1,7% (în 2017-2018)
4S221 Rata de abandon a elevilor din învățământul secundar superior	3,41% în regiuni mai puțin dezvoltate 3,10% în regiuni dezvoltate	2,9%	2,5% (în 2017-2018)

Sursa: POCU și Rapoartele privind Starea învățământului Preuniversitar

265. În ceea ce privește indicatorii de rezultat, progresul efectiv al acestora este prezentat în tabelul următor.

Tabel 12. Progresul indicatorilor de rezultat la data de 30 aprilie 2023 date raportate în SMIS

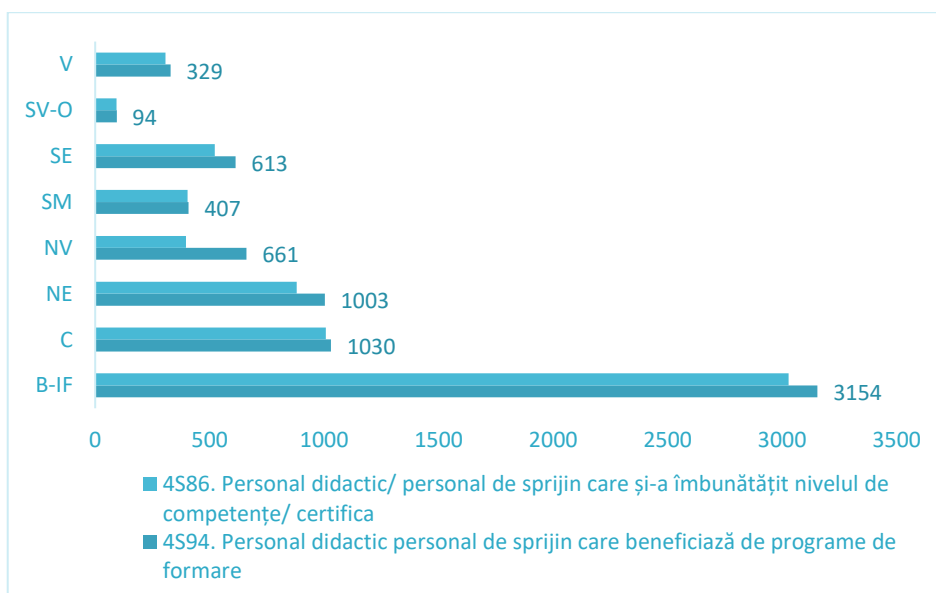
Indicatori de rezultat	Valoare de referință	Ținta 2023 conform POCU	Valoare realizată	Grad de îndeplinire: rezultate raportate la valoare țintă program 2023**
OS 6.2: 4S74. Sistem de asigurare a calității la nivel de educație timpurie funcțional	0	1	1	100%
OS 6.2: 4S75. Cadru instituțional la nivel de educație timpurie implementat	0	1	1	100%
OS 6.2: 4S76. Cadru curricular național la nivel de educație timpurie implementat	0	1	1	1
OS 6.4: 4S82. Copii/ tineri/ adulți care au finalizat programe de tip a doua șansă, urmare a sprijinului primit	Regiuni mai puțin dezvoltate 16.500, regiuni dezvoltate 1.765	41.513	8.249	20%
• din care: Adulți 25-64 ani care nu au absolvit învățământul			4.029	
• din care: Tineri 16-24 de ani care au un loc de muncă și nu au absolvit învățământul obligatoriu			329	
• din care: Tineri care au părăsit timpuriu școala, cu vârsta cuprinsă între 12-16 ani, care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei neabsolvite			210	
OS 6.4: 4S83. Copii/ tineri/ adulți care obțin o calificare la finalizarea programelor de tip a doua șansă	Regiuni mai puțin dezvoltate 3.357, regiuni dezvoltate 373	6.722	574	9%
• din care: Adulți 25-64 ani care nu au absolvit învățământul			0	
• din care: Tineri 16-24 de ani care au un loc de muncă și nu au absolvit învățământul obligatoriu			375	

Indicatori de rezultat	Valoare de referință	Ținta 2023 conform POCU	Valoare realizata	Grad de îndeplinire: rezultate raportate la valoare țintă program 2023**
• din care: Tineri care au părăsit timpuriu școala, cu vârsta cuprinsă între 12-16 ani, care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei neabsolvite			2	
OS 6.5: 4S84. Oferte educaționale validate	-	3	2	67%
• din care: de tip TIC/ de tip CdȘ			1	
• din care: orientate pe formarea de competențe cheie			1	
• din care: bazate pe soluții digitale			0	
OS 6.6: 4S86. Personal didactic/ personal de sprijin care și-a îmbunătățit nivelul de competențe/ certificat	Regiuni mai puțin dezvoltate 87.444, regiuni dezvoltate 9.363	141.484	77.301	55%
OS 6.11: 4S107. Persoane (elevi, ucenici) certificați urmare a sprijinului acordat	44.072	48.079	56.434	117%
• din care: Roma			849	
• din care: Din zona rurală			42.708	
OS 6.11: 4S108. Persoane (elevi, ucenici) care își găsesc un loc de muncă	23.238	40.066	4.996	12%
• din care: Roma			3.596	
• din care: Din zona rurală			42	
OS 6.11: 4S109. Persoane (elevi, ucenici) care urmează studii, cursuri de formare	5.169	80.13	56.160	701%
• din care: Roma			949	
• din care: Din zona rurală			41.201	

Sursa: Date de monitorizare a programului (SMIS)

266. Din analiza indicatorilor de rezultat comparat cu cei de realizare, pentru apelul Profesori motivați în școli defavorizate se poate observa că majoritatea profesorilor instruiți au obținut și certificarea nivelului de competență.

Figură 30. POCU/73/6.6/Profesori motivați în școli defavorizate

Sursa: prelucrările autorilor

267. O analiză similară în ceea ce privește ucenicii care au beneficiat de sprijin și care au obținut și certificare a competențelor relevă faptul că doar 40% din participanții la proiectele finanțate prin POCU destinate ucenicilor, au obținut certificare.

268. Trei dintre indicatori au valori foarte mici raportat la ținta stabilită prin program, iar șansele de creștere a acestei valori sunt extrem de reduse, mai cu seamă că nu există perspectiva unor noi contracte de finanțare. Astfel:

- Indicatorul 4S82. Copii/ tineri/ adulți care au finalizat programe de tip a doua șansă, urmare a sprijinului primit însumează 8.249 de persoane din ținta de 41.513, atingând un nivel de atingere a țintei de 20%.
- Indicatorul 4S83. Copii/ tineri/ adulți care obțin o calificare la finalizarea programelor de tip a doua șansă adună doar 574 de persoane doar din apelul POCU/74/6.18/ȘCOALĂ PENTRU TOȚI, reprezentând doar 9% din ținta de 6722 persoane.
- Indicatorul 4S108. Persoane (elevi, ucenici) care își găsesc un loc de muncă, adună 4996 de persoane din ținta de 23.238. Si pentru acesta, nu par a fi oportunități de atingere a valorii țintite.

2.1.3.2.2. Învățământ terțiar

269. Analiza execuției bugetare, pe baza datelor primite din partea Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) poate fi realizată la nivel de Obiectiv specific, însă, din păcate, evidența execuției bugetare a proiectelor include o eroare de încadrare, care face imposibilă analiza la nivel de categorie de intervenție. Astfel, toate proiectele finanțate în cadrul intervențiilor care au vizat sectorul de învățământ superior, descrise anterior, sunt încadrate sub codul 115, care potrivit programării POCU vizează "reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, nonformale și informale pentru reintegrarea în educație și formare"

270. Alocările financiare pentru intervențiile care au vizat sectorul de învățământ terțiar universitar și non-universitar, au fost făcute în cea mai mare parte (aproximativ 1,1 miliarde RON contractate) în cadrul OS 13 și au vizat acțiuni legate de "Creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar și non-universitar care își găsesc un loc de muncă urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă/cercetare/inovare, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI". Acestea fac obiectul Temei de evaluare numărul 5 din acest Raport.

271. În cadrul OS 6.8⁹ a fost finanțat un singur proiect, necompetitiv, la nivel de sistem, prin apelul 420. Execuția bugetară finalizată arată o execuție bugetară de 83%, valoarea contractată fiind de aproximativ 27 milioane RON, iar cea plătită beneficiarului efectiv la data 31.12.2022 fiind de 22,5 milioane RON.

272. În cadrul OS21, în care au fost finanțate intervențiile compozite care au adresat OS 6.7, 6.9 și 6.10, care vizau sectorul terțiar, au fost finanțate 34 de proiecte, dintre care 3 se aflau încă în implementare la 30.03.2023, cu termene de finalizare cel târziu la 09.06.2023. Execuția bugetară a intervențiilor pentru acest Obiectiv Specific, arată faptul că au fost contractate proiecte în valoare totală de 300 milioane RON (aproximativ 61 milioane EUR). Această valoare reprezintă 2% din fondurile totale contractate în cadrul POCU în perioada supusă evaluării. Rata de execuție bugetară, fondurile efectiv cheltuite, este de 76%. Cele trei proiecte aflate în implementare, aveau o rata de execuție bugetară de doar 29%, chiar dacă finalizarea lor, conform documentelor contractuale este prevăzută pentru luna Iunie 2023.

273. Indicatorii de realizare măsoară trei caracteristici ale proiectelor finanțate: numărul de participanți care dețin calitatea de elevi / cursanți sau studenți, numărul de cadre didactice care au beneficiat direct de

⁹ Acest proiect este eronat înregistrat în baza de date a proiectelor pusă la dispoziția echipei de evaluare de către MIPE, în cadrul acestui contract. Astfel, proiectul este înregistrat în cadrul AP6, OS 8. Acest lucru se datorează probabil unei erori de introducere a datelor, fiindcă proiectul corespunde OS6.8 "Implementarea de măsuri sistemice în învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate pentru a facilita adaptarea la cerințele pieței muncii". Obiectivul specific 8, potrivit documentului de programare vizează "Promovarea unei ocupări sustenabile și de calitate a forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă"

programele de formare și numărul de oferte educaționale (sau cursuri) dezvoltate în urma finanțării intervenției.

274. Există 2 indicatori de realizare, prevăzuți în documentul de programare POCU, care nu se regăsesc în datele puse la dispoziția echipei de evaluare. Indicatorii de realizare cod 4S101 - Entități din învățământul terțiar sprijinite pentru dezvoltarea/ implementarea de sisteme de calificare pe mai multe niveluri și 4S102 - Sistem de calificare multi-nivelar dezvoltat nu se regăsesc în bazele de date ale proiectelor.

275. Doi indicatori de realizare se regăsesc doar în cazul unui singur proiect. Astfel, indicatorii 4S103 și 4S104 sunt raportați doar pentru proiectul „Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc”, cod Mysmis: 126766.

Tabel 13. Indicatori de realizare pentru OS specifice învățământ terțiar, la 31.12.2022

Indicatori de realizare	Ținta 2023 conform POCU	Ținta atinsă la 31.12.2022
4S100 - Persoane (elevi/ cursanți, studenți) (din care: roma/ din mediul rural) care beneficiază de sprijin pentru participare la învățământul terțiar^{10*}	36.465	21.425
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S100.1 - Persoane (studenți) care beneficiază de sprijin pentru participare la învățământul terțiar, din care: <i>Netradiționali, rural, Roma, CES</i> (din care) 4S100.2 - Persoane (cursanți) care beneficiază de sprijin pentru participare la învățământul terțiar, din care: <i>învățământul terțiar non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate</i> 	20.334	396
	16.131	Neraportat
4S105 - Oferte educaționale*	118	204
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S105.1 – pentru învățământul terțiar universitar (din care) 4S105.2 – pentru învățământul terțiar non-universitar 	-	102
	-	Neraportat
4S106 - Personal didactic care beneficiază de programe de formare/ schimb de bune practici*	10.359	2.611
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S106.1 – personal didactic din învățământul terțiar universitar (din care) 4S106.2 – non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate 	-	1.845
	-	Neraportat
4S103 - Sistem național de asigurare/evaluare externă a calității dezvoltat/actualizat	1	1
4S104 - Studii/ analize etc elaborate	10	22

Sursa: Date de monitorizare a programului (SMIS)

276. Un indicator de rezultat nu este deloc prezent în datele puse la dispoziția evaluării. Astfel, indicatorul 4S96 „Entități din învățământul terțiar care implementează sistemul multi-nivelar de calificare” nu este înregistrat în baza de date care colectează informații privind indicatorii de rezultat.

277. Indicatorul 4S97 este înregistrat doar pentru un singur proiect, similar indicatorului de realizare 4S104. Valoarea indicatorului este una ambiguă. Documentul de programare nu clarifică rolul sau conținutul acestui indicator și nu menționează modalitatea de utilizare a studiilor / analizelor menționate. Valoarea raportată a indicatorului este 16, mai mică decât cea a indicatorului de realizare 4S104 căruia îi corespunde (22). Deducem din această diferență faptul că în cadrul proiectului care a vizat acest indicator au fost realizate 22 de studii / analize, dintre care doar 16 au fost utilizate efectiv în diferite scopuri.

278. Majoritatea indicatorilor de rezultat nu au valori de referință sau ținte programate pentru 2023, o deficiență evidentă a documentului de programare POCU. Absența valorilor de referință sau a țintelor face imposibilă evaluarea progresului în cazul acestor indicatori.

Tabel 14. Indicatori de rezultat pentru sectorul învățământ terțiar

Indicatori de rezultat	Valoare de referință	Ținta 2023 conform POCU	Contribuția POCU prin valoarea obținută în proiectele
------------------------	----------------------	-------------------------	---

¹⁰ Indicatorii marcați cu * au valori diferite pentru zonele mai puțin dezvoltate și zonele dezvoltate. Tabelele prezintă suma acestor valori.

			contractate (la 30.03.2023)
4S95 - Persoane (elevi/ cursanți, studenți) certificate urmare a sprijinului acordat^{11*}	22.455	32.818	14.887
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S95.1 - învățământul terțiar universitar (netradiționali, rural, Roma, CES) 	-	18.046	12.306
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S95.2 - învățământul terțiar non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate 	-	14.772	Neraportat
4S97 - Studii/analize utilizate	-	-	16
4S98 - Personal didactic certificat urmare a sprijinului primit*	5.816	6.761	2.250
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S98.1 - din învățământul terțiar universitar 	-	-	2.178
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S98.2 - non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate 	-	-	140
4S99 - Oferte educaționale validate/ autorizate/ implementate*	-	-	184
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S99.1 - din învățământul terțiar universitar 	-	-	164
<ul style="list-style-type: none"> (din care) 4S99.2 - non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate 	-	-	17

Sursa: Date de monitorizare a programului (SMIS)

279. Indicatorii de realizare au valori relativ reduse, în cele două situații în care avem la dispoziție valori de referință proiectate pentru anul 2023. Astfel, 4S100, care măsoară accesul și participarea la programe educaționale de nivel terțiar (universitar și non-universitar) a înregistrat un grad de îndeplinire de 58,7%, iar 4S106, care măsoară numărul cadrelor didactice implicate în calitate de grup țintă în intervenții înregistrează un grad de realizare de 25,2%.

280. Indicatorii 4S104, care măsoară progresul măsurilor de reformă la nivel de sistem și 4S105, care măsoară îmbunătățirea ofertei educaționale existente, au depășit valorile programate. Valoarea informațională a acestor indicatori este însă relativ redusă, fiindcă acești numără obiecte (rapoarte, studii, analize, programe educaționale) care nu produc efecte, nu conduc nemijlocit la realizări. În acest sens este oarecum dificil de argumentat obiectiv că aceste realizări au condus la anumite tipuri de rezultate.

281. Trebuie menționat aici faptul că, deși este raportat ca realizat, indicatorul 4S103 ridică unele probleme de interpretare. Pe de o parte, UEFISCDI, beneficiarul proiectului în cadrul căruia a fost realizat acest indicator, nu are atribuții legale explicite în domeniul asigurării / evaluării externe a calității la nivelul sectorului de învățământ superior. Pe de altă parte, cadrul legal care vizează evaluarea externă a calității în acest sector a fost modificat în anul 2017, prin HG 915 / 2017, ca rezultat al unui proiect al cărui beneficiar a fost Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (proiect finanțat prin POCA Cod SIPOCA/SMIS2014+: 16).

282. Indicatorii de rezultat au valori sub cele prognozate în documentul de programare, pentru ambii indicatori care au beneficiat de o valoare țintă. Astfel 4S95 și 4S98 înregistrează un grad de atingere a țintei pentru 2023 de 45%, respectiv 33%. În condițiile în care valorile înregistrate sunt inclusiv sub cele țintă, stabilite prin contractele de finanțare semnate pentru proiectele implementate sau aflate în curs de implementare, este evident că la finalizarea implementării POCU aceștia nu vor atinge ținta stabilită în cadrul programării.

Tabel 15. Grad de atingere a indicatorilor de realizare - intervenții în sectorul educație de nivel terțiar

COD indicator	Grad de îndeplinire: realizări raportate la valoare țintă program 2023*
---------------	---

¹¹ Indicatorii marcați cu * au valori diferite pentru zonele mai puțin dezvoltate și zonele dezvoltate. Tabelele prezintă suma acestor valori.

4S100 Persoane (elevi/ cursanți, studenți) (din care roma/ din mediul rural) care beneficiază de sprijin pentru participare la învățământul terțiar, din care învățământ terțiar universitar/non-universitar organizat în instituțiile de învățământ superior	58,7%
4S103 Sistem național de asigurare/evaluare externă a calității dezvoltat/actualizat	100%
4S104 Studii/ analize etc elaborate	>100%
4S105 Oferte educaționale, din care: învățământul terțiar universitar /învățământul terțiar non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate	>100%
4S106 Personal didactic care beneficiază de programe de formare/ schimb de bune practici etc., din care: din învățământul terțiar universitar/non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate	25,2%

* Raportul dintre suma valorilor raportate și valoarea țintă a indicatorilor stabilită prin POCU

Sursa: Date de monitorizare a programului (SMIS)

2.1.3.3. Efectul net al intervențiilor

2.1.3.3.1. Învățământ preuniversitar

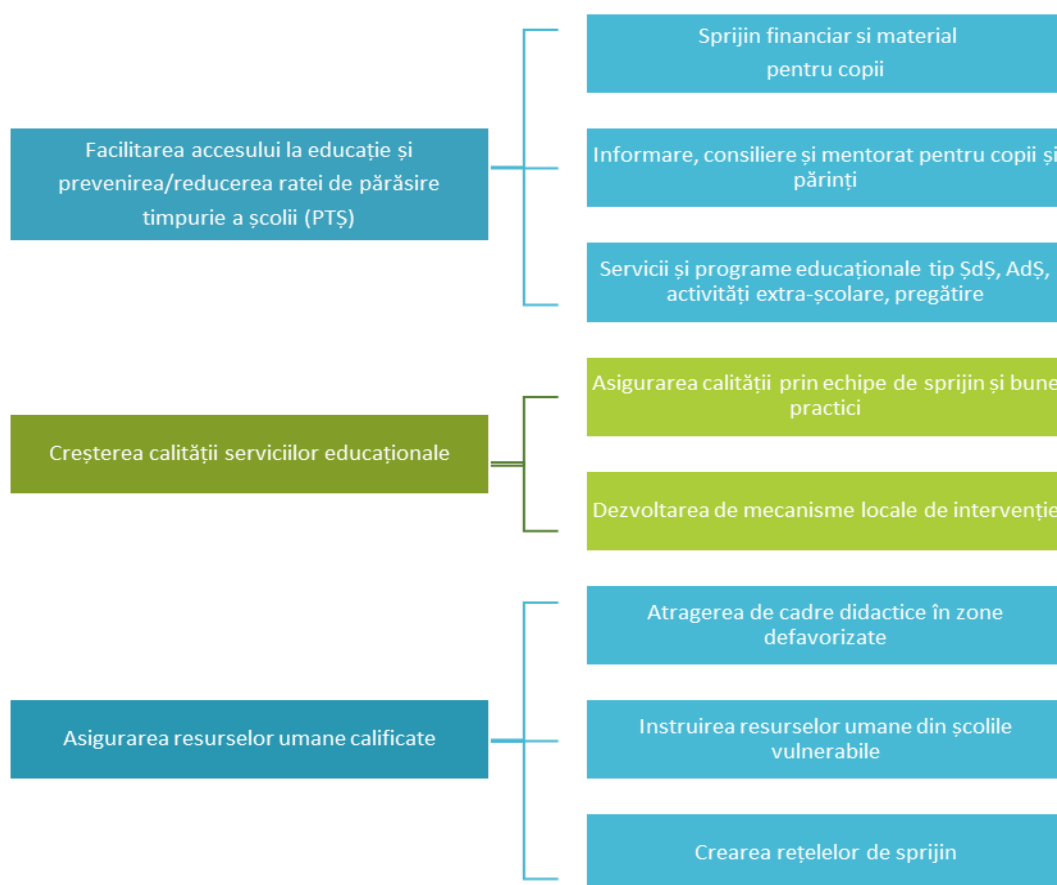
283. Impactul este analizat pe niveluri de studii și în funcție de tipologia intervențiilor, o parte fiind specifice și o parte transversale, după cum urmează:

- 1) Intervenții pentru educația timpurie**
 - a) **Specific:** crearea cadrului instituțional dezvoltării serviciilor pentru educația timpurie;
 - b) **Orizontal:** implicarea ante-preșcolărilor și preșcolărilor ca grup țintă în Școală pentru toți.
- 2) Intervenții pentru învățământul primar și gimnazial:**
 - a) **Specific:** dezvoltarea viitorului curriculum național pentru învățământul primar și preșcolar;
 - b) **Orizontal:** dezvoltarea resurselor umane prin Profesori motivați în școli defavorizate și implicarea elevilor ca grup țintă în Școală pentru toți.
- 3) Intervenții pentru A doua Șansă (AdȘ):**
 - a) **Specific:** dezvoltarea viitorului curriculum național pentru învățământul primar și preșcolar acoperind metodologiile, planurile-cadru și programele școlare pentru programul A doua Șansă;
 - b) **Orizontal:** dezvoltarea resurselor umane prin Profesori motivați în școli defavorizate și implicarea persoanelor din programul A doua șansă ca grup țintă în Școală pentru toți.
- 4) Intervenții pentru învățământul liceal și Formare profesională inițială:**
 - a) **Specific:** sprijin financiar prin apelurile Bani de liceu și Bursa profesională;
 - b) **Orizontal:** dezvoltarea resurselor umane prin Profesori motivați în școli defavorizate și implicarea elevilor ca grup țintă în Școală pentru toți.

284. Dintre acestea, programul Școală pentru toți este cel mai complex, cuprinzând numeroase intervenții integrate la nivel de comunitate. Acesta are un grup țintă de la educația timpurie și până la A doua șansă, incluzând în același timp finanțarea resurselor umane din comunități. Programul include atât măsuri educaționale de sprijin tip consiliere și orientare, cât și programe educaționale tip Școală după școală (ȘdȘ) și AdȘ, dar și sprijin financiar de tip burse și pachete de igienă. Cadrele didactice beneficiază de sprijin prin cursuri, iar școlile pot beneficia de resurse educaționale dezvoltate și acces la bune practici.

285. Intervențiile finanțate prin apelul "Profesori motivați în școli defavorizate" vizează strict sprijinul resurselor umane, prin formarea acestora astfel încât să ia măsuri de creștere a accesului la educație, motivarea și sprijinirea financiară ca să rămână în sistem prin intermediul bursei și a mentoratului, cât și dezvoltarea managementului școlar și a relației cu partenerii din comunități. Grupul țintă la nivel de proiect variază între 90 și 300 de profesori, urmărind să ajungă în 170 de școli. Proiectele contractate s-au concentrat pe resursele umane deja angajate în sistem și mai puțin spre a atrage noi cadre didactice în sistem.

Figură 31. Descrierea programului Școală pentru toți

286. În privința școlilor acoperite de intervenții, situația cea mai clară este pentru cele implicate în proiectele din apelul Școală pentru Toți. Acestea au fost selectate pe baza unui set de criterii, care a condus la o listă de 4.909 de școli eligibile. Dintre acestea, portofoliul actual de proiecte acoperă aproximativ 401, **asadar mai puțin de 10% din școlile eligibile au fost implicate în proiectele finanțate, în limita bugetului existent.**

287. Conform metodologiei atașate în Anexa 1 la Ghidul Solicitantului¹², următorii indicatori stau la baza ierarhizării școlilor și a indicatorului agregat:

- Riscul de abandon școlar, definit ca ponderea elevilor repenți sau cu situația școlară neîncheiată în totalul elevilor din unitatea școlară respectivă (la sfârșitul anului școlar 2014-2020);
- Nivelul de pregătire al cadrelor didactice – exprimat prin ponderea cadrelor didactice fără pregătire în numărul total de cadre didactice din unitatea școlară respectivă (în anul 2016);
- Gradul de pregătire al elevilor – desemnat prin ponderea elevilor de la clasa a 8-a care nu au participat la evaluarea națională în 2016 și media notelor elevilor la evaluarea națională din anul 2016;
- Nivelul de dezvoltare socio-economică a localităților (UAT) în care se află unitatea școlară respectivă – gradul de marginalizare al localității, potrivit celor două studii întocmite de Banca Mondială: „Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale în România” și „Atlasul zonelor urbane marginalizate din România” (unde 1 reprezintă cele mai reduse forme de marginalizare, iar 4 cele mai grave situații).

288. La acești indicatori se adaugă cei agregați: Clasa de defavorizare (categoria 1 = cel mai defavorizat, categoria 5 = cel mai puțin defavorizat) și Punctajul acordat în apelul Școală pentru Toți (de la maximum de 8 la minimum de 0, fiind doar numere pare).

289. Se poate observa din mediile indicatorilor că școlile finanțate sunt din rândul celor cu cele mai mari probleme de acces la educație, participare și performanță școlară, intervențiile fiind implementate, în general, în școli cu cele mai mari nevoi de sprijin. Aceste școli finanțate au mulți elevi cu situație școlară precară și medii mici la evaluarea națională, se află în cele mai defavorizate UAT-uri, sau cu un grad ridicat

¹² http://www.finantare.ro/files/2016/Scoala%20pentru%20toti/Anexa%201_Metodologie%20ierarhizare%20unitati%20scolare.pdf

al marginalizării. 63,34% dintre școlile finanțate sunt din mediul rural, iar 36,66% sunt din mediul urban. Punctajul acordat în apel este semnificativ mai mare în rândul școlilor finanțate, de 5,38, față de 2,97 în rândul celor nefinanțate.

Tabel 16. Tipologia școlilor finanțate prin Școală pentru Toți versus cele nefinanțate în baza criteriilor din Anexa 1 la Ghidul Solicitantului

Statusul școlilor	Elevi 2014- 2015 cu situația școlară neîncheiată/rep etenți	Profesori fără pregătire (% total profesori)	Elevi de a VIII--a care nu au dat evaluarea națională (%) 2016	Media notelor la evaluarea națională	Gradul de marginalizare al UAT	Clasa de defavorizare	Punctaj acordat în apelul Școală pentru toți
Finanțate	8,65%	4,09%	39,23%	5,22	1,68	2,31	5,38
Nefinanțate	4,18%	2,65%	22,84%	5,96	1,06	3,51	2,97

Sursa: Anexa 1 la Ghidul Solicitantului - școli finanțate prin Școală pentru Toți versus cele nefinanțate în baza criteriilor

290. La nivel de județe, situația variază: în Dolj sunt finanțate 32 de școli (25% din necesar), urmat fiind de Iași și Cluj, cu 25 de școli (25% din necesar). Județe precum Covasna și Satu-Mare nu au nicio școală implicată în aceste proiecte, deși Satu-Mare avea nevoie de finanțare pentru aproximativ 100 de școli. Din cele 123 de Școli incluse în aria ITI Delta Dunării, 13 școli au fost finanțate prin Școală pentru toți, deși 42 erau eligibile, dar nu au primit finanțare, din diferite motive (nu au depus proiecte, nu au fost selectate în proiecte de către beneficiarii de finanțare sau proiectele depuse nu au fost selectate).

Figură 32. Repartizarea pe județe a școlilor implicate în Școală pentru toți

291. Situația în anul 2020 a rămas în continuare precară pentru școlile finanțate. Acestea au în medie mai puțini elevi (331,89 față de 386,83 la cele nefinanțate), însă includ un număr mai mare de elevi de etnie romă (17,75% față de 6,45% la cele nefinanțate) și cu CES (11,15 față de 7,88 la cele nefinanțate). După cum se observă, procentul de elevi promovați este ușor mai mic (90,39% față de 93,77% la cele nefinanțate), iar numărul de repetenți mai mare (12,68 față de 4,68 la cele nefinanțate).

292. Nici în privința performanței școlare nu se înregistrează progrese în aceste școli, nici în cazul examenelor naționale, nici în cazul mediilor din anii V-VIII, nici ca număr de înscriși la examene. Deși au fost puține licee acoperite prin program, promovabilitatea în cazul acestora este de doar 40% față de 71% la școlile nefinanțate. Aceste aspecte indică faptul problemele sunt de profunde cu legături în mediul social iar producerea efectelor pe termen lung necesită intervenții consistente și sustenabile. Cauzele pentru o astfel de situație, precum și factorii de influență sunt abordate în cele ce urmează și în răspunsul la întrebarea de evaluare ÎE7.

293. Impactul net al proiectelor din cadrul apelului Școală pentru toți, a fost analizat prin metode contrafactice și anume PSM și DID și au condus la următoarele concluzii, explicate în continuare.

294. Rezultatele sugerează o contribuție netă pozitivă, dar redusă, a măsurilor implementate asupra ratei abandonului și asupra riscului de abandon. Intervențiile implementate au avut succes în ceea ce privește stimularea participării școlare. **Rezultatele legate de impactul asupra performanței școlare sunt mixte.** În primul rând, analiza sugerează o creștere foarte sensibilă a performanței școlare în cazul Ratei generale a promovabilității, cu un impact net pozitiv.

295. Performanța în cazul liceelor arată o deteriorare a situației la nivelul întregului eșantion față de anul 2018, valorile rate de promovabilitate fiind de 58% în 2022 față de 69% în 2018. De fapt scăderea rata de promovabilitate a fost observată foarte accentuat încă din anul 2020, la evaluarea interim. Această scădere pare că urmează trendul la nivel național: în anul 2020 rata de promovabilitate la bacalaureat a avut o valoare minimă de 64% (de la 69% în 2018), iar apoi a recuperat decalajul până în anul 2022. Spre deosebire de tendința națională, liceele defavorizate din eșantioanele studiate nu au mai avut resurse să recupereze decalajul creat în prima parte a perioadei analizate, decalaj care se menține și la momentul 2022. Totuși scăderea performanței este mai puțin accentuată în cazul liceelor susținute prin POCU, ceea ce sugerează în impact pozitiv net al intervențiilor de 2,9%.

296.În ceea ce privește succesul la EN, situația s-a îmbunătățit pe parcursul perioadei analizate pentru întregul eșantion, care a ajuns la o medie de 69%. Acesta a urmat tendința de creștere a ratei de promovabilitate la EN la nivel național. Grupul de școli finanțate a recuperat decalajul inițial față de grupul de control, astfel că diferența între cele două grupuri nu este semnificativă statistic. Față de momentul 2018, performanța grupului tratat sugerează un impact pozitiv net al intervențiilor POCU de 3,22%.

297.Acest rezultate trebuie interpretate în contextul tendinței de ansamblu a situației sectoriale influențate de pandemia COVID-19 de la mijlocul perioadei analizate (2019-2020). Aceasta a avut un impact major imediat asupra proceselor didactice, dar și ulterior încheierii acesteia. Apariția pandemiei, ca un șoc statistic, se poate identifica foarte clar în rezultatele evaluării interim (2020), care au reflectat o dinamică accentuată pe toți indicatorii de impact analizați. Rezultatele evaluării curente (2022)- care reflectă un impact pozitiv, dar relativ modest al intervențiilor- trebuie privite în contextul unui proces de reglare a situației din sistemul de învățământ, de re-ajustare a activităților la funcționarea în noi condiții, post-pandemie. Efectele complexe ale pandemiei de COVID-19 sunt încă puțin studiate în cazul mediului preuniversitar, dar nu pot fi ignorate.

298.Pe lângă analizele cantitative care surprind progresul la nivel de program și de unități școlare, informațiile din studiile de caz, sondaje și focus-grupuri au adus numeroase informații de natură calitativă, completând și nuanțând imaginea asupra impactului. Informațiile au fost colectate atât de la managerii de proiect, cât și de la numeroși experți și parteneri, dar și de la școlile și profesorii implicați.

299.**Analiza calitativă indică o îmbunătățire a situației copiilor din școlile participante în proiecte în privința participării școlare și creșterii stimei de sine.** Performanța școlară nu a fost un scop explicit al proiectelor și nu este percepută ca având îmbunătățiri semnificative, în consens cu analiza cantitativă, care arată rezultate mai slabe la examenele naționale în școlile finanțate față de cele nefinanțate. Acest lucru este de așteptat, deoarece în unitățile școlare finanțate există un număr mare de elevi în risc de abandon, cu un nivel ridicat de absenteism și cu performanțe școlare scăzute. Pentru ca intervențiile să aibă un efect profund, este nevoie de timp, mai ales că pe perioada proiectului au fost formate cadrele didactice, care au avut nevoie, la rândul lor, de timp pentru preluarea și aplicarea noilor metode și instrumente la clasă și pentru abordarea noului curriculum. În acord cu viziunea strategică a Raportului Romania educată, alfabetizarea funcțională ar putea fi o măsură a performanței școlare.

Educația timpurie

300.Educația timpurie a devenit o componentă importantă a intervențiilor în domeniul educației finanțate prin POCU, finanțarea acesteia fiind o îmbunătățire semnificativă față de perioada de programare precedentă. Astfel, investițiile au vizat atât o reformă importantă în domeniu, prin dezvoltarea cadrului instituțional pentru serviciile din domeniu, cât și sprijinul efectiv al ante-preșcolariilor și preșcolariilor prin proiectele din apelul Școală pentru toți, dar și din apelurile vizând educația informală outdoor.

301.Dacă reforma și dezvoltarea resurselor umane din domeniu au primit un sprijin destul de consistent până în prezent, din păcate, indicatorii estimați prin proiectele contractate referitori la Persoane (copii) care beneficiază de sprijin pentru participarea la EICP acoperă abia puțin peste jumătate din ținta asumată până în 2023, în special din cauza lipsei de experiență cu acest tip de grup țintă, dar și de întârzieri în alocarea finanțării pentru proiecte dedicate acestuia.

302.Prin proiectul „Educație timpurie incluzivă și de calitate” (SMIS 128215) s-a urmărit:

- dezvoltarea și promovarea cadrului instituțional și curricular pentru asigurarea creșterii participării copiilor ante-preșcolari la serviciile de educație timpurie;
- asigurarea resursei umane specializate și calificate (2.283 personal didactic / de sprijin) pentru educația și îngrijirea copiilor ante-preșcolari din creșe și grădinițe de pe întreg teritoriul țării.

303.În cadrul proiectului, prin Ordin al Ministrului Educației și Cercetării, a fost înființat Comitetul Național de Sprijin pentru Educația Timpurie (CNSET), ca organism permanent consultativ și de validare administrativă

a unor documente sau măsuri pedagogice, organizatorice și de sistem, ca parte a politicii ministerului în domeniul educației timpurii. Comitetul Național de Sprijin pentru Educația Timpurie (CNSET) se compune din 20 de membri, persoane desemnate, atât de la nivelul Ministerului Educației și Cercetării (MEC) și al instituțiilor sau autorităților conexe, cât și de la nivelul altor instituții centrale cu rol important în dezvoltarea educației timpurii în România, precum și din persoane desemnate din cadrul a două organisme internaționale, Reprezentanța UNICEF în România și Banca Mondială. Coordonarea activității CNSET este asigurată de către Secretarul de Stat din cadrul MEC, care răspunde de învățământul preuniversitar.

304. Prin Ordinul interministerial nr. 6.424/2022 / 20.129/2023 / 2.257/3.976/2022 / 25/2023, a fost înființat Comitetul Intersectorial pentru Educație Timpurie (CIET), cu atribuții privind elaborarea și operaționalizarea măsurilor din Programul-cadru intersectorial pentru dezvoltarea serviciilor unitare, incluzive, integrate și de calitate pentru educația timpurie. CIET este compus din membrii CNSET constituit în cadrul proiectului și din reprezentanți ai celorlalte ministere și organisme implicate (ex.: Ministerul Sănătății).

305. Una din recomandările formulate în cadrul Documentului de diagnoză și prognoză (document elaborat de către Comitetul Național de Sprijin pentru Educație Timpurie) a stat la baza Deciziei Ministerului Educației de a prelua creșele începând cu anul școlar 2021 - 2022 (OUG nr. 100/2021 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și abrogarea unor acte normative din domeniul protecției sociale, respectiv HG nr. 566/2022 din 28 aprilie 2022 privind aprobarea Metodologiei de organizare și funcționare a creșelor și a altor unități de educație timpurie ante-preșcolară). Astfel, baza legală care asigură cadrul instituțional de funcționare a sistemului de educație timpurie creează posibilitatea dezvoltării pe termen lung a acestuia.

306. Prin Hotărârea de Guvern nr. 566/2022 din 28 aprilie 2022 s-a aprobat noua Metodologie de organizare și funcționare a creșelor și a altor unități de educație timpurie ante-preșcolară, fapt care atrage nevoia de educatori puericultori calificați la nivel național. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, Ministerul Educației a pus la dispoziția Caselor Corpului Didactic programul „Abilitare curriculară pentru educație timpurie” pentru acoperirea nevoii de personal instruit, cu competențe profesionale certificate pentru domeniul EÎTC (EÎTC - Educația și îngrijirea timpurie a copilului). De asemenea, ca element ce va contribui la creșterea calității actului de educație prin diseminarea celor mai bune practici în domeniu, a fost înființat Corpul Național al Experților în Educația Timpurie. Într-o primă fază, formatorii instruiți în cadrul proiectului au fost înregistrați ca membri ai acestei structuri și vor susține cursurile din cadrul programului „Abilitare curriculară pentru educație timpurie”.

307. De asemenea, formarea unui număr important de educatori puericultori la nivel național umple golul existent de personal calificat pe segmentul de servicii antepreșcolare. Și la nivelul educatorilor din grădinițe sunt dezvoltate noi competențe necesare lucrului cu copiii de vârstă preșcolară. Prin acest proiect s-a creat umbrela pentru proiecte competitive, prin care să fie oferite efectiv serviciile de îngrijire și educație pentru ante-preșcolari. Astfel au fost lansate apelurile POCU/658/6/2- DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE EDUCATIE ANTEPRESCOLARA (regiuni mai puțin dezvoltate) și POCU/664/6/2 - DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE EDUCATIE ANTEPRESCOLARA (B-If), iar primele contracte au fost semnate în decembrie 2020. Deși nevoia de servicii de educație ante-preșcolară este una ridicată, apelurile au înregistrat un număr de 17 contracte pentru apelul 658 și 7 pentru apelul 664. Condițiile cu privire la componența grupelor de ante-preșcolari, numărul minim de grupe finanțate, dar mai cu seamă proaspăta includere a educației ante-preșcolare în sistemul național de învățământ, cel mai probabil au fost elemente care, în lipsa unui timp suficient de decantare a noului statut, a noilor proceduri administrative, coroborat cu rigorile aplicării pentru finanțare nerambursabilă, a dus la un astfel de număr limitat de contracte de finanțare.

308. Proiectele finanțate prin apelul **Școală pentru toți** au urmărit implicarea directă a copiilor ante-preșcolari și preșcolari, incluzând intervenții precum: stimularea participării copiilor la educația timpurie, prin activități directe cu aceștia la creșă și grădiniță, inclusiv prin grădinițe de vară, organizarea de activități cu părinții, dar și acordarea de stimulente financiare, respectiv asigurarea de hrană și obiecte de igienă

personală. Din păcate, în special pentru grupa de vârstă 0-2 ani, *contribuția actualului portofoliu de proiecte este scăzută*, deși investițiile în educația timpurie au șanse mai mari să fie sustenabile.

309.Înscrierea copiilor la activitățile proiectelor s-a realizat cu condiționarea participării adulților la programe de consiliere, care să le permită să cunoască nevoile acestora și să relaționeze mai bine cu propriii copii. Deși această restricție a făcut mai dificilă crearea grupului țintă, părinții participanți au avut ocazia să se consulte cu specialiștii asupra unor probleme inerente creșterii unui copil și să găsească împreună soluții de abordare a acestora.

310.Implicarea părinților în activitățile proiectului alături de copii le-a facilitat copiilor, prin joc, trecerea din familie către creșă/grădiniță, aceste activități încurajând și familia să vadă mai bine beneficiile educației.

311.O altă componentă importantă a proiectelor finanțate prin apelul sus-menționat a fost dotarea creșelor / grădinițelor cu mobilier și kit-uri educative, specifice vârstei copiilor, pentru dezvoltarea de abilități, a atenției și concentrării, dezvoltarea cognitivă și socio-emoțională, tot acest pachet contribuind la atractivitatea și eficacitatea intervențiilor.

312.Un exemplu de activitate din acest program dedicată educației timpurii este „Grădinița de vară”, care a urmărit facilitarea tranziției la școală prin creșterea accesului la educația timpurie. Programul se adresează cu precădere copiilor care nu au frecventat grădinița publică, urmând să se înscrie în clasa I. „Grădinițele estivale” reprezintă o modalitate de atragere a copiilor de vârstă preșcolară din comunități defavorizate către educația preșcolară. De asemenea, le facilitează copiilor o trecere mai ușoară către școală, prin oferirea unui minimum de cunoștințe, astfel încât să se reducă decalajul față de copiii care au frecventat de timpuriu toate etapele educației preșcolare.

313.Activitățile de comunicare și diseminare a informațiilor în comunitățile vizate, precum și acțiunile de conștientizare privind rolul educației timpurii, au sprijinit înscrierea unui număr ridicat de copii și părinți la activitățile proiectului.

Învățământul primar și gimnazial

314.Învățământul primar și preșcolar a fost cel mai bine adresat prin proiectele finanțate în cadrul obiectivelor specifice din Temele 1 și 3, indicatorii asumați prin aceste proiecte având o valoare dublă față de țintele asumate la nivel de program. Aceste niveluri de învățământ beneficiază atât de un proiect strategic extrem de important ca dimensiune a grupului țintă și complexitate a activităților integrate, „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți”, cât și de o atenție specială în apelurile „Școală pentru Toți” și „Profesori motivați în școli defavorizate”, tocmai pentru că este grupul țintă cu care beneficiarii au cea mai mare experiență în a lucra.

315.Cel mai amplu proiect dedicat învățământului primar și gimnazial, cu impact la nivel național asupra politicii educaționale, este Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți - CRED (cod SMIS 118327), prin care:

- s-au stabilit reperele pentru viitorul curriculum național;
- s-a elaborat o nouă metodologie de dezvoltare a curriculumului la decizia școlii (ca document oficial de politică educațională);
- s-au revizuit metodologiile și planurile-cadru și programele școlare pentru programul A doua Șansă, se elaborează resurse educaționale deschise și alte resurse relevante pentru sprijinirea aplicării la clasă a noilor programe școlare;
- s-a extins oferta națională de CDS integrat prin elaborarea de programe școlare pentru opționale integrate din învățământul primar și gimnazial);
- s-au îmbunătățit, prin sesiuni de formare, competențele a peste 52 .000 de cadre didactice din învățământul primar și gimnazial;

- s-a realizat un document cadru prin care cadrele didactice să elaboreze strategii de adaptare curriculară la nevoile specifice ale grupurilor vulnerabile din școli situate în comunități dezavantajate, care se confruntă cu un risc sporit de părăsire timpurie a școlii;
- s-au dezvoltat programe de sprijin individualizat pentru peste 3.300 de elevi în risc de abandon școlar.

316. Proiectul CRED a fost primul contractat în 2017, dar a demarat efectiv în decembrie 2018. În cei peste patru ani de implementare, proiectul CRED și-a atins cea mai mare parte din rezultatele și indicatorii estimați inițial, iar în cazul anumitor indicatori se estimează depășirea lor spre finalul perioadei de implementare, de exemplu număr cadre didactice din învățământul primar și gimnazial formate (55.000 estimat inițial, 56.000 preconizat), din care certificate (50.519 în prezent, 52.000 preconizat) pe noul curriculum și număr formatori formați (900 inițial, 1.500 preconizat).

317. În cadrul proiectului au fost elaborate documentele curriculare realizate pentru învățământul primar și gimnazial, care acum constituie un model de bună practică de urmat în elaborarea curriculumului pentru liceu (un posibil CRED #2) și profilurile de competențe pentru toate nivelurile, inclusiv nivelul liceal. În același timp, fiecare CCD va continua derularea tuturor celor patru categorii de programe de formare acreditate precum și a celui de-al cincilea program aflat în curs de acreditare (educație outdoor) utilizând rețeaua de experți (experți e-learning, experți monitorizare, etc.) deja creată și operațională. Posibil ca derularea în viitor a acestor programe să fie simplificată în sensul reducerii numărul orelor de teorie. Mai mult, pe viitor, prin continuarea derulării programului de formare “creator de resurse educaționale deschise”, orice cadru didactic din România va avea posibilitatea de a realiza, actualiza, adapta resursele educaționale deschise și de a le disemina în comunitățile lor școlare la nivel local și regional.

318. Un rezultat îndeplinit și, care s-a dovedit extrem de util atât pe perioada pandemiei cât și post pandemie, a constat în derularea unor activități specifice adresate elevilor în risc de abandon prin pilotarea în 25 de școli din județele Bihor, București și Iași a unor intervenții integrate (activități pedagogice la clasă însoțite de acțiuni extra curriculare, educație remedială, consilierea elevilor în risc de abandon, sesiuni de consiliere și informare a părinților, elaborare și aplicare planuri individualizate de intervenție elevilor în risc) cu scopul prevenirii și reducerii părăsirii timpurii a școlii.

319. Elaborarea resurselor educaționale deschise (RED) pentru învățământul primar și gimnazial și încărcarea acestora pe platforma digitală <https://digital.educred.ro/red-din-cred> accesibilă tuturor cadrelor didactice din România s-a dovedit a fi o inițiativă de succes și extrem de utilă în timpul și post pandemie.

320. O serie din activitățile proiectului, mai cu seamă cele de formare și creare de resurse educaționale deschise, au condus în timp la crearea celei mai mari comunități profesionale (cadre didactice, formatori, directori, personal din CCD-uri și ISJ-uri, experți externi) și rețele online (în prezent peste 60.000 de conturi unice existente pe platforma EDU CRED) de schimb de idei, cunoștințe și bune practici accesibile practicienilor la toate nivelurile învățământului preuniversitar, inclusiv celor nevizată direct de proiect.

321. Din răspunsurile cadrelor didactice implicate în CRED, care au răspuns la sondajul organizat în cadrul acestei evaluări, reies următoarele aspecte: proiectul răspunde unor nevoi reale, activitățile sunt de calitate foarte ridicată, iar informațiile prezentate sunt foarte relevante. Cele mai importante competențe dezvoltate sunt cele de a utiliza metode interactive la clasă, de a comunica și relaționa cu elevii, de a dezvolta activități extra-școlare, precum și de a evalua mai bine elevii.

322. Proiectul “**Profesionalizarea carierei didactice - PROF**” a avut următoarele obiective: elaborarea cadrului normativ instituțional și a cadrului național strategic pentru profesionalizarea carierei didactice în învățământul preuniversitar, elaborarea și operaționalizarea strategiei naționale privind cariera didactică, respectiv crearea cadrului strategic național de operaționalizare a cadrului normativ privind mentoratul didactic și a cadrului conceptual curricular pentru nivel liceal, adaptat sistemului blended-learning, inclusiv pentru predarea-învățarea-evaluarea în sistem online și formarea în domeniul mentoratului didactic.

- 323.** În cadrul proiectului au fost atinse următoarele rezultate: elaborarea profilului de competențe al cadrului didactic, crearea unei rețele naționale de școli de aplicație ce funcționează ca baze de practică pedagogică (100 de baze în aproximativ 500 de școli la toate nivelurile de învățământ preuniversitar), constituirea corpului național de profesori mentori (Ordin nr. 6.173/28.10.2022), a corpului național de formatori din învățământul preuniversitar (Ordin nr. 6.177/31.10.2022) și înființarea registrului național al profesorilor mentori din învățământul preuniversitar.
- 324.** Un element inovator al acestui proiect este accentul pus pe crearea și asigurarea mentoratului de carieră didactică ca element de sprijin continuu pentru personalul didactic prin acțiuni permanente de mentorat, coaching, învățare colegială (peer learning) în cadrul comunităților de învățare. La 31.03.2023, peste 28.000 de cadre didactice urmaseră cursuri de perfecționare profesională în scopul dezvoltării profesionale și al evoluției în carieră, pentru asigurarea continuității pedagogice în predare-învățare-evaluare. Accentul a fost pe componenta didactică practică (predarea la clasă) a formării în contextul mentoratului de carieră didactică și în domenii precum: noile educații, incluziune, curriculum, evaluare, teleșcoală, combaterea bullyingului, transdisciplinaritate.
- 325.** Proiectul “**Standardizare și evaluare unitară pentru sistemul de educație preuniversitar – STANDEV**” vizează creșterea calității serviciilor educaționale la nivel preuniversitar prin elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea unui sistem național coerent și fiabil de standarde curriculare de învățare și de evaluare, construit pe bază de soluții digitale/TIC. Astfel, proiectul urmărește asigurarea aceluiași nivel de educație de bază pentru toți, comparabilitatea nivelurilor de performanță ale școlilor din diferite medii educaționale ale țării, precum și comparabilitatea cu rezultatele evaluărilor internaționale de tipul PISA, PIRLS, TIMSS, etc. Mai mult, standardele curriculare de învățare și evaluare reprezintă o resursă importantă care orientează procesul instructiv-educativ în scopul sprijinirii și stimulării învățării.
- 326.** Proiectul pune bazele formării și/sau dezvoltării competențelor experților în educație, care vor realiza standardele curriculare de învățare și standardele de evaluare, care vor forma apoi Corpul Experților în Standarde Curriculare de Învățare și Corpul Experților în Standarde de Evaluare. Aceștia vor contribui la realizarea programelor școlare și la dezvoltarea standardelor pentru învățământul liceal, după aprobarea planului-cadru pentru liceu. De asemenea, în cadrul proiectului sunt formate și dezvoltate competențele experților în evaluare digitală standardizată (psihometrie, evaluare standardizat computerizată - CBA, monitorizarea asistată de calculator a performanțelor școlare). Acești experți, ulterior proiectului, își vor desfășura activitatea fie în cadrul CNPEE sau în calitate de colaboratori ai acestuia.
- 327.** Celelalte proiecte contractate pentru învățământul primar și gimnazial sunt incluse în apelurile **Profesori motivați în școli defavorizate și Școală pentru toți** și au derulat mai multe tipuri de acțiuni: formarea cadrelor didactice, formarea managerilor școlari, mentorat, implementarea de programe de prevenție a părăsirii timpurii a școlii pentru elevi, programe pentru reducerea abandonului școlar, activități suport pentru trecerea elevilor de la un nivel de învățământ la altul, activități extrașcolare, consiliere și orientare școlară, dezvoltarea rețelelor de resurse deschise, dezvoltare de strategii și planuri de intervenție în domeniul PTȘ. Toate aceste acțiuni au generat efecte, după cum urmează.
- 328.** **Formarea cadrelor didactice** a însemnat, în primul rând, acumularea de cunoștințe privind implementarea măsurilor de prevenție (Școală după Școală), programele tip A doua Șansă, educație incluzivă, abilități de viață la adolescenți – comunicare, prevenirea consumului de droguri, parteneriat școală – familie – comunitate, dobândirea de competențe digitale (TIC), consiliere educațională, proiectarea curriculară centrată pe competențe, strategii didactice de instruire diferențiată, dezvoltare durabilă, egalitate de șanse și tratament, metode de compensare în tulburările de învățare, metode interactive de instruire; aplicarea unor metode și instrumente moderne de predare, accesul la resurse (manuale, ghiduri, studii, bune practici). Printre sub-competențele cele mai însușite sunt: leadership personal (reflecție, autoevaluare), reziliență, eficacitate socială (comunicare, empatie, colaborare), gândire strategică (planificare, execuția lecțiilor, evaluare), abordări de predare aplicabile oricărei clase (indiferent de tipologia problemelor care apar în rândul elevilor).

- 329.** Formarea în cadrul programului **Profesori motivați în școli defavorizate** a fost dedicată unui grup mai mic de beneficiari și a fost mai aprofundată, încercând să facă schimbări de substanță în practica didactică, însă nu a reușit să crească atractivitatea profesiei didactice în lipsa unor reforme consistente la nivel de sistem.
- 330.** Odată cu schimbarea contextului de implementare a proiectelor, generate de pandemia provocată de virusul SARS-COV-2, au fost acreditate programe on-line de formare a cadrelor didactice. Cursurile de dobândire a competențelor digitale (TIC) au fost de ajutor în acest context.
- 331.** Grupul țintă al profesorilor din învățământul primar a fost mai ușor de constituit decât cel al profesorilor din învățământul gimnazial, un factor important fiind specificul activităților la clasă, respectiv numai dimineață, pentru învățământul primar și dimineață și după-amiază în cazul învățământului gimnazial. Această diferență a generat o cerere mai mare decât locurile alocate din partea cadrelor didactice din învățământul primar, dar și o flexibilitate și o disponibilitate mult mai reduse ale cadrelor didactice din învățământul secundar.
- 332.** În cadrul sesiunilor de formare a personalului didactic au fost dezvoltate planuri individuale de dezvoltare a elevilor, monitorizate de către formatori, care au generat modele de intervenție personalizate pe nevoile elevilor. Efectele implementării planurilor individuale au fost vizibile în cazul copiilor cu anumite dificultăți de învățare și cu risc de abandon școlar, manifestat prin interesul crescut pentru participarea la activități, acumularea cu mai mare ușurință a cunoștințelor.
- 333.** Acțiunile integrate, care s-au adresat atât dezvoltării competențelor cadrelor didactice, cât și aplicării acestor competențe în programele dezvoltate pentru elevii școlilor în care ei predau, au avut avantajul atât de a crește nivelul de cunoaștere al profesorilor, dar și de a aplica cunoștințele, metodele, instrumentele dezvoltate în cadrul proiectului la clasele lor. În același timp, elevii au beneficiat de aceste metode și instrumente moderne de predare, mai atractive și mai aplicate, cu efecte benefice asupra nivelului de cunoștințe acumulate la clasă.
- 334.** În privința activităților de formare, din perspectiva școlilor din care provin profesorii, cele mai importante efecte sunt asupra dezvoltării socio-emoționale a elevilor, creșterii participării la educație și creșterii prestigiului școlii, iar cel mai redus asupra atragerii de noi cadre didactice în sistem.
- 335.** Din perspectiva profesorilor care au răspuns la sondajul derulat în cadrul acestei evaluări, impactul activităților de formare este similar pentru apelurile Profesori motivați în școli defavorizate și Școală pentru Toți. În cazul primului apel, principalele efecte țin de implementarea de metode interactive și inovative, crearea unei atitudini pozitive față de învățarea continuă, dar și capacitatea de a derula activități de consiliere și extra-curriculare, în timp ce efectele cele mai puțin vizibile țin de retenția cadrelor didactice participante în proiect și recrutarea, inserția și menținerea în cariera didactică a absolvenților de universitate. Acest aspect este problematic, deoarece unul dintre scopurile apelului a fost tocmai de a atrage noi profesori în sistem. Aceleași efecte importante sunt percepute și de către profesorii formați prin Școală pentru Toți, unde se observă o creștere a impactului perceput cu privire la creșterea participării elevilor din grupuri vulnerabile la educație, obiectiv central al acestor proiecte. Toate aceste aspecte au fost confirmate și în cadrul interviurilor pentru studiile de caz, dar și a focus-grupurilor.
- 336.** De asemenea, inspecțiile / vizitele la clasă realizate de către beneficiari, ISJ-uri și CCD-uri au constatat aplicarea la clasă a metodelor și instrumentelor de predare dezvoltate în majoritatea proiectelor. Totuși, există în continuare situații în care aceștia au observat că profesorii nu sunt deschiși să își schimbe cu adevărat atitudinea și utilizează în continuare practicile învechite la clasă.
- 337.** În ceea ce privește intervențiile specifice programului Școală pentru toți, se remarcă dezvoltarea unor programe de tip **Zone Prioritare de Educație (ZEP)** în cadrul apelului Școală pentru toți în comunități izolate geografic, fiind realizate: analize de nevoi de resurse educaționale, în vederea modernizării resurselor din școli și menținerea cadrelor didactice calificate; realizarea de activități pentru comunitățile

locale, în special de conștientizare în privința egalității de șanse în educație, a nediscriminării, a dezvoltării durabile. Aceste proiecte au avut ca efect principal, conform interviurilor, crearea unei atitudini pozitive a comunității față de educația copiilor, creșterea coeziunii membrilor comunității, utilizarea resurselor locale, creșterea nivelului general de cunoaștere pe subiecte precum igiena și sănătatea, nediscriminarea, egalitatea de șanse. Evenimentele în comunitate au fost organizate de școli, împreună cu alți factori interesați (UAT, ONG-uri etc.), reușind să atragă și alți membri ai comunităților la evenimente.

338. La creșterea participării la educație și a rezultatelor școlare au contribuit și programele de tip **Școală după școală**, care i-a sprijinit pe copii să țină pasul cu materia predată, prin efectuarea temelor cu ajutorul profesorilor. Activitățile de tip ȘdȘ au inclus un pachet integrat de activități pentru sprijinirea elevilor prin multiple mijloace și metode pe lângă scrierea temelor pentru acasă, cum ar fi cele de recreere, consiliere școlară, activități de educație pentru sănătate, igienă și nutriție activități extra-curriculare ce includ și activități pentru protecția mediului și ecologie, dar și activități de recuperare și remediere pentru elevii cu dificultăți de învățare.

339. Din perspectiva școlilor care au răspuns la sondaj, cele mai puternice efecte ale programelor de tip Școală după școală au fost asupra creșterii stimei de sine și a competențelor emoționale ale elevilor și asupra creșterii accesului la educație a elevilor defavorizați.

340. **Activitățile extrașcolare**, precum cele de exprimare și dezvoltare a unor aptitudini artistice sau sportive, au sprijinit dezvoltarea personală a copiilor. Unele proiecte au inclus vizite organizate la agenți economici, ONG-uri, instituții publice din afara localității și chiar excursii, pentru mulți copii fiind prima ieșire din comunitate și ocazia de a fi expuși la alternative profesionale, dar și de a afla mai multe despre rolul instituțiilor și al diferitelor entități în societate. Chiar dacă astfel de activități nu au un impact perceput semnificativ asupra performanței școlare, din perspectiva școlilor acestea influențează pozitiv semnificativ creșterea stimei de sine și a competențelor emoționale ale elevilor, crearea unei atitudini pozitive a comunității față de educație, dar și creșterea participării la educație. Un astfel de exemplu este și Școala de duminică, în care au fost derulate activități de socializare și educație socio-emoțională, urmărind să aibă impact asupra schimbării atitudinii față de școală și a nivelului de educație. În același timp, **acțiunile remediale** au cuprins activități pentru copiii cu rezultate slabe și în risc de părăsire a școlii, urmărind să le acopere lacunele la diferite materii, să le crească stima de sine și să reducă decalajele față de ceilalți elevi, contribuind la reducerea absenteismului și a abandonului școlar.

341. Orele de **consiliere, mediere școlară și orientare** educațională/vocațională cu elevii, fie individual, fie în grup, precum și cu părinții acestora, au sprijinit explorarea potențialului copiilor, dezvoltarea abilităților de auto-cunoaștere și conștientizare a vulnerabilităților, cât și identificarea de soluții pentru a le diminua. De asemenea, au ajutat copiii și familiile acestora să identifice alternative profesionale. Astfel de activități, din perspectiva școlilor, sunt printre cele mai utile pentru dezvoltarea stimei de sine la elevi și pentru facilitarea accesului grupurilor vulnerabile la educație.

342. Unii dintre beneficiarii de finanțare au menționat că au observat și o creștere a participării școlare a fetelor de etnie romă. Aceștia menționează că multe dintre elevele rom implicate în proiectele lor doresc să se înscrie la liceu pentru a putea accesa fonduri europene pentru diverse activități agricole sau non-agricole, sau vor să obțină carnetul de conducere. Ei afirmă că se produce practic o schimbare de mentalitate, încep să vadă că sunt accesibile lucruri care în trecut erau destinate doar bărbaților. Pe de altă parte, nivelul de rasism accentuat și mai mult de pandemia provocată de SARS-COV-2, afectează profund apariția efectelor pozitive.

343. Pe lângă acestea, au fost proiecte care au derulat ore de **mentorat și educație parentală pentru părinți/tutori**, care să-i sprijine în implementarea acțiunilor și recomandărilor incluse în schema de sprijin, respectiv a măsurilor de intervenție adaptate nevoilor fiecărui copil, dar și a acelor acțiuni prin care părintele este implicat în sprijinirea copilului său. Participarea părinților la astfel de activități a fost una bună, aceștia având ocazia să învețe de la specialiști cum să îmbunătățească relația cu copiii prin înțelegerea emoțiilor și reacțiilor, cum să-i susțină și să-i stimuleze în continuarea școlii. De asemenea,

părinții află ce impact pot avea asupra copilului metodele coercitive de educație. Reprezentanții școlilor participante la sondaj consideră aceste intervenții de implicare directă a părinților ca fiind benefice pentru dezvoltarea emoțională a elevilor, iar sprijinul financiar al acestora ca fiind foarte util pentru creșterea accesului la educație a grupurilor vulnerabile. Astfel de activități sunt extrem de necesare pentru a putea implica activ părinții ca factor fundamental în procesul educațional.

344. Intervențiile pentru copiii cu CES s-au desfășurat atât în cadrul școlilor speciale, cât și în cadrul unităților de învățământ de masă. Profesorii formatori de la școlile speciale au fost cooptați în proiect pentru a se implica în activități itinerante la celelalte școli, pentru a lucra cu copiii cu nevoi speciale. De asemenea, au împărtășit din experiența lor celorlalți profesori, pentru a ști cum să procedeze în diferite situații și pentru a reuși să integreze în școala normală copiii cu CES. Tot în sprijinul acestei integrări s-a acționat prin campanii de informare și conștientizare în comunitate, precum și în cadrul activităților de consiliere a părinților.

345. Programele de formare a managerilor școlari prezintă tematici precum dezvoltarea instituțională, management educațional, pregătire pentru examenul național de acordare a definitivării în învățământ și pentru concursul național de ocupare a posturilor vacante, dezvoltarea competențelor de evaluare la disciplinele din programele de examene naționale, introducerea și actualizarea de date în SIIR, prevenirea corupției în școala românească, învățarea în context nonformal, parteneriate locale școală – autorități - operatori pentru prevenirea abandonului școlar, comunicarea inter și intra-școlară. În același timp, programele de formare a managerilor școlari includ conceperea și implementarea planurilor de dezvoltare ale unităților pe care le conduc pentru reducerea abandonului școlar și creșterea incluziunii. Aceștia sunt monitorizați în demersul lor de către experți din cadrul proiectelor. Având în vedere că planurile de dezvoltare școlară sunt la începutul perioadei de implementare, ele nu au putut produce efecte vizibile până în prezent. Este de remarcat că aceste planuri sunt complementare celorlalte activități de formare a cadrelor didactice, pentru ca acestea să-și poată aplica noile competențe și noile metode și tehnici de predare într-un cadru care încurajează și stimulează acest lucru.

346. POCU a permis și **dotarea** școlilor partenerie cu mobilier și echipamente IT (laptopuri, videoproiectoare, licențe, imprimante, aparate foto, ecrane de proiecție), care sprijină crearea unui spațiu educațional mai atractiv, cât și accesul la tehnologie. Acest aspect a fost extrem de important mai ales în contextul pandemiei. Pe lângă dotările din școală, în multe proiecte elevii cei mai dezavantajați au fost sprijiniți cu rechizite, cu obiecte de îmbrăcăminte/incălțăminte/echipament sportiv și kituri de igienă pentru a li se facilita participarea la activitățile școlare. Nu în ultimul rând, beneficiarii de finanțare, reprezentanții ISJ, CCD, ai unităților de învățământ au remarcat contribuția **meselor calde** ca modalitate de a încuraja elevii din mediile defavorizate să vină la școală, de multe ori fiind singura masă pe care aceștia o luau în timpul zilei. Datele colectate arată că astfel de intervenții sunt absolut esențiale pentru a putea sprijini cu adevărat accesul elevilor vulnerabili la educație, având și componente de incluziune socială și dotare.

347. În ansamblu, cele mai importante efecte percepute de către părțile interesate (beneficiari, școli, profesori) au fost în privința dezvoltării stimei de sine a elevilor și a competențelor socio-emoționale ale acestora, dar și, într-o anumită măsură, a reducerii părăsirii timpurii a școlii și a abandonului școlar, în majoritatea comunităților în care au fost implementate acțiunile și asupra cărora au fost solicitate detalii în cadrul evaluării, după cum a fost menționat atât cu ocazia documentării studiilor de caz, cât și cu ocazia consultărilor din cadrul focus-grupurilor și sondajelor. Pe de altă parte, efectele sunt mai scăzute în ceea ce privește performanța școlară, în special din cauza perioadei relativ scurte de când sunt implementate activitățile și a faptului că acesta nu a fost un obiectiv specific al intervențiilor. Pe viitor, poate fi surprinsă mai bine nevoia de a asigura competențe de bază în rândul participanților la acest tip de programe.

A doua Șansă

348. Programele de tip A doua Șansă au urmărit să implice în activități un total de aproximativ 6.783 de copii/tineri/adulți, extrem de puțin față de ținta ambițioasă de 37.500 pentru regiuni mai puțin dezvoltate și 4.013 pentru regiuni dezvoltate. Până la 31.03.2023, valoarea indicatorului propus a fost substanțial depășită, reușind implicarea a peste 18.000 de persoane. Acest grup țintă este unul dintre cele mai dificile

de gestionat, din mai multe cauze: persoanele din grupul țintă preferă să se implice în alte activități aducătoare de venit, mai ales că ne referim la grupuri vulnerabile pe piața muncii și în risc de excluziune socială; persoanele care ar putea participa nu îndeplinesc criteriul de a fi încadrate în muncă. Pentru AdȘ au fost acreditate atât programe de formare pentru învățământul primar și gimnazial, cât și pentru obținerea unor calificări pentru creșterea șanselor de integrare pe piața muncii. În ultimul caz au fost acreditate programe în meserii precum: ambalator manual, lucrător în comerț, lucrător finisor în construcții, lucrător în cultura plantelor, lucrător în confecții piele și înlocuitori, operator universal, spălător textile și curățător chimic.

349. Multe din programele de AdȘ au inclus pachete integrate de activități, adaptate nevoilor individuale, care să contribuie la ridicarea nivelului educațional general, cuprinzând activități de pregătire educațională în vederea înscrierii la școală și/sau susținerii examenelor, cursuri conform Planurilor cadru de învățământ pentru AdȘ, programe educaționale TIC adecvate vârstei, activități de educație pentru sănătate, igienă și nutriție (adaptate în funcție de vârstă), activități extra-curriculare ce includ și activități de protecție a mediului și ecologie etc.

350. Persoanele care s-au înscris în programele AdȘ, conform rezultatelor sondajului desfășurat în mod specific pentru AdȘ, au făcut-o fie pentru că programul le-a oferit ocazia de a-și termina studiile sau au considerat că programul le oferă șanse mai bune în obținerea unui loc de muncă (prin acces la consilierea și orientarea în carieră și prin obținerea diplomei de absolvire). Subvențiile oferite în cadrul programului au fost, de asemenea, un factor mobilizator. Majoritatea persoanelor participante și-au exprimat satisfacția cu privire la program și consideră că au progresat în special în ce privește abilitățile de comunicare.

351. Din perspectiva școlilor, AdȘ are un impact moderat ca vizibilitate, cel mai mare efect fiind asupra accesului grupurilor vulnerabile la educație. Impactul asupra șanselor de angajabilitate a persoanelor implicate în program este încă scăzut sau nu se observă.

352. Pentru a stimula participarea la programele de (tip) AdȘ, pe lângă acordarea de mici stimulente în bani, kituri educative cuprinzând caiete, instrumente de scris, materiale de învățare specifice, au fost derulate și activități de consiliere și asistență psiho-socială a tinerilor care au abandonat școala și a adulților care nu și-au finalizat studiile obligatorii. O parte dintre beneficiarii finanțării semnaleză necesitatea acordării de stimulente financiare pentru participanții la AdȘ, care să le asigure traiul în timpul studiilor, aceștia neavând altă sursă de finanțare. Beneficiarii de finanțare menționează totuși că acestea sunt insuficiente pentru a putea motiva participarea la acest program, fiind necesare burse consistente pentru grupul țintă.

353. AdȘ a fost adresată și prin proiectul CRED printr-o subactivitate, având scopul de **revizuire a metodologiilor, planurilor-cadru și a programelor școlare pentru programul A doua șansă**. Conform documentelor proiectului, subactivitatea își justifică necesitatea prin nevoia de a *corela planurile și programele școlare cu noile abordări ale curriculumului* din sistemul general de educație, centrat pe competențele cheie. De asemenea, activitatea vizează o *analiză a impactului programului A doua Șansă*, care să identifice situația de fapt și să propună recomandări de îmbunătățire a programului. În acest context, principalele etape/pași incluși sunt:

- Evaluarea cadrului metodologic existent și a rezultatelor obținute prin programul ADȘ, în contextul altor categorii de intervenții privind reducerea părăsirii timpurii a școlii. Studiul va fi realizat de un furnizor extern selectat prin achiziție publică;
- Revizuirea metodologiilor ADȘ primar și secundar inferior și propunerea spre aprobare prin ordin de ministru;
- Elaborarea planurilor-cadru și a programelor școlare pentru programul ADȘ.

Învățământul liceal și formarea profesională inițială

354. Învățământul liceal a beneficiat cel mai mult de pe urma a două proiecte strategice implementate de instituții centrale. Cele două mari proiecte sunt „Bani de liceu”, respectiv „Bursa profesională”, ambele având finanțări consistente ce cumulează peste 530 mil lei. De asemenea, deși într-o măsură mult mai mică decât învățământul primar și gimnazial, a fost acoperit și de către proiecte din apelurile Școală pentru Toți și Profesori motivați în școli defavorizate.

355. Proiectul „**Bani de liceu**”, derulat de MEN, cu arie națională de cuprindere, este o continuare a eforturilor UIPFFS (din cadrul MEC) de pe DMI 2.2 – POSDRU de a realiza proiecte retrospective, prin care să se ofere sprijin financiar elevilor și studenților dezavantajați. Experiența POSDRU a arătat că alocațiile pentru elevii de liceu nu au fost suficient de motivante pentru ca aceștia să participe la acest nivel de învățământ, prin POCU suma fiind crescută la 250 de lei. În Raportul Starea învățământului preuniversitar, se specifică că în anul școlar 2019-2020 au fost înscrise în cadrul programului național 32.586 de persoane, iar în 2020-2021 au beneficiat de bursa 22.853 de elevi, așadar gradul de interes și cerere pentru acest tip de program este unul mare și foarte mare, chiar dacă numărul de beneficiari a scăzut în ultimul an. Chiar dacă acest program este finanțat în general de către bugetul de stat, POCU este considerat o sursă importantă care poate reduce presiunea asupra bugetului național, crescând, în același timp, numărul de beneficiari ai acestui program. Cu toate acestea, sumele primite de elevi rămân foarte mici și există riscul ca unii să abandoneze școala din diverse motive, cum ar fi nevoia de a se implica în activități care le aduc venituri. Mulți dintre potențialii beneficiari ai programului aleg să se angajeze în detrimentul școlii, ceea ce rezultă în nivel crescut de absenteism și/sau abandon.

356. Impactul net al intervenției asupra participării și performanțelor școlare a fost analizat și prin metode cantitative contrafactice, mai exact prin metoda PSM. Analiza este în detaliu prezentată în *Anexa 0.8.(TE1&3)*.

357. Intervenția are un impact clar asupra participării la activitățile școlare, prin reducerea numărului de absențe. Acest aspect poate contribui la reducerea abandonului școlar. Se poate concluziona că obiectivul programului, acela de a sprijini elevii pentru a participa la activitățile școlare este atins.

358. Din păcate acest sprijin financiar are un efect limitat asupra performanței școlare. Grupul sprijinit are o proporție mai ridicată de absolvenți de liceu, dar aceștia nu reușesc să se înscrie sau să promoveze examenul de bacalaureat în aceeași măsură ca și grupul de control.

359. Cele două grupuri analizate au medii modeste la bacalaureat: 6,9 (non-beneficiari) și respectiv 6,01 (beneficiari). Acest lucru nu este surprinzător, dacă se are în vedere specificul celor două licee, și anume cel tehnologic, și care au o medie de absolvire mai redusă decât în liceele teoretice. Testul Student arată că media de la bacalaureat este semnificativ mai redusă pentru beneficiari decât non-beneficiari. Prin urmare, chiar dacă tinerii au un număr mai redus de absențe și crește participarea școlară, acest lucru nu generează impact pozitiv în rata înscrierii și absolvirii examenul de bacalaureat. Tinerii nu reușesc să iasă din condiția vulnerabilă și să se mobilizeze pentru a crește performanța școlară la examenul de bacalaureat.

360. Cel mai amplu proiect ca finanțare este „**Bursa Profesională**”, având ca beneficiar CNDIPT. Prin acest proiect, indicatorul *Persoane (elevi ucenici) care au beneficiat de sprijin* este semnificativ depășit, 140.275 de elevi primind sprijin financiar. În plus, numărul de elevi certificați a depășit, de asemenea, ținta stabilită, cu 56 515 elevi certificați la sfârșitul proiectului. Bursa profesională s-a acordat lunar fiecărui elev înscris la programele de formare profesională inițială, inclusiv dual. Astfel, de la momentul înscrierii în clasa a IX a și până la finalul ciclului de studiu (clasa a XI-a), un elev a putut beneficia de bursa profesională lunară în valoare maximă de 200 lei.

361. În perioada 2015-2022, programul a contribuit la o creștere a ratelor de înscriere în învățământul profesional și tehnic în funcție de vârstă, cu o creștere semnificativă pentru vârstele de 15, 16 și 17 ani. Raportul Starea învățământului preuniversitar din România 2021/2022 notează că doi din zece elevi de clasa a opta s-au înscris în învățământul profesional, ceea ce indică faptul că programul a contribuit la creșterea ratelor generale de înscriere în învățământul profesional. În plus, programul a urmărit creșterea ratei de ocupare a forței de muncă și a ratei de participare la programe de formare profesională în rândul elevilor certificați, ceea ce s-a realizat cu 26 713 elevi angajați și 6 139 de elevi care își continuă studiile/participă la cursuri de formare.

- 362.** Programul a avut un efect net pozitiv în ceea ce privește îmbunătățirea accesului egal la educație și creșterea ratelor de înscriere în învățământul profesional pentru elevii dezavantajați din România. Numărul elevilor din mediul rural cuprinși în învățământul profesional, sprijiniți prin proiect, a crescut de la 44 751 în 2015-2016 la 57 287 în 2017-2018. Iar numărul elevilor de etnie romă creșterea a fost semnificativă, de la 2.647 în 2015-2016 la 3.475 în 2017-2018.
- 363.** Conform rezultatelor sondajului realizat în rândul beneficiarilor de burse profesionale, principalele motive pentru care s-au înscris în proiect au fost obținerea unei calificări profesionale (65,7%) și urmarea unui profil profesional în liceu (59,8%). Lipsa resurselor financiare (56,9%) și oportunitatea de a participa la programe de formare profesională (51%) au fost, de asemenea, menționate ca motive de participare. Motivația principală pentru alegerea învățământului profesional a fost obținerea unei calificări profesionale (69,6%) și învățarea unei meserii (67,6%). Bursele școlare au fost identificate de jumătate dintre respondenți ca fiind un motiv pentru alegerea acestui tip de educație, în timp ce participarea la activități extra curriculare a fost menționată de mai puțin de o treime dintre respondenți. Proiectul a reușit să satisfacă așteptările a 75,5% dintre respondenți, în timp ce 28,4% au identificat transportul și 13,7% au identificat lipsa unei mese calde ca fiind principalele elemente care lipsesc din program pentru a le acoperi nevoile.
- 364.** Conform rapoartelor calitative rezultate în urma proiectului reiese faptul că bursele au contribuit la reducerea presiunii financiare asupra familiilor, permițându-le să investească în alte domenii, cum ar fi locuințele sau asistența medicală. În plus, un efect radial al proiectului ar fi reducerea ratelor de abandon școlar și creșterea ratelor de prezență școlară în rândul grupurilor vizate, deoarece elevii au fost stimulați să își continue educația.
- 365.** Unele proiecte din apelurile Școală pentru Toți și Profesori motivați în școli defavorizate au inclus licee ca parteneri, beneficiind de intervențiile dedicate atât elevilor, cât și profesorilor. Pentru elevi s-au derulat programe remediale, AdȘ, pentru prevenirea abandonului școlar și/sau pentru reintegrarea în școală, în timp ce pentru cadrele didactice au fost organizate sesiuni de formare pentru obținerea de competențe transversale, dar și pentru acumularea de cunoștințe și aplicarea de noi metode și instrumente în predarea materiilor conform noului curriculum școlar, realizarea și implementarea de planuri individuale de dezvoltare pentru elevi, inclusiv prin coaching și mentorat.
- 366.** Sesiunile de formare au fost realizate pe baza analizei de nevoi a cadrelor didactice, fiind dezvoltate instrumente didactice personalizate de sprijin, stagii practice pentru dezvoltarea educațională. Pentru stimularea participării, au fost acordate burse pentru performanță, pentru planurile de individuale de dezvoltare create de profesori pentru elevi sau pentru proiectele inovatoare de educație. De asemenea, au fost achiziționate prin proiecte materiale didactice, care au fost puse la dispoziția profesorilor participanți, pe parcursul sesiunilor de formare și pentru realizarea proiectelor individuale.
- 367.** Similar școlilor, liceele partenere au primit mobilier, echipamente IT, echipamente pentru realizarea orelor de educație fizică, iar elevilor li s-au oferit stimulente de participare la activitățile proiectului. Dotările școlare au adus un element de modernitate, totuși insuficiente pentru nevoia existentă, cu referire specială la liceele tehnologice, care se confruntă cu lipsa materialelor necesare realizării activităților practice. De altfel, pentru aceste unități școlare se încearcă în permanență crearea / menținerea parteneriatelor cu agenți economici care să primească elevi în practică însă, în condițiile pandemiei SARS-COV-2, există temerea că astfel de parteneriate vor fi din ce în ce mai puține, mulți agenți economici confruntându-se cu probleme financiare.

2.1.3.3.2. Învățământ terțiar

- 368.** Proiectele avute în vedere în cadrul studiilor de caz realizate pentru evaluarea calitativă a intervențiilor în cadrul sectorului de învățământ terțiar universitar și non-universitar au finalizat implementarea activităților, cu două excepții, proiectele cu codurile 140783 și 122333 fiind încă în curs de implementare, finalizarea lor fiind prevăzută pentru lunile Mai – Iunie 2023, în cursul prezentei evaluări.

369.Principalul efect al intervențiilor finanțate în cadrul sectorului de învățământ terțiar a fost **înființarea colegiilor universitare**, în cadrul universităților beneficiare. Colegiile universitare sunt structuri în cadrul instituțiilor de învățământ superior care pot oferi programe educaționale de nivel terțiar non-universitar, similare celor oferite de școlile postliceale. În contextul organizării acestor colegii, unele universități au decis acordarea de asistență educațională suplimentară elevilor înscriși în cadrul acestor colegii în vedere obținerii de către aceștia a diplomei de Bacalaureat (studiu de caz proiect cod 122333).

370.**Îmbunătățirea și actualizarea dotărilor sau construcția unor noi laboratoare** reprezintă un efect pozitiv semnificativ datorită menționării sale frecvente la nivelul studiilor de caz realizate. Acest efect este unul benefic care asigură multiplicarea efectelor pozitive ale intervențiilor, dat fiind faptul că pot fi utilizate pe termen lung de către studenți.

371.Cele două proiecte implementate la nivel de sistem, coduri SMIS 126766 și 140783, au avut contribuții importante la dezvoltarea strategică și elaborarea unor noi strategii și politici publice. Proiectul al cărui beneficiar a fost UEFISCDI (126766) a generat numeroase analize și studii care au contribuit la identificarea unor provocări importante la nivelul sistemului terțiar, cum ar fi abandonul universitar, dar și la caracterizarea unor puncte cheie în tranziția de la nivelul secundar către cel terțiar. Pilotarea masteratului didactic, prin intermediul proiectului 140783, al cărui beneficiar a fost Ministerul Educației, a contribuit la școlarizarea a 300 de persoane în vedere formării inițiale prin intermediul acestui tip de program educațional, în vederea pregătirii pentru cariera didactică. În contextul modificărilor legislative preconizate la nivel sectorului educațional, aceste două proiecte au contribuit la fundamentarea unor opțiuni legislative și la pilotarea anumitor propuneri de politici publice în vederea adresării unor provocări la nivel de sistem.

2.1.4. Sumarul constatărilor ÎE 2

Învățământ preuniversitar

Educația timpurie

372.Progresul în implementarea programului este relativ modest, activitățile vizând crearea cadrului instituțional și curricular specific educației ante-preșcolare, formarea resurselor umane și implementarea acestui cadru fiind întârziate, iar acestea nu par să fi fost recuperate până la momentul evaluării.

373.Proiectele depuse și finanțate în cadrul apelului Școală pentru toți, vizând segmentul ante-preșcolarilor și al preșcolarilor, prin acțiuni menite să atragă și să mențină grupurile țintă copii în activități derulate în creșe și grădinițe, alături de părinți / tutori, au realizări foarte aproape de atingerea țintelor propuse la nivelul cererilor de finanțare. Indicatorii agregați la nivel de program, în acest moment al implementării, indică valori ridicate pentru grupa de vârstă 0-2 ani, cu un grad de realizare de 89% din ținta propusă la contractare, iar pentru grupa de vârstă 3-5 ani, chiar o depășire a țintei propuse prin contractele semnate, cu un nivel de realizare de 123%. Cu toate acestea, țintele asumate la nivel de program sunt imposibile de atins cu portofoliul existent, atingând un grad de realizare de doar 54%

374.Având în vedere numărul mic de proiecte rămase în implementare la momentul evaluării (treisprezece), efectele vizibile (de natura rezultatelor și impactului) sunt ofertante și includ: îmbunătățiri privind conștientizarea de către părinți a importanței participării copiilor la educația timpurie, comportamentul părinților în relația cu copilul, atitudinea față de educație. Pentru copii, efectele se referă în principal la dezvoltarea unor abilități cognitive, de comunicare, motorii, facilitarea trecerii spre grădiniță, respectiv spre școală.

375. Cererea pare să fi fost suficient de mare, însă timpul disponibil pentru depunerea cererilor de finanțare și, ulterior, pentru implementarea proiectelor, pare să fi fost prea redus pentru a putea cuprinde nevoia din piață, pentru a permite suficient de multor parteneriate să elaboreze proiecte finanțabile, având în vedere că primele contracte de finanțare au fost semnate în anul 2018.

376. Instituțiile de educație ante-preșcolară, deși incluse în sistemul național de educație, beneficiind acum și de finanțare de la bugetul de stat, sunt proaspăt intrate în masa potențialilor beneficiari de finanțări nerambursabile. Astfel încât alocările celor două apeluri dedicate acestora nu au putut fi acoperite de suficient de multe contracte de finanțare, fiind necesar un timp de inducție mai mare pentru aceste instituții.

Învățământul primar și secundar inferior

377. Intervențiile ce vizează învățământul preuniversitar și în particular cel primar și gimnazial apar bine structurate în câteva proiecte mari sau teme ample (la care se face referire cu termenul program), cum ar fi proiectul CRED și programele Școală pentru toți, cu numeroase complementarități între ele, având potențialul de a concentra realizările și rezultatele dintr-un număr mare de proiecte/ unități de învățământ spre obiectivele POCU. Învățământul primar și gimnazial a fost adresat și prin apelurile Școala pentru toți și Profesori motivați, unde indicatorii de program au o evoluție pozitivă, însă nu suficientă pentru atingerea țintelor de program. Formarea cadrelor didactice a fost inclusă în toate apelurile și a însemnat, în primul rând, acumularea de cunoștințe privind implementarea măsurilor de prevenție, acumularea de competențe transversale, aplicarea unor metode și instrumente moderne de predare, accesul la resurse (manuale, ghiduri, studii, bune practici). Cu toate acestea, valoarea indicatorului 4S86 - Personal didactic/ personal de sprijin care și-a îmbunătățit nivelul de competențe/ certificat abia reușește să depășească jumătate din ținta de program.

378. În ciuda îndeplinirii a puțin peste jumătate din ținta profesorilor vizați, metodele calitative evidențiază efectele pozitive ale formării cadrelor didactice privind competențele acumulate, aplicarea lor în procesul educațional și creșterea interesului elevilor pentru a participa la o educație bazată pe metode inovative. Analiza calitativă indică conștientizarea potențialului noilor metode educative introduse (planuri de dezvoltare individuală, activități de tip remedial, activități extrașcolare, consiliere școlară, inclusiv a părinților) de a contribui la dezvoltarea socio-emoțională a elevilor, reducerea părăsirii timpurii a școlii, scăderea absenteismului, creșterea performanțelor școlare pentru mulți copii din grupurile țintă. În același timp, la nivelul școlilor, proiectele au contribuit la creșterea prestigiului, însă cel mai redus impact a fost constatat în ceea ce privește atragerea/retenția cadrelor didactice în sistem.

379. Există o opinie pozitivă la nivelul unităților de învățământ privind beneficiile intervențiilor cu implicarea directă a părinților (ore de mentorat și educație parentală pentru părinți/tutori) ca fiind benefice pentru dezvoltarea emoțională a elevilor. În același timp, copiii cu deficiențe din centrele rezidențiale au nevoie de intervenții diferențiate pe tipuri de dizabilități, ceea ce necesită formarea personalului angajat, precum și intervenția prin ore de consiliere psihologică și psiho-educațională atât cu copiii, cât și cu familia. Intervențiile dedicate și copiilor cu CES, atât în cadrul școlilor speciale, cât și în unitățile de învățământ de masă, s-au bucurat de o eficacitate bună datorită complementarității cu proiectele de formare a cadrelor didactice. Astfel, intervențiile POCU au avut ca efect implementarea de noi metode adaptate copiilor cu CES, aplicate în procesul educațional de cadrele formate tot prin proiecte cu finanțare POCU, dar și un efect pozitiv la nivelul elevilor care au dobândit cu mai multă ușurință cunoștințe și abilități.

380. Intervențiile de tip AdȘ au avut ca principal efect creșterea accesului la educație la toate nivelurile, însă efectul asupra creșterii angajabilității este perceput ca fiind limitat în această fază de implementare. Grupul țintă pentru programele de tip AdȘ este unul dintre cele mai dificile de constituit și gestionat, din mai multe cauze: persoanele din grupul țintă preferă să se implice în activități aducătoare de venit, mai ales că ne referim la grupuri vulnerabile pe piața muncii și în risc de excluziune socială; persoanele care ar putea participa nu îndeplinesc criteriul de a fi încadrate în muncă. Pentru AdȘ au fost acreditate atât programe de formare pentru învățământul primar și gimnazial, cât și pentru obținerea unor calificări pentru creșterea șanselor de integrare pe piața muncii. Multe dintre programele de AdȘ au inclus pachete

integrate de activități, adaptate nevoilor individuale, care să contribuie la ridicarea nivelului educațional general, cuprinzând activități de pregătire educațională în vederea înscrierii la școală și/sau susținerii examenelor, programe educaționale TIC, activități de educație pentru sănătate, igiena și nutriție (adaptate în funcție de vârstă), activități extra-curriculare ce includ și activități de protecția mediului și ecologie etc. Din perspectiva școlilor, cel mai mare efect al programului AdȘ este asupra accesului grupurilor vulnerabile la educație. Impactul asupra șanselor de angajabilitate a persoanelor implicate în program este încă scăzut la nivel de percepție.

Învățământul liceal și formarea profesională inițială

381. Învățământul liceal a beneficiat cel mai mult de pe urma a două proiecte strategice implementate de instituții centrale. Cele două mari proiecte sunt „Bani de liceu”, respectiv „Bursa profesională”, ambele având finanțări consistente ce cumulează peste 530 mil lei. De asemenea, deși într-o măsură mult mai mică decât învățământul primar și gimnazial, a fost acoperit și de către proiecte din Școală pentru Toți și Profesori motivați în școli defavorizate.

382. Prin proiectul „**Bani de liceu**”, derulat de MEC, se urmărește sprijinirea elevilor dezavantajați cu un ajutor financiar de 250 lei/lună. Grupul țintă al proiectului totalizează peste 77.000 de elevi din învățământul preuniversitar (secundar superior, clasele IX-X). Chiar dacă nu există în prezent date care să permită observarea și măsurarea impactului, părțile interesate susțin că sprijinul financiar este foarte important pentru a putea ajuta elevii să meargă la școală și mai ales, să reducă rata mare de abandon școlar din clasa a IX-a.

383. Cel mai amplu proiect ca finanțare este „**Bursa Profesională**”, având ca beneficiar CNDIPT. Prin acest proiect, indicatorul *Persoane (elevi ucenici) care beneficiază de sprijin* este semnificativ depășit, fiind peste 130.000 de elevi implicați în program. Bursa profesională se acordă lunar fiecărui elev înscris la programele de formare profesională inițială, inclusiv dual. Astfel, de la momentul înscrierii în clasa a IX a și până la finalul ciclului de studiu (clasa a XI a), un elev poate beneficia de bursa profesională lunară în valoare maximă de 200 RON.

384. Unele proiecte din apelurile Școală pentru Toți și Profesori motivați în școli defavorizate au avut intervenții dedicate atât elevilor de liceu, cât și profesorilor. Pentru elevi s-au derulat programe remediale de tip A doua șansă, pentru prevenirea abandonului școlar și/sau pentru reintegrarea în școală, în timp ce pentru cadrele didactice au fost organizate sesiuni de formare pentru obținerea de competențe transversale, dar și pentru acumularea de cunoștințe și aplicarea de noi metode și instrumente în predarea materiilor conform noului curriculum școlar, realizarea și implementarea de planuri individuale de dezvoltare pentru elevi, inclusiv prin coaching și mentorat.

385. Datorită intervențiilor în licee, atât ca modernizare a echipamentelor, cât și ca integrare a unor noi metode și instrumente de predare, la nivelul unităților de învățământ beneficiare s-a observat o scădere a absenteismului și o mai bună participare școlară.

Învățământ terțiar

386. POCU nu a fost construit pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare a nivelului terțiar din cadrul sectorului educație. În cadrul AP6, doar 5 obiective specifice, dintre cele 17 ale programului, au vizat nivelul terțiar universitar și non-universitar. Dintre acestea, un obiectiv a fost dedicat intervențiilor sistematice și adaptarea la cerințele pieței muncii (OS6.8), un obiectiv a vizat creșterea participării la învățământ universitar terțiar și non-terțiar (OS6.7), două obiective au vizat indirect creșterea calității ofertei educaționale terțiare universitare prin dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și dezvoltarea de noi programe de studii în corelație cu SNCDI (OS6.9 și OS6.10) și un obiectiv a vizat dezvoltarea de parteneriate de practică / internship care să conducă ulterior la creșterea ratei de angajare a absolvenților (OS6.13).

- 387.** Obiectivele specifice cuprinse în cadrul POCU vizează unele provocări la nivelul sectorului de educație universitară care pot fi considerate marginal importante, prin raportare inclusiv la analizele și studiile produse în cadrul proiectului finanțat în cadrul OS 6.8.
- 388.** Numărul mic de proiecte finanțate în cadrul apelurilor POCU încadrate Temelor 1 și 3 care au avut ca beneficiari universități sau alte organizații care funcționează în cadrul sistemului de educație în sectorul terțiar universitar și non-universitar este distribuit oarecum disproporționat între cele două teme. Un singur proiect privind calitatea sistemului a fost finanțat în cadrul temei 1, în apelul POCU/472/6.8/INSTRUMENTE PENTRU STABILIREA DECIZIILOR DE SISTEM FUNDAMENTATE PENTRU CRESTEREA CALITATII IN INVATAMANTUL SUPERIOR. Astfel, cele mai multe proiecte, 34, au fost contractate în cadrul apelurilor de proiecte care au vizat Tema compozită 1&3. Obiectivul specific care a vizat intervenții compozit OS 6.7, 6.9 și 6.10 pentru care au fost lansate 3 apeluri de proiecte și au fost finanțate doar 34 de proiecte.
- 389.** Conform grupării administrative realizate în această evaluare, resursele financiare contractate în cadrul TE 1 / 3 (mai precis cele care au vizat OS 6.7, 6.8, 6.9 și 6.10) au fost, la 31 decembrie 2022, în valoare de aproximativ 300 milioane RON (sub 1% din totalul fondurilor contractate prin AP6), iar plățile efectuate până la aceeași dată au reprezentat aproximativ 62% din suma contractată. Un caz aparte în reprezintă unicul proiect finanțat în cadrul OS6.8 în cazul căruia plățile efectuate fiind de 83% din suma contractată.
- 390.** Proiectul sistemic, finanțat în cadrul OS6.8 a atins și a depășit valorile propuse pentru indicatorii de rezultat și de realizare ai programului. Acești indicatori au vizat producția de studii, analize și rapoarte și utilizarea acestora în procesul de administrare al sectorului terțiar. În același timp proiectul a inclus pachete de activități care au adresat diverse preocupări specifice în cadrul sectorului, cum ar fi demersurile privind internaționalizarea învățământului universitar, asigurarea echității în tranziția de la nivelul secundar la cel terțiar al sistemului educațional, abandonul universitar dar și finanțarea sistemului universitar din surse publice.
- 391.** Un al doilea proiect la nivel de sistem, care a vizat intervenția compozită în cadrul OS6.7, OS6.9 și OS6.10, a vizat dezvoltarea unui program pilot pentru implementarea unor programe de studii de nivel masteral pentru formarea inițială a cadrelor didactice. Proiectul a vizat diversificarea ofertei educaționale a 6 universități din România, în vederea dezvoltării acestui tip particular de programe de studii.
- 392.** Finanțarea alocată pe criterii competitive a fost alocată prin doar două apeluri de proiecte, lansate succesiv în anul 2018, iar contractarea s-a finalizat în majoritatea cazurilor la aproximativ un an de la încheierea perioadei de depunere a proiectelor (mijlocul anului 2019). Numărul de proiecte depuse în cadrul celor două apeluri a fost foarte redus, prin raportare la numărul de organizații eligibile existente în România. Fapt datorat absenței coerenței dintre SNCDI și POCU, pe de o parte, precum și de relevanța redusă a intervențiilor finanțate pentru mai multe ramuri de știință. Astfel, cu excepția științelor ingineresti, a celor agronomice și veterinare, dezvoltarea programelor de studii non-universitare nu reprezintă un obiectiv de interes pentru universități.
- 393.** Indicatorii de rezultat și de realizare măsurați în cadrul programului, care au stabilite valori de referință la nivelul anului 2023 sunt departe a fi atinși. Astfel numărul de persoane (studenți) implicați în activitățile intervențiilor finanțate în cadrul POCU se află la un nivel de îndeplinire de 58% față de ținta propusă, iar al doilea indicator care măsoară numărul de cadre didactice implicate în activități, în calitate de grup țintă, în vederea dezvoltării profesionale și a îmbunătățirii competențelor a atins doar 25% din valoarea prognozată pentru orizontul de timp al anului 2023.
- 394.** Indicatorii care vizează elemente de tipul rapoartelor sau studiilor de specialitate sau dezvoltarea ofertei educaționale prin înființarea unor noi programe de studii, au depășit valorile prognozate în urma încheierii contractelor de finanțare. În cazul acestor indicatori nu există valori prestabilite la momentul elaborării programului, ci doar estimări bazate pe proiectele depuse și rezultatele asumate de acestea.

395. Intervențiile au produs mai multe efecte pozitive la nivelul sistemului de învățământ terțiar: înființarea de facto a colegiilor universitare și dezvoltarea primelor programe de studii de nivel terțiar non-universitar, dezvoltarea pregătirii practice a studenților în unele domenii de studii, dezvoltarea accelerată a digitalizării conținuturilor educaționale și a competențelor digitale ale personalului universitar din unele domenii de studii, pilotarea masteratului didactic, elaborarea a numeroase studii și analize la nivel de sistem care să permită evaluarea impactului unor măsuri (în special cele privind finanțarea din surse publice).

2.1.5. ÎE 3. Alte efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative

→ **Ipoteza de cercetare:** Proiectele au produs și efecte pozitive sau negative neintenționate – **ipoteză validată.**

396. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe identificarea altor efecte ale intervențiilor finanțate prin POCU în afara celor urmărite de program și cuantificarea lor în măsura în care a fost posibil. Indicatorii primari urmăriți nu au fost predefiniți, ci ei au fost identificați în procesul de colectare a datelor și transpuși în formularea răspunsului.

2.1.5.1. Învățământ preuniversitar

397. În aproape toate proiectele au fost create parteneriate între actori importanți din comunitățile în care se implementează proiectele (de exemplu, UAT-uri, unități de învățământ, biserica, DSP, ONG-uri etc.) pentru sprijinirea participării școlare. Membrii comunității au fost implicați în crearea de strategii sau planuri de acțiune locală pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii și atragerea elevilor către învățământ, în urma unor întâlniri organizate periodic, au stabilit căi de comunicare între membri și modurile de rezolvare a problemelor identificate. Se poate vorbi de crearea unei culturi a parteneriatelor, inclusiv între instituții publice și organizații non-guvernamentale sau chiar companii private. În comunitățile cele mai sărace, unde mediul de afaceri este aproape inexistent, nu a fost posibilă implicarea acestuia.

398. Rețelele și platformele create în cadrul proiectelor permit accesul la resurse educaționale deschise nu numai persoanelor vizate direct prin proiectele implementate, ci tuturor celor interesați.

399. Digitalizarea activităților educaționale și sprijinul pe care școlile beneficiare l-au putut valorifica, mai ales în contextul pandemiei COVID-19, este un alt efect benefic al intervențiilor. Resursele alocate prin proiectele finanțate în cadrul POCU au permis actualizarea și dezvoltarea infrastructurii existente, în condițiile în care nevoile de utilizare ale unor astfel de instrumente au crescut în perioada 2020 – 2022.

400. Datorită stimulentele acordate, s-a întâmplat de multe ori ca, la înscrierea grupurilor țintă, în perioada inițială a proiectului, cererea să fie foarte mare. Totuși, acestea nu au fost suficiente pentru a compensa lipsa altor venituri sau a devenit o motivație extrinsecă prea mică, neavând efect asupra implicării și participării la activități. De aceea, anumiți beneficiari de finanțare au învățat să comunice importanța beneficiilor educaționale pe termen lung în detrimentul accentului pe recompensele financiare oferite pe termen scurt.

401. Cursurile AdȘ i-au convins pe unii participanți să continue cursurile și la nivel liceal, deși nu reprezentau un obiectiv al proiectului, conștientizând utilitatea continuării educației și de certificare a competențelor.

402. Cursurile derulate prin proiecte sprijină o aplicare unitară la clasă a cunoștințelor acumulate de profesorii din aceeași școală, dar și de către diferiții profesori care predau la aceeași clasă. Profesorii din grupul țintă au participat la scenarii didactice comune, iar în cadrul sesiunilor de instruire s-au pus de acord asupra metodelor aplicabile pe tipuri de clase sau pe tipuri de elevi.

403. Activitățile extrașcolare cu implicarea copiilor de diferite vârste și a părinților, inclusiv organizarea de concursuri, au creat o mai mare coeziune în rândul părinților, ca membri ai comunității.

- 404.** Datorită faptului că au beneficiat de activități remediale, elevii au trecut mult mai ușor la următorul ciclu de învățământ, iar părinții, prin activitățile de consiliere, au fost încurajați să lase copiii să aleagă profilul care li se potrivește, să nu îi îndrume spre o anumită meserie doar pentru a păstra tradiția familiei, să îi lase să își exploreze abilitățile.
- 405.** În condițiile predării online, s-au remarcat cadrele didactice care s-au implicat și și-au flexibilizat programul pentru a veni în întâmpinarea elevilor/participanților la programul AdȘ. Un astfel de caz este al profesorilor care predau în comunități izolate, din zonă de munte, unde semnalul de internet este slab. Aceștia au conceput pachete de lecții pe care le-au dus personal acasă la elevii cei mai izolați, pentru ca aceștia să nu rămână în urmă, luând legătura cu ei prin telefon. Un alt caz este al profesorilor care, pentru a veni în întâmpinarea nevoilor participanților la programul AdȘ, au realizat un program flexibil și un contact permanent prin internet sau telefon, cu explicații și îndrumări pentru efectuarea temelor.
- 406.** Din păcate, s-a putut observa o reticență a participării la cursuri la unele cadre din mediul rural și la cadre didactice la final de carieră, față de noile metode și instrumente și/sau față de dobândirea de competențe digitale. Prin eforturile formatorilor, aceștia au fost atrași la cursuri, în final obținând o percepție pozitivă față de formare.
- 407.** Pentru a reduce abandonul școlar și a ușura povara copiilor cărora le e greu să se adapteze la mediul școlar atunci când nu-l frecventează cu regularitate și pentru a evita situațiile în care părinții erau nevoiți să plece la muncă în străinătate, unele autorități au oferit sprijin părinților pentru ca aceștia să își găsească un loc de muncă în cel mai apropiat oraș.
- 408.** Unul dintre efectele neintenționate întâlnite în cadrul proiectelor ce au vizat sprijinirea copiilor cu părinți plecați în străinătate a fost volatilitatea grupului țintă, nu din lipsa dorinței și implicării copiilor sau aparținătorilor ci, mai degrabă, din cauza cerinței stabilite prin Ghidul Solicitantului de a demonstra lipsa părinților minim 6 luni. Astfel o parte dintre copiii care au venit spre proiecte, spre a lua parte la activitățile acestora, au trebuit refuzați întrucât părinții fie abia pleaseră, fie nu însumaseră cele 6 luni. În astfel de situații, copiii la un nivel incipient al traumei de părăsire, ce ar fi putut fi sprijiniți/recuperați mai bine, mai repede, susținuți încă de la început, au fost excluși. De asemenea, cei ai căror părinți derulau mai cu seamă activități sezoniere care nu însumau 6 luni consecutive, sau ai căror părinți, din varii motive reveneau în țară, trebuiau înlocuiți din grupul țintă pentru care nu mai îndeplineau criteriile de eligibilitate.
- 409.** Referitor la educația timpurie, prin crearea bazei legislative și instituționale pentru învățământul antepreșcolar, au fost create premisele pentru stabilirea unei politici generale în acest domeniu, cu implicarea și a celorlalte structuri publice care pot contribui. Astfel a fost înființat Comitetul Intersectorial pentru Educație Timpurie, cu atribuții privind elaborarea și operaționalizarea măsurilor din Programul-cadru intersectorial pentru dezvoltarea serviciilor unitare, incluzive, integrate și de calitate pentru educația timpurie. Acesta este compus din membrii Comitetului Național Sectorial pentru Educație Timpurie (constituit urmare proiectului finanțat prin POCU) și din reprezentanți ai celorlalte ministere și organisme implicate (ex.: Ministerul Sănătății).
- 410.** De asemenea, în cadrul proiectului cadru “Educație timpurie incluzivă și de calitate”, cele 42 de cadre didactice formate au devenit “persoane-resursă” pentru inspectoratele școlare județene în procesul de coordonare metodologică a activității din creșe. Aceste persoane îndeplinesc în momentul de față rolul de diseminare către cadrele didactice a celor mai bune practici în educația și îngrijirea copiilor antepreșcolari. Acești formatori au determinat înființarea a aproximativ 200 de grupe care funcționează pe aceste noi principii metodologice la nivelul creșelor din întreaga țară. La nivelul Ministerului Educației și Cercetării există intenția de a oficializa și generaliza această abordare.
- 411.** Un efect al înscrierii copiilor în unitățile de îngrijire și educație a fost și crearea unui timp liber la dispoziția părinților, folosit pentru derularea unor activități aducătoare de venit, pentru căutarea unui loc de muncă sau chiar pentru realizarea unor activități în gospodărie, în condiții de siguranță a copiilor.

412. Activitățile ce au vizat părinții, și anume activitățile de consiliere parentală a copiilor cu vârstă preșcolară, au determinat o creștere semnificativă a participării la grădiniță a copiilor aflați în comunități marginalizate. Au fost de asemenea semnalate cazuri în care, datorită participării părinților la aceste activități, ei înșiși au decis și si-au reluat educația în cadrul unor proiecte A doua șansă.

413. Referitor la procedura de selecție a personalului în proiecte, experiența POSDRU 2007 – 2013 este considerată mai bună, procedura fiind mai scurtă, metodologia punând accent de angajarea resursei umane din comunitățile vizate, obișnuite să lucreze cu grupurile țintă, cu unitățile școlare implicate și cu ISJ-ul. În plus, actuala procedură prevede notificarea și aprobarea experților de către OIR, ceea ce prelungește durata de angajare într-un mod inutil, transformând OIR-ul într-o unitate de control, fără să aibă cunoașterea exactă a nevoilor specifice din proiect și a ofertei de resurse.

2.1.5.2. Învățământ terțiar

414. **Asigurarea posibilității continuării unor parteneriate** este un efect pozitiv des menționat în cadrul studiilor de caz realizate în cadrul acestei evaluări. Obținerea finanțării în cadrul POCU a permis universităților beneficiare să întărească și să continue diferite parteneriate anterioare, încheiate fie cu organizații similare din România sau alte state membre UE. De asemenea, în cadrul proiectelor implementate au fost dezvoltate parteneriate noi care au avut ca obiectiv dezvoltarea unor activități academice viitoare dar și parteneriate cu organizații economice și alți actori din mediul economic, în special în vederea dezvoltării unor programe de practică destinate studenților.

415. **Digitalizarea activităților** educaționale și sprijinul pe care universitățile beneficiare l-au putut valorifica mai ales în contextul pandemiei COVID-19 este un alt efect benefic al intervențiilor. Chiar dacă universitățile aveau platforme digitale și acces la diferite instrumente digitale care pot sprijini procesul educațional, resursele alocate prin proiectele finanțate în cadrul POCU au permis actualizarea și dezvoltarea infrastructurii existente, în condițiile în care nevoile de utilizare ale unor astfel de instrumente au crescut în perioada 2020 – 2022.

416. Un efect conex, neintenționat, a fost legat de dezvoltarea unor programe de formare profesională dedicate cadrelor didactice universitare în vederea dezvoltării competențelor digitale necesare utilizării infrastructurii dezvoltate în timpul pandemiei. Aceste activități au fost fie prevăzute, întâmplător, în momentul depunerii proiectelor, însă, au putut fi adaptate și ulterior, în timpul implementării proiectelor.

417. **Formarea unor parteneriate între universități** diferite din zone diferite ale României care au dus la dezvoltarea unor proiecte ulterioare comune, reprezintă un alt efect pozitiv, neintenționat al intervențiilor finanțate în cadrul POCU. Astfel stabilirea unor relații de colaborare care au dus la implementarea unor alte proiecte comune între universități comprehensive (care vizează diferite ramuri de științe) și universități mono disciplinare (ale căror programe de studii se înscriu într-o singură ramură de științe) este un efect benefic adesea invocat în cadrul studiilor de caz realizate. Spre exemplu, parteneriatul stabilit pentru dezvoltarea programului pilot de master didactic a dus la dezvoltarea unor alte programe de studii comune în cele șase universități partenere în cadrul aceluși proiect.

418. Un efect negativ care a putut fi identificat vizează mai degrabă faza de programare și a afectat semnificativ numărul de proiecte depuse în cadrul apelurilor competitive lansate. Ghidul Solicitantului pentru Apelurile 320 și 379 stabilesc explicit faptul că „Sprijinul acordat prin proiectele finanțate prin prezentul apel va fi direcționat în special către studenți și personal didactic implicat în programe de studii din domeniile prioritare ale Strategiei Naționale de Competitivitate (SNC) 2014-2020, respectiv în domeniile de specializare inteligentă, prevăzute în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2014-2020”. Domeniile de specializare inteligente avute în vedere sunt următoarele: bioeconomia (în mod specific domeniul studiilor agricole); tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate; energie, mediu și schimbări climatice și eco-nano-tehnologii și materiale avansate. Cele patru domenii de specializare inteligentă enunțate în SNCDI 2014 – 2020 restrâng foarte mult numărul organizațiilor active în sectorul educațional, la nivel terțiar, universitățile având mult mai multe domenii de studii și specializări pentru care derulează programe de studii de nivel universitar. Din cauza acestei prevederi restrictive,

Ministerul Educației a emis Ordinul de Ministru nr. 5376/19.10.2017 prin intermediul căruia a stabilit corespondențe între fiecare domeniu de studii în parte și cele patru specializări inteligente. Chiar dacă în cazul anumitor domenii de studii corespondențele sunt discutabile, o analiză obiectivă a acestora arată faptul că ramurile de științe care includ domenii de studii precum științele sociale, dreptul, economia, artel, sportul, științele fundamentale (matematică, fizică, chimie etc.), filosofia, istoria și altele, sunt limitate prin includerea într-un singur domeniu de dezvoltare inteligentă. Comparativ, ramurile de studii care vizează ingineriile sau agronomia sunt asociate cu cel puțin trei dintre cele patru domenii de specializare inteligentă. Această situație a produs efecte evidente asupra numărului de proiecte depuse în cadrul celor două apeluri, precum și asupra tipologiei proiectelor finanțate. 6 proiecte din cele 32 finanțate sunt implementate în domeniul agronomiei, în timp ce 9 proiecte sunt implementate în domeniul studiilor ingineresti.

419. Un alt efect neintenționat, dar care se datorează parțial corelării implementării intervențiilor POCU cu domeniile de specializare inteligentă prevăzute în SNCI, este concentrarea proiectelor finanțate în cadrul unui număr restrâns de universități. Există unele universități care implementează simultan câte trei sau mai multe proiecte identice, dar care vizează grupuri țintă (elevi, studenți sau cadre didactice) din domenii de studii diferite. Această situație afectează inclusiv capacitatea intervențiilor de a determina atingerea valorilor indicatorilor de realizare și de rezultat și, putem presupune, inclusiv valoarea subestimată a indicatorilor stabilită prin contractele de finanțare.

420. Un efect negativ al intervențiilor, menționat în cadrul atelierului tematic cu reprezentanți ai universităților, este legat de distorsionarea temporară a sistemului de burse. Efectul a fost inițial produs în timpul intervențiilor finanțate prin POSDRU, în perioada 2007 – 2016, când, pentru unele tipuri de burse (cum ar fi bursele doctorale) au fost prevăzute cantumuri foarte mari, pentru a stimula participarea la programe de studii. În cadrul intervențiilor POCU, deși cantumul bursei a fost diminuat, el se situează în continuare peste valoarea unei burse doctorale plătite de la bugetul de stat. În cazul programului pilot pentru derularea programului de master didactic bursele alocate participanților au avut de asemenea o valoare semnificativ mai mare. Finalizarea finanțărilor a însemnat și dispariția acestor forme de stimulare financiară, ceea ce a dus la o reducere a numărului de persoane care se înscriu în programe de studii de nivel doctoral. Mai mult, datorită faptului că proiectele finanțate prin POCU au acoperit durate de timp mai reduse de un ciclu de studii doctorale, au existat dificultăți în menținerea grupului țintă, care a primit pentru o perioadă de timp bursa prin proiect și în restul timpului pe cea plătită de la bugetul de stat, al cărei cantum este insuficient acoperirii nevoilor de supraviețuire.

2.1.6. Sumarul constatărilor ÎE 3

421. Crearea de parteneriate cu părți interesate ale comunităților beneficiare ale intervențiilor reprezintă principalul efect indirect al proiectelor. Acolo unde actorii principali au realizat un plan de acțiune comun, s-a creat o rutină a consultărilor și o mai mare coeziune între membrii comunității respective. În multe cazuri, însă, intervențiile diferiților actori sunt individuale, punctuale, fără să aibă o viziune comună în care să fie integrate. În comunitățile sărace, prezența mediului de afaceri este inexistentă, anumite sponsorizări fiind făcute de firme care activează în localități mai dezvoltate, în special în scop de promovare.

422. În cazul învățământului terțiar, obținerea finanțării în cadrul POCU a permis universităților beneficiare să **întărească și să continue diferite parteneriate anterioare**, încheiate fie cu organizații similare din România sau alte state membre UE. De asemenea, în cadrul proiectelor implementate au fost dezvoltate parteneriate noi care au avut ca obiectiv dezvoltarea unor activități academice viitoare dar și parteneriate cu organizații economice și alți actori din mediul economic, în special în vederea dezvoltării unor programe de practică destinate studenților.

423. Digitalizarea activităților educaționale și sprijinul pe care școlile beneficiare l-au putut valorifica, mai ales în contextul pandemiei COVID-19, este un alt efect benefic al intervențiilor. Resursele alocate prin proiectele finanțate în cadrul POCU au permis actualizarea și dezvoltarea infrastructurii existente, în condițiile în care nevoile de utilizare ale unor astfel de instrumente au crescut în perioada 2020 – 2022.

424. Rețelele și platformele create în cadrul proiectelor permit accesul la resurse educaționale deschise nu numai persoanelor vizate direct prin proiectele implementate, ci tuturor celor interesați.

425. Activitățile ce au vizat părinții, și anume activitățile de consiliere parentală a copiilor cu vârstă preșcolară, au determinat **o creștere semnificativă a participării la grădiniță** a copiilor aflați în comunități marginalizate.

426. Stimulentele au avut ca efect creșterea interesului de participare în grupul țintă însă nu a fost un efect durabil. Stimulentele acordate prin proiecte au atras după sine, în multe cazuri, o cerere foarte mare de înscriere în grupurile țintă, în perioada inițială a proiectului. Acestea s-au dovedit a fi insuficiente pentru a compensa lipsa altor venituri sau pentru a crea o motivație extrinsecă ridicată, reducându-se implicarea și participarea la activități.

427. Un efect indirect negativ l-a avut procedura și metodologia de selecție a personalului în proiecte, fiind considerată mai adecvată cea aplicată în POSDRU 2007 – 2013. Din cauza etapelor cu termene lungi și a bazei largi de selecție, s-a ajuns la situații nedorite prin angajarea într-un termen îndelungat a unor experți din alte medii decât comunitatea unde se implementează proiectul, care au renunțat la lucrul în comunitățile vizate prin proiecte, considerându-l foarte dificil. De aceea este necesar ca metodologia de selecție să pună accent de angajarea resursei umane din comunitățile vizate, obișnuite să lucreze cu grupurile țintă și cu unitățile școlare implicate.

428. La nivel de concept al programului, efecte negative au fost generate de concentrarea proiectelor finanțate în cadrul unui număr restrâns de universități, ceea ce duce la restrângerea capacității de atingerii țăintelor de program.

429. Un efect negativ al intervențiilor este legat de distorsionarea temporară a sistemului de burse. În cadrul intervențiilor POCU, deși quantumul bursei a fost diminuat, el se situează în continuare peste valoarea unei burse doctorale plătite de la bugetul de stat. În cazul programului pilot pentru derularea programului de master didactic bursele alocate participanților au avut de asemenea o valoare semnificativ mai mare. Finalizarea finanțărilor a însemnat și dispariția acestor forme de stimulare financiară, ceea ce a dus la o reducere a numărului de persoane care se înscriu în programe de studii de nivel doctoral. Mai mult, datorită faptului că proiectele finanțate prin POCU au acoperit durate de timp mai reduse de un ciclu de studii doctorale, au existat dificultăți în menținerea grupului țintă, care a primit pentru o perioadă de timp bursa prin proiect și în restul timpului pe cea plătită de la bugetul de stat, al cărei quantum este insuficient acoperirii nevoilor de supraviețuire.

2.1.7. ÎE 4. Efectul de propagare

→ **Ipoteza de cercetare:** Efectele proiectelor se propagă în afara ariei de acțiune a intervențiilor Temei 1 și 3 – ipoteză validată.

430. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe identificarea efectelor manifestate în afara ariei de intervenție și la nivelul altor grupuri țintă. Indicatorii primari urmăriți nu au fost predefiniți, ci ei au fost identificați în procesul de colectare a datelor și transpuși în formularea răspunsului.

2.1.7.1. Învățământ preuniversitar

431. Având în vedere rezultatele proiectului CRED la nivel gimnazial și primar, există semnale puternice că procesul de actualizare a curriculumului pentru liceu va continua pe o abordare similară celei din proiectul CRED bazat pe profilul absolventului creat în cadrul proiectului, asigurând astfel coerența și unicitatea reformei curriculare la toate ciclurile din învățământul preuniversitar.

432. În cazul proiectelor competitive, prin crearea parteneriatelor locale, factorii implicați au schimbat informații legate de problemele comunității, în general, și ale educației, în special, acționând pentru rezolvarea lor. Acestea au contribuit la întărirea coeziunii comunitare, care este un factor deosebit de

important în dezvoltarea locală și care poate genera un efect de „bulgăre de zăpadă”, prin multiplicarea actorilor și căilor de intervenție viitoare în interesul comunității.

- 433.** Prin rețelele de mentori / formatori a fost format un corp de profesioniști care, pe de o parte, vor face schimb de experiențe între ei, iar pe de altă parte vor transmite această experiență altor cadre didactice, în special la început de carieră, evitând astfel probleme potențiale în activitatea de la catedră. Mentorii / formatorii își vor putea desfășura activitatea atât în școlile în care predau, cât și în alte școli. Prin promovarea rețelelor de mentori / formatori create, unitățile de învățământ / cadrele didactice interesate vor avea posibilitatea de a ajunge mai ușor la un cadru didactic membru, care să-l sprijine în dezvoltarea profesională. Pentru învățământul ante-preșcolar urmează au fost formați educatori puericultori care activează în creșe de pe întreg teritoriul țării.
- 434.** Acțiunile de promovare a proiectelor în comunitate, de diseminare a informațiilor pe teme diferite de educație, igienă, sănătate, nediscriminare, egalitate de șanse, dezvoltare durabilă etc., au atras atenția populației asupra avantajelor implicării în activitățile proiectelor și asupra unor aspecte legate de igienă și sănătate sau utilizarea resurselor locale.
- 435.** Implicarea părinților în activitățile cu copiii generează un efect de propagare prin contactul acestora cu alți părinți care nu au făcut parte din grupul țintă. Dacă la început grupurile țintă au fost mai dificil de constituit, pe măsură ce s-au desfășurat activitățile au început să vină cereri de la alte persoane care fac parte din grupurilor țintă.
- 436.** În cazul activităților de tip A două șansă desfășurate în cadrul proiectelor locale, dacă în cadrul acestora s-a reușit o mobilizare inițială a persoanelor eligibile pentru acest program, persoanele participante au funcționat ca factori mobilizatori în cadrul grupurilor țintă.
- 437.** În cazul activităților de tip Școala după Școală desfășurate în cadrul proiectelor locale au fost implicați copii și tineri și din afara grupului țintă, datorită cererii extinse. În anumite cazuri, școlile au primit cereri pentru reînceperea programului, chiar dacă proiectele erau finalizate sau în curs de finalizare.
- 438.** Crearea unor biblioteci virtuale cu resurse educaționale deschise, postarea ghidurilor, manualelor și altor materiale educaționale pe site-uri și promovarea acestora, facilitează accesul cadrelor didactice necuprinse în proiecte la informații utile în activitatea lor didactică.
- 439.** Prezentarea unor instrumente educaționale și cursuri în cadrul unor seminarii către cadre didactice și specialiști din alte școli, a reprezentanților primăriilor și ai ONG-urilor cu interes în educație, facilitează schimbul de experiență între membrii comunităților, cu efect asupra calității cursurilor care urmează să fie susținute.
- 440.** Materialele și instrumentele educaționale sunt distribuite și prin ISJ-uri, CCD-uri sau CJRAE către alte unități școlare, facilitând în acest mod schimbul de modele și bune practici. Pe de altă parte, sunt create foarte multe resurse prin aceste proiecte, și este necesară crearea unei biblioteci virtuale care să le poată cuprinde și să nu mai fie reluat acest demers prin fiecare proiect.
- 441.** Întâlnirile managerilor școlari și transferul de expertiză către cei care nu au făcut parte din grupul țintă sunt planificate a se realiza atât pe parcursul implementării proiectelor, cât și după finalizarea acestora, prin rețelele create în acest scop, însă structura acestor rețele nu este formalizată și este de așteptat ca acestea să nu conteze semnificativ.

2.1.7.2. Învățământ terțiar

- 442.** Dezvoltarea unei culturi organizaționale bazată pe dezvoltarea și implementarea unor proiecte este un efect de propagare a intervențiilor finanțate vizibil în cadrul tuturor universităților beneficiare. În cadrul atelierului tematic a fost subliniat faptul că dezvoltarea universităților în direcția unei culturi antreprenoriale și a logicii implicării constante în identificarea și obținerea de fonduri din diferite surse

naționale sau europene, competitive, pentru proiectele dezvoltate reprezintă o activitate care deja s-a instituționalizat. Majoritatea universităților din România, cu siguranță cele care au avut calitatea de beneficiar în cadrul proiectelor finanțate în POCU și POSDRU, au integrat în structura lor administrativă departamente specializate în redactarea, contractarea și implementarea proiectelor de diferite tipuri din diverse surse de finanțare. Aceste departamente sunt, de regulă, alcătuite din persoane cu funcții administrative care nu dețin funcții didactice în cadrul universităților lor.

443. Dezvoltarea unui cadru organizațional pentru organizarea unor programe de formare profesională continuă dedicate angajaților universităților, atât cei cu funcții administrative cât și cei cu funcții didactice, reprezintă un alt efect de propagare. Chiar dacă neintenționat, efectul fiind mai vizibil datorită pandemiei, acesta a devenit unul important la nivelul intervențiilor finanțate.

444. Parteneriatele inter universitare, dintre care unele au început să se transforme în fuziuni organizaționale, reprezintă un alt efect de propagare a rezultatelor intervențiilor POCU. Cu o vizibilitate încă redusă, efectul poate constitui în viitor o soluție pentru provocările specifice cărora sectorul terțiar de educație universitară și non-universitară va trebui să le facă față.

2.1.8. Sumarul constatărilor ÎE 4

445. Dezvoltarea unei culturi organizaționale bazată pe proiecte de dezvoltare este un efect de propagare a intervențiilor finanțate prin POCU.

446. Efectele de propagare sunt facilitate de măsuri incluse în proiecte cum ar fi: informare diseminare, postarea pe site, împărțirea experienței și cunoașterii prin transmiterea materialelor către alte unități școlare, prin CJRAE, ISJ, CCD, crearea de resurse educaționale deschise, constituirea unor rețele de mentori și formatori, rețele ale profesorilor, organizarea de seminarii pentru prezentarea instrumentelor educaționale și a cursurilor, implicarea părinților în proiecte etc.

447. Evaluarea a relevat efecte de propagare cum ar fi schimbarea atitudinii față de educație, în special pentru elevii din învățământul preșcolar și gimnazial, care s-a materializat prin înscrierea unui număr important de elevi în activitățile proiectelor și prin implicarea părinților în activitățile școlii. De asemenea, s-a observat o mai mare coeziune între membrii comunităților și o încheiere a unor activități comune, deși în stadiu incipient.

448. Există semnale puternice că procesul de actualizare a curriculumului pentru liceu va continua pe o abordare similară celei din proiectul CRED bazat pe profilul absolventului creat în cadrul proiectului, asigurând astfel coerența și unicitatea reformei curriculare la toate ciclurile din învățământul preuniversitar.

449. Parteneriatele inter universitare, dintre care unele au început să se transforme în fuziuni organizaționale, reprezintă un alt efect de propagare a rezultatelor intervențiilor POCU. Cu o vizibilitate încă redusă, efectul poate constitui în viitor o soluție pentru provocările specifice cărora sectorul terțiar de educație universitară și non-universitară va trebui să le facă față.

2.1.9. ÎE 5. Durabilitatea efectelor

→ **Ipoteza de cercetare:** Efectele proiectelor sunt durabile și se propagă în afara ariei de acțiune a intervențiilor Temei 1 și 3 – **ipoteză validată.**

450. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe identificarea precondițiilor și factorilor care asigură persistența efectelor în timp. Condițiile și factorii nu au fost pre-identificați, aceștia fiind identificați pe parcursul evaluării.

2.1.9.1. Învățământ preuniversitar

451. Proiectele care implică desfășurarea de activități extra-curriculare dedicate grupurilor de risc (pre-dispuse la abandon școlar, etc.) sunt necesare și au cu siguranță un impact asupra sistemului educațional, însă acesta nu poate fi decât unul gradual, și efectele acestora se manifestă doar după implementarea unei serii mai mari de proiecte și după scurgerea unei durate semnificative de timp. În acest sens, sustenabilitatea este semnificativ influențată nu doar de designul intervenției, cât în special de politicile și finanțarea în domeniu. Majoritatea școlilor și beneficiarilor consideră că intervențiile sunt sustenabile și doresc să acceseze finanțare de tip POCU și pe viitor, însă una dintre cele mai mari îngrijorări semnalate ține de o discontinuitate semnificativă a intervențiilor: chiar dacă rezultatele proiectelor sunt utilizate în continuare, lipsa finanțării consistente în școli pentru cel puțin un ciclu de studiu face ca sprijinul acordat să aibă un impact limitat doar pe durata intervenției, fiind cruciale extinderea proiectelor pe mai mulți ani și asigurarea continuității intervențiilor prin acordarea unei finanțări semnificativ mai mari pentru astfel de programe, eventual din bugetul național.

452. Dezvoltarea unor proiecte ulterioare în aceleași comunități sprijină permanentizarea efectelor în privința educației, cu impact asupra inserției pe piața muncii, a statutului social al membrilor comunității. Totuși, este crucială asigurarea unei finanțări pe termen lung pentru a face cu adevărat o schimbare, iar în prezent, aceasta nu este sigură pentru majoritatea proiectelor. Sărăcia extremă din aceste zone și segregarea elevilor nu se pot ameliora fără eforturi continue și pe termen lung, concertate, integrate pe mai multe planuri, educația jucând un rol esențial în dezvoltare, prin ridicarea nivelului de cunoaștere și calificare.

453. Beneficiarii consideră că este necesară intensificarea eforturilor de a începe finanțările în cadrul viitoarelor perioade de programare timpuriu, comunitățile defavorizate având nevoie de acest lucru, având în vedere și schimbarea generațiilor de elevi, fluctuația de cadre didactice.

454. Toate proiectele au incluse, conform Contractelor de finanțare, perioade limitate de sustenabilitate în care beneficiarii trebuie să se asigure că anumite efecte generate în timpul implementării proiectelor sunt susținute și după finalizarea acestora. Însă, nu există un sistem general de indicatori de impact ce trebuie urmăriți de către beneficiari dincolo de încheierea proiectelor și nici un sistem de monitorizare a parcursului persoanelor din grupurile țintă sprijinite prin intermediul proiectelor, respectiv un mecanism de urmărire post-proiecte a parcursului ante-preșcolarilor, preșcolarilor și elevilor care au participat la activitățile extra-curriculare și care să faciliteze determinarea cât mai obiectivă posibilă, prin date colectate pe termen mai lung, a efectelor intervențiilor. Din acest motiv, beneficiarii nu dețin date/informații concrete privind impactul rezultatelor proiectelor și sustenabilitatea acestora la nivelul grupurilor țintă.

455. Proiectele realizate la nivel strategic, cu impact asupra curriculum-ului național, al cadrului instituțional și legislativ, au o componentă intrinsecă de sustenabilitate, pe o perioadă mai lungă de timp, cel puțin la nivel teoretic. De altfel și cadrele didactice consideră că efectele acestor proiecte sunt sustenabile. Toate aceste proiecte au creat/crează structuri, metode și instrumente de lucru îmbunătățite, cu caracter permanent care sprijină activitatea cadrelor didactice pe termen lung. De exemplu:

- în cadrul proiectului PROF, a fost creat corpul național de mentori în cariera didactică (Ordin nr. 6.173/28.10.2022) și corpului național de formatori din învățământul preuniversitar (Ordin nr. 6.177/31.10.2022), respectiv a fost creată rețeaua națională de școli de aplicație (100 de baze de practică pedagogică); cele 8 centre regionale de mentorat didactic în cadrul caselor corpului didactic, cele 100 baze de practică pedagogică, precum și centrul național de mentorat al carierei didactice vor continua să funcționeze și după încheierea proiectului, acestea fiind demersuri permanente;
- în cadrul proiectului STANDEV, se vor pune bazele formării și/sau dezvoltării competențelor experților în educație, care vor realiza standardele curriculare de învățare și standardele de evaluare, care vor forma apoi Corpul Experților în Standarde Curriculare de Învățare și Corpul Experților în Standarde de Evaluare;
- în cadrul proiectului CRED au fost formate 56000 cadre didactice, au fost elaborate documentele curriculare realizate pentru învățământul primar și gimnazial și resursele educaționale deschise (RED) pentru învățământul primar și gimnazial au fost încărcate pe platforma digitală <https://digital.educred.ro/red-din-cred> accesibilă tuturor cadrelor didactice din România;

- proiectul “Educație timpurie incluzivă și de calitate” a contribuit la trecerea creșelor în subordinea Ministerului Educației, acestea devenind parte a sistemului educațional național, respectiv la înființarea Comitetului Național de Sprijin pentru Educația Timpurie, structură centrală cu regim permanent de funcționare care va coordona activitatea în acest domeniu.

456. Formarea cadrelor didactice constituie un factor de sustenabilitate. Formarea unui număr foarte mare de cadre didactice în modalități de predare a curriculum-ului național asigură un standard minim de calitate a predării. Completarea proiectelor naționale cu proiecte regionale asigură o distribuție națională a unui corp profesoral bine pregătit, ridicarea generală a calității actului educațional, reducerea fluctuației cadrelor didactice. De asemenea, formatorii își desfășoară activitatea în continuare și după finalizarea proiectelor, iar rețelele cadrelor didactice, ale mentorilor, formatorilor, managerilor școlari sunt nu numai vectori de propagare a efectelor, ci și de sustenabilitate, prin permanentizarea contactelor și a schimbului de experiență între membri.

457. Campaniile de informare și diseminare determină o schimbare a mentalității privind participarea la sistemul de educație și conving părinții să-și îndrume copiii spre școală, ridică nivelul de educație al comunității și determină cadrele didactice să-și îmbunătățească performanța și creează condiții favorabile durabilității rezultatelor proiectelor.

458. Realizarea bibliotecilor virtuale de surse deschise, disponibile pentru cadrele didactice, le ajută pe acestea să-și împrăspăteze cunoștințele, să și le completeze prin parcurgerea materialelor dezvoltate în alte proiecte.

459. Stimulentele financiare pentru participarea elevilor/tinerilor/adulților la programele de educație au efect în general doar pe perioada în care acestea se acordă și doar în ce privește reducerea abandonului școlar, fără să aibă un impact asupra rezultatelor obținute. Trebuie avută în vedere și însoțirea acestora cu măsuri complementare, cum ar fi cele de informare și conștientizare a importanței educației pentru facilitarea integrării pe piața muncii și astfel, pentru ridicarea nivelului de trai. În lipsa unor astfel de stimulente, persoanele din grupuri defavorizate nu și-ar permite să participe la ore, neavând suficienți bani pentru transport, îmbrăcăminte, rechizite. De asemenea, sprijinul direct cu îmbrăcăminte și rechizite, respectiv alimente pentru asigurarea hranei elevilor/participanților la cursuri, s-a dovedit un factor motivator pentru participarea la programele educaționale.

460. Dotarea unităților de învățământ atrage elevii la școală și contribuie la asigurarea unei educații de calitate. Astfel de dotări au bineînțeles un caracter durabil intrinsec, fiind utilizate cu mult după finalizarea proiectelor, pentru multe generații de elevi.

461. Programele de formare acreditate prin proiecte au o valabilitate de 4 ani, ceea ce înseamnă că cel puțin pe această perioadă ele vor fi implementate în continuare, având efecte asupra altor cadre didactice, ridicând nivelul calității în educație, în ansamblu.

462. Implicarea ISJ, a CCD și a CJRAE în proiecte creează un cadru instituțional la nivel național cu abordări unitare, un corp stabil de profesioniști care pot contribui la aplicarea metodologiilor din proiecte în comunitățile locale, prin unitățile de învățământ, acordarea unui sprijin constant cadrelor didactice prin monitorizări profesionale, acordarea de feedback și îndrumare obiective. În oferta viitoare a CCD-urilor implicate s-a prevăzut introducerea atât a cursurilor pentru realizarea de resurse educaționale deschise, cât și a cursurilor de perfecționare pentru programul acreditat prin proiect. CJRAE au încheiat parteneriate cu școlile, iar cadrele didactice formate vor fi implicate în acțiuni viitoare derulate prin centrele județene.

463. Parteneriatele încheiate sunt valorificate de obicei doar pe timpul implementării proiectelor și nu sunt continuate după finalizarea proiectelor. Totuși, în contextul în care parteneriatele au asigurat succesul proiectelor, beneficiarii și-au exprimat intenția de a le relua în perspectiva obținerii unor noi finanțări și demararea unor noi proiecte. Au fost și cazuri în care, din perspectiva beneficiarilor, UAT-urile nu s-au implicat suficient în acțiunile din sfera educației, iar alte entități au intervenții sporadice, sprijinul prin aceste parteneriate nefiind sistematic, consistent sau coerent.

2.1.9.2. Învățământ terțiar

464. Principalul factor care va afecta durabilitatea multora dintre rezultatele intervențiilor finanțate în cadrul POCU este noul cadru legislativ, aflat, în momentul redactării acestui raport în faza de adoptare.

465. Sustenabilitatea rezultatelor proiectului 140783 depinde foarte mult de forma legală în care masteratul didactic va putea fi organizat, ca și program de studii, în universitățile din România. Programele de master didactic au putut fi organizate în universitățile din România încă de la intrarea în vigoare a Legii nr. 1/2011, însă acest lucru nu s-a întâmplat. Dezvoltarea legislației secundare și a metodologiilor de evaluare în vederea acreditării, precum și finanțarea acestor programe de studii, nu au avut niciodată loc, de aceea astfel de programe nu au putut fi derulate de universități. De asemenea, detaliile tehnice legate de acordarea unor burse și cuantumurile acestora, de la bugetul de stat, conținutul programului de studii și altele depinde de prevederile legale și, mai ales de aplicarea acestora în viitor. Totodată rămâne neclar impactul unui astfel de program de formare inițială, dată fiind durata de timp necesară potențialilor absolvenți (trei ani un program de licență și doi ani un program de masterat) să obțină dreptul de a intra în sistemul de educație preuniversitară.

466. Colegiile universitare, un alt rezultat important al intervențiilor depind de cadrul legal viitor. În forma actuală a legilor care vor reglementa activitatea în sectorul educație, colegiile universitare dispar ca formă de organizare a studiilor universitare non-terțiare și sunt înlocuite cu alte forme de programe de studii. Chiar dacă denumirea acestora se modifică, problemele legate de finanțarea și acreditarea acestora rămân, cadrul legislativ nefiind în acest moment clarificat, iar legislația de ordin secundar urmând a fi elaborată.

467. Conținutul diversificat al programelor de studii reprezintă un rezultat a cărei sustenabilitate în timp variază. Unele universități au creat structuri organizatorice proprii în cadrul cărora au preluat astfel de conținuturi și le utilizează în continuare în dezvoltarea unor programe de formare profesională, spre exemplu, așa cum este cazul Universității de Vest din Timișoara. Așadar, instituționalizarea rezultatelor obținute și transformarea lor în activități ale unei structuri organizaționale clar definite facilitează sustenabilitatea acestora.

468. Susținerea participării la diferite programe de studii prin intermediul unor burse sau stimulente financiare este apreciată ca măsură. Totuși, pe termen mediu ea nu este sustenabilă, în condițiile în care bugetul de stat nu poate prelua încărcătura financiară pe care plata acestor burse o presupune, utilizarea lor ca stimulent în cadrul proiectelor produce efecte adverse, care duc la scăderea interesului pentru astfel de programe de studii.

469. Rezultatele la nivel sistemic, anticipate în cadrul unicului proiect care a vizat obținerea acestora sunt discutabile. Studiile și rapoartele pe care unicul proiect finanțat la nivel de sistem le-a produs, depășesc numărul de astfel de obiecte asumat. Pe de altă parte, efectul acestora, sau chiar impactul lor la nivel de sistem este unul nesigur, difuz. Există unele domenii, precum finanțarea de la buget a universităților, în cazul cărora au fost elaborat studii de impact pentru prima oară în istoria implementării politicilor publice în România, însă măsura în care rezultatele acestor studii produc efecte în sensul modificării politicilor și instrumentelor de finanțare este dificil de măsurat la acest moment. Pe de altă parte, capacitatea organizațională a UEFISCDI de a elabora și livra astfel de studii și analize la nivel de sistem a fost în mod sigur întărită și reprezintă un rezultat sustenabil, în măsura în care noul cadru legislativ va menține actuala arhitectura organizațională la nivel administrativ în cadrul sectorului.

2.1.10. Sumarul constatărilor ÎE 5

470. Proiectele realizate la nivel strategic, cu impact asupra curriculumului național, al cadrului instituțional și legislativ, au o componentă intrinsecă de sustenabilitate, pe o perioadă mai lungă de timp, cel puțin la nivel teoretic. Toate aceste proiecte au creat/crează structuri, metode și instrumente de lucru îmbunătățite, cu caracter permanent care sprijină activitatea cadrelor didactice pe termen lung.

471. Proiectele care implică desfășurarea de activități extra-curriculare dedicate grupurilor de risc (pre-dispuse la abandon școlar, etc.) sunt necesare și au cu siguranță un impact asupra sistemului educațional, însă acesta nu poate fi decât unul gradual, și efectele acestora se manifestă doar după implementarea unei serii mai mari de proiecte și după scurgerea unei durate semnificative de timp. În acest sens, sustenabilitatea trebuie înțeleasă nu doar din perspectiva designului intervenției, ci și în relație cu politicile și finanțarea sistemului educațional, care influențează menținerea rezultatelor pe termen lung. Una dintre cele mai mari îngrijorări semnalate ține de o discontinuitate semnificativă a intervențiilor: chiar dacă rezultatele proiectelor sunt utilizate în continuare, lipsa finanțării consistente în școli pentru cel puțin un ciclu de studiu face ca sprijinul acordat să aibă un impact limitat la durata intervenției, fiind cruciale extinderea proiectelor pe mai mulți ani, precum și asigurarea continuității intervențiilor prin acordarea unei finanțări semnificativ mai mari pentru astfel de programe, eventual din bugetul național.

472. Dezvoltarea unor proiecte ulterioare în aceleași comunități sprijină permanentizarea efectelor în privința educației, cu impact asupra inserției pe piața muncii, a statutului social al membrilor comunității. Totuși, este crucială asigurarea unei finanțări pe termen lung pentru a face cu adevărat o schimbare, iar în prezent, aceasta nu este sigură pentru majoritatea proiectelor. Sărăcia extremă din aceste zone și segregarea elevilor nu se pot ameliora fără eforturi continue și pe termen lung, concertate, integrate pe mai multe planuri, educația jucând un rol esențial în dezvoltare, prin ridicarea nivelului de cunoaștere și calificare.

473. Formarea cadrelor didactice constituie un factor de sustenabilitate, contribuind la ridicarea generală a calității actului educațional, reducerea fluctuației cadrelor didactice. De asemenea, formatorii își desfășoară activitatea în continuare și după finalizarea proiectelor, iar rețelele cadrelor didactice, ale mentorilor, formatorilor, managerilor școlari sunt nu numai vectori de propagare a efectelor, ci și de sustenabilitate, prin permanentizarea contactelor și a schimbului de experiență între membri.

474. Stimulentele financiare pentru participarea elevilor/tinerilor/adulților la programele de educație au efect în general doar pe perioada în care acestea se acordă și doar în ce privește reducerea abandonului școlar, fără să aibă un impact asupra rezultatelor obținute. Trebuie avută în vedere însoțirea acestora de măsuri complementare.

475. La nivelul educației terțiare, principalul factor care va afecta durabilitatea multora dintre rezultatele intervențiilor finanțate în cadrul POCU (de exemplu masteratul didactic, colegiile universitare, etc.) este noul cadru legislativ, aflat, în momentul redactării acestui raport în faza de adoptare.

476. Conținutul diversificat al programelor de studii reprezintă un rezultat a cărei sustenabilitate în timp variază. Unele universități au creat structuri organizatorice proprii în cadrul cărora au preluat astfel de conținuturi și le utilizează în continuare în dezvoltarea unor programe de formare profesională, spre exemplu, așa cum este cazul Universității de Vest din Timișoara. Așadar, instituționalizarea rezultatelor obținute și transformarea lor în activități ale unei structuri organizaționale clar definite facilitează sustenabilitatea acestora.

477. Susținerea participării la diferite programe de studii prin intermediul unor burse sau stimulente financiare este apreciată ca măsură. Totuși, pe termen mediu ea nu este sustenabilă, în condițiile în care bugetul de stat nu poate prelua încărcătura financiară pe care plata acestor burse o presupune, utilizarea lor ca stimulent în cadrul proiectelor produce efecte adverse, care duc la scăderea interesului pentru astfel de programe de studii.

2.1.11. ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora

→ **Ipoteza de cercetare:** Mecanismele de implementare a programului și proiectelor au fost adecvate pentru a produce rezultate durabile – **ipoteză validată.**

478. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza efectelor intervențiilor evaluate și a contribuției lor la îmbunătățirea situației grupurilor țintă. Indicatorii primari urmăriți nu au fost predefiniți, ci ei au fost identificați în procesul de colectare a datelor și transpuși în formularea răspunsului.

2.1.11.1. Învățământ preuniversitar

La nivel general

479. Pandemia generată de SARS-COV-2 a afectat întregul context de desfășurare a programului și proiectelor. Cursurile cu grupurile țintă s-au suspendat în perioada stării de urgență / alertă, majoritatea fiind trecute în mediul online. O parte dintre acestea, cum ar fi cele pentru copiii ante-preșcolari și preșcolari nu au putut fi desfășurate online. Ca atare, în multe cazuri a fost necesară suspendarea proiectelor și/sau de prelungirea duratei de implementare a acestora. În unele situații, realizarea indicatorilor de grup țintă pentru anumite categorii a fost afectată, ceea ce a atras după sine și limitarea efectelor pe care intervențiile le-ar fi avut asupra acestor participanți la activitățile proiectelor.

480. În perioada pandemiei, o parte din activități și achizițiile aferente acestora nu au mai putut fi derulate. De exemplu, întâlnirile/ discuțiile / dezbaterile care trebuiau organizate fizic au fost reprogramate cu folosirea instrumentelor online. Achizițiile de organizare evenimente nu au mai fost necesare și aceasta a condus la restructurarea bugetelor proiectelor și încheierea de acte adiționale la Contractele de finanțare.

481. Cu toate neajunsurile legate de distanțarea socială, noile condiții de derulare a activităților au impulsivat formarea competențelor digitale, în primul rând ale profesorilor, care au învățat să creeze lecții online și să utilizeze aceste instrumente pentru a se face înțeleși de către elevi.

482. Din păcate, mare parte dintre profesorii și elevii care nu au avut acces la internet și dotări pentru a desfășura orele online sunt în special din mediul rural din zonele izolate, adică exact din școlile cu cei mai mulți elevi în risc de părăsire timpurie a școlii. De asemenea, există școli în mediul rural care au spații de clasă foarte mici, în care numărul elevilor care au putut participa la cursuri în condiții de siguranță sanitară a fost foarte redus. În astfel de școli, ceilalți elevi ar trebui să dispună de tehnica necesară participării la ore sau profesorii ar trebui să predea în schimburi, ceea ce ar însemna un efort sporit din partea acestora sau imposibilitatea predării, din lipsă de timp disponibil sau din cauza depășirii normei de lucru. Astfel, progresul realizat prin intervențiile finanțate, în anumite cazuri, a fost diminuat de lipsa accesului la educație pe timpul pandemiei.

483. Abordarea integrată a proiectelor, care implică în mod egal copiii, familiile și unitățile de învățământ, a ajutat la crearea unui mediu de învățare colaborativ și a sprijinit performanța elevilor. În plus, o astfel de abordare consolidează relațiile dintre familiile elevilor și unitățile de învățământ, ceea ce poate duce la o implicare mai mare a părinților în educația copiilor lor. Pentru finalizarea educației, un copil are nevoie de sprijin atât educațional, dar și social și material și mecanismele utilizate trebuie să adreseze toate aceste nevoi.

484. Prin POCU au fost implementate proiecte care au cuprins atât reforme și sprijin la nivel național și strategic, cât și intervenții complementare, focalizate pe comunități dezavantajate. Resursele POCU sunt însă limitate și au un **impact redus față de nevoile mari ale sistemului de educație care este cronic subfinanțat. Contribuția reală a programului se observă în ariile în care sunt concentrate investițiile, fără a putea îmbunătăți rezultatele la nivel de sistem.**

485. S-a putut observa o reticență și rezistență destul de mare a participării la cursuri și integrarea noilor metode și instrumente în activitatea didactică, inclusiv față de dobândirea de competențe digitale, a cadrelor didactice care aveau nevoia cea mai mare de formare, respectiv unele cadre din mediul rural și la final de carieră. Trebuie menționat că, în contextul realizării activităților în mediul online, multe cadre didactice din mediul rural nu dispun de mijloacele tehnologice necesare, inclusiv de internet.

- 486.** Subvențiile acordate, fie sub formă de acoperirea costurilor pentru rechizite, mese calde și transportul elevilor sau sub formă de plată a unor sume de bani, reprezintă în continuare un mecanism mobilizator important la nivelul grupurilor țintă din comunități dezavantajate. În condițiile în care cauzele principale ale absenteismului și abandonului școlar sunt de natură economică și socială, reducerea presiunii financiare la nivelul familiei prin oferirea acestor subvenții, ajută la reducerea acestora. De exemplu, prezența obligatorie a copiilor la școală pentru primirea subvenției îi motivează pe părinți să-și trimită copii la școală. Totuși, utilizarea doar a acestui mecanism pentru mobilizarea grupului țintă poate fi contra-productivă, având în vedere că încetarea subvențiilor la finalul unui proiect poate însemna revenirea persoanelor din grupul țintă la absenteism și abandon școlar. O opinie comună a beneficiarilor a fost aceea că subvențiile ar trebui să fie mai mult un stimulent în viitor și nu singura motivație pentru a veni la școală și că trebuie aplicate și alte modalități de atragere și menținere a copiilor la școală.
- 487.** Implicarea părinților în activitățile proiectelor impulsionează participarea copiilor (în special în ce privește copiii ante-preșcolari și preșcolari) la activitățile educaționale (educație timpurie, Școala după Școală). Introducerea în proiecte a mai multor activități dedicate părinților poate avea un impact major cu privire la mobilizarea grupului țintă și menținerea acestuia în sistemul educațional. Acest aspect este confirmat și de rezultatul sondajului aplicat beneficiarilor proiectelor. Astfel, conform acestuia, implicarea părinților în activități a influențat creșterea performanței școlare (90%), dar a contribuit la creșterea stimei de sine a elevilor și la scăderea ratei de părăsire timpurie a școlii (90%). Rezultatele arată astfel importanța consolidării relației părinte-copil pentru schimbarea percepției elevului asupra propriei imagini și a școlii.
- 488.** Prezența specialiștilor în psihoterapie și asistență socială în școli a contribuit la dezvoltarea unui model pentru membrii grupului țintă, sprijinind schimbarea percepției acestora asupra educației. Consilierii au fost considerați ca fiind factori motivaționali și menținători ai grupului țintă, iar importanța atragerii și păstrării acestor experți în cadrul proiectelor destinate grupurilor vulnerabile, prin reducerea volumului de raportare, a fost subliniată de către beneficiari.
- 489.** În ceea ce privește achizițiile, beneficiarul este obligat să respecte valoarea asumată inițial, deși pe parcursul celor peste doi ani trecuți de la depunerea proiectelor la contractare și a perioadei scurse în implementare până la demararea și realizarea achiziției, respectarea valorilor este foarte dificilă din cauza modificărilor de prețuri și salarii. Estimările nu sunt precise, iar prețul de achiziție real în implementare, de cele mai multe ori, nu corespunde cu estimarea inițială. Este important ca acestea să fie actualizate în mod regulat pentru a reflecta schimbările din piață și a evita discrepanțele dintre estimările inițiale și costurile reale. Acest lucru este valabil mai ales pentru proiecte de lungă durată, care pot suferi schimbări semnificative în timp.
- 490.** Crearea parteneriatelor inter-instituționale pentru educație, între grădinițe, școli și instituțiile publice locale, este benefică în condițiile în care sunt generate planuri de acțiune, sunt discutate problemele concrete ale comunității și se acționează în direcția soluționării lor. Problemele de natură socială și familială trebuie și ele să fie abordate complementar, pentru a potența capacitatea membrilor comunității să participe la activitățile educative. În plus, activitatea în cadrul parteneriatelor trebuie menținută și pe viitor, în afara ariei de implementare a unui proiect.
- 491.** În același mod trebuie continuate și mecanismele de colaborare create prin proiecte, între membrii rețelelor dezvoltate pentru cadrele didactice și managerii școlari, schimbul permanent de experiență și de bune practici permițând cadrelor didactice preluarea ideilor cele mai bune privind activitățile educaționale, pe care să le deruleze în propria școală.
- 492.** Din păcate, realizarea proiectelor în colaborare cu parteneri experimentați din UE, care să vină cu metode și instrumente inovative de educație, este foarte rar întâlnită. Prezența unor parteneri din țări cu un sistem eficient de educație cu performanțe crescute ale elevilor, este necesară pentru a deschide viziunea cadrelor didactice și a decidenților din țara noastră, prin împărtășirea experienței, prin sprijinul în construirea unor planuri de educație și a unor instrumente moderne de predare, adecvate diferitelor caracteristici ale membrilor grupurilor țintă. Cu toate acestea, există semnale care spun că partenerii

externi nu mai doresc să participe în proiecte POCU din cauza raportărilor și documentației stufoase care le-ar reveni.

493. În cazul beneficiarilor ONG-uri, aceștia au avut dificultăți în perioadele de început ale proiectelor din cauza cuantumului mic (10%) a pre-finanțării acordate care nu acoperă costurile inițiale ale proiectului (salarii experți, achiziții, etc.). Relaxarea condițiilor de acordare a pre-finanțărilor și majorarea valorii acestora, cel puțin pentru această categorie de beneficiari, ar putea să reducă presiunea financiară asupra acestora și să le permită să se concentreze pe realizarea activităților proiectului.

La nivelul sistemului de implementare

494. Procesul de contractare a fost demarat foarte târziu, primul proiect fiind semnat abia în noiembrie 2017, multe proiecte fiind contractate în 2018. În timpul scurs în perioada de evaluare – contractare, de peste 2 ani, s-a schimbat contextul socio-economic, grupurile țintă prin schimbarea generațiilor de elevi – ceea ce a impus o nouă analiză de nevoi, s-au modificat salariile profesorilor - fapt ce au făcut neatractive plățile prin proiecte, au crescut prețurile serviciilor și bunurilor – ceea ce a făcut dificilă derularea unor achiziții (de ex. masa caldă pentru elevi, transportul și cazarea experților, echipamente).

495. Inițial, comunicarea problematică între AM și OI POCU și lipsa de predictibilitate în lansarea apelurilor de proiect au creat o muncă în valuri la nivel de OI, conducând la întârzieri în procesarea documentelor și în mod implicit în contractări și acceptarea de acte adiționale. De asemenea, au condus și la realocarea de resurse umane, motiv pentru care ofițerii de proiecte au fost schimbați frecvent.

496. Relația cu principalele instituții responsabile de implementare și gestionare a POCU (AMPOCU, OIR-uri, MEN) a fost evaluată de beneficiari ca foarte bună și bună de respondenții la chestionarul aplicat în rândul unităților școlare beneficiare.

497. La nivel administrativ, opinia multor beneficiari este că au fost făcute progrese față de implementarea POSDRU 2007 – 2013, cum ar fi în privința termenelor de efectuare a plăților, ceea ce asigură un flux financiar optim pentru implementarea activităților proiectului. Totuși, birocrăția rămâne în continuare foarte crescută față de alte tipuri de finanțări precum Erasmus+ și Fondurile Norvegiene, care oferă alocări mai mici, dar sunt mai ușor de atras și implementat. Volumul mare de documente care trebuie pregătite și depuse de beneficiari, în special pentru documentarea activităților realizate cu grupurile țintă, îndepărtează și afectează interesul experților cu privire la intervenții, întrucât limitează timpul acestora de a acționa punctual și practic în cadrul activităților în detrimentul documentării. Digitalizarea procedurilor ce țin de managementul grupurilor țintă ar fi de mare ajutor pentru reducerea acestui exces de volum și pentru eficientizarea lor. Unii beneficiarii susțin că ar scrie proiectele în mod diferit, pentru a ameliora aspectul birocratic al intervențiilor.

498. Chiar dacă, față de POSDRU 2007 – 2013 un progres semnificativ îl reprezintă renunțarea la depunerea documentației pe suport de hârtie și utilizarea MySMIS, interacțiunea utilizatorilor cu MySMIS este una anevoioasă, complexă și consumatoare de timp (de exemplu acte salvate în altă ordine decât au fost încărcate, ceea ce face dificilă găsirea lor de către ofițerii OI și solicitarea acestora, în paralel, prin e-mail).

499. Se înregistrează în continuare întârzieri în aprobarea documentelor de proiect transmise de către beneficiari. În mod special, încheierea de acte adiționale la Contractele de finanțare este un proces dificil și de durată foarte mare, care, în anumite cazuri s-a întins pe aproape jumătate de an. Întârzierile în aprobarea solicitărilor de amendare a Contractelor de finanțare de cele mai multe ori au efecte negative (întârzieri, lipsa finanțării, etc.) la nivelul activităților a căror realizare depinde de deciziile incluse în aceste documente de bază. De cele mai multe ori, întârzierile în aprobarea și semnarea actelor adiționale au fost mari dacă această procedură a fost gestionată la nivelul Autorităților de Management și nu la nivelul Organismelor Intermediare.

- 500.** Evaluarea evidențiază **bune relații productive între beneficiar și ofițerul de proiect din cadrul OI**, de tip parteneriat, care fluidizează procedurile administrative parcurse în cadrul proiectului și reduce din efortul și timpul alocat de beneficiar pentru acestea. **Pe de altă parte** schimbarea ofițerilor de proiect din partea organismelor intermediare pe durata implementării proiectului a însemnat mereu un efort suplimentar din partea beneficiarilor pentru a face cunoscute acestora particularitățile proiectelor. În anumite cazuri au existat abordări diferite ale personalului OI (inclusiv din cadrul aceleiași OI) ale diferitelor spețe legate de implementarea proiectelor (în special în ceea ce privește achiziția de bunuri și servicii).
- 501.** Managementul intervențiilor este influențat de factori precum: disponibilitatea resursei umane, disponibilitatea resurselor financiare pentru plata resursei umane, timpul de decizie luat de autorități pentru semnarea actelor adiționale.
- 502.** Abordarea diferită între OI, AM, Curtea de Audit și beneficiari a aspectelor legate de interpretarea cerințelor Ghidului Solicitantului pentru implementarea proiectelor, face ca aplicarea în practică a unor activități să nu fie unitară. Un astfel de exemplu este interpretarea în sens restrictiv a noțiunii de „măsură similară”, respectiv de „dublă finanțare”, astfel încât se limitează de la sprijin exact cele mai vulnerabile categorii care au fost avute în vedere în programare.
- 503.** Disponibilitatea și calitatea resursei umane depinde și de capacitatea de plată a acestora. Plata personalului din echipele de management, inclusiv experți tematici/sectoriali (ex.: experți contabili, experți achiziții, etc.), din cheltuielile indirecte a făcut ca nivelul retribuirii acestora pentru munca prestată în proiecte să fie foarte redus și neatractiv. Creșterea sumelor alocate cheltuielilor indirecte sau includerea acestor categorii de experți tematici în cheltuielile directe au fost prezentate ca soluții de beneficiari.

La nivel de politici educaționale și design al intervențiilor

- 504.** Cel mai ambițios proiect de reformă a fost **CRED**, care cuprinde un ansamblu integrat de măsuri, cu efect asupra elaborării și implementării curriculumului național, inclusiv a celui la decizia școlii. Prin intervenții complementare se formează și resursa umană necesară implementării viitorului curriculum, prin îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice de a implementa noile curricula, de a dezvolta strategii de adaptare a curriculumului pentru nevoile grupurilor vulnerabile, cu risc crescut de PTȘ. Numărul mare de cadre didactice instruite (au fost instruite aproximativ 56.000 cadre didactice din învățământul primar și gimnazial și au fost formați aproximativ 1500 formatori) va crea o **masă profesorală bine pregătită și suficientă, care poate asigura un nivel înalt calitativ de implementare a viitoarelor curricula, care poate asista alte cadre didactice, necuprinse în proiect, să-și îmbunătățească competențele**. Elaborarea resurselor educaționale deschise (RED) pentru învățământul primar și gimnazial și încărcarea acestora pe platforma digitală <https://digital.educred.ro/red-din-cred> accesibilă tuturor cadrelor didactice din România s-a dovedit a fi o inițiativă de succes și extrem de utilă în timpul și post pandemie. Mai mult, **portalul a fost dat ca exemplu de bună practică la nivel mondial în perioada pandemiei de către UNESCO**. De asemenea, CRED a contribuit la crearea celei mai mari comunități profesionale (cadre didactice, formatori, directori, personal din CCD-uri și ISJ-uri, experți externi) și rețele online (în prezent peste 60.000 de conturi unice existente pe platforma EDU CRED) de schimb de idei, cunoștințe și bune practici accesibile practicienilor la toate nivelurile învățământului preuniversitar.
- 505.** Prin intermediul proiectului STANDEV, demarat în iunie 2022, s-a urmărit crearea, pentru prima dată la nivel național, a unui **sistem unitar standardizat de evaluare a învățării** care să conducă la creșterea calității educației și a rezultatelor învățării. Proiectul vizează asigurarea aceluiasi nivel de educație de bază pentru toți, comparabilitatea nivelurilor de performanță ale școlilor din diferite medii educaționale ale țării, precum și comparabilitatea cu rezultatele evaluărilor internaționale de tipul PISA, PIRLS, TIMSS, etc. Accentul este pus pe digitalizarea procesului de evaluare prin sistem computerizat. Evaluarea computerizată a fost pilotată în 2022 la examenul de Bacalaureat, iar feedback-ul din partea cadrelor didactice evaluatoare a fost unul pozitiv în sensul în care durata procesului de evaluare a fost semnificativ

scurtată. Mai mult, evaluarea computerizată a redus riscul de erori din partea evaluatorilor, devenind în același timp mult mai transparentă.

506. Proiectul PROF, demarat efectiv în aprilie 2021, urmărește **asigurarea mentoratului profesional pe durata întregii cariere didactice**, în sistemul de învățământ preuniversitar, prin crearea unui sistem național coerent și fiabil de formare profesională și dezvoltare a competenței didactice, ca formare psihopedagogică, în contextul procesului global de digitalizare a sistemelor de educație. O serie de rezultate notabile atinse până acum se referă la elaborarea profilului de competențe al cadrului didactic, crearea unei rețele naționale de școli de aplicație ce funcționează ca baze de practică pedagogică (100 de baze în aproximativ 500 de școli la toate nivelurile de învățământ preuniversitar), constituirea corpului național de profesori mentori și înființarea registrului național al profesorilor mentori din învățământul preuniversitar. Valoare adăugată a proiectului constă în crearea, pentru prima dată la nivel național, a unui cadru normativ coerent și cuprinzător ca element de bază pentru constituirea sistemului național de formare profesională a personalului didactic din învățământul preuniversitar, inclusiv a cadrului instituțional (școlile de aplicație) care să permită operaționalizarea și funcționarea eficientă a sistemului. Un alt efect pozitiv al proiectului constă în crearea Corpului național de mentori în cariera didactică (Ordin nr. 6.173/28.10.2022) și a Corpului național de formatori din învățământul preuniversitar (Ordin nr. 6.177/31.10.2022), care, în prezent, sunt înregistrați în registrul național al mentorilor și registrul național al formatorilor.

507. Realizarea unui nou și eficient cadru legislativ și instituțional de funcționare a sistemului educației și îngrijirii copiilor ante-preșcolari prin **acces la serviciile de educație timpurie** a fost accelerată și impulsionată puternic prin intermediul proiectului "Educație timpurie incluzivă și de calitate". Modul de organizare și funcționare a acestui sistem, inclusiv metodele și instrumentele educaționale care vor fi utilizate de cadrele didactice care activează în acest domeniu au fost în mare parte definite în cadrul proiectului. Înainte de demararea proiectului, creșele funcționau în regim de servicii sociale, ca structuri locale în subordinea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, fără a beneficia de o coordonare metodologică educațională adecvată, ele nefiind considerate structuri educaționale. De asemenea, personalul creșelor nu avea o formare adecvată în domeniul educației și îngrijirii copiilor ante-preșcolari. Urmare recomandărilor formulate în Documentul de diagnoză și prognoză realizat în cadrul proiectului de către Comitetul Național de Sprijin pentru Educația Timpurie (structură înființată ca rezultat așteptat al proiectului) a fost adoptată OUG nr. 100/2021 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și abrogarea unor acte normative din domeniul protecției sociale (și legislația secundară subsecventă) prin care s-a decis trecerea creșelor în subordinea Ministerului Educației, acestea devenind parte a sistemului educațional național. A fost înființat Comitetul Național de Sprijin pentru Educația Timpurie, structură centrală cu regim permanent de funcționare care va coordona activitatea în acest domeniu, respectiv a fost pregătit nucleul de formatori care să asigure baza inițială de diseminare a metodelor, practicilor și instrumentelor specifice educației și îngrijirii copiilor ante-preșcolari și către celelalte cadre didactice care nu au făcut obiectul formării în cadrul proiectului.

508. Beneficiarii proiectului Bursa profesională au întâmpinat dificultăți în pregătirea și depunerea documentației necesare pentru accesarea bursei, din cauza complexității anumitor documente (de exemplu certificatul ANAF) și a duratei scurte alocate pentru depunere. Un factor semnificativ care a împiedicat punerea în aplicare a proiectului a fost caracterul retrospectiv al acestuia. Mai exact, proiectul a fost conceput pentru a oferi sprijin financiar pentru bursele din anul precedent, ceea ce a creat provocări birocratice în timpul punerii în aplicare. Implementarea retroactivă a unui proiect implică un proces complex și de durată de documentare și validare realizat de către echipa de proiect, ceea ce condus la întâzieri.

509. Un factor cu influență pozitivă asupra eficacității intervențiilor este creșterea ponderii cadrelor didactice din învățământul profesional, care reprezintă doar 0,8% din totalul personalului didactic. Având în vedere scăderea personalului angajat în anul școlar 2021-2022, este necesară o concentrare suplimentară pe recrutarea și formarea de cadre didactice specializate în acest domeniu. De asemenea, este important să se acorde o atenție deosebită promovării învățământului profesional, în special în mediul rural, unde există o creștere a valorii indicatorului. În plus, trebuie să se ia măsuri pentru a reduce decalajul de gen din

învățământul profesional, unde ponderea femeilor este cea mai scăzută din toate nivelurile de învățământ. Un exemplu în acest caz este Proiectul Evaluarea unitară a rezultatelor învățării în vederea îmbunătățirii calității învățării la locul de muncă-EVRICA care propune formarea cadrelor didactice din Învățământul Profesional și Tehnic pentru îmbunătățirea competențelor în domeniul evaluării rezultatelor învățării.

510. Pe lângă resursa umană un alt aspect important este infrastructura fizică. Conform datelor de la INS (indicatorul SCL112A) se evidențiază o scădere cu aproape 25% a dotării cu echipamente IT a instituțiilor de învățământ profesional – de la 425 în 2019, la 362 în 2020 și 312 în 2021. De asemenea, numărul laboratoarelor (încăperea din cadrul unei unități de învățământ înzestrată cu instalații, aparatură, instrumente, substanțe, materiale didactice în care se efectuează experiențe didactice și lucrări practice) este în scădere în mediul urban de la 109 în 2019 la 91 în 2021, iar în mediul rural are o valoare oscilantă, 69 în 2019, 66 în 2020, 70 în 2021.

511. Echipamentele necesare efectuării practicii sunt învechite, nu corespund standardului actual, ceea ce determină imposibilitatea de punere în aplicare a practicilor noi de muncă. O altă variantă este practica realizată la angajator, dar aceasta trebuie susținută și de către cea efectuată în instituția de învățământ. O soluție este propusă în programul PNRR prin dotarea a atelierelor de practică din 909 unități de învățământ din rețeaua învățământului profesional și tehnic, inclusiv cu echipamente digitale.

512. Referitor la programul național de **educație remedială**, instituția de implementare, Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă din cadrul Ministerului Educației colectează încă date privind impactul programului pilot național "Școală după școală" și efectul net al intervenției este dificil de estimat în acest moment, în lipsa documentelor oficiale. După colectarea datelor va exista un raport care va conține o analiză a frecvenței elevilor și a rezultatelor școlare obținute de către aceștia. În urma sondajului realizat, a reieșit că aproximativ 70% dintre școli consideră proiectul util. Acest feedback sugerează că programul a fost bine primit de școli și este posibil să fi avut un impact pozitiv asupra elevilor care au participat. Un aspect important ce a dus la acest feedback a fost organizarea pe parcursul activităților remediale în grupe mai mici decât cele de la clasă, până la 12 copii. Aceasta a permis profesorilor să lucreze mai îndeaproape cu fiecare elev și să adapteze activitățile la nevoile lor individuale, așadar să aibă o abordare mai flexibilă asupra conținuturilor și să adapteze programul la nivelul de pregătire al elevilor, ceea ce ar putea duce la o învățare mai personalizată și mai eficientă. De asemenea, este demn de remarcat faptul că programul a avut un nivel ridicat de participare cu 45.000 de copii implicați, inclusiv în timpul verii. Acest nivel de interes pentru program sugerează că a existat o cerere ridicată pentru astfel de inițiative.

513. Lansarea unor **proiecte retroactive, cum ar fi „Bani de liceu” ridică rata de absorbție a fondurilor**. La nivelul grupurilor țintă, acordarea de stimulente într-o valoare care să acopere costurile de deplasare, rechizite, masă și îmbrăcăminte, poate contribui la reducerea părăsirii timpurii a școlii. De altfel, conform răspunsurilor din ancheta cu beneficiari finali, doar 4 dintre cei 150 de respondenți la chestionar (dintre care 50 beneficiari de bursa Bani de liceu) din una dintre școli au renunțat la bursă în perioada programului. În oglindă, în celălalt colegiu tehnic unde au fost aplicate chestionarele, 21 de participanți din cei 150 de respondenți (dintre care 50 beneficiari ai programului Bani de liceu) au renunțat, majoritatea din cauza numărului mare de absențe la participarea în cadrul proiectului. Gradul de interes și cerere pentru acest tip de program este unul mare și foarte mare, chiar dacă numărul de beneficiari este în scădere față de anul școlar 2019-2020 (32586 persoane înscrise în program în acest an). Totuși, chiar dacă Unitatea de Implementare a Proiectelor Finanțate din Fonduri Structurale UIPFFS a făcut demersurile de mărire a cuantumului alocației de la 180 la 250 de lei, aceasta este încă insuficientă pentru a acoperi nevoile unui elev dezavantajat. Mulți dintre potențialii beneficiari ai programului aleg să se angajeze în detrimentul școlii, ceea ce rezultă în nivel crescut de absenteism și/sau abandon.

514. Proiectul „Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România”, care vizează Prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii pentru elevi din învățământul preuniversitar obligatoriu, aparținând minorităților naționale din România, introduce câteva elemente inovatoare în sistemul educațional românesc, care pot fi valorificate și la alte organizații și instituții din sistemul educațional. Elementul de noutate propus în cadrul proiectului îl reprezintă

abordarea limbii române ca limbă nematernă pentru copiii/elevii care aparțin minorităților naționale și care au context de comunicare în limba română exclusiv în mediul școlar sau în mediu școlar și minimal în mediul social. Proiectul poate inspira propuneri de îmbunătățiri pentru politici educaționale legate de predarea limbilor minoritare în școlile din România. Studiul național, elaborat în cadrul proiectului, se dorește a fi un document asumat de Ministerul Educației, care să producă efecte asupra modului în care, în viitor, va fi coordonată disciplina Limba și literatura română la clasele cu predare în limba maternă, pentru elevii aparținând minorităților naționale, precum și asupra modului în care această nouă abordare a predării-învățării se va reflecta în modul de evaluare națională de la toate nivelurile.

515. Derularea unor proiecte în paralel, care vizează uneori aceleași comunități, nu este coordonată, astfel că sunt aprobate proiecte care cu greu reușesc să recruteze membrii grupurilor țintă sau să găsească profesori/experti formatori etc., pentru a se implica în activitățile proiectului. Totuși, astfel de situații îi determină pe beneficiari să caute soluții prin abordarea altor comunități învecinate, ceea ce este un câștigând în ansamblu, însă ar trebui să se țină cont în aceste cazuri că bugetele pot avea de suferit la capitolul cheltuieli de deplasare și ar putea permite utilizarea cheltuielilor indirecte într-un cuantum adecvat.

516. Decizia de lansare a unor apeluri pentru proiecte cu măsuri integrate, care vizează atât prevenirea PTȘ și reducerea abandonului școlar, cât și creșterea calității în educație, cum este Școală pentru Toți, are impact mai mare prin complementaritatea intervențiilor și prin sinergia pe care acestea o creează. Aceste categorii de intervenții se potențează reciproc, creșterea calității resursei umane și modernizarea actului de învățământ ducând la creșterea atractivității școlii, în general și creșterea numărului de copii înregistrați la sau menținuți în școală, în special. La rândul ei, o mai bună participare școlară duce la creșterea motivației în rândul cadrelor didactice.

517. Pe de altă parte, durata scurtă a acestor proiecte, acoperind o clasă între 1 și 3 ani cel mult, este complet insuficientă pentru a putea exista un impact. Există un consens în rândul părților interesate că proiectele precum cele finanțate prin Școală pentru toți ar trebui să existe pentru minimum 4 ani, ca să poată acoperi un ciclu de studii în care un elev vulnerabil să fie ajutat în mod sistematic pentru a putea rămâne în sistem și a-și putea dezvolta competențele de bază.

518. A fost menționată problema de acces la activitățile proiectului a profesorilor necalificați, cărora nu le pot fi alocate subvenții și burse, ori în mediul rural și în comunitățile defavorizate aceștia sunt resursa umană preponderentă. Chiar dacă ei pleacă ulterior din școala unde are loc proiectul, noțiunile învățate le pot folosi în continuare și metodele de predare pot fi utilizate și pentru alți elevi, ceea ce reprezintă un câștig și nu ar trebui să existe o astfel de diferențiere.

519. Un alt impediment legat de acces a fost condiția conform căreia elevii care nu au vârsta aferentă ciclului de învățământ în care ar trebui să se afle nu pot face parte din grupul țintă. Această măsură i-a exclus tocmai pe cei vulnerabili, care rămân în urmă cu studiile. Din fericire, această cerință a fost corectată în anul 2019.

520. Includerea în proiecte a școlilor din Anexa 1 – Ierarhizarea unităților școlare în funcție de nivelul de defavorizare, o singură dată (o școală – un proiect) atrage două tipuri de efecte:

- **Pozitive:** aplicarea intervențiilor în școlile cu cel mai mare risc de PTȘ, acționarea în comunitățile defavorizate, cuprinderea unui număr cât mai mare de școli în proiecte, cu avantajele date de dotarea cu diferite echipamente și mobilier, cu instruire cadrelor didactice și a elevilor. Anexa 1 este un mare pas înainte pentru prioritizarea școlilor în funcție de nevoile pentru intervenție;
- **Negative:** excluderea altor unități de învățământ care ar îndeplini, după opinia multor reprezentanți ai beneficiarilor de finanțare, criteriile de școală defavorizată, mai ales că școlile arondate au cea mai mare nevoie de intervenție specifică; limitarea participării cadrelor didactice la cursurile dintr-un proiect, chiar dacă nevoile individuale sunt diferite. În acest context, menționăm că, și în condițiile în care sesiunile de instruire sunt realizate după o analiză de nevoi, ele nu pot ține cont de toate nevoile individuale, ci de nevoia majoritară.
- Acest aspect pare să fi fost remediat în proiectele finanțate prin PNRAS și PNRR.

- 521.** Restricția ca o școală să poată participa la un singur proiect a atras după sine desfacerea multor parteneriate și înlocuirea multor școli din proiecte, ceea ce a însemnat timp suplimentar pentru semnarea actelor adiționale la contractul de finanțare, dar a avut implicații și asupra dimensiunii și caracteristicilor grupurilor țintă, a căror analiză a fost efectuată la momentul elaborării cererii de finanțare.
- 522.** A mai fost semnalată situația în care, includerea în grupul țintă a părinților/părintelui copiilor antepreșcolari sau preșcolari, care beneficiază de cursuri de parenting a atras după sine excluderea acestora de la participarea la intervenții de tip AdȘ, deoarece s-a considerat a fi o măsură similară, iar POCU Form nu permite introducerea unui CNP de două ori. Această situație este discriminatorie în special pentru familiile monoparentale, la care nu există alternativa participării celui de-al doilea părinte la un program de școlarizare, pentru facilitarea obținerii unor competențe și, astfel, sprijinirea în inserția pe piața muncii, deși această situație a fost data ca exemplu în programare. Este discriminatorie și pentru familiile în care doar unul din părinți are nevoie de integrare pe piața muncii, având și timp disponibil pentru însoțirea copilului la școală. Acest părinte va rămâne la acest stadiu, fără posibilitatea de a fi prezent atât la activitățile de parenting cât și la cursurile AdȘ. Această situație, deși nu este frecventă, trebuie clarificată de către AM POCU cu toate organismele intermediare, pentru a nu restricționa accesul părinților la programul AdȘ numai pentru faptul că își însoțesc copiii la activități.
- 523.** Programul solicită însoțirea copiilor ante și preșcolari de către părinți, ceea ce este o inițiativă foarte bună, deoarece au nevoie de informații legate de creșterea și educarea copiilor, de strângerea legăturii dintre ei și copii. Dar dacă părintele nu va avea posibilitatea să-și câștige existența, vorbind de comunități foarte sărace, atunci el va prefera să se implice în activități aducătoare de venit, cu renunțarea la implicarea în astfel de activități, de cele mai multe ori.
- 524.** Din perspectiva școlilor care au răspuns la sondaj, factorii care ajută cel mai mult în implementarea unor proiecte de succes țin de un grad ridicat al deschiderii din partea cadrelor didactice, care sunt motivate să fie implicate în activități de formare și sprijin al elevilor. De asemenea, beneficiarii și-au ales parteneri de încredere, cu care au mai avut colaborări de succes, ceea ce i-a ajutat foarte mult să facă față provocărilor.
- 525.** Instruirea managerilor școlari stimulează crearea unei viziuni asupra viitoarelor acțiuni derulate de unitățile școlare, în privința creării unei educații incluzive și de calitate. Beneficiile aduse de programele de formare la care participă managerii școlari pot fi reduse prin schimbarea acestora din motive politice, odată cu schimbările conducerilor consiliilor locale. Poate și din acest motiv, unii directori de școli au fost dezinteresați de a se implica în activitățile proiectelor realizate în unitățile școlare pe care le conduc.
- 526.** Din păcate, nivelul extrem de mare de sărăcie din unele comunități, gradul ridicat de segregare școlară și diferențele mari de resurse între școlile din mediul urban și mediul rural fac ca eforturile să fie semnificativ mai mari pentru unele școli pentru a putea implementa activități care să le aducă la un nivel de participare și performanță școlară cel puțin mediu. Intervențiile complementare în sprijinul material, de tip POAD și infrastructură, de tip POR și PNDL, precum și finanțarea consistentă de la autorități sunt cruciale pentru a putea avea un impact semnificativ în educație.
- 527.** Lipsa mijloacelor de transport, în special în localitățile marginalizate, afectează participarea copiilor la orele de consiliere și de pregătire și chiar și disponibilitatea profesorilor de a mai rămâne la activitățile derulate după orele de curs.
- 528.** Gestionarea unor proiecte complexe, în care sunt implementate mai multe tipuri de intervenții și în care sunt implicați mai mulți parteneri, presupune existența unei echipe manageriale solide, care să cuprindă, pe lângă manager și asistent și experți sectoriali / tematici (de exemplu pe niveluri de învățământ sau pe dezvoltare de curriculum sau pe formare etc.). Pe lângă aceștia, este nevoie de personal specializat în achiziții publice, în evidență contabilă specifică proiectelor cu finanțare europeană, raportare financiară. Decizia de a acoperi costurile echipei de management în procentul de cheltuieli indirecte face foarte dificilă

angajarea unei resurse umane calificate, cu experiență, ceea ce are un impact negativ asupra eficienței și corectitudinii administrării proiectelor.

529. Posibilitatea de a acorda stimulente/instrumente de sprijin, în cadrul proiectelor, pentru cadrele didactice, a contribuit la creșterea motivării acestora și a interesului crescut de a derula proiecte educaționale diverse, la nivelul școlilor unde își desfășoară activitatea. De altfel, o activitate bine primită și apreciată de către cadrele didactice este organizarea concursului de premiere a cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial care folosesc instrumente, metode inovatoare.

530. În privința **indicatorilor prestabiliți**, opinia beneficiarilor este că valoarea lor este nerealist de mare pentru a putea fi atinși. Nu s-a luat în calcul posibilitatea schimbărilor de context, iar neîndeplinirea indicatorilor atrage penalități financiare pentru beneficiarii de finanțare, cu toate eforturile pe care aceștia le depun pentru alcătuirea și menținerea grupurilor țintă. Tot pentru îndeplinirea indicatorilor prestabiliți, beneficiarii au inclus în proiect unități școlare suplimentare, făcând mult mai dificil de gestionat proiectul și cu costuri mai mari. Unii beneficiari consideră că, în stabilirea indicatorilor, se impune o departajare pentru marja de selectare a grupului țintă: având în vedere faptul că există județe mai mici cu un număr mai mic de cadre didactice și implicit de elevi, ar fi adecvat existe o departajare în funcție de dimensiunea județului și nu o marjă general valabilă.

531. Este necesară și o mai mare flexibilitate în ceea ce privește modificarea indicatorilor pentru a delimita grupurile de vârstă în distribuirea ajutorului financiar. Segmentarea indicatorilor poate fi în defavoarea implementării proiectului. De exemplu, copiii înaintea în vârstă și depășesc grupa de vârstă atribuită inițial, iar acest aspect trebuie luat în considerare.

532. În cazul AdȘ, suprapunerea indicatorilor „tineri adulți care beneficiază de sprijin cu vârste între 12 – 16 ani care au depășit vârsta și trebuie să revină în învățământ” și „tineri care au părăsit timpuriu școala cu vârste cuprinse între 6 – 16 ani care nu au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta” face dificilă constituirea grupului țintă aferent celui de-al doilea indicator.

533. Pentru participanții la AdȘ, restricția impusă ca persoanele din grupul țintă 16 – 24 de ani să aibă un loc de muncă a eliminat exact persoanele care aveau nevoie de o altă șansă pentru completarea cunoștințelor, pentru obținerea unei calificări necesare pentru accesarea unui loc de muncă. Această condiționare a dus la refuzarea accesului la AdȘ unui număr mare de persoane interesate din cauza faptului că nu dețineau un loc de muncă. Pentru a soluționa acest impediment, responsabilii de proiect s-au concentrat pe grupa de vârstă de peste 24 de ani, însă persoanele din această grupă de vârstă prezintă un grad de retenție în program mult mai scăzut. Din perspectiva școlilor, grupul țintă pentru AdȘ a fost cel mai greu de gestionat în proiecte.

534. Pe de o parte, durata proiectelor este considerată prea scurtă pentru crearea unor rutine în cadrul comunității, pentru obținerea unor rezultate sporite (de exemplu, finalizarea învățământului obligatoriu de 8 clase de către participanții la AdȘ), care ar duce la îndeplinirea obiectivelor de calificare, nivel de educație, angajare pe piața forței de muncă. O durată mai mare a proiectelor ar permite acoperirea întregului parcurs educațional al grupului țintă, asigurând continuitate și coerența abordării. Pe de altă parte, există o percepție la nivelul beneficiarilor programului că acesta durează prea mult și nu oferă suficiente oportunități pentru găsirea unui loc de muncă.

535. Potrivit analizei chestionarului adresat beneficiarilor AdȘ, 5% din eșantionul total (alcătuit din 101 persoane) nu ar recomanda acest proiect altor tineri sau adulți din medii similare. Când li s-a cerut să explice principalele motive din spatele acestei decizii, cel mai frecvent răspuns al beneficiarilor (40% din totalul de respondenți) a fost acela că programul nu ajută la găsirea unui loc de muncă. Conform acestor rezultate, ar fi util să se asigure o formare suplimentară pentru tinerii și adulții din AdȘ, pentru a le îmbunătăți abilitățile și a garanta că acestea sunt aplicabile în viața de zi cu zi și în găsirea unui loc de muncă.

536. Tot pentru programele AdȘ, în unele comunități a fost foarte dificilă găsirea profesorilor care să predea anumite discipline (de ex. matematică și științe, TIC), fiind puțini specializați în aceste domenii și/sau fiind implicați în alte activități.

537. Astfel de restricții contraproductive la nivelul grupului țintă au fost semnalate și în cazul copiilor cu părinți plecați din țară. De exemplu, obligativitatea ca părinții copilului să fie căsătoriți (situație care de multe ori nu reflectă realitatea), respectiv ca aceștia să fie plecați din țară de cel puțin șase luni (în condițiile în care există o mobilitate mare a părinților, inclusiv în funcție de sezon, iar în cazul proiectelor care vizau copiii cu părinți plecați în străinătate, pandemia a făcut ca întoarcerea aparținătorilor în țară să îi ducă la neeligibilitatea copiilor) au eliminat din grupul țintă copii care aveau nevoie de sprijin și au creat discriminare în cadrul grupului țintă. Este necesară o flexibilizare a modului de definire a grupului țintă pentru această categorie de beneficiari direcți.

Tabel 17. Matricea factorilor de influență pentru învățământul preuniversitar

Factori de influență	Efecte constatate	Natura influenței	Gradul de influență
Factori externi			
Pandemia de SARS-COV-2	Suspendarea activităților cu grupurile țintă	(-)	Major
	Trecerea unor cursuri în mediul online	(+) / (-)	Major
	Dificultăți în crearea unor parteneriate cu reprezentanți ai mediului de afaceri din comunitățile defavorizate	(-)	Mediu
Modificarea cadrului legislativ	Desființarea unei instituții partener în proiecte strategice (IȘE), care a dus la întârzieri în actualizarea parteneriatului	(-)	Mediu
	Imposibilitatea organizării selecției de personal în instituțiile publice	(-)	Major
	Posibilitatea înființării posturilor în afara organigramei și majorarea salarială pentru activitatea prestată în proiecte (dar nu de către toți beneficiarii)	(+) / (-)	Major / Mediu
	Neattractivitatea remunerației pentru profesori	(-)	Mediu
Slaba colaborare inter-instituțională	Blocarea demersurilor privind educația timpurie	(-)	Mediu
Factori interni, caracteristici POCU			
Derularea unor proiecte strategice, necompetitive	Schimbarea politicilor educaționale la nivelul educației timpurii și la nivelul învățământului primar și gimnazial	(+)	Major
Lansarea apelurilor de proiecte fără o planificare echilibrată	Excedarea capacității OI de a face față prelucrării documentelor contractuale și de plăți/rambursări; supraîncărcarea personalului, lucru în salturi, întârzieri în proiecte	(-)	Major
Lansarea apelurilor cu măsuri integrate	Efecte complementare, sinergice, în comunitate	(+)	Mediu
Condiția de acoperire a costurilor echipei de management din cheltuielile indirecte	Dificultăți în angajarea / menținerea resursei umane calificate, cu experiență	(-)	Major
Acordarea de stimulente financiare și materiale	Atragerea și menținerea unor membri ai GȚ	(+)	Mediu
Includerea unor condiții restrictive pentru anumite GT	Excluderea unor categorii profesionale sau grupuri vulnerabile din activitățile proiectului (de ex. cadre didactice debutante/ necalificate, potențiali participanți la AdȘ, elevi) Dificultăți în constituirea GȚ	(-)	Major
Includerea în proiecte a școlilor din Anexa 1 – lerarhizarea unităților școlare în funcție de nivelul de defavorizare, o singură dată (o școală – un proiect)	Aplicarea intervențiilor în școlile cu cel mai mare risc de PTȘ, cuprinderea unui număr cât mai mare de școli în proiecte	(+)	Mediu
	Excluderea altor unități de învățământ care ar îndeplini criteriile de școală defavorizată; limitarea participării cadrelor didactice la cursurile oferite prin proiecte diferite	(-)	Mediu
Suprapunerea unor indicatori, stabilirea unor valori foarte mari a indicatorilor prestabiliți	Dificultăți în constituirea GȚ Dificultăți în atingerea indicatorilor	(-)	Major

Probleme de ordin administrativ	Supraîncărcare cu documente justificative Neclarități în implementare Timpuri ridicați de încărcare și transmitere a documentelor Sarcini administrative nejustificat de mari	(-)	Major
Lipsa spațiilor	Derularea cu dificultate a mai multor acțiuni în unitățile de învățământ Atractivitatea redusă a unor apeluri precum cele dedicate educației timpurii și AdȘ	(-)	Major

2.1.11.2. Învățământ terțiar

La nivelul sistemului de implementare

538. Ofițerul de proiect și gradul său de pregătire profesională reprezintă în mod unanim principalul factor care determină succesul în implementarea unui proiect. Cunoașterea particularităților sistemului educațional universitar reprezintă o abilitate absolut necesară pentru ofițerii de proiecte desemnați pentru proiectele care au ca beneficiari universități.

539. Relațiile profesionale, administrative cu AM / OI, în funcție de tipul proiectului, sunt de regulă mult mai bine evaluate de către beneficiari, față de evaluările anterioare. Flexibilitatea manifestată în timpul restricțiilor impuse de pandemie, spre exemplu, a fost unanim apreciată drept un factor care a influențat pozitiv implementarea proiectelor. Cu toate acestea, există în continuare numeroase elemente legate de modificări ale regulilor de implementare pe parcursul proiectelor precum și de supra reglementarea anumitor activități sau raportări care sunt considerate în detrimentul unei implementări eficiente a proiectelor.

540. Perioada restricțiilor aferentă anilor 2020 – 2022 a permis implementarea unor soluții informatice eficiente care, în opinia beneficiarilor au eficientizat procesul de raportare. Cu toate acestea, avansul tehnologic pare să fi regresat, o dată cu ridicarea restricțiilor și revenirea la situația pre-pandemică. O recomandare importantă ar putea fi, în acest context, evaluarea acelor instrumente digitale utilizate în perioada restricțiilor și utilizarea în continuare a celor care au avut rezultate bune.

541. Un alt factor care a facilitat implementarea proiectelor îl reprezintă flexibilitatea organizațională a universităților beneficiare care au construit structuri interne specializate în implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene. Aceste structuri s-au dezvoltat și se ocupă în prezent cu toate aspectele administrative ale proiectelor, nu doar a celor finanțate din programele administrate de statul român.

542. Un element important care a fost subliniat în special pe parcursul atelierului regional cu reprezentanți ai universităților, este legat de durata foarte lungă a timpului care trece la momentul redactării documentului de program (POCU), la transpunerea acestuia în Ghiduri și lansarea Apeluri de proiecte și apoi implementarea propriu-zisă. În primul rând se apreciază faptul că unele realități și priorități pot să evolueze destul de mult în această perioadă, astfel încât anumite activități să nu mai fie relevante și dificil de implementat. Un exemplu aici îl reprezintă stagiile de practică, care, în funcție de evoluția situației economice sau a interesului angajatorilor pot să își modifice foarte rapid conținutul. În al doilea rând, din perspectiva implementării proiectelor, în special în domeniul învățământului terțiar, este necesară corelarea implementării acestora cu calendarul anului universitar și particularitățile acestuia. Imposibilitatea de finanțare a unei cohorte, a unui grup țintă care să poată fi menținut pe întreaga perioadă a unui program de studii, a reprezentat unul dintre factorii care au determinat o implementare anevoioasă a unora dintre proiectele care vizau dezvoltarea ofertei educaționale.

La nivel de politici educaționale și design al intervențiilor

543. La nivel de design al programului se menționează excluderea din grupul țintă a unor categorii vulnerabile (spre exemplu, persoanele cu domiciliul în regiunea București - Ilfov, regiune dezvoltată), ceea ce are un efect negativ atât asupra persoanelor respective, cât și asupra capacității de atingere a țintelor de program.

Tabel 18. Matricea factorilor de influență pentru învățământul terțiar

Factori de influență	Efecte constatate	Natura influenței	Gradul de influență
Factori externi			
Pandemia de SARS-COV-2	Suspendarea activităților față în față cu grupurile țintă	(-)	Mediu
	Trecerea cursurilor în mediul on-line	(+)	Mediu
	Dificultăți în crearea unor parteneriate cu reprezentanți ai mediului de afaceri din comunitățile defavorizate	(-)	Mediu
Modificarea cadrului legislativ	Imposibilitatea organizării selecției de personal în instituțiile publice	(-)	Major
	Neatractivitatea remunerației pentru cadrele didactice	(-)	Mediu
Corelarea cu prevederi din SNCDI	Limitarea interesului potențialilor beneficiari pentru accesarea finanțărilor	(-)	Major
Absența reglementărilor secundare și terțiare specifice	Incertitudini privind menținerea efectelor benefice ale proiectelor care vizează dezvoltarea educației de nivel terțiar non-universitar (colegiile universitare) cauzate de absența prevederilor legislative specifice legate de finanțarea activității acestora și normarea lor în cadrul universităților	(-)	Mediu
Factori interni, caracteristici POCU			
Derularea unor proiecte strategice, necompetitive	Schimbarea politicilor educaționale privind calitatea, situația absolvenților pe piața muncii, internaționalizarea și altele.	(+)	Major
Lansarea apelurilor de proiecte fără o planificare echilibrată	Imposibilitatea planificării strategice și a urmăririi coerente, multianuale a unor obiective de dezvoltare instituțională pentru beneficiari.	(-)	Major
Lansarea apelurilor cu măsuri integrate	Adecvarea și integrarea intervențiilor în activitățile curente și în fluxurile operaționale specifice organizațiilor de învățământ superior.	(+)	Major
Condiția de acoperire a costurilor echipei de management din cheltuielile indirecte	Dificultăți în angajarea / menținerea resursei umane calificate, cu experiență	(-)	Mediu
Acordarea de stimulente financiare și materiale	Atragerea și menținerea unor membri ai GȚ	(+)	Major
Includerea unor condiții restrictive pentru anumite GT	Excluderea unor grupuri vulnerabile din activitățile proiectului (spre exemplu persoanele din grupuri vulnerabile cu domiciliul în regiunea București – Ilfov nu au putut fi incluse în grupul țintă)	(-)	Major
Suprapunerea unor indicatori, neraportarea sub indicatorilor	Dificultăți în evaluarea progresului proiectelor.	(-)	Mediu
Activități administrative	Dezvoltarea unor departamente / structuri / echipe specializate în îndeplinirea sarcinilor administrative la nivelul universităților. Comunicarea și cooperarea cu ofițerii de proiect pentru rezolvarea impedimentelor sau neclarităților apărute în perioada de implementare.	(+)	Major

2.1.12. Sumarul constatărilor ÎE 6

Învățământ preuniversitar

La nivel general

544. Cadrul de reglementare este încărcat, cu mult peste prevederile regulamentelor europene, **procedurile sunt greoaie, generatoare de sarcini administrative excesive, constrângeri în implementare**, timp îndelungați de gestionare.

545. Legislația referitoare la **posibilitatea de angajare a persoanelor în afara organigramei** și de acordare a majorărilor salariale pentru activitatea prestată în proiecte a venit foarte târziu, după ce multe apeluri au fost lansate, ceea ce nu a permis multor beneficiari să introducă aceste majorări în buget, generând fluctuație de personal didactic.

546. **Pandemia generată de SARS-COV-2 a afectat întregul context de desfășurare a programului și proiectelor.** Cursurile cu grupurile țintă s-au suspendat în perioada stării de urgență / alertă, majoritatea fiind trecute în mediul online. O parte dintre acestea, cum ar fi cele pentru copiii ante-preșcolari și preșcolari nu au putut fi desfășurate online. Ca atare, în multe cazuri a fost necesară suspendarea proiectelor și/sau de prelungirea duratei de implementare a acestora. În unele situații, realizarea indicatorilor de grup țintă pentru anumite categorii a fost afectată, ceea ce a atras după sine și limitarea efectelor pe care intervențiile le-ar fi avut asupra acestor participanți la activitățile proiectelor. Totuși, cu toate neajunsurile legate de distanțarea socială, noile condiții de derulare a activităților au impulsat formarea competențelor digitale, în primul rând ale profesorilor.

La nivel de design al intervențiilor

547. Design-ul implementării intervențiilor prin proiecte strategice, implementate la nivel național, prin apeluri necompetitive și prin proiecte implementate la nivel local, prin apeluri competitive, au capacitatea de a crea un impact atât la nivel macro, cât și la nivel local, asupra calității actului educațional și asupra creșterii participării școlare, a performanței, a reducerii abandonului școlar, a creșterii nivelului de calificare a populației țintă.

548. Pe de altă parte, **durata scurtă a proiectelor**, acoperind o clasă între 1 și 3 ani cel mult, este complet insuficientă pentru a putea exista un impact semnificativ. Există un consens în rândul părților interesate că proiectele, precum cele finanțate prin Școală pentru toți, ar trebui să se deruleze pentru minimum 4 ani de activități efective la clasă, ca să poată acoperi un ciclu de studii în care un elev vulnerabil să fie ajutat în mod sistematic pentru a putea rămâne în sistem și a-și putea dezvolta competențele de bază.

549. Decizia de lansare a unor **apeluri pentru proiecte cu măsuri integrate**, care vizează atât prevenirea PTȘ și reducerea abandonului școlar, cât și creșterea calității în educație, cum este Școală pentru Toți, are impact mai mare prin complementaritatea intervențiilor și prin sinergia pe care acestea o creează. Aceste categorii de intervenții se potentează reciproc, creșterea calității resursei umane și modernizarea actului de învățământ ducând la creșterea atractivității școlii, în general și creșterea numărului de copii înregistrați la sau menținuți în școală, în special. La rândul ei, o mai bună participare școlară duce la creșterea motivației în rândul cadrelor didactice.

550. Există problema de **acces la activitățile proiectului a profesorilor necalificați**, cărora nu le pot fi alocate subvenții și burse, ori în mediul rural și în comunitățile defavorizate aceștia sunt resursa umană preponderentă. Chiar dacă ei pleacă ulterior din școala unde are loc proiectul, noțiunile învățate le pot folosi în continuare și metodele de predare pot fi utilizate și pentru alți elevi, ceea ce reprezintă un câștig și nu ar trebui să existe o astfel de diferențiere.

551. Un alt impediment legat de acces a fost condiția conform căreia **elevii care nu au vârsta aferentă ciclului de învățământ** în care ar trebui să se afle nu pot face parte din grupul țintă. Această măsură i-a exclus tocmai pe cei vulnerabili, care rămân în urmă cu studiile. Din fericire, această cerință a fost corectată în anul 2019.

552. Pentru participanții la AdȘ, **restricția impusă ca persoanele din grupul țintă 16 – 24 de ani să aibă un loc de muncă** a eliminat exact persoanele care aveau nevoie de o altă șansă pentru completarea cunoștințelor, pentru obținerea unei calificări necesare pentru accesarea unui loc de muncă. Această condiționare a dus la refuzarea accesului la AdȘ unui număr mare de persoane interesate din cauza faptului că nu dețineau un loc de muncă. Pentru a soluționa acest impediment, responsabilii de proiect s-au concentrat pe grupa de vârstă de peste 24 de ani, însă persoanele din această grupă de vârstă prezintă un grad de retenție în program mult mai scăzut.

553. De asemenea, **Anexa 1 la programul Școala pentru toți – Ierarhizarea unităților școlare în funcție de nivelul de defavorizare**, nu a inclus, în opinia interlocutorilor din ISJ/CCD/CJRAE, toate școlile care îndeplinesc aceste criterii, fiind restrictivă din acest punct de vedere. Facem mențiunea că această anexă a fost valabilă numai în cazul apelului menționat.

554. Țintele indicatorilor prestabiliți nu sunt realiste. În opinia beneficiarilor este că valoarea lor este nerealist de mare pentru a putea fi atinși. Nu s-a luat în calcul posibilitatea schimbărilor de context, iar neîndeplinirea indicatorilor atrage penalități financiare pentru beneficiarii proiectelor, cu toate eforturile pe care aceștia le depun pentru alcătuirea și menținerea grupurilor țintă. Tot pentru îndeplinirea indicatorilor prestabiliți, beneficiarii au inclus în proiect unități școlare suplimentare, făcând mult mai dificil de gestionat proiectul și cu costuri mai mari.

555. Un proiect de referință este proiectul CRED, care cuprinde un ansamblu integrat de măsuri, cu efect asupra elaborării și implementării curriculumului național, inclusiv al celui la decizia școlii. Prin intervenții complementare se formează și resursa umană necesară implementării viitorului curriculum, prin îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice de a implementa noile curricula, de a dezvolta strategii de adaptare a curriculumului pentru nevoile grupurilor vulnerabile, cu risc crescut de PTȘ.

556. Prin intermediul proiectului STANDEV, demarat în iunie 2022, se urmărește crearea, pentru prima dată la nivel național, a unui sistem unitar standardizat de evaluare a învățării care să conducă la creșterea calității educației și a rezultatelor învățării.

557. Proiectul PROF, demarat efectiv în aprilie 2021, urmărește asigurarea mentoratului profesional pe durata întregii cariere didactice, în sistemul de învățământ preuniversitar, prin crearea unui sistem național coerent și fiabil de formare profesională și dezvoltare a competenței didactice, ca formare psihopedagogică, în contextul procesului global de digitalizare a sistemelor de educație.

558. Pentru creșterea accesului la educația timpurie a fost implementat un proiect la nivel național, **Educație timpurie incluzivă și de calitate**, prin care s-a creat cadrul instituțional, s-a corectat cadrul de reglementare și s-a format resursa umană necesare dezvoltării acestor tipuri de servicii.

559. Suprapunerea indicatorilor tineri adulți care beneficiază de sprijin cu vârste între 12 – 16 ani care au depășit vârsta și trebuie să revină în învățământ și tineri care au părăsit timpuriu școala cu vârste cuprinse între 6 – 16 ani care nu au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta face dificilă constituirea grupului țintă pentru cel de-al doilea.

560. Decizia de a acoperi costurile echipei de management în procentul de cheltuieli indirecte face foarte dificilă angajarea unei resurse umane calificate, cu experiență, ceea ce are un impact negativ asupra eficienței și corectitudinii administrării proiectelor. Disponibilitatea și calitatea resursei umane implicată în proiecte depinde și de capacitatea de plată a acestora. Plata personalului din echipele de management, inclusiv experți tematici/sectoriali, din cheltuielile indirecte a făcut ca nivelul retribuirii acestora pentru munca prestată în proiecte să fie foarte redus și neatractiv.

561. Implicarea părinților în activitățile proiectelor impulsionează participarea copiilor (în special în ce privește copiii ante-preșcolari și preșcolari) la activitățile educaționale (educație timpurie, Școala după Școală). Introducerea în proiecte a mai multor activități dedicate părinților poate avea un impact major cu privire la mobilizarea grupului țintă și menținerea acestuia în sistemul educațional.

La nivelul sistemului de implementare

562. Procesul de contractare a fost demarat foarte târziu, primul proiect fiind semnat abia în noiembrie 2017, multe proiecte fiind contractate în 2018. În timpul scurs în perioada de evaluare – contractare, de peste 2 ani, s-a schimbat contextul socio-economic, grupurile țintă prin schimbarea generațiilor de elevi – ceea ce impune o nouă analiză de nevoi, s-au modificat salariile profesorilor - fapt ce au făcut neatractive plățile prin proiecte, au crescut prețurile serviciilor și bunurilor – ceea ce a făcut dificilă derularea unor achiziții (de ex. masa caldă pentru elevi, transportul și cazarea experților, echipamente).

- 563. Nivelul extrem de mare de sărăcie din unele comunități**, gradul ridicat de segregare școlară și diferențele mari de resurse între școlile din mediul urban și mediul rural fac ca eforturile să fie semnificativ mai mari pentru unele școli pentru a putea implementa activități care să le aducă la un nivel de participare și performanță școlară cel puțin mediu. Intervențiile complementare în sprijinul material, de tip POAD și infrastructură, de tip POR și PNDR, precum și finanțarea consistentă de la autorități sunt cruciale pentru a putea avea un impact semnificativ în educație, inclusiv pentru asigurarea mijloacelor de transport pentru comunitățile izolate.
- 564.** Subvențiile acordate, fie sub formă de acoperirea costurilor pentru rechizite, mese calde și transportul elevilor sau sub formă de plată a unor sume de bani, reprezintă în continuare un mecanism mobilizator important la nivelul grupurilor țintă din comunități dezavantajate. În condițiile în care cauzele principale ale absenteismului și abandonului școlar sunt de natură economică și socială, reducerea presiunii financiare la nivelul familiei prin oferirea acestor subvenții, ajută la reducerea acestora. De exemplu, prezența obligatorie a copiilor la școală pentru primirea subvenției îi motivează pe părinți să-și trimită copii la școală. Totuși, utilizarea doar a acestui mecanism pentru mobilizarea grupului țintă poate fi contra-productivă, având în vedere că încetarea subvențiilor la finalul unui proiect poate însemna revenirea persoanelor din grupul țintă la absenteism și abandon școlar. O opinie comună a beneficiarilor a fost aceea că subvențiile ar trebui să fie mai mult un stimulente în viitor și nu singura motivație pentru a veni la școală și că trebuie aplicate și alte modalități de atragere și menținere a copiilor la școală.
- 565.** Relația cu principalele instituții responsabile de implementare și gestionare a POCU (AMPOCU, OIR-uri, MEN) **a fost evaluată de beneficiari ca fiind în general bună**, concluzie susținută și de rezultatele sondajului realizat în rândul unităților școlare beneficiare.
- 566.** Abordarea diferită între OI, AM, Curtea de Audit și beneficiari a aspectelor legate de interpretarea cerințelor Ghidului Solicitantului pentru implementarea proiectelor, face ca aplicarea în practică a unor activități să nu fie unitară.
- 567.** Birocrația rămâne în continuare excesivă față de alte tipuri de finanțări precum Erasmus+ și Fondurile Norvegiene, care oferă alocări mai mici, dar sunt mai ușor de atras și implementat. Volumul mare de documente care trebuie pregătite și depuse de beneficiari, în special pentru documentarea activităților realizate cu grupurile țintă, îndepărtează și afectează interesul experților cu privire la intervenții, întrucât limitează timpul acestora de a acționa punctual și practic în cadrul activităților în detrimentul documentării.
- 568.** În mod special, încheierea de acte adiționale la Contractele de finanțare este un proces dificil și de durată foarte mare, care, în anumite cazuri s-a întins pe aproape jumătate de an. Întârzierile în aprobarea solicitărilor de amendare a Contractelor de finanțare de cele mai multe ori au efecte negative (întârzieri, lipsa finanțării, etc.) la nivelul activităților a căror realizare depinde de deciziile incluse în aceste documente de bază.
- 569.** Chiar dacă, față de POSDRU 2007-2013 un progres semnificativ îl reprezintă renunțarea la depunerea documentației pe suport de hârtie și utilizarea MySMIS, interacțiunea utilizatorilor cu MySMIS este una anevoioasă, complexă și consumatoare de timp.

Învățământ terțiar

- 570.** În ceea ce privește design-ul intervențiilor, excluderea unor persoane vulnerabile din grupul țintă, pe criterii legate de nivelul de dezvoltare teritorială, are efecte negative asupra egalității de șanse a acestei categorii de persoane, precum și asupra capacității de atingere a țintelor asumate prin program.
- 571.** Comunicarea beneficiarilor de finanțare cu AM POCU pe parcursul etapelor de contractare și implementare este relativ pozitivă, necesitând îmbunătățiri din perspectiva timpului de răspuns și a numărului mare de solicitări de modificare la cererea de finanțare, în cazul proiectelor necompetitive. Ofițerul de proiect și gradul său de pregătire profesională reprezintă în mod unanim principalul factor care

determină succesul în implementarea unui proiect. Cunoașterea particularităților sistemului educațional universitar reprezintă o abilitate absolut necesară pentru ofițerii de proiecte desemnați pentru proiectele care au ca beneficiari universități.

572. Un element important este legat de durata foarte lungă a timpului care trece la momentul redactării documentului de program (POCU), la transpunerea acestuia în Ghiduri și lansarea Apeluri de proiecte și apoi implementarea propriu-zisă. În primul rând se apreciază faptul că unele realități și priorități pot să evolueze destul de mult în această perioadă, astfel încât anumite activități să nu mai fie relevante și dificil de implementat.

2.1.13. ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine

→ **Ipoteza de cercetare:** Experiența implementării oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare – ipoteză validată.

2.1.13.1. Învățământ preuniversitar

La nivelul sistemului de implementare

573. Includerea **cheltuielilor cu personalul suport** (ex.: experți contabili, experți achiziții, personal tehnico-administrativ) în cheltuielile directe ale proiectelor sau majorarea cuantumului cheltuielilor indirecte ar putea fi soluții pentru creșterea atractivității unor astfel de poziții importante.

574. La nivel administrativ, activitățile s-ar putea derula mai bine dacă ar exista o **comunicare mai eficientă a ofițerilor de proiect de la OI**, dacă s-ar menține același responsabil de proiect pe toată durata de implementare a acestuia și dacă ar fi respectate termenele de răspuns/prelucrare la rapoartele înaintate / cererile de rambursare / notificările făcute de beneficiarii de finanțare. Asumarea răspunderii de către angajații OI pentru îndrumările date beneficiarilor, alături de aceștia, ar crește profesionalismul de ambele părți. Ar fi util ca ofițerii de proiect să fie instruiți cu privire la specificul proiectelor sau să fie specializați în tipologia inițiativelor pe care le monitorizează.

575. În același timp, **reducerea timpilor de procesare de către OI** depinde de modul în care se programează lansările de apeluri. Lansarea în paralel a mai multor apeluri, fără să se țină cont de capacitatea OI-urilor, afectează toate părțile implicate în lanț, impactul cel mai puternic resimțindu-se la beneficiari, care și răspund pentru buna implementare a contractului. În același timp, gradul de încărcare al personalului OI este dezechilibrat pe parcursul perioadei de implementare al PO, cu muncă în salturi și întârzieri pe care nu le pot ține sub control. O mai bună predictibilitate a lansărilor le poate permite să contracteze, eventual, asistență tehnică. Procesul de aprobare a Actelor adiționale la Contractele de finanțare ar putea fi eficientizat și scurtat prin delegarea de la Autoritățile de Management către Organismele Intermediare a de aprobare a acestor documente.

576. Este necesară o **reconsiderare a indicatorilor** pentru programele de tip A doua Șansă și cele dedicate antepreșcolarilor, pentru care este foarte dificil să găsești grup țintă și să normezi cadrele didactice. De aceea este nevoie de o flexibilizare în recunoașterea competențelor acumulate prin diferite activități.

577. Proiectele de tip **Erasmus au fost menționate în mod recurent drept bună practică** în ceea ce privește reducerea nivelului de birocrație. În acest context, este de subliniat importanța digitalizării pentru menținerea experților în proiect, menționând că aceștia sunt adesea tentați să abandoneze proiectele din cauza volumului documentației. Prin utilizarea instrumentelor digitale și a soluțiilor tehnologice, se pot reduce volumul de hârtii, timpul și efortul necesare pentru gestionarea documentelor și a procedurilor administrative. Astfel, resursele pot fi direcționate mai eficient către activități de valoare adăugată.

578. Pentru asigurarea unei abordări unitare, se simte nevoia de întâlniri cu toți actorii implicați, în care să se lămurească anumite aspecte, eventual un atelier de lucru între beneficiari, responsabili de proiect din OI,

reprezentanți ai Autorității de Audit, în care să se discute problemele comune, modul în care trebuie ele soluționate.

579. La acordarea avizelor de către alte autorități (de ex. certificatul de urbanism pentru modernizarea unor spații), ar fi util ca instituțiile responsabile ale statului să lucreze cu celeritate, astfel încât să nu se întârzie execuția lucrărilor. Practic, exista proiecte în cadrul cărora obținerea avizului de la Direcția județeană de cultură a durat cca 11 luni, iar certificatul de urbanism de la primărie aprox. 6 luni. Astfel de termene îndelungate nu au fost prevăzute în graficul de implementare, punând în pericol capacitatea de finalizare a activității în perioada contractuală.

580. Pe lângă aceste aspecte, sistemul de monitorizare la nivelul învățământului preuniversitar poate fi îmbunătățit. Este crucial să existe o evidență clară, în baza codului SIIIR, a tuturor unităților de învățământ care beneficiază de sprijin, alături de tipul de sprijin primit. Și în cazul anexei dedicate grupului țintă, este util să fie adăugat codul SIIIR al unității de învățământ din care provin.

581. Școlile, în general, consideră că cele mai importante aspecte care trebuie îmbunătățite în viitoarea perioadă de programare sunt:

- Corelarea cu alte tipuri de intervenții, precum investițiile în infrastructură, respectiv hrană și sprijin material pentru grupul țintă;
- Creșterea cuantumului sprijinului financiar;
- Soluționarea problemelor de ordin birocratic și reducerea întârzierii plăților, inclusiv reducerea semnificativă a timpului trecut între realizarea analizei de nevoi și implementarea activităților;
- Flexibilizarea intervențiilor în apelurile competitive implementate la nivel de comunități, tip Școală pentru toți;
- Formarea personalului din școlile vulnerabile pentru a putea accesa fonduri structurale și facilitarea posibilităților de a atrage direct finanțare.

La nivelul politicilor educaționale și design-ului intervențiilor

582. Este necesară o viziune foarte clară cu privire la obiectivele și prioritățile în educație în relație cu sursele de finanțare. PEO poate finanța un număr restrâns de intervenții pe o perioadă limitată de timp. Este nevoie de clarificarea priorităților finanțabile prin PEO și a celor finanțabile prin alte surse, inclusiv bugetul de stat, astfel încât așteptările cu privire la impactul programului să fie cât mai realiste.

583. Există o confuzie mare în ceea ce privește copiii cu CES. Numărul acestora nu se reduce doar la cei din școlile speciale, ci trebuie luați în considerare și cei integrați în învățământul de masă. Pentru aceasta este nevoie de o colaborare între profesori, școală și părinți, deoarece aplicarea metodelor nu se termină la clasă, fiind necesar să se lucreze în parteneriat și nu directiv cu copiii. Profesorii trebuie sprijiniți pentru că de multe ori nu au resurse, know-how sau timp să aplice metodele specifice cum ar trebui. Este nevoie de creșterea numărului de formatori pentru lucrul cu copiii cu CES, care să instruiască profesorii din învățământul de masă. Este nevoie de realizarea de schimburi de experiență între profesorii din învățământul de masă și cei din școlile speciale, pe situații concrete, pentru a ști cum să abordeze activitatea cu un copil cu nevoi speciale de învățare.

584. Aceleași raționament se aplică și pentru reducerea abandonului școlar, unde nu doar profesorul este responsabil pentru participarea sau performanța elevului. În special în cazul copiilor cu CES sau al celor provenind din medii defavorizate, ar trebui implicați toți actorii interesați, inclusiv DGASPC-urile, comunitatea și chiar mediul privat.

585. Ghidurile unor apeluri POCU menționează că beneficiarii din grupul țintă nu trebuie să fi făcut parte din grupul țintă în cadrul altor apeluri POCU. În acest caz, este nevoie de adăugarea unor nuanțe, precum interzicerea participării concomitente în cadrul a două grupuri țintă, deoarece identificarea și menținerea beneficiarilor este îngreunată de verificarea eligibilității acestora. Posibilitatea oferirii unei baze de date

care să cuprindă liste cu foști beneficiari sau eliminarea totală a acestei condiții au fost câteva dintre sugestiile oferite în cadrul atelierelor regionale desfășurate în procesul de colectare a datelor.

La nivel de proiect

586. O atenție crescută ar trebui acordată, la momentul scrierii și depunerii proiectului, secțiunii legate de **grupul țintă**. Ar trebui să existe o bază mult mai mare de selecție, deoarece atragerea și menținerea grupului țintă a fost una dintre provocările majore în proiecte.

587. În organizarea cursurilor este nevoie de **flexibilizarea** programului de instruire pentru anumite categorii de grupuri țintă: de exemplu, profesorii din gimnaziu, care pot avea ore și dimineață, dar mai ales după-amiază și participanții la programe de AdȘ, care desfășoară diferite activități aducătoare de venit.

588. Formarea inițială a profesorilor ar trebui să fie și mai mult adresată. De asemenea, trebuie să fie încurajată cât mai mult participarea debutanților (cadre didactice) din învățământul superior la modulele transversale, respectiv oferirea de mentorat și coaching pentru aceștia, după modelul Teach for Romania. Se observă că în rândul celor care încep predarea lipsesc anumite competențe cum ar fi interpretarea unui plan cadru sau a unei programe școlare, dar mai ales managementul clasei de elevi. De asemenea, este importantă sprijinirea suplinitorilor, chiar dacă nu este considerată o investiție sustenabilă, deoarece sunt o resursă umană importantă pentru școlile vulnerabile.

589. La nivel de proiect, capacitatea beneficiarilor de a gestiona proiecte diferă în funcție de experiența deținută până în acel moment. Pentru beneficiarii care sunt la primele proiecte finanțate din fonduri europene, această capacitate este scăzută, situație în care necesită sprijin prin diferite mijloace. O „**biblioteca de spețe**” ar ajuta la identificarea de soluții de către mai multe tipuri de părți interesate și complementar **comunități de practică** în care spețele și soluțiile pot fi dezbătute.

590. Este nevoie ca pe viitor să se asigure, în echipa de management, personal care are un grad ridicat de cunoaștere a aspectelor tehnico-administrative, pentru a nu cădea aceste obligații în sarcina experților, care sunt implicați în alte activități. Pentru ca acest lucru să fie posibil, este necesară majorarea cuantumului din buget pentru cheltuielile de management.

591. Pe parcursul derulării activităților la clasă de către cadrele didactice, se resimte **lipsa de feedback din partea specialiștilor**, deși teoretic inspectorii școlari sunt responsabili cu acest lucru. Vizitele la clasă sunt, de multe ori, evaluări formale, concentrate pe acoperirea curențelor și nu pe un dialog deschis, fie din cauza unei rutine deja create, fie din lipsă de competențe. Ar trebui să existe discuții constructive, centrate pe caz și pe particularitățile acestuia.

592. În planificarea proiectelor ar trebui mai bine estimată durata de acreditare a programelor de formare de către MEN, pentru a nu fi nevoie de comprimarea sesiunilor astfel încât să se poată încadra în graficul estimat în proiect.

593. În crearea parteneriatelor, schițarea unor planuri de acțiune pe termen scurt și mediu, dincolo de rezolvarea unor probleme punctuale, ar coagula diferitele instituții în jurul unor țeluri comune, ar crea obișnuința de a realiza acțiuni integrate, la cadrul impus de realitatea locală.

2.1.13.2. Învățământ terțiar

594. Intervențiile finanțate prin POCU sunt foarte limitate pentru nivelul terțiar și acoperă în fapt doar aspecte relativ marginale la nivelul sectorului. O recomandare ce ar putea fi avută în vedere, la nivel strategic, este legată de realizarea unei **analize de nevoi mai ample pe baza căreia să fie stabilită o agendă de intervenții viitoare mai complexe**. Teme precum calitatea și relevanța procesului educațional pentru piața muncii și cea a accesului și participării la învățământ terțiar, sunt importante, dar sunt doar parțial acoperite de intervențiile finanțate prin POCU.

595. Abordarea multidimensională, intersecțională a obiectivelor compozite care au grupat mai multe obiective specifice a fost apreciată în evaluările realizate în cadrul POCU. Din punct de vedere al eficienței beneficiarii au apreciat gruparea mai multor tipuri de intervenții, care duce la creșterea complexității proiectelor, ceea ce corespunde structurii și capacității organizaționale a universităților și facilitează integrarea acestor intervenții în fluxul activităților uzuale.

596. Dezvoltarea și îmbunătățirea fluxurilor administrative, inclusiv prin asigurarea unor resurse dedicate dezvoltării capacității instituționale de a întări și dezvolta structurile existente care gestionează proiecte este un element important care poate fi urmărit, din perspectivă administrativă pentru viitor. Aceste structuri, constituite la nivelul universităților într-o perioadă relativ scurtă de timp, aduc beneficii prin dezvoltarea capacității universităților de a atrage și gestiona resurse financiare din diferite surse și de a atinge diversitate în asigurarea fluxurilor financiare.

597. Continuarea investițiilor și dezvoltarea instrumentelor digitale în procesul de administrare dar și de implementare a proiectelor este o recomandare importantă care facilitează progresul proiectelor dar permite și atingerea unor grupuri țintă care dispun de resurse mai reduse de participare la activități tradiționale. Perioada restrictivă a pandemiei a permis atât la nivel administrativ cât și de implementare a unor activități educaționale sau practice, accesul la resurse digitale de realizare a activităților.

598. Proiectarea și dezvoltarea unui sistem de indicatori care, în corelație cu cei utilizați la nivel european pentru evaluarea periodică a progresului din sectorul educațional să contribuie la o mai corelare mai bună între rezultatele și realizările programului și realitatea sistemului educațional.

2.1.14. Sumarul constatărilor ÎE 7

La nivelul politicilor educaționale și design-ului intervențiilor

599. Este nevoie de creșterea numărului de formatori pentru lucrul cu copiii cu CES, care să instruiască profesorii din învățământul de masă. Este nevoie de realizarea unor schimburi de experiență între profesorii din învățământul de masă și cei din școlile speciale, pe situații concrete, pentru a ști cum să abordeze activitatea cu un copil cu nevoi speciale de învățare. Este, de asemenea, nevoie de formarea personalului din centrele rezidențiale pentru copii cu deficiențe.

600. Intervențiile finanțate prin POCU sunt foarte limitate pentru nivelul terțiar și acoperă în fapt doar aspecte relativ marginale la nivelul sectorului. O recomandare ce ar putea fi avută în vedere, la nivel strategic, este legată de realizarea unei analize de nevoi mai ample pe baza căreia să fie stabilită o agendă de intervenții viitoare mai complexe. Teme precum calitatea și relevanța procesului educațional pentru piața muncii și cea a accesului și participării la învățământ terțiar, sunt importante, dar sunt doar parțial acoperite de intervențiile finanțate prin POCU.

601. Ghidurile unor apeluri POCU menționează că beneficiarii din grupul țintă nu trebuie să fi făcut parte din grupul țintă în cadrul altor apeluri POCU. În acest caz, este nevoie de adăugarea unor nuanțe, precum interzicerea participării concomitente în cadrul a două grupuri țintă, deoarece identificarea și menținerea beneficiarilor este îngreunată de verificarea eligibilității acestora. Posibilitatea oferirii unei baze de date care să cuprindă liste cu foști beneficiari sau eliminarea totală a acestei condiții au fost câteva dintre sugestiile oferite în cadrul atelierelor regionale desfășurate în procesul de colectare a datelor.

La nivelul sistemului de implementare

602. La nivel administrativ, activitățile s-ar putea derula mai bine dacă ar exista o comunicare mai eficientă a ofițerilor de proiect de la OI, dacă s-ar menține același responsabil de proiect pe toată durata de implementare a acestuia și dacă ar fi respectate termenele de răspuns/prelucrare la rapoartele înaintate / cererile de rambursare / notificările făcute de beneficiarii de finanțare. Ar fi util ca ofițerii de proiect să

fie instruiți cu privire la specificul proiectelor sau să fie specializați în tipologia inițiativelor pe care le monitorizează.

603. De asemenea, reducerea timpilor de procesare de către OI depinde de modul în care se programează lansările de apeluri. Lansarea în paralel a mai multor apeluri, fără să se țină cont de capacitatea OI-urilor, afectează toate părțile din aval, impactul cel mai negativ resimțindu-se la beneficiari, care și răspund pentru buna implementare a contractului.

604. Procesul de aprobare a Actelor adiționale la Contractele de finanțare ar putea fi eficientizat și scurtat prin delegarea de la Autoritățile de Management către Organismele Intermediare a de aprobare a acestor documente.

605. Este de subliniat importanța digitalizării pentru menținerea experților în proiect, menționând că aceștia sunt adesea tentați să abandoneze proiectele din cauza volumului documentației. Prin utilizarea instrumentelor digitale și a soluțiilor tehnologice, se pot reduce volumul de hârtii, timpul și efortul necesare pentru gestionarea documentelor și a procedurilor administrative. Astfel, resursele pot fi direcționate mai eficient către activități de valoare adăugată.

606. Pentru asigurarea unei abordări unitare, se simte nevoia de întâlniri cu toți actorii implicați, în care să se lămurească anumite aspecte, eventual un atelier de lucru între beneficiari, responsabili de proiect din OI, AM, reprezentanți ai Autorității de Audit, în care să se discute problemele comune, modul în care trebuie ele soluționate.

2.1.15. ÎE 8. Exemple de bune practici

2.1.15.1. Învățământ preuniversitar

607. Elaborarea resurselor educaționale deschise (RED) pentru învățământul primar și gimnazial, în cadrul proiectului CRED, și încărcarea acestora pe platforma digitală <https://digital.educred.ro/red-din-cred> accesibilă tuturor cadrelor didactice din România s-a dovedit a fi o inițiativă de succes și extrem de utilă în timpul și post pandemie. Mai mult, portalul a fost dat ca exemplu de bună practică la nivel mondial în perioada pandemiei de către UNESCO. Multe cadre didactice au creat RED-uri pentru acest director național și au împărtășit din experiențele lor de predare online în diverse comunități din social media, cum sunt grupurile Facebook CRED sau Coaliția pentru RED13. Acest tip de bibliotecă ar trebui extins pentru toate resursele care sunt create prin intermediul proiectelor finanțate prin POCU.

608. O serie din activitățile proiectului CRED, mai cu seamă cele de formare și creare de resurse educaționale deschise, au condus în timp la crearea celei mai mari comunități profesionale (cadre didactice, formatori, directori, personal din CCD-uri și ISJ-uri, experți externi) și rețele online (în prezent peste 60.000 de conturi unice existente pe platforma EDU CRED) de schimb de idei, cunoștințe și bune practici accesibile practicienilor la toate nivelurile învățământului preuniversitar, inclusiv celor nevăzați direct de proiect.

609. În cadrul proiectului STANDEV, demarat în iunie 2022, se urmărește crearea, pentru prima dată la nivel național, a unui sistem unitar standardizat de evaluare a învățării care să conducă la creșterea calității educației și a rezultatelor învățării. Accentul este pus pe digitalizarea procesului de evaluare prin sistem computerizat. Evaluarea computerizată a fost pilotată în 2022 la examenul de Bacalaureat, iar feedback-ul din partea cadrelor didactice evaluatoare a fost unul pozitiv în sensul în care durata procesului de evaluare a fost semnificativ scurtată. Mai mult, evaluarea computerizată a redus riscul de erori din partea evaluatorilor, devenind în același timp mult mai transparentă.

610. Crearea CNSET în proiectul strategic dedicat educației timpurii este un alt exemplu de bună practică, prin organizarea unui cadru formal, permanent, de colaborare inter-instituțională și a unui sistem instituțional

¹³ Mai multe detalii și exemple de bune practici sunt disponibile la https://iite.unesco.org/wp-content/uploads/2020/05/Guidance-on-Open-Educational-Practices-during-School-Closures-English-Version-V1_0.pdf

și de reglementare al educației ante-preșcolare, cu participarea tuturor actorilor reprezentativi pentru această zonă, inclusiv din partea societății civile.

611. De asemenea, a fost înființat și Comitetul Intersectorial pentru Educație Timpurie (CIET), cu atribuții privind elaborarea și operaționalizarea măsurilor din Programul-cadru intersectorial pentru dezvoltarea serviciilor unitare, incluzive, integrate și de calitate pentru educația timpurie. CIET este compus din membrii CNSET constituit în cadrul proiectului și din reprezentanți ai celorlalte ministere și organisme implicate (ex.: Ministerul Sănătății).

612. Parteneriatele încheiate de către Ministerul Educației în domeniul educației timpurii cu Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad, Universitatea din Pitești, Universitatea „Ștefan cel Mare din Suceava” (în calitate de instituții care se ocupă de formarea inițială a personalului din educația timpurie) în vederea realizării și furnizării unui program de formare continuă, unitar, care să asigure competențele necesare pentru ocuparea unui post de educator puericultor, inclusiv prin crearea centrelor de resurse pentru educația timpurie, ca bază de formare și de practică atât pentru cadrele didactice din grupul țintă, cât și pentru studenții care urmează acest parcurs, constituie un aspect inovator care poate fi replicat cu succes și în alte domenii cu conținut educațional.

613. În ceea ce privește activitățile de formare, s-a observat că formarea formatorilor înainte de susținerea programelor de instruire cu cadrele didactice asigură o înțelegere unitară a conceptelor, uniformizarea modului de transmitere a cunoștințelor către cadrele didactice, ceea ce duce la o abordare a unitară a curriculumului.

614. De asemenea, pentru a verifica implementarea la clasă a aspectelor învățate de către profesorii cu experiență în sesiunile de formare, activitățile de monitorizare efectivă a acestora, mentorat și recompensare în urma obținerii evidențelor cu privire la schimbarea atitudinii, sprijină transpunerea în practică a noilor cunoștințe. Pentru atragerea de profesori fără experiență în sistem, formările consistente și de durată, incluzând mentoratul și sprijinul financiar, pot avea un efect pozitiv, deși nu este încă testabil la scară largă.

615. Organizarea unor concursuri de premiere a cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial care folosesc instrumente și metode inovatoare, instrument folosit cu succes în unele proiecte, poate constitui un factor motivator la nivelul cadrelor didactice.

616. Dezvoltarea de către profesori, pe parcursul sesiunilor de formare, a planurilor individualizate pentru elevi, duce la o nouă abordare a predării, centrată pe nevoile elevului. Pentru aplicarea unor metode speciale în lucrul cu copiii cu CES, profesorii din școlile din învățământul de masă au apelat la colegii din școlile speciale, pentru a beneficia de experiența și expertiza acestora, pentru a cunoaște modalitatea de aplicare a diferitelor instrumente.

617. Campaniile de informare/conștientizare realizate prin întâlniri directe cu membrii comunității, în localitățile acestora, s-au dovedit cele mai eficiente pentru constituirea grupurilor țintă. Relația permanentă cu comunitatea, derularea de proiecte în comunități în care există o experiență anterioară, duce la cunoașterea caracteristicilor și nevoilor acestora și gândirea unor intervenții eficiente. De asemenea, se consolidează legăturile cu reprezentanții comunităților, prin creșterea încrederii reciproce.

618. Mobilizarea și Implicarea părinților, prin introducerea unor activități în proiecte dedicate acestora (de exemplu activități de consiliere parentală, etc.) impulsionează participarea copiilor (ante-preșcolari, preșcolari, elevi) la activitățile educaționale (educație timpurie, Școala după Școală). Introducerea în proiecte a mai multor activități dedicate părinților poate avea un impact major cu privire la mobilizarea grupului țintă și menținerea acestuia în sistemul educațional.

- 619.** Înființarea de creșe în localitățile cu comunități dezavantajate are un efect pozitiv, atât pentru copii, prin efectele pe care le are asupra dezvoltării acestora, cât și pentru părinți. Pentru părinți înscrierea copiilor la creșă înseamnă mai mult timp liber, posibilitatea de încadrare pe piața muncii, pe perioada în care copilul este la creșă, posibilitatea de a putea lăsa copilul într-un mediu sigur.
- 620.** Elaborarea strategiilor de acțiune locală pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii, în parteneriat cu toți partenerii relevanți precum reprezentanții autorităților, ai unităților de învățământ, mediului de afaceri, societății civile, respectiv reprezentanții părinților, creează sinergii la nivelul comunităților, întărește coeziunea membrilor, iar impactul este potențat prin acționarea coordonată pe multiple planuri (social, educațional, familial, sanitar etc.).
- 621.** Parteneriatele transnaționale sunt dificil de implementat, însă contribuie la expunerea la metode și instrumente inovative și oferă inspirație pentru identificarea de soluții relevante.
- 622.** Proiectul „Hai la școală! O șansă pentru viitor” a fost prezentat la Gala Edu Manager la București, la sfârșitul lunii noiembrie 2019, unde a obținut o diplomă de onoare datorită activităților proiectate și implementate.
- 623.** **Formatul mini-proiectelor educaționale a fost folosit cu succes în cadrul proiectului “Dezvoltăm proiecte. Dezvoltăm viitorul”** și poate fi replicat la orice nivel din sistemul educațional. Aceasta se datorează caracterului eminent practic al acestora, al bugetului relativ mic necesar și al obiectivelor limitate și clare. Printre altele, conceptele de învățare practică, prin joc, transpuse cu succes prin realizarea mini-proiectelor, pot fi exemple de bună practică pentru școlile cu cicluri de studii gimnaziale în condițiile în care acestea în general nu au încă o astfel de abordare educațională. Bugetul relativ mic al unui astfel de mini-proiect și obiectivele clare și limitate pot face din acesta un instrument educațional facil și eficient care se poate generaliza, chiar și cu o finanțare modestă. Trebuie însă precizat că, în cazul acestor mini-proiecte, au existat plafoane bugetare la nivel de școală. În condițiile în care au existat școli care nu și-au dorit să facă mini-proiecte cu utilizarea întregului buget, în vreme ce pentru alte școli bugetul alocat nu a fost suficient, nu s-a putut realiza un transfer de buget de la o școală la alta și sumele respective au fost pierdute. Eliminarea acestei plafonări la nivel de școală ar putea conduce la o utilizare mai eficientă a fondurilor alocate proiectului și la obținerea unor rezultate mai bune.
- 624.** Bineînțeles, replicarea acestui format educațional în viitor depinde de cadrele didactice și managerii de școală. Însă, bugetul relativ mic al unui astfel de mini-proiect și obiectivele clare și limitate pot face din acesta un instrument educațional facil și eficient care se poate generaliza, chiar și cu o finanțare modestă.
- 625.** Tot în această perioadă dificilă în special pentru elevi, unii beneficiari precum Asociația Telefonul Copilului au pus (în cadrul proiectului) la dispoziția copiilor și părinților, un număr de telefon precum și o platformă online pentru consiliere psihologică și educațională, inițiativa dovedindu-se foarte utilă, având foarte multe solicitări. Alții au trimis pachete de lecții copiilor din locuri izolate, prin cadrele didactice, mediatorii școlari sau mediatorii comunitari.
- 626.** În ceea ce privește colaborarea cu organisme intermediare, cazuri de bună practică sunt, în opinia beneficiarilor, cele în care OIR-urile răspund prompt solicitărilor acestora, venind cu soluții pentru rezolvarea problemelor de implementare și ofiterii de proiect au un comportament profesionist, o atitudine pozitivă, de sprijin, de facilitare a implementării proiectelor și nu una punitivă.

2.1.15.2. Învățământ terțiar

- 627.** Experiența anterioară cu implementarea proiectelor, atât în cadrul programelor operaționale (POSDRU; POCA; PODCA etc.) cât și a altor tipuri de proiecte finanțate competitiv reprezintă trăsătura comună a tuturor studiilor de caz realizate.
- 628.** **Implicarea expertizei din alte state membre ale UE** reprezintă un exemplu de bună practică și a asigurat succesul proiectelor, acolo unde aceasta a putut fi realizată.

629. Studiile de caz au arătat că proiectele care și-au atins obiectivele și au produs rezultate sustenabile sunt cele în cadrul căror **activitățile au fost integrate**, dezvoltarea bazei materiale s-a făcut simultan cu dezvoltarea conținuturilor educaționale și cu școlarizarea grupului țintă. Separarea activităților duce la o fragmentare a activităților care produce uneori rezultate suboptimale.

2.1.16. Concluzii și recomandări TE1&3

2.1.16.1. Concluzii Învățământ preuniversitar

La nivel strategic și de reglementare

630. Perioada de implementare a proiectelor POCU a fost marcată de reforma propusă prin Legea Educației Naționale (LEN) adoptată în ianuarie 2011. În prezent, pe circuitul legislativ sunt două inițiative de legi – una privind educația preuniversitară și una pe cea universitară – pentru a pune în aplicare proiectul propus de comisia prezidențială România Educată.

631. Situația sistemului de educație și formare din România este una dintre cele mai precare dintre statele membre UE, indicatorii Agenda 2020, la nivelul anului 2022, înregistrând în numeroase situații valori mai slabe față de cele înregistrate în 2011, la începutul perioadei de programare. În contextul acestei evaluări, indicatorii principali sunt: părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare (grupa de vârste 18 – 24 ani): 15,3% (RO), 9,7% (media UE) (ținta 2030 este <9%); Expunerea absolvenților EFP la învățarea la locul de muncă: 7,1% (RO), 60,7% (media UE), ≥60% (ținta 2025); Absolvirea învățământului terțiar (vârsta 25-34 de ani): 23,3% (RO), 41,2% (media UE), ≥45% (ținta 2030); Cheltuieli publice pentru educație ca procent din PIB: 3,7% (RO), 5% (media UE).

632. Sectorul educațional în România continuă să fie subfinanțat, semnificativ fiind faptul că alocarea resurselor publice, bugetare este în continuă scădere din 2020. În anul 2021, potrivit datelor Eurostat România a alocat doar 3,2% (în scădere cu 0,5% față de anul anterior) din PIB pentru educație. Estimările pentru anii 2022 și 2023 coboară și mai mult valoarea cheltuielilor publice spre pragul de 2,5% din PIB. Învățământul preșcolar și primar este nivelul cel mai afectat, cu o alocare de 0,8% din PIB în 2021.

633. Rata abandonului școlar scade în general, dar rămâne semnificativă la nivel liceal și profesional. În mediul rural, abandonul școlar crește atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial, în același timp, rata de absolvire la nivel gimnazial este în scădere. Rata de absolvire este în scădere și la nivel liceal, inclusiv în rândul celor care nu susțin sau nu promovează examenul de bacalaureat. Din perspectivă de gen, băieții au o rată a promovării mai mică decât fetele.

634.C1. Procesul de reformă a sistemului educațional are încă limitări severe, îmbunătățirile și finanțarea sectorului fiind insuficiente pentru a produce schimbarea dorită de oricare dintre actorii implicați în procesul de reformare a educației în România. Indicatorii analizați demonstrează că măsurile luate în ultimii 10 ani au fost insuficiente pentru a produce îmbunătățiri semnificative. În ciuda eforturilor financiare dar și a celor de la nivel sistemic, la nivelul cadrelor didactice, România nu pare avansa înspre atingerea țintelor privind educația din Agenda 2020 și nici spre îmbunătățirea fără echivoc a rezultatelor PISA.

635.C2. Sectorului învățământului antepreșcolar i-au fost aduse îmbunătățiri structurale semnificative. Pe de o parte, a fost asigurată finanțarea de bază a acestuia de la bugetul de stat. Pe de altă parte, cadrul instituțional de funcționare a acestuia a fost radical modificat prin preluarea creșelor de către Ministerul Educației, definirea unei metodologii naționale de funcționare a acestora și prin înființarea unor structuri inter-instituționale naționale, dedicate acestui sector (Comitetul Național de Sprijin pentru Educația Timpurie și Comitetul Intersectorial pentru Educație Timpurie). De asemenea, a demarat procesul de formare a resursei umane specializate și calificate pentru educația și îngrijirea copiilor ante-preșcolari din creșe și grădinițe de pe întreg teritoriul țării. Din păcate, instituțiile furnizoare de servicii de educație ante-preșcolară nu au avut suficient timp să își evalueze nevoile și aspirațiile pentru a le putea transpune în proiecte finanțabile în cadrul celor două apeluri dedicate, în ciuda nevoii crescute.

636.C3. În linie cu reforma propusă de LEN au fost realizați pași importanți pentru deblocarea dezvoltării învățământului dual, care a primit un cadru legislativ nou în 2016 și resurse financiare semnificative pentru asigurarea burselor acordate elevilor, chiar dacă cuantumul acestora nu este perceput a fi suficient pentru a răspunde nevoilor elevilor.

La nivel programului

637. Procesul de contractare a fost demarat foarte târziu, primul proiect fiind semnat abia în noiembrie 2017, multe proiecte fiind contractate în 2018. În timpul scurs în perioada de evaluare – contractare, de peste 2 ani, s-a schimbat contextul socio-economic, grupurile țintă prin schimbarea generațiilor de elevi – ceea ce a impus o nouă analiză de nevoi, s-au modificat salariile profesorilor - fapt ce au făcut neatractive plățile prin proiecte, au crescut prețurile serviciilor și bunurilor – ceea ce a făcut dificilă derularea unor achiziții (de ex. masa caldă pentru elevi, transportul și cazarea experților, echipamente).

638. Pandemia generată de SARS-COV-2 a afectat întregul context de desfășurare a programului și proiectelor. Cursurile cu grupurile țintă s-au suspendat în perioada stării de urgență / alertă, majoritatea fiind trecute în mediul online. O parte dintre acestea, cum ar fi cele pentru copiii ante-preșcolari și preșcolari nu au putut fi desfășurate online. Ca atare, în multe cazuri a fost necesară suspendarea proiectelor și/sau de prelungirea duratei de implementare a acestora.

639.C4. Pandemia a avut un impact negativ semnificativ asupra procesului educațional, care poate fi însă cu greu cuantificat în acest moment. În schimb, privind partea pozitivă, trecerea forțată a procesului de învățare în mediul online pentru o perioadă îndelungată a dus la dezvoltarea accelerată a unor competențe digitale necesare atât pentru cadre didactice, cât și pentru elevi.

640.C5. Design-ul implementării intervențiilor prin proiecte strategice, implementate la nivel național, prin apeluri necompetitive și prin proiecte implementate la nivel local, prin apeluri competitive, are capacitatea de a crea un impact atât la nivel național, cât și la nivel local, asupra calității actului educațional și asupra creșterii participării școlare, a performanței, a reducerii abandonului școlar, a creșterii nivelului de calificare a populației țintă, însă acesta nu poate fi decât unul gradual, și efectele acestora se manifestă doar după implementarea unei serii mai mari de proiecte și după scurgerea unei durate semnificative de timp.

641.C6. Intervențiile strategice (cum au fost cele realizate prin intermediul proiectelor “Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – CRED”, “Profesionalizarea carierei didactice - PROF”, “Standardizare și evaluare unitară pentru sistemul de educație preuniversitar – STANDEV”, etc) au un impact mai mare la nivel național, prin schimbarea pe care o produc la nivelul politicii educaționale, a cadrului instituțional și a resursei umane specializate, respectiv au o componentă intrinsecă de sustenabilitate, cu efecte pe termen lung.

642.C7. Proiectele implementate la nivel local, prin apeluri competitive, precum programul Școală pentru Toți, sunt mai adecvate pentru soluționarea problemelor specifice de la nivelul comunităților defavorizate și eficiente în măsura în care oferă o paletă de măsuri din care pot fi selectate cele mai potrivite grupurilor țintă specifice fiecărui proiect.

643.C8. Intervențiile complementare din programe care finanțează infrastructura, sănătatea, locuirea sunt extrem de importante pentru asigurarea unui impact real al intervențiilor în educație în comunitățile defavorizate. Toate aceste tipuri de intervenții trebuie augmentate și integrate pentru a asigura continuitatea sprijinului și durabilitatea efectelor.

644.C9. Proiectele finanțate au în general un impact asupra sistemului educațional, însă acesta nu poate fi decât unul gradual, și efectele acestora se manifestă doar după implementarea unei serii mai mari de proiecte și după scurgerea unei durate semnificative de timp. În acest sens, sustenabilitatea trebuie

înțeleasă nu doar din perspectiva designului intervenției, ci și în relație cu politicile și finanțarea sistemului educațional, care influențează menținerea rezultatelor pe termen lung. Una dintre cele mai mari îngrijorări semnalate ține de o discontinuitate semnificativă a intervențiilor: chiar dacă rezultatele proiectelor sunt utilizate în continuare, lipsa finanțării consistente în școli pentru cel puțin un ciclu de studiu face ca sprijinul acordat să aibă un impact limitat la durata intervenției, fiind cruciale extinderea proiectelor pe mai mulți ani, precum și asigurarea continuității intervențiilor prin acordarea unei finanțări semnificativ mai mari pentru astfel de programe.

645.C12. Stimuletele acordate beneficiarilor din grupurile țintă (sprijin financiar direct, burse, asigurarea unor mese calde, a transportului la școală, etc.) au avut un efect mobilizator semnificativ și au contribuit la reducerea abandonului școlar, însă au avut un impact doar marginal asupra performanței școlare a elevilor.

646.C13. În ce privește învățământul profesional tehnic, programul a contribuit la creșterea ratelor generale de înscriere și respectiv la un revirement al acestuia.

647.C14. Programul “A doua șansă” nu a avut efectul scontat, doar câteva mii de persoane fiind înscrise în acesta, respectiv impactul acestuia asupra creșterii angajabilității participanților este perceput ca fiind limitat. Cauzele pentru acest rezultat derivă în principal din caracteristicile grupului țintă, acesta fiind dificil de gestionat dat fiind că persoanele din grupul țintă preferă să se implice în activități generatoare de venit.

648.C15. Sistemul de implementare a continuat să fie caracterizat de un volum birocratic mare, inconsecvență privind interpretarea instrucțiunilor, procese impredictibile care au afectat eficiența acestora, au creat supraîncărcare și blocaje, atât la nivelul beneficiarilor cât și al autorităților, și au afectat eficacitatea proiectelor și a Programului. Interacțiunea beneficiarilor cu MySMIS a continuat să fie una anevoioasă, complexă și consumatoare de timp.

2.1.16.2. Concluzii Învățământ terțiar

La nivel strategic și de reglementare

649. Pe parcursul implementării POCU, contextul legal și strategic a fost unul stabil și clar definit. În paralel cu implementarea POCU au funcționat două strategii administrate de Ministerul Educației Naționale, “Strategia națională pentru învățământ terțiar” și “strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții”. În plus au existat în program corelații directe cu Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare precum și cu Agenda 2020, cadrul strategic la nivel European.

650. Intervențiile POCU au fost limitate în sectorul de învățământ terțiar și au vizat câteva obiective strategice cum ar fi: dezvoltarea ofertei educaționale la nivel non-universitar (finanțarea colegiilor universitare) și la nivel doctoral și post-doctoral prin includerea dimensiunii antreprenoriale; pilotarea masteratului didactic și realizarea de analize și evaluări la nivel sistemic privind unele măsuri de politică publică implementate.

651.C16. Corelațiile la nivel de program între POCU și celelalte strategii au determinat în faza de implementare unele dificultăți legislative. În mod special, a fost nevoie să fie corelate domeniile de dezvoltare inteligentă din SNCDI cu domeniile de studii în cadrul cărora universitățile pot organiza programe de studii (prin Ordin de Ministru) pentru a putea fi implementate proiecte în cadrul POCU.

652.C17. Intervențiile POCU în cadrul sectorului au fost discontinue și fragmentate în timp, fiind caracterizate de lansarea unui singur apel de proiecte (rareori au fost lansate două apeluri distincte) pentru fiecare obiectiv pe întreaga durată de implementare a programului.

653.C18. La nivel de sistem, indicatorii care evaluează starea de fapt privind participarea, rezultatele și efectele participării la programele de educație și cercetare specifice nivelului terțiar universitar și non-universitar, arată faptul că România a înregistrat în ultimii 10 ani (2011 – 2021) o tendință stagnată, ușor descendentă. Această contrastează cu evoluțiile crescătoare la nivelul mediei UE precum și a situației înregistrate în state cu situații comparabile privind valorile indicatorilor.

La nivel programului

654. Obiectivele generoase ale POCU, în domeniul educației și formării profesionale de nivel terțiar universitar și non-universitar, au fost operaționalizate prin intervenții și investiții în activități parțial relevante pentru acestea. Creșterea participării la educație de nivel terțiar universitar sau non-universitar a fost sprijinită prin finanțarea înființării și operării pentru o perioadă scurtă de timp a colegiilor universitare.

655. Finanțarea programelor de studii doctorale și post-doctorale a beneficiat de cea mai mare alocare a resurselor financiare. Finanțarea programelor de studii doctorale s-a realizat, în baza recomandărilor Comisiei Europene, prin dezvoltarea unei componente independente de programul de studii doctoral uzual care a vizat dezvoltarea competențelor antreprenoriale.

656.C19. Colegiile din cadrul instituțiilor de învățământ superior (învățământ terțiar non-universitar) sunt specifice anumitor domenii de studii și au atras un număr relativ mic de beneficiari, din cadrul sistemului național de învățământ superior. Finanțarea acestui tip de intervenții a fost limitată și nu a fost continuă pe parcursul implementării POCU.

657.C20. Participarea la programe de studii doctorale nu a crescut, în urma intervențiilor POCU, iar impactul produs de finanțarea acestor programe este dificil de evaluat, atât din perspectivă academică cât și din perspectiva pieței muncii / a dezvoltării economice. Rezultatele prezentei evaluări indică faptul că inițiativa antreprenoriale, dacă au existat, au avut o rată de reușită foarte redusă, aproape inexistentă.

658.C21. Indicatorii de program, referitori la grupul țintă sunt parțial realizați. Grupul țintă al cadrelor didactice este cel care a fost implicat cel mai puțin, față de programare, cu o rată de realizare de doar 25% față de valoarea propusă în program ca țintă pentru anul 2023. În ceea ce privește grupul țintă al studenților gradul de realizare este de 58%. Indicatorii care au măsurat obiecte, precum programe de studii sau rapoarte de evaluare, studii și analize, au înregistrat valori care au depășit țintele programate, chiar și de mai mult de două ori.

659.C22. Sustenabilitatea și durabilitatea rezultatelor și efectelor proiectelor este puternic influențată de capacitatea de a prelua costurile în cadrul bugetului public alocat sectorului educațional.

2.1.16.3. Recomandări

La nivel strategic și al cadrului de reglementare

660.R1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare al intervențiilor în domeniul educației vizând (1) continuarea demersurilor spre standardizarea evaluării rezultatelor învățării, însoțită de ghidaj metodologic privind aplicarea și interpretarea, și includerea acestor noțiuni în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice; (2) Eficientizarea procedurilor și proceselor normative și de adoptare a legislației secundare și terțiare în baza noilor legi ale educației, ca factori cheie ce condiționează eficacitate și impactul intervențiilor.

Ministerul Educației

Termen: înaintea lansării apelurilor relevante tematicii

La nivelul programului

661.R2. Asigurarea coerenței interne și externe a intervențiilor în domeniul educației prin (i) corelarea intervențiilor PEO cu alte programe privind sistemul de educație finanțate din bugetul național, PNRR, programe regionale, respectiv alte surse de finanțare pentru infrastructură, incluziune și inovație, (ii) continuarea implementării proiectelor la nivel strategic care să acopere nevoi naționale de reformă complementare cu proiectele locale care se adresează nevoilor educaționale și de incluziune socială a grupurilor țintă ale programului.

AM POCU

Termen: înaintea lansării apelurilor

662.R3. Planificarea apelurilor trebuie sa asigure (i) predictibilitatea disponibilității finanțării (ii) conceperea unor intervenții care să permită furnizarea sprijinului pe durate optime corespunzător tipului de intervenție, cum ar un ciclu educațional complet și corelarea cu anul școlar (iii) corelarea cu implementarea legislației și progresul în implementare a intervențiilor finanțate din alte surse, prin consultări AM, OI cu Ministerul Educației

AM POCU

Termen: înainte lansării apelurilor

663.R4. Apelurile de proiecte și prevederile lor privind propunerile de proiecte și metodologia de evaluare trebuie

- Să permită mai multă flexibilitate privind posibilitatea unor adaptări ale activităților impuse de factori contextuali, fără acte adiționale ce generează întârzieri și costuri administrative.
- Să stimuleze abordarea integrată a intervențiilor, ce s-a dovedit un factor de eficacitate și impact. Abordarea integrată poate să vizeze: integrarea sprijinului financiar sau material în proiecte educaționale, implicarea părinților, și ale altor părți interesate (după caz) în activitățile proiectelor, implicarea unităților administrative teritoriale, integrarea acțiunilor vizând sistemul preuniversitar cu cel universitar, extinderea utilizării conceptelor "antreprenoriat", "digitalizare", "competențe verzi" și în apeluri și proiecte ce nu includ în mod specific în obiectivele lor aceste concepte.
- Să faciliteze accesul la finanțare și la sprijin a grupurilor țintă din zonele defavorizate, zonele unde nevoia este cea mai mare.

AM POCU

Termen: înainte lansării apelurilor

Recomandări privind mecanismul de implementare

664.R5. Eficientizarea mecanismelor de implementare, vizând procesul de evaluare, selecție și contractare a proiectelor, astfel încât durata procesului de evaluare să fie redusă semnificativ, prin adoptarea în funcție de tipul intervențiilor a unor soluții de digitalizare a criteriilor de evaluare, simplificarea verificării documentelor și datelor disponibile în registre administrative.

AM POCU

Termen: înainte lansării apelurilor

665.R6. Simplificarea proceselor de implementare și reducerea poverii administrative asupra beneficiarilor și, implicit asupra AM și OI, astfel:

- Simplificarea procedurilor de implementare, reducerea birocrăției, eliminarea solicitărilor de justificări excesive, flexibilizarea sistemului, extinderea digitalizării, stocarea datelor în formate prelucrabile, îmbunătățirea funcționalităților MYSMIS, introducerea costurilor simplificate în perioada următoare de programare.
- Procesul de digitalizare a procedurilor de raportare inițiat în contextul pandemiei trebuie să fie menținut și dezvoltat în continuare pentru a ușura povara administrativă a beneficiarilor proiectelor.
- Asigurarea unei înțelegeri unitare a instrucțiunilor la nivel AM și OI, a cooperării pentru implementarea măsurilor de îmbunătățire a sistemului, consultarea AA privind interpretarea unitară a instrucțiunilor, fără a afecta separarea funcțiilor.

AM POCU

Termen: înainte lansării apelurilor

3. TE 2&4 Evaluarea contribuției POCU cu privire la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați & Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (IVET și CVET)

3.1. Contextul evaluării

666. Acest capitol cuprinde evaluarea **Temelor de evaluare 2 și 4**, abordate integrat datorită legăturii obiectivelor lor și anume creșterea participării la FPC și îmbunătățirea calității sistemului de formare FPC și FPI:

- **Tema 2:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați (inclusiv persoane care desfășoară activități independente și întreprinderi de familie) cu accent pe cei cu un nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 ani, persoane din zone rurale defavorizate
- **Tema 4:** Evaluarea contribuției POCU la creșterea calității sistemului de formare (formarea profesională inițială (IVET) și formarea profesională continuă (CVET))

667. Intervențiile din cadrul Temelor de Evaluare 2 și 4 constau într-o combinație de proiecte concepute pentru a crește participarea la FPC și calitatea sistemului de formare FPC și FPI. Acestea sunt descrise succint mai jos.

Tabel 19. Descrierea intervențiilor aferente TE2&4

TE2. Creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați, cu accent pe cei cu un nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 ani, persoane din zone rurale defavorizate (1 obiectiv specific – OS 6.12)	TE4. Creșterea calității sistemului de formare (IVET și CVET) (două obiective specifice - OS 6.15 și 6.17)
<p>Tipuri de intervenții propuse prin program</p> <ul style="list-style-type: none"> → Măsuri integrate și flexibile pentru dezvoltarea mai multor tipuri de abilități relevante; → Sprijinirea acțiunilor de consiliere profesională și tutorat pentru grupul țintă; → Acțiuni de evaluare, recunoaștere și validare a rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale; → Organizarea de campanii și acțiuni de informare. 	<p>Tipuri de intervenții propuse prin program</p> <ul style="list-style-type: none"> → Îmbunătățirea nivelului de competențe a personalului didactic, a formatorilor și evaluatorilor de competențe profesionale și personalului din întreprinderi cu atribuții în învățarea la locul de muncă. → Consolidarea capacității furnizorilor de educație și formare profesională pentru a dezvolta și implementa programe de calitate, relevante pentru piața muncii pentru sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI.

668. Până la data de referință a evaluării, respectiv 30.04.2023, situația lansării apelurilor și contractării proiectelor la nivelul celor 2 teme se prezintă astfel:

- La nivelul **TE2** a fost lansat în 2019 un singur apel de proiecte POCU/726/6/12 - „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii” prin intermediul căruia au fost contractate 140 de proiecte, valoarea inițială a finanțării fiind dublată pentru a finanța cât mai multe proiecte. Conform țințelor asumate aferente contractelor de finanțare încheiate, indicatorul 4S114 - Angajați care beneficiază de sprijin pentru participarea la FPC a fost depășit cu peste aprox. 30% , motiv pentru care nu a mai fost necesară lansarea unui alt apel de proiecte aferent OS 6.12.
- La nivelul **TE4** a fost publicat în 2018, spre consultare, Ghidul Solicitantului Condiții Specifice „Dezvoltarea sistemică a învățământului profesional și tehnic în concordanță cu nevoile de dezvoltare socio-economică la nivel național, regional și local”, apel de proiecte de tip non-competitiv (OS 6.17). A existat o singură fișă de proiect depusă de CNDIPT, în calitate de structură eligibilă, însă aceasta nu a îndeplinit condițiile de eligibilitate din ghid. În final fișa de proiecte nu a fost validată, iar cererea de finanțare aferentă acestui apel non-competitiv nu a mai fost depusă, motiv pentru care nu a fost lansat niciun apel de proiecte aferent OS 6.17. Apeluri de proiecte de tip competitiv (OS 6.15) nu au fost lansate, acestea nu au fost considerate o prioritate, atenția factorilor decizionali fiind concentrată pe alte obiective specifice din cadrul priorității de investiție.

669. Prezentul raport de evaluare va prezenta contextul de derulare a intervențiilor vizate de aceste teme, urmat de răspunsurile la întrebările de evaluare (ÎE1-8 pentru TE2 și ÎE1 și ÎE6 pentru TE4) și principalele concluzii și recomandări.

3.2. Contextul implementării intervențiilor corespunzătoare Temelor de evaluare 2&4

3.2.1. Descrierea succintă a contextului și intervențiilor prevăzute în cadrul Temei 2

670. Tema 2 de evaluare are un singur obiectiv specific care urmărește *creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.*

671. Abordarea strategică prevăzută la nivelul POCU are în vedere încurajarea participării la programele FPC prin măsuri integrate și flexibile (programe de formare) pentru dezvoltarea mai multor tipuri de abilități relevante (abilități de bază și transversale, atât profesionale cât și non-profesionale), sprijinirea acțiunilor de consiliere profesională și tutorat pentru grupul țintă, precum și prin acțiuni de evaluare, recunoaștere și validare a rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale. Nu în ultimul rând, sprijinul are în vedere organizarea de campanii și acțiuni de informare și conștientizare pentru promovarea importanței formării profesionale și participării la programe de FPC. Toate aceste măsuri urmăresc să contribuie la creșterea ratei de participare a adulților la învățare pe tot parcursul vieții al cărui deziderat pentru 2020 conform Strategiei de Învățare pe tot parcursul vieții este de 10%, formarea profesională continuă reprezentând o componentă majoră a politicilor în domeniul învățării pe tot parcursul vieții.

672. La momentul programării POCU 2014-2020, cauzele care au stat la baza unei participări reduse la programele FPC au inclus accesibilitatea redusă a programelor FPC în condițiile unui număr redus de centre de formare în mediul rural și zonele dezavantajate, existența unui sistem deficitar de asigurare a calității și certificare a competențelor dobândite prin FPC. Acestea li se adaugă faptul că învățarea în rândul adulților este cel mai adesea asociată locului de muncă, fără însă a avea ca rezultat o recunoaștere formală a competențelor și având de cele mai multe ori o motivație extrinsecă decât intrinsecă.

673. Astfel, logica intervenției Temei 2 a avut la bază participarea redusă la programele FPC inclusiv accesibilitatea redusă a programelor FPC în condițiile unui număr redus de centre de formare în mediul rural și zonele dezavantajate, existența unui sistem deficitar de asigurare a calității și certificare a competențelor dobândite prin FPC. Intervențiile propuse prin această temă urmăresc să contribuie la creșterea ratei de participare a adulților la învățare pe tot parcursul vieții al cărui deziderat pentru 2020 conform Strategiei de Învățare pe tot parcursul Vieții este de 10%, formarea profesională continuă reprezentând o componentă majoră a politicilor în domeniul învățării pe tot parcursul vieții¹⁴. La nivelul programului, indicatorii propuși urmăresc să măsoare numărul persoanelor certificate ca urmare a sprijinului acordat, a celor care își găsesc un loc de muncă și a celor care urmează alte studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant.

Tabel 20. Indicatori de rezultat și realizare aferenți Temei 2

Indicatori de rezultat și realizare OS 6.12	Valoare de referință	Ținta 2023	Legătura cu alți indicatori de realizare
4S110. Persoane certificate urmare a sprijinului acordat, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani.	39.504	45.969	4S114. Angajați care beneficiază de sprijin pentru participarea la FPC (formare/validare de competențe), din care: - Persoane cu nivel scăzut de calificare; - Persoane din mediul rural; - Persoane cu vârsta peste 40 de ani.

¹⁴ Conform Strategiei educației și formării profesionale 2016-2020

4S111. Persoane care își găsesc un loc de muncă urmare a sprijinului primit, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani.	21.950	37.884	4S114
4S112. Persoane care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani.	4.882	7.569	4S114

674. Așa cum a fost menționat anterior, până la data de referință a evaluării, respectiv 30.04.2023, a fost lansat un singur apel de proiecte în octombrie 2019 și anume apelul: „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii, în cadrul căruia au fost contractate 140 de proiecte. Apelul a fost dedicat creșterii competențelor angajaților prin activități precum: acțiuni de consiliere profesională și tutorat; realizarea de programe de formare – cursuri de formare atât formale cât și informale, recunoscute intern/la nivel de angajator; acțiuni de evaluare, recunoaștere și validare a rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale; organizarea de campanii de informare și conștientizare pentru promovarea importanței formării profesionale și participării la programele de FPC; alte acțiuni inovative pentru creșterea participării la FPC și oferirea unui sprijin educațional individualizat, inclusiv prin activități de cooperare transnațională și transfer de bune practici.

675. Efectele așteptate, prin implementarea pachetului de măsuri, urmăresc să contribuie la creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.

3.2.2. Descrierea succintă a contextului și intervențiilor prevăzute în cadrul Temei 4

676. În cadrul Temei 4 există două obiective specifice care urmăresc îmbunătățirea calității sistemului de formare (IVET și CVET) pe două nivele:

- Îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic, al formatorilor, al evaluatorilor de competențe profesionale și personalului din întreprinderi cu atribuții în învățarea la locul de muncă (OS 6.15);
- Creșterea numărului de programe de formare profesională pentru sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI bazate pe un sistem de anticipare a nevoilor și tendințelor de dezvoltare ale pieței muncii prin investiții în capacitatea furnizorilor de formare și prin stimularea parteneriatelor cu mediul de afaceri (OS 6.17).

677. La momentul programării o problemă identificată a fost aceea a corelării slabe a sistemului de formare cu nevoile pieței muncii, fapt care se reflectă în rate reduse de inserție profesională, precum și în riscul crescut de sărăcie la bătrânețe. Acestea i se adaugă lipsa de corelare a sistemelor de tip FPI și FPC, deficiențele de asigurare a calității și de certificare a competențelor, care agravează situația. Conform documentului de programare POCU precum și a evoluțiilor ulterioare, participarea la cursurile de formare profesională rămâne mult sub media europeană, în condițiile accesibilității reduse (în special în mediul rural), precum și unei calități slabe a actului educațional și a lipsei de relevanță a ofertei educaționale. Chiar și atunci când s-au stabilit parteneriate între companii și/sau partenerii sociali, și furnizorii de programe de formare profesională, acestea s-au dovedit ineficiente, în condițiile unei lipse de diversificare și flexibilitate a programelor susținute. O altă cauză este reprezentată de procentul redus de întreprinderi care asigură formarea profesională a propriilor angajați (40%, comparativ cu media UE de 58%), în lipsa unui sprijin adecvat. Mai mult, atunci când astfel de programe de învățare au loc, acestea sunt în marea lor majoritate legate de locul de muncă și nu sunt acreditate și recunoscute în vederea obținerii unei calificări formale.

678. Astfel, logica intervenției acestei teme se bazează pe un mecanism de **creștere a ofertei de formare profesională** continuă și inițială și a calității formării prin programe de formare focalizate pe sectoarele

economice cu potențial competitiv, **creșterea capacității de furnizare**, mai exact prin sporirea competențelor resursei umane implicate, **anticiparea nevoilor și tendințelor de dezvoltare a pieței muncii, dezvoltarea de parteneriate între furnizori și mediul de afaceri**. În acest sens programul a planificat următoarele măsuri:

1. **Sprrijin pentru personalul didactic, formatori, evaluatori de competențe profesionale și personal din întreprinderi cu atribuții de învățare** la locul de muncă, care urmăresc să conducă la creșterea numărului de persoane certificate, constând în:
 - Programe de dezvoltare profesională a personalului didactic (inclusiv prin stagii de pregătire la agenți economici), a formatorilor din FPI și FPC, a tutorilor din întreprinderi, maiștrilor de ucenicie, a evaluatorilor de competențe profesionale, în special pentru dezvoltarea și implementarea de programe de învățare pe tot parcursul vieții, inclusiv prin stagii la agenții economici (la nivel sectorial, regional etc.)
 - Susținerea participării la competiții profesionale regionale, naționale și internaționale, cu scopul asigurării schimbului de know-how și experiențe didactice relevante.
2. **Sprrijin pentru creșterea numărului de programe profesionale pentru sectoarele economice cu potențial competitiv, identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă, conform SNCDI, constând în:**
 - Dezvoltarea și implementarea de programe de formare profesională care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale atât profesionale, cât și non profesionale, calificarea, specializarea, perfecționarea profesională, formarea de competențe în domeniul antreprenorialului ca alternativă de carieră și oportunitate de integrare/menținere pe piața muncii;
 - Dezvoltarea și implementarea de programe de recunoaștere și validare/certificare a competențelor și calificărilor dobândite în context non-formal și informal;
 - Sprrijin pentru dezvoltarea și implementarea de programe în sistem partenerial între furnizorii de formare și angajatori (planuri comune de acțiune, dezvoltare materiale de învățare, dezvoltare curriculum local etc);
 - Alte acțiuni inovative pentru creșterea participării la formarea profesională, inclusiv în contextul cooperării transnaționale.

679. Programul și-a propus să măsoare schimbarea produsă prin intervenție prin doi indicatori aferenți celor două obiective și anume unul care urmărește creșterea numărului de persoane certificate ca urmare a sprijinului primit și cel de al doilea care vizează creșterea numărului de entități care derulează programe de formare ca urmare a sprijinului primit.

Tabel 21. Indicatori de rezultat și realizare aferenți Temei 4

Indicatori de rezultat și realizare OS 6.15	Valoare de referință	Ținta 2023	Legătura cu alți indicatori de realizare
4S123. Persoane certificate ca urmare a sprijinului primit	9.827	14.362	4S132. Persoane care beneficiază de sprijin pentru formare/schimb de bune practici
Indicatori de rezultat și realizare OS 6.17	Valoare de referință	Ținta 2023	Legătura cu alți indicatori de realizare
4S128. Entități care derulează programe de formare, ca urmare a sprijinului primit	8	287	NA

680. Efectele așteptate prin implementarea pachetului de măsuri, pe cele două nivele, sunt următoarele:

- Nivelul de competențe îmbunătățit al personalului didactic, al formatorilor și evaluatorilor de competențe profesionale și personalului din întreprinderi cu atribuții în învățarea la locul de muncă, prin programe de dezvoltare profesională dedicate acestora și susținerea schimbului de know-how și experiențe didactice.
- Capacitate sporită a furnizorilor de educație și formare profesională pentru a dezvolta și implementa programe de calitate, relevante pentru piața muncii pentru sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI (prin dezvoltarea și implementarea de programe de formare profesională, dar și a programelor de recunoaștere și validare a competențelor obținute în context non-formal și informal).

681. Din punct de vedere al condițiilor în care aceste efecte ar trebui să se producă, la acest moment în practică nu a fost lansat niciun apel de proiecte, această situație reprezentând un factor negativ la nivelul sistemului de implementare.

3.2.3. Metode de evaluare Teme 2&4

682. Prezentarea metodologiei: metodologia de evaluare a utilizat o abordare integrată pentru TE2 (OS 6.12) și o abordare limitată pentru TE4 (nu există proiecte finanțate din OS 6.15 și OS 6.17). Pe parcursul evaluării a fost acordată o importanță deosebită factorilor de context, dar și modului în care s-au modificat legăturile cauzale și mecanismele de producere a rezultatelor. Metodologia și instrumentele de evaluare sunt prezentate în **Anexa 0.8.(TE2&4)** la raport.

683. Astfel, pentru a răspunde întrebărilor de evaluare (ÎE) s-a elaborat o metodologie de evaluare bazată pe o combinație de metode și instrumente adaptate specificului TE2&4. Conform Metodologiei de evaluare actualizată pentru acest exercițiu, instrumentele de evaluare au fost proiectate astfel încât să sprijine formularea răspunsurilor la mai multe întrebări de evaluare. Contribuția metodelor și instrumentelor de evaluare la formularea răspunsurilor este prezentată sintetic în tabelul următor:

Tabel 22. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare

TEMELE 2&4		ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5	ÎE6	ÎE 7	ÎE 8
Metode/Abordări metodologice	Instrumente								
Evaluare bazată pe teorie	Cercetare documentară*	x	x	x	x	x	x	x	x
	Procesare și analiză statistică a seriilor de date*	x	x						
	Interviuri*	x	x	x	x	x	x	x	x
	Sondaj pe bază de chestionar aplicat companiilor din România*	x					x	x	
	Sondaj pe bază de chestionar aplicat participanților la formare		x	x	x	x	x	x	
	Ateliere regionale – ghid de atelier		x	x	x	x	x	x	x
Studii de caz	Ghid de interviu		x	x	x	x	x	x	x
Focus grup regional/național	Ghid de focus grup regional/național	x	x	x	x	x	x	x	x
Analiză contrafactuală	Metode cvasi-experimentale DID PSM		x						
Tehnici vizuale	Grafice, tabele, inclusiv hărți	x	x						
Matricea factorilor de influență	Matrice						x		

*se aplică și pentru TE4 (ÎE1, ÎE6)

Metode de colectare și analiză a datelor

684. În cadrul procesului de evaluare a fost urmată metodologia de evaluare propusă în oferta tehnica și actualizată înaintea acestui exercițiu de evaluare:

Tabel 23. Metode de colectare și analiză a datelor

CERCETAREA DOCUMENTARĂ	Cercetarea documentară a plecat de la analiza deja realizată cu ocazia exercițiului anterior al evaluării POCU și a inclus documente privind cadrul strategic, legislativ și instituțional FPC și FPI, european și național, privind specificul intervențiilor vizate; Surse secundare de date disponibile; Documente de programare (POCU, Rapoarte Anuale de Implementare etc.); Literatura de specialitate (studii, analize etc.); Alte documente identificate pe parcursul evaluării. Lista exhaustivă de documente analizate este prezentată în bibliografia Analizei sectoriale - Anexa 0.8.(TE2&4) .
-------------------------------	--

<p>INTERVIURI</p>	<p>Interviurile au fost semi-structurate și au urmărit aprofundarea și clarificarea informațiilor obținute în cadrul cercetării documentare, dar și aspecte legate de mecanismele care au condus la nelansarea de apeluri de proiecte în cadrul Temei 4 sau lansarea târzie în cadrul Temei 2.</p> <p>Interviuri: AM POCU, OI MEN, ANC, MEN</p> <p>Minutele interviurilor și ghidurile de interviu utilizate sunt prezentate în Anexa 0.8.(TE2&4).</p>
<p>PROCESAREA ȘI ANALIZA STATISTICĂ A SERIILOR DE DATE</p>	<p>Au fost analizați indicatorii propuși în matricea de evaluare aferentă Temelor 2 și 4. Procesarea și analiza statistică a seriilor de date au fost utilizate în special pentru ÎE1 în vederea realizării analizei sectoriale. Au fost utilizate reprezentări tabelare, tip matrice și grafice, pentru evidențierea progreselor înregistrate la nivel de sector.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Date privind contextul de implementare al TE2&4 și evoluția sectorului (evoluția sectorului FPI și FPC, indicatori specifici sectorului etc) – EUROSTAT, INS, AM POCU, MMPS, ANOFM, ANC, ANPIS etc; • Date privind evoluția FPI și FPC prin finanțările POCU OS6.12 – AM POCU, MMPS, ANOFM etc; • Date privind progresul fizic la nivelul OS6.12 - date extrase din MySMIS; • Date privind indicatorii proiectelor POCU OS 6.12 extrase din MySMIS; • Date colectate prin aplicarea instrumentelor de evaluare specifice (sondaje, ECI). <p>Bazele date se regăsesc în 0.8.(TE2&4) la raport.</p>
<p>SONDAJ ANGAJATORI</p>	<p>Sondaj la nivel național în rândul angajatorilor pentru Tema 2&4. Sondajul a vizat colectarea de date factuale din anii 2014 și până în prezent: număr de persoane din organizație (formatori, personal cu atribuții de învățare la locul de muncă, evaluatori de competențe), nivelul de competență a acestora, numărul de angajați (total), numărul de angajați cu nivel scăzut de calificare, numărul de angajați cu vârsta de peste 40 ani, numărul de angajați din mediul rural.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tip: chestionar cu 9 întrebări și 29 de itemi; • Perioada de derulare: aprilie-iunie 2023; • Populația țintă a sondajului: întreprinderile din România, cu peste 10 angajați¹⁵ • Metoda de eșantionare a fost: Eșantionul a fost de tip probabilist, stadial, stratificat cu selecție aleatoare la nivel de strat. Dimensiunile de stratificare au fost: regiunea de dezvoltare, județul, numărul de angajați (am folosit împărțirea oferită de INS în ceea ce privește clase de mărime din întreprinderi: 10-49 angajați; 50-249 angajați; peste 250 angajați), domeniul de activitate (clasificarea CAEN Rev2). • Dimensiunea eșantionului a fost de 383 companii cu o vechime mai mare de 7 ani și care au, în continuare, activitate. • Precizia sondajului a fost de ± 5% marja de eroare și un nivel de încredere de 95%. • Sondajul este reprezentativ la nivel național. • Chestionarele au fost aplicate managerilor/administratorilor/conducerii firmelor sau conducerii departamentului de HR din firma respectivă. <p>În 0.8.(TE2&4) se regăsește Analiza rezultatelor sondajului de opinie în rândul angajatorilor.</p>
<p>SONDAJ ÎN RÂNDUL BENEFICIARILOR FINALI DE FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ</p>	<p>Sondaj în rândul beneficiarilor de FPC – Tema 2. Scopul acestui sondaj a fost de a colecta date privind beneficiile formării, efectele imediate și pe termen lung, factorii care au influențat producerea efectelor. Aceste informații au fost necesare realizării analizelor și a fundamentării răspunsurilor la întrebările de evaluare privind evoluția sectorului formării profesionale în România, precum și impactul intervențiilor POCU 2014-2020.</p> <p>Sondajul a vizat participanții la formare din toate proiectele finanțate din POCU OS 6.12. În cadrul singurului apel de proiecte lansat în octombrie 2019 și anume apelul: „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii au fost contractate 140 proiecte. La momentul realizării sondajului unele dintre proiecte erau finalizate, iar altele se aflau încă în implementare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tip: chestionar online cu 8 itemi; • Perioada de derulare: aprilie-mai 2023; • Metoda: cercetare exhaustivă pe bază de chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey, aplicat prin intermediul celor 140 de beneficiari de finanțare POCU OS 6.12, așa cum a fost prevăzut în metodologia de evaluare. Beneficiarii de finanțare au direcționat mesajul către persoanele grup-țintă ale proiectelor POCU OS 6.12 care au urmat cursuri de formare profesională. • Populația țintă: persoane care au beneficiat de formare profesională continuă prin intermediul proiectelor finanțate din POCU OS 6.12; • Număr de răspunsuri: 650;

¹⁵ Conform INS (Registrul Static al Întreprinderilor), în România sunt aproximativ 59550 de companii active cu 10 angajați și peste.

	<ul style="list-style-type: none"> Distribuția respondenților: persoane acoperind toate cele 8 regiuni ale țării, sondaj reprezentativ la nivel național. <p>Chestionarul a fost aplicat prin intermediul celor 140 de beneficiari de finanțare POCU OS 6.12, aceștia direcționând solicitarea către grupul țintă al proiectelor implementate sau aflate în implementare. Această abordare a fost gândită încă din faza de elaborare a metodologiei de evaluare pentru a respecta prevederile GDPR. Astfel, eșantionarea a fost una exhaustivă cuprinzând toate proiectele din universul investigat. Prin intermediul beneficiarilor de finanțare, sondajul a fost transmis persoanelor care au parcurs cursuri de formare profesională continuă prin intermediul proiectelor la care au participat.</p> <p>În Anexa 0.8.(TE2&4) se regăsește Analiza rezultatelor sondajului de opinie în rândul beneficiarilor de FPC.</p>
<p>STUDII DE CAZ</p>	<p>Studiile de caz au fost incluse în metodologie pentru analiza aprofundată a modului în care intervențiile au produs efecte, acestea completând rezultatele analizelor privind impactul, realizate pe baza utilizării EBT și analiza calitativă a datelor colectate prin alte metode. Prin studiile de caz au fost evidențiate și exemplificate rezultatele obținute, au fost analizate aspectele cheie privind modul de obținere a rezultatelor și producerea altor efecte.</p> <p>Conform metodologiei de evaluare au fost realizate 6 studii de caz selectate din Tema 2, pe Tema 4 nefiind proiecte contractate.</p> <ul style="list-style-type: none"> SC1: „Corelarea competențelor angajaților cu piața muncii, prin măsuri de dezvoltare profesională - BIOCOMP”, SMIS 134397 SC2: „SANSĂ TA - Calificare și dezvoltare continuă pe piața muncii”, SMIS 136065 SC3: „RAISE - Creșterea nivelului de calificare al angajaților din regiunea Sud-Muntenia”, SMIS 136001 SC4: „INTEGRA - Servicii Integrate Pentru Formare Profesională Continuă a Angajaților”, SMIS 136004 și „SUCCES - INVESTEȘTE ÎN CARIERA TA!”, SMIS 135446 SC5: „RenewAcad - Academia de Consiliere și Pregătire Profesională pentru Surse Regenerabile de Energie”, SMIS 135238 SC6: „Sprijin pentru piața muncii, prin dezvoltarea competențelor angajaților - O șansa pentru fiecare!”, SMIS 135220 <p>În Anexa 0.8.(TE2&4) se regăsesc cele 6 studii de caz.</p>
<p>ATELIERE DE LUCRU CU BENEFICIARI DE FINANȚARE TE2</p>	<p>Obiectivul Atelierelor Regionale de Lucru a fost acela de a completa și valida informațiile colectate pe parcursul evaluării. În cadrul exercițiului de evaluare a intervențiilor POCU 2014-2020 în domeniul educației (OS 6.12) au fost organizate, conform metodologiei de evaluare, 3 ateliere regionale de lucru cu beneficiari de finanțare.</p> <p>Principalele aspecte discutate au vizat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Evoluția problemelor, nevoilor și factorilor care au stat la baza intervențiilor POCU OS 6.12; Rezultatele și impactul intervențiilor; Efecte neintenționate și mai largi ale proiectelor; Factori care au influențat implementarea proiectelor și impactul acestora; Sustenabilitatea efectelor; Principalele lecții învățate și recomandări pentru viitoare apeluri. <p>În Anexa 0.8.(TE2&4) se regăsește sinteza discuțiilor cu beneficiarii de finanțare TE2.</p>
<p>ANALIZA CONTRAFACTUALĂ DE IMPACT</p>	<p>În cadrul Temei 2 a fost realizată o analiză contrafactuală de impact. Modelul de evaluare a impactului a vizat îmbunătățirea statutului pe piața muncii prin ocupare și nivelul veniturilor, iar variabila independentă a fost participarea la formare. Pentru omogenizarea tratamentului au fost analizate tipurile de formări prin durata nivelului de competențe și sector. Cooperarea beneficiarilor de finanțare pentru a furniza aceste date a fost esențială.</p> <p>Grupul tratat a fost obținut prin eșantionarea participanților la formare, iar grupul de control a fost construit prin eșantionare aleatoare, extragere de date de către Inspekția Muncii din bazele de date după caracteristici furnizate de către echipa de evaluare.</p> <p>Rezultatele acestei analize se regăsesc în raportul ECI - Anexa 0.8.(TE2&4).</p>
<p>FOCUS GRUP NAȚIONAL</p>	<p>Obiectivul Focus-Grupului Național a fost acela de validare a principalelor constatări și concluziile preliminare. Temele de discuție din cadrul FG au vizat aspecte legate de:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eficiența și eficacitatea intervențiilor POCU FPI și FPC luând în considerare realitățile și nevoile grupurilor țintă în domeniul de intervenție; Rolul intervențiilor POCU în ceea ce privește FPI și FPC, precum și în dinamica indicatorilor de evaluare a impactului; Efecte suplimentare în domeniul de intervenție și domeniile conexe;

	<ul style="list-style-type: none"> • Sustenabilitatea efectelor înregistrate și a mecanismelor care favorizează sustenabilitatea; • Eficiența mecanismelor de implementare și a condițiilor favorabile acestora; • Lecțiile de bună practică. <p>A fost organizat 1 Focus-Grup național la nivelul celor 5 TE care fac obiectul evaluării. La discuții au participat 10 reprezentanți ai factorilor decizionali, dar și ai altor structuri de la nivel național responsabile în domeniul FPI și FPC (AM POCU, MEN, ARACIP, ANPIS, ANC) și echipa de evaluare. Întâlnirea s-a desfășurat online sub formă de webinar.</p> <p>Raportul Focus-Grupului se regăsește în Anexa 0.8.(TE2&4) la raport.</p>
MATRICEA FACTORILOR DE INFLUENȚĂ	Matricea factorilor de influență a fost elaborată pentru a sintetiza cei mai importanți factori cu influență pozitivă și negativă asupra intervențiilor din cadrul Temelor 2 și 4.

Bazele de date și metadate sunt prezentate în **Anexa 0.8.(TE2&4)**.

685. Pentru standardizarea aprecierii cu privire la validarea prin metode cantitative și prin metode calitative a ipotezelor formulate s-a folosit următoarea clasificare:

- **Ipoteză invalidată:** Ipoteza este invalidată dacă cercetarea nu oferă argumente pentru validarea ipotezei sau oferă argumente care conduc la contrazicerea enunțului ipoteză.
- **Ipoteză validată parțial:** cercetarea oferă argumente doar pentru anumite variabile și nu pentru toate cele considerate. Exista limitări semnificative ale grupului țintă pentru care se dovedește impactul sau efectele se produc doar în anumite condiții și situații.
- **Ipoteză validată:** cercetarea oferă argumente pentru toate variabilele de impact, sau oferă multiple argumente pentru validarea ipotezei respective.

3.2.4. Limitări metodologice

686. Principalele limitări metodologice, identificate încă din etapa de actualizarea a metodologiei de evaluare, sunt legate de disponibilitatea datelor. Acestea au avut în vedere:

- **Perspectiva limitată a analizei** – Având în vedere faptul că nu existau proiecte contractate la data de referință a evaluării pe Tema 4, analiza a fost limitată doar la întrebările 1 și 6.
- **Limitări în realizarea sondajelor:**
 - **Sondajul cu angajatorii:** Rata mare de refuzuri din partea personalului din întreprinderi a fost principala dificultate întâmpinată în realizarea sondajului. Principalele argumente care au stat la baza refuzurilor au avut la bază, pe de o parte nivelul ridicat de ocupare al persoanelor vizate, fiind persoane implicate în funcții de conducere la nivel general, sau care conduc anumite departamente și volumul ridicat de informații solicitate prin intermediul chestionarului. Gradul ridicat de dificultate în ceea ce privește informațiile solicitate prin intermediul chestionarului, precum și perioada de timp pentru care au fost solicitate informații. Gradul ridicat de dificultate a fost în oferirea informațiilor pentru anul 2014, aspect care a implicat căutarea informațiilor într-un număr mare de documente, dar și implicarea a mai mult de 2 persoane din întreprindere care să completeze chestionarul. În foarte multe cazuri față de data inițială la care operatorul a contactat organizația a fost o medie de 4-5 zile de obținere a tuturor informațiilor din chestionare, în cele mai multe cazuri operatorul revenind în momentul în care personalul considera că are toate informațiile necesare pentru a furniza un răspuns complet. Un alt factor negativ care a împiedicat completarea rapidă a chestionarului a fost generat în anumite cazuri de plecarea persoanei care în anul 2014 se ocupa de departamentul de resurse umane, astfel că pentru persoana din prezent a fost destul de dificil să ofere informații pentru anul 2014, având în vedere că nu era angajatul companiei în anul 2014.
 - **Sondajele cu beneficiarii finali de FPC (GT):** Una dintre limitările realizării acestui sondaj a constat în constrângerile de a contacta direct persoanele grup țintă din motive de respectare a GDPR. Astfel, legătura cu grupul țintă s-a realizat prin intermediul beneficiarilor de finanțare, însă și această abordare s-a dovedit dificilă. La momentul demarării sondajului unele proiecte erau finalizate (inclusiv etapa de sustenabilitate). Din experiențele întâmpinate pe parcursul implementării unii dintre beneficiari au considerat că nu mai este oportun să transmită informații sau solicitări către GT după finalizarea proiectului, acordul GDPR fiind acoperitor pe perioada de derulării proiectului. Unii dintre beneficiari s-au confruntat cu sesizări din partea GT pentru nerespectarea GDPR, sesizări transmise către OIR, Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter

Personal. Alți beneficiari au solicitat la finalul proiectului acordul GT de a rămâne în bazele de date ale beneficiarului pentru joburi, promovare și numai o parte și-au dat acordul. În cazul altor beneficiari persoanele GT au transmis scris beneficiarului că nu doresc să mai primească niciun fel de informări/solicitări. Prevederile GDPR reprezintă o reală dificultate în contactarea GT. Mai mult există o suprasaturație în rândul populației de a răspunde unor astfel de solicitări. O altă limitare este dată de nivelul educațional al persoanelor grup țintă sau de problemele acestora (persoane cu vârsta de peste 40 ani, persoane din zone rurale defavorizate, etc). Un alt aspect este legat de faptul că o parte dintre contactele beneficiarilor din bazele de date MySMIS nu mai sunt de actualitate (telefoane, adrese de email).

- **Furnizori de formare profesională** – La momentul realizării evaluării nu era disponibil Registrul Național al Furnizorilor de Formare Profesională. Echipa de evaluare a colectat date de la AJPIIS-uri și din surse publice pentru a contribui o bază de date în vederea realizării unor analize cu privire la evoluția indicatorului număr de furnizori de formare și număr de programe autorizate.
- **Limitări ECI** - Analiza contrafactuală de impact asupra efectelor FPC a fost realizată însă în contextul unor limitări generate de mai mulți factori. Unul dintre principalii factori care a limitat analiza a fost legat indisponibilitatea listelor cu persoanele GT, CNP, date despre mediul de rezidență/domiciliu, participarea acestora la cursuri de FPC din motive de GDPR. Analiza cantitativă asupra efectelor FPC are un caracter exploratoriu, întrucât: (i) nu a fost prevăzută la momentul evaluării anterioare POCU, prin urmare ipotezele de cercetare și variabilele folosite nu au fost testate prin cercetări precedente (nu au existat proiecte finanțate din OS 6.12); (ii) durata de timp de la finalizarea intervențiilor și activităților de formare profesională este foarte redusă, ceea ce limitează capacitatea modelelor de a capta efecte măsurabile și vizibile; (iii) datele sunt circumscrise unui set limitat dar omogen de ocupații și activități economice, deci aceste rezultate nu pot fi generalizate la toate activitățile sau cursurile de FPC din programul POCU.

3.3. Răspunsul la întrebările de evaluare

3.3.1. ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției)

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Participarea angajaților la formare profesională continuă s-a îmbunătățit față de momentul adoptării PO este **invalidată**. Chiar rata de participare la FPC crește de la minimul atins de 0.9% în 2018 la 5.4% în 2022 ca urmare a efectelor demarării implementării proiectelor cu finanțare din POCU, nivelul FPC din România este în continuare scăzut față de media UE – 11.9%.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Calitatea sistemului de formare (IVET și CVET) s-a îmbunătățit față de momentul adoptării PO este **invalidată**, analiza realizată relevând în continuare deficiențe semnificative ale sistemului de formare IVET și CVET.

687. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza cadrului legislativ și strategic și evoluția acestuia, progresul înregistrat în sector privind formarea profesională continuă și inițială măsurat prin cei mai relevanți indicatori cantitativi și calitativi, dar și procesele care au contribuit la nivelul sectorului la progresul înregistrat.

688. În această secțiune prezentăm o sinteză a analizei progresului înregistrat în România prin raportare la cadrul european, de la aprobarea POCU 2014-2020, în privința formării profesionale continue și inițiale și a calității sistemului, de la evoluția cadrului legislativ la analiza principalilor indicatori și a factorilor care au influențat formarea profesională continuă și inițială în perioada 2014-2023.

3.3.1.1. Principalele evoluții ale cadrului legislativ și strategic în domeniul FPC și FPI

Educația și formarea profesională (EFP) a adulților la nivel European

689. Educația și formarea profesională (EFP) a adulților este o problemă extrem de complexă, preocupările la nivel European fiind foarte intense mai ales în contextul actual. Educația și formarea joacă un rol esențial

în modelarea viitorului Europei, mai ales în contextul unor tranziții tot mai complexe și mai frecvente (digitalizare, energie verde), cărora li se adaugă provocări actuale (redresarea în urma crizei generate de COVID-19) sau viitoare (schimbările climatice, demografice, tehnologice, din domeniul sănătății). Într-un astfel de context învățarea în rândul adulților poate facilita adaptarea cetățenilor la un mediu în continuă schimbare, ajutându-i pe aceștia să rămână competitivi pe o piață a muncii extrem de dinamică contribuind în același timp la transformarea ei într-un mediu mai incluziv care să favorizeze nu doar productivitatea ci și durabilitatea și reziliența. Pornind de la aceste realități la nivel UE au fost dezvoltate programe și documente strategice care să corespundă noilor evoluții și provocări și amintim succint:

- **Pilonul european al drepturilor sociale** (cel puțin 60% dintre adulții europeni ar trebui să participe la activități de învățare în fiecare an până în 2030);
- **Agenda europeană pentru competențe;**
- **Noua agendă europeană pentru învățarea adulților;**
- **Planul de acțiune pentru educația digitală (2021-2027);**
- **Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025;**
- **Declarația de la Osnabrück privind educația și formarea profesională;**
- **Orientarea în carieră (platforma CareersNet);**
- **Cadrul strategic al Spațiului European al Educației 2021-2025.**

Educația și formarea profesională (EFP) a adulților la nivel național

690. Cadrul strategic național al educației și formării profesionale a trecut prin evoluții importante în perioada 2014-2023. Analiza evoluției cadrului legislativ din perioada 2014-2023, prezentată pe larg în **Analiza sectorială (Anexa 0.8.(TE2&4))**, evidențiază eforturile de a se asigura coerența dintre strategiile și reglementările naționale și cele europene.

691. În ultimul deceniu, România a implementat strategii naționale atât pentru formarea profesională continuă (2005-2010, Ministerul Muncii), cât și pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2015-2020, Ministerul Educației). În ceea ce privește formarea inițială (atât formarea profesională realizată prin sistemul formal de educație cât și pentru formarea profesională a adulților), cadrul legislativ și instituțional a cunoscut o serie de evoluții, cele mai importante realizări fiind reprezentate de adoptarea celor cinci strategii din domeniul educației și ocupării din perioada 2015-2016¹⁶. Începând cu anul 2017 au fost intensificate discuțiile privind o nouă reformă de amploare a învățământului, urmată de demararea elaborării în 2019 a unui nou set de legi ale educației¹⁷. Anul 2020 a fost marcat de pandemia COVID-19, precum și de alți factori și tendințe (digitalizare, energie verde, schimbări demografice etc). Toate acestea au contribuit la elaborarea următoarelor cicluri strategice.

692. România se confruntă cu multe provocări legate de competențe. În decembrie 2020, Ministerul Educației a demarat proiectul „**Noi instrumente pentru strategia națională privind educația continuă a adulților din România - Edu-C-Ad**”, Cod SIPOCA 867/ MySMIS2014+ având ca scop **elaborarea Strategiei naționale pentru educația continuă a adulților 2021-2027**. Obiectivul său general este de a crește rata participării la învățarea adulților și de a ajunge la 12% până în 2027 cu o creștere de până la 17.4% până în 2030, prin intensificarea și îmbunătățirea ofertei de oportunități de învățare formală, non-formală și informală. Prin intermediul proiectului s-a urmărit realizarea unei diagnoze a competențelor și abilităților cognitive cheie ale adulților din România și a nevoilor lor de educație continuă; elaborarea Strategiei naționale pentru educația continuă a adulților 2021-2027; dezvoltarea cunoștințelor și abilităților personalului Ministerului Educației și Ministerului Muncii, inclusiv structuri subordonate, pentru a răspunde problemelor din domeniul educației continue a adulților.

¹⁶ 1) Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România - domeniul învățământ preuniversitar; 2) Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020; 3) Strategia educației și formării profesionale (VET) din România pentru perioada 2016-2020 - domeniul învățământ preuniversitar profesional și tehnic; 4) Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2023; 5) Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar 2015-2020).

¹⁷ 1) Documentul programatic România Educată – viziune și strategie 2018-2030; 2) Strategia de modernizare a infrastructurii educaționale pentru perioada 2017-2023, 3) Strategiei privind digitalizarea educației din România pentru perioada 2021-2027 - SMART.Edu; 4) Strategia Națională privind Educația pentru mediu și schimbări climatice 2023-2030.

693. În ianuarie 2022 Ministerul Muncii a demarat proiectul „**ERASMUS + Adult National Training Strategy**” ce are ca scop dezvoltarea **Strategiei naționale de formare a adulților 2021-2027**. Măsurile și acțiunile strategiei au fost formulate pe cele cinci domenii prioritare stabilite prin Rezoluția Consiliului privind un nou plan european pentru învățarea adulților (2021-2030), în coordonare cu acțiunile cuprinse în **Strategia Națională de Ocupare 2021-2027**. Strategia a fost elaborată pe baza unei consultări ample (întâlniri regionale care au reunit autoritățile locale, serviciul public de ocupare a forței de muncă, angajatori, furnizori de formare și parteneri sociali) și susținută de coordonarea națională și grupurile interministeriale. Vor fi elaborați indicatori pentru a monitoriza și măsura progresul implementării strategiei planificate pentru a fi flexibile și ușor de adaptat la evoluțiile geopolitice și economice.

694. Planul Național de Implementare pentru educație și formare profesională inițială și continuă (PNI-VET) definește măsurile naționale pentru atingerea obiectivelor stabilite la nivel european, prin Recomandarea Consiliului din 24 noiembrie 2020 privind educația și formarea profesională (EFP) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență (Recomandarea VET). La elaborarea PNI-VET au fost avute în vedere o serie de documente naționale programatice care orientează și susțin intervențiile în direcția dezvoltării și modernizării sistemului de educație și formare profesională inițială și continuă.

695. Pandemia COVID-19 a afectat sistemul de educație și formare profesională, efectele fiind resimțite și în prezent. Trecerea la învățarea la distanță și închiderea temporară a multor întreprinderi au limitat expunerea cursanților la învățarea la locul de muncă în timpul pandemiei. Acest efect, combinat cu incertitudinea continuă de pe piața forței de muncă și din economie în general, a condus la o scădere semnificativă a ratei de ocupare a proaspeților absolvenți de EFP (de la 68.7 % în 2020 la 61.4 % în 2021). Anumite proiecte în curs, cum ar fi **ReConnect, un mecanism de previzionare a necesităților în materie de competențe finanțat de FSE**, vor contribui la o mai bună corelare între cererea de pe piața forței de muncă și oferta de lucrători calificați. În România, planurile de reformă în curs, care vizează transformarea școlilor EFP în instituții axate mai mult pe educația duală, au în vedere să facă aceste școli mai atractive. Deși ponderea elevilor din învățământul secundar superior înscriși în EFP este relativ ridicată (56.6 % în 2020, peste media UE de 48.7 %), expunerea proaspeților absolvenți la învățarea la locul de muncă este foarte limitată (7.1 % în 2021, comparativ cu 60.7 % la nivelul UE) (*sursa datelor: Monitorul Educației UE 2021, România*).

696. În 2021 Comisia Europeană a aprobat **Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)**, document strategic ce are ca obiectiv consolidarea rezilienței sistemului educațional prin modernizarea infrastructurii și dotărilor educaționale, pentru a răspunde necesităților actuale și viitoare ale pieței forței de muncă. **PNRR conține investiții semnificative în EFP, cu un sprijin suplimentar planificat prin intermediul altor mecanisme de finanțare.** PNRR vizează îmbunătățirea semnificativă a echipamentelor și a infrastructurii pentru școlile EFP, inclusiv școlile agricole, prin investiții în laboratoare, echipamente informatice și dezvoltarea a 10 consorții EFP regionale. În plus, se vor emite noi acte legislative pentru organizarea parcursului dual complet și noile calificări care rezultă din parcursul dual complet pentru a sprijini învățământul superior dual. PNRR intenționează să completeze aceste măsuri pentru alte programe finanțate de UE (**Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027**) investind în: (i) mecanisme de asigurare a calității sistemului, (ii) îmbunătățirea calității predării prin formarea personalului și (iii) sprijin pentru o mai bună participare a studenților din categoriile defavorizate. De asemenea, sunt în curs planuri de dezvoltare a unor rețele de parteneriat între școlile EFP inițiale și de extindere a serviciilor remediale și de consiliere la aceleași școli (cu accent pe elevii aflați în primul lor an de educație și formare profesională). Aceste măsuri ar urma să fie însoțite de programe de învățământ mai orientate către nevoile pieței forței de muncă, inclusiv prin punerea în aplicare a unor măsuri în planul de acțiune privind EFP în vederea concentrării asupra sectoarelor emergente (cum ar fi tehnologia verde și cea digitală). Eficacitatea acestor reforme se bazează pe consolidarea lor printr-o abordare centrată pe elev a educației și formării profesionale.

697. România a înregistrat recent îmbunătățiri în ceea ce privește rata de participare la învățarea în rândul adulților, dar este încă în urma altor state membre ale UE. Rata de participare a adulților la învățare în ultimele 4 săptămâni a fost de 5.4 % în 2022, mult mai mare decât în anii precedenți, dar încă mai scăzută

decât în majoritatea celorlalte state membre (media UE: 11.9% în 2022). Nivelul scăzut de participare la învățarea în rândul adulților a condus la deficite persistente de competențe, ceea ce împiedică creșterea economică și îngreunează adaptarea României la o piață a forței de muncă aflată în schimbare rapidă în era digitală. În plus, numărul mic de locuri de muncă care necesită un nivel scăzut de competențe disponibile în țară reprezintă un motiv de îngrijorare pentru perspectivele de carieră ale celor care se află deja pe piața forței de muncă (sau care doresc să intre pe această piață), subliniind și mai mult nevoia de perfecționare a populației active. Lipsa resurselor financiare, precum și nivelul scăzut de informații cu privire la programele existente de învățare pe tot parcursul vieții și la oportunitățile de piață au fost identificate ca fiind cauze ale gradului scăzut de utilizare a învățării în rândul adulților. Instrumente precum mecanismul de previzionare a necesităților în materie de competențe **ReConnect** va contribui în acest sens, prin asigurarea unei legături mai bune între oportunitățile de formare și educație oferite și competențele necesare angajatorilor. La momentul realizării evaluării anumite părți ale cadrului strategic de politică erau în curs de elaborare (de ex. Strategia națională pentru formarea continuă a adulților 2021-2027). PNRR conține, de asemenea, o serie de investiții și reforme menite să îmbunătățească competențele digitale ale adulților, inclusiv prin dezvoltarea unui sistem de finanțare pentru ca bibliotecile să devină centre de competențe digitale. Cu toate acestea, sunt necesare mai multe eforturi pentru a avea impact asupra categoriilor dezavantajate și marginalizate, având în vedere cererea semnificativă de competențe digitale care va continua în următorii ani. România a stabilit pentru 2030 obiectivul ca 17.4 % dintre adulți să fi fost implicați în activități de învățare în ultimele 12 luni.

698. Există un număr relativ scăzut de profesioniști cu studii terțiare, iar competențele acestora nu sunt suficient de bine aliniate la nevoile pieței forței de muncă. Cele mai recente date disponibile arată că, la fiecare 1000 de persoane cu vârste cuprinse între 20 și 29 de ani, există 46.2 absolvenți de învățământ superior (ISCED 5-8) în România, comparativ cu 61.9 în medie la nivelul UE. Procentul de absolvenți de științe, tehnologie, inginerie și matematică este unul dintre cele mai ridicate din UE (30 %), dar din cauza numărului mic de absolvenți, disponibilitatea specialiștilor este scăzută. Emigrarea reduce și mai mult numărul de profesioniști cu studii terțiare, estimându-se că 40 % dintre absolvenții români din grupa de vârstă 24-64 de ani au emigrat (*sursa datelor: Monitorul Educației UE 2021, România*). Pentru a veni în sprijinul angajaților care sunt absolvenți de învățământ superior Ministerul Muncii și Ministerul Educației au aprobat **Lista specializărilor și a perfecționărilor pentru care furnizorii de formare profesională a adulților au dreptul să organizeze programe de formare profesională finalizate cu certificate de absolvire cu recunoaștere națională pentru absolvenții de studii universitare**, numai pentru ocupațiile pentru care există standarde ocupaționale validate de comitetele sectoriale și aprobate de Autoritatea Națională pentru Calificări.

699. În decembrie 2020, Autoritatea Națională pentru Calificări și Ministerul Muncii au demarat proiectul POCA „**Creșterea capacității administrative a ANC și MMJS prin sistematizare și simplificare legislative în domeniul calificărilor**”. Prin proiect s-a urmărit dezvoltarea și implementarea de standarde pentru creșterea calității educației și formării profesionale în România prin eficientizarea fondului de reglementare pentru definirea calificărilor și prin armonizarea legislației care vizează sistemul național de calificări. Astfel, până la finalul proiectului vor fi revizuite reglementări privind sistemul național al calificărilor, prin completarea fondului legislativ existent cu propuneri de noi acte normative, va fi dezvoltat un instrument standardizat de evaluare pentru calificări în vederea creșterii calității procesului de evaluare a competențelor profesionale, va fi operaționalizat Registrul Național al Calificărilor prin corelarea calificărilor cu COR și CNC prin elaborarea/revizuirea unui număr de 250 standarde ocupaționale, vor fi dezvoltate competențele personalului ANC și Ministerul Muncii, de la nivel central și din structuri subordonate, pentru transpunerea unitară a legislației din domeniul calificărilor și pentru comunicarea transparentă și eficientă cu părțile interesate.

700. Din punct de vedere al cadrului instituțional, acesta a cunoscut numeroase modificări în perioada 2014-2023. O limitare a evoluțiilor înregistrate a fost legată de lipsa asigurării unei continuități a activității de gestiune și monitorizare a formării continue, de coordonarea acestui cadru de mai multe instituții (Ministerul Muncii și Ministerul Educației care exercită controlul asupra modului în care se organizează, desfășoară și finalizează formarea profesională a adulților în România și ANOFM în ceea ce privește formarea profesională a grupurilor vulnerabile), de împărțirea responsabilităților privind FPC între mai

multe instituții (ANC, AJPIS-uri). În ultimii ani acest cadru de colaborare s-a îmbunătățit, existând o mai bună percepție a beneficiarilor cu privire la atribuțiile și responsabilitățile fiecărei instituții, dar totuși menținându-se confuzii.

701. În perioada 2014-2023 au fost inițiate și emise mai multe acte normative privind formarea profesională a adulților. În cadrul acestei secțiuni amintim HG nr. 474/2022 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor OG nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, aprobate prin HG nr. 522/2003. Noul act normativ explică ce se înțelege prin programe de inițiere, perfecționare, specializare, aria ocupațională și competențe-cheie. Printre alte reglementări, noul act normativ detaliază și ce se înțelege prin „**alte forme de pregătire profesională**”: instruire sau experiență practică dobândită la locul de muncă; schimb de experiență; ateliere de lucru; autoinstruirea, inclusiv prin învățare la distanță; învățarea asistată de calculator; participarea la conferințe, prelegeri, seminare.

3.3.1.2. Analiza progresului înregistrat în domeniul FPI și FPC

Analiza formării profesionale continue (FPC) în perioada 2014-2023

702. Obiectivul privind FPC pentru România a fost de a crește rata de participare a adulților (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) la 10%, până în 2020¹⁸. În perioada 2014-2022, deși a beneficiat de fonduri structurale în domeniu, România nu a înregistrat progrese semnificative în legătură cu această rată de participare în FPC care a înregistrat valori între 1.5% în 2014 și 5.4% în 2022 (după o scădere la un minim de 0.9% în 2018). În 2020 rata de participare a adulților la FPC a fost de numai 1%, ceea ce arată că ținta propusă nu a fost atinsă.

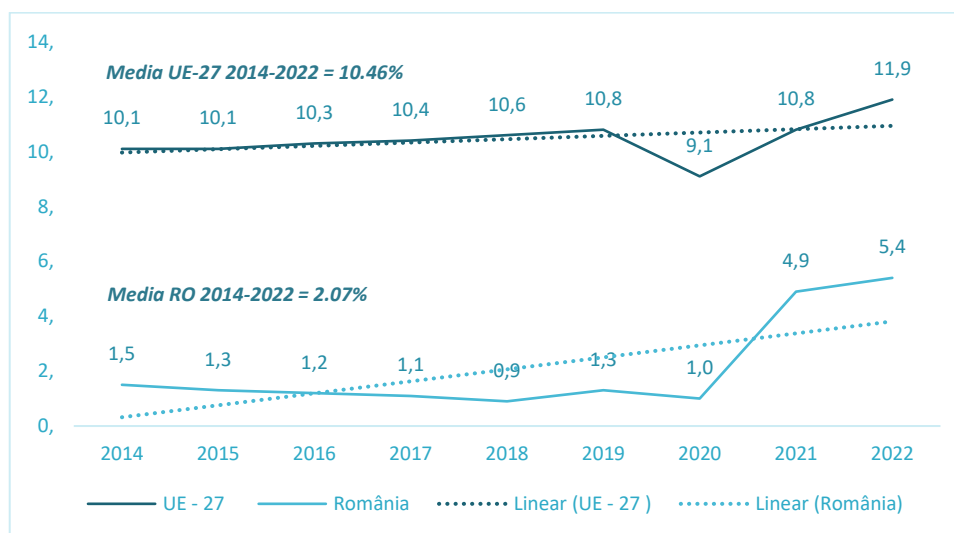
Progresul înregistrat la nivel de sector a fost urmărit prin intermediul următorilor indicatori:

- Rata de participare a adulților la învățare pe tot parcursul vieții;
- Participanți la cursurile de formare profesională continuă - % din totalul angajaților din întreprinderi;
- Participanți la cursurile de formare profesională continuă, total, pe sexe și clase de mărime ale întreprinderilor;
- Participarea angajaților la cursuri de formare profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și sexe.
- Rata de participare pentru angajații din întreprinderile care au oferit cursuri de formare profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și grupe de vârstă;
- Număr/Procent de angajați, în special cu nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 de ani, persoane din mediul rural defavorizat care au participat la activități de formare profesională continuă;
- Evoluția ponderii întreprinderilor care au furnizat formare profesională angajaților, din totalul întreprinderilor din România și distribuția întreprinderilor după oferta de FPC;
- Furnizori de formare și evoluție programe autorizate de formare;
- Oferta privind formarea profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și activități ale industriei, pe categorii de unități;
- Durata cursurilor de FPC pe sexe și activități ale economiei naționale.

703. **Rata de participare în FPC** a oscilat în perioada 2014-2022 între 5.4% (în 2022) și 1.5% (în 2014) și cu o valoare medie a procentelor din ultimii 9 ani (2014-2022) fiind de 2.07% în România, cu mult sub media europeană de 10.46%.

Figură 33. Rata de participare a adulților (25-64 ani) la învățarea pe parcursul vieții la învățarea pe tot parcursul vieții, comparație media UE – RO perioada 2014-2022, (%)

¹⁸ Țintă prevăzută în Strategia Națională de Învățare pe tot Parcursul Vieții (ÎPV), 2015-2020.

Sursa: reprezentare pe baza datelor din Eurostat

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sda_04_60/default/table?lang=en

704. Analizând datele înregistrate în România în perioada 2014-2022 prin raportare la ciclurile de programare/ implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane (POSDRU 2007-2013, POCU 2014-2020) se pot face următoarele corelări:

Deși datele arată o creștere semnificativă în România în 2022 față de 2014, această creștere a participării la FPC este influențată de finanțarea europeană. Dacă la nivel UE tendința este de creștere constantă de la an la an (cu excepția anului 2020), în România în perioada 2014-2018 tendința este de scădere, urmată de o ușoară creștere în perioada 2019-2020, cu salturi semnificative de creștere în perioada 2021-2022.

În România, anul 2014 (cu valoarea maximă de 1.5%) este încă an de implementare pentru POSDRU („efectul” POSDRU), în timp ce următorii ani înregistrează scăderi ale ratelor de participare, pe fondul finalizării POSDRU și demarării, în implementare, a noului program, POCU, cu etapele pregătitoare de elaborare ghiduri, proceduri și selecții de proiecte. Astfel, rata de participare la FPC ajunge la un minim de 0.9% în 2018, cu o ușoară tendință de creștere în 2019 ajungând la 1.3% (în 2019 au demarat primele proiecte finanțate din POCU). În 2020, deși erau în implementare proiecte finanțate din POCU, se înregistrează o scădere a ratei de participare față de 2019 din cauza pandemiei. Perioada 2021-2022 este marcată de implementarea unui număr mare de proiecte POCU, perioadă în care s-au înregistrat îmbunătățiri în ceea ce privește creșterea participării la învățarea în rândul adulților. Astfel, rata de participare a adulților la învățare în ultimele 4 săptămâni a ajuns la 4.9% în 2021 crescând la 5.4% în 2022, fiind mult mai mare decât în anii precedenți, dar încă mai scăzută decât în majoritatea celorlalte state membre (media UE: 11.9 %).

705. Participanți la cursurile de formare profesională continuă - % din totalul angajaților din întreprinderi:

Acest indicator este direct influențat de numărul întreprinderilor care au oferit formare profesională angajaților. În anchetele privind formare profesională continuă, realizate de EUROSTAT (în anii 2005, 2010, 2015 și 2020) se observă, în cazul României, o tendință descrescătoare a ponderii întreprinderilor care au furnizat formare profesională angajaților din totalul întreprinderilor din România. Astfel, în 2005, proporția întreprinderilor care furnizau formare profesională angajaților a fost de 40.3%, peste nivelurile înregistrate de Bulgaria, Grecia sau Polonia dar sub nivelul mediu al UE-27 (de 59.7%). După zece ani, în 2015, această pondere este în scădere, la 26.7%, România înregistrând penultimul loc în UE (înaintea Greciei cu 21.7%) și mult după media UE-28, Polonia sau Bulgaria (cu 72.6%, 44.7% respectiv 42.2%), dovedind o scădere a interesului întreprinderilor mari, mici și mijlocii din România pentru a oferi formare profesională angajaților. Conform ultimei anchete privind FPC, realizată de EUROSTAT în anul 2020, rezultatele arată că mai puțin de 18% dintre companiile din România au furnizat cursuri de formare profesională salariaților, iar la nivelul UE în 2020, 67.4% dintre companii furnizează formare profesională angajaților, în scădere față de 2015, cu o scădere de 3.1 puncte procentuale de la 70.5%, ceea ce poate fi explicat cel mai probabil prin reducerea activităților de afaceri, închideri de business-uri, dar și de restricțiile impuse din cauza pandemiei de COVID-19. În 2020 cel mai mic procent a fost înregistrat de

România (17.5%), urmată de Grecia (17.8%), apoi se înregistrează un salt mare, de aproape 20 puncte procentuale, către Ungaria (37.7%), Polonia (40.9%) și Bulgaria (41.1%).

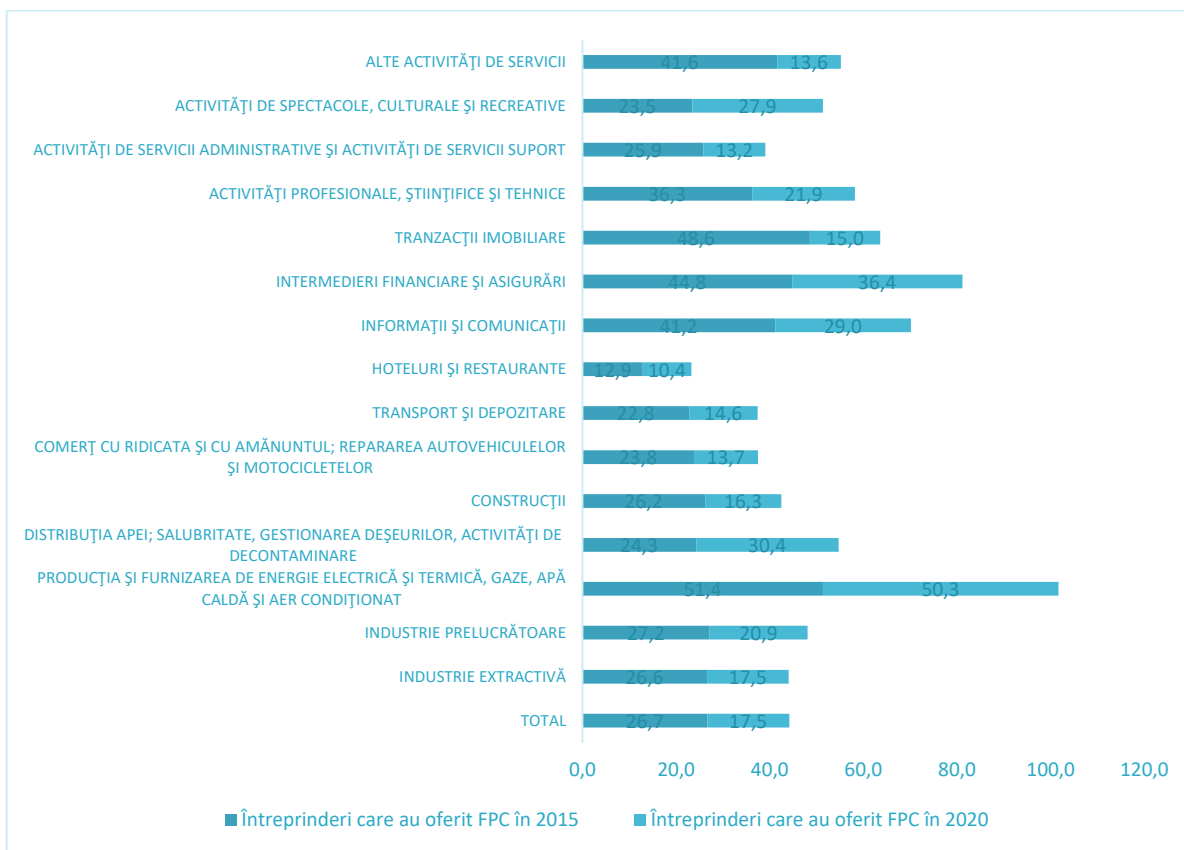
706. Participanți la cursurile de formare profesională continuă, total, pe sexe și clase de mărime ale întreprinderilor: Investiția în formare profesională în anul 2020, la fel ca și în 2015, s-a manifestat mai pregnant la nivelul întreprinderilor mari, dar cu tendințe de scădere de la 67.4% la 62.3%, respectiv cu 5.10 puncte procentuale. Circa o treime dintre întreprinderile de mărime mijlocie au oferit FPC angajaților în 2020, înregistrându-se o scădere cu 5.30 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 38.0% în 2015 la 32.7% în 2020. La nivelul întreprinderilor mici se înregistrează cel mai scăzut număr de întreprinderi care au oferit FPC, iar în 2020 se înregistrează o scădere 9.10 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 21.7% în 2015 la 12.6% în 2020.

Un aspect interesant de analizat este legat de **distribuția pe sexe a participării la FPC**. La nivel UE-27 participarea la FPC este mai mare în rândul femeilor față de bărbați. În perioada 2014-2022 datele la nivel UE-27 arată tendințe crescătoare atât în rândul femeilor (de 10.9% în 2014 la 12.9% în 2022) cât și al bărbaților (de 9.3% în 2014 la 10.8% în 2022). Acest trend se observă la majoritatea țărilor UE. În cazul României, în perioada 2014-2022, se observă o particularitate față de majoritatea țărilor UE, participarea bărbaților la FPC este mai ridicată decât a femeilor sau egală. Această particularitate se observă și în cazul Greciei și Germaniei pentru perioada 2014-2021, trend ce nu se mai menține și în 2022. Participarea redusă a femeilor la FPC în cazul României, poate avea justificări legate de ratele de inactivitate mai ridicate în cazul acestora ca urmare a responsabilităților familiale și insuficienței structurilor și a serviciilor de îngrijire a persoanelor dependente de acestea (ex. copii).

707. Rata de participare pentru angajații din întreprinderile care au oferit cursuri de formare profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și grupe de vârstă. Rata de participare pe grupe de vârstă este un indicator calculat prin raportarea participanților la cursuri la numărul mediu al angajaților din întreprinderile care au oferit cursuri de FPC. Pe activități economice, ponderi mai ridicate ale întreprinderilor care au oferit FPC (în totalul întreprinderilor din fiecare activitate economică) au fost înregistrate în activitățile de: *Producție și furnizare de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (50.3%), *Intermedieri financiare și asigurări* (36.4%), *Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (30.4%), *Informații și comunicații* (29.0%), *Activități de spectacole, culturale și recreative* (27.9%). Cea mai scăzută pondere s-a regăsit în *Hoteluri și restaurante* (10.4%). Sectorul *Construcțiilor* a înregistrat cea mai mare scădere cu 5.3 puncte procentuale) a ponderii întreprinderilor care furnizează cursuri de formare profesională între 2015 (69.4%) și 2020 (64.1%), în timp ce cea mai mică scădere cu 1.7 puncte procentuale a fost observată în sectorul de *Servicii de informații și comunicații*, sectorul *Activităților financiare și de asigurări*, de la 84.5% în 2015 la 82.8% în 2020.¹⁹ În ceea ce privește dinamica ofertei de cursuri de formare profesională pe tipuri de activități ale economiei naționale, în anul 2020 față de 2015 s-au înregistrat scăderi în aproape fiecare tip de activitate economică. Astfel că la nivel național un procent de 17.5% din totalul întreprinderilor au oferit formare profesională continuă angajaților comparativ cu 2015 cu 26.7%. Ponderi mai ridicate ale întreprinderilor care au oferit FPC (din totalul întreprinderilor din fiecare activitate economică) au fost înregistrate în activitățile de: *Producție și furnizare de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (50.3%), dar în scădere față de 2015 cu 1.1%.

Figură 34. Dinamica întreprinderilor care au oferit cursuri de formare profesională în România, pe tipuri de activități ale economiei naționale, în 2020 față de 2015

¹⁹ Raportul INS: Caracteristici ale formării profesionale în întreprinderile din România în anul 2020, pag.23

Sursa: reprezentare pe baza prelucrării datelor din Ancheta Formării profesionale în întreprinderi FORPRO – INS
<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>

708. Număr/Procent de angajați, în special cu nivel scăzut de calificare, persoane cu vârsta de peste 40 de ani, persoane din mediul rural defavorizat care au participat la activități de formare profesională continuă:

Din sondajul realizat la nivel național în rândul companiilor cu peste 10 angajați la nivelul prezentului exercițiu de evaluare și care analizează comparativ datele din 2014 și 2022 a relevat următoarele aspecte:

- Față de anul 2014, numărul angajaților a crescut în anul 2022 la nivelul întreprinderilor care au participat la sondaj, excepție făcând Regiunea de Vest. În cazul firmelor din mediul urban, numărul angajaților a crescut cu un procent mai ridicat decât în cazul firmelor din mediul rural.
- Date fiind efectele negative generate de pandemia de COVID-19, în anul 2022, față de 2014 se înregistrează o creștere ușoară a personalului care are atribuții în FPC a angajaților, pe toate cele trei poziții analizate: formator, personal cu atribuții de învățare la locul de muncă, evaluator de competențe profesionale.
- În intervalul 2014-2022 se remarcă o creștere a numărului angajaților care au participat la cursuri de FPC pe toate regiunile de dezvoltare. Procentul de creștere este ușor mai mic la nivelul Regiunii Vest față de celelalte regiuni. Numărul angajaților din mediul urban care au participat la cursuri de FPC este mai mare decât numărul angajaților care au participat la cursuri de formare profesională din mediul rural. Întreprinderile care au un număr mai mare de angajați, care fac parte din clasa de mărime 50-249 și peste 250 de angajați acordă o importanță mai mare procesului de FPC, procentul angajaților din aceste întreprinderi care au participat la cursuri de formare profesională fiind mai mare decât în cadrul întreprinderilor care au sub 50 de angajați.
- Numărul angajaților cu nivel scăzut de calificare a înregistrat o ușoară scădere în anul 2022, față de anul 2014. Media angajaților cu nivel scăzut de calificare la nivel anului 2014 a fost de 7.85 spre deosebire de 5.42 media angajaților cu nivel scăzut de calificare înregistrată la nivelul anului 2022. Cu toate că a existat o scădere a numărului angajaților din această categorie se remarcă o ușoară creștere a numărului angajaților care au participat la cursuri de FPC, media angajaților care au participat la cursuri în anul 2022 fiind de 2.31 spre deosebire de 1.28 în anul 2014. La nivelul regiunii Nord Vest se remarcă o creștere a numărului de angajați cu nivel scăzut de calificare în anul 2022 spre deosebire de anul 2014.

- La nivelul anului 2022 se remarcă o creștere a numărului angajaților care au peste 40 de ani, în anul 2014 media angajaților fiind de 32.14, spre deosebire de 50.77 la nivelul anului 2022. Nivelul de formare profesională a acestor angajați a crescut de-a lungul perioadei 2014-2022, media angajaților peste 41 de ani care au participat la cursuri de formare profesională în anul 2014 fiind de 5.18, iar în anul 2022 de 8.23.
- Pe parcursul perioadei analizate a crescut numărul angajaților din mediul rural. Media angajaților din mediul rural în anul 2014 este de 27.71 spre deosebire de 31.23 în anul 2022. Media angajaților din mediul rural care au participat cursuri de formare profesională a crescut în anul 2022, fiind de 4.23, spre deosebire de 1.87 la nivelul anului 2014.

Pandemia de COVID-19 a afectat procesul de formare profesională continuă atât din punct de vedere al planificării activităților, cât și din punct de vedere al desfășurării activităților. Din cauza efectelor economice negative generate de pandemie, care în foarte multe cazuri au dus la întreruperea activităților, renunțarea la personal, șomaj tehnic ș.a., o parte din întreprinderi au întrerupt activitățile de formare profesională continuă, atât din cauza efectelor negative ale pandemiei, cât și din cauza restricțiile impuse la nivel național. Pandemia a avut efecte asupra formării profesionale continue, în special în primul an, ulterior activitățile fiind reluate.

Figură 35. Evoluția participării angajaților la programele de formare profesională continuă 2014-prezent la nivel de eșantion

Poziția/ an	Medii 2014	Medii 2022	Dif.
Număr angajați la nivelul anului	85,28	114,14	28,86
Număr angajați care au participat la activități de FPC	13,57	20,45	6,88
Număr total de angajați cu nivel scăzut de calificare ai organizației	7,85	5,42	-2,43
Număr de angajați cu nivel scăzut de calificare care au participat la activități de FPC	1,28	2,31	1,03
Număr total de angajați cu vârsta de peste 40 de ani ai organizației	32,14	50,77	18,63
Număr de angajați cu vârsta de peste 40 de ani care au participat la activități de FPC	5,18	8,23	3,04
Număr total de angajați care locuiesc în mediul rural ai organizației	27,71	31,23	3,52
Număr de angajați din mediul rural care au participat la activități de FPC	1,87	4,23	2,36

Sursa datelor: Sondaj realizat la nivelul companiilor din România (N=383)

709. Evoluția ponderii întreprinderilor care au furnizat formare profesională angajaților, din totalul întreprinderilor din România și distribuția întreprinderilor după oferta de FPC: Ponderele întreprinderilor care au oferit FPC angajaților a fost 17,5%, în scădere față de anul 2015 cu 9,2 puncte procentuale. Această scădere a fost determinată, în principal, de situația economică creată în contextul pandemiei COVID-19 și a instituirii stării de urgență/alertă pe întreg teritoriul României. Investiția în formare profesională în anul 2020, la fel ca și în 2015, s-a manifestat mai pregnant la nivelul întreprinderilor mari, dar cu tendințe de scădere de la 67,4% la 6,3%, respectiv cu 5.10 puncte procentuale. Circa o treime dintre întreprinderile de mărime mijlocie au oferit FPC angajaților în 2020, înregistrându-se o scădere cu 5.30 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 38,0% în 2015 la 32,7% în 2020. La nivelul întreprinderilor mici se înregistrează cel mai scăzut număr de întreprinderi care au oferit FPC, iar în 2020 se înregistrează o scădere 9,10 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 21,7% în 2015 la 12,6% în 2020.

710. Furnizori de formare și evoluție programe autorizate de formare: În ceea ce privește acest indicator trebuie menționat că în lipsa Registrului național al furnizorilor de formare profesională autorizați, echipa de evaluare a realizat o bază de date din datele furnizate de 16 AJPIS-uri și datele colectate din surse publice pentru alte 9 AJPIS-uri, rezultând astfel o analiză pe serii de date 2014-2022 date de la aprox. 60% AJPIS-uri (distribuția geografică a județelor care au furnizat date a permis în anumite limite, o extrapolare la întreg nivelul țării). Astfel, anii 2014-2015 sunt încă ani de implementare pentru POSDRU, în timp ce următorii ani înregistrează scăderi ale numărului de autorizări, pe fondul finalizării POSDRU și demarării, în implementare, a noului program, POCU cu etapele pregătitoare de elaborare ghiduri, proceduri și selecții de proiecte. Anul 2017 indică cel mai scăzut număr de furnizori de formare autorizați și programe de formare autorizate. Începând cu anii 2018-2019 și continuând cu 2020-2022 se conturează o tendință de creștere ceea ce coincide cu demararea și implementarea proiectelor finanțate din POCU. Așa cum a fost menționat și anterior în cadrul acestei analize datele reflectă o legătură cu ciclurile de programare/implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane, demonstrând rolul pe care finanțarea europeană îl are în participarea la FPC în România. În 2020-2021 se înregistrează o ușoară scădere, datorată situației pandemice, ca mai apoi din 2022 să se revină la același număr de furnizori ca în 2019. Foarte mulți furnizori de formare din cauza normelor impuse (număr maxim de participanți la curs,

teste de depistare COVID-19, vaccin etc.) au renunțat la a mai organiza cursuri în perioada 2020-2021, așa cum se vede și din datele din tabelul de mai jos.

Tabel 24. Evoluția numărului de furnizori de formare profesională și evoluția numărului de programe de formare profesională autorizate

Evoluție	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Număr de furnizori de formare profesională (unici) la nivelul a 25 județe din 42	545	549	429	333	410	400	389	363	401
Număr de programe de formare profesională autorizate la nivelul a 25 județe din 42	1.494	1.242	845	620	793	804	785	740	864

Sursa datelor: prelucrări proprii pe baza informațiilor obținute de la AJPS-uri și completate cu date din surse publice de către echipa de evaluare

711. Oferta privind formarea profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și activități ale industriei, pe categorii de unități: Evoluția numărului de întreprinderi care au oferit cursuri de FPC angajaților lor semnalează o scădere a acestora din 2015 în 2020, în cazul majorității activităților economiei naționale, cu două excepții: *Distribuția apei - salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (30.4% față de 24.3%) și *Activități de spectacole, culturale și recreative* (27.9% față de 23.5%). Cea mai scăzută pondere în 2020, la fel ca și în 2015, s-a regăsit în *Hoteluri și restaurante* (10.4%, în scădere cu peste 2% față de 2015), caz în care numărul de întreprinderi care au oferit FPC angajaților lor a scăzut și în 2015 față de 2010. Cele mai mari scăderi în 2020 față de 2015 s-au înregistrat în *Tranzacții imobiliare* cu peste 69%. Explicațiile de ordin general rezidă în structura economiei naționale, a repartiției forței de muncă pe ramuri de activitate, în procesele de restructurare a piețelor specifice, în implicațiile progreselor rapide din TIC, prin robotizare și informatizare a diferitelor activități umane etc. Clasamentul primelor cinci activități ale economiei naționale, după numărul întreprinderilor de profil care au oferit FPC angajaților lor este același, atât pentru 2015, cât și pentru 2020: 1. *Industria prelucrătoare*; 2. *Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor*; 3. *Construcții*; 4. *Activități profesionale, științifice și tehnice*; 5. *Activități de servicii administrative și activități de servicii suport*. Atât în 2015 cât și în 2020, firmele din *Industria prelucrătoare* reprezentau 24.35%, respectiv 24.76% din totalul firmelor care ofereau FPC angajaților lor, la quasi-egalitate cu sectorul *Comerțului cu ridicata și cu amănuntul* în 2015, apoi în scădere în 2020 până la 20.78%, urmate de *Construcții*, cu o pondere de 13.2%, respectiv 14.2% și de *Activitățile profesionale, științifice și tehnice*, cu 7.3% în 2015, respectiv 6% în 2020. În același timp, întreprinderile care nu au oferit FPC angajaților lor se regăsesc aproximativ pe aceleași coordonate ale activităților din economie. Cea mai mare pondere în totalul firmelor care **nu** oferă FPC o înregistrează cele din *Comerț* (28.4% în 2015 și 27.7% în 2020), urmate de *Industria prelucrătoare* (23.7%, respectiv 22%), *Construcții* (13.5%, respectiv 15.5%), *Hoteluri și restaurante* (7.7%, respectiv 8%), respectiv *Administrație* (5.6%, respectiv 5.9%).

712. Durata cursuri FPC pe sexe și activități ale economiei naționale: Durata medie a cursurilor de formare profesională²⁰ este variabilă, în funcție de competențele solicitate pentru ocupațiile și calificările din fiecare sector de activitate, dar și de atractivitatea pe piața muncii a calificărilor respective. Cea mai mare durată medie a cursurilor de FPC, în 2020, la fel ca și în 2015, s-a înregistrat în sectorul *Energiei electrice* (47 ore/participant, cu 11 ore/participant peste media la nivel național, în scădere față de ancheta din 2015), urmată foarte aproape de: *TIC* (45 ore/participant), *Comerț* (44 ore/participant), *Intermedieri financiare și asigurări* (42 ore/participant) și *Alte activități de servicii* (38 ore/participant). La polul opus s-au situat *Tranzacțiile imobiliare*, respectiv *Activitățile de spectacole, culturale și recreative*, fiecare cu o durată medie de 15 ore/participant (cu 21 ore/participant sub media la nivel național). O comparație între anchetele din 2015 și 2020, în cazul cursanților bărbați, durata medie a cursurilor FPC a scăzut (de la 41% la 36%) și este mai mică față de cazul femeilor pe total economie (unde a rămas aceeași medie). Și așa cum era de așteptat, există diferențe între cele două sexe pe anumite ramuri, astfel că în rândul bărbaților durata media a cursurilor este mai mare în: *Industria extractivă, Energie electrică, Transporturi, Imobiliare și Asigurări, Alte activități de servicii*. Pentru femei, durata medie a cursurilor de FPC este mai mare comparativ cu bărbații, în cazul *Activităților profesionale, științifice și tehnice, Distribuția apei - Salubritate, Comerț și Intermedieri financiare și asigurări*.

²⁰ Ancheta *Caracteristici ale formării profesionale continue* în România s-a realizat pentru prima dată în anul 1999. Următoarele runde ale anchetei au avut ca perioade de referință anii 2005, 2010, 2015, 2020. Metadate și definiții pe <http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>

713. Participarea angajaților la cursuri de formare profesională continuă, pe activități ale economiei naționale și sexe: Durata cursurilor influențează participarea și distribuția participanților la cursurile de FPC. Cei mai mulți participanți se regăseau, atât în 2015, cât și în 2020, în *Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, Transporturi, TIC și Intermedieri financiare și asigurări*. „Atractivitatea” cursurilor de FP depinde și de durata lor, în primul rând din punctul de vedere al angajatorului, care scoate din activitate/producție un angajat pentru o perioadă mai mare sau mai mică, în schimbul perspectivei de a avea câștig pe partea de productivitate și profit, după curs, când angajatul va demonstra achiziția de noi competențe (cunoștințe, abilități și aptitudini profesionale). Pe de altă parte, durata contează și pentru angajat, dacă i se plătește participarea la curs de către angajator sau altă entitate (publică sau fonduri europene), dacă are suficient timp pentru a-l dedica FP. Participarea la cursurile FPC, în 2020 față de 2015, a înregistrat scăderi în majoritatea activităților din economia națională, cu trei excepții: în *Hoteluri și restaurante* (cu 4.5% pe total și cu 16.3% pentru bărbați, dar o scădere în rândul femeilor de 2.6%), *Informații și comunicații* (cu 7.4% pe total, cu 14.9% pentru femei și 1.9% pentru bărbați) și *Producția și furnizarea de energie electrică* (o creștere nesemnificativă de doar 0.02% pe total, 0.9 pentru bărbați și o scădere cu 3.6% pentru femei). Doar în *Informații și comunicații* participarea la cursuri a crescut, atât în cazul bărbaților, cât și al femeilor, păstrând în continuare atractivitatea pentru cursurile din sector. Deși în *Industria prelucrătoare* s-a înregistrat o scădere de peste 27% per total, rămâne pe primul loc ca și număr de participanți pe total, dar și pe fiecare gen în parte.

Analiza formării profesionale inițiale (FPI) în perioada 2014-2023

714. Numărul întreprinderilor care au oferit FPI: În anul 2015, din cele aproape 51 mii întreprinderi care au format obiectul anchetei FORPRO, 4.0% (circa 2 mii întreprinderi) au oferit FPI, iar dintre acestea 81.5% au oferit și FPC. În anul 2020, din numărul total al întreprinderilor care au format obiectul anchetei, doar 3.5% (1.8 mii întreprinderi) au oferit FPI.

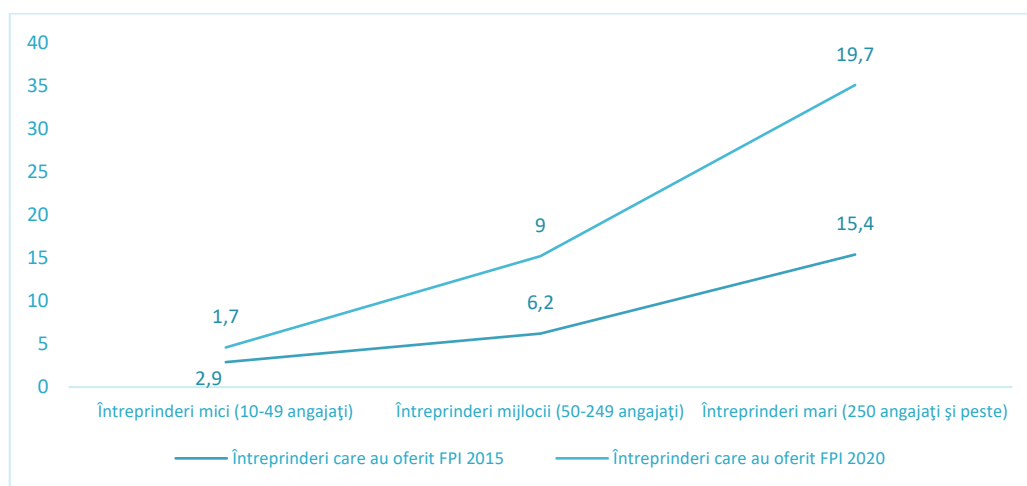
715. Ponderea întreprinderilor care au oferit FPI pe tipuri de activități ale economiei naționale: Pe activități economice, opțiunea unităților cu privire la oferta de FPI a diferit în funcție de specificul fiecăreia, dar și de resursele financiare și materiale disponibile. Din totalul întreprinderilor din activitățile profesionale, științifice și tehnice care au format obiectul anchetei, 10.0% au oferit FPI. În producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, deși întreprinderile care au oferit FPC au depășit ușor 50%, cele care au oferit și FPI au reprezentat doar 7.8%. La nivelul industriei prelucrătoare, ponderi mai ridicate ale întreprinderilor care au oferit FPI în totalul celor care au format obiectul anchetei s-au înregistrat în fabricarea produselor din tutun (50.0%), fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (17.7%), respectiv industria metalurgică (16.3%). Din totalul întreprinderilor care au furnizat FPI, preponderente au fost cele din industria prelucrătoare și cele din comerț (cu circa o pătrime fiecare). În schimb, întreprinderile din alte activități de servicii nu au oferit FPI.

Pe activități economice, opțiunea unităților cu privire la oferta de FPI a fost în general redusă și a diferit în funcție de specificul fiecăreia, dar și de resursele financiare și materiale disponibile. În producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, doar 9.9% din întreprinderi au oferit și FPI, deși ponderea întreprinderilor care au oferit FPC a depășit ușor 50.0%. Din totalul întreprinderilor din activitățile de servicii administrative și activitățile de servicii suport care au format obiectul anchetei, 7.7% au oferit FPI. La nivelul industriei prelucrătoare, ponderi mai ridicate ale întreprinderilor care au oferit FPI în totalul celor care au format obiectul anchetei s-au înregistrat în fabricarea produselor din tutun (25.0%), fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (24.8%), fabricarea substanțelor și a produselor chimice (18.3%), respectiv fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (12.0%). Din totalul întreprinderilor care au furnizat FPI, cele mai multe și au desfășurat activitatea în industria prelucrătoare (29.7%), comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (16.7%), respectiv activități de servicii administrative și activități de servicii suport (12.6%).

716. Ponderea întreprinderilor care au oferit FPI pe clase de mărime: Pe clase de mărime se observă că din totalul întreprinderilor care au oferit FPI în anul 2015, mai mult de jumătate (54.7%) au fost întreprinderi mici, în timp ce doar 14.0% din întreprinderile mari au oferit FPI. Motivul principal pentru care întreprinderile au oferit FPI este „calificarea potențialilor salariați în conformitate cu nevoile întreprinderii”

(91.7% din întreprinderi). Peste 40% din întreprinderi au invocat și motivele „selectarea viitorilor angajați ai întreprinderii din rândul persoanelor cel mai bine pregătite”, respectiv „evitarea recrutării de personal calificat necorespunzător cu necesitățile întreprinderii”. Pe clase de mărime, din totalul întreprinderilor care în anul 2020 au oferit FPI, cele mai multe au fost întreprinderi mijlocii și mici (41.8%, respectiv 39.8%), în timp ce doar 18.4% din întreprinderile mari care au oferit FPI. Motivul principal pentru care întreprinderile au oferit FPI a fost „calificarea potențialilor salariați în conformitate cu nevoile întreprinderii” (87.9% din întreprinderi). Peste 40% din întreprinderi au invocat și motivele „evitarea recrutării de personal calificat necorespunzător cu necesitățile întreprinderii” „selectarea viitorilor angajați ai întreprinderii din rândul persoanelor cel mai bine pregătite”, respectiv „utilizarea aptitudinilor persoanelor în curs de formare pe perioada participării la FPI”.

Figură 36. Distribuția întreprinderilor după oferta de FPI, pe clase de mărime, în anul 2015 și 2020 (comparație), %

Sursa datelor: EUROSTAT/INS, Anchetele FORPRO realizate în anii 2015 și 2020

717. Ponderea întreprinderilor care angajează participanți la FPI: În anul 2015, ca rezultat al acordării de FPI, aproape două treimi din întreprinderile care au oferit o astfel de formare profesională obișnuiesc să îi și angajeze pe participanți. Dintre acestea se detașează întreprinderile care desfășoară activități de informații și comunicații, respectiv de producție și furnizare de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, care de obicei angajează participanți la FPI în proporție de 88.7%, respectiv 80.0%. Acest comportament se evidențiază cu precădere în rândul întreprinderilor mari care oferă FPI și care, de obicei, îi și angajează pe participanți (71.6%). În anul 2020, ca rezultat al acordării de FPI, circa 60% din întreprinderile care au oferit o astfel de formare profesională obișnuiesc să îi și angajeze pe participanți. Dintre acestea, întreprinderile care își desfășoară activitatea în tranzacții imobiliare, alte activități de servicii, activități profesionale, științifice și tehnice, respectiv hoteluri și restaurante angajează participanți la FPI în proporție de peste 90%. Întreprinderilor mari care oferă FPI angajează în proporție de 64.5% participanți la FPI.

3.3.1.3. Calitatea în privința sistemului de formare continuă și inițială

718. În România, îmbunătățirea relevanței și calității programelor de educație și formare profesională reprezintă provocări semnificative, atât la nivel de sistem, cât și pentru furnizorii de educație și formare, având în vedere competitivitatea și schimbările din piață. Pentru a ține pasul cu aceste evoluții, este esențială dezvoltarea unor sisteme de monitorizare, colectare și prelucrare a datelor, care să permită alcătuirea rapoartelor privind îndeplinirea indicatorilor de calitate la nivel național. Evaluările indirecte privind relevanța și calitatea formării profesionale în România, conținute în Raportul de țară din 2020, arată următoarele aspecte:

- Neconcordanța dintre cererea și oferta de competențe persistă, România situându-se printre țările cu cele mai slabe rezultate la Indicele european al competențelor. Această problemă se manifestă în special în ceea ce privește dezvoltarea și activarea competențelor. De asemenea, neconcordanțele verticale (rata supra calificării) s-au accentuat în ultimul deceniu, indicând un decalaj tot mai mare între educație și cerințele pieței muncii.

- Relevanța redusă a educației și formării profesionale pentru piața forței de muncă afectează perspectivele de angajare ale absolvenților. Rata de ocupare a absolvenților de cursuri de educație și formare profesională în România rămâne sub media UE, iar expunerea limitată la învățarea la locul de muncă a elevilor înscriși în programele EFP este o altă problemă. Sistemul EFP se confruntă și cu un nivel scăzut de absolvire, ceea ce necesită o reformă cuprinzătoare pentru a spori relevanța și eficiența acestuia.
- Deficitul de cadre didactice, mai ales în zonele rurale, și oportunitățile limitate de dezvoltare profesională continuă (DPC) afectează calitatea și accesibilitatea educației. Formarea inițială a cadrelor didactice oferă o pregătire practică limitată în domenii esențiale precum utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor și abordarea incluzivă în predare. De asemenea, costurile ridicate împiedică participarea la DPC pentru mulți profesori.
- Aceste constatări subliniază necesitatea abordării prioritare a problemelor din sistemul de educație și formare profesională din România, pentru a asigura o ofertă educațională mai relevantă și de înaltă calitate, care să răspundă cerințelor reale ale pieței muncii și să îmbunătățească șansele de angajare ale absolvenților.

719. Sistemul de evaluare a competențelor obținute prin alte căi decât sistemul de formare trebuie îmbunătățit și promovat prin creșterea rolului și responsabilităților Centrelor de Evaluare și Certificare a competențelor. Deși numărul de Centre de Evaluare a Competențelor se menține scăzut, datorită procedurilor dificile de autorizare, în perioada 2021-2022 se constată o creștere a activității acestor centre prin numărul de persoane evaluate și certificate. Datele privind validarea învățării non-formale și informale arată un trend crescător în perioada 2019-2022²¹:

Tabel 25. Evoluția numărului de centre de evaluare autorizate și numărului de persoane certificate

Indicatori	2019	2020	2021	2022
Număr de centre de evaluare autorizate	25	25	25	25
Număr de autorizații emise	127	127	118	162
Număr de persoane evaluate și certificate	9.500	5.500	9.370	11.000

Sursa datelor: ANC

720. Evaluarea și certificarea competențelor realizate prin intermediul centrelor corespund așteptărilor angajaților și este credibilă pe piața muncii, însă din cauza costurilor ridicate angajații și angajatorii nu apelează la acest tip de servicii. Pentru a crește credibilitatea acestor evaluări și certificări a competențelor ANC - Ministerul Muncii prin intermediul proiectului POCA „Creșterea capacității administrative a ANC și MMJS prin sistematizare și simplificare legislative în domeniul calificărilor” și-au propus standardizarea procesului de evaluare a competențelor profesionale pentru a stabili norme unitare, aplicabile la nivel național, pentru certificarea competențelor profesionale ale persoanelor care solicită validarea de competențe dobândite în contexte de învățare non-formale și informale. Instrumentul va reglementa atât evaluarea teoretică cât și evaluarea practică a competențelor profesionale, asigurând o bază de date de itemi și probe de evaluare, cu bareme și criterii de evaluare unitare.

721. Relevanța și calitatea sistemului de învățământ și de formare profesională pot fi evaluate cu ajutorul activităților de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților. Aceste evaluări oferă informații cruciale pentru fundamentarea deciziilor de politici în domeniul educației. Cu toate acestea, în prezent, sistemele de monitorizare și evaluare nu sunt suficient dezvoltate în România, ceea ce poate duce la neprezentarea problemelor sistemice și la nerealizarea sau diminuarea impactului măsurilor adecvate.

722. Unul dintre principalele obstacole este absența unui sistem unitar de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților. Aceasta conduce la faptul că școlile și instituțiile de învățământ raportează propriile lor evaluări, ceea ce poate duce la subiectivitate și inconsistente în evaluarea calității și relevanței oferite de programele lor.

²¹ În contextul restricțiilor impuse de pandemia Covid-19, ANC nu a realizat vizite de autorizare, fiind extinsă valabilitatea autorizațiilor emise în 2019 - astfel se justifică numărul identic de centre și autorizații eliberate pentru anii 2019-2020.

723. Pentru a aborda această problemă și a obține informații obiective și relevante, este necesară dezvoltarea unui sistem de monitorizare coerent și bine structurat, care să colecteze date relevante despre inserția profesională a absolvenților. Acest sistem ar trebui să urmărească pe termen mediu și lung evoluția carierei absolvenților, ratele de angajare, nivelurile salariale și gradul de satisfacție legat de pregătirea obținută.

3.3.1.4. Factorii care au influențat formarea profesională continuă și inițială în perioada 2014-2023

724. Pe lângă analizele cantitative care surprind progresul în sector în perioada 2014-2023, informațiile din interviuri, consultări, sondaje și focus-grup au adus numeroase informații de natură calitativă, completând imaginea cu privire la formarea profesională în România. Informațiile au fost colectate de la beneficiari de finanțare POCU OS 6.12, angajatori, membrii grup țintă, dar și de la instituții cu rol în formare profesională.

725. Principalii factori care se desprind în ordinea importanței și a impactului asupra indicatorilor privind participarea la FPC sunt:

- **Cadrul legislativ** extrem de complex, cu multe modificări, care fac dificilă urmărirea modificărilor și a schimbărilor de responsabilități, atribuții, cerințe etc. Perioada 2014-2023 a fost caracterizată de importante modificări legislative. Actualmente acest cadru este în curs de perfecționare prin noi acte legislative care au ca scop îmbunătățirea participării la educație și formare profesională. O serie de modificări legislative au fost generate de contextul pandemic (de exemplu – organizarea și derularea on-line a cursurilor).
- Lipsa unei **culturi naționale** favorabile învățării pe tot parcursul vieții, datorată și lipsei unei politici naționale de promovare a conceptului. Cadrul legislativ propune cu precădere măsuri pasive, care obligă angajatorii să furnizeze programe de formare angajaților, fără însă să acorde stimulente, atât angajatorilor, cât și angajaților, pentru a surmonta neajunsuri cum ar fi scoaterea din producție pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă, în funcție de tipul și durata cursului respectiv.
- **Desele schimbări instituționale** cu privire la responsabilitățile în domeniul FPC, care fragmentează responsabilitatea, duc la pierderea memoriei instituționale și nu contribuie la progrese în domeniul FPC- de exemplu **responsabilitățile împărțite între instituții diferite** AJPIS cu subordonări diferite – Ministerul Educației, Ministerul Muncii, care diluează răspunderea și promovează moduri de lucru diferite.
- **Responsabilitatea duală** – Ministerul Educației, Ministerul Muncii, schimbată de la un act legislativ la altul, fără o analiză de impact și o consultare publică care să implice toți factorii interesați – autorități, angajatori, sindicate, furnizori de formare profesională. Deși s-au făcut progrese în ceea ce privește responsabilitățile fiecărei instituții încă există confuzii (de exemplu: cursuri autorizate ANC).
- Slaba dezvoltare a **Centrelor de evaluare și certificare a competențelor** dobândite în alte contexte decât cele formale. Consultările din cadrul evaluării au evidențiat un interes crescut pentru activitatea de evaluare a competențelor în defavoarea cursurilor, principalul motiv fiind durată de timp crescută.
- Lipsa unei gestionări adecvate a **măsurilor pentru promovarea și sprijinirea participării la programele de formare profesională** pentru a schimba percepția angajatorilor cu privire la formarea profesională și investiția în resursa umană. Angajatorii percep deseori formarea profesională mai degrabă ca un cost suplimentar decât ca o investiție în resursa umană. În plus, obținerea unei calificări constituie factori de risc pentru migrarea forței de muncă de la un angajator la altul sau în străinătate. Schimbările socio-economice din ultimii ani au avut un impact negativ asupra educației și formării profesionale.
- **Costul ridicat al formării profesionale în România** - Costul formării constituie în continuare o barieră în calea participării la formare. În 2020 costul mediu al FPC pe participant a fost 2,278 lei, iar o oră de FPC a costat în medie 62.8 lei, fiind în creștere față de 2015 (respectiv 1,705 lei/participant, 43.4 lei/oră)²². În perioada pandemică efectul principal a fost creșterea costurilor activităților de FPC ca urmare a măsurilor de asigurare a sănătății.
- **Sistemul de raportare statistică** a participării la programele de formare - Rata de participare la FPC este foarte scăzută în România fiind mult sub media europeană. Această rată este foarte scăzută în România pe de o parte din cauza modului în care se face formarea și pe de altă parte din cauza modului cum se realizează statisticile. Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie schimbarea locului de muncă - la trecerea de la un

²² Anchete FORPRO realizate în anii 2015, 2020.

loc de muncă la altul angajații trec printr-un training inductiv, acest tip de training nefiind de exemplu raportat. Prin HG nr. 474/2022 s-a detaliat ce se înțelege prin „alte forme de pregătire profesională”.

- **Lipsa datelor actualizate și agregate la nivel național** - La autorizare fiecare furnizor de formare primește un ID unic. Comisia de autorizare din cadrul fiecărui AJPIS ar trebui să completeze în Registru toate datele respective, însă acest lucru nu este posibil în practică datorită altor atribuții alocate persoanelor responsabile cu formare profesională. La nivel de AJPIS-uri lipsa de personal conduce la actualizarea cu întârziere a registrelor la nivel județean sau la completarea inadecvată (nu se respectă formatul registrului, modul de completare este neunitar etc). Totodată nu există o agregare a datelor la nivel național concretizată în existența unui Registru actualizat la nivel național cu furnizorii de formare profesională – nu există o statistică clară a numărului furnizori de formare, cu evidențierea celor autorizați și a tipurilor de programe de formare profesională furnizate. Idem, nu există un Registru actualizat la național cu absolvenți - nu știm câți absolvenți există în România, dacă există saturație în piață pe anumite ocupații sau deficit etc.
- **Programele cu finanțare europeană** nu au reușit la nivel de programare și implementare să impună practica de anticipare și identificare a nevoilor de formare pe piață pe baza cărora să se furnizeze formarea profesională în sectoarele unde se înregistrează o lipsă de calificări, ci a lăsat la alegerea solicitanților selectarea și furnizarea cursurilor de formare pentru care erau acreditați dar, poate, puțin relevante pentru nevoile pieței. O explicație pentru o rată mare a neparticipării la FPC a persoanelor defavorizate pe piața muncii poate fi dată de lipsa mijloacelor necesare acoperirii unor costuri sau de faptul ca nu dețin informații necesare pentru acces la cursuri pentru care au un interes și sunt cerute pe piața muncii.
- **Lipsa unor formatori cu experiență în cazul cursurilor organizate pentru anumite domenii** - Pentru anumite domenii este dificil de identificat formatori cu experiență atât în domeniul respectiv cât și în formare profesională. Este necesar ca formatorii să respecte cerințele cuprinse în standardele ocupaționale.
- **Standarde Ocupaționale** - În continuare piața de formare se confruntă cu lipsa unor standarde ocupaționale pentru anumite ocupații sau autorizarea unor programe de formare profesională se face în baza standarde foarte vechi. Există necorelări între clasificările din România și cele la nivel european în ceea ce privește aptitudinile/competențele, calificările și ocupațiile. Standardele trebuie să fie revizuite și aliniate directivelor europene. Toate calificările trebuie să fie deschise mobilității și recunoscute la nivel European. Din consultările realizate la nivelul evaluării a reieșit că formarea trebuie să aibă la baza standarde actualizate, corelate cu evoluțiile din piața muncii. La momentul realizării evaluării erau în curs de actualizare un număr de 250 de standarde ocupaționale.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 1

726. Cadrul strategic național al educației și formării profesionale a trecut prin evoluții importante în perioada 2014-2023, acesta fiind dezvoltat în linie cu tendințele europene în domeniu. În ultimul deceniu, România a implementat strategii naționale atât pentru formarea profesională continuă (2005-2010, Ministerul Muncii), cât și pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2015-2020, Ministerul Educației). În ceea ce privește formarea inițială (atât formarea profesională realizată prin sistemul formal de educație cât și pentru formarea profesională a adulților), cadrul legislativ și instituțional a cunoscut o serie de evoluții, cele mai importante realizări fiind reprezentate de adoptarea celor cinci strategii din domeniul educației și ocupării din perioada 2015-2016. În perioada 2017-2019 a fost elaborată o nouă reformă de angajare a învățământului, urmată de nou set de legi ale educației. Anul 2020 a fost marcat de pandemia COVID-19, precum și de alți factori și tendințe (digitalizare, energie verde, schimbări demografice etc). Toate acestea au contribuit la elaborarea următoarelor cicluri strategice în domeniul educației și formării profesionale inițiale și continue 2021-2027.

727. Principalele instituții cu rol strategic în domeniul educației și formării profesionale inițiale și continue (Ministerul Muncii, Ministerul Educației, ANFOM, ANC) au dezvoltat o serie de proiecte care să sprijine dezvoltarea noului cadru strategic și legislativ.

728. La nivel european în perioada 2014-2022 se înregistrează o tendință de creștere a ratei de participare la FPC de la 10.1% la 11.9%. Obiectivul strategic privind FPC pentru România a fost de a crește rata de participare a adulților (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) la 10%, până în 2020. În perioada 2014-2022, deși a beneficiat de fonduri structurale în domeniu, România nu a înregistrat progrese semnificative în legătură cu această rată de participare în FPC care a înregistrat valori între 1.5% în 2014 și 5.4% în 2022

(după o scădere la un minim de 0.9% în 2018). În 2020 rata de participare a adulților la FPC a fost de numai 1%, ceea ce arată că ținta propusă nu a fost atinsă (sursa datelor: EUROSTAT). Totuși se poate aprecia că aceste variații ale ratei de participare la FPC din perioada 2014-2022 sunt influențate de ciclurile de programare/implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane (POSDRU 2007-2013, POCU 2014-2020).

729. Participarea la activități de formare profesională continuă este în general foarte scăzută în România față de media UE, așa cum indică datele analizate. În acest context, participarea la activități de formare profesională continuă este deosebit de scăzută în rândul persoanelor cu un nivel redus de educație și calificare profesională, precum și pentru persoanele din zonele rurale (cei mai mulți agricultori se bazează pe experiența proprie și un mic procent au beneficiat de o instruire completă în domeniul agriculturii). Învățarea în rândul adulților este, de obicei, asociată locului de muncă. Programele de formare existente sunt adesea greu accesibile, în condițiile unui număr redus de centre de formare în mediul rural și în zonele dezavantajate. Lipsa resurselor financiare, alături de gradul redus de informare privind programele de învățare pe tot parcursul vieții (ÎPV) existente și oportunitățile pe piața muncii sunt cauze importante ale acestei stări de fapt.

730. Datele analizate arată o tendință descrescătoare a ponderii întreprinderilor care au furnizat formare profesională angajaților din totalul întreprinderilor din România. Ponderele întreprinderilor care au oferit formare profesională continuă (FPC) angajaților a fost 17.5%, în scădere față de anul 2015 cu 9.2 puncte procentuale. Această scădere a fost determinată, în principal, de situația economică creată în contextul pandemiei COVID-19 și a instituirii stării de urgență/alertă pe întreg teritoriul României. Investiția în formare profesională în anul 2020, la fel ca și în 2015, s-a manifestat mai pregnant la nivelul întreprinderilor mari, dar cu tendințe de scădere de la 67.4% la 62.3%, respectiv cu 5.10 puncte procentuale. Circa o treime dintre întreprinderile de mărime mijlocie au oferit FPC angajaților în 2020, înregistrându-se o scădere cu 5.30 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 38.0% în 2015 la 32.7% în 2020. La nivelul întreprinderilor mici se înregistrează cel mai scăzut număr de întreprinderi care au oferit FPC, iar în 2020 se înregistrează o scădere 9.10 puncte procentuale față de 2015, respectiv de la 21.7% în 2015 la 12.6% în 2020 (sursa datelor: EUROSTAT).

731. Sondajul realizat la nivel național în rândul companiilor cu peste 10 angajați la nivelul prezentului exercițiu de evaluare și care analizează comparativ datele din 2014 și 2022 a evidențiat o creștere a numărului angajaților care au participat la cursuri de FPC pe toate regiunile de dezvoltare, cu o participare mai mare a celor din mediul urban, din cadrul întreprinderilor din clasele de mărime 50-249 și peste 250 de angajați. Se remarcă și o ușoară creștere a numărului angajaților cu nivel scăzut de calificare și a celor cu vârsta de peste 40 de ani care au participat la cursuri de FPC în 2022 față de 2014. Pandemia de COVID-19 a afectat procesul de formare profesională continuă atât din punct de vedere al planificării activităților, cât și din punct de vedere al desfășurării activităților. Din cauza efectelor economice negative generate de pandemie, care în foarte multe cazuri au dus la întreruperea activităților, renunțarea la personal, șomaj tehnic ș.a., o parte din întreprinderi au întrerupt activitățile de formare profesională continuă, atât din cauza efectelor negative ale pandemiei, cât și din cauza restricțiilor impuse la nivel național. Pandemia a avut efecte asupra formării profesionale continue, în special în primul an, ulterior activitățile fiind reluate.

732. La nivel de FPI datele arată o arată o tendință descrescătoare a ponderii întreprinderilor care au furnizat formare inițială din totalul întreprinderilor din România. În anul 2015, din cele aproape 51 mii întreprinderi care au format obiectul anchetei FORPRO, 4.0% (circa 2 mii întreprinderi) au oferit FPI, iar în anul 2020 doar 3.5% (1.8 mii întreprinderi) au oferit FPI. Pe clase de mărime se observă că din totalul întreprinderilor care au oferit FPI în anul 2015, mai mult de jumătate (54.7%) au fost întreprinderi mici, în timp ce doar 14.0% din întreprinderile mari au oferit FPI. În anul 2020 au oferit FPI, cele mai multe au fost întreprinderi mijlocii și mici (41.8%, respectiv 39.8%), în timp ce doar 18.4% din întreprinderile mari care au oferit FPI.

733. Sistemul de evaluare a competențelor obținute prin alte căi decât sistemul de formare trebuie îmbunătățit și promovat prin creșterea rolului și responsabilităților Centrelor de Evaluare și Certificare a competențelor. Deși numărul de Centre de Evaluare a Competențelor se menține scăzut, datorită procedurilor dificile de autorizare, în perioada 2021-2022 se constată o creștere a activității acestor centre

prin numărul de persoane evaluate și certificate. Datele privind **validarea învățării non-formale și informale arată un trend crescător în perioada 2019-2022 conform datelor ANC.**

734. Evaluarea și certificarea competențelor realizate prin intermediul centrelor corespund așteptărilor angajaților și este credibilă pe piața muncii, însă din cauza costurilor ridicate angajații și angajatorii nu apelează la acest tip de servicii. Pentru a crește credibilitatea acestor evaluări și certificări a competențelor ANC în parteneriat cu Ministerul Muncii și-au propus standardizarea procesului de evaluare a competențelor profesionale pentru a stabili norme unitare, aplicabile la nivel național, pentru certificarea competențelor profesionale ale persoanelor care solicită validarea de competențe dobândite în contexte de învățare non-formale și informale prin intermediul unui proiect POCA.

3.3.2. ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției)

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Parțial validată - Intervențiile finanțate au contribuit la o participare crescută a angajaților la programe de formare, cu precădere în rândul persoanelor cu nivel redus de calificare, persoanelor cu vârsta peste 40 de ani și a celor din zone rurale și defavorizate.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

735. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe **analiza efectelor intervențiilor evaluate și a contribuției lor la îmbunătățirea situației grupurilor țintă.** Au fost analizate gradul de îndeplinire a obiectivelor (a țințelor indicatorilor de program), impactul proiectelor finanțate asupra participării angajaților la programe de formare, cu precădere în rândul persoanelor cu nivel redus de calificare, persoanelor cu vârsta peste 40 de ani și a celor din zone rurale și defavorizate. Analizele calitative ale contribuției intervențiilor au condus la concluzii privind impactul net.

736. Metodologia utilizată pentru a răspunde la această întrebare de evaluare a constă în verificarea acestei ipoteze de cercetare, prin analiză documentară, cercetare cantitativă și calitativă:

- **Cercetarea documentară** a avut în vedere: analiza contextului (analiza indicatorilor relevanți), analiza evoluției cadrului strategic și legislativ atât la nivel european cât și național, analiza documentelor programatice, relevante pentru domeniile vizate, analiza proiectelor contractate, finalizate sau aflate în implementare, aferente apelului OS 6.12 pentru Tema 2 (a se vedea **Anexa 0.8.(TE2&4)**).
- **Cercetarea calitativă** a fost realizată prin intermediul următoarelor metode și tehnici: interviul semi-structurat, studiul de caz și atelierul de lucru, la care se adaugă focus-grupul. Astfel, au fost colectate date și informații direct de la beneficiarii ai finanțărilor nerambursabile și parteneri ai acestora (în cadrul atelierelor de lucru regionale, studiilor de caz), dar și de la reprezentanți ai autorităților publice centrale – AM POCU, OI MEN, MEN, ARACIP, ANPIS, ANC prin intermediul interviurilor și focus-grupului organizat la nivel național).
- **Cercetarea cantitativă** s-a bazat pe 2 elemente principale: analiza valorilor țintă ale indicatorilor de realizare și de rezultat și a celor atinse, până la data de referință a evaluării, 30.04.2023, respectiv analiza rezultatelor și efectelor proiectelor, pe baza datelor colectate prin intermediul sondajelor de opinie în rândul angajatorilor și beneficiarilor finali de FPC (grupul țintă al proiectelor care a beneficiat de formare profesională). Aceste informații au fost completate de analiza contractuală de impact. În ceea ce privește efectele proiectelor finanțate, sondajul la nivelul beneficiarilor de FPC și analiza contrafactuală de impact au vizat și colectarea de informații privind anumite tipuri de efecte prevăzute prin program, dar care nu erau reflectate (sau nu erau suficient reflectate) de indicatorii de program.

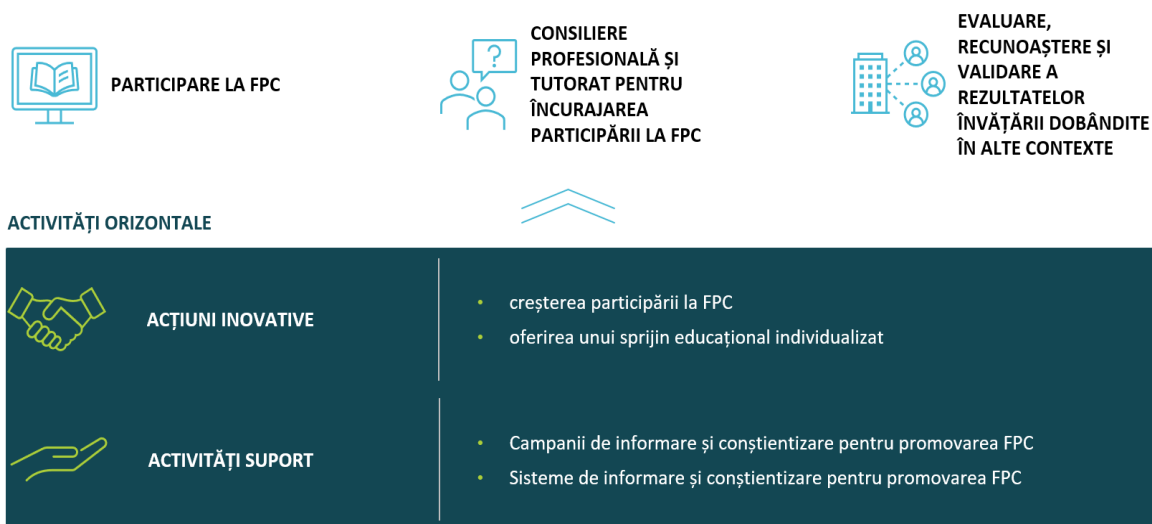
3.3.2.1. Progresul observat în implementarea programului, realizări și rezultate

737. Până la data de referință a acestui ultim exercițiu de evaluare, 30.04.2023, la nivelul Temei 2 a fost lansat un singur apel de proiecte din care au rezultat 140 de proiecte. În octombrie 2019 a fost lansat apelul de proiecte POCU/726/6/12 - „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii - Regiuni mai puțin dezvoltate” cu o alocarea financiară de 60 mil. euro, respectiv aprox. 283 mil. lei. În cadrul apelului au fost depuse 294 de proiecte și finanțate 140 de proiecte. Având în vedere necesitatea atingerii țintei prevăzute pentru indicatorul 4S114, respectiv 71,827, alocarea financiară a fost suplimentată, ajungând la aprox. 134 mil. euro, respectiv aprox. 634 mil. lei. La nivelul lunii ianuarie 2021, conform țințelor asumate aferente contractelor de finanțare încheiate,

indicatorul 4S114 a atins valoarea de 90,920 angajați care beneficiază de sprijin pentru participarea la FPC, motiv pentru care nu a mai fost necesară lansarea unui alt apel de proiecte aferent OS 6.12 (*sursa: AM POCU*).

738. Din punct de vedere al conceptului intervențiilor, proiectele finanțate din OS 6.12 se adresează angajaților prin activități menite să sprijine participarea la programele de formare profesională continuă.

- Beneficiari eligibili: ONG; camere de comerț; furnizori de FPC autorizați; organizații sindicale, patronate, federații; asociații profesionale, furnizor servicii orientare, consiliere, mediere școlară și servicii alternative.
- Grupul țintă vizat: angajați care îndeplinesc cumulativ criteriile: au domiciliul persoanelor în una din cele 7 regiuni mai puțin dezvoltate; sunt angajați, inclusiv persoană fizică autorizată și întreprinderi individuale, au împlinit 25 de ani dar au vârsta sub 65 de ani. Conform ghidului solicitantului minim 30% din GT sunt persoane care se regăsesc în cel puțin una din categoriile: persoane cu nivel scăzut de calificare, persoane din mediul rural, persoane cu vârsta peste 40 de ani.
- Tipologia activităților implementate prin proiectele finanțate au vizat:

- Conform ghidului solicitantului, rezultatele așteptate în urma implementării operațiunilor finanțate în cadrul acestei cereri de propuneri de proiecte vizează: *participarea crescută la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.*
- Conform ghidului solicitantului Indicatorul de rezultat imediat 4S111 - Persoane care își găsesc un loc de muncă urmare a sprijinului primit trebuie să aibă o valoare de minim 50% din indicatorul de realizare 4S114 - Angajați care beneficiază de sprijin pentru participarea la FPC (formare/ validare de competențe).

739. La data de referință a acestui ultim exercițiu de evaluare POCU, 30.04.2023, la nivelul Temei 2 situația era următoarea:

Tabel 26. Valoarea proiectelor contractate în cadrul Temei 2

Tema de evaluare/Apelul	Alocare (Euro) UE+RO	Număr de proiecte pe apeluri	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în lei (4.9)	% din alocare	Valoarea medie a proiectelor pe apeluri în Lei
-------------------------	----------------------	------------------------------	---	---------------	--

POCU/726/6/12 - „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii”	128.306.396	140	628.701.341	490%	4.490.724
--	-------------	-----	-------------	------	-----------

Sursa datelor: Prelucrări ale evaluatorilor, pe baza datelor din sistemul MySMIS, data de referință: 30.04.2023

740. Din perspectiva distribuției regionale a proiectelor, se constată că 60 dintre proiecte vizează o singură regiune, restul proiectelor vizând de la 2 până la 7 regiuni (regiunea București-Ilfov fiind exceptată de la finanțare).

Tabel 27. Regiuni vizate de implementarea proiectelor

Apelul POCU/726/6/12 - „Creșterea nivelului de calificare al angajaților prin programe de formare continuă corelate cu nevoile pieței muncii”	Număr de proiecte
• 1 regiune	60
• 2 regiuni	23
• 3 regiuni	14
• 4 regiuni	17
• 5 regiuni	3
• 6 regiuni	4
• 7 regiuni	18
TOTAL	139

Sursa datelor: Baza de date AMPOCU

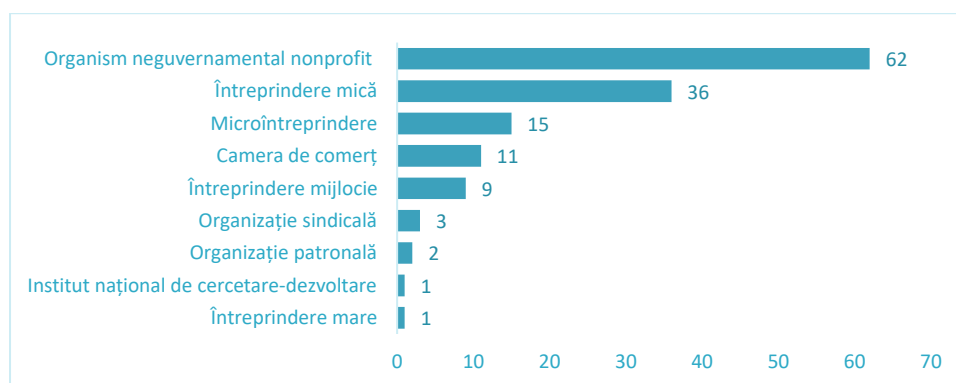
741. Analizând regiunile de implementare ale proiectelor rezultă că unele regiuni sunt vizate de un număr mai mare de proiecte față de altele. De exemplu Regiunea Sud-Muntenia este vizată de 68 de proiecte, în timp ce regiunea Vest este vizată de 37 de proiecte. Fiecare regiune a fost vizată astfel:

- Regiunea Sud-Muntenia = 68
- Regiunea Centru = 67
- Regiunea Sud-Est = 62
- Regiunea Nord-Est = 51
- Regiunea Sud-vest Oltenia = 49
- Regiunea Sud-Vest = 47
- Regiunea Vest = 37

Regiunea București-Ilfov a fost exceptată de la finanțare, iar ITI Delta Dunării nu a fost vizată de finanțare.

742. Din perspectiva tipologiei de beneficiari, se constată că cei mai mulți beneficiari sunt organizații de tip neguvernamental (62), urmate de întreprinderi mici (36), microîntreprinderi (15) și camere de comerț (11). Alte tipuri de beneficiari: organizații sindicale (3), organizații patronale (2), Institut național de cercetare-dezvoltare (1) și întreprindere mare (1).

Figură 37. Tipuri de beneficiari din cadrul Temei 2

Sursa: Prelucrări ale evaluatorilor, pe baza datelor din sistemul MySMIS

743. Din perspectiva localizării beneficiarilor (respectiv după sediul social al acestora) se constată că cei mai mulți beneficiari sunt din regiunea București – Ilfov (45), Sud-Vest Oltenia (23), Nord-Est (18), Sud-Est (13), Nord-Vest (12), Centru (11), Sud-Muntenia (10), Vest (8).

744. Pandemia SARS-COV-2 a generat o serie de întârzieri în implementarea proiectelor din cauza restricțiilor impuse. Astfel, un număr considerabil de beneficiari au solicitat prelungirea implementării proiectelor. Un alt motiv care a condus la nevoia de a prelungi proiectele a fost clarificarea AM POCU din data de 19.04.2022 cu privire la modul de atingere a indicatorului 4S111.

3.3.2.2. Realizări, rezultate și gradul de îndeplinire a obiectivelor programului

745. Un prim pas în analiza și măsurarea impactului brut și a impactului net (contribuția) este cunoașterea realizărilor și rezultatelor efectiv produse, respectiv generate de intervenții, ca premisă și condiție în lanțul rezultatelor pentru generarea efectelor pe termen lung, a impactului.

746. O scurta analiză a indicatorilor de realizare aferenți OS 6.12, așa cum rezultă din baza de date cu indicatori, arată faptul că gradul mediu de atingere a indicatorilor de realizare este de 43%.

Tabel 28. Gradul de atingere a țintelor indicatorilor de realizare la data de 30.04.2023

Indicatori de rezultat OS 6.12	Ținta 2023 conform POCU	Valoare corespunzătoare țintelor proiectelor contractate (2022)	Valoare realizată raportată în SMIS (2023)	Grad de îndeplinire: rezultate raportate la valoare cumulată a țintelor din proiectele contractate*	Grad de îndeplinire: realizări raportate la valoare țintă program 2023**
4S110. Persoane certificate urmare a sprijinului acordat, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani	45.969	48.818	32.418	66%	71%
4S111. Persoane care își găsesc un loc de muncă urmare a sprijinului primit, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani	37.884	33.480	11.834	35%	31%
4S112. Persoane care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant, din care: persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/persoane cu vârsta peste 40 de ani	7.569	5.964	2.070	35%	27%

Sursa: Prelucrări ale evaluatorilor, pe baza datelor din sistemul MySMIS

747. O scurta analiză a indicatorilor de realizare aferenți OS 6.12, așa cum rezultă din baza de date cu indicatori, arată faptul că țintele propuse prin program au perspectivele de a fi atinse doar în cazul indicatorului 4S110, respectiv șanse relativ scăzute de atingere a țintelor pentru indicatorii 4S111 și 4S112. În cazul indicatorului 4S110, gradul de realizare de 71% se bazează pe o contribuție de 79% a proiectelor finalizate și o perspectivă de atingere a încă 13% pe baza valorilor din proiectele aflate încă în implementare.

748. Discuțiile cu beneficiarii în cadrul studiilor de caz și atelierelor de lucru au scos în evidență dificultățile întâmpinate în atingerea indicatorului 4S111. A fost necesară o readaptare a proiectelor în etapa de implementare pentru a răspunde nevoilor pieței muncii, dar și pentru a putea atinge indicatorul 4S111.

749. Clarificarea AM POCU din 19.04.2022 cu privire la modul de raportare a indicatorului **4S111 - Persoane care își găsesc un loc de muncă urmare a sprijinului primit** a creat probleme cu privire la atingerea acestui indicator: „În vederea atingerii indicatorului 4S111, conform fișei din Ghidul Indicatorilor POCU, se vor înregistra și se vor raporta doar participanții care, în termen de 4 săptămâni de la ieșirea din operațiune, pot face dovada deținerii unui loc de muncă.” Din cauza acestei cerințe, beneficiarii nu au putut raporta

participanții care au făcut dovada deținerii unui loc de muncă într-un termen mai mare de 4 săptămâni de la ieșirea din operațiune. Au existat persoane și-au găsit mai greu un alt loc de muncă, interviurile pentru angajare au durat uneori și 2-3 luni până la când au fost acceptați, au trecut prin mai multe filtre până au fost acceptați, au fost incluși în programe de intershipuri etc.

750. Beneficiarii s-au confruntat cu dificultăți în dovedirea contribuției anumitor categorii de GT la atingerea indicatorului 4S111 – cazuri particulare/exceptii. Spre exemplificare:

- Anumite categorii de persoane sunt eligibile pentru a fi înscrise în GT (de exemplu cadre didactice, funcționari publici, personal din sănătate etc), au nevoie de formare profesională, însă în cazul acestor categorii promovarea în carieră nu este posibilă (legislație specifică). Nu pot fi operate modificări salariale, nu poate fi schimbată încadrarea, nu pot fi aduse completări/modificări la fișa postului etc. Astfel, deși au beneficiat de FPC aceste persoane nu au putut contribui la atingerea indicatorului 4S111.
- Cazul Agentului de securitate competiții sportive (cod COR 541413). Cursul se adresează personalului de pază cu experiență profesională (dețin atestat profesional), precum și conducătorilor societăților specializate de pază și protecție, care doresc specializarea personalului pentru a efectua activități specifice pe timpul asigurării măsurilor de ordine, paza și protecție a participanților la manifestările sportive, prevăzute în Legea nr. 4/2008. Nu există această meserie, însă este o oportunitate pentru participanții la aceste cursuri deoarece au dobândit competențe în plus. Din punct de vedere al avansării în carieră – acești agenți nu pot fi angajați, dar sunt plătiți suplimentar în funcție de numărul de meciuri/competiții sportive la care participă. În acest caz este greu de dovedit contribuția acestora la îndeplinirea indicatorului 4S111.

751. Prin clarificarea AM POCU din 19.04.2022 lista documentelor justificative pentru raportarea indicatorului 4S111 a fost extinsă prin comparație cu ceea ce era solicitat inițial prin Ghidul Solicitantului. Colectarea documentelor justificative care atestă îndeplinirea indicatorului 4S111 a presupus eforturi foarte mari pentru de toate părțile implicate (angajat, angajator, beneficiar). Angajatorii nu au vrut să transmită documente pentru angajați invocând motive de confidențialitate etc.

3.3.2.3. Măsura în care intervențiile finanțate/efectele obținute au contribuit la creșterea participării la formare profesională continuă pentru angajați

752. Intervențiile POCU OS 6.12 au vizat creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.

753. Datele cantitative arată o creștere a participării la FPC de la 1.5% în 2014 la 5.4% în 2022. Analizând datele înregistrate în România în perioada 2014-2022 prin raportare la ciclurile de programare/implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane (POSDRU 2007-2013, POCU 2014-2020) se pot face următoarele corelări:

Tabel 29. Rata de participare la FPC 2014-2022 prin raportare la ciclurile de programare/implementare a programelor de dezvoltare a resurselor umane (POSDRU 2007-2013, POCU 2014-2020)

Rata de participare la FPC	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Media 2014-2022
UE-27 (%)	10,1	10,1	10,3	10,4	10,6	10,8	9,1	10,8	11,9	10,46
România (%)	1,5	1,3	1,2	1,1	0,9	1,3	1,0	4,9	5,4	2,07
	finalizare POSDRU		perioadă de tranziție între cele 2 exerciții de programare			implementare POCU (2020 – pandemie)				

Sursa datelor: prelucrările și corelările autorilor realizate pe baza datelor din Eurostat

754. Deși datele arată o creștere semnificativă în România în 2022 față de 2014, această creștere a participării la FPC este corelată cu ciclurile de finanțare și disponibilitatea finanțării din fonduri UE. În România, anul 2014 (cu valoarea maximă de 1.5%) este încă an de implementare pentru POSDRU, în timp ce următorii ani înregistrează scăderi ale ratelor de participare, pe fondul finalizării POSDRU și demarării POCU. Astfel,

rata de participare la FPC ajunge la un minim de 0.9% în 2018, cu o ușoară tendință de creștere în 2019 ajungând la 1.3%, fiind demarate primele proiecte finanțate din POCU. În 2020, deși erau în implementare proiecte finanțate din POCU, se înregistrează o scădere a ratei de participare față de 2019 din cauza pandemiei. Perioada 2021-2022 este marcată de implementarea unui număr mare de proiecte POCU, perioadă în care s-au înregistrat îmbunătățiri în ceea ce privește creșterea participării la învățarea în rândul adulților. Astfel, rata de participare a adulților la învățare în ultimele 4 săptămâni a ajuns la 4.9% în 2021 crescând la 5.4% în 2022, fiind mult mai mare decât în anii precedenți, dar încă mai scăzută decât în majoritatea celorlalte state membre (media UE: 11.9 %).

755. În general beneficiarii au respectat cerințele din ghid, fiind implicate în medie aprox. 650 de persoane/proiect. De asemenea, beneficiarii au fost respectat cerințele cu privire la procentul de persoane cu nivel scăzut de calificare, persoane din mediul rural, persoane cu vârsta peste 40 de ani (min. 30% din GT vizează aceste categorii). În cadrul proiectelor au fost organizate cursuri de formare profesională în domenii foarte diverse, dar și evaluare și certificare de competențe. La momentul realizării evaluării proiectele erau în diverse stadii (finalizate, în curs de finalizare, în implementare, în curs de prelungire). Din cele 140 de proiecte au rezultat până la data de 30.04.2023 peste 32.418 persoane certificate urmare a sprijinului acordat, din care 9166 persoane peste 40 ani. Astfel, finanțarea POCU a avut o contribuție majoră la creșterea ratei de participare la FPC.

756. La design-ul intervenției POCU OS 6.12 a fost avută în vedere și recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale, fapt ce a condus la creșterea activității centrelor de evaluare-certificare. Numărul persoanelor evaluate și certificate a crescut de 9,500 în 2019 la 11,000 în 2022. În 2020 activitatea centrelor a fost diminuată de restricțiile impuse de pandemia Covid, urmată de o creștere începând cu 2021 (sursa datelor: ANC).

757. Din perspectiva beneficiarilor de finanțare (studii de caz, ateliere de lucru), principalele efecte ale OS 6.12 sunt următoarele:

- Participarea crescută la programele de formare profesională continuă, cu accent pe adulții cu nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 de ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale, ceea ce era scopul propus de obiectivul POCU. Beneficiarii consideră că numărul mare de proiecte finanțate și persoanele implicate au avut **un impact semnificativ în creșterea participării la formarea profesională continuă**.
- Recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale au fost foarte căutate și au reprezentat un **efect pregnant al intervențiilor**. Beneficiarii au arătat un interes ridicat pentru această activitate.
- Activitățile de formare au dus la îmbunătățirea statutului pe piața muncii prin dezvoltarea atât a abilităților de bază și transversale, cât și a competențelor antreprenoriale, atât profesionale, cât și non-profesionale. Totuși, în contextul socio-economic dificil din perioada implementării proiectelor, reticența angajatorilor în promovarea în carieră a fost o provocare.
- Proiectele finanțate din OS 6.12 au contribuit la dezvoltarea competențelor angajaților prin programe de formare, certificare și consiliere. **Acest efect a fost mediu în amploare**.
- Corelarea competențelor angajaților cu cerințele pieței muncii prin acțiuni de consiliere, formare profesională și certificare a fost un efect direct al intervenției OS 6.12. Programele de consiliere profesională și tutorat au **avut un impact puternic privind îmbunătățirea accesului la informații și oportunități** de formare, mai ales în cazul celor mai în vârstă, cei cu nivel educațional scăzut și cei din mediul rural. Modalitățile inovative de consiliere și tutorat au variat de la un beneficiar la altul și au inclus sesiuni de grup, sesiuni individuale, workshop-uri interactive și platforme de e-learning.
- Proiectele au contribuit la creșterea competitivității angajatorilor prin dezvoltarea competențelor angajaților, fiind **un efect direct și pregnant** al intervenției OS 6.12.
- Activitățile finanțate au condus la **crearea sau dezvoltarea unor parteneriate**, dar într-un mod limitat. Beneficiarii consideră că acesta nu a fost scopul principal al OS 6.12.
- Aceste efecte evidențiază importanța și beneficiile proiectelor finanțate prin OS 6.12, în sprijinirea dezvoltării competențelor profesionale și creșterii accesului la formare continuă pentru adulții cu nevoi speciale, din zone defavorizate și pentru cei aflați într-o etapă avansată a carierei. Totuși, există provocări de abordat

pentru a maximiza impactul acestor intervenții și pentru a promova o corelare mai eficientă între cerințele pieței muncii și competențele angajaților.

758. Din perspectiva beneficiarilor de FPC (sondaj realizat în rândul GT, N=650) principalele efecte ale OS 6.12 sunt următoarele:

Aprox. 40% dintre respondenți au urmat cursuri perfecționare/specializare, aprox. 30% cursuri de calificare/recalificare și aprox. 30% cursuri de inițiere. Cursurile au vizat tematici foarte diverse.

57.69% dintre respondenți au apreciat că participarea la cursuri de FPC a fost foarte utilă, iar pentru 38.77% a fost utilă. Procentul celor care au considerat că participarea nu le-a adus beneficii este scăzut – pentru 2.46% dintre respondenți participarea la cursuri de FPC a fost foarte puțin utilă și numai pentru 1.08% dintre respondenți a total inutilă.

Participarea la cursurile de Formare Profesională Continuă (FPC) a fost considerată benefică de către majoritatea respondenților, iar aceștia au resimțit următoarele efecte:

- Dobândirea de competențe noi a fost menționată de 78.00% dintre respondenți. Acest lucru indică că cursurile de FPC au contribuit semnificativ la dezvoltarea competențelor și cunoștințelor profesionale ale participanților, adăugându-le noi abilități în domeniul lor de activitate.
- Dezvoltarea de abilități noi a fost remarcată de 74.31% dintre participanți. Acest aspect sugerează că proiectele au contribuit și la dezvoltarea abilităților practice și soft skills-urilor, care sunt esențiale pentru performanța eficientă pe piața muncii.

Acestea sunt urmate de efecte legate de:

- Creșterea productivității muncii a fost identificată ca un efect direct al participării la cursurile organizate în cadrul proiectelor de către 29.23% dintre respondenți. Prin dobândirea de competențe și abilități noi, participanții devin mai eficienți și capabili să contribuie mai mult la succesul organizației în care lucrează.
- Creșterea competitivității pe piața muncii a fost menționată de 27.54% dintre respondenți. Participarea la cursurile le oferă acestora un avantaj competitiv în căutarea și păstrarea unui loc de muncă într-un mediu tot mai competitiv și în schimbare constantă.

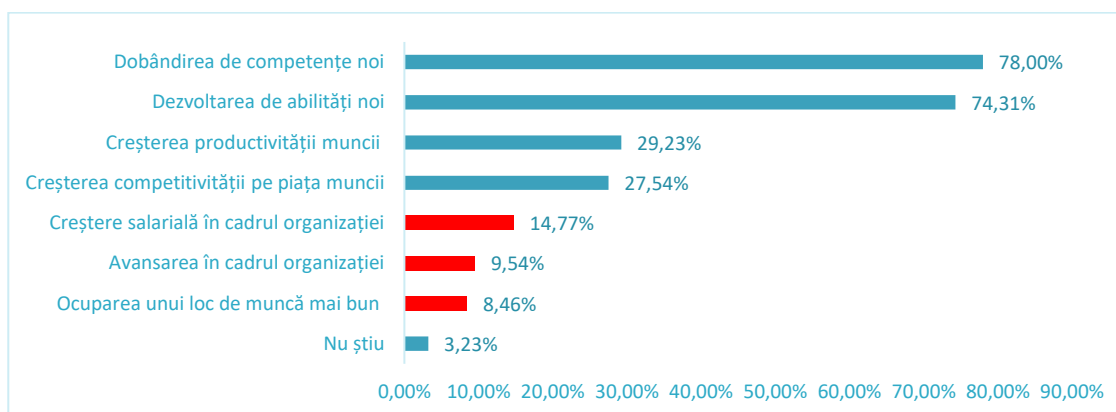
Cele mai puțin resimțite efecte sunt cele legate de:

- Creșterea salarială în cadrul organizației a fost menționată de doar 14.77% dintre respondenți. Acest lucru poate indica faptul că, deși cursurile aduc beneficii în dezvoltarea competențelor, impactul său direct asupra creșterii salariale poate fi mai limitat, depinzând de politica internă a organizației.
- Avansarea în cadrul organizației a fost remarcată de 9.54% dintre participanți. Acest aspect poate fi influențat de mai mulți factori, inclusiv de oportunitățile de carieră disponibile în cadrul organizației și de alte criterii de promovare.
- Ocuparea unui loc de muncă mai bun decât cel actual a fost menționată de 8.46% dintre respondenți. Aceasta poate indica că, deși cursurile de formare pot spori competențele, schimbarea locului de muncă sau găsirea unui loc de muncă mai bun depinde și de alte factori și contexte externe.

759. În ansamblu rezultatele sondajului indică faptul că majoritatea participanților au perceput efecte pozitive, ale participării la cursurile de formare profesională continuă din cadrul proiectelor și au apreciat beneficiile acestora în ceea ce privește dezvoltarea competențelor și abilităților noi, contribuind astfel la îmbunătățirea performanței profesionale și a competitivității pe piața muncii. Cu toate acestea, efectele legate de aspecte salariale sau avansarea în carieră pot fi mai puțin resimțite în mod direct de către participanți, influențându-se și de alte factori din mediul de lucru și de politica organizației. Aceste informații pot fi utile pentru îmbunătățirea programelor de formare profesională continuă și adaptarea lor la nevoile și așteptările beneficiarilor.

760. Trebuie remarcat că, deși majoritatea respondenților la sondajul realizat în rândul GT au resimțit pozitiv efectele cursurilor asupra dezvoltării lor profesionale, mult mai puțini sunt cei care menționează schimbări ale statutului lor la nivelul companiei, comparativ cu statutul lor anterior, așa cum se poate vedea și din figura următoare:

Figură 38. Efectele participării la cursuri de FPC (sondaj în rândul GT, N=650)

Sursa: prelucrările autorilor

761. Analiza de impact prin metode contrafactice a fost realizată în contextul prezentei evaluări într-o manieră complementară analizei prin metode calitative cu scopul de a oferi o perspectivă cantitativă, riguroasă asupra impactului intervențiilor POCU OS 6.12. Astfel evaluarea cantitativă prin metode contrafactice și-a propus să ofere informații cu privire la profilul beneficiarilor de cursuri de FPC și impactului net al parcurgerii cursurilor de FPC asupra salariului angajaților.

Principalele rezultate analizei contrafactice de impact indică următoarele:

- Analiza datelor asupra grupului finanțat a permis identificarea unui **profil al salariatului din grupul țintă**. Acești salariați au o mare diversitate de ocupații, care nu sunt întotdeauna direct legate de sectoarele în care aceștia au urmat cursuri; aceste ocupații care presupun competențe (studii) medii sau primare dar și studii superioare (de exemplu: jurist, director, preot, profesor); salariații din acest grup sunt în majoritate femei; au o vârstă medie de peste 45 de ani, ceea ce sugerează o experiență de muncă mai îndelungată, și, de asemenea, o vechime în muncă mai mare; salariații au un venit brut mediu de 3500 RON; provin în mare parte din mediul urban, din județele mai dezvoltate din estul țării, precum: Iași, Galați, Constanța, Bacău. Prin aceste caracteristici, datele sugerează că acești angajați au capacitatea de a urma și absolvi cu succes cursurile de FPC din proiect, și de a contribui decisiv la atingerea indicatorilor de proiect, respectiv la **creșterea ratei participării la FPC**. Prin urmare, indicatorii de rezultat urmăriți sunt realizați cu succes.
- Rezultatele analizei de impact arată că obiectivele stabilite au fost parțial atinse, deoarece **nu se poate identifica un impact net asupra salariului sau asupra tipului de contract**. Există un decalaj mediu al venitului de 865 RON în favoarea grupului susținut. Cursurile urmate nu au o legătură directă cu domeniul de activitate curentă a participanților, ceea ce scade șansele găsirii unor locuri de muncă care să valorifice cunoștințele dobândite la curs. Mai mult, salariile din domeniile de activitate asociate profilului cursurilor parcurse sunt semnificativ mai mici decât cele ale grupului finanțat, la momentul 2023. Prin urmare este puțin probabil ca persoanele care au beneficiat de FPC să renunțe la locul actual de muncă în favoarea unuia mai slab remunerat.
- Intervenția pare să fi avut ca principal obiectiv creșterea ratei de participare la FPC, fără a se face eforturile necesare pentru a identifica potențialii participanți care să valorifice cunoștințele dobândite. De altfel, acest deziderat este dificil de atins de către entitățile aplicante, deoarece criteriile de eligibilitate nu au încurajat acest tip de selecție, iar implementarea proiectelor s-a făcut cu întârziere, la finalul exercițiului financiar. Mai mult, rezultatele sugerează că pentru succesul acestor intervenții **trebuie asigurată o potrivire mai bună a competențelor și nevoilor inițiale cu tipul de curs oferit**. Acest lucru se poate atinge prin implicarea angajatorilor în procesul de instruire, pentru a se răspunde deopotrivă nevoilor angajaților și angajatorilor. Prin acțiunile specifice, intervenția adresează doar un segment al pieței muncii, cel al ofertei, și nu abordează cererea de forță de muncă, respectiv nevoile angajatorilor. Această nepotrivire pe care o evidențiază datele statistice **limitează impactul intervenției**. Analiza pe datele cele mai recente din partea a doua a anului 2022 sugerează **un posibil impact asupra angajabilității**: există persoane care au semnat contracte de muncă odată cu derularea cursurilor și care au ocupații similare cu cursurile de FPC urmate. Valabilitatea acestei constatări trebuie confirmată de analize viitoare.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 2

762. Proiectele finanțate în cadrul acestui obiectiv au avut efecte importante cu privire la dezvoltarea competențelor și abilităților noi, contribuind astfel la îmbunătățirea performanței profesionale și a

competitivității pe piața muncii. Cu toate acestea, efectele legate de aspecte salariale sau avansarea în carieră pot fi mai puțin resimțite în mod direct de către participanți, influențându-se și de alți factori din mediul de lucru și de politica organizației. De exemplu, creșterea salarială și avansarea în carieră pot depinde și de politica de personal a companiei sau de disponibilitatea de poziții mai avansate în organizație.

763. Proiectele finanțate în cadrul OS 6.12 au avut o contribuție importantă la creșterea ratei de participare la Formare Profesională Continuă (FPC). Numărul mare de participanți la cursurile de FPC organizate în cadrul acestor proiecte demonstrează interesul și implicarea beneficiarilor în dezvoltarea competențelor profesionale.

764. Cu toate acestea, nu s-a putut identifica un impact net asupra creșterii salariale sau a schimbării statutului pe piața muncii ca urmare directă a participării la aceste cursuri. Acest aspect poate fi influențat de mai mulți factori, inclusiv de politica salarială a companiilor și de alte condiții economice.

765. Un alt efect direct al proiectelor finanțate în cadrul acestui obiectiv specific este recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale. Acest aspect este important pentru a valida și valorifica cunoștințele și competențele dobândite în afara sistemului formal de învățământ, contribuind astfel la dezvoltarea profesională a participanților și la creșterea încrederii în abilitățile dobândite.

3.3.2. ÎE 3. Efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Datele colectate indică faptul că proiectele au produs și efecte pozitive neintenționate, astfel ipoteza de cercetare fiind validată.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

766. Majoritatea rezultatelor și efectelor obținute ca urmare a intervenției POCU în domeniul formării profesionale se înscriu în cadrul rezultatelor și efectelor planificate ale acestei intervenții:

- creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.

767. Cercetarea a evidențiat efecte ne-anticipate legate de participarea la FPC. Perspectivele beneficiarilor sunt diferite în funcție de experiențele avute la implementarea proiectelor, de tipologia de GT, de angajatorii cu care au intrat în contact.

768. Astfel, faptul că a existat un interes extrem de crescut al beneficiarilor pentru acest tip de intervenții (numărul foarte mare de proiecte depuse în cadrul apelului 726 a condus la creșterea finanțării de la 60 mil euro la aprox. 130 mil euro) a generat un număr foarte mare de persoane care au beneficiat de formare profesională continuă și persoane care au beneficiat de recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale. Datorită condițiilor impuse de ghidul solicitantului cu privire la implicarea anumitor categorii de GT, respectiv minim 30% din GT - persoane cu nivel scăzut de calificare/persoane din mediul rural/ persoane cu vârsta peste 40 de ani, rezultă și un număr mare de persoane din aceste categorii cu risc crescut pe piața muncii care au beneficiat de formare profesională.

769. Din sondajul realizat în rândul GT - beneficiari de FPC (N=650), pe lângă efectele planificate, au rezultat și **alte efecte pozitive:**

- Cursurile la care au participat au contribuit la **creșterea încrederii în propria persoană**, la **îmbunătățirea relației cu colegii de muncă**, la **deschiderea interesului pentru a urma și alte cursuri** sau chiar la **încurajarea deschiderii propriei afaceri**. Pentru alții schimbul de experiență cu alți cursanți sau activitatea practică din altă țară au fost considerate foarte interesante și utile.
- 97.54% dintre respondenții la sondaj **ar participa, în viitor, la alte cursuri de formare profesională**, fie pentru aprofundarea cunoștințelor și perfecționarea deprinderilor din domeniul lor de activitate, fie pentru a

dobândi competențe noi din alte domenii, fie ca hobby. Tematicile indicate sunt foarte diverse (energie regenerabilă, IT, management de proiect, accesare fonduri UE, achiziții publice, resurse umane, educație, asistență socială, asistență psihologică, management, limbi străine, financiar-contabil, fiscalitate, audit, comunicare, dezvoltare personală, sănătate, protecție civilă, SSM, PSI, GDPR, antreprenoriat, formator, dezvoltare durabilă, protecția mediului, marketing, calificări diverse).

770. Din atelierile de lucru cu beneficiarii TE2 și din studiile de caz s-au evidențiat efecte pozitive, dar și unele efecte negative.

Exemple de **alte efecte pozitive** înregistrate prin proiectele finanțate se referă la:

- Un efect neintenționat pozitiv este legat de **schimbarea mentalității la nivel atât de angajat cât și de angajator**.
*„În cazul proiectului implementat de către **Wind Power Energy SRL** a crescut numărul de persoane certificate pentru meseria de Instalator panouri fotovoltaice. A existat un interes foarte mare pentru cursurile de specializare pentru Instalator panouri fotovoltaice și au fost suplimentate locurile pentru acest curs. În anul 2021, când a fost semnat contractul de finanțare, exista o reticență în rândul persoanelor care lucrează în industria minieră cu privire la industria energiei regenerabile. Firmele din domeniul energiei regenerabile erau privite ca „cei care ne vor lua locurile de muncă din minerit”. În prezent, în urma evenimentelor desfășurate în cadrul proiectului și a informațiilor și materialelor diseminate, foarte mulți mineri s-au înscris în grupul țintă și au participat la cursurile disponibile în cadrul proiectului, cererea de reconversie fiind din ce în ce mai mare în zona Valea Jiului. Acum minerii privesc firmele din domeniul energiei regenerabile ca un potențial partener care le poate oferi noi locuri de muncă în condiții de siguranță, atât în România cât și în străinătate și cu beneficii financiare mari.”*
- **Persoanele participante la programele de FPC capătă curaj și încredere** în propriile forțe prin parcurgerea cursului și susținerea examenului. Ținând cont de nivelul de studii scăzut al unora dintre participanți, este util să-și depășească această condiție, să se obișnuiască să susțină un examen atât scris, cât și practic.
- Impactul pozitiv al **programelor de formare cu implementare TIC în procesul de formare, are un efect indirect asupra calității vieții și a nivelului economic național**. Adică programele de formare care utilizează instrumentele TIC în procesul de predare-învățare-evaluare **dezvoltă la cursanți competențe de utilizare a noilor tehnologii digitale** (tendențele de digitalizare fiind tot mai accentuate). Aceste competențe se dovedesc a fi esențiale pentru cariera profesională ulterioară a acestor cursanți, ceea ce conduce la creșterea economică pe termen lung.
- Participarea la FPC are impact pozitiv pe termen lung asupra **reducerii șomajului**. Persoanele cărora le-au fost certificate competențele (fie prin participare la FPC, fie prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale) sunt mult mai competitive pe piața muncii, se pot adapta mult mai ușor schimbărilor etc.
- **Creșterea stabilității forței de muncă în cadrul companiei** este un alt efect pozitiv. Obținerea unei calificări sau dobândirea de competențe noi a dus la stabilitate pe post, fluctuația de personal fiind diminuată în cazul unor angajatori.
*„La finalul celor 2 proiecte implementate am realizat analize de impact (chestionar aplicat la nivel de angajatori și la nivel de angajați). Analizele au evidențiat că **după parcurgerea cursurilor migrația forței de muncă din cadrul companiilor a scăzut de la aprox. 20% la 10%**. De exemplu din 293 de tâmplari după parcurgerea cursurilor au migrat numai 23 de angajați, ceea ce reprezintă mai puțin de 10% față de perioadele anterioare când era peste 20%.” (beneficiar POCU OS 6.12).*
- **Participarea firmelor la proceduri de achiziții publice pentru diverse lucrări/servicii cu angajați calificați și certificați** înseamnă oferte mult mai competitive, la evaluare acestea obținând punctaje mult mai bune decât alți competitori. Resursele umane calificate și competente cresc șansele de reușită la procedurile de achiziții publice și dovedesc capacitatea acestora de a executa lucrări/presta servicii de calitate.
- La unii dintre angajatori s-a observat **creșterea preocupării managementului de a crea mecanisme proprii de certificare a competențelor angajaților**.
- Un alt efect pozitiv este legat de beneficiarii de finanțare POCU OS 6.12. Cu ocazia acestor proiecte unii **beneficiari au devenit chiar ei centre de evaluare și certificare a competențelor**, ceea ce a fost în beneficiul proiectului și persoanelor GT.

Pe lângă efectele pozitive există și **efecte negative**, cum ar fi:

- **Migrarea angajaților de la un angajator la altul sau în străinătate** după ce au beneficiat de formare prin proiectele POCU și au dobândit o calificare este principalul efect negativ resimțit de angajatori. În acest caz angajatorii, care au fost deschiși și au acceptat un parteneriat cu beneficiarul proiectului, „*au avut mai mult de pierdut decât de câștigat*”. Se creează un dezechilibru creat de migrarea propriilor angajați.
- Unii dintre angajatori refuză să-și califice personalul, chiar dacă cursurile sunt gratuite. Angajatorii preferă personal necalificat pentru că în felul acesta nu apare **riscul ca angajații să migreze către alți angajatori** odată ce obțin o calificare.
- În ceea ce privește angajatorii de renume din domeniul construcțiilor, bricolajelor, hipermarketurilor etc., aceștia preferă instruirea personalului la locul de muncă, nefiind interesați de astfel de proiecte și parteneriate. Aceștia consideră că prin astfel de acțiuni **crește riscul de a pierde personalul angajat** odată ce aceștia obțin o calificare sau certificare a competențelor.
- Multe persoane din mediul rural au obținut o calificare care nu le folosește la angajare în zona de unde provin, deoarece nu există angajatori care să activeze în domeniile respective. Acelor persoane fie nu li se îmbunătățește cu nimic statutul pe piața muncii, fie sunt nevoite să **părăsească localitățile de unde provin** pentru a-și găsi un loc de muncă. În felul acesta se poate produce o **depopulare a mediului rural în favoarea celui urban**.
- Un alt efect negativ este generat de condiția de eligibilitate a GT din ghidul solicitantului cu privire la vârstă – peste 25 de ani dar sub 65 de ani. Imposibilitatea înscrierii în GT a persoanelor cu vârsta sub 25 de ani a condus la pierderea unui segment important de grup țintă, segment cu mai mari nevoi de calificare. Deși angajatorii aveau persoane angajate sub 25 de ani cu nevoi de calificare acestea au putut fi înregistrate în proiect din cauza constrângerilor din ghid. În acest caz nevoile angajaților sub 25 de ani și ale angajatorului nu au fost atinse. De asemenea, o astfel de situație la nivelul unui angajator poate duce la **situații de discriminare la nivel de angajator în ceea ce privește angajații** – cei peste 25 de ani beneficiază de activitățile proiectului, în timp ce cei sub 25 de ani nu sunt eligibili deși ambii realizează aceeași muncă în cadrul companiei.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 3

771. Pe lângă efectele planificate ale intervenției există totuși și anumite efecte mai puțin planificate și totodată un efect de propagare foarte important și de amploare în ceea ce privește participarea la FPC.

772. Principalele efecte pozitive înregistrate prin proiectele finanțate se referă la schimbarea mentalității la nivel atât de angajat cât și de angajator cu privire la FPC, creșterea stabilității forței de muncă în cadrul companiei, creșterea încrederii în propria persoană, îmbunătățirea relației cu colegii de muncă, deschiderea interesului pentru a urma și alte cursuri în viitor sau chiar încurajarea deschiderii propriei afaceri. Persoanele cărora le-au fost certificate competențele (fie prin participare la FPC, fie prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale) sunt mult mai competitive pe piața muncii, se pot adapta mult mai ușor schimbărilor etc. ceea ce are impact pozitiv pe termen lung asupra reducerii șomajului. Un alt efect pozitiv constă în creșterea preocupării unor angajatori de a crea mecanisme proprii de certificare a competențelor angajaților. Impactul pozitiv al programelor de formare cu implementare TIC în procesul de formare, are un efect indirect asupra calității vieții și a nivelului economic național. Cu ocazia acestor proiecte unii beneficiari au devenit chiar ei centre de evaluare și certificare a competențelor, ceea ce este un efect pozitiv.

773. Pe lângă efectele pozitive există și efecte negative. Migrarea angajaților de la un angajator la altul sau în străinătate după ce au beneficiat de FPC și au dobândit o calificare este principalul efect negativ resimțit de angajatori. Un alt efect negativ este legat de depopularea mediului rural în favoarea celui urban, persoanele fiind nevoite să părăsească localitățile de unde provin pentru a-și găsi un loc de muncă în calificarea obținută. Deși apelul s-a adresat angajaților totuși nu toți angajații au avut acces la FPC, ci numai cei cu vârsta de peste 25 de ani fapt ce poate duce la situații de discriminare la nivel de angajator în ceea ce privește angajații.

3.3.2. ÎE 4. Efectul de propagare

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Raportat la ipoteza de cercetare se constată că, datele și informațiile obținute prin cercetarea de teren, oferă argumente pentru validarea ipotezei. Efectele proiectelor se propagă în afara ariei de acțiune a intervențiilor și asupra altor grupuri.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

774. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe identificarea precondițiilor și factorilor care asigură propagarea efectelor în afara ariei de acțiune a intervențiilor, către alte grupuri țintă. Încă din etapa de pregătire a proiectelor beneficiarii au prevăzut acțiuni/activități care să asigure transferabilitatea efectelor către alte regiuni și alte grupuri țintă. Studiile de caz, atelierelor de lucru, sondajele realizate în rândul angajaților și în rândul GT au evidențiat **efecte care se vor propaga în afara ariei de acțiune a intervențiilor**.

775. Opiniile colectate cu prilejul realizării studiilor de caz și atelierelor de lucru relevă opinia larg împărtășită, potrivit căreia proiectele au generat efecte propagate în comunități și organizații. Aceste efecte se manifestă prin creșterea gradului de conștientizare, atât la nivelul angajaților, cât și la nivelul angajatorilor, cu privire la nevoia de formare profesională continuă în contextul dinamic al pieței muncii și mediului concurențial tot mai acerb.

776. Prin acțiunile de informare și conștientizare cu privire la importanța FPC se deschid perspective noi și la nivelul altor persoane din comunitate, altor angajați, angajatori, furnizori de formare, centre de evaluare și certificare a competențelor, companii de recrutare forță de muncă etc. Acest efect de propagare este foarte important și de amploare în ceea ce privește avantajele participării la FPC pe scară largă, la nivel național. Pe o piață din ce în ce mai competitivă dobândirea de competențe și dezvoltarea de abilități noi este extrem de importantă atât pentru angajați cât și pentru angajatori. Participarea la FPC oferă noi oportunități de dezvoltare profesională și o adaptabilitate mai mare la cerințele tot mai dinamice din piața muncii. Companiile care vor dispune de angajați cu competențe și abilități ridicate vor fi mult mai competitive pe piață.

777. În cadrul proiectelor au fost dezvoltate diverse instrumente, mecanisme, platforme etc, acestea putând fi aplicate și altor grupuri țintă din alte zone. Prin intermediul proiectelor beneficiarii și-au lărgit aria domeniilor în care oferă cursuri de formare profesională, au dezvoltat instrumente de consiliere sau au creat platforme de e-learning pe care doresc să le utilizeze în continuare în alte comunități, regiuni. Cu ocazia acestor proiecte unii beneficiari au devenit centre de evaluare și certificare a competențelor și continuă să ofere astfel de servicii celor interesați, având în vedere interesul mare pentru această activitate. La nivelul beneficiarilor există dorința de a continua aceste proiecte și de a dezvolta altele noi pentru alte grupuri țintă.

778. Un alt efect propagat important al intervențiilor POCU OS 6.12 se referă la transmiterea cunoștințelor de la membrii grupului țintă către alte persoane din comunitate sau colegi din organizație care nu au participat la intervenții. Persoanele participante la activitățile de consiliere, la cursurile de FPC, la vizitele de schimb de experiență în state UE vor putea face transfer de cunoștințe către alți colegi din organizație, vor pune la dispoziția acestora informații, suporturi de curs, materiale din vizitele de schimb de experiență etc. Membrii grupului țintă sunt un vector de propagare a efectelor prin valorificarea cunoștințelor și experiențelor căpătate ca urmare a intervențiilor de care au beneficiat, crescând accesul altor grupuri interesate la informații actualizate și inovatoare.

779. Pe lângă rezultatele directe ale proiectelor, s-a pus un accent deosebit și pe transferabilitatea acestora în comunitate, îndreptate spre grupul țintă vizat, dar și către alte categorii posibile de grup țintă. Rezultatele proiectelor, bunele practici, lecțiile învățate, ghidurile și analizele de impact vor fi diseminate către alte instituții de profil, alți angajatori sau alte entități din regiune. Va fi diseminat know-how-ul aferent susținerii, promovării și dezvoltării conceptului de învățare pe tot parcursul vieții, demonstrând funcționalitate practică. Acestea vor fi realizate cu ajutorul parteneriatelor, prin intermediul multiplicatorilor de informație sau a punctelor regionale de sprijin, etc.

780. Creșterea calității resurselor umane transpusă în creșterea calității produselor/serviciilor se reflectă în avantaje financiare la nivelul companiei și în final la nivelul comunității, regiunii. Furnizarea de produse/servicii de calitate satisfac nevoile clienților actuali, dar atrag clienți noi și duc la extinderea pe noi piețe. Astfel, efectele proiectelor depășesc cu mult aria intervențiilor, acestea fiind resimțite de către beneficiarii de servicii sau de către cei care achiziționează produsele respective.

781. Unii dintre angajatori doresc să dezvolte mecanisme proprii de certificare a competențelor angajaților. Această preocupare a apărut ca urmare participării angajaților la cursurile de formare profesională din cadrul proiectelor, aceasta fiind un alt efect de propagare important.

782. Având angajați mai bine pregătiți, organizația va avea un avantaj competitiv în fața concurenței. Interesul de a avea personal calificat s-a regăsit în rândul firmelor care participă la proceduri de achiziții publice de lucrări sau servicii care, pentru o ofertă competitivă au nevoie ca angajații lor să dețină calificări/certificări în domeniul lor de activitate. Resursele umane calificate și competente cresc șansele de reușită la procedurile de achiziții publice și dovedesc capacitatea acestora de a executa lucrări/presta servicii de calitate.

783. Alte grupuri vizate: Efectele vor fi resimțite de grupurile țintă ale proiectelor respective, dar se vor propaga și la nivelul altor grupuri și regiuni, cum ar fi: persoane din comunitate, angajați, angajatori, furnizori de formare, centre de evaluare și certificare a competențelor, firme de consiliere și mediere pe piața muncii, firme de recrutare a forței de muncă, clienți, contractori etc.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 4

784. A fost identificată existența unor potențiale efecte propagate ale FPC. Printre cele mai importante efecte de propagare amintim: utilizarea instrumentelor de consiliere, a platformelor de e-learning, a materialelor și suporturilor de curs în alte comunități, regiuni; transferul de cunoștințe, informații, materiale din vizitele de schimb de experiență către alți colegi din organizație; diseminarea rezultatelor proiectelor, bunelor practici, lecțiilor învățate, ghidurilor și analizelor de impact către alte instituții de profil, alți angajatori sau alte entități din regiune; furnizarea de produse/servicii de calitate către clienți etc.

785. Efectele au fost resimțite de grupurile țintă ale proiectelor respective, dar se vor propaga și la nivelul altor grupuri și regiuni, cum ar fi: persoane din comunitate, angajați, angajatori, furnizori de formare, centre de evaluare și certificare a competențelor, firme de consiliere și mediere pe piața muncii, firme de recrutare a forței de muncă, clienți, contractori etc.

3.3.2. ÎE 5. Durabilitatea efectelor

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Raportat la ipoteza de cercetare se constată că, datele și informațiile obținute prin cercetarea de teren, oferă argumente pentru validarea ipotezei. Cu toate acestea, dificultățile semnalate nu trebuie ignorate.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

786. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza efectelor intervențiilor evaluate și a contribuției lor la îmbunătățirea situației grupului țintă, precum și persistența lor în timp. Au fost analizate gradul de îndeplinire a obiectivelor (a țăintelor indicatorilor de program), impactul proiectelor finanțate asupra angajaților ca urmare a participării acestora la activitățile proiectelor (consiliere, participare la FPC sau evaluarea-certificarea competențelor). Studiile de caz, atelierile de lucru, sondajul realizat în rândul GT au evidențiat că **aceste intervenții produc efecte durabile**. Încă din etapa de pregătire a proiectelor beneficiarii au prevăzut acțiuni/ activități care să asigure sustenabilitatea și durabilitatea efectelor. De asemenea au fost avute în vedere și **potențialele obstacole în asigurarea sustenabilității acestor efecte**.

787. Pe termen lung, proiectele au efecte pozitive prin consolidarea pieței muncii, prin dezvoltarea potențialului profesional al forței de muncă din regiunile slab dezvoltate din România, precum și prin

creșterea calității muncii prestate de către angajați. Angajații formați prin proiecte vor deveni mai productivi și vor aduce un impact pozitiv în economie, aceștia vor deveni mai adaptabili, vor beneficia de strategii și metode noi de organizare și eficientizare a muncii, modalități de planificare a carierei, precum și de competențe în lucrul cu echipamente tehnologice de viitor etc.

788. Participarea GT la activitățile proiectelor a contribuit la îmbunătățirea percepției acestora cu privire la importanța FPC în contextul actual dar și al provocărilor cu care se va confrunta piața muncii în viitor. Competențele sunt vitale pentru competitivitate și capacitatea de inserție profesională deoarece schimbările structurale precum globalizarea și progresul tehnologic necesită competențe din ce în ce mai înalte și relevante pentru piața muncii, în vederea creșterii productivității și asigurării unor locuri de muncă decente. Astfel, pentru a rămâne relevant pe piața muncii pentru joburile viitorului, este extrem de importantă investirea continuă în dezvoltarea de noi competențe, dar și în îmbunătățirea celor existente. La finalul programelor angajații GT și-au manifestat interesul de a participa, în viitor, și la alte cursuri de formare profesională, fie pentru aprofundarea cunoștințelor și perfecționarea deprinderilor din domeniul lor de activitate, fie pentru a dobândi competențe noi din alte domenii, fie ca hobby, așa cum a evidențiat sondajul realizat în rândul GT (N = 650).

789. Utilizarea TIC în procesul de formare are un efect pozitiv asupra calității vieții și a nivelului economic național. Programele de formare care au utilizat TIC în procesul de predare-învățare-evaluare au dezvoltat la cursanți competențe de utilizare a noilor tehnologii digitale. Aceste competențe se dovedesc a fi esențiale pentru cariera profesională ulterioară a acestor cursanți, ceea ce conduce la creșterea economică pe termen lung.

790. Experiența acumulată la nivelul proiectelor POCU OS 6.12 va contribui la îmbunătățirea și dezvoltarea capacității beneficiarilor și partenerilor de a concepe, dezvolta și implementa activități, proiecte, acțiuni, programe în domeniul formării profesionale. La finalul proiectelor au fost realizate analize de impact, au fost elaborate ghiduri de bune practici, etc rezultate și know-how-ul obținut prin proiecte fiind diseminate către diverși factori interesați la nivel local și regional (angajatori, instituții, universități, autorități publice locale etc) pentru stimularea, replicarea și multiplicarea inclusiv la nivel național a rezultatelor proiectelor. Astfel, sustenabilitatea va fi asigurată prin continuarea activităților proiectelor de către beneficiarii și parteneri, aceștia valorificând experiențele și rezultatele pentru a dezvolta proiecte noi. Consultările cu beneficiarii au evidențiat faptul că aceștia doresc să dezvolte continuări ale proiectelor.

791. Prin prisma specificului activității lor (furnizori de formare, furnizori de servicii de consiliere și mediere pe piață muncii, centre de evaluare a competențelor, companii de recrutare etc), beneficiarii vor continua să furnizeze în piață servicii similare și după finalizarea proiectelor. Prin intermediul proiectelor beneficiarii și-au diversificat și îmbunătățit serviciile pe care le oferă, au dezvoltat instrumente, mecanisme, platforme pentru consiliere și formare profesională; și-au lărgit oferta de cursuri de formare profesională și baza de date cu experți formatori; au dezvoltat programe, suporturi și materiale de curs; s-au conectat cu cele mai noi instrumente/tehnologii și practici în domeniul FPC adaptate noilor tendințe; etc. Astfel, în perioada ulterioară finalizării proiectelor, activitățile vor fi continuate cu finanțare din surse proprii ale beneficiarilor sau din surse externe (proiecte cu finanțare nerambursabilă, taxe participare cursuri, sponsorizări, voluntariat etc.).

Exemple de bună practică:

- Beneficiarul eJobs (platforma de recrutare forță de muncă) va continua să ofere coaching membrilor GT pentru locuri de muncă. De asemenea va continua să furnizeze cursuri de IT prin Academia IT utilizând metode inovatoare de învățare.
- Beneficiarul Wind Power Energy SRL va continua pregătirea și reconversia profesională a 5,000 tehnicieni în domeniul energiei într-o perioadă de 10 ani (500 de tehnicieni/an) și a 3,000 de profesioniști în domeniul distribuției electrice (conform unui protocol semnat în anul 2019 cu autorități relevante, semnat și de Ministerul Energiei).
- Beneficiarul Asociația O Șansă pentru fiecare va crea un punct de sprijin regional care va elabora și publica un număr relevant de materiale on-line de interes pentru angajatori, angajați, dar și pentru șomeri (inclusiv șomeri de lungă durată), care vor putea fi accesate liber și gratuit de către cei interesați.

792. În baza parteneriatelor vor fi furnizate activități similare și după finalizarea proiectelor. Tot prin intermediul acestor parteneriate se vor disemina rezultatele proiectelor și către alte entități, lucru care va reprezenta o sursă de identificare a unor noi angajați care vor fi informați și conștientizați cu privire la importanța formării profesionale continue, etc. Toată logistica achiziționată în cadrul proiectelor este dedicată acestui tip de servicii (consiliere, formare etc) și va fi utilizată în continuare. Materialele și instrumentele dezvoltate în cadrul proiectelor (materiale de promovare și conștientizare, programă de curs, suport de curs, materiale curs, platforme de e-learning, instrumente de consiliere, etc) vor fi utilizate și în viitor. Atât materialele de informare-promovare FPC și derulare cursuri, cât și instrumentele pentru consiliere reprezintă rezultate ale proiectelor și constituie o resursă concretă de menținere a sustenabilității.

793. Referitor la potențialele **obstacole în asigurarea sustenabilității**, din discuțiile cu beneficiarii au reieșit următoarele:

- Schimbarea condițiilor de implementare la nivel macro (pandemia, recesiunea economică, inflația și creșterile de prețuri) este principala cauză care poate afecta sustenabilitatea efectelor.
- Din aprecierea beneficiarilor cel mai mare pericol în ceea ce privește sustenabilitatea efectelor este dat de contextul socio-economic lipsit de predictibilitate, „*firmele azi există, mâine pot să dispară*”. Datele ONRC indică o dublare a numărului de firme care și-au încheiat activitatea în 2022 (39,320 firme) față de 2014 (18,336 firme).
- Pentru unii membrii GT frecventarea cursurilor nu a adus schimbarea așteptată, așa cum indică sondajul realizat în rândul GT (N=650). Ca urmare a participării la FPS, aceștia nu au resimțit schimbări ale statutului lor la nivelul companiei, comparativ cu statutul lor anterior. Procentele celor care au resimțit astfel de schimbări (creșteri salariale, avansarea în cadrul organizației) este foarte scăzut. De asemenea procentul celor care și-au găsit un loc de muncă mai bun decât cel actual este foarte scăzut. Într-un final participarea la FPC nu a adus schimbarea așteptată fapt ce afectează sustenabilitatea.
- Lipsa apelurilor pentru a avea o continuitate a proiectelor, perioada dintre momentul pregătirii-evaluării cererilor de finanțare-contractării-implementării proiectelor mult prea mare, modificarea condițiilor socio-economice (pandemie, creșteri de prețuri, etc), modificările legislative din domeniul formării etc. sunt factori ce pot afecta sustenabilitatea proiectelor. Astfel, sustenabilitatea este amenințată de lipsa altor proiecte care să asigure o continuitate a activităților prezente.
- La nivel de angajatori opiniile cu privire la durabilitatea efectelor sunt diferite. În timp ce pentru unii angajatori obținerea unei calificări sau dobândirea de competențe noi a dus la stabilitate pe post, fluctuația de personal fiind diminuată, pentru alți angajatori a însemnat migrarea forței de muncă către alți angajatori sau în străinătate. Un alt aspect este legat de faptul că nu întotdeauna cursurile parcurse au răspuns nevoilor angajaților și angajatorilor.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 5

794. Intervențiile OS 6.12 produc efecte durabile. Pe termen lung, proiectele au efecte pozitive prin consolidarea pieței muncii, prin dezvoltarea potențialului profesional al forței de muncă din regiunile slab dezvoltate din România, precum și prin creșterea calității muncii prestate de către angajați. Prin prisma specificului activității lor (furnizori de formare, furnizori de servicii de consiliere și mediere pe piață muncii, centre de evaluare a competențelor, companii de recrutare etc), beneficiarii vor continua să furnizeze în piață servicii similare și după finalizarea proiectelor. Toată logistica achiziționată în cadrul proiectelor este dedicată acestui tip de servicii (consiliere, formare etc) și va fi utilizată în continuare. Materialele și instrumentele dezvoltate în cadrul proiectelor (materiale de promovare și conștientizare, programă de curs, suport de curs, materiale curs, platforme de e-learning, instrumente de consiliere, etc) vor fi utilizate și în viitor. Experiența acumulată la nivelul proiectelor POCU OS 6.12 va contribui la îmbunătățirea și dezvoltarea capacității beneficiarilor și partenerilor de a concepe, dezvolta și implementa activități, proiecte, acțiuni, programe în domeniul formării profesionale.

795. Au fost identificate și potențiale obstacole în asigurarea sustenabilității efectelor. Schimbarea condițiilor de implementare la nivel macro (pandemia, recesiunea economică, inflația și creșterile de prețuri) este principala cauză care poate afecta sustenabilitatea efectelor. Lipsa de predictibilitate a lansării apelurilor

de proiecte este un alt factor important care amenință sustenabilitatea și continuitatea activităților prezente.

3.3.2. ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Mecanismele de implementare ale programului și proiectelor au fost adecvate pentru a produce rezultate durabile, astfel ipoteza de cercetare fiind validată. Însă, pe viitor, trebuie avut în vedere și potențialii factori care pot împiedica producerea efectelor proiectelor.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

796. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza factorilor care au influențat lansarea apelurilor de proiecte la nivelul celor teme de evaluare, dar și pregătirea și implementarea proiectelor. A fost analizat ce a împiedicat lansarea apelurilor conform calendarului, dar și ce a influențat implementarea proiectelor finanțate la nivelul Temei 2. Astfel, intervenția POCU aferentă OS 6.12 a fost influențată de un cumul de factori atât pozitivi cât și negativi, deopotrivă interni și externi intervenției propriu-zise, așa cum a reieșit din interviurile cu autoritățile responsabile de design-ul și implementarea programului, cu autoritățile cu responsabilități în domeniul formării profesionale, studiile de caz și atelierile de lucru cu beneficiarii, sondajul realizat în rândul membrilor GT.

797. La nivel de sistem, lansările de apeluri atât la nivelul Temei 2 cât și 4 au demarat foarte târziu (sau deloc la nivelul Temei 4). Datele și informațiile colectate în cadrul interviurilor și consultărilor realizate la nivelul sistemului de implementare POCU au permis identificarea următorilor factori și mecanisme de influență asupra lansării de apeluri:

- **Lipsa de predictibilitate a lansării apelurilor de proiecte și lansarea cu întârziere a apelurilor în cadrul Temei 2.** Cu toate că pentru apelul aferent OS 6.12 a existat o supra-solicitare de 500% (valoarea cererilor de finanțare depuse raportată la finanțarea disponibilă) dovedind o cerere ridicată pentru acest OS, acest apel a fost lansat târziu nefiind considerat o prioritate în cadrul Axei Prioritare 6 având în vedere faptul că OS 6.12 se adresează formării profesionale continue a persoanelor angajate. Astfel, a existat o prioritizare a intervențiilor care au avut legătură cu școlarizarea și anul școlar și pentru care corelarea cu începerea anului școlar era esențială pentru derularea proiectelor. Reprezentanții AM POCU au subliniat faptul că aceste tipuri de proiecte presupun o perioadă mare de implementare având în vedere complexitatea acestora, necesitatea aprobării metodologiilor de către Ministerul Educației ceea ce presupune un proces de durată, în timp ce în cazul angajaților se poate merge pe programe de formare profesională de scurtă durată având în vedere că aceste intervenții presupun dobândirea unei calificări superioare a persoanelor angajate.
- **O nouă viziune privind logica și prioritățile în ceea ce privește OS 6.15 și OS 6.17 (Tema 4)** - În cadrul Temei 4 nu s-a lansat nici un apel de proiecte. Pentru aceste două obiecte erau prevăzute în Calendarul de lansări atât apeluri competitive (OS 6.17), cât și mecanisme non-competitive (OS 6.15). În ceea ce privește mecanismul non-competitiv din interviurile organizate a rezultat faptul că fișa de proiect depusă de CNDIPT nu respecta condițiile din ghid, acesta nefiind validat, iar cererea de finanțare aferentă acestui apel non-competitiv nu a mai fost depusă, motiv pentru care nu a fost lansat niciun apel de proiecte aferent acestor obiective specifice. În ceea ce privește mecanismul competitiv, acestea nu au fost considerate o prioritate, atenția fiind concentrată pe celelalte două obiective specifice din cadrul priorității de investiție și anume OS 6.13 și OS 6.14 pe partea practică și anume pe stagii de practică pentru elevi și studenți. Acest lucru a fost determinat de faptul că intervențiile din cadrul OS 6.13 și 6.14 erau mai conectate cu piața forței de muncă, aceste stagii de practică fiind o tranziție de la școală la viața activă unde au fost lansate mai multe apeluri de proiecte cu stagii de practică pentru elevi și stagii de practică pentru studenți cu rezultate foarte bune, fiind atinși indicatorii pe această direcție - elevi și studenți care participă la stagii. Având în vedere că existau și indicatori de ocupare pentru elevi și studenți ca urmare a acestor stagii de practică a existat o organizare a intervențiilor în funcție de indicatori ca să fie cât mai relevante pentru piața forței de muncă și alocarea financiară să se vadă cât mai bine în calificări relevante pe piața forței de muncă și în crearea de locuri de muncă absolvenții de studii superioare și de învățământ tehnic și profesional.

798. La nivel de design al intervenției structura de activități prevăzute prin Ghidul solicitantului a reprezentat un sprijin adecvat pentru creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent

pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale. Discuțiile cu beneficiarii au evidențiat o serie de **aspecte pozitive ale design-ului intervenției**, acestea constând în:

- Combinația de activități este adecvată pentru creșterea participării la FPC;
- Includerea adulților cu nivel scăzut de calificare și persoanele 40+ ani, din zonele rurale defavorizate;
- Includerea PFA și întreprinderi individuale între membrii grupului țintă;
- Recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale.

Totuși, discuțiile cu beneficiarii au evidențiat însă și unele **deficiențe ale design-ului intervenției și ghidului solicitantului**:

- *Excluderea angajatorului din acest tip de intervenție*: Apelul POCU OS 6.12 s-a adresat angajaților, fără a se adresa și angajatorilor ceea ce a creat dificultăți în selectarea GT și atingerea indicatorilor. Așa cum a fost conceput apelul POCU OS 6.12 angajatul nu se putea înscrie în GT fără acordul angajatorului, angajatorul urmând să îl promoveze în carieră și totodată să furnizeze dovezile necesare. Conceptul apelului a redus selecția de GT la identificarea unor angajatori dispuși să facă modificări în statul angajaților ca urmare a participării acestora la FPC. Angajatorii au fost reticenți, nu au fost de acord ca angajații lor să se înscrie în proiecte, nu au fost de acord cu promovarea în carieră ca urmare a participării la astfel de cursuri etc.
- *Lipsa posibilității de a încheia parteneriate cu angajatorii*: a pus bariere în recrutarea GT și realizarea indicatorilor.
- *Limitări de vârstă pentru GT în contextul unui apel adresat angajaților*: Imposibilitatea înscrierii în GT a persoanelor cu vârsta sub 25 de ani a condus la pierderea unui segment important de grup țintă, segment cu mai mari nevoi de calificare. Deși angajatorii aveau persoane angajate sub 25 de ani cu nevoi de calificare acestea au putut fi înregistrate în proiect din cauza constrângerilor din ghid. În acest caz nevoile angajaților sub 25 de ani și ale angajatorului nu au fost atinse.
- *Lipsa corelării intervenției cu piața muncii*: Faptul că prin această intervenție s-a pus accent pe adulții cu nivel scăzut de calificare, persoanele 40+ ani, din zonele rurale defavorizate este un aspect pozitiv. Însă în opinia beneficiarilor nu există o corelare la nivel de ghid și alte aspecte din piața muncii. În general persoanele cu un nivel de calificare scăzut au și un nivel educațional scăzut și nu se încadrează pentru a urma un curs de calificare după standardele ocupaționale ANC (nu îndeplinesc cerințele cu privire la studii așa cum este prevăzut în standardele ocupaționale – min. 8 clase absolvite). Există standarde ocupaționale pentru persoane care au mai puțin de 8 clase absolvite, însă acele meserii nu sunt neapărat solicitate în piața muncii. Persoanele cu un nivel scăzut de educație nu au nicio șansă să se califice într-o meserie deși ei o practică de ani de zile.
- *Nivel ridicat de detalii solicitat încă din faza de CF*: Beneficiarii consideră că se cer prea multe detalii încă din faza de CF, fiind extrem de dificil de anticipat evoluția pieței muncii (perioada mare de timp între momentul pregătirii CF și implementarea/finalizarea proiectului). Ghidul a fost lansat în 2019, iar proiectele s-au implementat în perioada 2021-2023, perioadă caracterizată de o succesiune de crize – pandemie, recesiune, inflație, creșteri de prețuri, război etc). Deși solicitantul avea obligația ca în CF „să menționeze în mod expres și fără echivoc tipul de cursuri ce urmează să fie organizate în cadrul proiectului, inclusiv detalierea numărului de persoane din GT (și eventualele caracteristici ale acestor persoane) care participă la fiecare tip de curs”, aceste detalii nu au mai avut utilitate deoarece nu au mai corespuns nevoilor din perioada implementării proiectelor.
- *Necorelare între analizele solicitate la scrierea CF și activitățile obligatorii ale proiectului (consiliere)*: În opinia beneficiarilor ghidul solicitantului cuprinde o necorelare între analizele solicitate la scrierea CF și activitățile obligatorii ale proiectului (consiliere). Solicitarea introducerii cursurilor în CF nu este necesară pentru că nu se mai justifică activitatea de consiliere, însă este o activitate obligatorie și relevantă. Consilierea presupune discuții cu GT pentru identificarea nevoilor și cursurilor care răspund acestor nevoi. Activitatea de consiliere conduce spre rezultate diferite față de ceea ce s-a inclus în CF, GT are nevoie de alte cursuri.

799. La nivel de implementare pentru fiecare beneficiar implementarea POCU a însemnat noi experiențe, atât pozitive cât și negative. Perspectivele beneficiarilor sunt diferite în funcție de experiențele și provocările cu care s-au confruntat. Din studiile de caz și atelierile de lucru cu beneficiarii de proiecte, dar și din sondajul realizat în rândul GT au rezultat o serie de **factori care au influențat implementarea proiectelor**.

a) Factori și mecanisme care au influențat pozitiv:

- *Gradul ridicat de interes al beneficiarilor pentru OS 6.12:* Un grad ridicat de interes pentru proiectele lansate în cadrul OS 6.12 dovedit prin numărul mare de cereri de finanțare depuse care a depășit de 4-5 ori alocarea existentă. Acest fapt a condus spre suplimentarea alocării financiare inițiale de la 60 mil. euro la aprox. 130 mil. euro.
- *Capacitatea beneficiarilor de a scrie și gestiona proiecte POCU:* Experiența anterioară a beneficiarilor/partenerilor în scrierea și implementarea de proiecte POCU a fost esențială pentru succesul proiectelor. Stabilitatea și experiența echipelor de implementare a proiectelor, relația bună cu OIR au contribuit la succesul proiectelor. Vizibilitatea beneficiarilor în regiune, contactele cu toate firmele din regiune (ex. camerelor de comerț, furnizori de formare, furnizori de servicii de consiliere etc), furnizarea de formare profesională sau servicii de consiliere și înafara proiectelor de tip POCU sunt factori care au contribuit la succesul proiectelor.

Selecția strategică a regiunilor de implementare a proiectelor de către beneficiari, cunoașterea specificului comunităților, problemelor și particularităților cu care acestea se confruntă și dezvoltarea de parteneriate cu angajatori locali pentru furnizarea de persoane eligibile au reprezentat factori ce au facilitat atingerea rezultatelor proiectelor.

- *Colaborarea cu partenerii de proiect:* Din punct de vedere al beneficiarilor alegerea partenerilor reprezintă un factor de succes/insucces al proiectelor. Partenerii au fost selectați în așa fel încât să existe o complementaritate a serviciilor pe care fiecare dintre aceștia le desfășoară în cadrul proiectului. În general, colaborarea cu partenerii a fost bună.
- *Oportunitatea furnizării de formare profesională cu finanțare europeană pentru angajați:* Costurile cu FPC sunt mari și în general angajatorii nu oferă astfel de cursuri angajaților, mai ales în contextul socio-economic actual. Un alt aspect pozitiv este legat de eligibilitatea PFA-urilor și întreprinderilor individuale.
- *Activități de consiliere:* Formarea profesională dublată de activități derulate de consilierul vocațional și psiholog au adus plus valoare la nivel de angajați.
- *Interacțiunea cu grupul țintă „față-în-față”:* Deși comunicarea on-line a facilitat derularea activităților în special în contextul pandemiei, totuși pentru anumite categorii de grup țintă (în special cele vizate de calificare) interacțiunea „față-în-față” s-a dovedit a fi mult mai potrivită. Aceste persoane nu dispun de logistica necesară, nu dețin abilități de a accesa diverse platforme și de a lucra on-line, nu au conexiune la internet.
- *Mecanisme dezvoltate de beneficiari pentru a facilita implementarea:* Beneficiarii au dezvoltat din resurse proprii diverse mecanisme/platforme care să sprijine implementarea proiectelor. Un exemplu de mecanism favorabil implementării este platforma digitală realizată de beneficiar din fonduri proprii pentru a facilita organizarea și încărcarea documentelor proiectului și pentru a avea un control mai bun asupra proiectului atât în timpul implementării cât și ulterior încheierii acestuia. Mai mult, cu ajutorul acestei platforme beneficiarul a realizat diverse statistici și analize utile implementării proiectului.

b) Factori și mecanisme care au influențat negativ:

- *Modificările survenite în contextul socio-economic (pandemie, războiul din Ucraina, inflația, creșterile de prețuri etc):* Modificările survenite în contextul socio-economic au afectat implementarea proiectelor, iar beneficiarii au fost nevoiți să găsească soluții pentru a putea implementa și finaliza proiectele.
- *Dificultăți în atingerea indicatorilor propuși la nivel de proiect:* Îndeplinirea indicatorului 4S111 a fost identificată cu risc încă din faza de pregătire a CF. Contextul socio-economic extrem de dificil al implementării proiectelor și clarificările AM POCU din 19.04.2022 cu privire la raportarea indicatorilor au amplificat acest risc. Termenul de raportare de 4 săptămâni de la ieșirea din operațiune este considerat nerealist. Colectarea și verificarea documentelor justificative care atestă îndeplinirea indicatorului 4S111 a presupus un efort mare de toate părțile implicate (angajat, angajator, beneficiar, OIR). Beneficiarii s-au confruntat cu dificultăți în dovedirea contribuției anumitor categorii de GT la atingerea indicatorului 4S111, existând cazuri particulare/excepții (de exemplu cadrele didactice, funcționarii publici, personalul din sănătate, Agentul de securitate competiții sportive (cod COR 541413), etc). Neatingerea indicatorilor a atras corecții financiare, deși atingerea indicatorului 4S111 nu ține de capacitatea beneficiarului ci de angajator, care nu este parte din proiect.
- *Analizele inițiale realizate la nivel de CF:* Rezultatele analizelor inițiale prezentate în CF nu au mai corespuns nevoilor pieței muncii din perioada implementării proiectelor, ceea ce a condus la necesitatea readaptării

proiectelor noului context. Acest fapt a condus la un volum de muncă suplimentar pentru beneficiari și ofițerii OIR (acte adiționale la proiecte), întâzieri în implementare etc.

- **Dificultăți în identificarea grupului țintă:** Făcând o comparație cu apeluri ce au vizat calificarea șomerilor/persoanelor în căutarea unui loc de muncă, recrutarea de GT pentru acest apel dedicat angajaților a fost mult mai dificilă.
 - Apelul POCU OS 6.12 s-a adresat angajaților, fără a se adresa și angajatorilor ceea ce a creat dificultăți în selectarea GT (angajatul nu se putea înscrie în GT fără acordul angajatorului). Lipsa posibilității de a integra angajatorul în proiect a constituit o barieră în recrutarea GT și realizarea indicatorilor.
 - Neeligibilitatea anumitor categorii de angajați, deși apelul era adresat angajaților.
 - În anumite domenii piața forței de muncă încă se confruntă cu probleme – persoane care lucrează la negru sau parțial la negru, persoane angajate ca necalificate deși acestea prestează muncă de persoane calificate, iar angajatorii nu doresc să îi califice pentru a nu le oferi salarii mai mari sau pentru a nu se confrunta cu migrația forței de muncă.
- **Menținerea grupului țintă în proiect:** Pe parcursul derulării activităților unele persoane GT s-au confruntat cu dificultăți, aceștia abandonând sau retrăgându-se din proiect. Principalele motive care au dus la abandon sau retragere din proiect:
 - **Pierderea locului de muncă:** Instabilitatea socio-economică a avut influență negativă asupra grupului țintă afectând interesul și disponibilitatea acestora de a participa la programele de formare profesională disponibile în proiect. Pe parcursul derulării proiectelor angajatorii au făcut restructurări de personal, și-au redus activitatea sau chiar au dat faliment, persoanele GT rămân fără loc de muncă. În acest context interesul GT pentru o calificare obținută în luni de zile s-a diminuat considerabil, preferând să meargă zilieri pentru a-și asigura un venit și să renunțe la proiect.
 - **Schimbări la nivel de acționariat/conducere:** Beneficiarii s-au confruntat cu situații neanticipate care au dus la pierderea de GT. De exemplu fosta conducere a companiei a fost de acord cu schimbarea încadrării personalului, însă pe durata derulării cursului s-a schimbat acționariatul și noua conducere nu a mai fost de acord cu aceste cursuri, nemaifiind posibilă finalizarea și susținerea examenului de către participanți ceea ce a condus la pierderea unui număr de 50 persoane GT.
 - **Durata cursurilor de calificare:** Un alt factor care a influențat implementarea proiectelor este legat de durata cursurilor de calificare. Scoaterea personalului din producție pentru a participa la cursuri de calificare nu a fost posibilă în cazul companiilor de producție (acestea se confruntă cu lipsa personalului, lucrează în 3 schimburi, etc). După 8 ore de muncă grea a fost foarte dificil pentru angajați să participe la alte 4 ore de curs pe o perioadă de câteva luni, în condițiile în care vin la muncă de la distanțe și de peste 60 km, au responsabilități familiare, gospodărești etc. Angajații nu au făcut față și rata de abandon a fost foarte mare. Mai mult angajatorii nu aveau nevoie pentru angajați de toate competențele prevăzute în standardul ocupațional, ci de competențe adaptate fluxului de producție și operațiunilor pe care angajatul le realizează.
 - **Derularea on-line a cursurilor:** Pentru unii dintre respondenți organizarea cursurilor on-line a constituit un impediment, aceștia preferând cursurile organizate în format clasic. Pentru persoanele cu nivel scăzut de calificare, cei din mediul rural conectarea la cursuri on-line a fost dificilă (lipsa conexiunii la internet, lipsa logisticii necesare, lipsa abilităților IT).
 - **Distanța mare de la locul de muncă la locația cursului și de la locația cursului la domiciliu:** Intervalele orare (după programul de lucru) și distanțele mari de la locul de muncă la locația cursului și de la locația cursului la domiciliu au constituit un impediment pentru angajații interesați să frecventeze cursurile.
 - **Tematica:** Tematica cursului mult prea tehnică sau care nu a răspuns nevoilor și așteptărilor GT.
- **Dificultăți în identificarea și menținerea experților/formatorilor:** Beneficiarii s-au confruntat cu dificultăți în identificarea formatorilor care să îndeplinească condițiile impuse de autorizarea cursurilor, în special pentru cursurile de calificare (experiență în domeniu și experiență de formator). Menținerea experților și formatorilor a fost dificilă. „După o perioadă de la angajare experții demisionează pentru că li se pare prea dificil și birocratic să lucreze în proiecte cu finanțare FSE”.
- **Proceduri complexe de autorizare a cursurilor de calificare:** Autorizarea cursurilor de calificare a fost dificilă și a îngreunat demararea activităților privind formarea profesională.

- **Modificări aduse unor standarde ocupaționale:** Pe parcursul implementării cursurilor modificările aduse unor standarde ocupaționale au generat pierderea de GT, costuri suplimentare pentru beneficiari, procedurile de achiziții publice finalizate pe vechile coordonate nu au mai fost de actualitate etc.
- **Lipsa predictibilității lansării apelurilor de proiecte:** Lipsa predictibilității lansării apelurilor de proiecte constituie un risc pentru beneficiari de a-și pierde echipele cu experiență. Mai mult, afectează și sustenabilitatea rezultatelor acestor proiecte.
- **Cerințe administrative ale programului:** Conform informațiilor colectate, un alt factor cu influență negativă asupra implementării proiectelor este reprezentat de nivelul foarte ridicat al cerințelor administrative și de raportare. Managerul de proiect alocă mult mai mult timp părții administrative a proiectului în detrimentul unui sprijin real în direcția unei bune implementări a activităților planificate. De asemenea și experții sunt nevoiți să aloce un timp crescut realizării livrabilelor și raportărilor lunare în defavoarea realizării activităților. Eliminarea funcțiilor din sfera administrativă (asistent manager, expert achiziții, etc.) față de POSDRU a îngreunat mai mult decât a ajutat implementarea și buna desfășurare a activităților. Deși există capitolul de cheltuielile indirecte, acestea nu pot acoperi toate nevoile administrative și de raportare ale unui proiect.
- **Birocrația excesivă:** Birocrația excesivă a dus la pierderea de GT eligibil, a îngreunat încheierea de parteneriate cu angajatorii, la renunțarea experților și formatorilor de a continua să lucreze în proiecte.

800. Colaborarea cu AM/OIR POCU:

- În general, colaborarea cu OIR a fost bună, beneficiarii au apreciat că a fost proces consultativ și de sprijin din partea OIR. Mecanismul de pre finanțare a funcționat bine, perioadele de verificare și aprobare a rapoartelor tehnice și financiare au fost rezonabile.
- Au existat însă și unele excepții care au dus la întârzieri mari în aprobarea rapoartelor tehnice și financiar ceea ce a generat probleme de cash-flow pentru beneficiari.
- Beneficiarii fără experiență în implementarea de proiecte POCU ar fi avut nevoie de un sprijin mult mai susținut din partea OIR fapt ce a condus la corecții financiare la achizițiile publice sau la neatingerea indicatorilor propuși.
- Deși resursele OIR sunt subdimensionate și ofițerii supraîncărcați, beneficiarii au observat tendința acestora „de a cere mai multe documente decât ar fi necesar”. Beneficiarii care au avut mai multe proiecte OS 6.12 în implementare la OIR-uri diferite au observat abordări diferite și practici neunitare,
- Vizitele de monitorizare s-au limitat la „verificarea de hârtii”, fără a lua în considerare dificultățile cu care s-au confruntat beneficiarii, aspecte tehnice etc. Schimbarea ofițerilor OIR pe parcursul implementării proiectului nu este benefică.
- Relaționarea cu AM POCU a fost considerată deficitară de către beneficiari (răspunsurile la solicitări au venit foarte târziu, au fost copy-paste din ghid sau interpretabile și practic nu au clarificat problema beneficiarului, instrucțiunea pentru notificări experți și acte adiționale a dublat munca, au existat abordări foarte diferite la nivel de OIR-uri).

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 6

801. Deși există factori și mecanisme cu influență pozitivă directă asupra producerii principalelor rezultate și efecte durabile, există încă, multiple zone de îmbunătățire, asupra cărora este necesar să se intervină pentru ca viitoare intervenții similare să aibă un impact mult mai mare.

802. La nivel de sistem este nevoie de o mai bună predictibilitate a lansării de apeluri de proiecte.

803. La nivel de design al intervenției structura de activități prevăzute prin Ghidul solicitantului a reprezentat un sprijin adecvat pentru creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți, cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale. Totuși, discuțiile cu beneficiarii au evidențiat însă și unele deficiențe ale design-ului intervenției și ghidului solicitantului, cum ar fi: **excluderea angajatorului din acest tip de intervenție**, lipsa posibilității de a încheia parteneriate cu angajatorii, **limitări de vârstă pentru selecția de GT** în contextul unui apel adresat angajaților, un nivel ridicat de detalii solicitat încă din faza de CF.

804. La nivel de implementare printre cei mai importanți factori pozitivi menționăm gradul ridicat de interes al beneficiarilor pentru OS 6.12, capacitatea beneficiarilor de a scrie și gestiona proiecte, colaborarea cu partenerii de proiect, oportunitatea furnizării de formare profesională cu finanțare europeană pentru angajați, interacțiunea cu grupul țintă „față-în-față”, mecanisme dezvoltate de beneficiari pentru a facilita implementarea proiectelor etc. În general, colaborarea cu OIR a fost bună, beneficiarii au apreciat că a fost proces consultativ și de sprijin din partea OIR. Mecanismul de pre finanțare a funcționat bine, perioadele de verificare și aprobare a rapoartelor tehnice și financiare au fost rezonabile.

805. Pe lângă factorii pozitivi care au favorizat implementarea proiectelor au existat și o serie de factori care au împiedicat producerea efectelor: modificările survenite în contextul socio-economic la nivel macro (pandemie, războiul din Ucraina, inflația, creșterile de prețuri etc); dificultățile în identificarea și menținerea grupului țintă în proiecte, dificultăți în identificarea și menținerea experților/formatorilor; procedurile complexe și de durată de autorizare a cursurilor de calificare; modificările aduse unor standarde ocupaționale, etc. Conform informațiilor colectate, un alt factor cu influență negativă asupra implementării proiectelor este reprezentat de nivelul foarte ridicat al cerințelor administrative și de raportare, precum și unele clarificări ale AM POCU cu privire la modul de raportare a indicatorilor.

3.3.2. ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine

- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 2:** Informațiile colectate arată că experiența implementării oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare. Astfel, ipoteza de cercetare se validează.
- **Ipoteza de cercetare aferentă Temei 4:** Nu este cazul.

806. Rezultatele intervențiilor OS 6.12 au fost cele scontate și au potențialul de a fi durabile în cea mai mare parte, ceea ce indică faptul că lucrurile sunt, în general, bine făcute. Deși proiectele s-au implementat într-un context socio-economic dificil totuși acestea au fost finalizate cu succes și indicatorii atinși.

807. Din perspectiva beneficiarilor, **aspectele care necesită îmbunătățiri la nivelul programului** (inclusiv administrarea și gestionarea acestuia) sunt următoarele:

- **O mai bună predictibilitate a lansării de apeluri** de proiecte ce vizează FPC și PFI având în vedere nevoia existentă în piață de calificare a forței de muncă, cu accent pe anumite categorii de GT.
- **Îmbunătățirea comunicării cu toți actorii interesați** pentru a răspunde cât mai bine nevoilor pieței muncii.
- **Debirocratizarea, la nivelul autorităților de management și de implementare a programului**, concomitent cu mutarea accentului din zona cantitativă spre cea calitativă, inclusiv prin reducerea numărului de livrabile pentru activitățile proiectului, pentru care se solicită justificări exagerate, dar și cu **o mai bună colaborare între instituțiile statului pentru furnizarea diverselor informații pe care acestea le dețin**, degrevând astfel beneficiarii de realizarea unor situații/formalități dificil de realizat.
- **Flexibilizarea cerințelor pentru indicatori, precum și simplificarea modului de raportare a acestora** (de exemplu protocoale între OIR și diverse instituții, REVISAL etc). Mai mult, este benefic ca aspectele cuprinse în ghid să fie clare, astfel încât nu mai existe clarificări pe parcursul implementării proiectelor cu privire la modul de raportare a indicatorilor.
- **Revizuirea procedurilor de lucru de la nivelul autorităților de management și organismelor intermediare**, legate de procesarea actelor adiționale și a notificărilor (beneficiarii consideră că mecanismul actual dublează volumul de muncă, există abordări foarte diferite la nivel de OIR-uri).
- **Îmbunătățirea capacității instituționale din punct de vedere a resursei umane dedicate** pentru monitorizarea proiectelor în derulare. Resursa umană trebuie să fie suficientă și să se poată adapta la nevoile proiectelor / beneficiarilor inclusiv prin intermediul Helpdesk-ului. Beneficiarii fără experiență au nevoie de un sprijin susținut din partea ofițerilor OIR.
- **O mai bună corelare, la nivelul programului, a activităților cu indicatorii stabiliți și contextul socio-economic** (de ex. procentul persoanelor pentru care se urmărește promovarea în carieră este mult prea mare, mai ales într-un context socio-economic foarte greu predictibil).
- **O mai bună corelare între exercițiile de evaluare și programarea/implementarea exercițiilor financiare/lansarea de apeluri** astfel încât rezultatele acestor evaluări să aibă o mai mare utilitate.

808. La nivelul implementării proiectelor s-au identificat următoarele **aspecte care necesită îmbunătățiri**.

Pentru a crește impactul unor astfel de intervenții sunt necesare modificări/simplificări:

- **Accent mai mare pe analiza nevoilor GT realizată la demararea proiectului** și eliminarea obligativității includerii unor detalii amănunțite cu privire la cursuri și GT încă din faza de cerere de finanțare.
- Fiind un apel de proiecte destinat angajaților ar fi fost benefică **extinderea eligibilității GT la toate categoriile de vârstă**, inclusiv la persoanele sub 25 de ani.
- Apelul s-a adresat angajaților, fără a se adresa și angajatorilor ceea ce a creat dificultăți în selectarea GT și atingerea indicatorului 4S111 astfel fiind necesare **mecanisme de cooptare și implicare a angajatorilor în astfel de proiecte**.
- Flexibilizarea cerințelor AM/OI pentru a răspunde nevoilor angajatorilor cu privire la calificarea angajaților, respectiv prin **cursuri de scurtă durată customizate pe fluxul de producție al angajatorilor**, calificări recunoscute ulterior de angajatori pe baza certificatului eliberat de către beneficiar la finalizarea cursului.
- Raportarea participanților care, în termen de **4 săptămâni de la ieșirea din operațiune**, pot face dovada deținerii unui loc de muncă este nerealist, fiind necesară o flexibilizare a cerințelor în acest sens.

809. Este foarte important ca astfel de apeluri de proiecte, care visează grupuri țintă specifice, să fie corelate cu strategii sau programe locale sau zonale care să facă legătura directă între formarea profesională și oportunități sau nevoi de angajare, astfel să poată fi interconectați membrii grupului țintă cu angajatori care sunt în căutare de personal calificat sau în căutare de oportunități de calificare a personalului angajat.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 7

810. În concluzie, experiența implementării oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare. Au fost identificate mecanismele care au influențat negativ rezultatele și efectele proiectelor venind cu recomandări concrete pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare. Un calendar predictibil de lansare a apelurilor de proiecte, o mai bună promovare a oportunităților de finanțare, flexibilizarea anumitor cerințe, debirocratizarea împreună cu creșterea capacității instituționale din punct de vedere a resursei umane la nivelul autorităților de management și de implementare a programului și o mai bună corelare a indicatorii stabiliți și contextul socio-economic vor contribui semnificativ la îmbunătățirea intervențiilor viitoare. De asemenea este nevoie de o mai bună corelare între exercițiile de evaluare și programarea/implementarea exercițiilor financiare/ lansarea de apeluri astfel încât rezultatele acestor evaluări să aibă o mai mare utilitate.

3.3.2. ÎE 8. Cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovației sociale și teme secundare

811. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza modului în care beneficiarii au abordat inovația socială și temele secundare în cadrul proiectelor prin cercetare documentară, studii de caz și ateliere de lucru cu beneficiarii. A fost analizat modul în care beneficiarii au abordat, prin anumite activități, teme secundare FSE - Inovare socială, Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor, Nediscriminare.

812. Conform Ghidului solicitantului pentru acest apel de proiecte, la elaborarea cererii de finanțare, prin anumite activități, beneficiarii au avut obligația de a viza cel puțin o temă secundară dintre cele aferente AP. Pentru tema secundară prevăzută beneficiarii au avut în vedere un buget care să reprezinte minim procentul indicat în tabel de mai jos, calculat la totalul cheltuielilor eligibile ale proiectului.

Tabel 30. Teme secundare și pondere din alocare TE2

Tema secundară	Pondere din alocare pe tip de regiune de dezvoltare
02 Inovare socială	5%
05 Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor	14%
06 Nediscriminare	3%

Sursa: Ghidul Solicitantului AP 6/PI 10.iii/OS 6.12

813. Discuțiile cu beneficiarii avute în vederea realizării studiilor de caz și în cadrul atelierelor de lucru au evidențiat preocupările acestora de a aborda temele secundare FSE:

- La elaborarea CF beneficiarii au abordat temele secundare FSE, așa cum a fost prevăzut în ghidul solicitantului. Această cerință a fost obligatorie, fiind și factor de punctare.
- Întreaga viziune a proiectelor a fost direcționată spre susținerea dezvoltării profesionale a capitalului uman, promovând modele inovatoare și durabile, bazate pe șanse egale și non-discriminare. În general beneficiarii au abordat în cadrul proiectelor toate cele 3 teme secundare.
- În general, toate activitățile desfășurate și derulate de către experții din cadrul proiectului, precum și **în toate activitățile, acțiunile și interacțiunile cu persoanele din grupul țintă s-au susținut și promovat temele secundare** (*Inovare socială, Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor, Nediscriminarea*) și **temele orizontale** (*Dezvoltare durabilă, Egalitate de șanse, Nediscriminare, Egalitatea între femei și bărbați, utilizarea TIC și contribuția la dezvoltarea de competențe digitale*).

814. Din analizele realizate au fost extrase exemple de bună practică:

- Programele de consiliere profesională și tutorat au reprezentat o necesitate în contextul în care angajații au acces limitat la informații despre oportunitățile de formare, în special angajații mai în vârstă, cei din mediul rural și cei cu un nivel scăzut de educație. Activitatea de consiliere a fost abordată inovativ, diferit de la un beneficiar la altul:
 - **Sesiuni de consiliere profesională și tutorat „one to one”** organizate cu scopul de a conștientiza și a informa GT cu privire la importanța dezvoltării profesionale în contextul economic actual. Participanții din cadrul GT au înțeles importanța implicării într-un program de FPC, nevoia de integrare într-un program de consiliere în carieră menit să-i ajute în calificarea profesională, ascensiunea lor în carieră, dobândirea de noi competențe pentru a putea avea acces la noile oportunități de pe piața muncii, metode și tehnici de ascensiune în carieră, autocunoaștere etc.
 - Sesiuni de consiliere organizate sub forma unor **workshop-uri interactive prin utilizarea de instrumente specifice de consiliere (chestionare, teste, jocuri, exerciții specifice etc.)**.
 - Sesiuni de consiliere organizate prin intermediul celor 2 Platforme de consiliere și tutorat create în cadrul proiectului (**platforme e-learning ce integrează un set de instrumente dedicate activităților de informare și consiliere profesională și tutorat - CAS++ și TEAMS**).
- Cursuri de formare profesională – cursuri inovative prin tematica abordată sau prin modul de organizare și derulare a acestora:
 - Cursuri de formare profesională în **surse regenerabile de energie**. Un plus de relevanță este adus de furnizarea de servicii cu prioritate către un grup țintă, care provine din domenii și ocupații ce se vor confrunta cu scăderi drastice ale cererii și chiar dispariția de pe piață, pentru îndreptarea lor către domenii de viitor, sustenabile și moderne.
 - Cursuri de formare având ca tematică: **dezvoltare competențe digitale - TIC; nediscriminare; protecție civilă; manager inovare**; etc.
 - Dezvoltarea Academiei IT - **academie de IT non-formală cu metodă inovatoare de învățare** (cursuri IT organizate online prin intermediul platformelor specializate)
 - Cursuri organizate și derulate on-line sau hibrid, în funcție de tipul de curs și tematica abordată.
- Schimb de bune practici și cooperare transnațională în state membre UE:
 - Derularea de acțiuni inovative pentru creșterea gradului de participare la FPC și oferirea **unui sprijin educațional individualizat prin schimb de bune practici și cooperare transnațională în state membre (precum Germania, Suedia și Grecia)** care au înregistrat progrese majore în implementarea de măsuri privind promovarea, accesul și participarea la FPC și consiliere pentru carieră în domenii relevante pentru energia regenerabilă. GT participant ia contact cu bune practici în operarea cu procese, proceduri echipamente și software, exerciții etc. la care nu au acces în țara noastră.
 - **Vizita de studiu cu tema protecție civilă desfășurată în Portugalia** – Cunoștințele dobândite în timpul cursurilor au fost aprofundate prin intermediul schimbului de experiență organizat în Portugalia, țară cu o foarte bună expertiză în domeniul protecției civile.
- Alte acțiuni inovatoare:
 - Unul dintre beneficiari a creat o **platformă în care a integrat și rezultatele proiectului**. Această platformă a ajutat beneficiarul pentru a avea o imagine mai clară asupra cererii din fiecare regiune

pentru anumite tipuri de cursuri, prin realizarea de statistici (privind regiunile, vârstă, nivelul de educație al participanților etc.).

- **Module de inovare socială:** transfer de know-how către GT în ceea ce privește aplicarea principiului inovării sociale, importanța implementării inovării sociale ca soluție pentru dezvoltarea locală, promovarea angajării persoanelor defavorizate, promovarea conceptului „waiting customers” și „pay it forward”, informarea și conștientizarea GT cu privire la importanța implicării în dezvoltarea comunitară; instruire pentru dobândirea cunoștințelor referitoare la inovarea socială etc.

815. Deși aceste activități au fost influențate de restricțiile din pandemie și de creșterile ulterioare de prețuri, totuși beneficiarii au găsit soluții și au realizat ceea și-au propus.

3.3.1. Sumarul constatărilor ÎE 8

816. În concluzie, obligațiile din ghidul solicitantului au stimulat creativitatea beneficiarilor cu privire la abordarea temelor secundare FSE - Inovare socială, Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor, Nediscriminare. Deși aceste activități au fost influențate de restricțiile din pandemie și de creșterile ulterioare de prețuri, totuși beneficiarii au găsit soluții și au realizat ceea și-au propus. Astfel, s-au identificat abordări inovative, foarte diferite de la un beneficiar la altul (de exemplu: sesiuni de consiliere profesională și tutorat „one to one”, workshop-uri interactive prin utilizarea de instrumente specifice de consiliere (chestionare, teste, jocuri, exerciții specifice etc.), platforme e-learning ce integrează un set de instrumente dedicate activităților de informare și consiliere profesională și tutorat, cursuri inovative prin tematica abordată sau prin modul de organizare și derulare a acestora: surse regenerabile de energie, dezvoltare competențe digitale, nediscriminare, protecție civilă, manager inovare; Academiei IT - academie de IT non-formală cu metodă inovatoare de învățare, schimb de bune practici și cooperare transnațională în state membre etc).

3.4. Concluziile și recomandările Temelor de evaluare 2 și 4

3.4.1. Concluzii

817.C1. În perioada 2014-2020 formarea profesională continuă (FPC) în România nu a înregistrat progrese semnificative așa cum se reflectă în indicatorii cheie sectoriali: rata de participare a adulților la învățare pe tot parcursul vieții; număr de participanți la cursurile de formare profesională continuă din totalul angajaților din întreprinderi, rata de participare pentru angajații din întreprinderile care au oferit cursuri de formare profesională continuă, etc.), valorile fiind în aceasta perioadă încă departe de media europeană sau de țintele asumate.

818.C2. În domeniul FPI este dificil de urmărit o dinamică a indicatorilor din cauza schimbărilor din sistem care nu permit comparabilitatea datelor, pe lângă lipsa de transparență în legătură cu sistemul. Învățământul profesional și tehnic din România este în continuare confruntat cu probleme și reușește cu greu să acopere nevoile celor două tipuri de clienți: angajatori și elevi.

819.C3. Din perspectiva OS 6.12 (Tema 2) și (O6.15/OS 6.17) implementarea programului nu a fost consecventă priorităților inițial stabilite. Apelurile pentru creșterea participării la FPC pentru angajați (TE2) și creșterea calității sistemului de formare IVET și CVET (TE2) au fost mult întârziate sau nu au fost lansate deloc (TE4), fără o informare a beneficiarilor privind perspectivele de finanțare a acestor acțiuni, afectând puternic îndeplinirea obiectivelor specifice aferente acestor teme precum și a indicatorilor prestabiliți.

820.C4. În cazul Teme 2, demararea târzie a singurului apel lansat (Apelul 726) a coincis cu criza generată de pandemia Covid 19 și ulterior criza economică ceea ce are un impact semnificativ asupra gradului de îndeplinirea a indicatorilor de rezultat. Astfel analizele inițiale ce au stat la baza pregătirii și depunerii CF cu privire la nevoile pieței muncii au fost puternic distorsionate conducând la dificultăți semnificative în readaptarea proiectelor pentru a corespunde noilor nevoi și în vederea atingerii indicatorilor de rezultat.

821.C5. Finanțarea este esențială pentru a asigura formarea profesională a angajaților, îndeosebi a celor cu dificultăți de acces a oportunităților de dezvoltare a competențelor conform cerințelor pieței muncii.

Absența angajatorilor din parteneriatele beneficiare de finanțare a limitat participarea la formare și potențialul formării de a produce un impact privind calitatea ocupării participanților. Angajatorii găsesc programele de formare cu recunoaștere națională ca având o durată prea lungă, ineficiente și greu de implementat, fiind interesați doar de anumite competențe corespunzătoare unor faze sau operațiuni ale fluxului de producție.

3.4.2. Recomandări

822.R1. În vederea creșterii eficacității și impactului intervențiilor viitoare este necesară mai multă flexibilitate și simplificare cel puțin vizând următoarele aspecte:

- **tipurile de cursuri eligibile trebuie să permită cursuri de mai scurtă durată, vizând competențe de interes pentru angajator, cu sau fără recunoaștere națională, focalizate pe anumite faze sau operațiuni ale fluxului de producție, reducerea gradului de detaliere a planificării la nivel de cerere de finanțare pentru o mai eficientă adaptare la modificările cererii din piață, simplificarea mecanismelor de solicitare a finanțării și raportare tehnică și financiară etc.**

AM POCU

Termen: înainte de lansarea apelurilor

823.R2. Pentru perioada de programare 2021-2027 se recomandă o mai bună planificare a apelurilor cu o distribuție uniformă pe toată durata de implementare a programului, respectarea planificării pentru a asigura potențialii beneficiari de predictibilitatea disponibilității finanțării conform așteptărilor, implicarea angajatorilor care să țină cont de interesele lor și să stimuleze contribuția lor la susținerea efectelor la nivel de rezultate.

AM POCU

Termen: înainte de lansarea apelurilor

4. Tema 5: Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii

4.1. Contextul evaluării TE5

824. Acest capitol cuprinde evaluarea intervențiilor aferente Temei 5 „Evaluarea contribuției POCU cu privire la corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii” complementară celorlalte teme de evaluare ce fac obiectul acestui exercițiu de evaluare.

4.2. Contextul implementării intervențiilor corespunzătoare TE 5

4.2.1. Descrierea succintă a intervențiilor TE5

825. Intervenția POCU aferentă Temei 5 urmărește o mai bună corelare între sistemul de educație și formare și piața muncii, în vederea facilitării tranziției elevilor și studenților către un viitor loc muncă. Intervențiile sunt grupate în POCU 2014-2020 în trei obiective specifice (OS) și anume OS 6.13, OS 6.14 și OS 6.16:

- **OS 6.13** Creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar și non universitar care își găsesc un loc de muncă urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă / cercetare/ inovare, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI;
- **OS 6.14** Creșterea participării la programe de învățare la locul de muncă a elevilor și ucenicilor din învățământul secundar și terțiar non-universitar, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI (OS 6.14);
- **OS 6.16** Creșterea numărului de oferte furnizate de sistemul de educație și formare profesională adaptate la nevoile și tendințele de dezvoltare ale pieței muncii.

826. Până la data de referință a acestui ultim exercițiu de evaluare, la nivelul Temei 5 au fost lansate 7 apeluri, portofoliul de proiecte contractate în cadrul Temei 5 însumând acum un număr de 428 proiecte care răspund OS 6.13 (Apelul 380, 626, 829, 993), OS 6.13 și 6.14 (apelul 90) și OS 6.14 (apelul 633, 711).

Tabel 31. Intervenții de sprijin pentru învățământul pre-universitar și universitar

Sprijin pentru elevi/ucenici finanțate prin OS 6.14 Apelurile 90, 633, 711	Sprijin pentru studenți finanțate prin OS 6.13, constând în Apelurile 90, 626, 829	Sprijin pentru cercetători/doctoranzi finanțate prin OS 6.13 Apelurile 380, 993
<ul style="list-style-type: none"> • Parteneriate între instituții de învățământ și sectorul privat, programe de învățare la locul de muncă, firme de exercițiu, servicii de consiliere și orientare profesională pentru dobândirea de competențe necesare pieței muncii; • Sisteme de informare la nivelul instituțiilor de învățământ pentru a răspunde nevoilor sectorului privat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parteneriate între instituții de învățământ și sectorul privat, programe de învățare la locul de muncă, servicii de consiliere și orientare profesională pentru dobândirea de competențe necesare pieței muncii, întreprinderi simulate; • Sisteme de informare la nivelul instituțiilor de învățământ, pentru a răspunde nevoilor sectorului privat; • Parteneriate între universități și actori din domeniul cercetării și inovării pentru stimularea dezvoltării de noi programe de studii doctorale și postdoctorale, cu aplicații directe în economie, • Sprijin financiar pentru doctoranzi și cercetarea post-doctorală, activități de cercetare și de colaborare în rețea pentru tinerii cercetători în scopul creării de sinergii între cercetare și inovare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea parteneriatelor între universități și actori din domeniul cercetării și inovării pentru stimularea dezvoltării de noi programe de studii doctorale și postdoctorale, cu aplicații directe în economie; • Sisteme de informare la nivelul instituțiilor de învățământ, pentru a răspunde nevoilor sectorului privat; • Sprijin financiar pentru doctoranzi și cercetarea post-doctorală; • Activități de cercetare și de colaborare în rețea pentru tinerii cercetători în scopul creării de sinergii între cercetare și inovare; • Parteneriate între instituții de învățământ și sectorul privat (posibili angajatori), programe de învățare la locul de muncă, servicii de consiliere și orientare profesională pentru dobândirea de competențe necesare pieței muncii, întreprinderi simulate, necesare creșterii angajabilității în domeniul studiilor realizate;

- Planuri de afaceri/sustenabilitate post studii în domeniul specializării doctorale/postdoctorale realizate.

827. Logica intervenției Temei 5 a avut la bază corelarea slabă între performanța educației și formării, pe de o parte, și nevoile pieței muncii, pe de altă parte, cu impact asupra productivității muncii și competitivității economice, dar și asupra nivelului de trai al persoanelor implicate. Efectele așteptate, prin implementarea pachetului de măsuri, urmăresc să contribuie pe de o parte la **creșterea ratei de participare a studenților și elevilor la stagii de practică**, în cadrul parteneriatelor dezvoltate, iar pe de altă parte la **îmbunătățirea mecanismului de corelare între oferta educațională și nevoile pieței muncii**, a sistemului de anticipare a nevoilor pieței muncii, precum și a mecanismelor de recunoaștere și validare/ certificare a competențelor și calificărilor dobândite în context non-formal și informal.

828. Din perspectiva grupului țintă cercetători/studenți, prin intervențiile propuse în cadrul **OS 6.13**, s-a urmărit contribuția la creșterea numărului de cursanți/studenți/cercetători (4S115, față de valoarea de referință) care fie dobândesc o calificare la încetarea calității de participant (valoare țintă în proiecte 25.109), fie își găsesc un loc de muncă la încetarea calității de participant (4S116 – valoare țintă în proiecte 15.568), fie urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant (4S117- valoare țintă în proiecte, 5517), fie au obținut titlul de doctor (4S118- 1378), fie au finalizat programe post-doctorale (4S119-656). Până la data de referință a evaluării, **rezultatele programului arată atingerea sau depășirea țintelor pentru indicatorii privind rata de participare la programe de învățare (4S115, 117) și un grad de atingere de 55%** pentru indicatorii privind angajabilitate(4S116) raportat la valorile țintă asumate prin proiecte, respectiv 85% raportat la valorile țintă ale programului. Un grad scăzut de realizare a țintelor se constată pentru indicatorii care au vizat GT doctoranzii și post-doctoranzii, respectiv de, 4S118 și 4S119 de 25%, respectiv 52%.

829. Din perspectiva grupului țintă elevi, prin intervențiile propuse în cadrul acestei teme (**OS 6.14**), s-a urmărit contribuția la creșterea numărului de elevi/ucenici certificați la încetarea calității de participant (4S120) cu o țintă stabilită în proiecte de 19.815) sau care își găsesc un loc de muncă (4S121) cu o țintă stabilită în proiecte de 7.175) sau care urmează studii de formare la încetarea calității de participant (4S122) cu o țintă stabilită de 3.373). Până la data de referință a evaluării, **rezultatele programului reflectă îndeplinirea țintelor pentru indicatori 4S120 și 4S122 și mai puțin pentru indicatorul 4S121 privind angajabilitatea elevilor unde gradul este de 35%.**

830. Pentru ambele tipuri de Grupuri Țintă (GT), lanțul causal are o structură clară și a presupus activități de consiliere, sprijinire a programelor de învățare la locul de muncă atât pentru elevi cât și pentru studenți prin stagii de practică, dar și activități menite să sprijine parteneriatele între instituțiile de învățământ și mediul privat.

4.2.2. Metoda de evaluare TE5

831. Metodologia de evaluare a urmărit analiza contribuției programului prin utilizarea unui mix de metode cantitative și calitative (i.e. Teoria Schimbării prin interogarea și testarea ipotezelor formulate, interviuri, ateliere de lucru, studii de caz, sondaje, panel de experți etc.). Metodele de colectare a datelor au inclus cercetarea documentară, interviuri, studii de caz, sondaj la nivelul beneficiarilor finanțării Temei 5, iar cele de analiză au constat în analiza datelor primare și secundare, focusul grupul la nivel național, tehnici vizuale, matricea factorilor de influență.

832. Modul în care combinația de metode proiectate pentru această temă a contribuit la formularea răspunsurilor la întrebările de evaluare este prezentată sintetic în tabelul următor.

Tabel 32. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare

TEMA 5		ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5	ÎE6	ÎE 7	ÎE 8
Metode/Abordări metodologice	Instrumente								
Evaluare bazată pe teorie	Cercetare documentară	x	x	x	x	x	x	x	x
	Procesare și analiză statistică a seriilor de date	x	x						

	Interviuri	x	x	x	x	x	x	x	x
	Sondaj pe bază de chestionar aplicat beneficiarilor de finanțare	x					x	x	
	Ateliere regionale – ghid de atelier		x	x	x	x	x	x	x
Studii de caz	Ghid de interviu		x	x	x	x	x	x	x
Focus grup regional/național	Ghid de focus grup regional/național	x	x	x	x	x	x	x	x
Tehnici vizuale	Grafice, tabele, inclusiv hărți	x	x						
Matricea factorilor de influență	Matrice						x		

833. În cadrul procesului de evaluare a fost urmată metodologia de evaluare propusă în oferta tehnică și actualizată înaintea acestui exercițiu de evaluare:

Tabel 33. Metodologia de colectare de date pentru Tema 5

Metode de colectare	Descriere															
CERCETAREA DOCUMENTARĂ	<p>Cercetarea documentară a reprezentat o activitate continuă și a fost utilizată atât pentru analiza cadrului strategic și legislativ privind tranziția de la școală la viața activă, educația și ocuparea forței de muncă în elaborării analizei sectoriale precum și în vederea formulării răspunsului la întrebarea 1 de evaluare, cât și pentru obținerea de informații referitoare la cadrul în care a fost implementat POCU 2014-2020 și, în mod specific, legate de sfera Temei 5: documente de programare, ghidul solicitantului pentru cele 7 apeluri lansate, Raportul Anual de Implementare POCU, date privind contextul intervențiilor, preluate din baze de date statistice și rapoarte de monitorizare și evaluare, planuri, strategii aferente domeniului; alte baze de date și surse de date statistice relevante (INS, Eurostat, Rapoarte MEN etc.), surse de date la nivel local/regional.</p> <p>De asemenea, a fost analizată documentația de la nivel de proiecte finanțate în cadrul TEMEI 5 (baze de date, cereri de finanțare, rapoarte de monitorizare și de sustenabilitate).</p>															
INTERVIURI	<p>Interviurile au fost semi-structurate și au urmărit aprofundarea și clarificarea informațiilor obținute în cadrul cercetării documentare, dar și aspecte legate de efectele estimate, în urma implementării proiectelor. Interviurile au contribuit cu informații calitative la procesul de analiză, necesare pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, dar și pentru a înțelege specificul intervențiilor prevăzute în cadrul Temei 5.</p> <p>Au fost organizate 4 interviuri comune tuturor Temelor de Evaluare din care s-au obținut inclusiv informații specifice acestei Teme 5:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Interviu</th> <th>Tip</th> <th>Data</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>AM POCU (implementare)</td> <td>Comun</td> <td>28.06.2023</td> </tr> <tr> <td>AM POCU (contractare)</td> <td>Comun</td> <td>28.06.2023</td> </tr> <tr> <td>Ministerul Educației Naționale – Direcția Generală Management Strategic și Politici Publice</td> <td>Comun</td> <td>28.06.2023</td> </tr> <tr> <td>OI MEN</td> <td>Comun</td> <td>12.06.2023</td> </tr> </tbody> </table> <p>Minutele interviurilor și ghidurile de interviu utilizate sunt prezentate în Anexa 0.8.(TE5). Minutele interviurilor și ghidurile de interviu utilizate.</p>	Interviu	Tip	Data	AM POCU (implementare)	Comun	28.06.2023	AM POCU (contractare)	Comun	28.06.2023	Ministerul Educației Naționale – Direcția Generală Management Strategic și Politici Publice	Comun	28.06.2023	OI MEN	Comun	12.06.2023
Interviu	Tip	Data														
AM POCU (implementare)	Comun	28.06.2023														
AM POCU (contractare)	Comun	28.06.2023														
Ministerul Educației Naționale – Direcția Generală Management Strategic și Politici Publice	Comun	28.06.2023														
OI MEN	Comun	12.06.2023														
SONDAJ BENEFICIARII FINANȚĂRII TEMAS	<p>Sondajul a reprezentat o metodă importantă de colectare a datelor în cadrul acestei evaluări. Sondajul 5 s-a adresat unei populații constituită din beneficiarii de finanțare ai Temei 5 (unități de învățământ școli, universități, angajatori, ONG-uri) pentru acordarea de sprijin elevilor și studenților privind tranziția de la școală la viața activă.</p> <p>Dimensiunea: 254 beneficiari unici²³ (unii beneficiari fiind implicați în mai multe proiecte)</p> <p>Tipul sondajului: chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey aplicat exhaustiv</p> <p>Număr de răspunsuri: 132, rată de răspuns 51,96%</p> <p>Rezultatele acestui sondaj se regăsesc în Anexa 0.8.(TE5). Rezultatele sondajului de opinie în rândul beneficiarilor de finanțări nerambursabile și partenerilor acestora.</p>															
ATELIERE DE LUCRU REGIONALE	<p>Au fost organizate 3 ateliere de lucru regionale cu beneficiarii intervențiilor care au acoperit toate cele 8 regiuni, la acestea participând 32 de reprezentanți ai unui număr de 21 de</p>															

²³ Conform bazei de date utilizată la redactarea metodologiei (august 2022) și la derularea sondajului. Baza cu date cu situația la 30.03.2023 a fost primită ulterior finalizării sondajului.

	<p>beneficiari. Discuțiile din cadrul acestor ateliere de lucru au fost consistente și au contribuit la validarea aspectelor constatate în cadrul interviurilor și a studiilor de caz, aducând totodată informații calitative suplimentare.</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Atelier de lucru regional</th> <th>Data</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Atelier BI și Sud Muntenia</td> <td>11.05.2023</td> </tr> <tr> <td>Atelier Nord Est, Nord -Vest și Vest</td> <td>29.05.2023</td> </tr> <tr> <td>Atelier Sud Est, Centru și Sud Vest Oltenia</td> <td>30.05.2023</td> </tr> </tbody> </table> <p>În cadrul atelierelor au fost abordate teme precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ contextul implementării celor două apeluri cu proiecte contractate în cadrul Temei 5; ▪ factori care au influențat eficiența și eficacitatea, sustenabilitatea și impactul intervențiilor; ▪ efectele intervențiilor finanțate; ▪ aspect legate de sustenabilitate intervențiilor. <p>Minutele atelierelor de lucru și analiza rezultatelor sunt prezentate în Anexa 0.8.(TE5). Raportul atelierelor de lucru regionale.</p>	Atelier de lucru regional	Data	Atelier BI și Sud Muntenia	11.05.2023	Atelier Nord Est, Nord -Vest și Vest	29.05.2023	Atelier Sud Est, Centru și Sud Vest Oltenia	30.05.2023
Atelier de lucru regional	Data								
Atelier BI și Sud Muntenia	11.05.2023								
Atelier Nord Est, Nord -Vest și Vest	29.05.2023								
Atelier Sud Est, Centru și Sud Vest Oltenia	30.05.2023								

METODE DE ANALIZĂ A DATELOR

834. În cadrul procesului de evaluare au fost utilizate următoarele metode de analiză a datelor, descrise în continuare pe fiecare categorie.

Tabel 34. Metode de analiză a datelor

Metodă de analiză	Descriere
ANALIZA DATELOR PRIMARE ȘI SECUNDARE	<p>Analiza datelor a acoperit progresul fizic și financiar al proiectelor, urmărind stadiul proiectelor și repartizarea teritorială, cât și progresul pe tipuri de indicatori de impact, respectiv pe tipuri de intervenții.</p> <p>Datele privind indicatorii de realizare și cei de rezultat au fost obținuți din MYSMIS pentru data de 31.07.2022 și ulterior 30.03.2023, portofoliile de proiecte publicate pe site-urile fondurii.ro.</p> <p>Analiza datelor primare și secundare s-a făcut prin prelucrarea statistică a acestora și completarea cu informații reieșite din metodele calitative.</p>
PROCESAREA ȘI ANALIZA STATISTICĂ A SERIILOR DE DATE	<p>Procesarea și analiza statistică a seriilor de date au fost utilizate în special pentru întrebarea 1 în vederea realizării analizei sectoriale.</p>
ELABORAREA DIAGramei VIZUALE	<p>A fost utilizată pentru sintetizarea, pe de o parte, a informațiilor privind nevoile identificate, obiectivele și strategia definită la nivelul TEMEI 5 și pe de altă parte privind situația proiectelor implementate.</p>
MODELUL LOGIC	<p>Acest instrument a fost utilizat pentru analiza măsurii în care proiectele implementate au contribuit la atingerea obiectivelor TEMEI 5 și satisfacerea nevoilor identificate.</p>
STUDII DE CAZ	<p>Studiile de caz au permis analiza aprofundată a modului de implementare a intervențiilor și a efectelor obținute, precum și a mecanismelor utilizate pentru obținerea rezultatelor.</p> <p>Au fost realizate 15 studii de caz care se regăsesc în Anexa 0.8.(TE5). Studii de caz.</p> <p>Studiile de caz au oferit evaluatorilor prilejul de a discuta direct cu beneficiarii ai proiectelor implementate și de a triangula datele din surse diferite.</p>
FOCUS GRUP NAȚIONAL	<p>Un Focus Grup a fost organizat în data de 26.06.2023, la nivel strategic, cu principalele părți interesate de la nivel central (AM POCU, MEN, OI MEN, ANC etc.), a avut scop de validare și completare a celor mai importante constatări și concluzii ale evaluării. Rezultatele și minuta se regăsesc în Anexa 0.8.(TE5). Raport Focus grup.</p>
MATRICEA FACTORILOR DE INFLUENȚĂ	<p>A fost elaborată pentru a sintetiza cei mai importanți factori cu influență pozitivă și negativă asupra intervențiilor din cadrul TEMEI 5</p>
REPREZENTAREA/ ANALIZA TERITORIALĂ A REZULTATELOR	<p>În realizarea analizelor, precum și pentru prezentarea constatărilor, s-au utilizat reprezentări grafice.</p>

4.2.3. Limitări metodologice TE5

835. Principalele limitări metodologice, identificate încă din etapa de elaborare a raportului inițial, sunt legate de disponibilitatea datelor. Cu privire la raportul final acestea:

- **Perspectiva încă intermediară a analizei** – analiza impactului vizează progresul înregistrat până la data de 30.04.2023, pentru măsurarea impactului propriu-zis al intervențiilor, fiind necesară o perioadă mai mare de la finalizarea acestora; ca atare, la momentul evaluării, impactul nu poate fi măsurat decât parțial și din

perspectiva gradului de îndeplinire a indicatorilor.. Astfel se pot analiza doar perspectivele de îndeplinire a indicatorilor până la finalul perioadei de programare, a gradului final de absorbție a fondurilor etc. (întrucât, validarea proiectelor se face după finalizarea implementării și procesarea ultimei cereri de rambursare, plata acestora etc.).

- **Interesul limitat**, cu precădere al unor beneficiari, dar și al unor autorități centrale/instituții publice, pentru exercițiul de evaluare și rezultatele acestuia datorat în mare parte presiunii actuale pe toți factorii interesați având în vedere ca este finalul actualei perioade de programare. Aceasta se reflecta într-un grad mai redus de implicare în activitățile prevăzute (disponibilitate redusă pentru participarea la interviuri, focus-grupuri, sondaje), deși echipa de evaluare a depus eforturi considerabile (în special pentru actualizarea datelor de contact) și a derulat o corespondență intensă (telefon, email) pentru a obține sprijinul beneficiarilor în realizarea activităților. Totuși, prin extinderea perioadei de colectare a datelor, echipa de evaluare a reușit să realizeze un număr de interviuri, suficient pentru a acoperi varietatea mare de situații, proiecte și stakeholderi implicați și pentru triangularea datelor din diferite surse.

4.3. Răspunsul la întrebările de evaluare TE5

4.3.1. ÎE 1. Progresul atins în zonele, sectoarele și grupurile vizate în raport cu obiectivele specifice (efecte brute sau eficacitatea intervenției)

- **Ipoteza de cercetare: Corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii s-a îmbunătățit față de momentul adoptării PO.**
- **Ipoteză validată:** analiza evoluției principalilor indicatori, a mecanismelor și proceselor de corelare, dar și analiza evoluției cadrului legal și strategic în domeniile educație, formare și ocupare, din perspectiva corelării acestora, precum și analiza factorilor care influențează inserția pe piața muncii, oferă argumente multiple pentru validarea ipotezei conform căreia, corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii s-a îmbunătățit față de momentul adoptării PO. Așadar, ipoteza enunțată se confirmă.

836. Răspunsul la această întrebare de evaluare, respectiv progresul observat de la adoptarea POCU din perspectiva intervențiilor finanțate prin intermediul Temei 5, s-a bazat pe analiza următoarelor variabile:

- progresul înregistrat în sector, măsurat prin cei mai relevanți indicatori;
- analiza cadrului legislativ, strategic și instituțional;
- factorii care influențează, la nivel național, corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii;
- mecanismele de asigurare a calității;
- sistemul de monitorizare și evaluare a inserției;
- acțiuni relevante întreprinse la nivelul sistemului de educație;
- analiza altor indicatori care măsoară indirect tranziția de la școală la viața activă.

837. În această secțiune prezentăm a) o sinteză a analizei progresului înregistrat în România, de la aprobarea POCU 2014-2020, în privința corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii, rezultate din cercetarea documentară (analiza completă fiind inclusă în **Anexa 0.8.(TE5). Analiza sectorială**, dar și b) perspectiva reprezentanților autorităților publice centrale cu privire la acest progres.

a) SINTEZA ANALIZEI PROGRESULUI ÎNREGISTRAT ÎN PRIVINȚA CORELĂRII SISTEMELOR DE EDUCAȚIE ȘI FORMARE CU NEVOILE PIEȚEI MUNCII

Progresul privind corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii în perioada 2014-2020

838. Analiza evoluției indicatorilor relevanți din perspectiva corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii, în perioada 2014-2022, nu reflectă schimbări majore față de precedentul exercițiu de evaluare și confirmă trendul crescător din ultimii ani ai următorilor indicatori: *rata de ocupare, rata de ocupare a absolvenților recenți, rata șomajului și ponderea tinerilor (15-24 ani) care nu se regăsesc în educație, formare sau ocupare*, s-a îmbunătățit considerabil, diferențele dintre România și media UE27 diminuându-se treptat:

- *nivelul educațional influențează puternic atât rata de ocupare, cât și rata șomajului* (rata de ocupare crește direct proporțional cu nivelul de educație, iar rata șomajului este invers proporțională cu nivelul de educație, sau, altfel spus, cu cât nivelul de educație este mai ridicat, cu atât șansele de a fi șomer sunt mai scăzute);
 - pentru grupa de vârstă 15-64 ani, pentru toate nivelurile educaționale, cu excepția celui ISCED 5-8, dar și pentru grupa de vârstă 15-24 ani, *rata de ocupare este sub media europeană*, diferențele fiind importante (aprox. 10 puncte procentuale);
 - pentru grupa de vârstă 25-64 ani, rata șomajului indică un trend descendent (o descreștere anuală progresivă), pentru toate nivelurile de educație; *comparativ cu media UE27, rata șomajului în România este de aproximativ jumătate, pentru toate nivelurile educaționale*, cu diferențe majore în rândul persoanelor cu nivel scăzut de instruire;
- *rata de ocupare a absolvenților recentți* (care au absolvit nivelul ISCED 3-8, în ultimii 3 ani), din grupa de vârstă 20-34 ani, *înregistrează o creștere anuală progresivă* (ajungând de la 66% în anul 2014 la 76% în 2019), începând cu 2020 se sesizează o ușoară scădere care poate fi atribuită impactului pandemiei COVID-19;
- *ponderea tinerilor (15-24 ani) care nu se regăsesc în educație, formare sau ocupare* (% din totalul populației din aceeași grupă de vârstă) *înregistrează o tendință descrescătoare*, atât în România cât și la nivelul mediei UE27 (dacă în România această pondere variază între 14,5-18%, la nivel european aceasta este mai redusă, situându-se între 9,6-12,5%).

839. Din perspectiva *indicatorilor EU 2020* relevanți pentru tema abordată, deși se constată progrese importante de la un an la altul, în perioada 2014-2022, România se situează încă, sub țintele stabilite pentru 2020: pentru indicatorii *părăsirea timpurie a școlii* (% populației 18-24 ani care are cel mult nivelul secundar inferior ISCED 0-2), *populația din grupa de vârstă 30-34 ani care a absolvit nivelul terțiar de studii (ISCED 5-8)* și *rata de ocupare (20-64 ani)*, decalajele între România și media UE27 sunt considerabile.

840. Mecanismele și procesele de corelare a sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii au fost dezvoltate, acestea cuprind:

- *sistemul de asigurare a calității* (în învățământul terțiar toate instituțiile trebuie să dispună de mecanisme pentru analiza schimbărilor care se produc în profilurile calificărilor și în impactul acestora asupra organizării programului de studiu - programele de studiu trebuie să fie revizuite periodic pe baza analizelor colegiale împreună cu studenți, cu absolvenți și cu reprezentanți ai angajatorilor);
- *alocarea locurilor de studiu în instituțiile de învățământ superior* (potrivit prevederilor legale, alocarea locurilor bugetate pentru instituțiile de învățământ de stat se face prioritar spre acele domenii care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății);
- *alocarea cifrei de școlarizare în învățământul profesional, tehnic, liceal tehnologic și vocațional* se face în funcție de nevoile pieței muncii, identificate prin documente strategice de planificare a ofertei de formare regionale, județene și locale; învățământul liceal tehnologic și vocațional se poate organiza și pe baza solicitărilor din partea angajatorilor privați sau ai Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, pe baza unor contracte de școlarizare; învățământul dual (formă de organizare a învățământului profesional și tehnic), este organizat, într-un cadru unitar, de către unitățile de învățământ la solicitarea operatorilor economici sau a structurilor asociative interesate, cum ar fi camere de comerț, asociații patronale de ramură, clustere în calitate de potențiali angajatori și parteneri de practică; acesta asigură o rută alternativă de educație și formare profesională, organizată pe bază de parteneriat și conform unor contracte individuale de pregătire practică încheiate cu operatorii economici care își asumă ca responsabilitate principală, pregătirea practică a elevilor;
- participarea mediului economic în consiliile de administrație a unităților de învățământ care organizează învățământ profesional și tehnic (ÎPT);
- *standardele de pregătire profesională* din ÎPT sunt elaborate în urma consultării partenerilor sociali și se realizează pe baza standardelor ocupaționale; standardele de pregătire profesională se realizează prin consultare cu operatorii economici în situația în care nu există standarde ocupaționale actualizate;
- *curriculum la decizia școlii CDȘ* (pentru ÎPT, curriculumul la decizia școlii este curriculum în dezvoltare locală (CDL) și constituie oferta educațională la nivel local, elaborată de unitatea de învățământ în parteneriat cu operatorii economici/ autoritățile administrației publice locale, pentru adaptarea formării profesionale a elevilor la nevoile locale ale pieței muncii);
- *centrele de consiliere și orientare în carieră* (potrivit prevederilor legale, pentru facilitarea corelării sistemului de învățământ cu piața muncii, se înființează și vor funcționa, în toate instituțiile de învățământ superior,

- centre de consiliere și orientare în carieră pentru elevii din anii terminali, studenți și absolvenți, în cadrul cărora vor funcționa unități de analiză și gestiune previzională a solicitărilor pieței muncii);
- dezvoltarea de programe de master, de cercetare fundamentală și aplicativă sau de creștere a nivelului de calificare a specialiștilor cu studii universitare (instituțiile de învățământ superior pot încheia contracte cu instituțiile publice și cu alți operatori economici în vederea unor programe de cercetare fundamentală și aplicativă sau a creșterii nivelului de calificare a specialiștilor cu studii universitare);
 - *structuri consultative la nivelul instituțiilor de învățământ superior*, formate din reprezentanți ai mediului economic și personalități din mediul academic, cultural și profesional extern.

841. Cu toate că România nu a reușit până acum să dezvolte un sistem eficient de anticipare a nevoilor pieței muncii și de monitorizare a integrării socio-profesionale, proiectul ReCONNECT -Adaptare la Schimbare -Mecanism Integrat de Anticipare, Monitorizare, Evaluare a Pieței Muncii și Educației, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 –2020, Axa prioritară 3–Locuri de muncă pentru toți, derulat în perioada 2021 – 2022, într-un parteneriat format din instituțiile cu responsabilități naționale în domeniul formării profesionale și al ocupării: ANOFM (aplicant), Ministerul Educației, Ministerul Muncii, CNDIPT, UEFISCDI, INCSMPS, marchează un pas semnificativ în această direcție. În cadrul acestui proiect, se lucrează la dezvoltarea a trei mecanisme centrale privind:

- Mecanismul de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților programelor de formare profesională;
- Mecanismul de anticipare a cerințelor de competențe profesionale și calificări pe piața muncii;
- Mecanismul de monitorizare și evaluare a politicilor publice în domeniul ocupării forței de muncă și al formării profesionale.

842. În plus, se pregătește crearea unei aplicații informatice ce va interconecta bazele de date relevante în domeniul educației, formării profesionale și ocupării. Aplicația va avea inițial o structură minimală, ce va fi extinsă în timp cu noi module și instrumente de prelucrare, analiză și raportare.

Principalele evoluții ale cadrului legislativ și strategic în domeniul educației și ocupării, din perspectiva corelării sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii

843. Începând cu anul 2014, sunt elaborate patru strategii în domeniul educației și formării, care reprezintă condiționalități ex-ante pentru accesul României la fondurile UE în perioada de programare 2014-2020. Strategiile care cuprind un cadru de monitorizare și evaluare pentru înregistrarea progresului implementării, au fost adoptate de Guvernul României între anii 2015-2016, fiind aprobate și de către Comisia Europeană (CE). Acestea sunt:

- **Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România** (HG nr. 417/2015 pentru aprobarea Strategiei privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România)
- **Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020** (HG nr. 565/2015 privind aprobarea Strategiei naționale pentru învățământ terțiar 2015-2020)
- **Strategia națională privind învățarea pe tot parcursul vieții 2015-2020** (HG nr. 418/2015 privind aprobarea Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020)
- **Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020** (HG nr. 317/2016 privind aprobarea Strategiei educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020).
- **Strategia de modernizare a infrastructurii educaționale pentru perioada 2017-2023** a fost elaborată pe baza unei analize multidimensionale a sistemului de educație și formare profesională din România, realizată cu sprijin și asistență tehnică din partea Băncii Mondiale.
- **Documentul programatic România Educată – viziune și strategie 2018-2030**, a fost lansat de către Președinția României, în anul 2018 și include o viziune de țară, obiectivele naționale pentru educație și cercetare, precum și o strategie detaliată pentru următorii 12 ani, incluzând propuneri de politici publice prioritare.

844. În lumina pandemiei COVID-19, care a impactat substanțial nu doar România, dar și Uniunea Europeană și întreaga lume, **Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)**, aprobat de Comisia Europeană în anul 2021, este documentul strategic al României care fundamentează prioritățile de reformă și domeniile de investiții pentru aplicarea Mecanismului de Redresare și Reziliență - MRR la nivel național. Programul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) al României, are ca obiectiv consolidarea rezilienței sistemului educațional prin

modernizarea infrastructurii și dotărilor educaționale, pentru a răspunde necesităților actuale și viitoare ale pieței forței de muncă.

845. Pandemia „Covid-19” a restructurat practicile educaționale, trecând de la interacțiunea directă la mediul online, accentuând faptul că predarea, învățarea și tehnologia emergentă nu mai pot fi tratate separat, ci formulează împreună viitorul educației digitale. Ministerul Educației și Cercetării a inițiat procesul de elaborare a **Strategiei privind digitalizarea educației din România pentru perioada 2021-2027**, cunoscută sub denumirea de SMART.Edu. Această strategie se axează pe concepte-cheie precum Școala Modernă, Accesibilă, bazată pe Resurse și Tehnologii digitale.

846. Planul Național de Implementare pentru educație și formare profesională inițială și continuă (PNI-VET) reprezintă un set de măsuri naționale care urmăresc atingerea obiectivelor stabilite la nivel european prin Recomandarea Consiliului din 24 noiembrie 2020 privind educația și formarea profesională (EFP) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență. Obiectivul general al Planului Național de Implementare este îmbunătățirea relevanței, accesibilității, flexibilității, atractivității și calității programelor de educație și formare profesională inițială și continuă care să susțină coeziunea economică, și socială, să sprijine competitivitatea, creșterea și dezvoltarea inteligentă, incluzivă și durabilă și să faciliteze dezvoltarea profesională și personală a indivizilor.

847. În anul 2021, în concordanță cu prioritățile europene privind protecția mediului și limitarea schimbărilor climatice a fost adoptată **Strategiei Naționale privind Educația pentru mediu și schimbări climatice 2023-2030**, a avut ca scop principal asigurarea concordanței depline cu viziunea, scopul și obiectivele Raportului "Educația privind schimbările climatice și mediul în școli sustenabile" publicat de Administrația Prezidențială în iunie 2022.

848. În ceea ce privește **educația timpurie** – ante preșcolară și preșcolară, nu există încă o abordare multisectorială: educație – sănătate – alimentație – protecție.

849. Referitor la **accesul la educație pentru grupurile dezavantajate**, există o serie de **inițiative de politici publice** promovate de către autoritatea publică centrală (detalii cu privire la tipurile de măsuri de intervenție sunt disponibile în anexă).

850. Pentru domeniul Ocupare, elaborarea **Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027** a avut loc în contextul pandemiei de COVID-19, care a cauzat o încetinire bruscă a activităților economice și o serie de modificări pe piața muncii la nivel național. Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (SNOFM) 2021-2027 urmărește activarea și ocuparea persoanelor inactive pe piața muncii, ocuparea șomerilor de lungă durată, asigurarea condițiilor pentru tranziții rapide și de calitate în ocupare pentru absolvenți, dezvoltarea resurselor umane pentru a face față schimbărilor tehnologice, digitalizării accentuate, tranziției la o economie verde, alături de promovarea inovării sociale și de stimulare a antreprenoriatului.

851. Alte intervenții relevante, din perspectiva corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii, mai sunt: **implementarea Garanției pentru tineret, adoptarea Planului Național pentru Ocuparea Tinerilor (2013); îmbunătățirea legislației naționale în privința uceniciei** - Legea 179/2013 pentru modificarea și completarea Legii 279/2005 privind ucenia la locul de muncă, **adoptarea Legii 176/2018 privind internshipul; revizuirea legislației naționale în privința stagiilor de practică** - Legea nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior, **Programul Erasmus+** (care vizează mobilitatea tinerilor, inclusiv sprijinirea tinerilor antreprenori), care a devenit operațional.

852. În perioada de referință, au fost luate măsuri pentru stimularea ocupării și antreprenoriatului în rândul tinerilor: Legea 189/2018 privind integrarea în muncă, în cadrul instituțiilor publice de la nivel local, a tinerilor dezavantajați; ucenicie și stagii - componentă care combină ocuparea cu formarea forței de muncă; angajarea tinerilor prin stimularea angajatorilor prin acordarea de subvenții; stimularea mobilității tinerilor prin acordarea primelor de încadrare și de instalare; stimularea tinerilor pentru inițierea de afaceri și crearea de IMM-uri; evaluarea gratuită a competențelor obținute în sistem non-formal și informal; formarea profesională - măsură menită să asigure o mai bună corelare a cererii cu oferta de forță de muncă, prin dezvoltarea competențelor

tinerilor pentru creșterea capacității lor de inserție profesională; acordarea de suport personalizat tinerilor cu risc de marginalizare social; orientare și consiliere în carieră - pentru a beneficia de oricare dintre măsurile din schema de implementare a Garanției pentru Tineret.

Fenomene care influențează inserția pe piața muncii

853. Inserția pe piața muncii este influențată de factori multipli, printre care menționăm:

- **contextul socio-economic** (influența crizei economice asupra pieței muncii, începând cu 2009 cu impact inclusiv pentru perioada de început a exercițiului financiar 2014/2015; în 2020, în contextul crizei generate de pandemia SARS-COV-2, contextul socio-economic a avut un impact direct asupra inserției pe piața forței de muncă);
- **impactul pandemiei generată de SARS-COV-2** - atât asupra sistemului de educație, cât și asupra inserției pe piața muncii a absolvenților din 2019 și 2020, la nivel național, fiind luate o serie de măsuri în vederea combaterii problemelor rezultate (excluderea programei din semestrul II -2020 din procesul de elaborare a subiectelor pentru examenele naționale; desfășurarea evaluărilor din semestrul II în regim online, organizarea examenelor naționale cu norme specifice; elaborarea de ghiduri privind desfășurarea de activități remediale; realizarea de consultări în vederea identificării principalelor probleme și soluții legate de pandemie; admiterea online în învățământul superior, luând în considerare notele studenților din liceu și rezultatele de la examenul de bacalaureat);
- **sistemul politic** - crizele din sistemul politic au afectat educația și economia, din perspectiva consecvenței și coerenței politicilor promovate; în perioada 2014-2020 România a avut 10 miniștri ai educației;
- **sistemul de educație: învățământul secundar** - orientarea școlară/profesională este asigurată prin Curriculumul național și este realizată de către dirigintele clasei, în cooperare cu părinții elevilor și cu consilierul școlar; **învățământul profesional și tehnic** cuprinde și discipline precum: Orientare și consiliere vocațională; asistenta psihopedagogică; activitate de pregătire practică; **învățământul integrat** – elevii cu deficiențe ușoare au fost integrați în școlile normale, rămânând în învățământul special doar elevii cu deficiențe moderate și severe; profesorii care lucrează în învățământul integrat nu au beneficiat de formare pentru această categorie de elevi, colaborarea în echipele multidisciplinare lăsând de dorit; de asemenea, nu există încă examene și examene de absolvire adaptate pentru această categorie de elevi; avantajul sistemului integrat este acela că dezvoltarea și adaptarea socială a elevilor cu CES este mult mai bine stimulată; **învățământul superior** – deși există măsuri de sprijin pentru studenții proveniți din medii socio-economice defavorizate și pentru studenții cu performanțe academice deosebite, iar în universități funcționează centrele de consiliere și orientare în carieră, totuși, capacitatea de modificare a programelor universitare în acord cu nevoile pieței muncii, rămâne limitată; încă lipsește un sistem eficient de monitorizare a parcursului profesional al absolvenților de învățământ superior, iar angajarea scăzută de resurse umane care profesază în domeniul vizat a condus la o adaptare limitată a ofertei educaționale la nevoile angajatorilor; deși rata absolvenților de învățământ terțiar din grupa de vârstă 30-34 ani a crescut semnificativ în perioada de referință, totuși, România se situează cu mult sub media europeană.
- **finanțarea sistemului de educație** - cheltuielile României pentru educație rămân printre cele mai scăzute din UE, chiar dacă în 2018 cheltuielile guvernamentale pentru educație au crescut în termeni reali cu 6,4%, până la echivalentul a 3,2% din PIB; astfel, nivelul cheltuielilor pentru educație este semnificativ sub media UE de 4,6%, fiind unul dintre cele mai scăzute din UE.

Cele mai relevante modificări din perspectiva cadrului legislativ, strategic și instituțional

854. Cele mai importante realizări, în perioada 2014-2020, în privința corelării educației și formării cu nevoile pieței muncii, din punct de vedere al cadrului legislativ, strategic și instituțional au reprezentat adoptarea strategiilor din domeniul învățământului și ocupării (Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015 – 2020; Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015 – 2020; Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014 – 2020.; Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014 – 2020; Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții 2015 – 2020).

855. Din punctul de vedere al actelor normative din învățământul superior adoptate, cele mai importante ar fi:

- Metodologia-cadru privind organizarea și funcționarea centrelor de consiliere și orientare în carieră în sistemul de învățământ superior din România.

- Ordinul de ministru privind organizarea și funcționarea de societăți antreprenoriale studențești în învățământul superior din România.
- Modificarea și completarea metodologiei de alocare și utilizare a fondului pentru dezvoltarea instituțională a instituțiilor de învățământ superior de stat.
- Legea-cadru privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.
- Modificarea HG-ului privind Metodologia de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior.
- Ordinul de Ministru privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică.
- HG-ul pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată (a fost salariul de bază minim brut diferențiat în funcție de studiile absolvite).
- Legea privind internshipul.

Sistemul de monitorizare și evaluare a inserției absolvenților pe piața muncii

856. În prezent, nu există un sistem de monitorizare și evaluare a inserției absolvenților pe piața muncii la nivel național.

857. Sistemul de monitorizare și evaluare a inserției absolvenților pe piața muncii presupune instrumente și resurse adecvate, precum și un sistem atent de colectare și analiza a datelor colectate. În ciuda unor experiențe pilot pozitive, sistemul de monitorizare nu a ajuns cu adevărat în cultura școlilor/universităților și profesorii își asumă într-o măsură limitată această responsabilitate. În absența valorificării datelor obținute în monitorizare acest exercițiu rămâne încă cu o aplicabilitate limitată, chiar și în cazul instituțiilor care își urmăresc absolvenții. Pe de altă parte, respondenții consideră că există încă puține studii care să se uite la competențele formate în raport cu un loc de muncă într-un alt domeniu față de cel în care s-a realizat formarea.

858. În învățământul superior un astfel de sistem poate fi operaționalizat după interconectarea Registrului Matricol Unic cu platforma REVISAL. De asemenea, instituțiile de învățământ superior au implementat un astfel de sistem, sub o formă sau alta, însă acesta este integrat în sistemul de asigurare a calității interne, fiind un instrument de natură mai degrabă birocratică decât unul în baza căruia sunt luate decizii (legea educației naționale nr. 1/2011 prevede la art. 130 alin. (2) lit. h) obligativitatea ca în raportul anual al rectorului să fie prezentată situația inserției profesionale a absolvenților din promoțiile precedente).

Necesitatea și oportunitatea intervențiilor în domeniul corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii

859. Reprezentanții autorităților publice centrale, intervievați, au considerat că intervențiile sunt oportune și vizează aspecte critice legate de participarea la educație. Problemele adresate de intervenții sunt reale:

- Orientarea și consilierea reprezintă un sector critic, nu există asemenea servicii relevante la nivel de sistem. Nu beneficiază toți copiii de orientare și consiliere, deci este o deficiență de sistem.
- Parteneriatele, stagiile de practică și întreprinderile simulate au conturat contexte semnificative de învățare pentru mulți elevi/studenți. În absența acestor programe/stimulente, este foarte greu pentru școli să asigure o practică profesională propriu-zisă.
- În contextul în care România ocupă un loc cedaș în cadrul UE-27 în ceea ce privește cercetarea, dezvoltarea și inovarea, implicit datorită subfinanțării cronice a acestui capitol, finanțarea unor astfel de parteneriate la nivelul studiilor universitare de doctorat sau postdoctorat, care să se cuantifice cu aplicații directe în economie și care să contribuie la sinergii cercetare-inovare este mai mult decât binevenită.

860. Ca și recomandări de îmbunătățire, pentru a continua furnizarea unui proces educațional în urma căruia studenții să beneficieze de cât mai multe oportunități în momentul finalizării studiilor universitare, este necesară finanțarea parteneriatului și din partea universităților, prin astfel de apeluri, menținându-se în întregime autonomia universitară cu privire la curriculum. Pe de cealaltă parte, sectorul privat nu poate furniza întotdeauna finanțarea necesară derulării unor astfel de programe, fapt pentru care aceste apeluri sunt binevenite.

861. Răspunsul sectoarelor cu potențial competitiv din domeniile de specializare inteligentă a fost mai slab decât se aștepta sectorul educației. Totuși, având în vedere ineficiența unor metode de formare clasice, a căror rezultate din exercițiile bugetare anterioare este relativ scăzută, schimbarea paradigmei prin promovarea tranziției de la educație la viață activă în cadrul unor programe de învățare la locul de muncă sau firme de exercițiu are un potențial imens. De asemenea, în absența unor servicii corespunzătoare de consiliere și orientare profesională, finanțarea unor sisteme de informare în cadrul instituțiilor de învățământ reprezintă un punct forte.

4.3.2. Sumarul constatărilor ÎE 1

862. Analiza evoluției indicatorilor relevanți pentru corelarea sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii (rata de ocupare, rata de ocupare a absolvenților recentți, rata șomajului și ponderea tinerilor 15-24 ani care nu se regăsesc în educație, formare sau ocupare), în perioada 2014-2022, arată o îmbunătățire considerabilă a situației, în special în ultimii ani, diferențele dintre România și media UE27 diminuându-se treptat. Din perspectiva indicatorilor EU 2020 (părăsirea timpurie a școlii, populația din grupa de vârstă 30-34 ani care a absolvit nivelul terțiar de studii ISCED 5-8 și rata de ocupare 20-64 ani), deși se constată progrese importante de la un an la altul, în perioada 2014-2022, decalajele între România și media UE27 sunt considerabile, România situându-se sub țintele stabilite pentru 2020.

863. Au fost dezvoltate numeroase mecanisme de corelare a sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii (: sistemul de asigurare a calității, alocarea locurilor de studiu în instituțiile de învățământ superior; alocarea cifrei de școlarizare în învățământul profesional, tehnic, liceal tehnologic și vocațional; participarea mediului economic în consiliile de administrație a unităților de învățământ care organizează învățământ profesional și tehnic; standardele de pregătire profesională din ÎPT; curriculum la decizia școlii CDS/CDL; centrele de consiliere și orientare în carieră; dezvoltarea de programe de master, de cercetare fundamentală și aplicativă sau de creștere a nivelului de calificare a specialiștilor cu studii universitare; structuri consultative la nivelul instituțiilor de învățământ superior.

864. Cu toate că România nu a reușit până acum să dezvolte un sistem eficient de anticipare a nevoilor pieței muncii și de monitorizare a integrării socio-profesionale, există premisele unui progres prin proiectul ReCONNECT - Adaptare la Schimbare - Mecanism Integrat de Anticipare, Monitorizare, Evaluare a Pieței Muncii și Educației, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 –2020, Axa prioritară 3– Locuri de muncă pentru toți, derulat în perioada 2021 – 2022, într-un parteneriat format din instituțiile cu responsabilități naționale în domeniul formării profesionale și al ocupării: ANOFM (aplicant), Ministerul Educației, Ministerul Muncii, CNDIPT, UEFISCDI, INCSMP.

865. Cadru legislativ și strategic relevant din perspectiva corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii, s-a îmbunătățit. Acesta fost elaborat, revizuit și dezvoltat (după caz) în perioada de referință, implementându-se măsuri și acțiuni specifice, cu impact asupra sistemelor vizate.

866. Sistemul de factori care influențează inserția absolvenților pe piața muncii este complex (contextul socio-economic, scăderea demografică, emigrația, scăderea numărului de studenți înscriși în învățământul terțiar afectează puternic inserția absolvenților pe piața forței de muncă), iar pandemia COVID-19 a accentuat o serie întreagă de disparități deja existente, cu impact direct asupra angajabilității; chiar dacă au fost făcute importante schimbări la nivelul sistemului de educație, se remarcă, încă, absența unor obiective ambițioase, reformatoare care să pregătească absolvenții calificați pentru o piață a muncii în continuă schimbare, o modestă implicare a celor care pot influența educația (policy makers, mediul de afaceri), toate acestea suprapunându-se pe o subfinanțare cronică a sistemului de educație.

4.3.3. ÎE 2. Măsura în care progresul observat este atribuit programului (efect net sau impactul intervenției)

- Ipoteze de cercetare: - intervențiile finanțate au contribuit la creșterea calității și relevanței ofertei sistemului de educație în raport cu nevoile pieței muncii.
- Ipoteză validată: Raportat la ipoteza de cercetare - intervențiile finanțate au contribuit la creșterea calității și relevanței ofertei sistemului de educație în raport cu nevoile pieței muncii – se constată că, datele și informațiile

obținute în cadrul atelierelor de lucru regionale și studiilor de caz oferă argumentele necesare pentru validarea integrală a ipotezei de lucru, aceasta **confirmându-se pe deplin**.

867. Răspunsul la această întrebare de evaluare s-a bazat pe analiza efectelor intervențiilor evaluate și a contribuțiilor lor la îmbunătățirea situației grupurilor țintă. Au fost analizate gradul de îndeplinire a obiectivelor (a țințelor indicatorilor de program), impactul proiectelor finanțate asupra învățământului universitar și preuniversitar. Analizele calitative ale contribuției intervențiilor au condus la concluzii privind impactul net.

868. Metodologia utilizată pentru a răspunde la această întrebare de evaluare a constat în verificarea acestei ipoteze de cercetare, prin cercetare documentară, cercetare cantitativă și calitativă.

- **Cercetarea documentară** a avut în vedere analiza programului inclusiv contextul național și european, relevante pentru domeniile vizate, analiza proiectelor contractate, aflate în implementare, aferente apelurilor relevante pentru Tema 5 (a se vedea **Anexa 0.8.(TE5).Analiza sectorială**).
- **Cercetarea calitativă** a fost realizată prin intermediul următoarelor metode și tehnici: interviul semi-structurat, studiul de caz și atelierul de lucru, la care se adaugă focus-grupul. Astfel, au fost colectate date și informații direct de la beneficiarii ai finanțării nerambursabile și parteneri ai acestora (în cadrul atelierelor de lucru regionale, studiilor de caz), dar și de la reprezentanții ai autorităților publice centrale - MEN, OI MEN, AMPOCU pe baza interviurilor organizate la nivel național).
- **Cercetarea cantitativă** s-a bazat pe 2 elemente principale: analiza valorilor țintă ale indicatorilor de realizare și de rezultat și a celor atinse, până la data de referință a evaluării, 30.04.2023, respectiv, analiza rezultatelor și efectelor proiectelor, pe baza datelor colectate prin intermediul sondajului de opinie în rândul beneficiarilor de finanțări nerambursabile și partenerilor acestora. În ceea ce privește efectele proiectelor finanțate, sondajul la nivelul beneficiarilor a vizat și colectarea de informații privind anumite tipuri de efecte prevăzute prin program, dar care nu erau reflectate (sau nu erau suficient reflectate) de indicatorii de program.

869. Efectul net al intervențiilor din cadrul Temei 5 a fost analizat prin prisma următoarelor elemente:

- Analiza apelurilor, tipologiei proiectelor, a indicatorilor de program, comparând țințele cu valorile atinse;
- Analiza efectelor din punct de vedere calitativ.

4.3.3.1. Progresul observat în implementarea programului, realizări și rezultate

APELURI ȘI TIPOLOGIA PROIECTELOR

870. Până la data de referință a acestui ultim exercițiu de evaluare, la nivelul Temei 5 au fost lansate 7 apeluri, portofoliul de proiecte contractate în cadrul Temei 5 însumând acum un număr de 428 proiecte care răspund OS 6.13 (Apelul 380, 626, 829, 993), OS 6.13 și 6.14 (apelul 90) și OS 6.14 (apelul 633, 711).

- **POCU/90/6.13/6.14/STAGII DE PRACTICĂ ELEVI ȘI STUDENȚI ÎN SECTORUL AGROALIMENTAR, INDUSTRIE ȘI SERVICII** Apelul 90 a fost lansat la data de 13.10.2016 și a vizat un obiectiv compozit (OS 6.13 și OS 6.14), iar în cadrul apelului au fost depuse 204 proiecte. În cadrul acestui apel au fost contractate 88 proiecte aferente acestor două obiective, dintre care 87 proiecte au fost finalizate. Toate cele 8 regiuni de dezvoltare sunt acoperite prin portofoliul de proiecte, iar valorile totale ale proiectelor variază între 474.000 lei și 2.238.532,08 lei, cu o medie per proiect contactat de 1.886.324,66 lei. Tipologia de beneficiari și parteneri este diversă: instituții de învățământ superior de stat sau private, întreprinderi (microîntreprinderi, mici, mijlocii, mari), instituții publice, autorități publice, ONG, Camere de comerț, organizații patronale. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat IR 4S115, 116, 117 aferenți OS 6.13 și IR 4S120, 121 și 122 aferenți OS 6.14.
- **POCU/380/6/13/SPRIJIN PENTRU DOCTORANZI ȘI CERCETĂTORI POST-DOCTORAT**- Acest apel a fost lansat la data de 25.04.2018 vizând OS 6.13, iar în cadrul acestui apel au fost depuse 23 proiecte. În cadrul acestui apel au fost contractate 18 proiecte aferente OS 6.13, toate fiind finalizate la data de referință a prezentului exercițiu de evaluare. Toate cele 8 regiuni de dezvoltare sunt acoperite prin portofoliul de proiecte, iar valorile totale ale proiectelor variază între 5.548.413,54 lei și 6.978.750 lei, cu o medie per proiect contactat de 6.658.303 lei. Similar primului apel, tipologia de beneficiari și parteneri este diversă: instituții de învățământ superior de stat, întreprinderi (mici, mijlocii), instituții publice, autorități publice, ONG, Camere de comerț, organizații sindicale. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S116, 117, 118 și 119.
- **POCU/626/6/13/ STAGII DE PRACTICĂ PENTRU STUDENȚI - REGIUNI MAI PUȚIN DEZVOLTATE**- Acest apel a vizat OS 6.13. Au fost depuse în total 82 proiecte care au fost și contractate iar dintre acestea 61 proiecte

sunt finalizate. Toate cele 8 regiuni de dezvoltare sunt acoperite prin portofoliul de proiecte, iar valorile totale ale proiectelor variază între 1.723.959 lei și 4.749.066 lei. Tipologia de beneficiari și parteneri este diversă: instituții de învățământ superior de stat, întreprinderi (mici, mijlocii), instituții publice, autorități publice, ONG, Camere de comerț, organizații sindicale. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S115, 116 și 117

- **POCU/633/6/14/ STAGII DE PRACTICĂ, PENTRU ELEVI - REGIUNI MAI PUȚIN DEZVOLTATE**-Apelul 633 a vizat OS 6.14 în cadrul căruia au fost depuse 156 de proiecte. Au fost semnate 156 de contracte, dintre care 2 au fost reziliate, iar 141 de proiecte au fost finalizate. Toate cele 8 regiuni de dezvoltare sunt acoperite prin portofoliul de proiecte, cele mai multe se regăsesc în regiunea București – Ilfov. Și în cadrul acestui apel tipologia de beneficiari și parteneri este diversă: instituții de învățământ superior de stat, întreprinderi (mici, mijlocii), instituții publice, autorități publice, ONG-uri, camere de comerț, organizații sindicale. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S120, 121 și 122.
- **POCU/711/6/14/ STAGII DE PRACTICĂ, PENTRU ELEVI - TERITORIUL ITI DELTA DUNĂRII** -Apelul 711 a vizat OS 6.14, a fost lansat în data de 12.09.2019, fiind depuse 9 proiecte din cadrul a trei regiuni de dezvoltare respectiv București – Ilfov, Centru și Nord-Est. Toate cele 9 proiecte au fost contractate având bugete similare cu o medie per proiecte de 2.263.351,67 lei, 8 proiecte fiind deja finalizate. În cadrul acestui apel tipologia de beneficiari este formată din întreprinderi (mici, mijlocii) și ONG-uri. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S120, 121 și 122.
- **POCU/829/6/13/ INNOTECH STUDENT** - Acest apel a vizat OS 6.13, fiind depuse și contractate 66 proiecte, niciun proiect nefiind încă finalizat. Toate cele 8 regiuni de dezvoltare sunt acoperite prin portofoliul de proiecte însă cele mai multe se regăsesc în regiunea București – Ilfov având bugete similare cu o medie per proiecte de 9.529.033,45 lei. Tipologia de beneficiari și parteneri este diversă: instituții de învățământ superior de stat, întreprinderi (mici, mijlocii), ONG-uri și camere de comerț. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S115, 116 și 117.
- **POCU/993/6/13/ SPRIJIN PENTRU DOCTORANZI ȘI CERCETĂTORI POST-DOCTORAT**- Apelul a fost lansat la data de 07.04.2022 vizând OS 6.13. Au fost depuse și contractate 9 proiecte, însă niciun proiect nu este încă finalizat. Din cele 8 regiuni de dezvoltare 7 sunt acoperite prin portofoliul de proiecte iar cele mai multe se regăsesc în regiunea București – Ilfov. Aceste proiecte au bugete similare cu o medie per/proiecte de 5.680.925,82 lei. Beneficiarii acestui apel sunt instituții de învățământ superior de stat acreditate. Acest apel a vizat indicatorii de rezultat 4S116, 117, 118 și 119.

871. Din perspectiva OS 6.16 nu au fost implementate apeluri care să vizeze studii naționale cu privire la anticiparea nevoilor și monitorizarea inserției absolvenților pe piața forței de muncă, însă, au fost implementate unele inițiative relevante (proiectul RECONNECT) și nici nu au fost dezvoltate mecanisme de recunoaștere și validare/certificare a competențelor și calificărilor, sisteme de asigurare a calității.

Tabel 35. Situația apelurilor și valoarea proiectelor finanțate

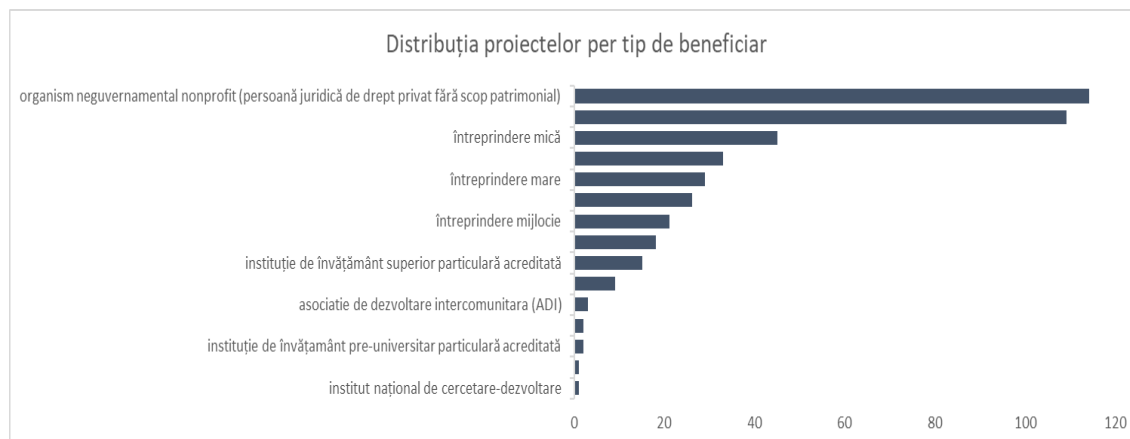
Tema de evaluare/Apelul	Număr de proiecte pe apeluri	Valoarea totală a proiectelor pe apeluri în Lei	Valoarea medie a proiectelor pe apeluri în Lei
POCU/90/6.13 și 6.14/Stagii de practică elevi și studenți în sectorul agroalimentar, industrie și servicii	88	165.996.570,25	1.886.324,66
POCU/380/6.13 și 6.14/Sprijin pentru doctoranzi cercetători post-doctorat	18	119.849.453,74	6.658.303
POCU/626/6/13/ STAGII DE PRACTICĂ PENTRU STUDENȚI - REGIUNI MAI PUȚIN DEZVOLTATE	82	354.510.138,68	4.323.294,36
POCU/633/6/14/ STAGII DE PRACTICĂ, PENTRU ELEVI - REGIUNI MAI PUȚIN DEZVOLTATE	156	351.965.880,39	2.256.191,54
POCU/711/6/14/ STAGII DE PRACTICĂ, PENTRU ELEVI - TERITORIUL ITI DELTA DUNĂRII	9	20.370.165,03	2.263.351,67
POCU/829/6/13/ INNOTECH STUDENT	66	628.916.207,97	9.529.033,45
POCU/993/6/13/ SPRIJIN PENTRU DOCTORANZI ȘI CERCETĂTORI POST-DOCTORAT	9	51.128.332,40	5.680.925,82
Total Tema 5	428	1.692.653.167,61	

Sursa: MySMIS2014+, analiză autori pe baza descrierii proiectelor

872. Perspectiva beneficiarilor relevă o participare foarte bună a instituțiilor de învățământ superior în cadrul celor 7 apeluri analizate. Distribuția relativ echilibrată a tipurilor de beneficiari în aceste apeluri arată că diferite entități

au beneficiat de finanțare, ceea ce a contribuit la diversitatea și acoperirea diferitelor sectoare și nevoi: învățământ universitar și pre-universitar (31%), urmate de ONG-uri 26%, întreprinderi (mari, mici, mijlocii)-25%, și apoi entități cu alte forme de organizare (asociație de dezvoltare intercomunitară-ADI, autoritate a administrației publice centrale finanțată integral de la bugetul de stat sau BAS, cameră de comerț, instituții publice aflate în subordinea sau sub coordonarea consiliului județean, organizație patronală).

Figură 39. Repartiția proiectelor contractate pe tipuri de beneficiari

Sursa: MySMIS2014+, site-ul MFE

873. Din punct de vedere al proiectelor finanțate până la acest moment, prin prisma celor 7 apeluri lansate până la 30.04.2023, au fost contractate 428 proiecte, care răspund OS 6.13 și OS 6.14. Valoarea proiectelor finanțate în cadrul Temei 5 este de 1.692.653.167 Ron.

874. Din perspectiva distribuției regionale a proiectelor pentru cele 7 apeluri, se observă că acestea au un caracter multiregional, ceea ce înseamnă că ele sunt distribuite în mai multe regiuni ale țării și nu se concentrează exclusiv într-o anumită zonă. Acest aspect face dificilă o distribuție clară a proiectelor pe regiuni, deoarece ele sunt implementate în mod extins pe teritoriul național. Distribuția analizată mai jos ține cont de sediul social al liderului de consorțiu beneficiar de finanțare.

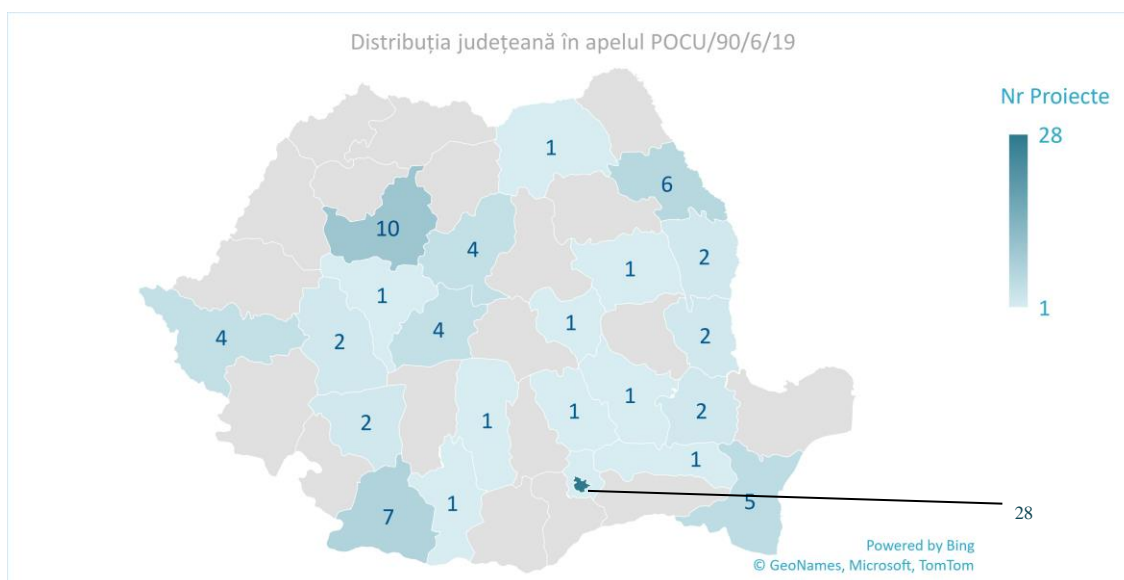
Tabel 36. Număr proiecte contractate pe regiuni din perspectiva beneficiarilor

Număr de proiecte pe regiunii	Apel 90	Apel 380	Apel 626	Apel 633	Apel 711	Apel 829	Apel 993
București - Ilfov	29	6	31	33	3	31	3
Nord-Est	10	2	8	25		9	1
Sud-Vest Oltenia	10		6	23		11	1
Centru	10	6	11	23		4	
Nord-Vest	10	6	15	19	1	6	1
Sud-Est	10	1	5	14	5	1	1
Sud - Muntenia	3	11	2	11		1	1
Vest	6	1	4	8		3	1
TOTAL	88	18	82	156	9	66	9

Sursa: Prelucrările autorilor- date MySMIS

875. Din punct de vedere al distribuției pe județe, în cadrul **apelului 90**, cele 88 proiecte au fost implementate în 22 de județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 28 de proiecte per județ, cele mai multe proiecte fiind implementate în București.

Figură 40. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 90

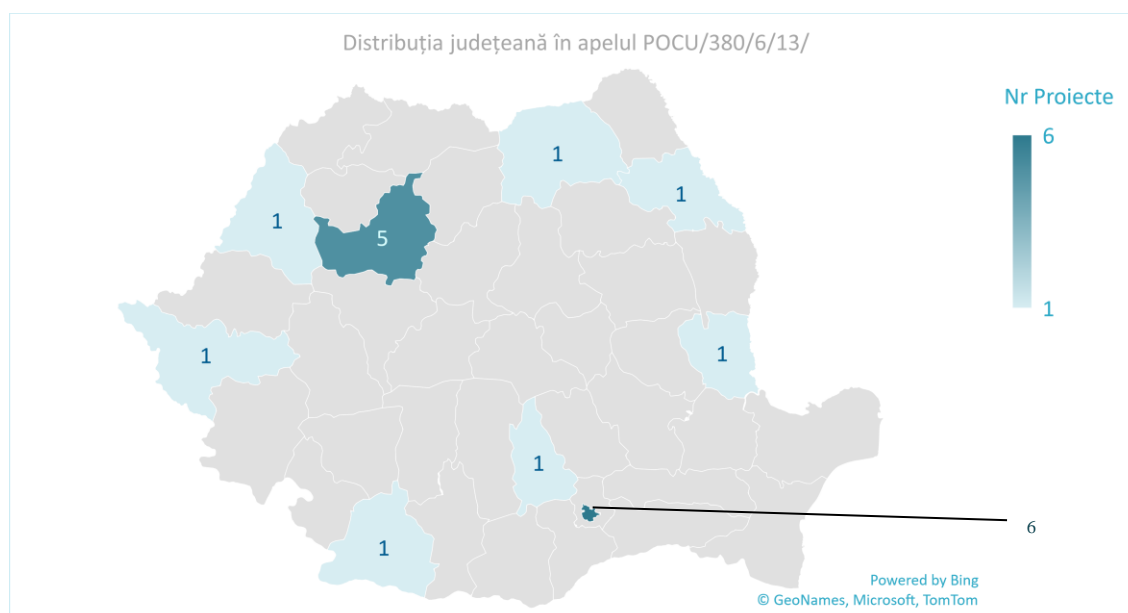

Notă: Repartiția geografică are în vedere faptul că, în general, un proiect a fost implementat în mai multe județe.

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

876. În cadrul **apelului 380**, cele 18 proiecte au fost implementate în 9 județe, cu o frecvență ce a variat între 1 și 6 proiecte per județ, cele mai multe proiecte fiind implementate în municipiul București și în Cluj.

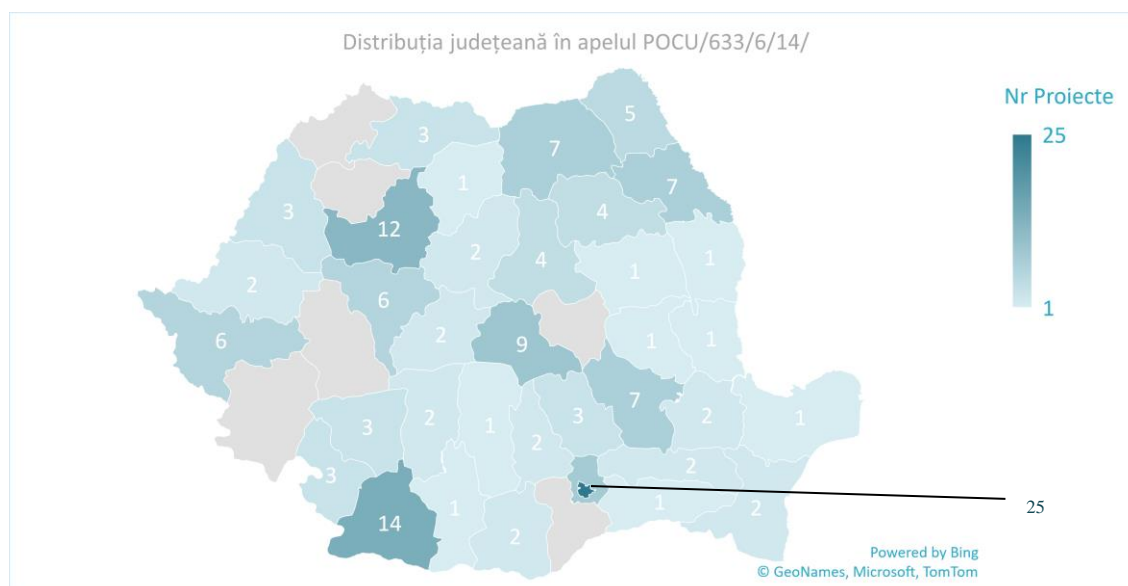
Figură 41. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 380

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

877. În cadrul **apelului 633**, cele 156 proiecte au fost implementate în 35 județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 25 proiecte per județ, cele mai multe proiecte regăsindu-se în București (25), urmate de Dolj (14) și Cluj (12).

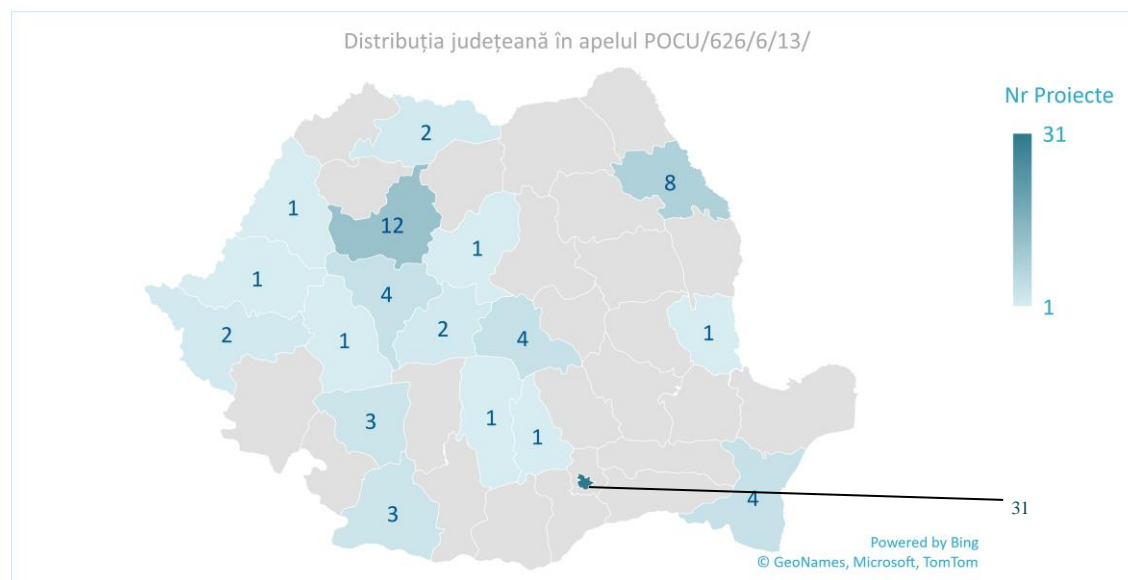
Figură 42. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 633

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

878. În cadrul **apelului 626**, cele 82 proiecte au fost implementate în 17 județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 31 proiecte per județ, cele mai multe proiecte regăsindu-se în București (31), urmate de Cluj (12) și Iași (8).

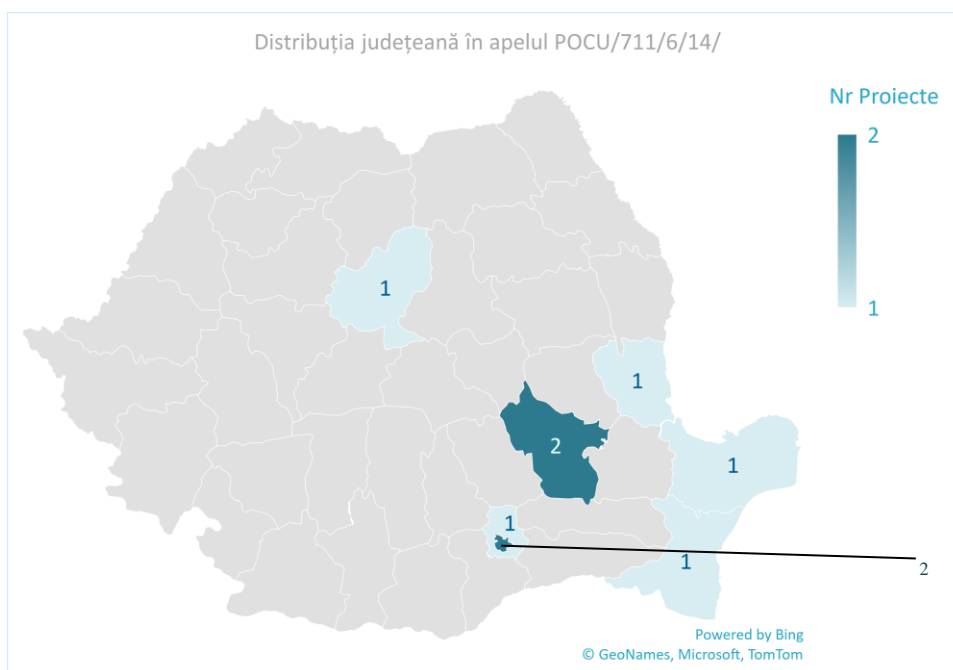
Figură 43. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 626

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

879. În cadrul **apelului 711**, cele 9 proiecte au fost implementate în 6 județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 2 proiecte, cele mai multe proiecte regăsindu-se în București (2), Buzău (2)

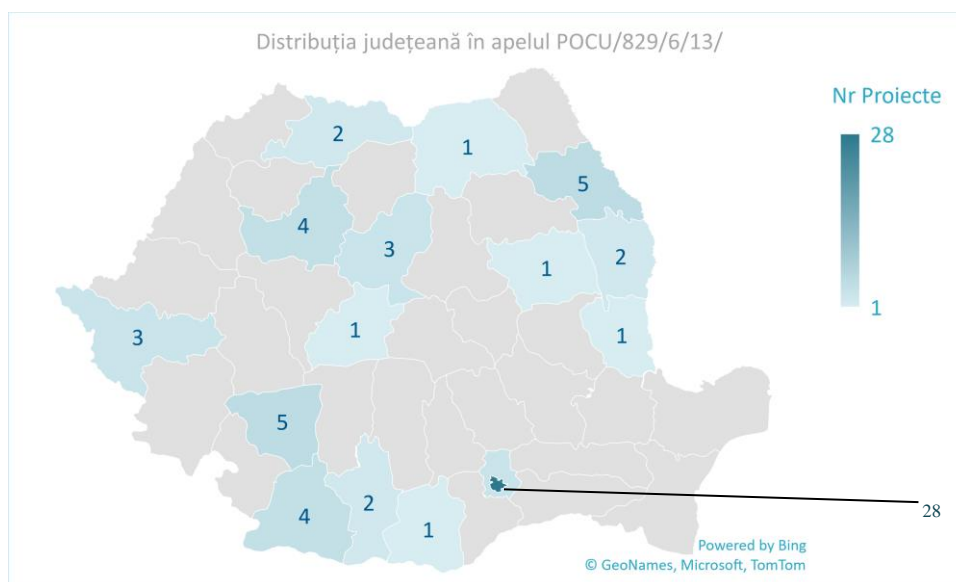
Figură 44. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 711

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

880. În cadrul **apelului 829**, cele 66 proiecte au fost implementate în 15 județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 28 proiecte per județ, cele mai multe proiecte regăsindu-se în București (28), urmate de Iași (5) și Gorj (5).

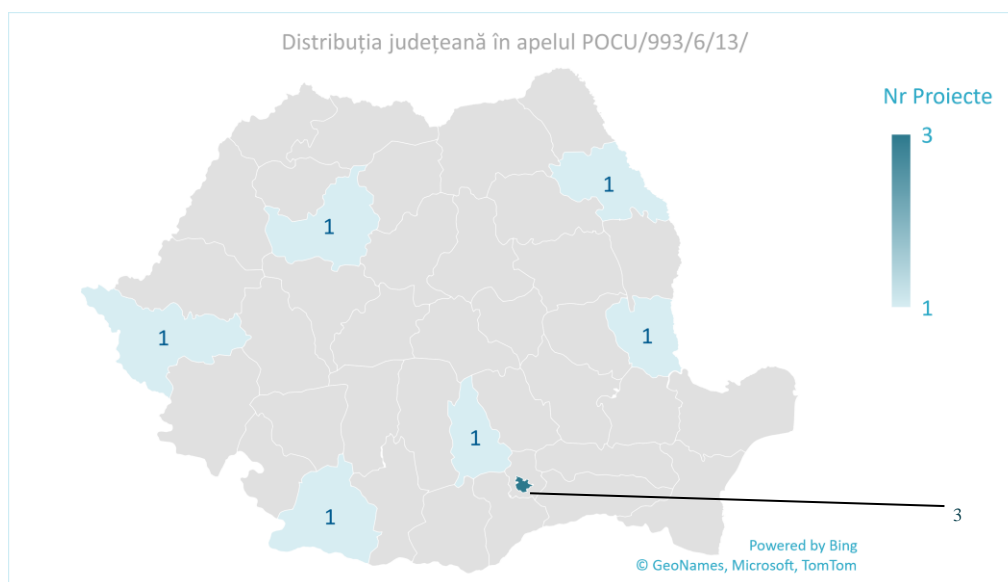
Figură 45. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 829

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

881. În cadrul **apelului 993**, cele 9 proiecte au fost implementate în 6 județe și Municipiul București, cu o frecvență ce a variat între 1 și 3 proiecte per județ, cele mai multe proiecte regăsindu-se în București (3) și cu o distribuție de 1 proiect în celelalte 6 județe.

Figură 46. Repartiția geografică a proiectelor contractate în cadrul apelului 993

Sursă: MySMIS, site-ul MFE

Tipologia proiectelor finanțate

882. Din punct de vedere al conceptului intervențiilor, a existat un singur apel de tip compozit (apelul 90) care a adresat atât grupului țintă studenți, cât și grupului țintă elevi, prin activități de consiliere și organizarea de programe de învățare la locul de muncă, urmate de 6 apeluri focalizate fiecare pe câte un grup țintă: elevi/student/doctoranzi sau post doctoranzi.

883. Față de experiența POSDRU, unde beneficiarii puteau alege mai multe tipuri de intervenții, apelurile lansate **focalizează foarte bine finanțarea** pe tipuri de activități, precum și pe dezvoltarea parteneriatelor, impactul așteptat al acestor proiecte fiind astfel mult mai mare.

GRUPURILE ȚINTĂ VIZATE PRIN PROIECTELE FINANȚATE ÎN CADRUL CELOR 7 APELURI

884. Principalele grupuri țintă au fost reprezentate de: Elevi (ISCED 2 – 3, nivel de calificare 3 - 4); Elevi (ISCED 4, nivel de calificare 5, înmatriculați în școlile post-liceale/ de maiștri organizate la nivelul unităților de învățământ); Studenți (ISCED 5 – 7), doctoranzi și post-doctoranzi.

TIPOLOGIA ACTIVITĂȚILOR IMPLEMENTATE PRIN PROIECTELE FINANȚATE ÎN CADRUL TEMEI 5

885. Atât analiza portofoliului de proiect cât și analiza documentară a proiectelor și informațiile detaliate colectate în cadrul atelierelor de lucru, indică faptul că în cadrul proiectelor aferente apelului 90 s-au derulat o gamă largă de activități, acestea putând fi grupate în 5 categorii principale, ilustrate și descrise în continuare.

PRINCIPALELE TIPURI DE ACTIVITĂȚI DERULATE ÎN CADRUL TUTUROR CELOR 7 APELURI POT FI GRUPATE ÎN:

PROGRAME DE ÎNVĂȚARE LA LOCAUL DE MUNCĂ

- Stagii de practică
- Instruire practică
- Laborator tehnologic
- Inclusiv activități de tip firmă de exercițiu și dobândirea de competențe antreprenoriale (apelul Innotech)

SERVICII DE CONSILIERE ȘI ORIENTARE PROFESIONALĂ

- Inclusiv servicii personalizate pentru apelurile care au vizat dezvoltarea de competențe antreprenoriale

STAGII DE PRACTICĂ

- Formare de competențe prin firma de exercițiu
- Competiții profesionale/concurs selectarea de planuri de afaceri

ACTIVITĂȚI ORIZONTALE

PARTENERIATE/CONVENȚII ÎNTRE INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI PARTENERII DE PRACTICĂ

- Potențiali angajatori ai viitorilor absolvenți pentru pregătirea elevilor și a studenților

ACTIVITĂȚI SUPORT

- Campanii de informare
- Sisteme de informare

886. PROGRAME DE ÎNVĂȚARE LA LOCUL DE MUNCĂ- în funcție de specificul fiecărui apel acestea au luat forma organizării și derulării unor programe de învățare prin experiență practică, din care evidențiem cele mai relevante caracteristici.

- În cazul grupului țintă elevi acestea au avut în vedere organizarea și derularea de programe de învățare la locul de muncă (internship/ traineeship, stagii de practică etc.), inclusiv prin învățământ dual, formare de competențe antreprenoriale prin firma de exercițiu etc);
- În cazul GT elevi și studenți programele de învățare au luat forma organizării unor programe de întreprinderi simulate în unele cazuri (de exemplu apelul Innotech) cu accent pe SNC/SNCDI. De exemplu la nivelul apelului Innotech o astfel de componenta a reprezentat elementul inovator a proiectului, care a vizat dezvoltarea competențelor și aptitudinilor antreprenoriale ale studenților prin intermediul unor întreprinderi simulate. În cadrul acestui program, au fost realizate un minim de trei întreprinderi simulate în diferite domenii, oferind studenților o experiență cât mai apropiată de contextul real de afaceri.
- În cazul GT doctoranzi și post doctoranzi acestea au luat forma fost incluse acțiuni/programe complementare programelor de studii doctorale/postdoctorale. Aceste programe complementare sunt axate pe dobândirea de competențe transversale corelate cu necesitățile pieței muncii, formarea de competențe antreprenoriale, concepute pentru a fi utile studenților (ISCED 8) și cercetătorilor postdoctorat. De exemplu, prin intermediul apelului 380 a fost susținută dezvoltarea și furnizarea de module de cursuri complementare, cu componentă aplicativă și de formare a competențelor transversale și antreprenoriale în sprijinul cercetării și inovării, în special în sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI. Totodată a fost prevăzută furnizarea de programe antreprenoriale personalizate pentru fiecare domeniu de studii în care sunt înmatriculați doctoranzii/post-doctoranzii din grupul țintă.

887. CONSILIEREA ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR a inclus în special activități specifice de consiliere și orientare profesională a elevilor, studenților și sau doctoranzilor/post-doctoranzilor din grupul țintă. În funcție de specificul beneficiarului și al partenerilor din proiect activitatea a fost desfășurată de structurile specializate ale beneficiarului/partenerului (centrele de consiliere și orientare profesionale) sau de operatori economici/ organizații non-guvernamentale cu experiență în domeniu. Ca suport pentru activitățile de consiliere au fost implementate și activități de dezvoltare de metodologii de consiliere sau îmbunătățirea celor existente, elaborarea instrumentelor necesare consilierii (ex. baterii de teste în vederea consilierii, fișe de lucru pentru consiliere, model planuri de carieră etc), elaborarea de ghiduri de consiliere pentru uzul consilierilor, dotare centre de consiliere din cadrul unităților de învățământ etc. Activitățile au vizat nu doar creșterea cantitativă a activităților de consiliere pe durata proiectului, având susținerea

financiară a acestuia, ci și înțelegerea nevoilor pieței forței de muncă și a competențelor asociate. În cazul apelurilor dedicate doctoranzilor, activitatea de consiliere a vizat furnizarea de servicii de consiliere și orientare profesională, necesare creșterii angajabilității în domeniul studiilor realizate.

888. Alte activități asociate organizării de stagii de practică au vizat: identificarea de noi posibili parteneri de practică/ revigorarea relațiilor cu partenerii de practică din anii anteriori, dezvoltarea de parteneriate cu agenți economici/instituții publice care urmau să găzduiască stagiile de practică pentru elevi sau studenți, elaborarea de proceduri și metodologii de organizare a stagiilor de practică, dezvoltarea de instrumente de lucru (ghiduri, caiete de practică etc), elaborarea de manuale pentru formare tutori, selecția participanților la stagii, acordarea de subvenții pentru participanți, derularea de sesiuni de formare tutori, monitorizarea și evaluarea implementării stagiilor de practică și a impactului obținut etc.

Proiectele au mai inclus și activități de tip firmă de exercițiu, competiții și târguri pentru firme de exercițiu, organizarea de competiții profesionale etc.

Pentru apelurile dedicate doctoranzilor și/sau post-doctoranzilor, acestea au avut în vedere activitățile de cercetare cu componentă aplicativă, relevantă pentru tema de doctorat /post-doctorat aleasă de doctoranzi/ post-doctoranzi. Cercetarea aplicativă era prevăzută a se realiza în cadrul organizațiilor partenere (partenerii din mediul de afaceri, industrie, institute de cercetare etc) și implică un angajament direct al acestora pentru asigurarea schimbului de informații, a celui științific și tehnic acordat pe perioada programului de cercetare.

889. ACTIVITĂȚI SUPPORT- acestea au inclus:

- Campanii de informare pentru elevi și studenți;
- Crearea unui sistem de informare coordonată, în ambele sensuri: de la companii / sectorul privat către rețeaua unităților de învățământ privind nevoile lor de instruire, precum și de la unitățile de învățământ către întreprinderi, pentru a răspunde nevoilor actuale și viitoare ale pieței muncii la nivel regional /local.
- Dezvoltare de instrumente online (portaluri de gestiune a practicii și de monitorizare a ocupabilității studenților, instrumente de comunicare a oportunităților de inserție pe piața muncii);
- Dezvoltarea de centre de carieră;
- Dezvoltarea de rețele de colaborare în domeniul ocupării și formării profesionale.
- Organizarea competițiilor profesionale (ex: bursa locurilor de muncă), concursurilor pe meserii, competițiilor și târguri inclusiv pentru firme de exercițiu/întreprinderile simulate;
- Organizarea de seminare, ateliere de lucru, mese rotunde cu participarea factorilor interesați, evenimente pentru facilitarea legăturii între cererea și oferta de forță de muncă;
- Conferințe de lansare și încheiere a proiectelor;
- Dezvoltare website-uri ale proiectelor, producția de materiale publicitare etc;
- Furnizarea de servicii de mediere pe piața muncii

REALIZĂRILE ȘI REZULTATELE INTERVENȚIILOR IMPLEMENTATE

890. Un prim pas în analiza și măsurarea impactului brut și a impactului net (contribuția) este cunoașterea realizărilor și rezultatelor efectiv produse, respectiv generate de intervenții, ca premisă și condiție în lanțul rezultatelor pentru generarea efectelor pe termen lung, a impactului.

891. O scurta analiză a indicatorilor de realizare aferenți OS 6.13 și OS 6.14, așa cum rezulta din baza de date cu indicatori, arată faptul că gradul mediu de atingere a indicatorilor de realizare este de 145%, țintele propuse prin program având perspectivele de a fi semnificativ depășite în cazul unor indicatori-1 4S129, dar și șanse mai scăzute de realizare ca în cazul 4S130 persoane (studenți doctorat/ cercetători postdoctorat) care beneficiază de sprijin prin programe doctorat/postdoctorat a cărei țintă raportat la valoarea stabilită prin program poate ajunge la maxim 78%.

Tabel 37. Progresul Indicatorilor de realizare OS 6.13 și Os 61.14

Cod	Denumire indicator/subcategorie	Valoare țintă 2023	Val. contract ata	Val. validata	Grad de îndeplinire indicatori de realizare raportat la valoarea	Grad de îndeplinire indicatori raportat la valoarea
-----	---------------------------------	--------------------	-------------------	---------------	--	---

					țintă din proiecte	țintă program
4S129	Persoane (cursanți, studenți) care beneficiază de sprijin pentru tranziția de la școala la viața activă	19.209	63.091	62.919	100%	328%
4S129.1	-- din care, persoane de etnie romă		205	161	79%	
4S129.2	-- din care, persoane din mediul rural		7.239	18.393	254%	
4S129.3	-- din care, persoane din categoria elevilor/studenților netradiționali		1.678	3.369	201%	
4S129.4	-- din care, persoane din categoria SEN		27	156	578%	
4S130	Persoane (studenți doctorat/ cercetători postdoctorat) care beneficiază de sprijin prin programe doctorat/postdoctorat	3.481	2.871	2.716	95%	78%
4S131	Persoane (elevi/ ucenici) care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație/FP	27.046	35.787	37.561	105%	139%
4S131.1	-- din care, persoane de etnie romă		1.030	1.641	159%	
4S131.2	-- din care, persoane din mediul rural		7.603	19.762	260%	

892.Indicatorul 4S129 - Persoane (cursanți, studenți) care beneficiază de sprijin pentru tranziția de la școala la viața activă - Ținta stabilită prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 a fost de 19,209 persoane. Valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 63,091 persoane iar valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 61.919 (100% din ținta stabilită prin proiecte și 328% din ținta pentru 2023).

893.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S129, prin proiecte se contractate au fost vizate: 205 persoane de etnie roma (4S129.1) – 161 persoane au fost deja validate (79%); 7.239 persoane din mediul rural (4S129.2) – 18.393 persoane au fost deja validate (254%); 1.678 persoane din categoria elevilor netradiționali (4S129.3)– 3.369 persoane au fost deja validate (201%); 27 persoane din categoria SEN (4S129.4) - 156 persoane au fost deja validate (578%).

894.Indicatorul 4S131 Persoane (elevi/ ucenici) care beneficiază de sprijin pentru participarea la programe de educație/FP - Ținta stabilită prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 27,046 persoane. Valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 35.787 persoane iar valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 37.561 persoane (105% din ținta stabilită prin proiecte și 139% din ținta pentru 2023).

895.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S131, prin proiect au fost vizate: 31.030 persoane de etnie roma (4S131.1) – 1.641 persoane au fost deja validate (159%); 7.603 persoane din mediul rural (4S131.2) – 19.762 persoane au fost deja validate (260%).

896.Indicatorul 4S130 - Persoane (studenți doctorat/ cercetători postdoctorat) care beneficiază de sprijin prin programe doctorat/postdoctorat - ținta stabilită prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 3.481 persoane. Indicatorul a fost vizat doar prin intermediul proiectelor depuse în cadrul apelului de proiecte 380 și 933. Valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 2.871 persoane (82.5% din țintă) și valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.06.2023 a fost de 2.716 (95% din ținta stabilită prin proiecte și 78% din ținta pentru 2023).

897.Totodată este important de menționat faptul că pandemia SARS-COV-2 a generat o serie de întârzieri în implementarea proiectelor din cauza restricțiilor impuse prin starea de urgență și ulterior prin starea de alertă. Astfel, un număr considerabil de beneficiari au solicitat prelungirea implementării proiectelor.

Tabel 38. Progresul Indicatorilor de rezultat OS 6.13 și OS 6.14

Cod	Denumire indicator/subcategorie	Valoare țintă 2023	Val. contract ata	Val. validata	Grad de îndeplinire indicatori de realizare raportat la valoarea țintă din proiecte	Grad de îndeplinire indicatori raportat la valoarea țintă program
4S115	Cursanți/studenti care dobândesc o calificare la încetarea calității de participant	13.830	25.109	18.311	73%	132%
4S115.1	-- din care, persoane de etnie romă		33	15	45%	
4S115.2	-- din care, persoane din mediul rural		1.909	3.564	187%	
4S115.3	-- din care, persoane din categoria elevilor/studentilor netradiționali		349	800	229%	
4S115.4	-- din care, persoane din categoria SEN		6	1	17%	
4S116.	Cursanți/ Studenți/Cercetători etc., care își găsesc un loc de muncă, la încetarea calității de participant	10.145	15.568	8.632	55%	85%
4S116.1	-- din care, persoane de etnie romă		16	3	19%	
4S116.2	-- din care, persoane din mediul rural		1.011	1.360	135%	
4S116.3	-- din care, persoane din categoria elevilor/studentilor netradiționali		155	385	248%	
4S116.4	-- din care, persoane din categoria SEN		68	-	0%	
4S117	Cursanți/Studenți/cercetători etc., care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant	2.029	5.517	8.740	158%	431%
4S117.1	-- din care, persoane de etnie romă		8	6	75%	
4S117.2	-- din care, persoane din mediul rural		361	1.799	498%	
4S117.3	-- din care, persoane din categoria elevilor/studentilor netradiționali		57	329	577%	
4S117.4	-- din care, persoane din categoria SEN		4	4	100%	
4S118.	Studenți etc., care au obținut titlul științific de doctor urmare a sprijinului primit	1.290	1.378	327	24%	25%
4S119	Cercetători care au finalizat programe post-doctorale ca urmare a sprijinului primit	865	656	449	68%	52%
OS 6.14						
4S120.	Persoane (elevi/ucenici) certificate la încetarea calității de participant	16.227	19.815	20.669	104%	127%
	-- din care, persoane de etnie romă		437	461	105%	
	-- din care, persoane din mediul rural		2.692	7.794	290%	
4S121.	Persoane (elevi/ ucenici) care își găsesc un loc de muncă la încetarea calității de participant	13.529	7.175	4.700	66%	35%
	-- din care, persoane de etnie romă		94	87	93%	
	-- din care, persoane din mediul rural		1.045	1.874	179%	
4S122.	Persoane (elevi/ucenici) care urmează studii/ cursuri de formare la încetarea calității de participant	2.705	3.373	5.563	165%	206%
	-- din care, persoane de etnie romă		59	92	156%	
	-- din care, persoane din mediul rural		452	2.026	448%	

898. Indicatorul 4S115 - Cursanți/ studenți care dobândesc o calificare la încetarea calității de participant.

Ținta stabilită prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 13.830 persoane. Valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 25.109 persoane, 181% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 18.311 (73% din ținta stabilită prin proiecte și 132% din ținta pentru 2023).

899.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S115, prin proiect au fost vizate: 33 persoane de etnie roma (4S115.1) – din care 15 deja validate (45%); 1.909 persoane din mediul rural (4S115.2)– 378 persoane au fost deja validate (26,3%); 349 persoane din categoria elevilor netradiționali (4S115.3) – 800 persoane au fost deja validate (229%); 6 persoane din categoria SEN (4S115.4) – din care o persoană validată.

900. Indicatorul 4S116 - Cursanți/Studenti/cercetători etc., care își găsesc un loc de muncă, la încetarea calității de participant - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 10.145 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 15.568 persoane iar valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 8.632 (55%) din ținta stabilită prin proiecte și 85% din ținta pentru 2023).

901.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S116, prin proiect au fost vizate: 16 persoane de etnie roma (4S116.1) – din care 3 persoane validate; 1011 persoane din mediul rural (4S116.2)– 1360 persoane au fost deja validate (135%); 155 persoane din categoria elevilor/studentilor netradiționali (4S116.3) – 385 persoane au fost deja validate (248%); 68 persoane din categoria SEN (4S116.) – din care nici o persoană încă nu a fost validată.

902. Indicatorul 4S117 - Cursanți/Studenti/cercetători etc., care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant - Ținta stabilită prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 2.029 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 5.517 persoane (367% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 8740 (158% din ținta stabilită prin proiecte și 431% din ținta pentru 2023).

903.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S116, prin proiect au fost vizate: 8 persoane de etnie roma (4S117.1) – din care 6 validate (75%); 361 persoane din mediul rural (4S117.2)– 1799 persoane au fost deja validate (498%); 57 persoane din categoria elevilor/studentilor netradiționali (4S117.3) – 329 persoane au fost deja validate (577%); 4 persoane din categoria SEN (4S117.4-) – din care toate au fost validate.

904. Indicatorul 4S118 - Studenți etc., care au obținut titlul științific de doctor urmare a sprijinului primit - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 1.290 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 1378 (106% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 327 persoane (24% din ținta stabilită prin proiecte și 25% din ținta pentru 2023).

905. Indicatorul 4S119 - Cercetători, care au finalizat programe postdoctorale urmare a sprijinului primit - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 865 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 656 persoane (75% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost 449 persoane adică 68% din ținta stabilită prin proiecte și 52% din ținta stabilită prin program.

906. Indicatorul 4S120 - Persoane (elevi/ ucenici) certificate la încetarea calității de participant - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 16.227 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 19.815 persoane (321% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 20.669 (104% din ținta stabilită prin proiecte și 127% din ținta pentru 2023).

907.În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S120, prin proiect au fost vizate: 437 persoane de etnie roma (4S120.1-) – din care 461 persoane au fost validate (105%); 2692 persoane din mediul rural (4S120.2)– 7.794 persoane au fost deja validate (290%).

908. Indicatorul 4S121 – Persoane (elevi/ ucenici) care își găsesc un loc de muncă la încetarea calității de participant - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 13.539 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 7.175 persoane (52.9% din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 4.700 (66% din ținta stabilită prin proiecte și 35% din ținta pentru 2023).

909. Indicatorul 4S122 - Persoane (elevi/ ucenici) care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant - Ținta setată prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) pentru 2023 este de 2,705 persoane iar valoarea vizată prin intermediul proiectelor contractate a fost de 3.373 persoane (124 % din ținta pentru 2023 aferentă programului POCU). Valoarea validată în cadrul proiectelor până la data de 30.05.2023 a fost de 5.563 (165% din ținta stabilită prin proiecte și 206% din ținta pentru 2023).

910. În ceea ce privește subcategoriile de persoane aferente indicatorului 4S122, prin proiect au fost vizate: 59 persoane de etnie roma (4S122.1) – din care 92 persoane au fost validate (156%); 452 persoane din mediul rural (4S122.2) – 2.026 persoane au fost deja validate (448%).

Tabel 39. Perspectivele de îndeplinire a indicatorilor

Cod	Denumire indicator/subcategorie	Grad de îndeplinire indicatori de realizare raportat la valoarea țintă din proiecte	Grad de îndeplinire indicatori raportat la valoarea țintă program	Contribuție val țintă proiecte din proiectele finalizate	Contribuție proiecte în implementare
4S115	Cursanți/studenți care dobândesc o calificare la încetarea calității de participant	73%	132%	83%	16%
4S116.	Cursanți/ Studenți/Cercetători etc., care își găsesc un loc de muncă, la încetarea calității de participant	55%	85%	78%	16%
4S117	Cursanți/Studenți/cercetători etc., care urmează studii/cursuri de formare la încetarea calității de participant	158%	431%	79%	19%
4S118.	Studenți etc., care au obținut titlul științific de doctor urmare a sprijinului primit	24%	25%	72%	27%
4S119	Cercetători care au finalizat programe post-doctorale ca urmare a sprijinului primit	68%	52%	70%	30%
4S120.	Persoane (elevi/ucenici) certificate la încetarea calității de participant	104%	127%	90%	7%
4S121.	Persoane (elevi/ ucenici) care își găsesc un loc de muncă la încetarea calității de participant	66%	35%	92%	7%
4S122.	Persoane (elevi/ucenici) care urmează studii/ cursuri de formare la încetarea calității de participant	165%	206%	92%	3%

911. Gradul actual de îndeplinire al indicatorilor se datorează, în proporție de peste 70% valorilor atinse prin intermediul proiectelor finalizate. Acest lucru indică faptul că majoritatea proiectelor au reușit să își atingă obiectivele propuse și să îndeplinească indicatorii asumați în contracte. De asemenea, se observă că pe baza proiectelor aflate încă în implementare și a țintelor rămase de atins prin aceste proiecte, există perspective și pentru atingerea indicatorilor care au deja un grad ridicat de îndeplinire (de exemplu, 4S116, 4S119). Cu toate acestea, există indicatori care înregistrează un grad scăzut de atingere a țintelor (cum ar fi 4S118, 4S121) pentru care șansele de atingere a țintelor pe baza proiectelor aflate încă în implementare este scăzută.

912. Realizările privind participanții de etnie roma sunt sub țintele contractate, acest lucru fiind frecvent întâlnit în proiecte, deoarece multe persoane nu își declară etnia romă. Totodată realizările pentru indicatorii privind elevii/studenții proveniți din mediul rural sau alte medii tradiționale au rate foarte ridicate de îndeplinire, ceea ce arată o distribuție a finanțării și către categoriile mai defavorizate.

4.3.3.2. Analiza calitativă a contribuției intervențiilor la progresul înregistrat în sector

- 913.** Analiza calitativă a efectelor obținute prin implementarea acestor proiecte se bazează pe identificarea altor efecte ale intervențiilor finanțate prin POCU în afara celor urmărite de program și cuantificarea lor în măsura în care a fost posibil. Indicatorii primari urmăriți nu au fost predefiniți ei au fost identificați în procesul de colectare a datelor și transpuși în formularea răspunsului.
- 914.** Analiza se bazează pe date consistente, culese printr-un mix de metode cantitative și calitative, privind efectele intervențiilor finanțate prin POCU în domeniul corelării sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii. Soliditatea analizei este data, pe de o parte, de numărul mare de beneficiari și parteneri ai acestora care au fost consultați, dar și de relevanța actorilor instituționali, de la nivel central, a căror perspectivă este reflectată în acest exercițiu final de evaluare.
- 915.** În conformitate cu prevederile Acordului de Parteneriat 2014-2020, Recomandările Specifice de Țară 2014, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 și cu Programul Național de Reformă, privind accelerarea reformelor în sectorul educației, intervențiile POCU din cadrul Priorității de investiții 10.iv au vizat ca rezultat optimizarea ofertei educaționale prin parteneriat social, centrată pe formarea și dezvoltarea de competențe profesionale și transversale cerute pe piața muncii, inclusiv pentru categoriile dezavantajate de persoane.
- 916.** Analizând măsura în care TE 5 prin intervențiile sale corelarea sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii putem spune că aceasta a **avut o contribuție globală pozitivă**, în primul rând prin participarea unui număr ridicat de studenți (18311 valoare validată peste ținta din program de 13830), respectiv elevi (20.669 față de țintă de 16.227, prin importanța acordată participării persoanelor din grupurile defavorizate din mediu rural și a celor cu nevoi educaționale speciale (SEN).
- 917.** Cele 7 apeluri de proiecte lansate **au reușit astfel mobilizarea unui număr mare al GT adresat, respectiv studenți și elevi doctoranzi & post doctoranzi** la programele de învățare la locul de muncă (ex. stagii de practică, internship-uri), contribuind la dezvoltarea competențelor practice dar și transversale. De asemenea, curricula pentru practică a fost ajustată prin consultare cu angajatorii, au fost revizuite unele planuri de învățământ sau fișe ale disciplinelor; participarea grupului țintă la stagii de practică, programe antreprenoriale, servicii de consiliere și orientare profesională a contribuit de asemenea la creșterea angajabilității în domeniul studiilor absolvite, la avansarea în carieră sau la punerea în practică a competențelor antreprenoriale dobândite, pentru valorificarea rezultatelor de cercetare (pentru doctoranzi sau cercetători post doctoranzi), în cadrul unor afaceri de tip spin-off sau chiar inițierea unei afaceri propriu-zise. Domeniile de pregătire profesională au pus accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate în SNC, precum și SNCDI.
- 918.** Proiectele au fost relevante și au răspuns așteptărilor grupului țintă. Analizând opiniile respondenților din studiile de caz, atelierile regionale și interviurile, putem constata la fel ca și în exercițiul anterior de evaluare că, în general, nevoile și așteptările inițiale ale beneficiarilor coincid cu rezultatele obținute în perioada de implementare a intervențiilor. Un factor important l-a reprezentat și experiența anterioară în implementarea proiectelor care au abordat tranziția de la educație la piața muncii (DMI 2.1), acestea dovedindu-și eficacitatea, iar rezultatele obținute servind astfel ca un impuls necesar pentru a depune noi proiecte în cadrul apelurilor care se concentrează pe corelarea sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii.
- 919.** Prin implementarea acestor intervenții, un efect important a fost cel legat de **dezvoltarea parteneriatelor la nivelul proiectelor între instituțiile de învățământ și sectorul privat**. Beneficiarii proiectelor și-au extins portofoliul de companii/întreprinderi cu care colaborează pentru stagiile de practică și și-au îmbunătățit procedurile prin care au stabilit parteneriatele de practică, fapt ce a stârnit interesul companiilor să primească elevi/studenți în practică, deoarece în acest mod își pot identifica viitorii angajați.
- 920.** Aceste schimbări au un **impact direct asupra creșterii ratei de angajare a elevilor/studentilor**, întrucât oportunitățile de angajare au crescut semnificativ. Prin intermediul acestor parteneriate, elevii și studenții

pot accesa mai ușor oportunități de angajare, ceea ce le oferă șansa unui început solid în carieră. Mai mult, majoritatea absolvenților devin angajați ai partenerilor de practică sau stabilesc colaborări durabile cu aceștia. Astfel, prin intermediul acestor interacțiuni între instituțiile de învățământ și sectorul privat, s-a creat un mediu propice pentru dezvoltarea unor colaborări fructuoase. Acest lucru nu numai că a îmbunătățit posibilitățile de angajare pentru elevi și studenți, dar a avut, de asemenea, un impact pozitiv asupra companiilor partenere, care beneficiază de acces la tineri talentați și motivați pentru a-și satisface nevoile de forță de muncă.

921. Activitatea partenerială din cadrul proiectelor a adus totodată și beneficii importante cu privire la crearea unui **sistem permanent de informare a instituției de învățământ privind nevoile pieței muncii, lărgirea portofoliului de companii pentru stagiile de practică**, îmbunătățirea procedurilor pentru selectarea parteneriatelor, angajatorii fiind interesați să primească elevi/studenți în practică deoarece astfel își selectează viitorii angajați. Acest lucru are **impact direct și asupra creșterii ratei de angajare a elevilor/studentilor** deoarece cresc și oportunitățile de angajare în domeniul studiilor absolvite, pe care altfel le-ar obține mai greu, și pun bazele unui început solid în carieră, majoritatea fiind angajați de partenerii de practică sau devenind colaboratori.

922. În ceea ce privește grupul țintă format din doctoranzi, parteneriatele au condus la dezvoltarea de noi programe de studii doctorale și postdoctorale cu aplicații directe în economie.

923. Dintre aspectele generale rezultate în urma realizării sondajului de opinie cu beneficiarii finanțării, menționăm:

- **Domenii vizate în cadrul proiectelor implementate:** dintre domeniile indicate în chestionar, majoritatea răspunsurilor au vizat: "Educație și cercetare" (32,58%) și "Turism și Ecoturism" (26,52%), urmate de "Tehnologia informației și comunicațiilor, spațiu și securitate" (19,70%) și "Industrii creative" (18,18%).
- **Parteneriate încheiate:** Conform sondajului de opinie derulat la nivelul beneficiarilor a rezultat ca numărul de parteneriate finanțate prin proiecte este de unul ridicat (3.956) dintre care mare parte (64,91%) sunt parteneriate nou-create, iar 35,09% au fost dezvoltate. Raportat la numărul de respondenți (132), numărul mediu de parteneriate (nou create sau dezvoltate) a fost de peste 31 per respondent.

924. Astfel, se poate spune că beneficiile prin proiectele POCU sunt reale și utile atât pentru elevi/studenți, cât și pentru angajatori, cei din urmă venind ulterior cu diverse tipuri de oferte, de sprijin și solicitări de internship.

925. Pandemia generată de SRAS-COV-2 a avut un impact semnificativ asupra implementării activităților proiectelor, în special în cazul celor cu caracter internațional, care au fost reconfigurate pentru a se desfășura în mediul online. În unele situații, profilul instituțiilor de învățământ cu specializare tehnică (cum ar fi inginerie) a reprezentat un obstacol în mutarea unor activități, precum stagiile de practică, în mediul online. Acest lucru a afectat formarea sau dezvoltarea competențelor tehnice, deoarece participarea în mediul online nu a fost considerată o variantă optimă în comparație cu interacțiunile față în față. Totodată unele activități au fost suspendate, cum ar fi stagiile de practică pentru facultățile cu profil tehnic. Acest lucru a dus la prelungirea perioadei de implementare a unor proiecte. Tot în urma pandemiei, anumiți agenți economici au restrâns sau sistat activitatea lor, afectând temporar posibilitățile de angajare pentru persoanele din grupurile țintă ale proiectelor. Drept urmare, indicatorii de angajabilitate asumați de beneficiari au fost afectați, conducând la realizarea parțială a acestora.

926. Pe fondul pandemiei, beneficiarii proiectelor au fost nevoiți să adapteze măsurile în funcție de specificul implementării, tipul activităților și profilul instituțiilor de învățământ. Pentru anumite proiecte care aveau prevăzute platforme de lucru, s-a putut facilita desfășurarea activităților online, oferind o alternativă viabilă pentru continuarea proiectelor.

927. În concluzie, evaluarea indică faptul că nevoile și așteptările inițiale ale beneficiarilor de intervenții finanțate prin POCU din cele 7 apeluri lansate s-au potrivit cu rezultatele obținute până la momentul evaluării.

928.În cazul apelurilor dedicate doctoranzilor și post-doctoranzilor, proiectele finanțate **au avut un impact semnificativ pentru grupul sprijinit dar limitat la nivelul sectorului** datorită dimensiunii reduse a intervenției (aprox 1000 de doctoranzi și post doctoranzi) care au obținut titlu de doctor, respectiv au finalizat programul). Cu toate acestea, impactul sprijinului a fost apreciat de participanți îndeosebi prin acordarea bursei, beneficiarii putând acoperi astfel cheltuielile necesare pentru deplasări și activitățile de cercetare, inclusiv publicarea de materiale în publicații naționale și internaționale bine cotate. De asemenea, s-a observat că unele teme de cercetare au putut fi transpuse în idei de afaceri, promovând interdisciplinaritatea și generând noi oportunități de dezvoltare.

929.Beneficiarii de sprijin percep contribuția susținerii financiare la **creșterea competitivității doctoranzilor și post-doctoranzilor** pe piața muncii, oferindu-le posibilitatea de a îndeplini mai multe criterii la angajare în comparație cu cei care beneficiază doar de burse de la stat. Prin urmare, membrii grupurilor țintă au observat că proiectele cu burse doctorale și post-doctorale le-au adus avantaje semnificative în căutarea unor oportunități de angajare.

930.În plus, implementarea acestor intervenții a avut un **impact pozitiv asupra activității de cercetare**, generând o interdisciplinaritate crescută și facilitând transformarea unor teme de cercetare în idei de afaceri inovatoare. Astfel, proiectele au avut o influență semnificativă în dezvoltarea unor aspecte noi și promițătoare în cadrul cercetării și dezvoltării.

Efecte urmărite și realizate prin intervențiile aferente OS 6.13

931.Subfinanțarea învățământului superior și insuficiența investițiilor din partea sectorului privat fac ca finanțările din OS 6.13 să asigure **o valoare adăugată importantă** stagiilor de practică implementate în procesul educațional, prin modul integrat de concepere a activităților implicând actorii cheie, acțiuni și instrumente inovative.

932.Ca urmare a sprijinului primit prin aceste intervenții grupul țintă format din studenți a beneficiat de o pregătire practică de specialitate și au avut acces la specialiști în domeniu motivați și în entități economice care își desfășoară activitatea în domeniul programului de studii urmat de grupul țintă inclusiv în sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI), așa cum a fost urmărit în mod specific de o parte din apeluri. O parte a grupului țintă a beneficiat de activitățile specifice firmelor de exercițiu sau întreprinderilor simulate și au putut vedea în mod real cum este organizată și funcționează o firmă, au avut șansa să pună în practică și să își testeze noțiunile teoretice asimilate în cadrul disciplinelor din planul de învățământ.

933.Prin sprijinul acordat în cadrul acestor intervenții, grupul țintă format din studenți și/sau doctoranzi, a avut parte de o pregătire practică specializată și au beneficiat de acces la specialiști în domeniul lor de studii, motivați și angrenați în entități economice care activează în domeniul programului lor de studii. Aceasta a inclus și sectoarele economice identificate ca având potențial competitiv conform Strategiei Naționale de Competitivitate (SNC) și din domeniile de specializare inteligentă conform Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI), acest obiectiv din urma fiind urmărit în mod specific în cadrul unor apeluri sau proiecte. O parte a grupului țintă a beneficiat de activitățile specifice firmelor de exercițiu sau întreprinderilor simulate, oferindu-le oportunitatea de a înțelege în mod real cum este organizată și funcționează o firmă. Acești studenți au avut șansa să pună în practică și să își testeze cunoștințele teoretice asimilate în cadrul disciplinelor din planul de învățământ.

934.Avantajele participării la activitățile proiectelor (stagii de practică), menționate de către beneficiarii finali (studenți) sunt legate atât de oportunitățile de angajare în viitor, chiar la partenerii de practică, care au avut posibilitatea de a interacționa direct cu studenții/viitori absolvenți, cât și de împărtășirea experiențelor profesionale de către diverși specialiști, cu care au avut ocazia să interacționeze. Studenții participanți propun ca durata activităților din cadrul proiectelor să fie mai mare, pentru a le oferi ocazia interacțiunilor multiple cu angajatorii, dar și cu diverși profesioniști.

935. Totodată, dintre efectele menționate de respondenți cu ocazia atelierelor de lucru dar și confirmate din studiile de caz, pentru obiectivul specific OS 6.13, au fost reținute următoarele:

- Dezvoltarea competențelor practice ale studenților prin intermediul stagiilor de practică și a întreprinderilor simulate/firme de exercițiu;
- Revizuirea planurilor de învățământ și a fișelor unor discipline pentru nivelurile de învățământ doctoral și post-doctoral, pentru o mai bună corelare cu nevoile pieței muncii;
- Reorientarea spre activități antreprenoriale pentru doctoranzi și post-doctoranzi, sprijinindu-i să își schimbe locul de muncă sau să inițieze o afacere proprie.;
- Schimbarea opticii instituționale în privința organizării programelor de doctorat și post-doctorat;
- Crearea și consolidarea relațiilor de colaborare și parteneriate între instituțiile de învățământ și angajatori, pentru a răspunde nevoilor pieței muncii și a absolvenților.
- Realizarea unei rețele de parteneriate la nivel județean sau regional între instituțiile de învățământ și mediul economic.
- Adaptarea și dezvoltarea activităților în mediul online ca efect al pandemiei SARS-COV-2, inclusiv desfășurarea stagiilor de practică și programelor de antreprenariat.
- Realizarea platformelor care facilitează învățarea, inclusiv stagiile de practică și programele de antreprenariat, în mediul online, sprijinind instituțiile de învățământ și facilitând contactul studenților cu potențialii angajatori.
- Facilitarea participării studenților la stagiile de practică, mai ales în zonele cu dificultăți în găsirea unui loc pentru desfășurarea acestora.

936. Conform sondajului de opinie, au fost confirmate următoarele efecte benefice ale finanțării asupra beneficiarilor:

- Activitățile finanțate prin proiect au dus la o creștere semnificativă a șanselor de angajare pentru absolvenții în domeniul studiilor absolvite (84,85% în mare sau foarte mare măsură, media ponderată = 4,40 din max. 5, N=128).
- Calitatea programelor de învățare la locul de muncă a crescut ca rezultat al finanțării primite prin proiect (80,31% în mare sau foarte mare măsură, media ponderată = 4,47 din maxim 5, N=115).
- Înțelegerea mai bună a nevoilor pieței muncii a dus la optimizarea ofertei educaționale, cu accent pe formarea și dezvoltarea competențelor solicitate pe piața muncii (79,55% în mare sau foarte mare măsură, media ponderată = 4,38 din maxim 5, N=120).
- Activitatea partenerială din cadrul proiectului a contribuit la crearea unui sistem permanent de informare a instituției de învățământ cu privire la nevoile pieței muncii (78,03% în mare sau foarte mare măsură, media ponderată = 4,38 din maxim, N=120).

937. Impactul asupra programelor doctorale și post-doctorale a fost perceput ca având efectele cele mai limitate, după cum urmează:

- Acordarea de sprijin financiar pentru doctoranzi a dus la o creștere a numărului de persoane înscrise în programe de studii doctorale, însă impactul a fost evaluat cu o medie ponderată de 3,34 (N=73).
- Acordarea de burse și sprijinirea mobilității interne și internaționale a dus la o creștere a numărului de persoane care participă la programe de cercetare post-doctorală, dar impactul a fost considerat moderat, cu o medie ponderată de 3,40 (N=72).
- Parteneriatele finanțate prin proiect au dus la dezvoltarea de noi programe de studii doctorale și postdoctorale cu aplicații directe în economie, însă impactul a fost evaluat cu o medie ponderată de 3,31 (N=54).

938. Impactul acestor intervenții asupra corelării ofertei educaționale cu nevoile pieței muncii, evidențiat prin interviuri la nivel central, ateliere regionale și studii de caz, se referă la următoarele aspecte:

- Contribuția acestor intervenții în crearea sau dezvoltarea parteneriatelor între instituțiile de învățământ, sectorul privat și actorii din domeniul cercetării și inovării. Astfel de parteneriate au condus la formarea de rețele funcționale în domeniul cercetării și inovării, ceea ce a avut un impact pozitiv asupra adaptării programelor de studii la nevoile concrete ale mediului economic și societății în general.
- Parteneriatele nou înființate sau dezvoltate în cadrul proiectelor au influențat direct și în mod proporțional numărul stagiilor de practică și al internshipurilor oferite studenților. Acest lucru a oferit studenților

oportunități mai mari de a se familiariza cu mediul profesional și a dezvolta competențele necesare pentru succesul în carieră.

- Întreprinderile simulate au avut un impact semnificativ în dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale studenților. Prin implicarea în astfel de proiecte, studenții au avut ocazia să experimenteze practic aspecte legate de gestionarea și conducerea unei afaceri, ceea ce a contribuit la pregătirea lor pentru a deveni antreprenori sau pentru a se implica activ în mediul de afaceri.
- Contribuția parteneriatelor constă și în crearea unui sistem permanent de informare a instituțiilor de învățământ cu privire la nevoile pieței muncii și a unei mai bune înțelegeri a acestor instituții cu privire la competențele cerute de piața muncii. Astfel, oferta educațională a fost optimizată în concordanță cu cerințele și evoluțiile din domeniul economic, asigurând astfel o pregătire mai adecvată și relevanță a absolvenților pentru piața muncii.

Aspecte specifice ale intervențiilor aferente OS 6.14

939. Deși mai slab reprezentați în cadrul atelierelor de lucru regionale, beneficiarii proiectelor aferente OS 6.14, au menționat următoarele efecte, constatate, în implementare și care au fost confirmate și din analiza aprofundată prin intermediul studiilor de caz:

- Calitatea programelor de învățare la locul de muncă (stagii de practică, stagii de ucenicie, internship), crește ca urmare a activităților finanțate. Totodată, în opinia reprezentanților autorităților publice centrale, acolo unde a existat o finanțare prin POCU, calitatea programelor a crescut, însă nu se poate aprecia cu exactitate în ce măsură au contribuit proiectele.
- Participarea foarte ridicată a elevilor/ucenicilor, la programe de învățare la locul de muncă (ocuparea integrală a locurilor disponibile);
- Numărul de programe de învățare la locul de muncă (stagii de practică, stagii de ucenicie, internship), crește, ca urmare a activităților finanțate:
- facilitarea contactelor dintre elevi și angajatori, prin intermediul stagiilor de practică;
- angajarea unora dintre elevii absolvenți, ca urmare a participării la stagii de practică și la activități de consiliere și orientare în carieră;
- o mai bună orientare a elevilor în vederea unei viitoare integrări pe piața muncii;
- îmbunătățirea proceselor de recrutare și selecție ale agenților economici prin utilizarea stagiilor de practică (pentru testarea colaborării cu elevii sau studenții);
- creșterea capacității de management de proiect, la nivelul beneficiarilor și partenerilor acestora.

940. Conform sondajului de opinie cu beneficiarii finanțării, s-au evidențiat următoarele efecte pozitive ale acestor tipuri de intervenții:

- Grupul țintă a participat consecvent la programele de învățare la locul de muncă finanțate prin proiect, ceea ce reflectă angajamentul și interesul ridicat al beneficiarilor în dezvoltarea lor profesională (media ponderată = 4,50).
- Calitatea programelor de învățare la locul de muncă a crescut semnificativ ca urmare a finanțării primite prin proiect, ceea ce a contribuit la o experiență educațională mai valoroasă și relevantă pentru nevoile participanților (media ponderată = 4,47).
- Numărul de participanți la programele de învățare la locul de muncă a înregistrat o creștere semnificativă datorită activităților proiectului, ceea ce denotă o atracție sporită către aceste oportunități de învățare (media ponderată = 4,46).
- Activitățile finanțate prin proiect au condus la o îmbunătățire a șanselor de angajare pentru absolvenții în domeniul studiilor absolvite, ceea ce a avut un impact direct asupra succesului acestora pe piața muncii (media ponderată = 4,40).
- Înțelegerea mai bună a nevoilor pieței muncii a dus la optimizarea ofertei educaționale, concentrându-se mai bine pe formarea și dezvoltarea competențelor cerute de piața muncii, ceea ce a adus beneficii atât studenților, cât și angajatorilor (media ponderată = 4,38).

941. Aproape toți respondenții, participanți la atelierelor regionale și studiile de caz, au menționat faptul că, în lipsa finanțării POCU în domeniul educației, cu resursele proprii ale organizațiilor (instituții de învățământ, ONG-uri, agenți economici), rezultatele care s-ar fi putut obține ar fi fost mult mai modeste, atât din punct

de vedere cantitativ, cât și calitativ. Finanțarea realizată prin POCU a permis beneficiarilor conștientizarea și motivarea participării grupului țintă la activități care contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor cerute pe piața muncii.

4.3.4. Sumarul constatărilor ÎE 2

942. Rezultatele estimate inițial la nivelul proiectelor și țintele asumate pentru indicatori, au fost atinse, în cea mai mare parte, cu excepția țintelor aferente indicatorilor legați de programele postdoctorale și de angajabilitate datorită factorilor legați de contextul socio-economic actual dar și de pandemia SARS-COV-2).

943. Proiectele finanțate în cadrul acestor obiective specifice au avut **efecte extrem de importante** asupra grupului țintă (elevi, studenți, doctoranzi, post-doctoranzi, după caz), deoarece au facilitat o conexiune eficientă între educație și nevoile pieței muncii. Utilitatea acestor proiecte a fost recunoscută și de către beneficiarii finali (studenți), care au participat la diverse activități, și au evidențiat următoarele beneficii:

- Competențele dobândite prin participarea la stagiile de practică reprezintă avantaje semnificative pentru ocuparea unui loc de muncă.
- Calitatea programelor de învățare la locul de muncă a crescut ca urmare a finanțării primite prin proiecte, facilitând angajarea unor elevi/absolvenți în domeniul lor de specializare, în multe cazuri chiar la companiile unde au efectuat stagiile de practică.
- Stagiile de practică au facilitat contactele dintre elevi/studenți și angajatori, având efecte pozitive asupra angajării ulterioare a unor participanți.
- Proiectele au contribuit la crearea și dezvoltarea parteneriatelor între instituțiile de învățământ (studenți, masteranzi) și angajatori din zonă sau regiune, precum și la formarea de rețele de parteneriat între aceste entități.
- S-au realizat platforme care au facilitat procesul de învățare, inclusiv în cadrul stagiilor de practică și programelor de antreprenariat.
- Participarea elevilor și studenților la stagiile de practică a fost facilitată, în special în zonele unde aceasta a reprezentat o problemă din cauza contextului socio-economic local sau regional.
- Dezvoltarea sistemului blended learning (îmbinarea metodelor de învățare online și offline) a fost promovată și adaptată în urma pandemiei SARS-CoV-2.
- Sprijinirea participării elevilor la învățământul secundar superior prin subvenții și activități din cadrul proiectelor (stagii de practică, consiliere și orientare în carieră) a fost esențială pentru absolvirea studiilor.
- Doctoranzii și post-doctoranzii au fost sprijiniți în participarea la activități de cercetare.

944. Aceste efecte pozitive subliniază importanța și beneficiile proiectelor finanțate în cadrul acestor obiective specifice, în sprijinirea formării profesionale, dezvoltării competențelor și facilitării accesului pe piața muncii pentru grupul țintă vizat.

945. Stagiile de practică și activitățile de consiliere și orientare în carieră sunt considerate, de către majoritatea respondenților, ca fiind cele mai eficiente din perspectiva obținerii rezultatelor estimate.

946. Analiza indicatorilor de rezultat aferenți OS 6.13 și OS 6.14 arată faptul că majoritatea indicatorilor de rezultat au fost deja atinși sau cu perspective de a fi atinși pe baza țintelor proiectelor aflate încă în implementare. Astfel, există perspectiva atingerii indicatorilor asumați prin cererile de finanțare. Indicatorii cu perspective reduce de a atinge țintele asumate prin program sunt 4S 119 Cercetători care au finalizat programe post-doctorale ca urmare a sprijinului primit și 4S 121 Persoane (elevi/ucenici) care își găsesc un loc de muncă la încetarea calității de participant cu perspectiva de atingere a valorilor țintă asumate din proiecte pe baza proiectelor contractate dar fără a atinge valoarea țintă din program dat fiind faptul că valorile contractate prin proiecte sunt la 75% respective 50% față de țintă asumată prin program.

947. Analiza datelor arată deja o participare peste așteptări a elevilor și studenților din mediul rural. Indicatorii de realizare pentru această categorie, asumați prin cererile de finanțare, depășirea gradului de îndeplinire pentru aceasta categorie chiar de câteva ori.

948.În lipsa finanțării POCU în domeniul educației, cu resursele proprii ale organizațiilor (instituții de învățământ, ONG-uri, agenți economici), rezultatele care s-ar fi putut obține ar fi fost mult mai modeste, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

4.3.5. ÎE 3. Alte efecte intenționate sau neintenționate, pozitive sau negative

- **Ipoteza de cercetare: intervențiile finanțate au produs și efecte pozitive sau negative neintenționate.**
- **Ipoteză validată: este integral validată.** Proiectele au produs și alte efecte neintenționate, pozitive cu un potențial ridicat de a influența pozitiv schimbarea dorită prin intervenție, iar efectele negative sunt cunoscute pentru a fi gestionate în programe viitoare

949.Răspunsul la ÎE 3 se bazează pe informații colectate prin interviuri, studiile de caz, ateliere regionale, precum și prin sondajul în rândul beneficiarilor.

950.În cadrul evaluării, s-a plecat de la ipoteza că intervențiile finanțate au generat efecte suplimentare față de cele anticipate, iar obiectivul a fost identificarea acestor efecte manifestate în afara ariei de intervenție și la nivelul altor grupuri țintă. Cunoașterea acestor aspecte este crucială pentru a înțelege modul în care intervențiile influențează aspecte mai largi ale grupurilor țintă și cum aceste efecte indirecte pot amplifica rezultatele așteptate pe parcursul implementării intervenției și după încheierea sa.

951.În vederea unei abordări sistemice a acestor efecte, echipa de evaluare a identificat inițial posibile efecte indirecte iar apoi din cercetarea empirică s-a urmărit identificarea și producerea acestora.

Efecte la nivelul grupurilor țintă (elevi, studenți, doctoranzi și/sau post-doctoranzi)

- Efecte de tipul conștientizării la nivelul grupului țintă (elevi/studenți) a importanței specializărilor și a stagiilor de practică pentru o mai bună pregătire pentru piața muncii;
- Efecte de natura creșterii coeziunii grupului țintă, a respectului față de domeniul de studiu dar și de creștere a spiritului antreprenoriale pentru apelurile care au vizat formarea de competențe antreprenoriale și a celor de acordare de sprijin financiar pentru înființarea unor start-upuri (ca de exemplu apelul Innotech Student);
- Creșterea interesului față de domeniul antreprenorial pentru apelurile care au vizat dezvoltarea de planuri de afaceri .

Efecte la nivelul angajatorilor/instituțiilor partener

- Schimbarea percepției și a atitudinilor față de elevii/studenți din medii defavorizate;
- Facilitarea proceselor de recrutare și selecție de noi angajați ale agenților economici, datorită programelor de învățare la locul de muncă;
- Efecte de tipul extinderii parteneriatelor inițial gândite și al nivelului altor entități dar și de creșterea implicării sectorului privat în susținerea materială și financiară a entităților de învățământ;
- Creșterea gradului de promovare a instituțiilor de învățământ și promovarea unor modele de colaborare între mediul academic și cel privat;

Efecte la nivelul beneficiarilor

- Creșterea capacității de management a proiectelor la nivelul beneficiarilor și partenerilor;
- Dezvoltarea sistemului de tip blended learning care combină instruirea față-în-față cu instruirea la distanță în mediul on-line;
- Efecte de natura creșterii interesului tutorilor de practică pentru formare specifică și implicare în activități de tutorat, ca urmare a remunerației prevăzute în proiecte. Totodată a crescut și numărul de tutori de practică formați, a căror expertiză este utilă atât pentru stagiile de practică, cât și pentru activitatea de mentorat pentru proprii angajați cu experiență redusă.

EFACTE INDIRECTE POZITIVE

952.Respondenții participanți la atelierele regionale și studiile de caz au menționat, ca **efecte pozitive** neintenționate, următoarele:

- **O mai bună conștientizare la nivelul grupului țintă elevi și studenți** ca urmare a participării la stagiile de practică și a specializărilor în care s-au pregătit, **de importanța acestor stagii** și de posibilitatea de a-și găsi un loc de muncă în domeniul respectiv. Această conștientizare a contribuit totodată la creșterea motivației de a se implica în activitățile din cadrul proiectelor.
- De asemenea, apelurile care au avut ca obiectiv dezvoltarea competențelor antreprenoriale și sprijinirea înființării startup-urilor pe baza planurilor de afaceri selectate, au generat un **interes crescut pentru domeniul antreprenorial**. Acest lucru a stimulat **motivația grupului țintă de a se implica în astfel de oportunități de finanțare** și de a activa în economia reală ca antreprenori sau formatori în domeniu. Implementarea proiectelor a condus la dezvoltarea și o mai bună înțelegere a conceptului de antreprenariat al cercetării și al carierei în acest domeniu;
- Prin intermediul programelor de stagii de practică, agenții economici au avut oportunitatea de a testa colaborarea cu elevi și studenți din ani terminali și, în acest fel, au identificat potențiali candidați pentru angajare. Această abordare a **îmbunătățit procesele de recrutare și selecție ale agenților economici**, permițându-le să identifice persoanele potrivite pentru pozițiile disponibile.
- **Îmbunătățirea imaginii entităților participante** (instituțiile de învățământ și cele private) ca urmare a participării de la nivelul proiectelor, în special din cadrul programelor de stagii de practică. Prin consolidarea acestei imagini pozitive, încrederea și interesul pentru colaborări între aceste entități au crescut, deschizând astfel calea către noi parteneriate și programe similare în viitor.
 - De exemplu la nivelul proiectelor care au vizat doctoranzii și post doctoranzii s-a realizat o promovare crescută a imaginii universităților, în special prin participarea doctoranzilor sau post-doctoranzilor la conferințe internaționale și publicarea de articole științifice în reviste, volume recunoscute;
 - Au fost identificate efecte și la nivelul comunității locale prin promovarea unor modele de colaborare eficientă între mediul academic și cel privat;
- Alte efecte neintenționate pozitive au fost constatate și din perspectiva **extinderii parteneriatelor cu entități care nu au fost incluse formal în proiect**, dar care au oferit un sprijin consistent pentru implementare. Totodată numeroase proiecte au evidențiat **implicarea agenților economici în susținerea materială a instituțiilor de învățământ prin sponsorizări, dotări**, etc. Astfel, prin intermediul parteneriatelor cu agenții economici, instituțiile de învățământ au putut beneficia de susținere materială și financiară pentru organizarea de programe de învățare la locul de muncă, ceea ce a **crescut accesibilitatea și calitatea acestor programe**.
- Dezvoltarea **sistemului de tip blended learning**, care combină instruirea față-în-față cu instruirea la distanță în mediul on-line reprezintă un alt efect care s-a materializat mai ales odată cu contextul pandemic dar fiind necesitatea de a adapta programele de învățare la locul de muncă. Totuși, în proiecte, această componentă online a fost abordată foarte puțin mai ales în perioada în care școlile au fost închise iar firmele și-au redus activitatea (ex. HORECA, servicii înfrumusețare).
- **Creșterea numărului de tutori de practică formați**- Numărul tutorilor de practică a crescut, dar foarte puțin deoarece au fost foarte puține proiecte care au adresat și acest aspect. Totodată a fost subliniată creșterea interesului tutorilor de practică pentru formare specifică și implicare în activități de tutorat, ca urmare a remunerației prevăzute în proiecte.

953. Efectele indirecte pozitive au rezultat și din sondajului adresat beneficiarilor de finanțare, aceștia menționând efecte precum:

- Creșterea **capacității de management a proiectelor la nivelul beneficiarilor** (65,91% în mare sau foarte mare măsură, medie ponderată = 4,70 din 5, N = 128). Acest efect a rezultat și din interviurile de la nivel central aceasta conducând în multe cazuri la accesarea mai facilă a fondurilor disponibile, o implementare mai ușoară a proiectelor, inclusiv la îmbunătățirea impactului pe termen mediu și lung a acestora, și, implicit, la o rată de absorbție mai ridicată a finanțărilor existente.
- Creșterea **capacității de management a proiectelor la nivelul partenerilor** (63,64% în mare sau foarte mare măsură, medie ponderată = 4,67 din 5, N = 117);
- Facilitarea proceselor de recrutare și selecție de noi angajați ale agenților economici, datorită programelor de învățare la locul de muncă (62,88% în mare sau foarte mare măsură, medie ponderată = 4,10 din 5, N = 110).

954. Ate efecte semnificativ mai limitate față de cele de mai sus dar care s-au confirmat și cu ocazia atelierelor de lucru și a studiilor de caz se referă ș a : o implicare sporită a agenților economici în susținerea instituțiilor de învățământ (prin sponsorizări, dotări etc.) (media ponderată = 3,44, N = 114) precum și implicare sporită a agenților economici în susținerea materială sau financiară a programelor de învățare la locul de muncă (media ponderată = 3,46, N = 102).

955. Deși într-o mai mică măsură, participanții la sondaj au menționat, ca efecte pozitive și următoarele aspecte:

- dezvoltarea competențelor digitale; colaborarea cu alte tipuri de organizații (în cazul nostru o universitate) aduce noi cunoștințe/experiențe instituționale;
- stimularea activității antreprenoriale a studenților, creșterea valorii adăugate în economia locală prin stimularea inovației la nivel de întreprinderi înființate;
- efectuarea stagiului de pregătire practica la agenții economici au făcut elevii responsabili și direct implicați în activități, au luat contact cu angajatorii și au învățat să lucreze în echipă
- creșterea gradului de finalizare a tezelor de doctorat și de postdoctorat și reducerea duratei acestora;
- creșterea capacității partenerilor de practica cu privire la gestionarea activităților de practica juridica;
- îmbunătățirea competențelor antreprenoriale ale studenților.
- sprijinirea creării și dezvoltării de afaceri în domeniile creative care au creat locuri de munca pentru studenți selectați la finanțare și pentru alte persoane;
- unii cursanți din mediul au învățat să scrie și să citească;
- schimb de bune practici la nivel internațional, experiențe culturale și lingvistice îmbunătățite, efecte pozitive asupra motivației participanților în scopul dezvoltării în cariera, networking;
- programe de orientare în cariera a elevilor și de prezentare a competențelor viitoare de pe piața muncii datorate schimbărilor tehnologice permanente.

EFACTE INDIRECTE NEGATIVE

956. Cele mai importante efecte negative care s-au desprins în urma discuțiilor din interviuri, ateliere regionale și studii de caz au fost semnalate la nivelul apelurilor care au vizat doctoranzii și postdoctoranzii (apeluri 380 și 993), respectiv:

- reticența unei părți a grupului țintă – studenți masteranzi sau doctoranzi pentru viitoare proiecte, datorită modului de derulare a acestor tipuri de proiecte (ex: imposibilitatea participării la activități similare în cadrul altor proiecte finanțate din FSE, în special în zona antreprenoriatului);
- neacordarea unui anumit rol în cadrul proiectelor a conducătorilor de doctorat sau de cercetare post-doctorală, aceștia neregăsindu-se în contextul implementării proiectelor din cadrul apelului 380, în care focusul a fost pe realizarea activităților antreprenoriale, aparent în detrimentul celor științifice, aferente temei de cercetare;
- limitarea diversității în cercetare: Concentrarea pe cerințele pieței poate conduce la o focalizare excesivă asupra anumitor domenii de cercetare la detrimentul altora, reducând astfel diversitatea și potențialul de inovație.

957. Un efect negativ ce s-ar putea materializa pe termen lung, semnalat atât cu ocazia atelierelor de lucru regionale, cât și la nivelul studiilor de caz, se referă la intensificarea concurenței pentru locurile de muncă, din cauza creșterii numărului de student/elevii calificați pe piața muncii. Odată cu creșterea accesului la stagii de practică și formare, numărul absolvenților cu pregătire profesională va crește, iar acest lucru poate conduce la o competiție mai acerbă pentru oportunitățile de angajare. În plus, există riscul ca doar companiile mari să fie capabile să ofere stagii de practică, ceea ce ar putea duce la o concentrare a talentelor în aceste companii, cu posibile efecte negative asupra diversității economice și a posibilității ca tinerii profesioniști să exploreze o gamă variată de opțiuni de carieră. Pentru a gestiona acest efect, ar putea fi necesare măsuri și politici care să promoveze dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și să sprijine crearea de oportunități de angajare și stagii de practică și în cadrul acestora.

958. În același timp, un posibil efect negativ care trebuie abordat corespunzător pentru a minimiza impactul asupra grupurilor țintă ar fi posibilitatea eșecului afacerilor nou-create (de exemplu apelul Innotech). Deși beneficiarii primesc formare și finanțare pentru a-și începe afacerile, nu există nicio garanție că acestea

vor avea succes pe termen lung. Astfel, există riscul ca investițiile și resursele să fie pierdute. Un alt efect neașteptat cu impact negativ asupra beneficiarilor ar putea fi faptul că aceștia să nu utilizeze eficient abilitățile și cunoștințele dobândite în cadrul proiectului, ceea ce ar putea duce la dezamăgire și pierderea încrederii în propriile capacități antreprenoriale. Pentru a minimiza aceste riscuri, trebuie să se asigure suport și monitorizare adecvată pentru beneficiari pe parcursul implementării afacerilor lor.

4.3.6. Sumarul constatărilor ÎE 3

959. Intervențiile finanțate au produs și efecte neintenționate, atât pozitive, cât și negative.

960. Dintre efectele pozitive neintenționate, s-au remarcat ca fiind mai importante cele la nivelul grupului țintă (studenți, elevi, doctoranzi/post doctoranzi), precum conștientizarea importanței stagiilor de practică și a specializărilor, creșterea interesului pentru domeniul antreprenorial și consolidarea coeziunii dintre membrii grupului țintă, dezvoltându-se respect reciproc, inclusiv pentru domeniile de studiu ale fiecăruia. La nivelul beneficiarilor, cele mai semnificative efecte sunt observate în ceea ce privește creșterea capacității de management a proiectelor, atât la nivelul beneficiarilor, cât și al partenerilor, extinderea parteneriatelor cu alte entități și creșterea interesului al mediului de afaceri pentru a sprijini instituțiile de învățământ din punct de vedere material și financiar.

961. De asemenea, se observă o creștere a numărului și a interesului tutorilor de practică pentru formare specifică și implicare în activități de tutorat, dezvoltarea unui sistem de tip blended learning, și totodată, o îmbunătățire a comunicării între toți actorii implicați în proiecte.

4.3.7. ÎE 4. Efectul de propagare

- **Ipoteze de cercetare: Efectele proiectelor se propagă în afara ariei de acțiune a intervențiilor Temei 5.**
- **Ipoteze de cercetare intermediare:** *Intervențiile au produs schimbări pozitive în rândul grupului țintă, au generat efecte pozitive în comunitate, au inspirat sau mobilizat alte entități, persoane.*
- **Ipoteză validată:** Raportat la ipoteza de cercetare se constată că, datele și informațiile oferă argumentele necesare pentru validarea ipotezei, **aceasta confirmându-se.**

962. ÎE 4 vizează propagarea efectelor asupra altor grupuri țintă sau în afara ariei vizate în momentul programării intervențiilor, factorii interesați ajutând la stabilirea modului de manifestare și la gradul de intensitate al manifestării lor.

963. Ipoteza intermediară de la care s-a pornit în cercetare a fost aceea că intervențiile au produs schimbări pozitive în rândul grupului țintă, au generat efecte pozitive în comunitate, au inspirat sau mobilizat alte entități pentru a contribui la optimizarea ofertei educaționale și la o mai bună corelare a acesteia cu necesitățile pieței muncii. Evaluarea a adus în prim plan exemple de astfel de efecte din afara zonei vizate, culese pe parcursul interviurilor, FG și atelierelor de lucru și realizării studiilor de caz, precum și cu ajutorul sondajului în rândul beneficiarilor de finanțare.

964. Efectul de propagare al intervențiilor OS 6.14 a fost confirmat din discuțiile derulate cu beneficiarii de finanțare, din opiniile exprimate în cadrul sondajului și aprofundate prin intermediul studiilor de caz.

965. Ca urmare a derulării activităților din cadrul proiectelor (OS 6.13 și OS 6.14) au fost observate efecte propagate în rândul comunității astfel:

- Materializarea unor schimbări de percepție la nivelul grupului țintă (elevi și studenți) cu privire la potențialul antreprenorial și socio-economic la modul general, iar unii dintre membrii GT chiar și-au deschis firme de consultanță pentru atragerea de fonduri europene, concretizând astfel activitatea antreprenorială din cadrul proiectului.
- Agenții economici au fost implicați în susținerea materială a instituțiilor de învățământ, prin sponsorizări, dotări dar și pentru organizarea de programe de învățare la locul de muncă (stagii de practică, internship), și în afara proiectelor finanțate;

- Manifestarea interesului altor angajatori de a identifica forța de muncă necesară din rândul grupului țintă participant la astfel de proiecte;
- Transferul de expertiză în cazul abordării integrate la nivelul mai multor domenii de doctorat, a fost foarte vizibil;
- Rezultatele obținute prin implementarea proiectelor anterioare a generat un trend de opinie favorabil accesării și implementării proiectelor finanțate din POCU, atât la nivelul managementului instituțiilor de învățământ, cât și la nivelul elevilor și studenților care își doresc să intre în grupul țintă;
- Creșterea productivității în economia locală: Pe măsură ce studenții dobândesc abilități și cunoștințe noi, acestea pot fi aplicate nu numai în sectorul în care au avut loc stagiile de practică, dar și în alte sectoare ale economiei. Acest lucru poate duce la o creștere a productivității și a inovației în economie în general.
- Îmbunătățirea imaginii sectorului privat: Prin oferirea de oportunități de practică, companiile participante pot îmbunătăți imaginea sectorului privat în ochii publicului, ceea ce poate avea un impact pozitiv asupra atractivității acestuia ca loc de muncă.

4.3.8. Sumarul constatărilor ÎE 4

966. Efectele proiectelor s-au propagat și în afara ariei de acțiune a intervențiilor, acestea fiind vizibile atât la nivelul grupului țintă (elevi, studenți, doctoranzi, post-doctoranzi), prin manifestarea unei atitudini favorabile față de activitățile proiectelor (stagii de practică, consiliere și orientare în carieră, programe de antreprenariat etc.) inclusiv după finalizarea acestora, cât și la nivelul sectorului privat- agenți economici, organizații interesate, care, deși nu au fost implicate în mod direct în implementarea proiectelor, au susținut, prin diverse mijloace, realizarea obiectivelor acestora chiar și după finalizarea acestora.

967. Printre principalele efecte de propagare au fost reținute următoarele: recomandările făcute altor angajatori, interesați în identificarea forței de muncă competente, pentru recrutarea studenților/absolvenților, în vederea inserției pe piața muncii; transferul de expertiză în cazul abordării integrate la nivelul mai multor domenii de doctorat, dar și trendul de opinie favorabil accesării și implementării proiectelor finanțate din POCU (atât la nivelul managementului instituțiilor de învățământ, cât și la nivelul grupului țintă), generat de rezultatele obținute prin implementarea unor proiecte anterioare; îmbunătățirea imaginii sectorului privat.

4.3.9. ÎE 5. Durabilitatea efectelor

- **Ipoteza de cercetare: Efectele proiectelor au potențialul de a fi durabile.**
- **Ipoteză validată:** Raportat la ipoteza de cercetare se constată că, datele și informațiile obținute prin cercetarea de teren, oferă argumente pentru **validarea ipotezei**. Cu toate acestea, dificultățile semnalate nu trebuie ignorate.

968. Pentru a formula răspunsul la **ÎE5** a fost analizată măsură în care realizările/rezultatele proiectelor sunt/vor fi funcționale după finalizarea proiectelor, care sunt efectele care se manifestă/sunt așteptate a se manifesta după acest moment și care sunt condițiile în care rezultatele și efectele produse în urma intervențiilor sunt sustenabile, plecând tocmai de la ipoteza că prin proiectele finanțate prin OS 4.4 au fost prevăzute măsuri pentru ca efectele să fie durabile dincolo de momentul intervenției. Răspunsurile au fost formulate pe baza informațiilor culese de la factorii interesați, pe parcursul interviurilor și focus-grupurilor/atelierelor de lucru, precum și prin sondaj în rândul beneficiarilor de finanțare.

969. Analiza durabilității s-a realizat la nivelul proiectelor implementate și a fost aprofundată prin interviuri, ateliere de lucru, sondaj și studiile de caz.

970. În general, intervențiile finanțate în cadrul OS 6.13 și 6.14 au fost concepute astfel încât să asigure **sustenabilitatea prin însăși natura activităților proiectelor**.

971. Măsurile pentru **asigurarea sustenabilității sunt prevăzute încă de la nivelul cererilor de finanțare**, ceea ce reduce probabilitatea apariției unor probleme semnificative în privința menținerii rezultatelor și efectelor pe termen lung. Principalele elemente care contribuie la durabilitate sunt legate de

parteneriatele dezvoltate în cadrul proiectelor, care vor continua să fie menținute și după încheierea proiectelor, în special în ceea ce privește stagiile de practică și materialele/cursurile dezvoltate. În cazul unor structuri de învățământ, cursurile dezvoltate în cadrul proiectelor sunt integrate în continuare în programa de studii și vor fi accesibile altor studenți neimplicați în proiecte, asigurând astfel continuitatea și accesibilitatea acestora pentru generațiile viitoare. Prin aceste măsuri, se asigură că impactul și beneficiile proiectelor vor continua să se resimtă și după finalizarea lor, contribuind la dezvoltarea durabilă a sectorului educațional și antreprenorial.

972. Conform sondajului de opinie, respondenții consideră că **cele mai durabile efecte vizează parteneriatele finanțate prin proiecte**, fiind evidențiate următoarele aspecte:

- Parteneriatele finanțate prin proiect (nou create sau dezvoltate) sunt considerate a fi sustenabile pe termen lung, întrucât se referă la domenii de interes comun pe termen lung ale partenerilor. 79,54% dintre respondenți au indicat că aceste parteneriate au o mare sau foarte mare durabilitate, iar media ponderată a fost de 4,34, pe baza a 128 de răspunsuri.
- *Parteneriatele finanțate prin proiect aduc beneficii clare pentru partenerii implicați.* 79,54% dintre respondenți au apreciat că aceste parteneriate au un impact semnificativ și au acordat o medie ponderată de 4,35 din 5, având în vedere 127 de răspunsuri.
- *Parteneriatele finanțate prin proiect aduc beneficii clare și pentru organizațiile participante.* 76,51% dintre respondenți au evidențiat că aceste parteneriate au o mare sau foarte mare relevanță pentru organizațiile lor, iar media ponderată a fost de 4,27, bazată pe 128 de răspunsuri.

973. Din perspectiva durabilității efectelor proiectelor, respondenții din cadrul sondajului au considerat că cele mai durabile efecte vizează posibilitatea organizațiilor de a asigura finanțarea în continuare a ceea ce au creat sau dezvoltat prin proiecte (programe de învățare la locul de muncă, curricule de învățământ, programe de cercetare/doctorale, rețele de cercetare, sisteme de analiză a nevoilor pieței muncii, metodologii de consiliere etc.) într-o măsură mai mică. Concret, 66,66% dintre participanți afirmă că pot asigura finanțarea în mare și foarte mare măsură, rezultând o medie ponderată de 4,17 dintr-un total de 5, bazat pe 124 de răspunsuri.

974. În privința asigurării sustenabilității, participanții la ateliere de lucru regionale și studii de caz au subliniat următoarele aspecte:

- **Structurile, sisteme și instrumente dezvoltate în cadrul proiectelor finanțate sunt folosite în continuare** de către instituțiile de învățământ beneficiare ale proiectelor: centre de consiliere e, ghiduri și metodologii de consiliere, metodologii și instrumente aferente stagiilor practice etc. Totodată platformele create în cadrul unor proiecte sunt apreciate ca instrumente care asigură sustenabilitatea (întrucât, prin intermediul lor, se menține legătura dintre elevi/studenți, tutori de practică și reprezentanți ai mediului economic); de asemenea, și bazele de date realizate constituie instrumente importante;
- **Dezvoltarea capacității și expertizei beneficiarilor:** prin oferirea de instruire, formare și mentorat, se poate asigura dezvoltarea continuă a capacității și expertizei beneficiarilor în domeniile relevante proiectului, ceea ce poate contribui la creșterea durabilității efectelor acestuia. De exemplu din proiecte care au sprijinit doctoranzii și postdoctoranzii a rezultat faptul că beneficiarii au în vedere depunerea de proiecte cu activități complementare care să vină în sprijinul GT (precum scheme de granturi), mai ales în cazul doctoranzilor și post-doctoranzilor care doresc să-și transforme cercetarea în activități palpabile în economie.
- **Dezvoltarea unor rețele stabile de practică.** Beneficiarii au reușit să creeze astfel de rețele solide în colaborare cu partenerii de practică, ceea ce le facilitează organizarea și desfășurarea mai facilă a stagiilor de practică în cadrul instituțiilor de învățământ. În plus, unii beneficiari au pus bazele diverselor platforme care continuă să funcționeze și să ofere o interfață între elevi/studenți și potențiali angajatori. Astfel, aceste rețele de practică au devenit o activitate curentă și funcțională, contribuind la îmbunătățirea interacțiunii dintre studenți și mediul de afaceri, favorizând astfel accesul mai ușor al acestora pe piața muncii și creșterea șanselor de angajare.
- **Transferabilitatea rezultatelor, cunoștințelor și competențelor** obținute în cadrul proiectelor către alte grupuri țintă și beneficiari potențiali. Aceasta se va face prin diseminarea metodologiilor, materialelor și a rezultatelor obținute, care vor fi puse la dispoziție atât pentru angajatori, cât și pentru alte persoane interesate inclusiv prin diseminarea acestora pe siteul instituțiilor beneficiare.

- **Interesul crescut al grupului țintă (doctoranzi și post doctoranzi):-** În cazul apelurilor dedicat doctoranzilor și post-doctoranzilor, a crescut interesul pentru activitățile de cercetare cu aplicabilitate în economie și transformarea lor în afaceri viabile. Doctoranzii doresc să participe la viitoare proiecte similare pentru a-și continua cercetarea în cadrul studiilor post-doctorale. Totodată, în cazul apelului 380, în unele cazuri, au fost surprinși de interesul crescut al GT pentru zona antreprenorială, mare parte dintre ei dorind să activeze în economia reală ca oameni de afaceri sau formatori. Pentru domeniul socio-uman, proiectele din apelul 380 au reușit să dezvolte posibilitățile antreprenoriale ale acestui domeniu, schimbându-se perspectivele, mai ales ca urmare a schimbului de experiență cu cei din domeniile economic și tehnic.

975.Principalele obstacole identificate de participanții în asigurarea sustenabilității sunt următoarele:

- *Comunicarea dificilă cu grupul țintă după finalizarea proiectelor:* După încheierea proiectelor, membrii grupului țintă nu mai manifestă același nivel de implicare și interes pentru activitățile de sustenabilitate. Lipsesc pârghii legale prin care să poată fi obligați să continue colaborarea, ceea ce face dificilă menținerea unei comunicări eficiente și a relației de colaborare pe termen lung.
- *Migrația forței de muncă,* mai ales în rândul absolvenților de școli profesionale/licee tehnologice: Absolvenții acestor instituții se confruntă frecvent cu oportunități de muncă în afara localităților de origine, ceea ce poate afecta sustenabilitatea proiectelor la nivel local. Această migrație a forței de muncă poate determina o scădere a numărului de beneficiari disponibili pentru activitățile de continuare și susținere.
- *Fluctuația generației actuale în ceea ce privește locul de muncă:* Generația actuală de tineri este cunoscută pentru tendința de a schimba frecvent locul de muncă, din cauza incertitudinii cu privire la carieră și dorința de a testa diverse domenii de activitate. Această fluctuație în ocuparea locurilor de muncă poate crea dificultăți în monitorizarea inserției lor pe piața muncii.

4.3.10. Sumarul constatărilor ÎE 5

976.Rezultatele și efectele proiectelor, enunțate de beneficiarii de finanțare nerambursabilă și parteneri ai acestora implicați în atelierele regionale, studiile de caz și sondajul de opinie, precum și perspectiva actorilor relevanți de la nivel central, participanți la interviuri, creează premisele pentru continuarea și dezvoltarea rezultatelor, cunoștințelor și competențelor dobândite în cadrul proiectelor. De asemenea, se observă o transferabilitate a rezultatelor către alte grupuri țintă și potențiali beneficiari.

977.S-a constatat că efectele cele mai durabile se referă la capacitatea organizațiilor de a asigura, din resurse proprii sau atrase, finanțarea în continuare a ceea ce s-a creat sau dezvoltat prin proiect.

978.Elementele sau instrumentele care asigură durabilitatea includ parteneriatele create în cadrul proiectelor, diversele instrumente și metodologii pentru stagiile de practică și platformele dezvoltate. De asemenea, formarea tutorilor de practică din companiile private are un impact semnificativ asupra asigurării durabilității și continuității rezultatelor proiectelor.

4.3.11. ÎE 6. Mecanismele care au facilitat/împiedicat efectele și caracteristicile cheie contextuale ale acestora

- **Ipoteza de cercetare: Mecanismele de implementare ale programului și proiectelor au fost adecvate pentru a produce rezultate durabile.**
- **Ipoteză validată parțial:** Raportat la ipoteza de cercetare conform căreia - în implementarea intervențiilor finanțate au existat factori de influență și mecanisme adecvate (nevoilor, contextului și capacității beneficiarilor) pentru a produce rezultate și efecte durabile – se constată că datele și informațiile obținute în cadrul atelierelor de lucru regionale oferă argumente pentru **validarea parțială a ipotezei.**

979.ÎE6 se referă la modul în care coerența internă și externă s-a manifestat, modalitatea prin care componentele interne ale intervențiilor au interacționat și factorii externi (contextuali, externi programului/proiectelor) au influențat derularea proiectelor și obținerea rezultatelor așteptate, fie în sens negativ, fie în sens pozitiv.

980. Datele și informațiile colectate în cadrul atelierelor de lucru regionale au permis identificarea următorilor factori și mecanisme de influență asupra rezultatelor și efectelor obținute în cadrul implementării proiectelor (rezultați din literatura de specialitate sau din exercițiul anterior de evaluare), cărora, participanții le-au atribuit scoruri de la 1 la 5, cu justificarea notei acordate.

Tabel 40. Matricea factorilor de influență pentru OS 6.13 și 6.14

Nr.	FACTORI DE INFLUENȚĂ ASUPRA EFICACITĂȚII ȘI IMPACTULUI	EXTERN	INTERN	EFECTE CONSTATATE	GRADUL DE INFLUENȚĂ ²⁴
1.	Designul intervenției (modul de lansare a apelurilor, condițiile de eligibilitate pentru solicitanți și proiecte, alocări regionale etc.) –		x	POCU a identificat corect nevoile și direcțiile de intervenție în domeniul corelării sistemelor de educație și formare cu cele ale pieței muncii Lipsa de predictibilitate a apelurilor Au existat îmbunătățiri de la un apel la un altul. Publicarea Ghidului solicitantului și a Ghidului beneficiarului anterior perioadei de consultare	major
2.	Designul proiectelor – parteneriatele create încă de la nivelul cererii de finanțare	x		S-a constatat proiectarea implementării intervențiilor în parteneriate dintre instituțiile de învățământ și agenții economici, în vederea facilitării accesului tinerilor pe piața forței de muncă Colaborarea foarte bună la nivelul parteneriatelor create	major
3.	Lipsa unor mecanisme de monitorizare a inserției pe piața muncii	x		În continuare nu au fost dezvoltate mecanisme de monitorizare a inserției pe piața muncii a tinerilor absolvenți	mediu
	FACTORI DE INFLUENȚĂ ASUPRA IMPLEMENTĂRII PROIECTELOR	EXTERN	INTERN	EFECTE CONSTATATE	GRADUL DE INFLUENȚĂ
4.	Experiența anterioară în implementarea proiectelor.		x	Experiența anterioară a dus la creșterea capacității beneficiarilor de a gestiona proiecte, în special în cazul proiectelor cu intervenții similare;	major
5.	Managementul GT	x		Participarea consecventă a Grupului Țintă (GT) la activitățile proiectului a fost foarte apreciată de participanții la sondaj (93,18% au indicat că este în mare și foarte mare măsură, cu o medie ponderată de 4,65 din 5, N=130). Acordarea de sprijin financiar/burse pe perioada stagiilor de practică/cercetării este binevenită deoarece ajută beneficiarii în selecția GT, dar și pentru că reprezintă și un sprijin financiar pentru GT pe perioada cursurilor/cercetării, mai ales în cazul acelor ce provin din zone defavorizate (mediul rural în cazul proiectului).	major
6.	Contextul pandemic	x		Imposibilitatea derulării activităților ce presupun interacțiune fizică. Necesitatea regândirii și replanificării modului de derulare a activităților.	major
7.	Sincope în derularea programului		x	Întârzieri în lansarea proiectelor.	major

²⁴ Minor, mediu, major

				Lipsa corelării cu anul școlar/universitar	
8.	Flexibilitate în procesul de implementare		x	Reorganizarea modului de derulare a activităților în context pandemic. Evitarea suspendării activităților proiectelor pe baza experienței anterioare a beneficiarilor	major
9.	Capacitatea financiară a beneficiarilor		x	Capacitatea organizațiilor beneficiare de a asigura resursele financiare necesare pentru derularea proiectului a fost apreciată în mare și foarte mare măsură de 87,12% dintre respondenții la sondaj, cu o medie ponderată de 4,45 din 5, N=131.	major
10.	Colaborarea în cadrul parteneriatelor		x	Colaborarea în cadrul parteneriatelor încheiate ca parte a activității proiectului (85,60% în mare și foarte mare măsură, media ponderată = 4,34 din 5, N=128).	major
11.	Sprejiniul OI/ AM		x	Buna derulare a activităților, identificarea de soluții în cazul situațiilor problematice	mediu
12.	Grad ridicat de burocratizare/complexitatea administrativă ridicată a programului		x	Proceduri și raportări care pot aduce uneori dificultăți și întârzieri. Timp insuficient în derularea activităților cu grupurile țintă. Desele modificări ale platformei MySMIS Întârzieri în procesarea notificărilor, actelor adiționale și aprobarea rapoartelor de progres Instrumentul POICUform Validarea plăților uneori sunt întârziate, cu impact asupra cash-flow-ului unor beneficiari	major
13.	Dificultăți legate de modul de definire a indicatorilor de angajabilitate și de raportare a acestora			Beneficiarii întâmpină dificultăți în atingerea unor indicatori de program, în special cu privire la încetarea calității de participant/angajarea din următoarele motive: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Raportarea indicatorilor de rezultat, de 4 săptămâni, nu se corelează automat cu termenii prevăzute de lege pentru finalizarea programelor de licență sau masterat, sau pentru susținerea examenului de Bacalaureat. ▪ Justificarea indicatorului angajabilitate cu documente este dificilă deoarece la nivel de raportare au depus fie contract de muncă, fie extras REVISAL sau adeverință, dar ulterior au primit clarificări pentru prezentarea tuturor celor 3 tipuri de documente, deși categoriile de documente justificative erau enumerate în ghid cu semnul "/" (tradus "sau"). ▪ Indicatorul a fost definit într-un anumit mod în ghiduri, iar ulterior au apărut instrucțiuni/clarificări care au schimbat semnificativ interpretarea lui 	
14.	Disponibilitatea resurselor umane		X	Uneori, dificultăți pot apărea în ceea ce privește disponibilitatea și potrivirea	major

				resurselor umane necesare pentru implementarea proiectului. Aceasta poate include recrutarea și păstrarea personalului calificat, coordonarea echipei de proiect și asigurarea unei comunicări eficiente între membrii echipei.	
	FACTORI DE INFLUENȚĂ ASUPRA SUSTENABILITĂȚII	EXTERN	INTERN	EFECTE CONSTATATE	GRADUL DE INFLUENȚĂ
15.	Designul intervențiilor POCU	x		Designul intervenției (modul de lansare a apelurilor, condițiile de eligibilitate pentru solicitanți și proiecte, alocări regionale etc.) a fost apreciat ca având un rol important, POCU identificând corect nevoile și direcțiile de intervenție în domeniul corelării sistemelor de educație și formare cu cele ale pieței muncii, cărora beneficiarii urmau să se adreseze	major
16.	Designul proiectelor crearea și furnizarea de programe adecvate pentru stagiile de practică și/sau cele antreprenoriale		X	Un design adecvat al proiectelor caracterizat printr-o bună corelare a stagiilor de practică cu nevoile pieței bunii și a domeniilor de specializare a doctoranzilor și cercetătorilor post-doctorat;	major
19.	Capacitatea beneficiarilor de a implementa astfel de proiecte		X	O mai bună valorificare au valorizat a experiențelor anterioare prin elaborarea unor cereri de finanțare adecvate și o mai bună implementare a proiectelor.	major
17.	Parteneriatele create la nivelul proiectelor			Colaborarea cu partenerii de proiect: partenerii pentru stagiile de practică și relația creată cu aceștia sunt foarte importante, angajatorii fiind mai receptivi deoarece doresc să angajeze personal calificat, competent.	major

Sursa: autori

4.3.12. Sumarul constatărilor ÎE 6

981. Deși există factori și mecanisme cu influență pozitivă directă asupra producerii principalelor rezultate și efecte durabile, există încă multiple zone de îmbunătățire asupra cărora este necesar să se intervină. Designul intervenției și al proiectelor solicitate a avut un impact pozitiv asupra rezultatelor și efectelor proiectelor. Publicarea în avans a ghidului solicitantului/beneficiarului a contribuit la o mai bună înțelegere a cerințelor și a creat premisele, împreună cu experiența anterioară a beneficiarilor, pentru depunerea de proiecte realiste și calitative. Totodată, lipsa de predictibilitate a lansării apelurilor și promovarea redusă, împreună cu aspecte administrative birocratice și funcționarea neeficientă a platformei MySMIS, precum și insuficiența resurselor umane implicate în gestionarea și monitorizarea implementării POCU, au influențat negativ rezultatele și efectele proiectelor. La aceste aspecte se adaugă și situația excepțională creată de pandemia SARS-COV-2.

982. Contextul pandemic a impus reorganizarea activităților proiectelor, iar flexibilitatea în procesul de implementare a fost obținută prin dezvoltarea sistemului de blended learning, care combină instruirea față-în-față cu instruirea la distanță în mediul online. Pentru o perioadă limitată efectele pandemiei COVID19 și a restricțiilor impuse au dus suspendarea unor domenii de activitate, reducerea activității ale altor domenii și reticența unor angajatori de a mai efectua angajări în acea perioadă. În acest context dar și ca o caracteristică generală a acestor proiecte, un rol important în buna desfășurare a intervențiilor în contextul actual a fost deținut de implicarea și vasta experiență a partenerilor proiectului, ceea ce a permis regândirea modului de desfășurare a acțiunilor și implicarea persoanelor vulnerabile în cadrul acestora, precum și sprijinul acordat de AM/OIR în identificarea de soluții aplicabile fiecărui proiect în parte.

983. Producerea efectelor pe termen lung și propagarea efectelor sunt influențate de o serie de factori ce acționează la nivelul rezultatelor.

984. Conform opiniilor exprimate de reprezentanții beneficiarilor de finanțare în cadrul atelierelor de lucru, studiilor de caz și sondajului, mecanismul de generare a rezultatelor și impactului așteptat se bucură de un set de factori care au acționat pozitiv în mecanism, inclusiv capacitatea de management a organizațiilor beneficiare, urmată de capacitatea de a atrage resursele financiare necesare finanțării, consecvența participării la activități a grupului țintă și colaborarea foarte bună la nivelul parteneriatelor create.

985. Dintre factorii negativi care au afectat designul și implementarea proiectelor au fost menționați cei legați de lipsa de predictibilitate a apelurilor și a corelării acestora cu anul școlar/universitar, cerințele administrative uneori excesive ale programului (ex raportări, notificări, acte adiționale etc); durata plăților aferente cererilor de rambursare., dificultățile legate de atingerea și raportarea indicatorilor de angajabilitate.

4.3.13. ÎE 7. Măsura în care lucrurile ar fi putut fi realizate mai bine

- **Ipoteza de cercetare: Experiența implementării oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare.**
- **Ipoteză validată:** Informațiile oferite de către participanții la atelierele de lucru regionale, studiile de caz, dar și interviurile cu autoritățile centrale, sprijină argumentele necesare pentru validarea ipotezei. Așadar, **ipoteza enunțată se confirmă.**

986.ÎE7 pornește de la ipoteza că experiența implementării oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare și astfel evaluarea va putea prezenta exemple de bune practici, fie proiecte, fie acțiuni cu rezultate bune, fie contextele în care efectele sunt potențate. De asemenea, aici sunt prezentate lecții învățate, care să fie utile în implementarea intervențiilor din actuala și viitoare perioadă de programare.

987. Rezultatele intervențiilor asociate OS 6.13 și 6.14 au fost cele așteptate, cu un potențial ridicat pentru sustenabilitate, ceea ce indică faptul că lucrurile sunt, în general, bine făcute. Atât reprezentanții autorităților centrale, cât și beneficiarii consideră intervențiile POCU 2014-2020 oportune în ceea ce privește corelarea sistemelor de educație și formare cu nevoile pieței muncii, atât din perspectiva calității, cât și a echității.

988. Cu toate acestea, o lecție importantă în ceea ce privește acest tip de intervenție este legată de corelarea lansărilor și ulterior a perioadei necesare pentru evaluare și contractare a unor astfel de intervenții cu structura anului școlar/universitar, pentru a obține rezultate mai bune atât în atingerea indicatorilor, cât și pentru o mai bună corelare a stagiilor de practică cu activitățile din structura anului școlar/universitar. Totodată, intervențiile dedicate doctoranzilor și post doctoranzilor ar trebui să se concentreze mai mult pe activitatea de cercetare, cu o ajustare a bursei primite prin proiecte, deoarece acestea sunt aproape la același nivel cu cele de la minister, iar implicarea lor în proiecte ar presupune un volum de muncă suplimentar pentru aceeași sumă.

989. În ceea ce privește indicatorii privind angajabilitatea, s-a constatat necesitatea unei mai bune corelări la nivelul programului a activităților cu indicatorii stabiliți. De exemplu, în cazul apelului 380, dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale doctoranzilor și post-doctoranzilor poate fi considerată a intra în contradicție cu indicatorul de angajabilitate. Totodată, este necesară creșterea perioadei de timp pentru atingerea indicatorilor, în special a celor legați de angajabilitate, și corelarea cu calendarul anului școlar/universitar. De asemenea, este necesară definirea clară a cerințelor privind justificarea indicatorilor privind angajabilitatea.

990. În ceea ce privește raportarea și documentele justificative, au existat unele dificultăți legate de interpretarea indicatorilor și cerințele de raportare. De exemplu, au apărut clarificări ulterioare cu privire la documentele justificative necesare pentru raportare, care au dus la schimbări în interpretarea

indicatorilor. De asemenea, înțelegerea că vor fi luate în calcul doar anumite tipuri de contracte de muncă a influențat selecția grupului țintă și a limitat plaja de posibili beneficiari.

991. În ceea ce privește încetarea calității de participant pentru proiectele cu stagii de practică pentru elevi, au existat interpretări diferite inițiale, iar ulterior s-a venit cu o nouă interpretare care a dus la schimbări în evaluarea indicatorilor. Acest lucru a afectat posibilitatea unor elevi să participe în proiecte, deoarece mulți dintre ei se angajează încă din anul 2 și nu mai pot intra în proiecte din acest motiv.

992. Aceste aspecte evidențiază importanța unei clarificări clare a indicatorilor și cerințelor de raportare pentru a asigura o interpretare uniformă și corectă a acestora și pentru a permite participarea unui număr mai mare de beneficiari potențiali.

993. Din perspectiva participanților la ateliere de lucru regionale, sondaj și studii de caz, **aspectele care necesită îmbunătățiri la nivelul programului** (inclusiv administrarea și gestionarea acestuia) sunt în continuare legate de:

- **O mai bună predictibilitate a apelurilor de proiecte** inclusiv respectarea termenelor de evaluare și contractare a proiectelor – respectarea unui calendar de lansare a proiectelor cu în domeniul educației și corelarea acestuia (cu luarea în considerare și a termenelor necesare pentru evaluare și contractarea proiectelor) cu calendarul de desfășurare a anului școlar, respectiv universitar.
- Îmbunătățirea **procesului de promovare a oportunităților de finanțare**, în special în învățământul preuniversitar, încă din perioada de consultare publică.
- **O mai bună focalizare a apelurilor de proiecte în funcție de grupul țintă** (elevi/studenți/doctoranzi și/sau post doctoranzi). De exemplu proiectele adresate doctoranzilor și post doctoranzilor să se focalizeze mai mult pe activități de cercetare, activitățile de stagii de practică să aibă în vedere o analiză a nevoilor de la acel moment a pieței muncii; introducerea unei componente de inovare în proiectele dedicate studenților pentru a se ridica nivelul de inventivitate, România fiind încă în urmă în ceea ce privește competitivitatea și inovarea;
- **Flexibilizarea procesului de implementare din perspectiva cerințelor administrative ale programului** ar putea aduce multiple beneficii. Se poate pune accentul pe aspectele calitative ale proiectelor, acordând mai multă atenție rezultatelor și impactului acestora, în loc să se concentreze exclusiv pe raportările cantitative. Reducerea cerințelor privind raportările tehnice și financiare ar putea simplifica procesul de implementare pentru beneficiari și ar permite concentrarea mai mare pe obiectivele proiectelor.
 - Uniformizarea abordărilor de la nivelul Autorităților de Management și Organismelor Intermediare cu privire la interpretarea clarificărilor publicate ulterior ghidurilor ar asigura o aplicare coerentă a cerințelor și ar preveni interpretări eronate care ar putea afecta implementarea proiectelor.
 - Reducerea perioadelor de procesare a cererilor de rambursare ar accelera fluxul de finanțare către beneficiari și ar asigura continuitatea activităților proiectelor fără întreruperi majore.
 - Stabilirea unor protocoale de lucru cu instituțiile relevante, cum ar fi Inspectoratele Teritoriale de Muncă sau alte instituții care pot oferi informații privind angajabilitatea sau alți indicatori relevanți pentru proiecte, ar facilita obținerea documentelor sau informațiilor justificative necesare pentru dovedirea atingerii indicatorilor proiectelor. Aceste protocoale ar putea asigura un flux de informații mai eficient și rapid între nivelul central și structurile locale, facilitând procesul de raportare și monitorizare a proiectelor.
 - Prin adoptarea unor astfel de măsuri, se poate îmbunătăți procesul de implementare a proiectelor, se poate asigura o mai mare sustenabilitate a rezultatelor și efectelor acestora și se poate facilita monitorizarea și evaluarea corespunzătoare a impactului intervențiilor finanțate prin POCU 2014-2020.
- **Creșterea capacității administrative a AM și OI** atât prin suplimentarea numărului de angajați/personal contractual dar mai ales din perspectiva pregătirii profesionale a ofițerilor, pentru o mai bună înțelegere a domeniului abordat de proiecte și a modului de desfășurare a activităților, aspect ce poate ar putea reduce volumul de documente solicitate la raportări; Resursa umană trebuie să fie suficientă și să se poată adapta la nevoile proiectelor / beneficiarilor inclusiv prin intermediul Helpdesk-ului;
- **Îmbunătățirea platformei MySMIS**. Modificarea este necesară pentru a putea răspunde atât nevoilor AM/OI, cât și nevoilor beneficiarilor și partenerilor acestora; respondenții au menționat dificultăți de natură tehnică cu încărcarea documentelor în MySMIS (de exemplu, prezența unor module/câmpuri care nu sprijină beneficiarii; resolicitarea documentelor deja depuse);

- **Mărirea sprijinului financiar pentru susținerea participării grupurilor țintă în diverse activități** (de exemplu, participarea doctoranzilor și post-doctoranzilor, la evenimente științifice; participarea elevilor și studenților la stagii de practică).

4.3.14. Sumarul constatărilor ÎE 7

994. În concluzie se constată la fel ca și cu ocazia exercițiului anterior de evaluare că experiența implementării unor astfel de intervenții oferă idei și soluții pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare. Respondenții au identificat mecanismele care au influențat negativ rezultatele și efectele proiectelor venind cu recomandări concrete pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare. Un calendar predictibil de lansare a apelurilor de proiecte, o mai bună promovare a oportunităților de finanțare, îmbunătățirea funcționalităților platformei MySMIS, debirocratizarea împreună cu creșterea capacității instituționale din punct de vedere a resursei umane la nivelul autorităților de management și de implementare a programului și o mai bună corelare a indicatorii stabiliți cu calendarele școlare/universitare și cu situația reală din implementare vor contribui semnificativ la îmbunătățirea intervențiilor viitoare.

4.3.15. ÎE 8 Cazuri de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovării sociale și temele secundare

995. Analiza cererilor de finanțare dar și a informațiilor colectate de la solicitanți și parteneri în cadrul studiilor de caz au permis identificarea abordărilor și a cazurilor de bune practici în ceea ce privește intervențiile de promovare a inovării sociale și temelor secundare.

996. Conform Ghidului solicitantului pentru apelurile de proiecte adresate studenților și elevilor s-a solicitat OS 6.14, la elaborarea cererii de finanțare, prin anumite activități, beneficiarii au avut obligația de a viza cel puțin o temă secundară dintre cele aferente AP. Pentru tema secundară prevăzută beneficiarii au avut în vedere un buget care să reprezinte minim procentul indicat în tabel de mai jos, calculat la totalul cheltuielilor eligibile ale proiectului.

Tabel 41. Teme secundare și pondere din alocare TE5

Tema secundară	Pondere din alocare pe tip de regiune de dezvoltare
• Inovare socială	5%
• Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor	15%
• Nediscriminare	10%
• Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării* (doar pentru unele apeluri)	5%
• Dezvoltarea durabilă* (doar pentru unele apeluri)	3%

Sursa: Ghidurile solicitantului

997. Suplimentar, apelurile 380 și 993 dedicate doctoranzilor și post doctoranzilor au vizat și Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării cu un procent de 5% și dezvoltare durabilă de 3% (numai pentru apelul 380).

998. Aspecte specifice temelor secundare și inovării sociale au fost abordate încă din etapa pregătirii cererilor de finanțare fiind prevăzute la nivelul principalelor tipuri de activități cum ar fi cea legată de selecția GT.

999. Inovarea socială au presupus dezvoltarea de idei, servicii și modele prin care pot fi mai bine abordate provocările sociale, cu participarea actorilor publici și privați, inclusiv a societății civile.

1000. În ceea ce privește nediscriminarea, selecția grupurilor țintă în cadrul intervențiilor din cadrul Temei 5 a urmărit să răspundă principiilor nediscriminării și egalității de șanse (selecția de persoane din mediul rural, cu nevoi educaționale speciale, de etnie romă) în principal, prin: transparența și popularizarea activităților și condițiilor de selecție, dezvoltarea de proceduri clare, bazate pe criterii **obiective și nediscriminatorii**, sensibile la diversitatea persoanelor potențial beneficiare, bazate pe analiza nevoilor, asigurarea mecanismelor de

contestație. S-a urmărit totodată perspectiva egalității de șanse între bărbați și femei atât în selecția GT cât și la nivelul echipelor de implementare a proiectelor.

- 1001.** Integrarea **principiului dezvoltării durabile** în cadrul proiectelor s-a realizat prin abordarea acestui principiu în cadrul campaniilor de informare și conștientizare derulate, includerea aspectelor privind dezvoltarea durabilă în toate fazele de implementare a proiectelor precum și în dezvoltarea planurilor de afaceri, etc. Totodată unele proiecte au vizat integrarea aspectelor de educație pe tema dezvoltării durabile pe parcursul tuturor evenimentelor proiectelor, inclusiv la nivelul cursurilor prin introducerea de module specific pe această temă (înțelegerea practică a problemelor de „schimb climatice” și “aptitudinilor verzi” pe care o pers le poate integra în activitatea de zi cu zi- de exemplu proiectul 133488- „Îmbunătățirea competențelor practice a studenților prin activități de învățare la locul de muncă, consiliere și orientare în carieră - Viitor pentru studenți!”) Proiectele au permis și accesul persoane dizabilități la toate evenimentele proiectului în mod nediscriminatoriu iar locațiile proiectului au prevăzut accesul special cu rampe pentru persoanele cu dizabilități.
- 1002.** Din perspectiva temelor legate de **îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor**, acestea au fost urmărite prin utilizarea de laboratoare dotate cu aparatura IT. de către grupul țintă selectat și participant la activitățile proiectului cât și pentru membrii echipei de management/implementare sau prin creșterea calității formării GT prin includerea unor teme legate de TIC în programele de învățare la locul de muncă.
- 1003.** O bună practică cu privire la activitățile de inovare socială au presupus integrarea și valorificarea bunelor practici identificate în cadrul activităților de tip internship/traineeship, stagii practica, consiliere profesională, selecție planuri de afaceri cu accent pe inovare socială dar prin implicarea rețelei parteneriale constituite din angajatori, societate civilă, ONG-uri.)
- 1004.** Un alt exemplu de bună practică a constat chiar în introducerea unor activități dedicate susținerii temelor secundare și orizontale relevante pentru proiect în scopul extinderii impactului activităților implementate; De exemplu Studiu de caz 14 - „PROINVENT”, SMIS 153299 care și-s propus introducerea unei activități specifice
- A6.1. DEZVOLTAREA DURABILĂ.** Definirea locului și rolului celor trei piloni (economic, social, mediu) din dezvoltarea durabilă în activitatea de CDI pentru orientarea cercetării către o economie competitivă; prezentări în cadrul unor secțiuni specializate ale manifestărilor organizate în cadrul proiectului
- **Rezultate planificate:** 2 fișe de evaluare a prelegerii abordări contemporane pentru o dezvoltare durabilă; 2 seturi de prelegeri despre abordări contemporane pentru o dezvoltare durabilă
- A6.2.** Eliminarea oricăror forme de discriminare în toate fazele proiectului prin promovarea egalității de șanse, combaterea oricărui tip de discriminare (inclusiv a dificultăților de acces de orice tip) și prin asigurarea accesului egal la toate activitățile și serviciile oferite în cadrul proiectului
- **Rezultate planificate:** 2 seturi de prelegeri despre abordări contemporane pentru o promovare a egalității de șanse; 2 fișe de evaluare a prelegerii abordări contemporane pentru o promovare a egalității de șanse
- A6.3.** Construirea și actualizarea periodică a platformei proiectului, evidențierea resurselor alocate în cadrul proiectului, a nevoilor identificate ale grupului țintă și a rezultatelor activității membrilor grupului țintă
- **Rezultate planificate:** 1 platformă dedicată proiectului
- A6.4.** Creșterea calității pregătirii grupului țintă cu abordare multidisciplinară, INCLUDERII TIC și pregătirii tinerilor cercetători pentru exigentele noilor programe naționale și internaționale care va genera creșterea adaptabilității la evoluțiile științifice și tehnologice în condițiile unei digitalizări accentuate
- **Rezultate planificate:** 2 fișe de evaluare a prelegerii abordări contemporane TIC; 2 seturi de prelegeri despre abordări contemporane TIC
- 1005.** De asemenea în cadrul serviciilor de informare și consiliere profesională au fost incluse și temele secundare legate de reducerea emisiilor de dioxid de carbon și utilizării resurselor prin dezvoltarea atitudinilor și practicilor profesionale favorabile protecției mediului înconjurător la locul de muncă (de exemplu, reciclare, deschidere către tehnologii verzi, etc.).
- 1006.** O altă practică a reprezentat-o introducerea unor sesiuni de formare specifice orizontale dedicate competențelor transversale pe aspecte legate de inovare socială, dezvoltare durabilă, competențe TIC, discriminare.

De exemplu proiectul DECIDE PROIECTUL "DECIDE – Dezvoltare prin educație antreprenorială și cercetare inovativă doctorală și postdoctorală", Cod SMIS 125031 ce a introdus pentru fiecare serie de cursuri de antreprenariat și cursuri de formare a competențelor transversale: Inovare socială; Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității TIC; Dezvoltare durabilă și cercetare-inovare și Nediscriminare.

- 1007.** Intervențiile POCU TE5 au promovat inovarea socială și temele secundare, atât prin modalitățile de implementare (achiziția de echipamente eficiente energetic, comunicare electronică / prin intermediul rețelelor sociale, reducerea transporturilor și a utilizării materialelor), cât și în conținutul intervențiilor (module dedicate temelor secundare incluse în activitățile de consiliere și formare profesională, în activitățile de informare și vizibilitate, selecția grupului țintă respectând principiile nediscriminării, precum și dezvoltarea competențelor grupului țintă participant la programele de învățare la locul de muncă.
- 1008.** Cazurilor de bună practică vizează includerea unor activități specifice destinate acestor teme dar și integrarea bunelor practice în inovare socială integrarea în cadrul activităților de tip internship/traineeship, stagii practice, consiliere profesională, selecție planuri de afaceri cu accent pe inovare socială dar prin implicarea rețelei parteneriale constituite din angajatori, societate civilă, ONG-uri.)

4.4. Concluzii și recomandări TE5

4.4.1. Concluzii

La nivel strategic

- 1009. C1.** România nu are încă un sistem eficient de anticipare a nevoilor pieței muncii și de monitorizare a inserției socio-profesionale, iar în perioada 2014-2020 nu au fost implementate studii naționale cu privire la anticiparea nevoilor și monitorizarea inserției absolvenților pe piața forței de muncă, însă, au proiectul Reconnect finanțat prin POCU 2014-2020 asigură premisele unui mecanism funcțional.

La nivel de program

- 1010. C2.** Proiectele finanțate în cadrul OS 6.13, 6.14, produc **un impact semnificativ** la nivelul grupului țintă (elevi, studenți, doctoranzi, post-doctoranzi etc.) facilitând o bună conexiune între educație și nevoile pieței muncii, dezvoltând competențele practice ale elevilor, studenților, doctoranzilor prin activități practice (stagii de practică, firme de exercițiu, dezvoltarea de competențe antreprenoriale și consolidând parteneriatele cu angajatorii. Acest lucru s-a realizat prin identificarea nevoilor reale ale angajatorilor și adaptarea ofertei educaționale pentru a răspunde cerințelor pieței muncii., elevii și studenții au avut oportunitatea de a dobândi competențe practice relevante pentru piața muncii, ceea ce a sporit șansele de angajare și a contribuit la creșterea angajabilității acestora iar în cazul doctoranzilor și post doctoranzilor a crescut interesul pentru activitățile de cercetare cu aplicabilitate în economie și transformarea lor în afaceri viabile.
- 1011. C3.** **Stagiile de practică și activitățile de consiliere și orientare în carieră** sunt considerate ca fiind cele mai eficiente, din perspectiva obținerii rezultatelor estimate. Calitatea, diversitatea și relevanța stagiilor de practică au fost mult mai mari în cadrul proiectelor POCU comparativ cu stagiile de practică obligatorii prin programa școlară/universitară și, implicit, elevii/studenții au obținut competențele necesare pentru intrarea pe piața muncii.
- 1012. C4.** **Consolidarea parteneriatelor între instituțiile de învățământ și angajatori** a reprezentat un alt rezultat important al acestor proiecte. Prin colaborarea strânsă cu mediul de afaceri, instituțiile de învățământ au putut să cunoască mai bine cerințele angajatorilor și să dezvolte programe de învățământ adecvate. Această colaborare a asigurat, de asemenea, o mai bună integrare a elevilor și studenților în mediul profesional și a facilitat accesul acestora la stagii și oportunități de angajare.
- 1013. C5.** **Programul si-a atins obiectivele cu unele excepții în ceea ce privește angajabilitatea elevilor, programele post-doctorale.** Acest aspect s-a datorat și condițiilor inițial impuse prin ghid cu privire la componenta de antreprenariat impusă de CE pentru a evita suprapunerea cu bursa ce putea și obținută de la stat, ceea ce a condus la scăderea atractivității apelurilor destinate studiilor postdoctorale. **Totuși dimensiunea intervenției este limitată față de nevoile sectorului.**

1014. C6. Experiența actualei perioade de implementare în contextul unor situații de criză cum a fost cea generată de pandemia Covid 19) criza economică subliniază necesitatea ca în noul POEO să fie asigurată adaptarea modului de raportare a realizărilor și rezultatelor, la realitățile mediului de implementare a proiectelor, însoțită de 4 simplificarea procedurilor de raportare.

1015. C7. Principalii factori favorizanți pentru producerea efectelor au fost: designul intervenției și a proiectelor solicitate; publicarea în avans a ghidului solicitantului a contribuit la o mai bună înțelegere a cerințelor și a creat premisele, împreună cu experiența anterioară a beneficiarilor, depunerii de proiecte realiste și calitative; experiența anterioară în implementarea proiectelor; buna colaborare cu partenerii de proiect. Eficacitatea stagiilor de practică este afectată de proceduri administrative greoaie pentru firmele implicate, implicarea limitată sau neimplicarea firmelor dezvoltarea curriculumului, planurilor de implementare, cerințe rigide privind modalitățile de desfășurare, competențe pedagogice limitate în firme, costuri ale firmelor ce nu sunt acoperite de finanțare.

4.4.2. Recomandări

1016. R1. Ministerul Educației trebuie să accelereze finalizarea sistemului și implementarea sistemului de monitorizare a inserției și parcursului absolvenților din mediul preuniversitar și universitar (continuare studii, inserție pe piața muncii), precum și un sistem privind anticiparea nevoilor (competențelor) pentru piața muncii.

Ministerul Educației

Termen: înaintea lansării apelurilor relevante tematicii

1017. R2. Se recomandă **continuarea finanțării intervențiilor dedicate corelării sistemului de educație și formare cu nevoile pieței muncii valorificând experiența și lecțiile învățate în POCU 2014-2020 :**

- corelarea lansării apelurilor dedicate stagiilor de practică pentru elevi/studenți cu calendarul școlar/universitar (pentru a facilita selecția grupului țintă și a evita dificultățile experimentate în actualul exercițiu de programare dar și de atingere a indicatorilor)
- asigurarea unei durate adecvate de implementare ca premisa a eficacității stagiilor de practică

AM POCU

Termen: înaintea lansării apelurilor

1018. R3. Pentru eficientizarea implementării proiectelor și concentrarea pe activitățile proiectului se recomandă debirocratizarea substanțială a procedurilor administrative (de implementare de la nivelul beneficiarilor de finanțări nerambursabile), concomitent cu creșterea capacității OI/AM dar și a îmbunătățirii sistemului IT (My SMIS), pentru evitarea întârzierilor și blocajelor.

AM POCU OI

Termen: înaintea lansării apelurilor